

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

NRRU Community Research Journal

ปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (มกราคม-มีนาคม พ.ศ. 2565) : Vol. 16 No. 1 (January-March 2022)

Print-ISSN : 2286-9581

Online-ISSN : 2697-4703

วัตถุประสงค์ เพื่อเผยแพร่บทความภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ ประกอบด้วย บทความวิจัย บทความวิชาการ/บทความปริทัศน์ และบทความวิจารณ์หนังสือ ที่มีขอบเขตครอบคลุมสาขาทางด้านมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ได้แก่ ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/จิตวิทยา/บริหารธุรกิจ/การจัดการ/เศรษฐศาสตร์/การตลาด/ทรัพยากรมนุษย์/รัฐประศาสนศาสตร์/รัฐศาสตร์/นิติศาสตร์/ศิลปกรรม/นาฏศิลป์/ภาษาศาสตร์/นิเทศศาสตร์/การบัญชี/การเงิน/สถาปัตยกรรมท้องถิ่น/สิ่งแวดล้อม/สังคมวิทยา/มานุษยวิทยา/พัฒนาสังคม/สารสนเทศศึกษา หรือที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน และอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

จุดมุ่งหมาย เพื่อเป็นศูนย์กลางในการสนับสนุน ถ่ายทอด และสร้างเครือข่ายการเผยแพร่ผลงานทางวิชาการและการวิจัย ที่มีคุณภาพในวารสารรูปแบบสิ่งพิมพ์และวารสารอิเล็กทรอนิกส์ที่เกิดประโยชน์ต่อสังคมส่วนรวมของประเทศ ได้อย่างต่อเนื่อง

- เงื่อนไข/ข้อกำหนด**
1. รับผิดชอบบทความที่เป็นไปตามเกณฑ์ รูปแบบ มาตรฐาน และแนวปฏิบัติที่วารสารกำหนดไว้ โดยผ่านความเห็นชอบจากวารสารแล้วเท่านั้น (ไม่รับผิดชอบบทความที่ไม่เป็นไปตามที่ระบุไว้)
  2. บทความที่ส่งขอรับการพิจารณาจะต้องไม่เคยเผยแพร่ในวารสารอื่นใดมาก่อน และต้องไม่อยู่ในขั้นตอนพิจารณาเพื่อเผยแพร่ในวารสารอื่น
  3. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์เป็นข้อคิดเห็นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน เท่านั้น และจะต้องเป็นผู้รับผิดชอบต่อผลทางกฎหมายใด ๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นจากบทความนั้น
  4. บทความที่ได้รับการตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

กำหนดการเผยแพร่ ปีละ 4 ฉบับ (ราย 3 เดือน) ดังนี้
ฉบับที่ 1 เดือน มกราคม-มีนาคม   ฉบับที่ 3 เดือน กรกฎาคม-กันยายน
ฉบับที่ 2 เดือน เมษายน-มิถุนายน   ฉบับที่ 4 เดือน ตุลาคม-ธันวาคม

การประเมินบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญอย่างน้อย 2 ท่าน ต่อ 1 บทความ ในรูปแบบ Double blinded

ที่ปรึกษา อธิการบดี

รองอธิการบดีฝ่ายวิชาการ การวิจัย และนวัตกรรม

ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หน้าที่ ให้คำปรึกษาในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์

รองบรรณาธิการ นาง รุจิรา วัชรภรณ์

หน้าที่ ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ให้มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและระดับนานาชาติ

ส่งเสริม สนับสนุนให้การดำเนินงานสำเร็จลุล่วงด้วยดี และพิจารณา ประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ตามความเหมาะสม

ฝ่ายจัดการวารสาร ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วราวุธ ธนะมูล   นาย กฤษญา พลายน้อย

นาย วิศวมาศ ภักดีกุล   นางสาว สุธารัตน์ ม่วงกลาง

หน้าที่ ดูแลงานเบิกจ่าย งานด้านสารสนเทศ งานเว็บไซต์ งานตรวจสอบความถูกต้องของรูปแบบ การประสานงาน จัดเตรียม จัดเก็บ ตรวจสอบ ที่เกี่ยวข้องและครอบคลุมการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

เจ้าของ สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4) เลขที่ 340

ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ 044-009009 ต่อ 9462

อีเมล journal-rdi@nrru.ac.th Website: <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU>

พิมพ์ที่ หจก.เลิศศิลป์ สาน โฮลดิ้ง เลขที่ 336 ถนนสุรนารี ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000

โทรศัพท์ 044-252883/086-9274041 เว็บไซต์ www.lertsil.com

กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน)

Associate Professor Dr. Ian David Smith	UNIVERSITY OF SYDNEY, AUSTRALIA
ศาสตราจารย์ ดร. จำเนียร จวงตระกูล	มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์
ศาสตราจารย์ ดร. ศุภชัย ยาวะประภาษ	จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ศาสตราจารย์ ดร. สุภา เพ่งพิศ	สถาบันพัฒนาการสาธารณสุขอาเซียน มหาวิทยาลัยมหิดล
ศาสตราจารย์ (เกียรติคุณ) ดร. อนันต์ รัศมี	มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ
ศาสตราจารย์ ดร. โกวิท พวงงาม	มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
ศาสตราจารย์ ดร. ภูมิฐาน รั้งคุณนุวัฒน์	มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย
ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
รองศาสตราจารย์ ดร. อภิศักดิ์ ธีระวิสิษฐ์	สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
รองศาสตราจารย์ ดร. ประวิต เอราวรรณ์	มหาวิทยาลัยนครพนม
รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขวา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รองศาสตราจารย์ ดร. สุชาดา นันทะไชย	มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์
รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาพร ยุภาศ	มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
รองศาสตราจารย์ ดร. รสริน พิมลบรรยงก์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. โชคชัย ยืนยง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. จักรพันธ์ ชัดชุ่มแสง	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นิรันดร์ คงฤทธิ์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร. แววลี แววมพิล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่ 1. ให้ข้อคิด แนวทาง คำปรึกษา และข้อเสนอแนะในการจัดทำวารสารให้มีคุณภาพ ส่งเสริมและสนับสนุนให้การดำเนินงานจัดทำวารสารสำเร็จลุล่วงด้วยดี

2. พิจารณาและประเมินบทความที่ส่งเข้าสู่กระบวนการของวารสารตามความเหมาะสม

ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review)

ศาสตราจารย์ ดร. กุลธิดา ท้วมสุข	มหาวิทยาลัยขอนแก่น
ศาสตราจารย์ ดร. สามารถ จัปโจธา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. กานต์ เนตรกลาง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. เกศินี ประทุมสุวรรณ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
รองศาสตราจารย์ ดร. ขวัญกมล ดอนขวา	มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี
รองศาสตราจารย์ ดร. เจษฎา นกน้อย	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร. ชไมพร กาญจนกิจสกุล	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. ธนิตา ผาติเสนะ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ประยุทธ์ ไทยธานี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ดร. ปางรีย์ ผลประเสริฐ	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร. พูนสุข อุดม	มหาวิทยาลัยทักษิณ
รองศาสตราจารย์ ดร. ภูฟ้า เสวกพันธ์	มหาวิทยาลัยนเรศวร
รองศาสตราจารย์ ดร. ยุภาติ ฝนระชา	มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร
รองศาสตราจารย์ ดร. โยธิน แสงวงดี	มหาวิทยาลัยมหิดล
รองศาสตราจารย์ ดร. วุฒิชัย ประภาภิตติรัตน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์
รองศาสตราจารย์ ดร. สุรานันท์ โพธิ์ชาธาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
รองศาสตราจารย์ ลินนภัสร์ วุฒิกนกัญจน์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชนະวงค์ หงษ์สุวรรณ	มหาวิทยาลัยรามคำแหง
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ลูติรัตน์ มีมาก	สถาบันเทคโนโลยีสุรนารี
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฏฐินี ทองดี	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. นฤมล ศักดิ์ปกรณ์กานต์	มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. พิจิตรา ธงพานิช	มหาวิทยาลัยนครพนม
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา กิระจำเริญ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วิเชียร ก่อกิจกุล	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุธาสินี โพธิ์ชาธาร	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สุวรรณมา เตชะธีระปรีดา	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ฤทธิ เทพไทยอำนาจ	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร. ทศพร พิษะระ	มหาวิทยาลัยเกริก
อาจารย์ ดร. พงษ์เกษม สิงห์รุ่งเรือง	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
อาจารย์ ดร. อีสรา พลนงค์	มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทบรรณาธิการ

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฉบับนี้เป็นปีที่ 16 ฉบับที่ 1 (เดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2565) จำนวน 20 เรื่อง ประกอบด้วยเนื้อหาสาระที่น่าสนใจของบทความวิชาการ (ภาษาไทย) จำนวน 1 เรื่อง บทความวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัย (ภาษาไทย) จำนวน 12 เรื่อง บทความวิจัย เพื่อเผยแพร่วิทยานิพนธ์ (ภาษาไทย) จำนวน 7 เรื่อง โดยได้รับการกลั่นกรองและผ่านกระบวนการที่เข้มข้นทุกรายละเอียด อาทิ การควบคุม ดูแล ตรวจสอบ ให้เป็นตามกระบวนการ บริหารจัดการงานต้นฉบับบทความมีสมบูรณ์ เรียบร้อยมากที่สุด ทำให้ทั้งรูปแบบและเนื้อหาคุณภาพสามารถนำไปใช้ประโยชน์ พัฒนาต่อยอดงานวิจัยและงานวิชาการต่อไปได้จริง

วารสารฯ มีการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารจัดการงานจัดทำวารสารอย่างต่อเนื่อง โดยยังคงคุณภาพ คุณค่าทางวิชาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ของเนื้อหาสาระสำคัญตามหลักทางวิชาการ ระเบียบวิธีวิจัยที่มีความถูกต้อง ชัดเจน สมบูรณ์ และเป็นไปตามรูปแบบและมาตรฐานที่วารสารฯ กำหนดไว้ในทุกขั้นตอน ซึ่งยังคงมีการเปลี่ยนแปลงการบริหารจัดการภายในของวารสารฯ อันเนื่องมาจากการแจ้งยกเลิก ติดต่อหรือติดตามการแก้ไขจากผู้แต่งไม่ได้ ผู้แต่งเปลี่ยนข้อมูล การติดต่อแต่ไม่แจ้งให้วารสารฯ ทราบ จึงทำให้การเรียงลำดับบทความคลาดเคลื่อนอย่างต่อเนื่อง รวมไปถึงไม่มีการเคลื่อนไหวผ่านระบบวารสารออนไลน์ (Thaio) ทำให้วารสารฯ จำเป็นต้องถอดบทความออกจากระบบ อย่างไรก็ตาม วารสารฯ ยังคงมีความมุ่งมั่นที่จะปรับปรุงการดำเนินงานและบริหารจัดการอย่างต่อเนื่อง หากผู้แต่งมีข้อสงสัยหรือต้องการปรึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานของวารสารฯ สามารถติดต่อได้ตามวันและเวลาราชการ โดยมีความยินดีให้คำปรึกษา และคำแนะนำตามความเหมาะสม

ทั้งนี้ เพื่อให้การเผยแพร่บทความทางกรวิจัยและผลงานทางวิชาการให้เป็นที่รู้จักกว้างขวางมากยิ่งขึ้น จึงขอความร่วมมือท่านได้ตระหนัก เห็นความสำคัญต่อคุณภาพของบทความ และคำแนะนำจากทางวารสารฯ อย่างเคร่งครัด หากไม่ปฏิบัติตาม วารสารฯ สามารถยกเลิกบทความลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย โดยถือเป็นการสิ้นสุดการพิจารณาทันที และจะไม่ได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่ ขอขอบพระคุณผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกท่านที่ช่วยแนะนำให้วารสารฯ ได้ปรับปรุงคุณภาพ ให้มีความสมบูรณ์ เหมาะสม สำหรับการตีพิมพ์บทความในวารสารฉบับนี้เป็นลิขสิทธิ์ของมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา การนำข้อความใดซึ่งเป็นส่วนหนึ่งหรือทั้งหมดของต้นฉบับไปตีพิมพ์ใหม่ จะต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าของต้นฉบับ และกองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยก่อน พร้อมทั้งนำไปอ้างอิงให้ถูกต้อง ผลการวิจัยและความคิดเห็น ที่ปรากฏในบทความต่าง ๆ เป็นความรับผิดชอบของผู้แต่ง/ผู้นิพนธ์/ผู้เขียน ซึ่งไม่รวมความผิดพลาดอันเกิดจากเทคนิคการพิมพ์

ท้ายสุดนี้ วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และคณะผู้ดำเนินงานจะพัฒนาคุณภาพให้ได้รับการรับรองมาตรฐานในระดับที่สูงขึ้นต่อไป

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. วาสนา ภาณุรักษ์
บรรณาธิการ

สารบัญ (CONTENT)

	หน้า
วัตถุประสงค์/จุดมุ่งหมาย/เงื่อนไข/ข้อกำหนด/กำหนดการเผยแพร่/การประเมินบทความ/ที่ปรึกษา/บรรณาธิการ, บรรณาธิการ/เจ้าหน้าที่การเงิน.....	i
กองบรรณาธิการ (ภายนอกและภายใน).....	ii
ผู้เชี่ยวชาญ/ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินบทความก่อนตีพิมพ์ (Peer review).....	iii
สารอธิการบดี.....	iv
บทบรรณาธิการ.....	v
สารบัญ (CONTENT).....	vi-viii
บทความวิชาการ (ภาษาไทย) : ACADEMIC ARTICLE (THAI).....	1
การรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ : การละเมิดกฎหมายอย่างร้ายแรงที่มีทั้งโทษปรับและจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ (HIRING AND PROVIDING OF SERVICES FOR COMPLETING A DISSERTATION: A SERIOUS MISCONDUCT WITH HEAVY PENALTY OF FINE OR IMPRISONMENT OR BOTH) : จำเนียร จวงตระกูล (Jamnean Joungtrakul) กัญจนวลัย นนทแก้ว แพรี่ (Kanvalai Nontakaew Ferry) วุฒิพล สกลเกียรติ (Wuthipon Sakonkiat).....	1-14
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่ผลงานวิจัย) : RESEARCH ARTICLE (THAI : RESEARCH PUBLISH)	
ผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่ง มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา (EFFECTS OF CIRCUIT TRAINING FOR BALANCE DEVELOPMENT OF PRATHOMSUKSA 1 AT KASSETSART UNIVERSITY LABORATORY SCHOOL CENTER FOR EDUCATIONAL RESEARCH AND DEVELOPMENT) : สริน ประดู่ (Sarin Pradoo) วายุ แวงแก้ว (Wayu Waengkaew).....	15-23
ศิลปะบนพื้นที่และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร (SITE-SPECIFIC ART AND CREATIVE TOURISM: A CASE STUDY OF THE TALAD NOI COMMUNITY, SAMPHANTHAWONG DISTRICT, BANGKOK) : ปราง ศิลปะกิจ (Prang Silpakit) สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ (Surakiet Rattanaamnaysiri) มุกด์ตรา ทองเวส (Mooktra Thongves) พรวิฑิต แก้วชูศรี (Pornvithid Kaewchusri) ปริญพัชร์ วรรัฐธนพัชร์ (Pariyapatch Worraratthanapatch) ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์ (Suppakorn Disatapundhu) พัดชา อุทิศวรรณกุล (Patcha Utiswannakul).....	24-36
โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอิทธิพล ต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี (A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF HEALTH TOURISM DESTINATION IMAGE AND MARKETING STRATEGIES AFFECTING TOURISTS' INTENTION TO REVISIT PRACHINBURI PROVINCE) : วุฒิชชาติ สุนทรสมัย (Vuttichat Soonthonsmai).....	37-50
ความพร้อมของนักศึกษาต่อการเรียนออนไลน์ : กรณีศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์ (STUDENTS' READINESS FOR ONLINE LEARNING: A CASE STUDY OF STUDENTS IN THE FACULTY OF EDUCATION AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY) : ศรีณยา ฤกษ์ขำ (Saranya Rukkhum).....	51-63
การเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) (MEDIA EXPOSURE, ATTITUDE, AND RISK PREVENTION BEHAVIORS OF ELDERLY PEOPLE TOWARDS THE SITUATION OF THE SPREAD OF THE CORONAVIRUS DISEASE (COVID-19)) : सरาลี สอนจันท์ (Saralee Sonchan) วิรัตน์ สอนจันท์ (Wirat Sonchan).....	64-77

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียน ประถมศึกษานานาชาติเล็ก (DEVELOPING AND EVALUATING A LEARNING MANAGEMENT SYSTEM OF STEAM EDUCATION FOR ENHANCING CREATIVE THINKING OF STUDENTS IN SMALL ELEMENTARY SCHOOLS) : <i>วาสนา กীরติจำเริญ (Wasana Keeratichamroen) อิศรา พลนงค์ (Isara Phonngong)</i>	78-91
นวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้อย่างยั่งยืน ของชุมชนสายยาว ตำบลลุดเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ (INNOVATIVE KNOWLEDGE MANAGEMENT IN PREPARATION OF HOUSEHOLD ACCOUNTS BASED ON THE PHILOSOPHY OF SUFFICIENCY ECONOMY TO ENHANCE KNOWLEDGE SUSTAINABILITY OF SAI YAO COMMUNITY, THALUNG LEK, MEUANG, BURIRAM) : <i>ผกา มาศ บุตรสาลี (Pakamat Butsalee) สุพัตรา รักการศิลป์ (Supatra Rakamsin) แก้วมณี อุทธิรัมย์ (Kaewmanee Utriam)</i>	92-103
การวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าไหมปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา (AN ANALYSIS OF THE PERSON AS A ROLE MODEL IN TRANSFERRING KNOWLEDGE ON THE WISDOM OF PAK THONG CHAI SILK, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE) : <i>สุชาดา น้ำใจดี (Suchada Namjaidee)</i>	104-115
รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี (A MODEL FOR ENHANCING THE QUALITY OF LIFE AMONG THE ELDERLY IN CHANG SAI SUB-DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE) : <i>กมลชนก ทองเอี้ยด (Kamolchanok Thongsied) พิไลพร สุขเจริญ (Pilaiporn Sukcharoen) เกศรา ต้นซ่ง (Ketsara Tanseng) อัญญรัตน์ มีสิทธิ์ (Aunyarat Meesit) ภูเมศร์ คงเกต (Phumate Kongkate)</i>	116-128
ผลการใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดน ภาคใต้ (THE EFFECT OF GAMES AND THE LEAD-UP GAMES FOR PHYSICAL FITNESS'S IMPROVEMENT AT THE PRIVATE ISLAM RELIGIOUS SCHOOL IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCE) : <i>มนัสภูมิ ศาสนศาสตร์ (Manaspoom Sasanart)</i>	129-140
กระบวนการและผลลัพธ์จากการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา (THE PROCESS AND OUTCOME OF CONVERTING DEVELOPMENT FROM CONVENTIONAL RICE TO ORGANIC JASMINE RICE FARMING IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE) : <i>ชัคตตรัย ระยะสวัสดิ์ (Chacattrai Rayasawath)</i>	141-153
บทความวิจัย (ภาษาไทย : เผยแพร่วิทยานิพนธ์) : RESEARCH ARTICLE (THAI : THESIS PUBLISH)	
การศึกษาสภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง (THE STATUS OF MATHEMATICS INSTRUCTION RELATED TO MATHEMATICS PROBLEM POSING FOR THE PRE-SERVICE TEACHERS, LECTURERS, AND MENTOR TEACHERS IN MATHEMATICS) : <i>จิรวรรณ เทพจินดา (Jirawan Thepjinda) รุ่งฟ้า จันทร์จารุภรณ์ (Rungfa Janjaruporn) ณานิน กองทิพย์ (Yanin Kongthip) เรื่องวรินทร์ อินทรวงษ์ สราญรักษ์สกุล (Ruangvarin Intarawong Saramrakskul)</i>	154-166
กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย (INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION STRATEGIES OF DIETARY SUPPLEMENT IN NORTHEAST PART OF THAILAND) : <i>ปารมिता สุทรปรีดา เจริญตา (Paramita Sutthapreda Jareinta) สุธานันท์ โพธิ์ชาธาร (Suthanan Phochathan) พวงพรภัสสร วิริยะ (Phuangpornphat Viriya)</i>	167-179

การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมกีฬาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้น ประถมศึกษา (THE DEVELOPMENT OF ATHLETIC ACTIVITIES MODEL FOR KIDS TO PROMOTE FUNDAMENTAL MOVEMENT SKILL OF ELEMENTARY STUDENTS) : <i>พกาวัต ไวกสิกรรม (Pagawadee Waikasikam) สาธิน ประจัญบาน (Sathin Prachanban) ภาณุ กุศลวงศ์ (Phanu Kusolwong)</i>	180-193
อิทธิพลของการบริหารจัดการธุรกิจและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา (MANAGEMENT OF COMMUNITY BUSINESS AND BUSINESS MANAGEMENT STRATEGY AFFECTS OPERATIONS OF COMMUNITY BUSINESS IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE) : <i>ปรีชา ชาตวิวัฒน์กุล (Parisa Chatwanichul) สุชีรา ธนาวุฒิ (Suchira Thanawut) สุธาสิณี โพธิ์ชาธาร (Suthasinee Phochathan)</i>	194-205
อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศขององค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่มีต่อ ประสิทธิภาพของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี (THE INFLUENCE OF ORGANIZATIONAL JUSTICE PERCEPTION, ORGANIZATIONAL CLIMATE AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR ON TEAM EFFECTIVENESS OF OPERATIONAL LEVEL WORKERS IN LAEM CHABANG PORT, CHON BURI PROVINCE) : <i>วุฒินันท์ วงมิ่ง (Wutthinun Wongming) จุฑามาศ ทวีไพบูลย์วงษ์ (Jutamard Thaweepaiboonwong)</i>	206-218
ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน การคิดเชิงบวก และระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ในการทำงานของพนักงานโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร (THE RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS THAT LEAD TO WORK PASSION, POSITIVE THINKING AND WORK PASSION IN HOTEL EMPLOYEES IN BANGKOK) : <i>ณัฐธา วรรณสุข (Nattha Wannasuk) วาสิตา บุญสาธ (Wasita Boonsathom)</i>	219-231
การสังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับพัฒนาการผู้สูงอายุ (A RESEARCH SYNTHESIS OF GAMES WITH ELDERLY DEVELOPMENT) : <i>พิชญ์ ธรรมรัตน์ (Phichaya Thamromdee) อธิวัฒน์ เจียวิวรรณ์กุล (Athiwat Jiawiwatkul)</i>	232-245
การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา (A STUDY OF GRADE 5 STUDENTS' CRITICAL READING ABILITY USING SQ5R METHOD VIA STEM EDUCATION CONCEPT READING CHAPTER) : <i>กานดา เจริญเตี้ย (Kanda Charoentia) สิรินาถ จงกลกลาง (Sirinat Jongkonklang)</i>	246-257
การเขียนบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	
แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ	
แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ	
รูปแบบบทความวิจัย	
รูปแบบบทความวิชาการ	
รูปแบบทวิจรรย์หนังสือ	
มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา	

การรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ :

การละเมิดกฎหมายอย่างร้ายแรงที่มีทั้งโทษปรับและจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ

**HIRING AND PROVIDING OF SERVICES FOR COMPLETING
A DISSERTATION: A SERIOUS MISCONDUCT WITH HEAVY PENALTY
OF FINE OR IMPRISONMENT OR BOTH**

จำเนียร จวงตรากุล^{1*}, กัญจนวลัย นนทแก้ว แพร่², วุฒิพล สกลเกียรติ³, วอนชนก ไชยสุนทร⁴
Jamnean Jungtrakul^{1*}, Kanvalai Nontakaew Ferry², Wuthipon Sakonkiat³, Wornchanok Chaiyasoonthorn⁴

^{1*}ศาสตราจารย์ ดร. กรรมการสภามหาวิทยาลัยผู้ทรงคุณวุฒิมหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์ 46000 ประเทศไทย

^{1*}Professor Dr., Board of Trustees, Kalasin University, Kalasin Province, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131 ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Faculty of Management and Tourism, Burapha University, Chonburi Province, 20131, Thailand

³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร 10241 ประเทศไทย

³Assistant Professor Dr., Faculty of Human Resource Development, Ramkhamhaeng University, Bangkok, 10241, Thailand

⁴รองศาสตราจารย์ ดร. คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง กรุงเทพมหานคร 10521 ประเทศไทย

⁴Associate Professor Dr., Faculty of Business Administration, King Mongkut's Institute of Technology Ladkrabang, Bangkok, 10521, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : *professordrj@ gmail.com (Author) : kanvalai_non@hotmail.com;
woodyhrd@hotmail.com; wornchanok.ch@kmitl.ac.th

รับบทความ : 1 กรกฎาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 8 กันยายน 2564 / ตอรับบทความ : 13 กันยายน 2564

Received : 1 July 2021 / Revised : 8 September 2021 / Accepted : 13 September 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.1>

ABSTRACT

One of the most important conditions for the award of a doctoral degree is that the student must successfully complete the dissertation and pass the oral examination conducted by the examination committee. In completing a dissertation, the student must do it by herself/himself under the supervision of the dissertation advisor. However, it was found that there are a lot of advertisements openly via various types of media, especially on social media for providing the service of completing a dissertation. This type of service is illegal, as it violates a newly enacted law that was being enforced in 2019. This law carries with it strong civil and criminal penalties, including fines or imprisonment or both. This paper aims to provide data and information and create more awareness about this new law and the penalty imposed upon the wrongdoer in Thai academic society. The scope of the content of the paper includes: 1) Introduction to the significance and the essence of the problem; 2) The processes of completing a doctoral degree; 3) The relationship between the doctoral processes and the dissertation; 4) Providing and hiring a service for completing a dissertation; 5) Law and penalty for providing and hiring a service for completing a dissertation; 6) Conclusions and recommendations.

Keywords: Research, Doctoral study, Dissertation, Hire of services, Legal penalty

บทคัดย่อ

เงื่อนไขสำคัญยิ่งประการหนึ่งในการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกคือการทำวิทยานิพนธ์ได้สำเร็จ และผ่านการสอบปกป้องวิทยานิพนธ์โดยคณะกรรมการ ทั้งนี้การทำวิทยานิพนธ์นักศึกษาต้องดำเนินการจัดทำด้วยตนเอง ตั้งแต่ต้นจนจบตามกระบวนการวิจัย โดยอยู่ภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษา อย่างไรก็ตามได้ปรากฏอย่างชัดเจนว่ามีการโฆษณารับจ้างทำวิทยานิพนธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ โดยเฉพาะสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้การรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายซึ่งมีโทษร้ายแรงทั้งทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือมีโทษปรับหรือจำคุกหรือทั้งจำทั้งปรับ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะนำเสนอประเด็นการรับจ้างและว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ อันเป็นการกระทำผิดกฎหมายฉบับใหม่ที่จะออกมาในปี 2562 ซึ่งมีโทษอย่างร้ายแรง เพื่อเผยแพร่แก่ชุมชนวิชาการได้รับทราบให้กว้างขวางมากขึ้นสาระสำคัญของบทความนี้ประกอบด้วย 1) บทนำ เพื่อแนะนำความสำคัญของปัญหาและสาระสำคัญของบทความ 2) การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก 3) ความสัมพันธ์ระหว่างการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกกับวิทยานิพนธ์ 4) การรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ 5) กฎหมายและบทกำหนดโทษการรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ และ 6) สรุปและเสนอแนะ

คำสำคัญ : การวิจัย, การศึกษาระดับปริญญาเอก, วิทยานิพนธ์, กฎหมายเกี่ยวกับการว่าจ้างและรับจ้างทำวิทยานิพนธ์, โทษตามกฎหมายเกี่ยวกับการว่าจ้างและรับจ้างทำวิทยานิพนธ์

บทนำ

ข้อกำหนดหรือเงื่อนไขที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งในการที่จะสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกได้ คือนักศึกษาจะต้องทำวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ด้วยตนเองภายใต้การควบคุมของอาจารย์ที่ปรึกษาตั้งแต่ต้นจนจบครบกระบวนการแล้วนำเสนอรายงานผลการวิจัยต่อคณะกรรมการเป็นการสอบปากเปล่า (Oral examination) และผ่านการสอบปากเปล่ากับคณะกรรมการ นอกจากนั้น ยังจะต้องนำรายงานผลการวิจัยมาจัดทำเป็นบทความการวิจัยเพื่อนำเสนอในการประชุมวิชาการหรือตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ (Peers/referees) ทำหน้าที่อ่านเพื่อคัดกรองบทความก่อนอนุญาตให้นำเสนอหรือตีพิมพ์ ทั้งนี้ขึ้นกับข้อกำหนดของแต่ละหลักสูตร สาขาวิชา คณะ และแต่ละมหาวิทยาลัย ซึ่งมีข้อกำหนดที่แตกต่างกันไป อย่างไรก็ตาม มีหลักฐานปรากฏอย่างชัดเจนว่านักวิจัยจำนวนหนึ่งรับจ้างทำการวิจัยเพื่อทำการค้นคว้าอิสระและวิทยานิพนธ์ รวมทั้งวิทยานิพนธ์ โดยมีการโฆษณาอย่างเปิดเผยและชัดเจนผ่านอินเทอร์เน็ตหรือสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ หลหลายรูปแบบ จากการสำรวจการโฆษณาผ่านกูเกิล (Google) โดยใช้คำสำหรับค้นหาว่า “รับจ้างทำวิทยานิพนธ์” พบว่ามีการโฆษณารับจ้างทำวิจัยและวิทยานิพนธ์รวมทั้งวิทยานิพนธ์จำนวนมาก การรับจ้างทำการวิจัยเพื่อจัดทำเป็นงานค้นคว้าอิสระ วิทยานิพนธ์ และวิทยานิพนธ์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายที่มีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญากล่าวคือมีทั้งโทษปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ

เนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาเอกมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างนักวิจัยเป็นหลัก หากมีการว่าจ้างให้ผู้อื่นทำวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์แล้ว อาจจะทำให้เกิดความเสียหายอย่างใหญ่หลวงแก่ส่วนรวม เพราะประเทศไทยจะมีดัชนีบัณฑิตที่ไม่มีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยเพื่อพัฒนาประเทศอย่างเพียงพอตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ดังนั้นบทความนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอแนวทางการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกและการทำวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์เป็นหลัก รวมทั้งนำเสนอบทบัญญัติของกฎหมายและโทษตามกฎหมายเกี่ยวกับการรับจ้างและการว่าจ้างทำการวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์

การจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอก

ความเป็นมาของการศึกษาระดับปริญญาเอก

การศึกษาระดับปริญญาเอกเริ่มต้นในศตวรรษที่ 9 ในการศึกษาโลกของมุสลิม (Hall, 2019, online) ทั้งนี้เนื่องจากมีข้อกำหนดให้ผู้ที่จะสอนกฎหมายและให้ความเห็นทางกฎหมายอิสลามได้ ต้องสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอก (Joungtrakul et al., 2019, online) ต่อมาได้ขยายเข้าไปสู่มหาวิทยาลัยในยุโรป ในยุคเริ่มต้นได้มีการเรียนการสอนในวิชาซีพด้านกฎหมาย การแพทย์และเทววิทยา ต่อมาได้มีการกำหนดให้ปริญญาเอกสาขาอื่นโดยใช้ชื่อคุณวุฒิปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Doctor of philosophy : Ph.D.) การประสาทปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตครั้งแรก

มีขึ้นที่นครปารีสในปี ค.ศ. 1150 และได้รับการยอมรับว่าเป็นการศึกษาระดับสูงสุดในตอนต้นของศตวรรษที่ 1800 (Hall, 2019, online) การศึกษาปริญญาเอกที่เป็นรูปแบบที่แพร่หลายในปัจจุบันคือมีการเรียนในรายวิชาและการทำวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์เริ่มขึ้นที่ Friedrich Wilhelm University ในนครเบอร์ลิน ประเทศเยอรมัน ต่อมาได้ขยายเข้าไปในสหรัฐอเมริกาโดย Yale University เป็นมหาวิทยาลัยแห่งแรกในสหรัฐอเมริกาที่เปิดสอนและประสาทปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิตในปี 1861 ต่อมาได้ขยายไปสู่ประเทศแคนาดาในปี 1900 และในปี 1917 อังกฤษได้นำมาใช้แทนวุฒิ D.Phil. และวุฒิการศึกษาระดับปริญญาเอกสาขาอื่น ๆ ด้วย (Hall, 2019, online) ในสหรัฐอเมริกา ระหว่างปี 1920-1999 มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 1.3 ล้านคน สำหรับในประเทศไทย ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกคนแรกของประเทศไทยคือ ดร. ชู เปรียญ สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก (Doctor of philosophy) สาขาวิชาการศึกษา จากมหาวิทยาลัยในประเทศเยอรมัน แล้วกลับมารับราชการในกรมศึกษาธิการตามที่หนังสือพิมพ์สยามไมตรีรายสัปดาห์ ฉบับวันอังคารที่ 14 ธันวาคม ร.ศ. 116 (Soipetkasem, 2004, online) คือเมื่อปี พ.ศ. 2440 ตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ในปีพ.ศ. 2563 ตามการศึกษาของวิทยา เจียรพันธ์, สมศักดิ์ วงศ์ปัญญาถาวร และอภิชัย พันธเสน (Jiaraphan, Wongpanyathaworn, & Pantasen, 2020, p. 3) พบว่า ในช่วงปีการศึกษา 2549-2557 มีผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 13,785 คน และได้ทำการพยากรณ์ความต้องการกำลังคนที่จบการศึกษาระดับปริญญาเอกจากในประเทศระหว่างปี 2558-2567 มีจำนวน 27,408 คน (Jiaraphan, Wongpanyathaworn, & Pantasen, 2020, p. 7) จากข้อมูลดังกล่าวนี้ประเทศไทยยังต้องการกำลังคนระดับปริญญาเอกอยู่อีกจำนวนหนึ่ง ซึ่งสถาบันการศึกษา ยังต้องทำการผลิตดุษฎีบัณฑิตที่มีคุณภาพออกไปรับใช้สังคมต่อเนื่องไป

ประเภทของแผนการศึกษาปริญญาเอก

ปริญญาเอกแบ่งออกได้เป็นหลายแบบ ซึ่งในบทความนี้จะนำเสนอโดยการแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม (Walden University, 2021, online; Soipetkasem, 2015, pp. 99-100) ดังต่อไปนี้คือ 1) แผนวิชาการ (Academic program) การเรียนแผนวิชาการ เป็นการเรียนการสอนที่เน้นสายวิชาการคือการทำวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์อย่างเดียว ตามปกติแล้วจะไม่มีการเรียนรายวิชา (Coursework) แต่อาจมีการเรียนเพิ่มเติมเฉพาะส่วนที่ขาด ซึ่งอาจไปเรียนร่วมกับระดับปริญญาโท หรือระดับปริญญาเอกแผนวิชาชีพที่จำเป็นต้องเรียนรายวิชาเป็นการเตรียมความพร้อมเพื่อทำการวิจัยและทำดุษฎีนิพนธ์ การรับเข้าเรียนตามแผนนี้รับผู้ที่ต้องการยกระดับความรู้ความสามารถในการวิจัย จึงรับผู้ที่มีความรู้ความสามารถทางการวิจัยอยู่ในระดับหนึ่งมาก่อน เพื่อต่อยอดความรู้ความสามารถทางการวิจัยให้เป็นขั้นสูงสุด การรับสมัครจะพิจารณาจากข้อเสนอโครงการวิจัยที่จะทำดุษฎีนิพนธ์เป็นหลักกว่ามีความเหมาะสมและเป็นไปได้ อีกทั้งยังพิจารณาว่ามีอาจารย์ที่มีความรู้ความสามารถตรงและพร้อมที่จะควบคุมดูแลการทำดุษฎีนิพนธ์ ตั้งแต่ต้นจนจบได้ นอกจากนี้จะต้องสอบผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษตามที่กำหนดไว้ และ 2) แผนวิชาชีพ (Professional program) เป็นการเรียนการสอนที่เน้นการเตรียมความพร้อมให้แก่บัณฑิตนักศึกษามีความรู้ความสามารถในการทำวิจัยอย่างเต็มที่ ก่อนที่จะลงสู่ภาคสนามทำการวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์ การเรียนตามแผนนี้รับจากผู้ทำงานทางด้านนั้น ๆ โดยมีประสบการณ์ไม่น้อยกว่า 7 ปี พร้อมทั้งมีคุณสมบัติอื่นตามที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ ต้องสอบผ่านการทดสอบภาษาอังกฤษตามมาตรฐานที่กำหนดด้วย ข้อแตกต่างสำคัญคือแผนวิชาการเน้นวิชาการโดยการวิจัยจะเป็นแบบวิชาการ ส่วนแผนวิชาชีพเน้นการวิจัยประยุกต์เพื่อพัฒนาวิชาชีพ (University of California Berkley, 2021, online) ข้อแตกต่างอีกประการหนึ่งระหว่างผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามแผนการศึกษาแบบวิชาการกับแบบวิชาชีพก็คือ ผู้สำเร็จการศึกษาตามแผนวิชาการจะได้รับคุณวุฒิปริญญาเอกเป็นปรัชญาดุษฎีบัณฑิต (Doctor

of philosophy : Ph.D.) ส่วนผู้ที่สำเร็จการศึกษาตามแผนวิชาชีพจะได้รับคุณวุฒิปริญญาเอกเป็นดุษฎีบัณฑิตตามสาขาวิชาชีพ เช่น ดุษฎีบัณฑิตสาขาการบริหารธุรกิจ (Doctor of business administration : DBA) เป็นต้น อย่างไรก็ตาม ในประเทศไทยมิได้แบ่งให้เห็นอย่างชัดเจน ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 พบว่าแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 แบบ เน้นการวิจัยเพื่อพัฒนานักวิชาการและนักวิชาชีพชั้นสูง (Government Gazette, 2015, online) ทั้งนี้จึงขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของสถาบันการศึกษาว่าจะเลือกใช้คุณวุฒิต่างไร จึงไม่สามารถแยกประเภทของดุษฎีบัณฑิตตามที่ปฏิบัติกันอยู่โดยทั่วไปได้

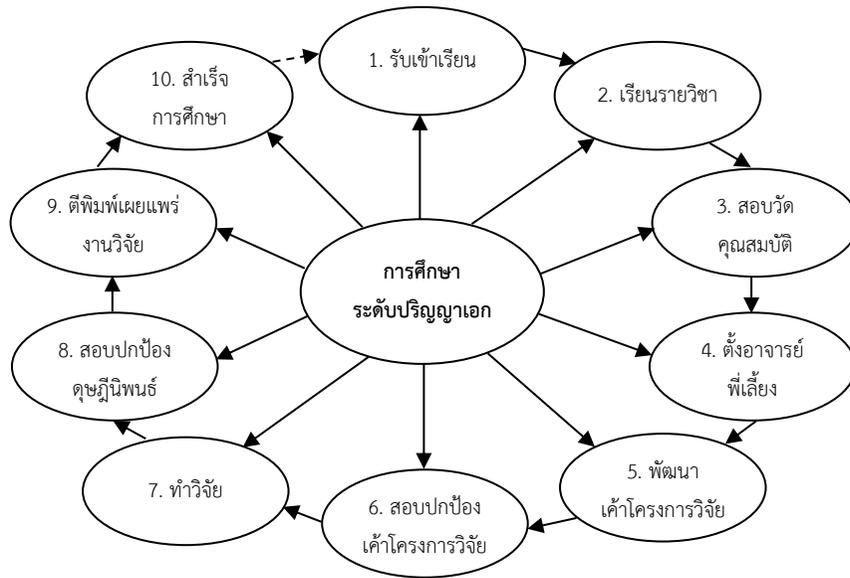
รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนปริญญาเอก

รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนปริญญาเอก แบ่งออกได้เป็นหลายแบบ เช่น Park (2007, p. 33) แบ่งออกเป็น 5 แบบ แต่ในบทความนี้จะแบ่งออกเป็น 7 แบบ (Joungtrakul et al., 2019, online) โดยจะรวม 5 แบบตามที่ Park จัดแบ่งไว้ด้วย ดังต่อไปนี้ 1) แบบดั้งเดิม (Traditional Ph.D.) รูปแบบการเรียนการสอนเป็นไปตามแบบวิชาการ 2) แบบวิชาชีพ (Professional doctorate) รูปแบบการเรียนการสอนเป็นไปตามแบบวิชาชีพ 3) แบบตีพิมพ์ (Ph.D. by publication) รูปแบบการเรียนเป็นการทำวิจัยแล้วนำผลการวิจัยส่งไปตีพิมพ์ในวารสารทางวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ (Peers/referees) อ่านคัดกรองก่อนการตีพิมพ์ เมื่อตีพิมพ์จนครบตามเนื้อหาของโครงการวิจัยแล้วจึงนำผลการวิจัยที่ตีพิมพ์นั้นมาแนบกับรายงานวิจัยหลัก นำเสนอเป็นดุษฎีนิพนธ์เพื่อสอบปากเปล่าหรือสอบปกป้องตามกระบวนการเรียนการสอนจนครบถ้วน 4) แบบแนวทางใหม่ (New route Ph.D.) รูปแบบการเรียนการสอนเป็นแบบที่มีลักษณะการเรียนการสอนการสอบ มีการฝึกอบรมโครงการวิจัย การพัฒนาบุคคลและวิชาชีพ รูปแบบนี้ในครั้งแรกจัดเป็นโครงการพัฒนาบุคลากรให้แก่นักศึกษาต่างประเทศของมหาวิทยาลัยในอังกฤษเมื่อปี ค.ศ. 2000 และใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการในเวลาต่อมา 5) แบบใช้การปฏิบัติงานเป็นฐาน (Work-based or Practice-based doctorate) รูปแบบการเรียนการสอนเป็นการใช้การปฏิบัติงานหรือเน้นที่การปฏิบัติจริงเป็นฐาน เช่น ด้านศิลปะ ดนตรี หรือการแสดง เป็นต้น ซึ่งต้องมีรายงานหรือการเขียนเป็นดุษฎีนิพนธ์ประกอบด้วย 6) แบบการสอน (Taught doctorate) รูปแบบการเรียนการสอน เป็นแบบที่ใช้กันมากในสหรัฐอเมริกา มีการเรียนการสอนรายวิชาจำนวนมากและมีส่วนคล้ายคลึงกับแบบแนวทางใหม่ตามที่กล่าวข้างต้น 7) แบบออนไลน์ (Online doctorate) เป็นรูปแบบใหม่ที่ใช้การเรียนการสอนแบบทางไกล การเรียนการสอนแบบนี้เริ่มได้รับการยอมรับมากขึ้น ซึ่งในช่วงเริ่มต้นผู้ที่จบตามแผนการเรียนแบบนี้ยังไม่ได้รับการยอมรับและในบางประเทศไม่สามารถทำงานเป็นอาจารย์สอนได้ อย่างไรก็ตาม แบบตีพิมพ์ มักจะไม่เป็นที่คุ้นเคยกันในประเทศไทย เนื่องจากไม่มีการแบ่งรูปแบบของการศึกษาออกอย่างชัดเจน ส่วนใหญ่จะใช้วิธีการศึกษารายวิชาและทำดุษฎีนิพนธ์ตามแบบที่ใช้ในสหรัฐอเมริกา (Robinson & Kanowski, 2008, pp. 1-20)

ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษาระดับปริญญาเอกกับดุษฎีนิพนธ์

กระบวนการศึกษาระดับปริญญาเอก

กระบวนการศึกษาระดับปริญญาเอกมีส่วนสำคัญต่อการศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นอย่างมาก เพราะหากกระบวนการดำเนินการไม่ชัดเจน ผู้ศึกษา รวมทั้งผู้มีส่วนเกี่ยวข้องไม่เข้าใจหรือไม่สามารถปฏิบัติตามได้ย่อมมีผลในเชิงลบต่อนักศึกษาและการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกได้ จำเนียร จวงตระกูล และคณะ (Joungtrakul et al., 2019, online) ได้นำเสนอกระบวนการศึกษาระดับปริญญาเอกไว้ 10 ประการ ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกโดยทั่วไป
ที่มา : Joungtrakul et al.,2019, online.

จากภาพที่ 1 แสดงให้เห็นถึงการจัดการเรียนการสอนปริญญาเอกว่าส่วนสำคัญที่สุดอยู่ที่การวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์ โดยพิจารณาได้จากขั้นตอน 10 ประการข้างต้น เกินกว่าครึ่งหนึ่งเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์

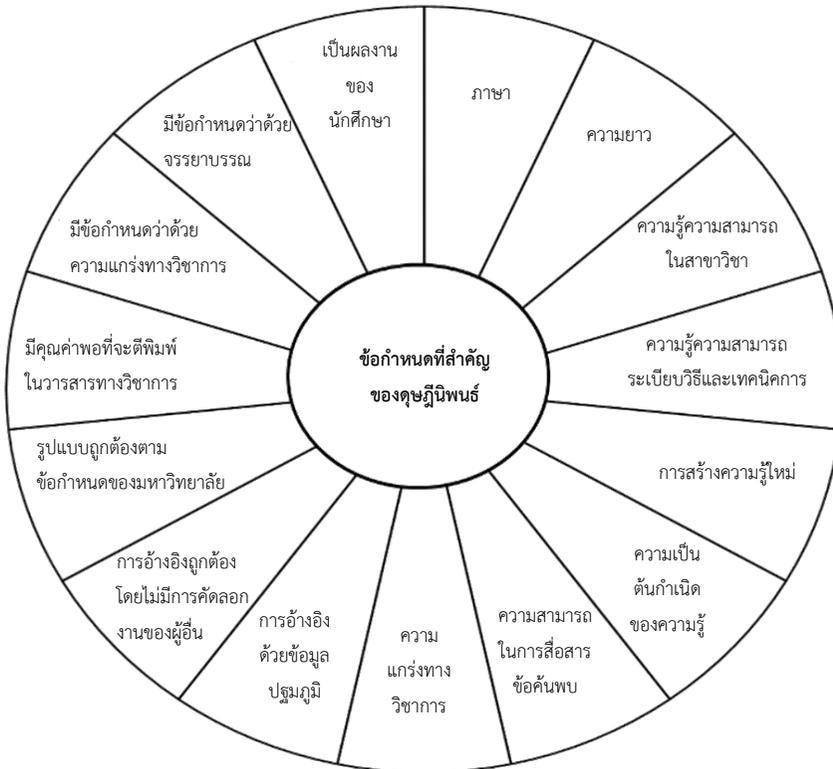
ความสัมพันธ์ระหว่างดุษฎีนิพนธ์กับการศึกษาระดับปริญญาเอก

ในการเรียนปริญญาเอก ดุษฎีนิพนธ์ถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดไม่ว่านักศึกษาจะเลือกเรียนแบบใดก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากวัตถุประสงค์หลักของการจัดการเรียนการสอนคือการสร้างนักวิจัยมืออาชีพออกไปทำวิจัยและเพื่อไปสอนและพัฒนาการวิจัย ดุษฎีนิพนธ์จึงเป็นส่วนสำคัญยิ่งเพราะถือว่าเป็นด่านสุดท้ายของการศึกษาระดับปริญญาเอก การทำดุษฎีนิพนธ์ถือเป็นการฝึกหัดทำวิจัยโดยการลงมือปฏิบัติจริงด้วยตัวนักศึกษาเอง เพื่อสร้างความรู้ ประสบการณ์หรือทักษะในการทำวิจัย นักศึกษาจะสำเร็จการศึกษาหรือไม่ขึ้นอยู่กับการทำดุษฎีนิพนธ์สำเร็จ และผ่านการสอบปกป้องดุษฎีนิพนธ์ของตน แม้ว่าจะมีส่วนที่ต้องดำเนินการอีกหลายส่วนก็ตาม เช่น การเรียนรายวิชา แม้ว่านักศึกษาจะเรียนรายวิชาได้คะแนน เกรด A ทุกวิชา หากไม่สามารถทำวิจัยเพื่อดุษฎีนิพนธ์ได้สำเร็จ นักศึกษาก็อาจไม่สำเร็จการศึกษาได้ แม้จะมีข้อกำหนดให้มีการตีพิมพ์ผลงานวิจัยในวารสารวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ คัดกรองบทความก่อนการตีพิมพ์ก็ตาม หากนักศึกษาไม่สามารถทำดุษฎีนิพนธ์ได้สำเร็จก็ไม่มีงานวิจัยที่จะนำไปทำบทความเพื่อตีพิมพ์ได้ ดุษฎีนิพนธ์จึงถือว่าเป็นผลผลิตสุดท้ายของการศึกษาระดับปริญญาเอก

คุณลักษณะสำคัญของงานวิจัยที่ถือว่าเป็นดุษฎีนิพนธ์ได้

ปริญญาเอกจัดว่าเป็นปริญญาในระดับสูงสุด ผู้ที่จบปริญญาเอกถือว่าเป็นผู้ที่มีความรู้สูงสุดในสาขาที่ศึกษานอกจากนี้การศึกษาปริญญาเอกเป็นการศึกษาเพื่อสร้างความรู้ใหม่ที่ยังไม่มีใครเคยมีได้ค้นพบมาก่อน เป็นต้นดาร์รับ (Originality) ของความรู้ นั้น หลักเกณฑ์ที่จะกำหนดว่าความรู้นั้นเป็นต้นดาร์รับนั้น (Phillips & Pugh, 1994, p. 62) มีการกำหนดหลักเกณฑ์ไว้ 9 ประการ กล่าวคือ 1) เป็นการดำเนินงานเชิงประจักษ์ที่ยังไม่มีใครเคยทำมาก่อน 2) เป็นงานที่ทำการสังเคราะห์ที่ยังไม่มีใครผู้ใดทำมาก่อน 3) เป็นงานที่ใช้ข้อมูลที่มีอยู่แล้วแต่นำมาทำการตีความใหม่ 4) เป็นงานที่นำงานที่ทำในประเทศอื่นมาทำการทดลองในประเทศ 5) เป็นงานที่นำเทคนิคเฉพาะอย่างใดอย่างหนึ่ง

มาใช้ในสาขาวิชาใหม่ 6) เป็นงานที่นำข้อมูลพยานหลักฐาน (New evidence) มาดำเนินการที่ส่งผลกระทบใหม่ ต่อประเด็นที่เป็นของเก่า 7) เป็นงานที่ดำเนินการข้ามสาขาวิชา (Cross-disciplinary) และใช้ระเบียบวิธีการวิจัยอย่างใหม่ หลายอย่าง 8) เป็นงานที่ดำเนินการที่ไม่มีผู้ใดในสาขาวิชานั้นทำมาก่อน และ 9) เป็นงานที่เพิ่มความรู้ในลักษณะ ที่ไม่เคยมีผู้ใดทำมาก่อน ดังนั้นการวิจัยเพื่อทำดัชนีพันธกิจจึงมีระดับของความยากและความซับซ้อนที่เข้มข้น มากกว่าการวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ในระดับปริญญาโท ทั้งในด้านเนื้อหาและด้านระเบียบวิธีการวิจัย ทั้งนี้ จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010, pp. 457-473) ได้สรุปรวบรวมข้อกำหนดคุณลักษณะที่สำคัญของดัชนีพันธกิจไว้ 15 ประการ ดังแสดง ในภาพ 2

ภาพ 2 ข้อกำหนดสำคัญของดัชนีพันธกิจ
ที่มา : Joungtrakul, 2010, p. 458.

จากภาพ 2 แสดงให้เห็นว่าดัชนีพันธกิจมีข้อกำหนดที่เข้มข้นและซับซ้อนมากกว่าการวิจัยโดยทั่วไป โดยสามารถแสดงได้เป็นประเด็นต่าง ๆ ดังนี้ 1) ภาษาที่ใช้ต้องเป็นภาษาวิชาการ ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีความชัดเจนและสละสลวย 2) ความยาวในภาษาอังกฤษประมาณ 100,000 คำ หรือประมาณ 300-600 หน้ากระดาษ A4 3) แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถทางวิชาชีพในสาขาที่ศึกษา 4) แสดงให้เห็นถึงความรู้ความสามารถด้านระเบียบวิธีวิจัย 5) มีการสร้างความรู้หรือทฤษฎีใหม่ อาจเป็นการค้นพบใหม่ แก้ไขหรือต่อยอด จากทฤษฎีเดิม 6) ความรู้หรือทฤษฎีที่ค้นพบมีความเป็นต้นฉบับหรือต้นกำเนิดของความรู้ 7) แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสื่อสารข้อค้นพบในดัชนีพันธกิจ 8) แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางวิชาการของผลการวิจัยในดัชนีพันธกิจ 9) การอ้างอิงต้องใช้แหล่งปฐมภูมิทั้งหมด จะใช้วิธีการอ้างอิงต่อมิได้ 10) การอ้างอิงมีความถูกต้อง โดยไม่มีการคัดลอกงานของผู้อื่นหรือของตนเอง

11) รูปแบบมีความถูกต้องตามแบบของมหาวิทยาลัย 12) ดุษฎีนิพนธ์ มีคุณค่าที่จะตีพิมพ์ทั้งเล่มหรือบางส่วนในวารสารวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิอ่านคัดกรองก่อนอนุมัติให้ตีพิมพ์ 13) มีข้อกำหนดว่าด้วยความแกร่งทางวิชาการและความเชื่อถือได้ของงานวิจัย 14) มีข้อกำหนดว่าด้วยจริยธรรมและจรรยาบรรณของนักวิจัย 15) นักศึกษาต้องดำเนินการด้วยตนเอง โดยมีคำรับรองว่าเป็นงานของนักศึกษาเอง (Joungtrakul, 2010, pp. 457-473) ทั้งนี้ข้อกำหนด 15 ประการ สามารถใช้เป็นแนวทางในการประเมินดุษฎีนิพนธ์ของนักศึกษาปริญญาเอกได้

ระยะเวลาที่ใช้ในการศึกษาและอัตราการสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก

เนื่องจากการศึกษาระดับปริญญาเอกถือว่าการเรียนเพื่อฝึกหัดทำการวิจัย (Apprenticeship) ซึ่งจะต้องฝึกฝนภายใต้การควบคุมดูแลของหัวหน้า (Supervisor) โดยใช้เวลาในการฝึกหัดเป็นเวลา 7 ปี ระยะเวลาที่ใช้ศึกษาในปัจจุบัน ยังคงไม่เปลี่ยนแปลงมากนัก ทั้งนี้ในอังกฤษนักศึกษาปริญญาเอกเพียงร้อยละ 72.9 เท่านั้นที่สามารถสำเร็จการศึกษากายในเวลา 7 ปี จากการศึกษา นักศึกษาปริญญาเอกจำนวน 26,076 คน จาก 14 มหาวิทยาลัย ในช่วงปี 2006-2017 พบว่าอัตราการสำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาเอกของอังกฤษอยู่ที่ร้อยละ 80.5 ในขณะที่อีกร้อยละ 19.5 ไม่สำเร็จการศึกษาเป็นผู้ที่สอบไม่ผ่านการสอบปกป้องดุษฎีนิพนธ์ร้อยละ 3.3 ส่วนอีกร้อยละ 16.2 เป็นผู้ที่จะทิ้งหรือออกกลางคัน สำหรับผู้ที่สอบปกป้องดุษฎีนิพนธ์ไม่ผ่านหรือดุษฎีนิพนธ์ไม่ได้มาตรฐานระดับปริญญาเอก มหาวิทยาลัยอาจจะปรับลดระดับลงมาเป็นระดับปริญญาโทโดยใช้ชื่อคุณวุฒิว่า “MPhil” แทน (DiscoverPhds, 2021, online) ส่วนในสหรัฐอเมริกา สถิติปี 2017 ระยะเวลาที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกใช้เวลา 5.8 ปี ในขณะที่บางสาขา เช่น มนุษยศาสตร์และศิลปะ ใช้เวลา 7.1 ปี ส่วนอัตราการสำเร็จการศึกษาในปี 2008 อัตราการสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกคือร้อยละ 56.6 สำหรับผู้ที่ได้ศึกษารายวิชาแล้ว แต่ไม่ได้ทำดุษฎีนิพนธ์จนสำเร็จการศึกษาก็ได้รับการขนานนามว่าเป็นกลุ่ม “ABD” ซึ่งย่อมาจากวลีที่ว่า “All But Dissertation” (Kowarski, 2019, online) เป็นที่น่าสังเกตว่าแม้ในปัจจุบันจะมีเทคโนโลยีที่ก้าวหน้า ซึ่งสามารถช่วยให้นักศึกษาสืบค้นข้อมูลและสนับสนุนการวิเคราะห์ข้อมูลได้เป็นจำนวนมาก แต่ระยะเวลาในการสำเร็จการศึกษาปริญญาเอกยังไม่ลดลงเท่าที่ควร แม้จะมีการกำหนดระยะเวลาในการศึกษาไว้ 6 ปีก็ตาม (Marche, 2012, online) สำหรับในประเทศไทยนั้น ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง เกณฑ์มาตรฐานหลักสูตรระดับบัณฑิตศึกษา พ.ศ. 2558 ได้กำหนดให้ผู้สำเร็จปริญญาตรีและเข้าศึกษาปริญญาเอก ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 8 ปีการศึกษา ส่วนผู้ที่สำเร็จปริญญาตรีและเข้าศึกษาปริญญาเอก ให้ใช้เวลาศึกษาไม่เกิน 6 ปีการศึกษา แต่ก็ยังมีความแตกต่างออกไปกล่าวคือ มหาวิทยาลัยส่วนใหญ่ได้กำหนดเวลาขั้นสูงไว้ คือต้องสำเร็จการศึกษาภายในเวลา 3 ปี แม้จะมีบางมหาวิทยาลัยจะกำหนดไว้ไม่เกิน 6 ปีก็ตาม (Joungtrakul et al., 2019, online) ซึ่งหลายมหาวิทยาลัยพยายามเร่งรัดให้นักศึกษาสำเร็จการศึกษาภายในกำหนดเวลา 3 ปีตามแผนการเรียนที่กำหนดไว้

ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการศึกษาระดับปริญญาเอก

จากการศึกษาของ Van Rooij, Fokkens-Bruinsma, and Jansen (2019, online) พบว่าปัจจัยด้านอาจารย์ที่ปรึกษาอันประกอบด้วย ความรู้ความสามารถทางวิชาการ บุคลิกลักษณะส่วนตัวและการให้การสนับสนุนแก่นักศึกษา ความสัมพันธ์กับนักศึกษา ความพร้อมที่จะให้คำปรึกษา และความคาดหวังของอาจารย์ที่ปรึกษา ประกอบกับปัจจัยด้านจิตวิทยา คือความพร้อมของนักศึกษาในการทำการวิจัย รวมถึงปัจจัยด้านโครงการวิจัยมีความสำคัญต่อความสำเร็จในการศึกษาปริญญาเอก ในขณะที่ Young et al. (2019, p. 37) พบว่าปัจจัยความสัมพันธ์ระหว่างนักศึกษากับอาจารย์ที่ปรึกษาและการเป็นที่เล็งใจในกระบวนการทำดุษฎีนิพนธ์ มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาระดับปริญญาเอก ส่วน Sverdlik et al. (2018, pp. 361-388) แบ่งปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จ

ของการศึกษาระดับปริญญาเอกออกเป็น 2 กลุ่ม คือปัจจัยภายนอกกับปัจจัยภายใน โดยปัจจัยภายนอกประกอบด้วย 1) อาจารย์ที่ปรึกษา เช่น บทบาทของอาจารย์ที่ปรึกษาในกระบวนการศึกษา ความเข้ากันได้ระหว่างนักศึกษา กับอาจารย์ที่ปรึกษา 2) การดำรงชีวิตส่วนตัวและในสังคม 3) โครงสร้างและการสังคมของภาควิชา เช่น ระดับของการสังคม แบบจำลองของความสำเร็จ 4) ปัจจัยด้านการเงิน ส่วนปัจจัยภายในประกอบด้วย 1) แรงจูงใจและแหล่งที่มาของแรงจูงใจ 2) ทักษะการเขียนและกลยุทธ์ด้านกฎระเบียบ 3) การแสดงตนกับงานวิชาการ เช่น ความรู้สึกในคุณค่าของตนเองและความสามารถของตนเอง เป็นต้น Gawusu (2019, online) ได้นำเสนอประสบการณ์ในการศึกษาระดับปริญญาเอกที่ Nanjing University of Science and Technology ในประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นข้อเสนอแนะไว้ 6 ประการ ประกอบด้วย 1) ให้ความสำคัญสัมพันธ์กับอาจารย์ที่ปรึกษาไว้อย่างใกล้ชิด 2) หลีกเลี่ยงการเปรียบเทียบตนเองกับผู้อื่น 3) ระลึกเสมอว่าการทำงานแบบ 7 วัน 24 ชั่วโมง ไม่ใช่สิ่งที่ดีเสมอไป 4) ฉลองความสำเร็จแทนความผิดหวัง 5) เก็บข้อมูลสำรองไว้เสมอ 6) ขอคำปรึกษาจากนักวิชาซีฟตามทีจำเป็น ข้อเสนอแนะ 6 ประการนี้ เป็นข้อเสนอแนะที่มีประโยชน์อย่างยิ่ง เนื่องจากผู้เขียนได้สังเคราะห์มาจากประสบการณ์ของตนเอง นอกจากนี้ยังมีคำเตือน 10 ประการ ที่ทำให้นักศึกษาปริญญาเอกเรียนไม่สำเร็จ ประกอบด้วย 1) มุ่งเน้นการเรียนรายวิชามากเกินไปหรือเน้นให้ได้คะแนนหรือเกรดสูงมากเกินไป 2) เรียนมากเกินไป 3) มุ่งเน้นความสมบูรณ์มากเกินไป 4) ผลัดวันประกันพรุ่งมากเกินไป 5) เป็นตัวตนของตัวเองเร็วเกินไปหรือช้าเกินไป 6) ถือว่าการเรียนปริญญาเอกเป็นการเรียนหรือการทำงาน 7) ไม่ใส่ใจกิจกรรมการดูแลสุขภาพ 8) ตั้งเป้าหมายต่ำเกินไป 9) ตั้งเป้าหมายสูงเกินไป และ 10) พลาดเป้าหมายที่แท้จริง (Mattmigh, n.d., online) คำเตือน 10 ประการนี้มีส่วนที่เป็นจริงและตรงกับสถานการณ์ในการศึกษาปริญญาเอกในประเทศไทยหลายประการ ซึ่งอาจนำไปสู่การว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ได้

จากการพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อความสำเร็จของการศึกษาระดับปริญญาเอกข้างต้น แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ที่ปรึกษามีบทบาทเป็นอย่างมากต่อความสำเร็จของนักศึกษาระดับปริญญาเอก นอกจากนี้โครงสร้างของหลักสูตรและตัวนักศึกษาเอง เป็นปัจจัยสำคัญ อาทิ ความสามารถทางการเขียนและพื้นฐานความรู้และทักษะทางการวิจัยรวมทั้งแรงจูงใจของนักศึกษา หากนักศึกษาไม่สามารถจัดการกับปัจจัยต่าง ๆ ได้อาจจะนำไปสู่ความล้มเหลว โดยเฉพาะการละทิ้งหรือการออกกลางคัน (Attrition/dropout) ได้ซึ่งในสถาบันการศึกษาในอเมริกาเหนือมีอัตราที่สูงถึงประมาณร้อยละ 50 ของผู้เข้าศึกษาระดับปริญญาเอก (Sverdlík et al., 2018, p. 362)

การรับจ้างและการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์

การว่าจ้างและการรับจ้างทำการวิจัย โดยทั่วไปเป็นสิ่งที่สามารถกระทำได้ทั้งในหน่วยงานภาครัฐกิจเอกชนและหน่วยงานราชการ จัดเป็นเรื่องที่ถือปฏิบัติกันตามปกติ เช่น บริษัทเอกชนว่าจ้างให้บริษัทที่ปรึกษาทำการวิจัยทางการตลาด (Marketing research) หรือว่าจ้างให้ทำการศึกษาค่าความเป็นไปได้ทางธุรกิจ (Feasibility study) เป็นต้น ในขณะที่เดียวกันหน่วยงานราชการ เช่น กระทรวง ทบวง กรม ต่างมีการว่าจ้างให้ทำวิจัยอยู่เสมอ ทั้งนี้เพื่อใช้ประกอบการกำหนดนโยบายหรือเพื่อพิจารณาตัดสินใจดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่ง ซึ่งผู้รับจ้างทำการวิจัยมีทั้งบริษัทที่ปรึกษาและมหาวิทยาลัยต่าง ๆ ซึ่งก่อนการพิจารณาถึงสาเหตุที่มีการว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ เห็นควรให้พิจารณาการจัดการเรียนการสอนปริญญาเอกในประเทศไทยก่อน โดย จำเนียร จวงตระกูล และคณะ (Joungtrakul et al., 2019, pp. 1-22) ได้อธิบายรายละเอียดไว้ ซึ่งในที่นี้จะนำเสนอเฉพาะประเด็นที่เกี่ยวข้องกับการทำวิทยานิพนธ์ ที่เชื่อมโยงไปสู่การว่าจ้างทำวิทยานิพนธ์ 10 ประการ ประกอบด้วย 1) นักศึกษาขาดความรู้ความเข้าใจในกระบวนการศึกษาในระดับปริญญาเอกคือต้องมุ่งเน้นที่การทำวิจัยได้สำเร็จ 2) มีการเน้นการเรียนการสอนรายวิชามากเกินไป ทำให้นักศึกษาหลงเพลัน

กับความรู้อย่างอื่นที่ไม่จำเป็นจนลืมนื่องการทำวิจัย 3) มีการเรียนการสอนวิชาวิจัยน้อยจนเกินไป เป็นเหตุให้นักศึกษาไม่มีความรู้ความสามารถเพียงพอที่จะทำวิจัยได้ 4) อาจารย์ผู้สอนรายวิชาบางรายขาดการเชื่อมโยงการทำวิจัยในรายวิชาที่สอน ทำให้นักศึกษาไม่ได้ฝึกประสบการณ์วิจัยในทุกรายวิชาอย่างเพียงพอ 5) อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายขาดความรู้และประสบการณ์ในการวิจัย ทำให้ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ที่เป็นความรู้ภายใน (Tacit knowledge) ให้แก่นักศึกษาในการทำวิจัยได้ 6) การกำหนดเวลาในการศึกษาสั้นไปและไม่สะท้อนความเป็นจริงของเวลาที่ใช้ในการศึกษา ระดับปริญญาเอก 7) อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายสำเร็จการศึกษาแบบใดก็กำหนดให้นักศึกษาทำแบบนั้น เช่น จบมาโดยทำดุษฎีนิพนธ์ โดยใช้เทคนิคแบบเดลไฟก็กำหนดให้นักศึกษาทำวิจัยแบบเดลไฟด้วย 8) ความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยของอาจารย์ที่ปรึกษาบางรายไม่ทันต่อเหตุการณ์ 9) อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายเอาดีเอาเปรียบนักศึกษา เช่น ให้ทำงานส่วนตัวโดยไม่มีค่าตอบแทนใด ๆ อ้างว่าให้ออกมาเป็นผู้ช่วยนักวิจัยเป็นเวลานาน ทำให้นักศึกษาเสียเวลา บางกรณีเรียนไม่สำเร็จตามกำหนดหรือไม่สำเร็จการศึกษา และ 10) อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายมีทัศนคติที่เป็นลบต่อนักศึกษา เนื่องจากตนเองเคยถูกกระทำจากที่ปรึกษาของตน จึงนำมาแก้แค้นโดยมีการกระทำที่ไม่เหมาะสมกับนักศึกษา

แต่อย่างไรก็ตาม สำหรับการว่าจ้างทำวิจัยเพื่อสำเร็จการศึกษาทุกระดับรวมทั้งการทำดุษฎีนิพนธ์ เพื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกเป็นสิ่งที่ไม่สามารถทำได้ เนื่องจากเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย มีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา แม้กระนั้นยังมีข้อมูลปรากฏอย่างชัดเจนว่ามีการรับจ้างและว่าจ้างให้ทำวิจัย เพื่อสำเร็จการศึกษารวมทั้งระดับปริญญาเอกด้วย Sibplang (2020, online) ระบุว่าค่าจ้างทำวิจัยสำหรับปริญญาโท มีราคาการว่าจ้างอยู่ระหว่าง 15,990.00-24,950.00 บาท ส่วนปริญญาเอกราคาการว่าจ้างประมาณ 72,950.00 บาท ซึ่งในที่นี่จะนำเสนอรายละเอียดเฉพาะอัตราค่าจ้างทำวิจัยระดับปริญญาเอก ดังแสดงในตาราง 1

ตาราง 1 อัตราค่าจ้างทำดุษฎีนิพนธ์

บทที่	ราคา
1. บทนำ	13,190.00 บาท
2. แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	17,190.00 บาท
3. ระเบียบวิธีการวิจัย	13,190.00 บาท
4. ผลการศึกษา	16,190.00 บาท
5. สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	13,190.00 บาท
รวม	72,950.00 บาท

ที่มา : Sibplang, 2020, online.

จากตาราง 1 แสดงให้เห็นว่าราคาว่าจ้างทำงานวิจัยเพื่อทำดุษฎีนิพนธ์มีราคาสูง เนื่องจากมีข้อกำหนดที่สำคัญหลายประการทั้งด้านเนื้อหาและด้านระเบียบวิธีการวิจัย ที่มีความซับซ้อนมากขึ้น อีกทั้งผลการวิจัยต้องสร้างความรู้หรือทฤษฎีใหม่ขึ้นมาอีกด้วย ดังกล่าวมาแล้วข้างต้น

ในส่วนของผู้ว่าจ้างนั้นได้มีผู้ตั้งกระทู้ถามในเว็บไซด์พันทิพย์ว่า “คุณคิดอย่างไรกับการจ้างทำวิทยานิพนธ์เพื่อให้เรียนจบ ...” (Member No.705659, 2013, online) กระทู้ถามนี้มีผู้แสดงความเห็นมากกว่า 20 ราย ซึ่งในจำนวนนี้มีหลายความเห็นที่แสดงว่ามีการว่าจ้างและรับจ้างทำวิทยานิพนธ์และดุษฎีนิพนธ์ บางรายระบุว่าเป็นผู้รับทำและบางรายรับว่าอาจารย์ที่ปรึกษาทำให้ทั้งหมด อีกทั้งยังมีการวิพากษ์วิจารณ์ในเชิงลบจำนวนมากเช่นกัน

สาเหตุการว่าจ้างทำคุษฎีนิพนธ์

สำหรับสาเหตุที่มีการว่าจ้างและรับจ้างทำคุษฎีนิพนธ์ สรุปลได้ว่ามีสาเหตุจากทั้งนักศึกษา และสถาบันการศึกษา ทั้งนี้สามารถสรุปสาเหตุต่าง ๆ ในแต่ละฝ่ายได้ดังตาราง 2

ตาราง 2 สาเหตุการว่าจ้างทำคุษฎีนิพนธ์

นักศึกษา	สถาบันการศึกษา
1. คุณสมบัติพื้นฐานไม่เพียงพอในการศึกษาต่อในระดับปริญญาเอกได้ เช่น ระดับคะแนนไม่ถึงเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะสามารถเรียนต่อระดับปริญญาเอกได้ เป็นต้น	สถาบันการศึกษาต้องการนักศึกษาเข้าศึกษา จึงลดมาตรฐานคุณสมบัติคุณภาพของนักศึกษาลง จนไม่เพียงพอที่จะเรียนจบปริญญาเอกได้
2. ความสามารถด้านภาษาอังกฤษไม่ถึงเกณฑ์ที่เหมาะสมต่อการศึกษา ในระดับปริญญาเอก จึงไม่สามารถศึกษาค้นคว้างานวิจัยหรือตำรา และเอกสารต่าง ๆ ที่เป็นภาษาอังกฤษได้	ขาดการเตรียมความพร้อมให้แก่ักศึกษาอย่างเพียงพอเพื่อชดเชยคุณสมบัติที่ขาดไป เช่นการเรียนเพื่อปรับพื้นฐานภาษาอังกฤษ และการวิจัย เป็นต้น
3. ความรู้ความสามารถพื้นฐานในการวิจัยไม่เพียงพอ อันอาจเกิดจาก สมรรถนะของตัวนักศึกษา เช่น จบปริญญาโทโดยไม่ได้ทำวิทยานิพนธ์ จึงอาจมีความรู้และสมรรถนะพื้นฐานทางการวิจัยไม่เพียงพอ เป็นต้น	การออกแบบหลักสูตรไม่ตรงกับวัตถุประสงค์หลักของการเรียนปริญญาเอก คือต้องการผลิตนักวิจัย แต่มีการเรียนวิชาวิจัยน้อย โดยมุ่งสอนรายวิชาอื่นที่ไม่ใช่วิจัยจำนวนมาก เช่น มีการสอนวิจัยเพียง 3-6 หน่วยกิต เป็นต้น
4. ไม่ให้ความสำคัญกับการศึกษาวิชาวิจัยอย่างเต็มที่ ไม่ได้ฝึกฝนการทำวิจัย ในระหว่างการศึกษา จึงขาดความพร้อมในการทำคุษฎีนิพนธ์ของตน	การจัดการเรียนการสอนไม่ตรงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษาปริญญาเอก ที่ต้องการผลิตนักวิจัยมืออาชีพ ดังนั้นการเรียนการสอนทุกรายวิชา จึงจำเป็นต้องสอนการวิจัยเป็นสำคัญ
5. ไม่สามารถบริหารเวลาในการศึกษาได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ที่ต้องทำงานควบคู่ไปกับการศึกษา ทำให้ไม่สามารถศึกษาค้นคว้าเพื่อทำการวิจัย ได้อย่างเพียงพอ	อาจารย์ผู้สอนวิชาวิจัยบางรายขาดความรู้และประสบการณ์ในการทำวิจัย จึงไม่สามารถถ่ายทอดความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยให้แก่ักศึกษา ได้อย่างเต็มที่
6. เป็นคนที่มีความมักง่าย ไม่มีใส่ใจในการศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง คอยพึ่งพิงผู้อื่นหรือเพื่อนร่วมรุ่น ในระหว่างที่เรียนรายวิชาอาจฟังเข้าใจ เพราะอาจจะทำกิจกรรมเป็นกลุ่ม ในขณะที่เดียวกันอาจไม่เข้าร่วม ในการทำงานเป็นกลุ่ม โดยทำพอให้ผ่านไป เมื่อต้องมาทำด้วยตนเอง จึงไม่สามารถทำได้	อาจารย์ผู้สอนในระดับปริญญาเอกที่สอนในวิชาอื่น ๆ ที่ไม่ใช่วิชาวิจัย บางรายขาดความรู้และประสบการณ์ในการวิจัยจึงไม่สามารถสอดแทรก การวิจัยเข้าไปในการสอนรายวิชาที่ตนเองสอนได้ ทำให้นักศึกษาไม่ได้รับความรู้และทักษะด้านการวิจัยอย่างเพียงพอ
7. เป็นคนที่มีความเกียจคร้าน ไม่ต้องการลงมือทำคุษฎีนิพนธ์ด้วยตนเอง	อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายขาดความรู้และประสบการณ์ในการวิจัย จึงไม่สามารถให้คำแนะนำปรึกษาแก่นักศึกษาได้อย่างเต็มที่
8. ต้องการมีปริญญาบัตรไว้เพื่อใช้ค่านำหน้าว่า “ดร.” เพื่อใช้อ้างอิงในสังคม เช่น การพิมพ์นามบัตร ซึ่งมีค่านำหน้าชื่อ ว่า “ดร.” โดยเชื่อว่าจะเกิดความน่าเชื่อถือมากขึ้น เป็นต้น	สถาบันการศึกษาบางแห่งมีนโยบาย “จ่ายครบจบแน่” จึงมีการดำเนินงาน ลักษณะที่เป็นบริการในการจัดทำคุษฎีนิพนธ์ โดยอาจารย์ที่ปรึกษา
9. จงใจว่าจ้างทำคุษฎีนิพนธ์โดยตรง ด้วยเหตุผลหลายประการ เช่น มีความร่ำรวยสามารถจ่ายเงินค่าจ้างได้ ต้องการปริญญาบัตรไว้ประดับ บารมีตนเอง โดยไม่ต้องการลงมือทำเอง เป็นต้น	มีสถาบันการศึกษาบางแห่งเปิดขึ้นมาเพื่อมอบปริญญาเอกแก่ผู้ที่มีความต้องการ โดยมีการจัดทำคุษฎีนิพนธ์ไว้สำหรับนักศึกษาเลือก เพียงแต่ชำระเงินครบตามจำนวนที่กำหนดไว้ก็สามารถจบการศึกษาได้

จากตาราง 2 แสดงให้เห็นถึงสาเหตุการรับจ้างและการว่าจ้างทำคุษฎีนิพนธ์จากทั้งมิติของนักศึกษา และสถาบันการศึกษา ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในสาระสำคัญที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งหากพิจารณาแล้วจะพบว่าสถาบันการศึกษามีส่วนสำคัญที่ก่อให้เกิดการรับจ้างและว่าจ้างให้ทำคุษฎีนิพนธ์

ผู้รับจ้างและลักษณะการว่าจ้างทำคุษฎีนิพนธ์

ฝ่ายผู้รับจ้างทำคุษฎีนิพนธ์แบ่งออกได้เป็น 6 กลุ่มและมีวิธีการดำเนินการ 3 วิธีการ ดังแสดงในตาราง 3 ดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ลักษณะของผู้รับจ้างและลักษณะของวิธีการว่าจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์

ลักษณะ	กลุ่ม/ประเด็น/รายละเอียด
ผู้รับจ้าง	กลุ่มที่ 1 นิติบุคคล ได้มีการจัดตั้งบริษัทขึ้นมาดำเนินการรับจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์ โดยเป็นบริษัทรับทำวิจัยประเภทอื่นเพื่ออำพรางหรือเบี่ยงเบนความสนใจจากประชาชนทั่วไป
	กลุ่มที่ 2 บุคคลธรรมดา ซึ่งมีนักวิชาการบางกลุ่ม ทั้งที่เป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยและนักวิจัยภายนอกมหาวิทยาลัย ทำการรวมกลุ่มกันเพื่อรับจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์โดยตรง
	กลุ่มที่ 3 อาจารย์มหาวิทยาลัยบางรายรับจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์เป็นรายบุคคลโดยกระทำการเป็นการส่วนตัว
	กลุ่มที่ 4 อาจารย์ที่ปรึกษาบางรายรับจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์โดยตรง โดยทำข้อตกลงกับนักศึกษาเป็นการส่วนตัว
	กลุ่มที่ 5 มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้อาจารย์ที่ปรึกษาดำเนินการจัดทำดุขฎุฎินิพนธ์ให้นักศึกษา โดยถือเป็นเงื่อนไขหนึ่งในการรับเข้าศึกษาตามนโยบาย “จ่ายครบจบแน่”
	กลุ่มที่ 6 มหาวิทยาลัยมีนโยบายให้คณาจารย์จัดทำดุขฎุฎินิพนธ์ให้นักศึกษาโดยเลือกดุขฎุฎินิพนธ์ที่ได้จัดทำไว้แล้วเมื่อได้จ่ายเงินครบตามอัตราที่กำหนดก็ให้สำเร็จการศึกษา
วิธีดำเนินการ	วิธีการที่ 1 ผู้รับจ้างเป็นผู้ดำเนินการโดยนักศึกษามีส่วนร่วม โดยกระทำในลักษณะการให้คำปรึกษาหรือรับทราบการดำเนินงาน เป็นการเลี่ยงกฎหมายโดยแสดงว่าเป็นการให้คำปรึกษา แต่ที่จริงแล้วผู้รับจ้างดำเนินการให้ทั้งหมด
	วิธีการที่ 2 ผู้รับจ้างดำเนินการเองตั้งแต่ต้นจนจบกระบวนการ โดยนักศึกษาไม่มีส่วนเกี่ยวข้องใดๆ
	วิธีการที่ 3 ผู้รับจ้างจัดทำดุขฎุฎินิพนธ์ไว้ให้นักศึกษาเลือกงานที่ได้ทำสำเร็จไว้แล้ว เพียงแต่มีการปรับปรุงให้เข้ากับเรื่องที่นักศึกษาต้องการแล้วชำระเงินตามราคาที่ตกลงกัน

จากตาราง 3 จะเห็นว่ากลุ่มผู้รับจ้างมีหลากหลาย มีทั้งที่เป็นนิติบุคคล กลุ่มบุคคลและรายบุคคล ส่วนวิธีการดำเนินการ สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 วิธีการ เนื่องจากการรับจ้างและการว่าจ้างให้ทำวิจัยเพื่อทำดุขฎุฎินิพนธ์เป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย ในลำดับต่อไป จึงขอนำเสนอบทบัญญัติของกฎหมายและบทกำหนดโทษตามกฎหมายที่เกี่ยวข้องตามลำดับ

กฎหมายและบทกำหนดโทษการรับจ้างและการว่าจ้างทำดุขฎุฎินิพนธ์

แม้ว่าจะเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่าการรับจ้างและการว่าจ้างทำวิจัยเพื่อทำดุขฎุฎินิพนธ์เป็นสิ่งที่อยู่จริงและมีมาเป็นระยะเวลายาวนาน แต่ยังมีได้มีกฎหมายที่จะใช้ดำเนินการเกี่ยวกับเรื่องนี้โดยตรง จนในปี 2562 ได้มีการตราพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 มีผลใช้บังคับตั้งแต่วันที่ 2 พฤษภาคม 2562 (Government Gazette, 2019, online) โดยมีบทบัญญัติ มาตรา 70 บัญญัติห้ามมิให้มีการกระทำความผิดว่า

“...มาตรา 70 เพื่อประโยชน์ในการรักษามาตรฐานการอุดมศึกษา หลักธรรมาภิบาล และความซื่อสัตย์สุจริตทางวิชาการ ห้ามมิให้ผู้ใด จ้าง วาน ใ้ให้ผู้อื่นทำผลงานทางวิชาการเพื่อไปใช้ในการเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาในหลักสูตรการศึกษาระดับอุดมศึกษาหรือเพื่อไปใช้ในการทำผลงานซึ่งเป็นส่วนหนึ่งของการขอตำแหน่งทางวิชาการหรือเสนอขอปรับปรุงการกำหนดตำแหน่ง การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนวิทยฐานะหรือการให้ได้รับเงินเดือนหรือเงินอื่นในระดับที่สูงขึ้น ทั้งนี้ไม่ว่าจะมีประโยชน์ตอบแทนหรือไม่ก็ตาม ห้ามมิให้ผู้ใดรับจ้างหรือรับดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เพื่อให้ผู้อื่นนำผลงานนั้นไปใช้ประโยชน์ในการดำเนินการตามวรรคหนึ่ง เว้นแต่เป็นการช่วยเหลือโดยสุจริตตามสมควร...”

บทบัญญัติดังกล่าวเป็นข้อห้ามทั้งการว่าจ้างและการรับจ้างทำวิจัยเพื่อทำดัชนีพันธอย่างชัดเจน ดังนั้น หากมีการกระทำผิด ผู้กระทำทั้งสองฝ่ายจะต้องได้รับโทษตามที่กฎหมายบัญญัติไว้ สำหรับบทกำหนดโทษตามกฎหมาย มีบัญญัติไว้ในมาตรา 77 แห่งพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 (Government Gazette, 2019, online) ความว่า

“...มาตรา 77 ผู้ใดฝ่าฝืนมาตรา 70 ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ...”

จะเห็นได้ว่าบทกำหนดโทษดังกล่าวข้างต้นมีทั้งโทษทางแพ่งและทางอาญา กล่าวคือมีทั้งปรับหรือจำคุก หรือทั้งจำทั้งปรับ นอกจากนี้มีโทษตามกฎหมายแล้ว ทั้งผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้างยังอาจได้รับโทษทางวินัยอีกด้วย เช่น หากผู้รับจ้างเป็นอาจารย์หรือนักวิจัย นอกจากจะถูกดำเนินคดีตามกฎหมายแล้วหน่วยงานต้นสังกัดอาจใช้มาตรการทางวินัยถึงขั้นเลิกจ้าง คือปลดออก หรือไล่ออกได้ ส่วนผู้ว่าจ้างทางมหาวิทยาลัยอาจใช้มาตรการวินัย โดยการปรับ ให้เป็นสอบตกและไล่ออกจากการเป็นนักศึกษาได้

สรุป

บทความนี้ได้นำเสนอสาระสำคัญเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนระดับปริญญาเอกเพื่อสร้างนักวิจัยมืออาชีพ โดยมีดัชนีพันธเป็นเครื่องมือสำคัญ อย่างไรก็ตาม ปรากฏว่ามีการรับจ้างและการว่าจ้างทำดัชนีพันธซึ่งไม่เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนการสอนในระดับปริญญาเอก ประกอบกับการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมายมีโทษทั้งทางแพ่งและทางอาญา เพื่อขจัดปัญหาดังกล่าวจึงมีข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้อง ดังตาราง 4

ตาราง 4 ข้อเสนอแนะแก่ผู้เกี่ยวข้อง

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
ข้อเสนอแนะ สำหรับนักศึกษา	<ol style="list-style-type: none"> ตระหนักถึงความสำคัญของวัตถุประสงค์ของการศึกษาระดับปริญญาเอก ซึ่งเป็นการสร้างนักวิจัยมืออาชีพ และเตรียมความพร้อมเพื่อเป็นนักวิจัยมืออาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาปริญญาเอก ต้องใช้ทุกโอกาสที่มีเพื่อฝึกฝนการทำวิจัยในระหว่างการเรียนรายวิชา เพื่อเตรียมความพร้อมที่จะออกภาคสนาม ทำวิจัยเพื่อทำดัชนีพันธ ศึกษาค้นคว้าเกี่ยวกับพัฒนาการในสาขาวิชาชีพของตน โดยเข้าร่วมในชุมชนนักวิจัยในสาขาวิชาที่ตนศึกษา จากวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ ฝึกฝนทักษะการเขียน โดยการเขียนบทความจากการศึกษารายวิชาส่งตีพิมพ์ในวารสารวิชาการที่มีผู้ทรงคุณวุฒิ อ่านคัดกรองก่อนการตีพิมพ์ รักษาจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพนักวิจัยในสาขาวิชาชีพของตนอย่างเคร่งครัด ละเว้นการว่าจ้างผู้อื่นให้ทำงานวิจัยเพื่อทำดัชนีพันธให้แก่อน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ของดัชนีพันธของตนเองได้อย่างครบถ้วนและไม่กระทำการใดอันเป็นการกระทำที่ผิดกฎหมาย พบและปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาอย่างสม่ำเสมอและปฏิบัติต่ออาจารย์ที่ปรึกษาด้วยความเคารพนบอบตามวัฒนธรรมไทยหรือตามหลักทศกในพระพุทธศาสนาอย่างถูกต้อง
ข้อเสนอแนะ ต่ออาจารย์ที่ ปรึกษา	<ol style="list-style-type: none"> ปฏิบัติหน้าที่อาจารย์ที่ปรึกษาให้ครบถ้วนสมบูรณ์ ติดตามความก้าวหน้าและประเมินผลการปฏิบัติงานของนักศึกษาอย่างใกล้ชิดและต่อเนื่อง ปฏิบัติต่อนักศึกษาด้วยกษณยอมรับนับถือและให้เกียรติ รวมทั้งให้ข้อชี้แนะและว่ากล่าวตักเตือนตามความจำเป็น รักษาพันธสัญญาของตนที่ให้แก่นักศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการนัดหมายเพื่อเข้าพบ การให้คำปรึกษา ต้องกระทำด้วยความเต็มใจและทุ่มเทอย่างเต็มที่ ปฏิบัติต่อนักศึกษาอย่างถูกต้องและครบถ้วนตามหลักทศกในพระพุทธศาสนา

ตาราง 4 (ต่อ)

ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง	ข้อเสนอแนะ
ข้อเสนอแนะ ต่ออาจารย์ผู้สอน ระดับปริญญาเอก	<ol style="list-style-type: none"> 1) ต้องศึกษาค้นคว้าพัฒนาการในสาขาวิชาชีพของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำความรู้ที่ทันสมัยมาใช้ในการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง 2) ศึกษาค้นคว้าพัฒนาการของระเบียบวิธีการวิจัยต่างๆ ที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ เพื่อนำมาใช้ในการเรียนการสอนในวิชาที่รับผิดชอบ 3) ปรับการเรียนการสอนเป็นแบบการสอนวิจัย โดยผนวกการวิจัยหรือบูรณาการระเบียบวิธีการวิจัยเข้าไปในวิชาที่รับผิดชอบ
ข้อเสนอแนะ ต่อผู้บริหาร หลักสูตร	<ol style="list-style-type: none"> 1) ปรับปรุงหลักสูตรใหม่โดยเพิ่มวิชาการวิจัยทั้งรายวิชาและจำนวนหน่วยกิตให้เหมาะสม ครบตามลักษณะและประเภทของการวิจัย ทั้งการวิจัยเชิงคุณภาพ การวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยแบบผสม 2) กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนต้องสอดแทรกระเบียบวิธีการวิจัยในทุกวิชาที่มีการเรียนการสอน 3) จัดกิจกรรมเพื่อเปิดโอกาสให้นักศึกษาปริญญาเอกได้มีโอกาสลงมือทำการวิจัยในทุกโอกาสที่สามารถทำได้
ข้อเสนอแนะ ต่อผู้บริหาร	<ol style="list-style-type: none"> 1) กำหนดให้อาจารย์ผู้สอนระดับปริญญาเอก ต้องมีผลงานวิชาการตีพิมพ์ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยและทางราชการ 2) กำหนดให้อาจารย์ที่ปรึกษาต้องมีผลงานทางวิชาการตีพิมพ์ตามข้อกำหนดของมหาวิทยาลัยและของทางราชการ 3) กำหนดให้กรรมการผู้สอบทั้งข้อเสนอคุณนิพนธ์และการสอบปกป้องคุณนิพนธ์ต้องมีคุณสมบัติตามที่มหาวิทยาลัยและทางราชการกำหนด 4) การรับนักศึกษา ควรรับเฉพาะผู้ที่มีคุณสมบัติครบถ้วนทั้งทางด้านการศึกษาและด้านภาษาอังกฤษ 5) ใช้มาตรการวินัยกับผู้ประพฤติผิดอย่างเคร่งครัด รวมทั้งอาจารย์และนักศึกษา
ข้อเสนอแนะใน การบังคับใช้ กฎหมาย	<ol style="list-style-type: none"> 1) ผู้บริหารการศึกษาต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด โดยดำเนินคดีกับผู้ประพฤติผิดอย่างเสมอภาค ไม่เลือกปฏิบัติ 2) ผู้รับผิดชอบในกระบวนการยุติธรรม ต้องบังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด เพื่อไม่ให้เกิดการกระทำผิดที่เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป 3) สังคมควรมีการคว่ำบาตรผู้ที่รับจ้างและว่าจ้างให้ทำคุณนิพนธ์ เพื่อไม่ให้เป็นเยี่ยงอย่างต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- DiscoverPhds. (2021). *What is an MPhil? - A Complete Guide*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.discoverphds.com/advice/doctorates/what-is-an-mphil>
- Gawusu, S. (2019). *The PhD student's dilemma*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.nature.com/articles/d41586-019-03881-x>
- Government Gazette. (2015). *Ministry of Education Post Graduate Program Standard Criteria B. E. 2558*. Retrieved September 9, 2021, from http://www.mua.go.th/users/bhes/front_home/criterion58/criterion%20_m58.PDF (In Thai)
- Government Gazette. (2019). *Higher Education Act B. E. 2562*. Retrieved April 10, 2021, from http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2562/A/057/T_0054.PDF (In Thai)
- Hall, S. (2019). *The History of the Doctoral Degree*. Retrieved April 12, 2021, from <https://www.theclassroom.com/history-phd-degree-5257288.html>
- Jiaraphan, W., Wongpanyathawom, S., & Pantasen, A. (2020). Manpower Requirement for Doctoral Graduates in Thailand. *Journal of Administrative and Management Innovation*, 8(3), 1-13. (In Thai)

- Joungtrakul, J. (2010). *Qualitative Research: A Tool for Knowledge Creation for National Development*. Bangkok : Business Law Center International Company Limited. (In Thai)
- Joungtrakul, J., Sakonkai, W., Na-nan, K., & Sanamthong, E. (2019). *Research Teaching in a Business Doctoral Program to Produce Professional Researchers in Thailand*. Retrieved April 10, 2021, from http://www.research.ksu.ac.th/manage/upload_file/162ZmRL06Oo20190905020306.pdf (In Thai)
- Kowarski, I. (2019). *How Long Does It Take to Get a Ph.D. Degree?*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.usnews.com/education/best-graduate-schools/articles/2019-08-12/how-long-does-it-take-to-get-a-phd-degree-and-should-you-get-one>
- Marche, S. (2012). *Is six years long enough to complete a PhD?: The continuing debate over the PhD time limit*. Retrieved April 15, 2021, from <https://www.universityaffairs.ca/career-advice/career-advice-article/is-six-years-long-enough-to-complete-a-phd/>
- Mattmight. (n.d.). *10 reasons Ph.D. students fail*. Retrieved April 15, 2021, from <https://matt.might.net/articles/ways-to-fail-a-phd>
- Member No. 705659. (2013). *What do you think about Master degree by paid thesis?*. Retrieved April 12, 2021, from <https://pantip.com/topic/30106640> (In Thai)
- Park, C. (2007). *Redefining the Doctorate: Discussion Paper*. York : The Higher Education Academy.
- Phillips, E., & Pugh, D. (1994). *How To Get a PhD* (2nd ed.). Buckingham : Open University Press.
- Robinson, L., & Kanowski, P. (2008). PhD by Publication: A Student's Perspective. *Journal of Research Practice*, 4(2), 1-20.
- Sibplang, P. (2020). *Why People Pay for Writing Thesis*. Retrieved April 12, 2021, from <https://thematter.co/social/why-people-pay-for-writingthesis/123655> (In Thai)
- Soipetkasem, C. (2004). *Pathway of Sages...Doctor of Philosophy*. Retrieved April 10, 2021, from <http://www.edu.tsu.ac.th/major/Eva/files/journal/chailikit11072011.pdf> (In Thai)
- Soipetkasem, C. (2015). Pathway of Sages...Doctor of Philosophy. *Hatyai Journal*, 13(2), 91-102. (In Thai)
- Sverdlik, A., Hall, N. C., McAlpine, L., & Hubbard, K. (2018). The PhD Experience: A Review of the Factors Influencing Doctoral Students' Completion, Achievement, and Well-Being. *International Journal of Doctoral Studies*, 13(2018), 361-388.
- University of California Berkley. (2021). *Difference between academic and professional doctorate degrees*. Retrieved April 14, 2021, from <https://opa.berkeley.edu/difference-between-academic-and-professional-doctorate-degrees>
- van Rooij, E., Fokkens-Bruinsma, M., & Jansen, E. (2019). Factors that influence PhD candidates' success: the importance of PhD project characteristics. *Studies in Continuing Education*, 43(43), 48-68. DOI: 10.1080/0158037X.2019.1652158.
- Walden University. (2021). *What's the Difference Between a PhD and a Professional Doctoral Degree?*. Retrieved April 14, 2021, from <https://www.waldenu.edu/online-doctoral-programs/resource/what-is-the-difference-between-a-phd-and-a-professional-doctoral-degree>
- Young, S. N., Vanwyne, W. R., Schafer, M. A., Robertson, T. A., & Poore, A. V. (2019). Factors Affecting PhD Student Success. *International Journal of Exercise Science*, 12(1), 34-45.

ผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัว ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1

โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

**EFFECTS OF CIRCUIT TRAINING FOR BALANCE DEVELOPMENT
OF PRATHOMSUKSA 1 AT KASETSART UNIVERSITY LABORATORY
SCHOOL CENTER FOR EDUCATIONAL RESEARCH
AND DEVELOPMENT**

สริน ประดู่^{1*}, วายุ แวงแก้ว²

Sarin Pradoo^{1*}, Wayu Waengkaew²

^{1*}อาจารย์, ²อาจารย์ ดร. โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10900 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, ²Lecturer Dr., Kasetsart University Laboratory School Center for Educational Research and Development, Faculty of Education, Kasetsart University, Bangkok, 10900, Thailand

E-mail address : *sarin.p@ku.ac.th (Corresponding author); wayu_65@hotmail.com (Author)

รับบทความ : 20 พฤษภาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 14 มิถุนายน 2564 / ตอรับบทความ : 18 มิถุนายน 2564

Received : 20 May 2021 / Revised : 14 June 2021 / Accepted : 18 June 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.2>

ABSTRACT

The objective of this research was to study the effects of circuit training on the development of balance in grade 1 students at Kasetsart University Laboratory School. The sample used in this study were 39 students (19 boys and 20 girls) who were grade 1 at the demonstration school of Kasetsart University in the 2020 academic year. The instruments of this research were: 1) 8 balance training stations which were chosen by five experts for the face validity, consisting of a trampoline station, balance board station, switch left and right station, Bosu balance station, step up-down station, balance bridge station, jump over the fence station, and rope ladder station; and 2) The single leg balance test created by Michikawa et al. (2009) whose test-retest reliability was very high. The data were analyzed by mean, standard deviation, and dependent t-test. It was found that the mean of single leg balance of the students before the training was 26.09 seconds and the standard deviation was 14.35 seconds. After circuit training at Week 8, the mean of single leg balance of the students was 51.13 seconds and the standard deviation was 17.06 seconds. When the means of single leg balance of the students before and after 8 weeks of training were compared, the difference was found to be statistically significant.

Keywords : Body balance, Circuit training, Elementary school students

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 39 คน เป็นนักเรียนชาย 19 คน นักเรียนหญิง 20 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ 1) โปรแกรมฝึกการทรงตัวแบบสถานี 8 สถานี ประกอบด้วย แทมโพลีน กระดานทรงตัว เดินสลับซ้ายขวา โบซบอล การก้าวขึ้น-ลง เดินราวเดี่ยว กระโดดเท้าคู่ข้ามรั้ว เดินข้ามบันไดเชือก ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น โดยผ่านการตรวจความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน 2) แบบทดสอบการทรงตัวบนขาข้างเดียวที่สร้างขึ้นโดยมิชิคาว่า และคณะ (2009) ทำการทดสอบความเชื่อถือ

โดยวิธีการของเพียร์สัน ($r=0.97$) และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานโดยใช้การทดสอบค่าที (Dependent t-test) ผลการวิจัยพบว่า ค่าเฉลี่ยของการทรงตัวบนขาข้างเดียวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการฝึกมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.09 วินาที และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.35 วินาที และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเป็น 51.13 วินาที และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.06 วินาที และเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทรงตัวบนขาข้างเดียวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : การทรงตัว, โปรแกรมการฝึกแบบสถานี, นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เทคโนโลยีมีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตซึ่งส่งผลต่อเด็ก ๆ ที่พึ่งพาเทคโนโลยีเป็นส่วนใหญ่ในการเล่นของพวกเขา ทำให้ความท้าทายในการสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ถูกจำกัดตลอดจนร่างกายที่ขาดการกระตุ้นและการพัฒนาอย่างเหมาะสมในด้านระบบประสาทสัมผัสและการเคลื่อนไหว ร่างกายที่ไม่ได้เคลื่อนไหวเป็นเวลานาน ๆ จะทำให้เด็กมีพัฒนาการช้า และขาดทักษะความพร้อมพื้นฐานด้านต่าง ๆ เช่น การเดิน การวิ่ง การกระโดด เป็นต้น เด็กในวัยประถมศึกษาเป็นวัยที่ต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านร่างกายเป็นอย่างมากและการสร้างความพร้อมทางด้านร่างกายให้กับเด็กในวัยเรียนนี้เป็นสิ่งที่จำเป็น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเกี่ยวกับการพัฒนาทางด้านร่างกายที่ต้องอาศัยความรู้ความเข้าใจ ตลอดจนถึงต้องทราบความพร้อมและขีดความสามารถที่จะเคลื่อนไหวและประกอบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการของเด็กในวัยนี้ ซึ่งในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะมีความพร้อมด้านสติปัญญามากขึ้น โดยทั่ว ๆ ไปจะเริ่มเรียนอ่าน เรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดี เข้าใจการแบ่งหมวดหมู่ การนับ เวลา แลกเงิน ในชั้นที่สูงขึ้น เด็กจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม และอารมณ์มากขึ้นตามลำดับ กลไก สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จะมีอิทธิพลเกี่ยวพันกัน พัฒนาการด้านหนึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ และพัฒนาการทุก ๆ ด้านเหล่านี้ จะมีผลต่อการพัฒนาการโดยส่วนรวมของเด็ก (Siriprasert, 2000, p. 24) ซึ่งสอดคล้องกับ วรศักดิ์ เพียรชอบ (Peanchob, 2018, p. 167) ได้กล่าวไว้ว่า การเคลื่อนไหวเบื้องต้น คือ กระบวนการของการเคลื่อนไหวเพื่อช่วยพัฒนาส่วนต่าง ๆ ของร่างกายให้มีการทำงานร่วมกันและประสานงานซึ่งกันและกันในระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเหล่านั้น ให้สามารถทำงานได้อย่างดีและมีประสิทธิภาพ และทำให้ได้มาซึ่งทักษะเบื้องต้นของกระบวนการเคลื่อนไหวนั้น ๆ ต่อไป ดังนั้น ทักษะเบื้องต้น จึงมีความหมายว่า ผลที่เกิดขึ้นหลังจากการที่ได้มีส่วนร่วมในกระบวนการของกิจกรรมการเคลื่อนไหวที่เป็นพื้นฐานต่าง ๆ อย่างมีจุดหมายปลายทางมาแล้ว ดังที่ Jonsson (2006, p. 5) ได้กล่าวว่า การควบคุมการทรงตัวที่ดี เป็นการประสานสัมพันธ์กันของท่าทางและการเคลื่อนไหวในลักษณะที่ทำให้ผู้นั้นสามารถทำท่าทางนั้นได้อย่างปลอดภัย โดยสุรดี จีระพงศ์ (Jeerapong, 2010, p. 120) ได้ศึกษาผลของการออกกำลังกายโดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้นทำให้ความสามารถในการทรงตัวดีขึ้น ทั้งการทรงตัวขณะอยู่กับที่และในขณะเคลื่อนไหว

จากข้อมูลเบื้องต้นผู้วิจัยเป็นอาจารย์ผู้สอนที่โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ได้พบปัญหาว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีพื้นฐานการเคลื่อนไหวเบื้องต้นยังไม่ดีเท่าที่ควร โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะการทรงตัว โดยผู้วิจัยได้ทดสอบการทรงตัวซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำอยู่ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุจากการวิ่งและผลการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ไม่ดีเท่าที่ควร ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นว่าควรจะพัฒนาเรื่องการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เป็นองค์ประกอบพื้นฐานของการเคลื่อนไหว โดยการทรงตัวที่ดีนั้นจะนำมาซึ่งการเคลื่อนไหวที่ดี

และด้วยเหตุผลที่ได้กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกสมรรถภาพทางกาย ด้านการทรงตัว เพื่อให้มีพัฒนาการที่เหมาะสมตามวัย การออกกำลังกายช่วยส่งเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายของนักเรียนระดับชั้นประถมให้มีการพัฒนาในด้านต่าง ๆ ของร่างกายดีขึ้น การออกกำลังกายสำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมควรมีความถูกต้อง และเหมาะสมตามหลักการออกกำลังกาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายด้านการทรงตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และระบบไหลเวียนโลหิตของร่างกาย เพื่อให้การเคลื่อนไหวดีขึ้น รวมทั้งป้องกันการบาดเจ็บที่อาจเกิดจากการออกกำลังกาย นักเรียนระดับชั้นประถมที่มีสมรรถภาพทางกายด้านการทรงตัว ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ และระบบไหลเวียนโลหิตของร่างกายที่ดีสามารถที่จะปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ในชีวิตประจำวันได้อย่างต่อเนื่องไม่เหนื่อยได้ง่าย นอกจากนี้การออกกำลังกายยังช่วยให้กลุ่มนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีความสุข สนุกสนาน อีกทั้งยังได้ใช้ทักษะการคิดในระหว่างกิจกรรมออกกำลังกาย ทำให้เกิดการพัฒนาด้านสติปัญญา ทำให้เด็กนักเรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาผลการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการเปลี่ยนแปลงค่าเฉลี่ยของการทรงตัวที่ดีขึ้น ก่อนและหลังการฝึกแบบสถานี ในนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา

ประโยชน์ที่การวิจัย

1. ผลการวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อครูพลศึกษา ผู้ปกครอง และบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 สามารถนำการฝึกแบบสถานีมาพัฒนาการทรงตัว ให้ดีขึ้นต่อไป
2. เป็นแนวทางในการพัฒนาการฝึกแบบสถานีให้ดียิ่งขึ้น เพื่อให้ครูพลศึกษา สามารถนำการฝึกแบบสถานีไปปรับใช้ให้เหมาะสมกับเด็กแต่ละกลุ่มได้
3. ทำให้ได้แนวทาง และวิธีการในการจัดกิจกรรมพลศึกษา เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีพัฒนาการทางด้านการทรงตัวที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีการดำเนินการวิจัย

การพิทักษ์สิทธิ์ผู้ให้ข้อมูล

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ KUREC-HS63/028 วันที่ 2 ธันวาคม พ.ศ. 2563

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ปีการศึกษา 2563 โดยกลุ่มตัวอย่างในครั้งนี้อาจการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นห้องที่มีค่าเฉลี่ยในการทรงตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ 26.09 วินาที คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1/2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 39 คน โดยแบ่งเป็นนักเรียนชาย 19 คน นักเรียนหญิง 20 คน ที่มีสุขภาพร่างกายแข็งแรงไม่มีโรคประจำตัวทั้งนี้ต้องมาจากการอาสาสมัคร ซึ่งได้รับอนุญาตจากผู้ปกครองและทางโรงเรียน โดยจะต้องเข้าร่วมโปรแกรมการฝึกอย่างน้อย 90 % หรือขาดได้ไม่เกิน 3 ครั้ง จึงจะถือว่าเป็นกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. โปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 8 สถานี ประกอบด้วย 1) แหม่โพลีน 2) กระดานทรงตัว 3) เดินสลับซ้ายขวา 4) โบซุบอล 5) การก้าวขึ้น-ลง 6) เดินราวเดี่ยว 7) กระโดดเท้าคู่ข้ามรั้ว 8) เดินข้ามบันไดเชือก
2. แบบทดสอบการยืนทรงตัวบนขาข้างเดียว (Single leg standing test) โดยใช้วิธีการทดสอบจากการศึกษาของมิชิคาว่า และคณะ (Michikawa et al.) ในปี ค.ศ. 2009 (as cited in Mongkol, 2013, p. 68) พบว่าห้องที่มีค่าเฉลี่ยในการทรงตัวอยู่ในเกณฑ์ที่ต่ำ 26.09 วินาที ส่วนห้องอื่น ๆ มีค่าเฉลี่ยในการทรงตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ประมาณ 30-40 วินาที สำหรับแบบทดสอบที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้หาความเชื่อถือได้ (Reliability) ของแบบทดสอบด้วยวิธีการทดสอบซ้ำ (Test-retest) ซึ่งทดสอบครั้งที่ 1 และครั้งที่ 2 มีระยะเวลาห่างกัน 1 สัปดาห์ แล้วนำผลมาหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยวิธีการของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานการประเมินผลสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเคิร์กเคนดอลล์ (Kirkendall, Gruber, & Johnson, 1987, p. 71) มีค่าความเชื่อถือได้ 0.97 อยู่ในเกณฑ์ดีมาก

ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ

1. ศึกษาทฤษฎี สังเคราะห์เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เกี่ยวข้องกับการสร้างโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ได้แก่ พัฒนาการของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา (Siriprasert, 2000, p. 24) การเคลื่อนไหวเบื้องต้น (Peanchob, 2018, p. 167) และการออกกำลังกายแบบสถานี (Krabuanrat, 2014, p. 312)
2. นำแนวคิด และรูปแบบการฝึกที่ได้ศึกษาตามทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัย ไปปรึกษาผู้เชี่ยวชาญ เพื่อเป็นแนวทางในการสร้างโปรแกรมการฝึกแบบสถานี
3. ดำเนินการสร้างโปรแกรมการฝึกแบบสถานี จำนวน 8 สถานี ประกอบด้วย แหม่โพลีน กระดานทรงตัว เดินสลับซ้ายขวา โบซุบอล การก้าวขึ้น-ลง เดินราวเดี่ยว กระโดดเท้าคู่ข้ามรั้ว เดินข้ามบันไดเชือก
4. นำโปรแกรมการฝึกแบบสถานี ให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน พิจารณาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมของเครื่องมือ และหาความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face validity) พร้อมทั้งข้อเสนอแนะเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไข ซึ่งทำการหาความเที่ยงตรงทุกหัวข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านเห็นด้วยสอดคล้องกันทุกท่าน แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 ผลการตรวจสอบความเที่ยงตรงเฉพาะหน้า (Face Validity) ของโปรแกรมการฝึกแบบสถานี

ลำดับ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	5
1	การอบอุ่นร่างกาย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
2	โปรแกรมการฝึกแบบสถานี	เห็นด้วย	ปรับปรุง	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

ตาราง 1 (ต่อ)

ลำดับ	รายการ	ผู้เชี่ยวชาญ				
		1	2	3	4	5
3	สถานที่ที่ 1 แทมโพลีน	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
4	สถานที่ที่ 2 กระดานทรงตัว	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
5	สถานที่ที่ 3 เดินสลับซ้ายขวา	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
6	สถานที่ที่ 4 โบชูปอล	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
7	สถานที่ที่ 5 การก้าวขึ้น-ลง	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
8	สถานที่ที่ 6 เดินราวเดี่ยว	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
9	สถานที่ที่ 7 กระโดดเท้าคู่ข้ามรั้ว	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
10	สถานที่ที่ 8 เดินข้ามบันไดเชือก	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย
11	การคลายอุ่น	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย	เห็นด้วย

จากตาราง 1 พบว่าโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น เมื่อผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่านตรวจสอบความเที่ยงตรงตรวจสอบเฉพาะหน้า (Face validity) โดยผู้เชี่ยวชาญเห็นด้วยสอดคล้องกันทุกท่าน ซึ่งมีรายการที่ต้องปรับปรุง คือรายการที่ 2 โปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ ให้เพิ่มเติมเวลาในการพักเปลี่ยนสถานที่ เป็น 30 วินาที ผู้วิจัยได้ปรับปรุงตามข้อเสนอแนะเรียบร้อยแล้ว แสดงให้เห็นว่าเครื่องมือมีความถูกต้อง มีความเหมาะสม และมีความเป็นไปได้ จึงสามารถนำไปใช้ได้

5. นำโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ที่ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ห้องอื่นที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาจุดบกพร่องและแก้ไข ผู้วิจัยพบว่า ตำแหน่งของอุปกรณ์สถานที่ใกล้เคียงเกินไป และในสถานที่ที่ ก้าวขึ้น-ลง บนกล่องไม้ พบว่ากล่องไม้เลื่อนไปข้างหน้าต้องหาแผ่นยางรองพื้นเพื่อไม่ให้เลื่อน และควรเพิ่มป้ายหมายเลขของแต่ละสถานที่

6. นำปัญหาที่เกิดขึ้นมาปรับปรุงและแก้ไขโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่และนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำบันทึกถึงโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลวิจัย

2. ชี้แจงวัตถุประสงค์ของการวิจัย และขั้นตอนการดำเนินการจัดเก็บข้อมูลตามโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่แก่ผู้ช่วยวิจัย

3. จัดเตรียมสถานที่และอุปกรณ์ในการฝึกตามโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่

4. อธิบายและสาธิตเกี่ยวกับ การทดสอบการทรงตัว และโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่ให้กลุ่มทดลองเข้าใจ

5. ทำการทดสอบการทรงตัวก่อนการฝึก โดยแบบทดสอบที่นำมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบทดสอบการยืนทรงตัวบนขาข้างเดียว (Single leg standing test) โดยใช้วิธีการทดสอบจากการศึกษาของ มิชิคาว่า และคณะ (Michikawa et al.) ในปี ค.ศ. 2009 (as cited in Mongkol, 2013, p. 68)

6. ดำเนินการทดลองตามโปรแกรมการฝึกแบบสถานที่โดยใช้ระยะเวลาในการฝึก 8 สัปดาห์ โดยฝึกสัปดาห์ละ 3 วัน จันทร์ วันพุธ และวันศุกร์ ตั้งแต่เวลา 16.00-17.00 น.

7. ทำการทดสอบการทรงตัว ภายหลังจากฝึกสัปดาห์ที่ 8

8. นำข้อมูลที่ได้จากการทดสอบการทรงตัว ก่อนการฝึกและหลังการฝึกแต่ละสัปดาห์มาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์สถิติ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของเวลาการทรงตัว ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8
2. ใช้การทดสอบค่าที (Dependent t-test) หาค่าความแตกต่างของค่าเฉลี่ย ก่อนการฝึกการทรงตัว และหลังการฝึกการทรงตัว สัปดาห์ที่ 8
3. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปแบบตารางและความเรียง
4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบบันทึกพฤติกรรมในการฝึกมาวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยใช้การวิเคราะห์ และประมวลข้อมูลเป็นความเรียง

ผลการวิจัย

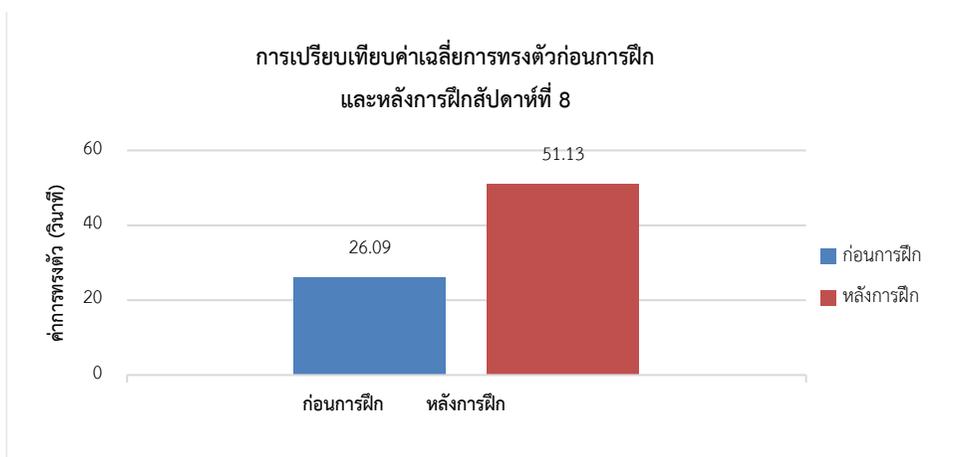
การศึกษาผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัว ของนักเรียนโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตาราง 2 การศึกษาการทรงตัว ก่อนการฝึก และหลังการฝึก สัปดาห์ที่ 8

รายการ	ก่อนการฝึก		หลังการฝึก		t	P
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
กลุ่มทดลอง	26.09	14.35	51.13	17.06	-23.900	0.000*

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบการทรงตัว (วินาที) ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ก่อนการฝึก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 26.09 วินาที และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 14.35 วินาที และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเฉลี่ยเป็น 51.13 วินาที และมีส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 17.06 วินาที ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สำหรับค่าเฉลี่ยของการทรงตัวของผู้เข้ารับการทดลองก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 มีค่าเท่ากับ 26.09 วินาที และ 51.13 วินาที ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 14.35 วินาที และ 17.06 วินาที

ภาพ 2 แผนภูมิเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทรงตัวก่อนการฝึกและหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8

จากภาพ 2 แสดงให้เห็นว่าเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ระหว่างก่อนการฝึกและหลังการฝึก มีค่าการทรงตัว ก่อนการฝึก และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 ของผู้เข้ารับการทดลอง มีพัฒนาการทรงตัวที่ดีขึ้น นอกจากนี้จะส่งผลให้มีพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดีขึ้นแล้วยังส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้นด้วย จากการสังเกตจากบันทึกพฤติกรรมการออกกำลังกายจากโปรแกรมการฝึกแบบสถานี หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป คือ มีสมาธิและจดจ่อกับการฝึกดีขึ้น สนุกกับโปรแกรมการฝึกแบบสถานี และสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการฝึกแบบสถานีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเพื่อศึกษาผลของการฝึกแบบสถานีที่มีต่อการพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ซึ่งผู้วิจัยมีข้ออภิปรายผลตามขอบข่ายของการวิจัยดังต่อไปนี้

ภายหลังจากการฝึก 8 สัปดาห์ ตามโปรแกรมการฝึกแบบสถานีทำให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 มีพัฒนาการด้านการทรงตัวที่ดีขึ้น ซึ่งสังเกตได้จากค่าเฉลี่ยของอัตราการเปลี่ยนแปลงของการทรงตัว โดยค่าเฉลี่ยเวลาของการทรงตัวก่อนการฝึก เท่ากับ 26.09 วินาที และหลังการฝึกสัปดาห์ที่ 8 เท่ากับ 51.13 วินาที แสดงให้เห็นว่าโปรแกรมการฝึกแบบสถานีที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีผลต่อการพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ที่เป็นเช่นนี้เพราะโปรแกรมการฝึกแบบสถานีช่วยทำให้ระบบต่าง ๆ ในร่างกายเกิดความสมดุล ทำให้เราสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะโปรแกรมการฝึกแบบสถานีได้มีการเคลื่อนไหวร่างกายส่วนต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นแขน ขา ลำตัว พร้อมการทำงานของตาและหูจะเป็นตัวบันทึกการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย ช่วยให้ทราบว่าตำแหน่งของร่างกายอยู่ในแนวใด ดังที่เจริญ กระบวนรัตน์ (Krubuanrat, 2014, p. 312) กล่าวว่า การออกกำลังกายแบบสถานี เป็นทางหนึ่งที่จะช่วยพัฒนาความสามารถในการเคลื่อนไหวของร่างกายและข้อต่อ ความแข็งแรง ตลอดจนความแข็งแกร่งอดทนของร่างกายได้เป็นอย่างดี โดยทั่วไปการออกกำลังกายแบบสถานีสำหรับนักเรียน ที่ยังไม่มีประสบการณ์ ควรกำหนดให้มีสถานีฝึกประมาณ 6-8 สถานี

โปรแกรมการฝึกสถานีกระดานทรงตัวเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า ความสามารถในการควบคุมสมดุลขณะอยู่กับที่ สถานีเดินราวเดี่ยวเป็นการฝึกความสามารถในการควบคุมสมดุลขณะเคลื่อนที่ ดังที่พิชิต ภูติจันทร์ (Phutichan, 2004, p. 28) กล่าวว่า ระบบประสาท เป็นระบบที่ควบคุมการทำงานของร่างกายในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่มาจากภายนอกทั้งหมด ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับความรู้สึกจากบริเวณต่าง ๆ ของร่างกาย และส่งคำสั่งออกมาให้กล้ามเนื้อทำงาน ดังนั้น การออกกำลังกายเป็นการทำงานของร่างกาย ที่เกิดจากการทำงานร่วมกันของระบบประสาทและกล้ามเนื้อทั้งระบบประสาทส่วนกลาง ไขสันหลัง และระบบประสาทส่วนปลาย โดยเป็นการทำงานของทั้งส่วนที่ส่งคำสั่งจากสมองไปยังกล้ามเนื้อ หรืออวัยวะที่ต้องใช้ในการเคลื่อนไหว (Leelayuwat, 2010, p. 29)

โปรแกรมการฝึก สถานีแทมโพลีน สถานีการก้าวขึ้น-ลงและสถานีกระโดดเท้าคู่ข้ามรั้ว เป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า ขณะเคลื่อนที่ในแนวตั้ง และสถานีโบซุบอลเป็นการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อต้นขาด้านหน้า หน้าแข้ง สะโพกและการออกแรงต้านในการทรงตัวขณะยืน ในการฝึกทั้ง 4 สถานีเป็นการฝึกที่พัฒนาสมรรถภาพ เพิ่มความแข็งแรงของกล้ามเนื้อมัดเล็กและกล้ามเนื้อมัดใหญ่ ระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ในการทรงตัวและพยุงร่างกายให้อยู่ในจุดที่สมดุลไม่ไห้ล้ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ Yaggie and Campbell (2006, pp. 422-428) ได้ทำการศึกษาผลของการฝึกการทรงตัว 4 สัปดาห์ ที่มีผลต่อหน้าที่เฉพาะเจาะจงของการทำงานของร่างกาย กลุ่มทดลองได้รับการฝึกการทรงตัวโดยโบซุบอล ผลการวิจัยพบว่า เวลาการยืนบนลูกบอล การวิ่ง การแกว่งตัว

และการเคลื่อนไหวของร่างกายก่อน และหลังการทดลอง มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 การวัดระหว่างการทดลอง 2 สัปดาห์ การแกว่งตัวและเวลาทรงตัวที่อยู่บนโบริชบอลยังคงเหมือนเดิมไม่มีความเปลี่ยนแปลงสรุปผลการทดลอง การฝึกการทรงตัวช่วยเพิ่มความสามารถของทักษะที่เฉพาะเจาะจงในนักกีฬา การทำกิจกรรมที่เกี่ยวข้องและการควบคุมการทรงตัวของร่างกาย ดังที่สุรดี จีระพงษ์ (Jeerapong, 2010, p. 120) ทำการวิจัยผลของการออกกำลังกายโดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น พบว่าการออกกำลังกายโดยใช้กิจกรรมการเคลื่อนไหวเบื้องต้น ทำให้ความสามารถในการทรงตัวดีขึ้น ทั้งการทรงตัวขณะอยู่กับที่และในขณะที่เคลื่อนไหว

สถานีการเดิน สลับซ้ายขวา เดินข้ามบันไดเชือก เป็นการฝึกความสามารถของระบบประสาท การทำงานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อขณะที่มีการเคลื่อนไหว เป็นการฝึกความสามารถของระบบประสาท การทำงานสัมพันธ์กันของกล้ามเนื้อขณะที่มีการเคลื่อนไหว และทั้ง 2 สถานี เป็นการกระตุ้นการทำงานของสมองหรือระบบประสาท ซึ่งสอดคล้องกับเจริญ กระบวนรัตน์ (Krabanrat, 2014, p. 416) ได้กล่าวว่า ความสามารถในการเรียนรู้ที่จะคาดการณ์ล่วงหน้าในแต่ละสถานการณ์ได้ค่อนข้างแม่นยำ นำไปสู่การแสดงออกซึ่งทักษะการเคลื่อนไหวหรือการตัดสินใจที่รวดเร็ว ใช้เวลาหรือพลังงานน้อย หรือทั้งสองอย่างน้อยที่สุด นอกจากนี้ทักษะความสามารถ เป็นการปฏิบัติที่กระทำด้วยความรู้ตัวหรือด้วยความมุ่งมั่นตั้งใจ ซึ่งมีความซับซ้อน และสัมพันธ์เชื่อมโยงกับการทำงานของประสาทที่ทำหน้าที่รับข้อมูลเพื่อส่งไปยังสมองส่วนกลาง ซึ่งทำหน้าที่ในการวิเคราะห์และแปรความหมายข้อมูล ก่อนที่จะส่งไปยังเซลล์ประสาทที่ทำหน้าที่สั่งงานและควบคุมการเคลื่อนไหวให้เป็นไปตามข้อมูลที่ส่งมา โดยเน้นความถูกต้อง แม่นยำสูงสุด

นอกจากโปรแกรมการฝึกแบบสถานีจะส่งผลให้มีพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ดีขึ้นแล้ว ยังส่งผลให้พฤติกรรมของนักเรียนดีขึ้นด้วย จากการสังเกตจากบันทึกพฤติกรรมการออกกำลังกายจากโปรแกรมการฝึกแบบสถานี หลังการทดลองสัปดาห์ที่ 8 พบว่านักเรียนมีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป คือ มีสมาธิและจดจ่อกับการฝึกดีขึ้น สนุกกับโปรแกรมการฝึกแบบสถานี และสามารถควบคุมการเคลื่อนไหวได้ดีขึ้น ดังที่จิรกรณ์ ศิริประเสริฐ (Siriprasert, 2000, p. 24) ได้กล่าวว่า ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 เด็กจะมีความพร้อมด้านสติปัญญามากขึ้น โดยทั่ว ๆ ไปจะเริ่มเรียนอ่าน เรียนรู้สิ่งที่เป็นรูปธรรมได้ดี เข้าใจการแบ่งหมวดหมู่ การนับเวลา แลกเงิน ในชั้นที่สูงขึ้น เด็กจะมีพัฒนาการด้านสติปัญญา ร่างกาย สังคม และอารมณ์มากขึ้นตามลำดับ กลไก สติปัญญา อารมณ์ และสังคม จะมีอิทธิพลเกี่ยวพันกัน พัฒนาการด้านหนึ่งจะมีผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ และพัฒนาการทุก ๆ ด้านเหล่านี้จะมีผลต่อการพัฒนาการโดยส่วนรวมของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลวิจัยไปใช้

ครูผู้สอน หรือผู้ที่เกี่ยวข้องสามารถนำโปรแกรมการฝึกที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปใช้ในการฝึกนักเรียนเพื่อพัฒนาการทรงตัวของนักเรียนต่อไปได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาและสร้างเครื่องมือทดสอบสมรรถภาพทางกายในแต่ละด้านของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โดยเฉพาะเพื่อให้ได้ผลการทดสอบที่มีความเหมาะสมยิ่งขึ้น
2. ควรศึกษาผลของการฝึกแบบสถานีในระดับชั้นอื่นๆ
3. ในการวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ ตามวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างเสริมองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกายด้านอื่น ๆ เช่น ความแข็งแรง ความอ่อนตัว เป็นต้น โดยใช้โปรแกรมการฝึกแบบสถานีพัฒนาสมรรถภาพ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนสนับสนุนจากโรงเรียนสาธิตแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาการศึกษา ประจำปี 2563

เอกสารอ้างอิง

- Siriprasert, J. (2000). *Skills and techniques for teaching physical education at the elementary level*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Krabuanrat, C. (2014). *Science of Coaching*. Bangkok : Sinthana Copy Center. (In Thai)
- Leelayuwat, N. (2010). *Physiology of exercise*. Khon Kaen : Khon Kaen University Press. (In Thai)
- Phutichan, P. (2004). *Sport Science*. Bangkok : Odium Store Publishing House. (In Thai)
- Peanchob, W. (2018). *Collection of articles on philosophy, principles, teaching methods and measurement for Evaluate physical education (2nd ed)*. Bangkok : Chulalongkorn Publishing House. (In Thai)
- Mongkol, S. (2013). The effect of balance training by program Wii Fit with Nintendo Wii and Wii balance board in female obese people. *Chiang Mai Journal of Medical Techniques*, 46(1), 68. (In Thai)
- Jeerapong, S. (2010). *Effect of Exercise Using Basic Motor Activity on Balance Capability of Autistic Children*. Master of Education Program in Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Jonsson, E. (2006). *Effects of Healthy Aging on Balance a Quantitative Analysis of Clinical Tests*. Research report. Karolinska Institutet, Stockholm.
- Kirkendall, D. R., Gruber, J. J., & Johnson, R. E. (1987). *Measurement and Evaluation for Physical Education*. Illinois : Human Kinetics Publisher.
- Yaggie, J. A., & Campbell, B. M. (2006). Effects of Balance Training on Selected Skills. *Journal of Strength and Conditioning Research*, 20(2), 422-428. doi:10.1519/R-17294.1

ศิลปะบนพื้นที่และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร

SITE-SPECIFIC ART AND CREATIVE TOURISM: A CASE STUDY OF THE TALAD NOI COMMUNITY, SAMPHANTHAWONG DISTRICT, BANGKOK

ปราง ศิลปะกิจ^{1*}, สุระเกียรติ รัตนอำนวยศิริ², มุกด์ตรา ทองเวส³, พรวิธิต แก้วชูศรี⁴, ปริณพัชร วรรัฐธนพัชร⁵, ศุภกรณ์ ดิษฐพันธ์⁶, พัดชา อุทิศวรรณกุล⁷

Prang Silpakit^{1*}, Surakiet Rattanaamnuaysiri², Mooktra Thongves³, Pornvithid Kaewchusri⁴, Pariyapatch Worraratthanapatch⁵, Suppakorn Disatapundhu⁶, Patcha Utiswannakul⁷

^{1*}อาจารย์ คณะจิตรศิลป์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ จังหวัดเชียงใหม่ 50200 ประเทศไทย

^{1*}Lecturer, Faculty of Fine Art, Chiang Mai University, Chiang Mai Province, 50200, Thailand

²นักวิจัย คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร 10330 ประเทศไทย

²Researcher, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

³อาจารย์ วิทยาลัยการออกแบบ มหาวิทยาลัยรังสิต ปทุมธานี 10200 ประเทศไทย

³Lecturer, College of Design, Rangsit University, Pathum Thani Province, 10200, Thailand

^{4, 5}นิสิตปริญญาเอก คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10330 ประเทศไทย

^{4, 5}Doctoral Student, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

^{6, 7}ศาสตราจารย์ ดร. คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 10330 ประเทศไทย

^{6, 7}Professor Dr., Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University, Bangkok, 10330, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *prang.silp@cmu.ac.th (Author): Youthfoolm@gmail.com; mooktra@gmail.com; art.pornvithid@gmail.com; pariyapatch@gmail.com; suppakorn.d@chula.ac.th; patcha.paris@gmail.com

รับบทความ : 8 สิงหาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 3 พฤศจิกายน 2564 / ตอรับบทความ : 7 ธันวาคม 2564

Received : 8 August 2021 / Revised : 3 November 2021 / Accepted : 8 December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.3>

ABSTRACT

The objective of this qualitative research was to find ways to create works of art on the district to promote creative tourism. This research used a case study of the Talad Noi community, Samphanthawong District, Bangkok. The data were collected by interviewing 3 groups of key informants: 1) the experts and designers with experience in art creation who participated in the study; 2) the residents whose art has been created in the district for a period of at least 10 years; and 3) the tourists who have viewed the art. Semi-structured interviews were conducted using the conceptual framework of the study. The data were verified by data triangulation techniques, analyzed and presented descriptively. The results demonstrated that the issue of creating art that engages with the community to promote creative tourism is a concept of creating a feeling of experience with a new space by using art to connect cultures of each area in 6 components: concept, creator, artwork, creative area, audiences and community culture. Community involvement with the engagement of art and community may turn a place into tourist attraction by using the arts and culture of the community to create new perspectives for audiences. The change from private spaces to public spaces should not present any conflicting issues for every process. The information must be studied carefully by listening to people in the community and studying the problems that may arise in the creation of art works.

Keywords : Art intervention, Site-specific art, Creative tourism

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ มีวัตถุประสงค์เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร กำหนดกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน รวม 9 คน ได้แก่ 1) กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบที่มีประสบการณ์ ในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วม 2) กลุ่มผู้อาศัยอยู่ในบริเวณ

ที่มีงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และ 3) กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์กับงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน โดยใช้แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ซึ่งผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนาม สัมภาษณ์เชิงลึก นำข้อมูลที่ได้มาตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้าด้านข้อมูล และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า 1) การสร้างสรรค์โดยใช้ศิลปะเชื่อมโยงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่มี 6 องค์ประกอบ คือ (1) แนวคิด (2) ผู้สร้างสรรค์ผลงาน (3) ผลงานศิลปะ (4) พื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน (5) ผู้ชม (ผู้อาศัยในชุมชน, ผู้สร้างประสบการณ์) และ (6) วัฒนธรรมของชุมชน 2) การนำศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนสามารถช่วยพัฒนาให้เป็นที่ท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน สร้างมุมมองใหม่ ๆ แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เกิดช่องทางธุรกิจใหม่ 3) การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ส่วนตัวเป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ควรก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้งในในทุกกระบวนการ การสร้างสรรค์ผลงาน ต้องคำนึงถึงการศึกษาค้นคว้าอย่างละเอียดรอบคอบ รวมถึงการรับฟังความเห็นของคนในชุมชน ศึกษาปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นหลังจากการสร้างสรรค์ผลงาน และ 4) การทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่มีส่วนร่วมกับชุมชนทางวัฒนธรรม

คำสำคัญ : ศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ, ศิลปะเฉพาะพื้นที่, การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

บทนำ

เมื่อบทบาทของงานศิลปะในยุคปัจจุบันเกิดการเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์งานศิลปะที่ไม่ใช่เพียงถูกสร้างสรรค์เพื่อศิลปะ หรือเพียงเพื่อความงามทางสุนทรียศาสตร์เท่านั้น กรอบแนวคิดของการนำเสนองานศิลปะไม่ใช่เพียงเพื่อจัดแสดงอยู่ในพิพิธภัณฑ์ ส่งผลให้ศิลปินร่วมสมัยเกิดแนวคิดการสร้างสรรค์ศิลปะบนพื้นที่ เช่น แนวคิดศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Art intervention) (Triamanurak, 2011, online) และแนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) (Chayacharoen, 2015, online) ผลงานศิลปะจากแนวคิดดังกล่าวกลายเป็นส่วนหนึ่งสร้างบทบาทส่งเสริมพื้นที่ให้บริเวณจัดแสดงทำให้พื้นที่นั้นเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว เพิ่มคุณค่าของงานศิลปะมากกว่าความงามทางสุนทรียศาสตร์ ผลงานศิลปะสามารถเป็นกลไกทางด้านเศรษฐกิจ ช่วยพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยว เป็นส่วนหนึ่งของการส่งเสริมแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Tubtimthai, 2019, online) เพื่อขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศ แนวคิดการสร้างสรรค์ศิลปะบนพื้นที่บริเวณ ชุมชนตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยโครงการอนุรักษ์ฟื้นฟูย่านตลาดน้อยและพื้นที่ต่อเนื่อง ทำให้ศิลปะกลายเป็นเครื่องมือหนึ่งที่มีส่วนช่วยในการส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย

บริเวณชุมชนตลาดน้อยมีประวัติศาสตร์ร่วม 200 ปี สืบสานวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนมาอย่างยาวนาน พัฒนาการของชุมชนย่านตลาดน้อยสัมพันธ์กับการเติบโตทางเศรษฐกิจของกรุงเทพมหานคร อย่างแนบแน่น โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อการค้าสำเภาเพื่อผูกขึ้นในสมัยต้นกรุงเทพมหานคร เนื่องจากรัฐบาลเปิดโอกาสให้ทำการค้าสำเภาได้อย่างค่อนข้างเสรี กับพ่อค้าเอกชนชาวจีน (Art and Cultural, 2019, online) ทำให้บริเวณชุมชนตลาดน้อยเป็นบริเวณที่มีอัตลักษณ์ ทางวัฒนธรรมผสมผสานระหว่างชาวไทยและชาวจีน ปัจจุบันมีการส่งเสริมการท่องเที่ยว บริเวณตลาดน้อยจากทั้งทางภาครัฐ และเอกชน สร้างให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม หรือแหล่งชุมชนท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ดังนั้น การศึกษา แนวทางการพัฒนาชุมชนให้เป็นที่ท่องเที่ยวชุมชนเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการนำแนวคิดทางศิลปะเข้ามามีส่วนร่วมกับ การพัฒนาชุมชน จากการศึกษาแนวศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Art intervention) และแนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) เป็นการใช้สถานะแวดล้อมของพื้นที่นั้น ๆ เป็นองค์ประกอบหนึ่งของการสร้างสรรค์ผลงาน เพื่อทำให้ผู้ชม มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ และสร้างประสบการณ์กับงานทางศิลปะบนพื้นที่

ผสมผสานกับอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อย สร้างจุดดึงดูดให้แก่นักท่องเที่ยว สามารถทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสร้างกิจกรรม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ภาพ 1 ความเชื่อมโยงงานศิลปะ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และชุมชนตลาดน้อย

ชุมชนตลาดน้อย เกิดขึ้นตั้งแต่ยุคสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น ประมาณ พ.ศ. 2325 โดยในปี พ.ศ. 2333 พระราชพงศาวดารกรุงรัตนโกสินทร์รัชกาลที่ 1 ระบุว่า มีชาวจีนผู้หนึ่งชื่อ “เจ้าสัวอ่องไต้สู” ชาวจีนฮกเกี้ยนที่ย้ายออกมาจากที่กุฎีจีนได้รับพระราชทานที่ดินแถวตลาดน้อยเป็นที่อยู่อาศัยจึงสร้างที่อยู่อาศัยรวมถึงการทำตลาด เพื่อทำการค้าขายที่เรียกว่า “ตลาดเกียะ” หรือ “ตลาดน้อย” ปัจจุบันตั้งอยู่ในเขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร บริเวณพื้นที่ติดแม่น้ำเจ้าพระยาด้านตะวันออก มีอาณาเขตตั้งแต่ปากคลองวัดปทุมคงคาจนถึงปากคลองผดุงกรุงเกษมด้านใต้ มีถนนเจริญกรุงเป็นเส้นทางสัญจรหลักผ่านกลางด้วยท่าเลที่ติดต่อกันกับย่านสำเพ็งและ เยาวราช มีเส้นทางคมนาคม ทั้งทางบกและทางน้ำ เช่น การเดินทางคมนาคมทางบกด้วยขนส่งสาธารณะ เช่น รถประจำทาง รถไฟฟ้าใต้ดิน การเดินทางคมนาคมด้วยเส้นทางทางน้ำ เช่น โดยเรือด่วนสายแม่น้ำเจ้าพระยา เป็นต้น เป็นชุมชนที่สืบทอดวัฒนธรรมไทย เชื้อสายจีน อายุมากกว่า 200 ปี มีเรื่องราวประวัติศาสตร์เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ สถาปัตยกรรม วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีชีวิต (Art and Cultural, 2019, online) ซึ่งวิถีชีวิตของชาวจีนฮกเกี้ยนกลุ่มแรกที่ตั้งถิ่นฐานบริเวณตลาดน้อย ทำให้เกิดวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อย การสร้างสถานที่อยู่อาศัยและการสร้างศาสนสถานก่อให้เกิดศิลปะ วัฒนธรรม ภาษา ประเพณี ความเชื่อและวิถีชีวิต เช่น อาคารเก็งเงินโชวงเฮงไถ่ อาคารเก็งเงินสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้น (เหลือแห่งสุดท้าย) ศาลเจ้าโจวซือองที่คู้่งน้ำได้สำเพ็งให้เป็นศาสนสถานประจำชุมชน ศาลเจ้าฮกเกี้ยนเก็งเป็นที่ทำกิจกรรมของชุมชน ชุมชนตรอกโรงกะทะในเวลาต่อมาได้พัฒนาขึ้นเป็นย่านเซียงกง เป็นต้น ชุมชนตลาดน้อยถือว่าเป็นย่านประวัติศาสตร์ เนื่องจาก ย่านตลาดน้อยมีช่วงอายุ (Life span) ตั้งแต่อดีตสมัยรัตนโกสินทร์ตอนต้นจนถึงปัจจุบัน มีการตั้งถิ่นฐาน มีขอบเขตทางด้านภูมิศาสตร์ มีเรื่องราวทางวัฒนธรรม และวิถีชีวิต นอกจากนี้ชุมชนตลาดน้อยยังแสดงถึงความรุ่งเรือง และการฟื้นฟูของพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาตามกาลเวลาตลอดมา (Putimahtama, 2015, online)

จากวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนตลาดน้อยในอดีตสู่ชุมชนตลาดน้อยในปัจจุบัน จนกลายเป็นอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม ที่แสดงให้เห็นถึงภูมิปัญญาและการสร้างสรรค์ของบรรพบุรุษในชุมชนตลาดน้อย ส่งผลให้คนรุ่นหลังเห็นถึงคุณค่าและมูลค่าของทุนวัฒนธรรมของตลาดน้อย สร้างให้เกิดทรัพยากรทางวัฒนธรรม หมายถึง ทรัพยากรทางวัฒนธรรม ในอดีตและสร้างขึ้นใหม่มีทั้งรูปแบบจับต้องได้และจับต้องไม่ได้ โดยสามารถแบ่งประเภทของทรัพยากรทางวัฒนธรรม สามารถแบ่งได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ ทรัพยากรทางโบราณคดี (Archaeological resources) ภูมิปัญญาท้องถิ่น (Homegrown knowledge หรือ Indigenous wisdom) และทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก (Expressive cultural resources) โดยหากแบ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมแบ่งได้ 2 ประเภท ได้แก่ ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural resource) เช่น ผลงานศิลปะประติมากรรม ฯลฯ และ ทรัพยากรทางวัฒนธรรม

ที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural resource) เช่น ภูมิปัญญาชนบธรรมนิยมประเพณี ฯลฯ (Tiengpoonvong, 2014, p. 21) โดยพบว่า หากแบ่งทรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อยด้วยเกณฑ์ดังกล่าว สามารถแบ่งประเภททรัพยากรทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อยได้ดังนี้คือ วัฒนธรรมที่จับต้องได้ (Tangible cultural) เช่น สถาปัตยกรรม อาทิ บ้านแก่งเงินโบราณ, โขงเฮงไถ่ (อายุราว 200 ปี), ศาลเจ้าโรงเกือก, ศาลเจ้าโจวซือกง และโบสถ์พระแม่ลูกประคำ (กาลหว่าร์) เป็นต้น และวัฒนธรรมที่จับต้องไม่ได้ (Intangible cultural) หรือที่เรียกว่า ภูมิปัญญาทางวัฒนธรรม ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับ เทศกาลกินเจ และความเชื่อเรื่องบนบานกับเทพเจ้าเรื่องโรคร้ายไข้เจ็บที่ศาลเจ้าโจวซือกง เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อหาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา บริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพมหานคร

ประโยชน์การวิจัย

ได้มาซึ่งแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่ชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ รวมถึงทำให้เกิดความรู้ความเข้าใจในการมีส่วนร่วมของชุมชน ข้อจำกัด และศักยภาพในการนำแนวคิดทางศิลปะ ผสานทุนทางวัฒนธรรมมาใช้บนพื้นที่ชุมชน เพื่อนำไปสู่การส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างมีประสิทธิภาพ

การทบทวนวรรณกรรม

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และงานศิลปะบนพื้นที่กับชุมชนตลาดน้อย เป็นการศึกษาแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Tubtimthai, 2019, online) คือ การท่องเที่ยวที่สนับสนุนให้นักท่องเที่ยวได้แลกเปลี่ยนและเรียนรู้ สร้างประสบการณ์ เพื่อทำความเข้าใจในคุณค่าทางสังคม วัฒนธรรม และสภาพแวดล้อมของพื้นที่อย่างลึกซึ้ง โดยใช้ประสบการณ์การท่องเที่ยวร่วมกับเจ้าของพื้นที่หรือเจ้าของวัฒนธรรม บริเวณย่านตลาดน้อย ซึ่งเป็นย่านประวัติศาสตร์ ที่มีวัฒนธรรมของคนไทยเชื้อสายจีนสืบทอดมาอย่างช้านาน จึงมีสถานที่จากอดีตกลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในปัจจุบัน เป็นจุดดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสามารถเข้ามาสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในชุมชนตลาดน้อย อีกทั้งยังมีการพัฒนาและปรับปรุงสถานที่ต่าง ๆ เพื่อให้สามารถพัฒนาเป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์และสร้างกิจกรรม การท่องเที่ยวได้อีกด้วย โดยที่บริเวณตลาดน้อย (รวมถึงตามแหล่งชุมชนต่าง ๆ ย่านถนนเจริญกรุง) ปัจจุบันถูกพัฒนาฟื้นฟู (Bangkok City Planning Department, 2015, online) ผลักดันให้เป็นแหล่งสถานที่ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้วยการสนับสนุน จากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน ที่มุ่งเน้นให้พัฒนาชุมชนทางวัฒนธรรมรวมไปถึงชุมชนโบราณ ซึ่งจากการสำรวจพบงาน สถาปัตยกรรมที่ได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมจีนมากมาย และพบวิถีชุมชนดั้งเดิมที่สืบทอดมาหลายชั่วอายุคน (Punmuang, 2018, p. 31) บริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดน้อยมีศักยภาพด้านวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์โดดเด่น ส่งเสริมกับแนวทางการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ อีกทั้งยังได้รับความร่วมมือจากภาคเอกชน เช่น สำนักงานส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ (CEA) ที่จัดงานเทศกาลงานออกแบบกรุงเทพมหานคร 2562 ที่สร้างกิจกรรมโปรแกรม 8 โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Manager Daily, 2019, online) ดึงดูดนักท่องเที่ยวเพื่อเข้ามาท่องเที่ยวในบริเวณชุมชนที่ตอบโจทย์ยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไทย ส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของประเทศเพื่อความอยู่รอดของชุมชนอย่างยั่งยืน และเมื่องานศิลปะถูกเปลี่ยนบทบาท จากศาสตร์ด้านความงามและสุนทรียศาสตร์เป็นการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาสถานที่ท่องเที่ยว เชิงสร้างสรรค์ให้กับบริเวณชุมชนตลาดน้อย ผลงานศิลปะที่พบอยู่บริเวณตลาดน้อยจึงกลายเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่ง ที่ทำให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว สร้างความน่าสนใจให้แก่นักท่องเที่ยว

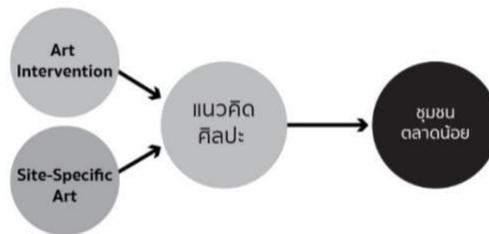

ภาพ 3 ผลงาน สตรีทอาร์ต บริเวณตลาดน้อย

ที่มา : Ying Preaw Pa Plean, 2016, online.

แนวคิดทางศิลปะกับการพัฒนาชุมชนตลาดน้อย

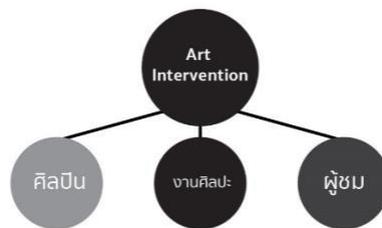
การใช้แนวคิดทางศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนตลาดน้อย ประกอบด้วย 2 แนวคิด ดังนี้

ภาพ 4 การใช้แนวคิดทางศิลปะเข้ามามีส่วนร่วมในพื้นที่ชุมชนตลาดน้อย

การสร้างสรรคผลงานศิลปะ ด้วยการนำเสนอแนวความคิดสร้างสรรค์โดยอาศัยพื้นที่ อาศัยเรื่องราวในชุมชน หรือประเด็นทางสังคมที่ต้องการ เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในทางใดทางหนึ่งสอดคล้องกับแนวคิดศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Art intervention) แนวคิดการนำเสนอวิธีการย่อยสลายเนื้อหาบริบทที่มีความยึดติดและเป็นที่ยึดมั่นมานาน ให้กลายเป็นบริบทย่อยใหม่ที่ไม่มีใครตระหนักถึงการปรับมุมมองศิลปะด้วยผลงาน โดยจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ ด้วยหลักการวิเคราะห์องค์ประกอบของการวิจารณ์งานศิลปะ (Pattisiri, 2015, online) พบว่า องค์ประกอบของศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ จะต้องประกอบไปองค์ประกอบหลัก 3 ประการ ได้แก่ ผู้สร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ผลงานศิลปะ และผู้ชมผลงานศิลปะ ซึ่ง “Art Intervention” คือการแทรกแซงงานศิลปะที่มีอยู่เดิมเพื่อสร้างงานศิลปะชิ้นใหม่โดยมีผู้ชมเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างสรรคศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะของศิลปินร่วมสมัย แสดงให้เห็นถึงความพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ทำให้งานศิลปะเกิดความคิดหรือบริบทที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิม สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของโลก เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้ขอบเขต ของงานศิลปะถูกดึงเข้าสู่ชีวิตจริง โดยมีผู้ชมเป็นผู้เชื่อมโยงโลกภายนอกและงานศิลปะจากการตีความหมายจากประสบการณ์ของผู้ชมเอง (Triamanurak, 2011, online) ดังนั้น ศิลปินร่วมสมัยที่สร้างสรรค์ผลงานด้วยแนวคิด Art Intervention ไม่ได้สร้างสรรค์ผลงานด้วยการนำเสนอโลกตามที่ปรากฏ แต่ศิลปินใช้แนวคิดและกระบวนการสร้างสรรค์ผลงานเพื่อให้ผู้ชม สร้างประสบการณ์กับผลงานด้วยตนเองตามประสบการณ์ของแต่ละคน ความสมบูรณ์ของงานศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ ไม่ได้เกิดขึ้นจากความงามทางสุนทรียศาสตร์ แต่ผลงานศิลปะ

จะสมบูรณ์ได้ก็ต่อเมื่อผู้ชมเข้ามามีส่วนร่วม สัมผัสรับรู้ และเกิดการปฏิสัมพันธ์ขึ้น จากแนวคิดการมีส่วนร่วมระหว่างศิลปะกับชุมชน (Art intervention) ทำให้ศตวรรษอายุราว 200 ปี โศวเฮงได้ เปลี่ยนบริบทจากที่พักอาศัย กลายเป็นงานสถาปัตยกรรมโบราณและงานตกแต่งด้วยศิลปะแกะสลักแบบช่างไม้ ฮกเกี้ยน เป็นแหล่งเรียนรู้ทางประวัติศาสตร์ที่แสดงออกถึงวัฒนธรรมของชาวไทยเชื้อสายจีนย่านตลาดน้อยในอดีต สถานที่ทางศิลปะที่เชื่อมโยงกับชุมชนแห่งนี้ สามารถสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วมในงานศิลปะที่สืบทอดวัฒนธรรมมาจากชาวไทยเชื้อสายจีนตั้งแต่ยุคครตนโกสินทร์ตอนต้นมาอย่างยาวนาน

ภาพ 5 การวิเคราะห์องค์ประกอบของศิลปะแนวคิด Art Intervention

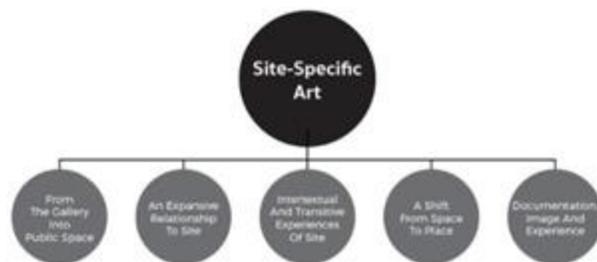
บริเวณชุมชนตลาดน้อยที่ถูกปฏิรูปการท่องเที่ยวด้วยการใช้ศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนในบริบทต่าง ๆ การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเพื่อพัฒนาพื้นที่ท่องเที่ยวบริเวณย่านตลาดน้อย เช่น งาน BUKRUK II Urban Arts Festival และเทศกาลงานออกแบบกรุงเทพฯ (Putri, 2019, online) หรือ Bangkok Design Week เป็นต้น

ภาพ 6 ผลงานเทพประทานเพลง ณ ศาลเจ้าโรงเกือก ตลาดน้อย โดย EYEDROPPER FILL
ที่มา : Jainkiatfu, 2020, online.

แนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) เป็นรูปแบบหนึ่งของแนวคิดทัศนศิลป์การจัดวาง (Installation art) แนวคิดของศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) (Chayacharoen, 2015, online) คือ บริบทเชิงพื้นที่ที่เป็นองค์ประกอบของการสร้างสรรค์ผลงานจะต้องถูกสร้างหรือแปรสภาพให้เป็นส่วนหนึ่งองงานศิลปะ ทำให้เกิดความหมายต่างไปจากเดิม การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เฉพาะไม่ได้เป็นเพียงการนำสิ่งของหรือผลงานมาจัดวางบนพื้นที่เฉพาะเพียงเพื่อให้เกิด ความสวยงามหรือความเหมาะสมเท่านั้น แต่เป็นการสร้างความหมายให้กับพื้นที่ใหม่ ด้วยกรรมวิธีเทคนิคหรือการใช้สื่อต่าง ๆ เป็นต้น โดยผู้ชมสามารถรับรู้ และสัมผัสกับแนวความคิดของศิลปิน และสามารถเป็นส่วนหนึ่งของผลงานได้ด้วยเช่นกัน ดังเช่น จินเจอร์ จอห์น (Gaiger John) (Gaiger, 2009, p. 46) ภัณฑารักษ์ชาวเกาหลีเชื้อสายอเมริกันได้ให้ความเห็นเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ ผลงานศิลปะเฉพาะพื้นที่

ไว้ว่าการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเฉพาะพื้นที่ที่เกิดขึ้นในสหรัฐอเมริกาในช่วงปลายทศวรรษ 1960 และ 1970 ได้นิยาม การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเฉพาะพื้นที่ คือการสร้างสรรค์องค์ประกอบทางกายภาพในบริเวณพื้นที่นั้น เพื่อเป็นส่วนหนึ่ง ในงานศิลปะองค์ประกอบในการนำเสนอองานศิลปะเฉพาะพื้นที่ ประกอบด้วยรูปแบบการนำเสนอและรูปแบบ การรับรู้ ด้านศิลปะ โดยมีวอน โควน ได้มีส่วนช่วยในการลำดับประวัติศาสตร์ของการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เฉพาะ โดยได้ให้ความเชื่อมโยงกันระหว่างคำว่า พื้นที่เฉพาะ (Site-specific) และแนวคิดการสร้างสรรค์ผลงาน อาทิ บริบททางสังคม ผู้ชม ชุมชน (พร้อมทั้ง แยกแยะปัญหาของพื้นที่ออกจากการสร้างสรรค์ผลงาน) ดังนั้น ศิลปะเฉพาะพื้นที่ จึงมีแนวคิด การสร้างสรรค์ที่สื่อสารในบริบทของงานศิลปะร่วมสมัย มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมกันระหว่างศิลปะกับสภาพแวดล้อมภายนอก รวมถึงการมีส่วนร่วมในชีวิตประจำวันโดยผลงานของการสร้างสรรค์งานศิลปะเฉพาะพื้นที่นั้น มีส่วนเกี่ยวข้องกับการวิพากษ์วิจารณ์ของวัฒนธรรมและชุมชนในหลายพื้นที่ ซึ่งสามารถนำมาสรุปแนวทางการสร้างสรรค์ งานศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) จากการวิเคราะห์ผลงานผ่านกรอบของประวัติศาสตร์และประสบการณ์ การทำงานศิลปะได้ 5 แนวทาง (Kaye, 2000, pp. 215-220) ได้แก่ 1) From the gallery into public space คือการตีความของผลงานศิลปะร่วมสมัย เมื่อการจัดแสดง ผลงานศิลปะเปลี่ยนจากพื้นที่จัดแสดงในพิพิธภัณฑ์ เป็นพื้นที่สาธารณะ 2) An expansive relationship to site คือ การพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างผลงานศิลปะ และพื้นที่จัดแสดงในทุกระยะการจัดแสดง อาทิ ก่อนการจัดแสดง ระหว่าง และหลังการจัดแสดง 3) Intertextual and Transitive experiences of site คือความสัมพันธ์เชิงซ้อนของ งานศิลปะ และบริบทของพื้นที่ที่เกิดขึ้น ระหว่างการสร้างสรรค์ 4) A shift from space to place คือการใช้บริบทของสภาพแวดล้อม บริเวณสถานที่ ขนาดของพื้นที่ ตำแหน่งที่ตั้ง เพื่อทำให้กลายเป็นพื้นที่ในการแสดงงานศิลปะ และ 5) Documentation, Image and Experience คือการเก็บรวบรวมผลงานศิลปะที่จัดขึ้น ในพื้นที่เพื่อนำเสนอหรือจัดแสดงต่อผู้ชมในโอกาสอื่น

ภาพ 7 แนวทางการสร้างสรรค์งานศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art)

ในบริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดน้อยมีการใช้แนวคิดของศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) เพื่อส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เช่น การจัดกิจกรรม Bangkok Design Week เป็นต้น เพื่อเป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยว สร้างประสบการณ์ใหม่ ในการท่องเที่ยว รวมถึงการบันทึกความทรงจำ เกิดความร่วมมือกันระหว่างผลงานศิลปะ และคนในชุมชนผลงานการสร้างศิลปะ ด้วยแนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) บนบริเวณชุมชนตลาด

ภาพ 9 Street Wall “วัฒนธรรมการกิน” บนกำแพงบริษัทโรงงานน้ำปลาไทย โดย อุทิศ โพธิ์คำ จำกัด
ที่มา : Isariya Wichitnetisard, 2019, online.

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) โดยกำหนดขอบเขตด้านพื้นที่เป็นบริเวณพื้นที่ชุมชนตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informant) ทำการคัดเลือกแบบเฉพาะเจาะจง จำแนกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มละ 3 คน จำนวนทั้งสิ้น 9 คน ได้แก่ กลุ่มที่ 1 กลุ่มผู้เชี่ยวชาญและนักออกแบบที่มีประสบการณ์ในการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วม กลุ่มที่ 2 กลุ่มผู้อาศัยอยู่ในบริเวณที่มีงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนระยะเวลาไม่ต่ำกว่า 10 ปี และกลุ่มที่ 3 กลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีประสบการณ์กับงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน

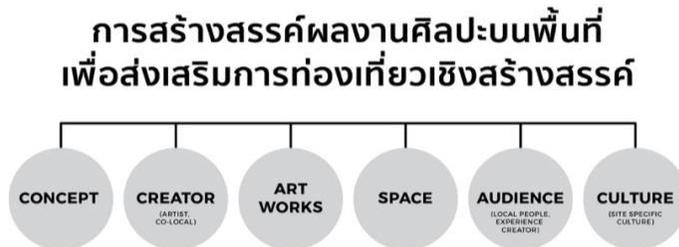
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) มีลักษณะเป็นประเด็น คำถามปลายเปิด (Open ended question) ซึ่งได้ผ่านการพิจารณาความเหมาะสมของประเด็นคำถามจากที่ปรึกษาทางวิจัย และได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยมีกรอบของประเด็น 3 ประเด็นหลักที่สร้างขึ้น จากการสังเคราะห์แนวคิดทฤษฎีทางศิลปะและการวิจารณ์ทางศิลปะ (Pattisiri, 2015, online) ได้แก่ ประเด็นที่ 1 ศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Tubtimthai, 2019, online) จำนวน 5 ประเด็นย่อย ประกอบด้วย 1) นิยามแนวคิดของงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน 2) องค์กรประกอบของงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วม กับชุมชน 3) ทักษะคิดเกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ด้วยวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 4) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนในชุมชนกับผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 5) การสร้างสรรค์งานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน สามารถสร้างให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนหรือไม่ ประเด็นที่ 2 การมีส่วนร่วมของชุมชนกับงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 1) ทักษะคิดเกี่ยวกับผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน หรือบริเวณพื้นที่ชุมชน 2) ทักษะคิด เกี่ยวกับการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน ด้วยวัฒนธรรมชุมชน เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ 3) การมีส่วนร่วมระหว่างผู้คนในชุมชนกับผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน และ 4) การสร้างสรรค์งานศิลปะที่เข้าไป มีส่วนร่วมกับชุมชน สามารถสร้างให้เกิดแหล่งท่องเที่ยว และสร้างรายได้ให้แก่คนในชุมชนหรือไม่ ประเด็นที่ 3 พื้นที่ ที่ถูกเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ส่วนตัว เป็นพื้นที่สาธารณะ (Kaye, 2000, pp. 215-220) และ 4) ข้อคิดเห็นอื่น ๆ

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์เชิงลึกกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำแนกประเด็นการสัมภาษณ์ประเด็นที่ 1 กับกลุ่มที่ 1 ประเด็นที่ 2 กับกลุ่มที่ 2 และประเด็นที่ 3 กับกลุ่มที่ 3 พร้อมสัมภาษณ์ ในประเด็นข้อคิดเห็นอื่น ๆ กับทั้ง 3 กลุ่ม และวิเคราะห์ข้อมูล โดยการตรวจสอบด้วยเทคนิคสามเส้าด้านข้อมูล (Data triangulation) จำแนกการวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นการสัมภาษณ์ 3 ประเด็น

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สามารถแสดงผลการวิจัย ได้ดังต่อไปนี้

1. การสร้างสรรค์ศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

ภาพ 10 การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากภาพ 10 คือการสร้างสรรค์ศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เป็นแนวคิดการประสบการณ์ความรู้สึกับพื้นที่ใหม่ โดยใช้ศิลปะเชื่อมโยงวัฒนธรรมของแต่ละพื้นที่ 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) แนวคิด 2) ผู้สร้างสรรค์ผลงาน 3) ผลงานศิลปะ 4) พื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน 5) ผู้ชม (ผู้อาศัยในชุมชน, ผู้สร้าง ประสบการณ์) และ 6) วัฒนธรรมของชุมชน

ตาราง 1 การการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

องค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ					
แนวคิด	ผู้สร้างสรรค์	ผลงาน	พื้นที่	ผู้ชม	วัฒนธรรม
การประสบการณ์ความรู้สึกับพื้นที่ใหม่	ศิลปิน,	ผลงานศิลปะ	พื้นที่	ผู้อาศัยในชุมชน,	วัฒนธรรม
โดยใช้การสร้างสรรค์ผลงานศิลปะเป็นการ	ผู้สร้างสรรค์	บนพื้นที่	สร้างสรรค์	ผู้สร้าง	ของชุมชน
เชื่อมโยงองค์ความรู้ใหม่ระหว่างศิลปะกับชุมชน	ผลงานร่วมกับ		ผลงาน	ประสบการณ์	
โดยจำเป็นต้องใช้การมีส่วนร่วมของคนในชุมชน	ผู้อาศัยในชุมชน				
และวัฒนธรรมของชุมชน					

2. การมีส่วนร่วมของชุมชนกับงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชน

การมีส่วนร่วมของศิลปะกับชุมชนตลาดน้อย พบว่าจำเป็นต้อง 1) คำนิ้งถึงการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะร่วมกับชุมชนที่ไม่ก่อให้เกิดความเดือดร้อนให้แก่คนในชุมชนทั้งในด้านวัฒนธรรม วิถีชีวิตและสภาพแวดล้อม 2) ศิลปินต้องมีเป้าหมายของการสื่อความหมายของผลงานศิลปะว่าต้องการนำเสนอประเด็นใด 3) ศิลปินต้องศึกษาแนวคิดที่เกิดขึ้นจากวัฒนธรรมของชุมชนที่สามารถเป็นส่วนหนึ่งในการสร้างงานศิลปะได้หรือไม่ ประเด็นการเปลี่ยนแปลงเชิงความคิด ของคนในชุมชนหลังเรียนรู้และสร้างประสบการณ์กับงานศิลปะ ประเด็นการเปลี่ยนแปลงของวิถีชีวิตศิลปินควรคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน โดยเมื่อผลงานศิลปะบนพื้นที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนบนพื้นที่สาธารณะหรือพื้นที่ส่วนตัว จะส่งผลกระทบต่อเรื่องความเปลี่ยนแปลงเรื่องความเป็นส่วนตัวของคนในพื้นที่ซึ่งถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อน และ 4) ศิลปิน ต้องให้ความสำคัญกับบริบทเชิงพื้นที่ที่จะเปลี่ยนแปลงไป และผลกระทบที่จะเกิดขึ้นกับผู้คนในชุมชน ทั้งก่อนและหลัง การนำศิลปะเข้าไปมีส่วนร่วมในพื้นที่ของชุมชน

3. พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ส่วนตัวเป็นพื้นที่สาธารณะ

พื้นที่ที่ถูกเปลี่ยนแปลงจากพื้นที่ส่วนตัวเป็นพื้นที่สาธารณะตามแนวคิดศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Art intervention) และแนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) พบว่า ศิลปะสามารถเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยง การส่งเสริมการท่องเที่ยว เป็นการสนับสนุนให้เกิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อเป็นการต่อยอดเชิงเศรษฐกิจ สามารถก่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ของนักท่องเที่ยวกับบริบทของงานศิลปะที่เกิดขึ้นในพื้นที่ การเปลี่ยนบริบทของพื้นที่ การจัดแสดงงานศิลปะจากพิพิธภัณฑ์ให้เป็นสถานที่สาธารณะทำให้ผู้ชมสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับงานศิลปะที่เกิดขึ้นได้ และสามารถใช้งานศิลปะเป็นส่วนหนึ่งในการดึงดูดความสนใจของนักท่องเที่ยวในยุคปัจจุบัน ดังนั้น การสร้างสรรคงานศิลปะด้วยการนำเสนออัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อย เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ศิลปินควรนำเสนอผลงานด้วยการใช้วัสดุพื้นถิ่นของชุมชนตลาดน้อย มาสร้างสรรคเป็นผลงานศิลปะเพื่อเผยแพร่และดึงดูดนักท่องเที่ยว นอกจากนี้นักท่องเที่ยวจะมีความสนใจที่จะเข้ามาเที่ยวในชุมชน แล้วยังทำให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์ และได้รับองค์ความรู้ ด้านวัสดุพื้นถิ่นของชุมชนตลาดน้อยอีกด้วยผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกิดจากการสร้างสรรค หรือนำเสนอผลงานศิลปะบนพื้นที่ร่วมกับชุมชนตลาดน้อยพบว่างานศิลปะเป็นเครื่องมือในการเชื่อมโยงผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นระหว่างคนในชุมชนและนักท่องเที่ยว เป็นการส่งเสริมการพัฒนาของเศรษฐกิจขนาดเล็กภายในชุมชน ให้มีการขยายขยาย สามารถเป็นส่วนหนึ่งสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนได้

4. การสร้างสรรคผลงานศิลปะที่มีส่วนร่วมกับชุมชน และต้นทุนทางวัฒนธรรม

การวิเคราะห์กรณีศึกษาชุมชนตลาดน้อย พบว่า ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวัฒนธรรมโบราณผสมผสานกับวิถีชีวิตของคนในปัจจุบันจนทำให้เกิดอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ซึ่งจากการวิเคราะห์การสร้างสรรคศิลปะที่มีส่วนร่วมกับชุมชนประกอบกับองค์ความรู้ด้านทุนทางวัฒนธรรมของชุมชนตลาดน้อย พบว่า การใช้แนวคิดศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Art intervention) และแนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Site-specific art) ได้คำนึงถึงบริบทเชิงพื้นที่ จัดแสดงผลงานศิลปะเป็นสำคัญ โดยกรณีศึกษาชุมชนตลาดน้อยทำให้เกิดผลงานศิลปะร่วมกับชุมชนที่ผสมผสานกับทุนทางวัฒนธรรมตลาดน้อย อาทิ สร้างสรรคเป็นผลงานศิลปะเฉพาะพื้นที่ด้วยการใช้วัฒนธรรมความเชื่อของชาวไทย เชื้อสายจีนของชุมชนตลาดน้อย ทำให้ผลงานศิลปะสร้างความกลมกลืนกับพื้นที่การจัดแสดง เกิดการสร้างควมหมายใหม่ให้แก่ทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่เดิม ผู้ชมสามารถสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมร่วมกับผลงานศิลปะก่อให้เกิด แนวคิดการพัฒนาทุนทางวัฒนธรรมให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย ทั้งนี้ความคิดของศิลปินในการนำทุนทางวัฒนธรรมทั้งที่จับต้องได้ และจับต้องไม่ได้ในการสร้างสรรคผลงานศิลปะร่วมกับชุมชน จะต้องมีการสร้างสรรคผลงานด้วยเรื่องราวทางวัฒนธรรมที่ชัดเจน สามารถอธิบายแก่ชุมชนได้เนื่องจากผลงานศิลปะต้องอยู่บนพื้นที่สถานที่พักอาศัยจนกระทั่งพื้นที่ สาธารณะของชุมชน การสร้างงานศิลปะร่วมกับวัฒนธรรมของชุมชนไม่ควรก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้งในทุกกระบวนการ การสร้างงาน ต้องคำนึงถึงการศึกษาข้อมูลอย่างละเอียดรอบคอบ ซึ่งทั้งนี้การรับฟังความเห็นของคนในชุมชน การทำความเข้าใจ เกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชนเพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างสรรคผลงานศิลปะที่มีส่วนร่วมกับชุมชนทางวัฒนธรรม

อภิปรายผล

การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ด้วยศิลปะบนพื้นที่กับทุนทางวัฒนธรรมโดยใช้แนวคิดศิลปะแทรกแซงในพื้นที่สาธารณะ (Triamanurak, 2011, online) แนวคิดศิลปะเฉพาะพื้นที่ (Gaiger, 2009, pp. 43-58) แนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Tubtimthai, 2019, online) และแนวคิดทุนทางวัฒนธรรม (Bourdieu, 1986,

pp. 241-258) ทำให้เกิดองค์ประกอบการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะบนพื้นที่เพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบด้วย แนวคิด ผู้สร้างสรรค์ ผลงาน ผลงานศิลปะ พื้นที่สร้างสรรค์ผลงาน ผู้ชม (ผู้อาศัยในชุมชน, ผู้สร้างประสบการณ์) และวัฒนธรรมของชุมชน ด้วยการสร้างสรรค์งานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมในชุมชนในลักษณะศิลปะบนผนัง บริเวณกำแพง หรือสตรีทอาร์ต ในบริเวณชุมชน เพื่อพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนที่สอดคล้องกับแนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative tourism) เช่น กรณีศึกษาบริเวณชุมชนตลาดน้อย ที่มีแนวคิดการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยศิลปะบนพื้นที่ (ร่วมกับทุนทางวัฒนธรรม เป็นส่วนหนึ่งในการสร้างมุมมองใหม่ ๆ แก่คนในชุมชนและนักท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดการสร้างรายได้ให้แก่ชุมชน เกิดช่องทางธุรกิจใหม่ สอดคล้องกับงานวิจัยศิลปะสตรีทอาร์ตกับการท่องเที่ยวของดวงทอง สรประเสริฐ (Soraprasert, 2020, p. 178) ที่พบว่าศิลปะมีจุดเด่นที่เหมาะสมจะนำมาใช้ประโยชน์ด้านการท่องเที่ยว การเป็นสื่อที่ใช้ในการสื่อสารข้ามวัฒนธรรม และเป็นเครื่องมือสำคัญ สำหรับการดึงดูดนักท่องเที่ยว และส่งเสริมการประชาสัมพันธ์พื้นที่การท่องเที่ยวแห่งนั้น ๆ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจ การมาเยือนของนักท่องเที่ยว อันจะส่งเสริมอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ

การเปลี่ยนแปลงพื้นที่ส่วนตัวเป็นพื้นที่สาธารณะ ไม่ควรก่อให้เกิดประเด็นความขัดแย้งในในทุกกระบวนการสร้างสรรค์ผลงาน ต้องคำนึงถึงการศึกษารายละเอียดรอบคอบ รวมถึงการรับฟังความคิดเห็นของคนในชุมชน ศึกษาปัญหาที่สามารถเกิดขึ้นหลังจากการสร้างสรรค์ผลงาน ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของหนึ่งททัย ขอผลกลาง และกันตภณ แก้วสง่า (Khopokklang & Kaewsanga, 2021, pp. 12-25) ที่พบว่า วิธีส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ต้องถื่นมุ่งให้ความรู้เกี่ยวกับท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และสนับสนุนให้ชุมชนท้องถิ่นยอมรับและรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน และเพชรศรี นนทีศิริ (Nonsiri, 2012, p. 47) ที่กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนทั้งในการจัดตั้งวางแผน และดำเนินงานด้านการท่องเที่ยว ช่วยลดความขัดแย้งระหว่างสมาชิกในกลุ่มส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการท่องเที่ยว สำหรับการทำความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อเป็นส่วนประกอบสำคัญในการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะ ที่มีส่วนร่วมกับชุมชนทางวัฒนธรรม สอดคล้องกับผลของงานวิจัยของคาริน วรุมทรัพย์ และคณะ (Waroonsap et al., 2018, p. 18) การนำเสนอเรื่องราวเนื้อหาเชิงสร้างสรรค์เป็นส่วนสำคัญในการสร้างความน่าสนใจให้กับการท่องเที่ยวและเรื่องราวของทุนทางวัฒนธรรมเป็นส่วนหนึ่งในการเพิ่มมูลค่า หรือสร้างความแตกต่างให้กับสินค้าและบริการของตน เพื่อสร้างจุดขาย

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยศิลปะบนพื้นที่และการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร ในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวทางการสร้างสรรค์ผลงานศิลปะที่เข้าไปมีส่วนร่วมกับชุมชนเพื่อการส่งเสริม การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งมีการเก็บข้อมูลเป็นกรณีศึกษา การเข้าถึงประชากรกลุ่มตัวอย่าง ผู้ให้ข้อมูลสำคัญจึงเป็นผู้ที่มี ส่วนได้ส่วนเสีย รวมถึงผู้เชี่ยวชาญที่มีประสบการณ์ในการทำงาน หรือพักอาศัยอยู่บริเวณพื้นที่กรณีศึกษา ตลาดน้อย เขตสัมพันธวงศ์ จังหวัดกรุงเทพมหานครเพียงเท่านั้น ดังนั้น เพื่อการพัฒนาผลคำตอบการวิจัยเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ ในงานวิจัยครั้งต่อไป คณะผู้วิจัยสามารถการเพิ่มตัวแปรพื้นที่ชุมชนอื่น หรือใช้ระเบียบวิธีวิจัยในลักษณะการศึกษา เปรียบเทียบเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมเพิ่มเติมในอนาคต

เอกสารอ้างอิง

- Art and Cultural. (2019). *The way of life at "Talad Noi" in the early days of "China" community and the prosperity that was integrated with the Sampeng area*. Retrieved November 16, 2019, from https://www.silpa-mag.com/history/article_12832 (In Thai)
- Bangkok City Planning Department. (2015). *Guidelines for Conservation and Rehabilitation of Talad Noi Area and the Continuation Area*. Retrieved November 16, 2019, from <https://www.academia.edu/37352570/> (In Thai)
- Bourdieu, P. (1986) The forms of capital. In J. Richardson (Ed.). *Handbook of Theory and Research for the Sociology of Education*. New York : Greenwood.
- Chayachoen, S. (2015) . *Installation Art*. Retrieved November 16, 2019, from <http://jumpsuri.blogspot.com/2015/06/installation.html> (In Thai)
- Gaiger, J. (2009). Dismantling the Frame: Site-specific Art and Aesthetic Autonomy. *British Journal of Aesthetics*, 49(1), 43-58.
- Isariya Wichitnietisard. (2019). *Street Art the Colorful of the New Landmark in Taladnoi Community*. Retrieved May 1, 2020, from <https://thematter.co/brandedcontent/street-art-squidbrand/87889> (In Thai)
- Jainkiatfu, C. (2020). *Bangkok Design Week 2020: Charoenkrung-Talad Noi*. Retrieved May 1, 2020, from <https://themomentum.co/bangkok-design-week-at-charoenkrung-talad-noi/> (In Thai)
- Kaye, N. (2000). *Site-specific Art Performance, Place and Documentation*. London : Routledge is an imprint of the Taylor & Francis Group.
- Khopolklang, N., & Kaewsanga, K. (2021). Capabilities Development of Local Community for Creative Tourism,Chiang Khan, Loei Province. *Journal of Thai Hospitality and Tourism. Tourism Academic Association of Thailand*, 16(1), 12-25. (In Thai)
- Manager Daily. (2019). *8 Creative Tour "Unseen at Charoenkrung"from "Bangkok Design Week*. Retrieved November 16, 2019, from <https://mgronline.com/travel/detail/9620000007900> (In Thai)
- Nonsiri, P. (2012). Pattern of Community-Based Tourism Operation in the Lower Northern Thailand. *International Thai Tourism Journal*, 8(2), 47-66. (In Thai)
- Pattisiri, S. (2015). *The Elements of Art Criticism*. Retrieved November 16, 2019, from http://www.trangis.com/somjaiart/e3_2.php (In Thai)
- Punmuang. (2018). *Bangkok Chinatown*. Bangkok : Thai Health Promotion Foundation. (In Thai)
- Putimahtama, P. (2015). *Talad Noi China Town: Faith and Trade Economy of Chinese Siam*. Retrieved November 16, 2019, from <https://www.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/45486/37625> (In Thai)

- Putri, P. (2019). *Bring Charoenkrung to a Creative District "Bangkok Design Week"*. Retrieved November 16, 2019, from <https://mgronline.com/travel/detail/9620000009328> (In Thai)
- Soraprasert, T. (2020). Street Arts in Tourism. *University of the Thai Chamber of Commerce Journal Humanities and Social Sciences*, 39(1), 178-189. (In Thai)
- Thabtimthai, T. (2019). *Creative Tourism*. Retrieved November 29, 2019, from <http://suphanburicampus.dusit.ac.th/report/230757.pdf>
- Tiengpoonvong, S. (2014). *Management Of Art and Cultural Knowledge In A Community: A Case Study of Wat Yai Intraram, Chon Buri Province*. Thesis, Master of Public Administration Program in General Administration, Graduate School of Public Administration, Burapha University, Chon Buri. (In Thai)
- Triamanurak, J. (2011). *The Art of Intervention*. Retrieved November 16, 2019, from <https://storyofart.wordpress.com/2011/08/05/the-art-of-intervention/> (In Thai)
- Waroonsap, D., Wongprasit, N., Jiradechprapai, S., & Taekammak, K. (2018). A Cultural Capital Management Model for Creative Tourism in Thailand. *ARU Research Journal, Humanities and Social Sciences*, 5(1), 17-24. (In Thai)
- Ying Preaw Pa Plean. (2016). *Street Art with BUKRUK Urban Arts Festival at Bangrak Area, Talad Noi*. Retrieved May 1, 2020, from <https://www.sanook.com/travel/1402669/> (In Thai)

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว
เชิงสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี

A CAUSAL RELATIONSHIP MODEL OF HEALTH TOURISM DESTINATION IMAGE AND MARKETING STRATEGIES AFFECTING TOURISTS' INTENTION TO REVISIT PRACHINBURI PROVINCE

วุฒิชชาติ สุนทรสมัย*

Vuttichat Soonthonsmai*

*รองศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาการตลาด คณะการจัดการและการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยบูรพา จังหวัดชลบุรี 20131 ประเทศไทย

*Associate Professor Dr., Program in Marketing, Faculty of Management and Tourism, Burapha University, Chonburi
Province, 20131, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : *woodee9988@gmail.com

รับบทความ : 16 กุมภาพันธ์ 2564 / ปรับแก้ไข : 29 เมษายน 2564 / ตอรับบทความ : 7 พฤษภาคม 2564

Received : 16 February 2021 / Revised : 29 April 2021 / Accepted : 7 May 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.4>

ABSTRACT

The study examined health tourism destination image, marketing strategies, and tourists' intention to revisit Prachinburi Province, employing a causal relationship model of health tourism destination image and marketing strategies affecting to tourists' intention to revisit in Prachinburi province with an empirical data, and examined the influence of health tourism destination image and marketing strategies on tourists' revisit Intention. A questionnaire with both high reliability and validity was performed as an instrument for collecting the data from 1,349 tourists who were purposively selected. Descriptive statistics were used, a structural equation model was established and a path analysis was performed. An established hypothesis, which was the model consistent with the empirical data, was tested with a 0.05 level of statistical significance. The findings revealed that destination image, as well as marketing strategies, were perceived, as being at a high level. Hypothesis testing results showed that the causal relationship model was consistent with the empirical data. The variables of destination image and marketing strategies contributed to intention to revisit, accounting for 73 percent of the total variance. Destination image had direct positive effects on the health tourists' intention to revisit, while marketing strategies had no effect values. Destination image had an indirect negative effect on tourists' revisit intention through marketing strategies.

Keywords : Health tourism destination image, Marketing strategies, Intention to revisit, Causal relationship model

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ กลยุทธ์การตลาด และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำกับข้อมูลเชิงประจักษ์ และศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ ใช้การวิจัยเชิงสำรวจ เลือกกลุ่มตัวอย่างคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยจำนวน 1,349 คน ด้วยวิธีแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามผ่านการประเมินคุณภาพแล้ว การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ โดยใช้การกำหนดโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Structural equation modeling : SEM) และการวิเคราะห์เส้นทางที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวรับรู้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีด้านประสบการณ์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.12) และกลยุทธ์การตลาดคือ ด้านผลิตภัณฑ์มากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.12) ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดีและค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามคือ ความตั้งใจเดินทาง

กลับมาเที่ยวซ้ำมีค่าเท่ากับ 0.73 โดยภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาด แต่มีอิทธิพลด้านลบต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.90 และ -0.03 ตามลำดับ ภาพลักษณ์มีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำผ่านกลยุทธ์การตลาดมีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.72

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ, กลยุทธ์การตลาด, ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ, โมเดลเชิงสาเหตุ

บทนำ

ในปัจจุบัน มุมมองเกี่ยวกับสุขภาพของบุคคลและนักท่องเที่ยวได้เปลี่ยนแปลงไป โดยมุ่งสู่การให้ความสำคัญกับสุขภาพแบบองค์รวมอันเป็นกลยุทธ์เกี่ยวกับการดูแลสุขภาพของมนุษย์ ซึ่งสิ่งเหล่านี้สามารถเพิ่มผลผลิตและผลการดำเนินงานของธุรกิจได้ และถือเป็นการเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและวัฒนธรรม เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมให้ปลอดภัยและให้สมาชิกของชุมชนมีสุขภาพกาย สติปัญญา และจิตใจที่ดี (McNeil & Ragins, 2005, pp. 35-36) กลยุทธ์ดูแลสุขภาพแบบองค์รวมนี้กระตุ้นให้มีการจัดบริการด้านการท่องเที่ยวแบบใหม่ ๆ และสามารถตอบสนองด้านการดูแลสุขภาพไปพร้อม ๆ กัน เรียกว่า การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ โดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2552, online) ได้ให้ความหมาย การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Health tourism) ว่าเป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่งที่ผสมผสานการดูแลสุขภาพร่างกาย จิตใจ รวมถึงสุขภาพการรับประทานอาหาร นับจากปี 2561 เมื่อพิจารณาเฉพาะนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งชาวไทยและต่างประเทศแล้ว มีการใช้จ่ายในธุรกิจส่งเสริมสุขภาพราว 1,500 ล้านบาทต่อปี และธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพประมาณ 1,400 ล้านบาทต่อปี โดยหากรวมรายได้จากบริการด้านการแพทย์แล้ว รายได้จากการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพสูงถึง 5,400 ล้านบาทต่อปี เพิ่มขึ้นจากปีที่ผ่านมาถึง ร้อยละ 20 (Ministry of Tourism and Sports, 2019, online) ซึ่งจังหวัดปราจีนบุรีตั้งอยู่ทางทิศตะวันออกของประเทศไทย มีเนื้อที่ประมาณ 4,762 ตารางกิโลเมตร จัดอยู่ในอันดับ 6 ของประเทศไทย และมีทรัพยากรที่อุดมสมบูรณ์ มีพื้นที่ป่ามากที่สุด ในภาคตะวันออกทำให้มีความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรธรรมชาติที่มีความหลากหลายทางชีวภาพที่อุดมสมบูรณ์ ด้วยสรรพคุณทางยาและการบำบัดทางสุขภาพโดยเฉพาะเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด จนเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่สำคัญแห่งหนึ่งของประเทศ โดยเฉพาะมุ่งเน้นการใช้ทรัพยากรที่โดดเด่นในพื้นที่ดังกล่าวในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทั้งในด้านการแพทย์และการบำบัดรักษา (Tourism Authority of Thailand, 2019, online)

สถานการณ์การท่องเที่ยวของจังหวัดปราจีนบุรีมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างช้า ๆ แต่ต่อเนื่องตั้งแต่ พ.ศ. 2560-2562 เมื่อเทียบจำนวนนักท่องเที่ยวในปีที่ผ่านมา พบว่า จำนวนนักท่องเที่ยวมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 8.10 และ 7.08 ตามลำดับ (Ministry of Tourism and Sports, 2019, online) การลดลงและเพิ่มขึ้นของจำนวนนักท่องเที่ยวบางปีอย่างน่าสังเกตเช่นนี้ นอกจากเกิดจากปัจจัยทางเศรษฐกิจของนักท่องเที่ยวแล้ว ยังอาจเกิดจากอิทธิพลหรือปัจจัยด้านอื่น ๆ อาทิ การรับรู้ต่อคุณภาพการบริการ ประสบการณ์ที่ได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว โดยรวมเรียกว่า ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยว ซึ่งเป็นความเชื่อ การรับรู้ และความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อแหล่งท่องเที่ยวหรือสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัดนั้น เปรียบได้กับเป็นตราของแหล่งท่องเที่ยว (Destination brand) จังหวัดนั้น ๆ (Kotler & Armstrong, 2021, pp. 240-242) การจัดการแหล่งท่องเที่ยวที่เหมาะสมได้นั้น จำเป็นต้องพิจารณาทั้งการรับรู้ภาพลักษณ์ของการท่องเที่ยวโดยรวม (Overall Perceived Destination Image) และองค์ประกอบด้วยมิติต่าง ๆ ของปัจจัยนี้ (Dimensions of destination image) แม้ว่ายังไม่ได้ผลการวิจัยที่สรุปองค์ประกอบด้านมิติต่าง ๆ ของภาพลักษณ์ที่แน่นอน ด้วยความแตกต่างด้านความเที่ยงตรง (Validity) และความเชื่อมั่น (Reliability) ของเครื่องมือ

ที่ใช้วัดมิติต่าง ๆ ของภาพลักษณ์ (Baloglu & McCleary, 1999, p. 875; Echtner & Ritchie, 1993, p. 33) นั้น ได้แก่ ประสิทธิภาพ สิ่งดึงดูดใจ ราคาและสภาพแวดล้อม การพักผ่อนและการผ่อนคลาย ความน่าตื่นเต้นและการผจญภัย การเรียนรู้ สังคม และชื่อเสียงของแหล่งท่องเที่ยว ในขณะที่เดียวกันนักท่องเที่ยวก็เผชิญกับกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยนักการตลาดและผู้กำหนดกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวที่อื่น ๆ ซึ่งเป็นปัจจัยภายนอกของนักท่องเที่ยวที่เรียกว่า กลยุทธ์การตลาด (Marketing strategies) หมายถึง ปัจจัยที่ดึงดูดให้นักท่องเที่ยวสนใจ ตั้งใจและตัดสินใจเลือกเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวครั้งแรก และตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ เรียกได้ว่าเป็นแรงจูงใจที่เกิดจากกิจกรรมการตลาดหลักที่อาศัยกลยุทธ์การตลาด (Kotler & Armstrong, 2021, p. 72) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์และบริการ ราคาหรือค่าใช้จ่าย การจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดที่ครอบคลุมการบริการโดยบุคคลและกระบวนการบริการของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

ดังนั้น การศึกษาเรื่องภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรีมุ่งประเด็นศึกษาไปที่การรับรู้จากปัจจัยภายในและภายนอกของนักท่องเที่ยวต่อความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่เกิดจากความเชื่อและความประทับใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่หรือสิ่งต่าง ๆ ในจังหวัดปราจีนบุรี จึงนำไปสู่การหาคำตอบและพิสูจน์ด้วยการศึกษาวิเคราะห์โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal Relationship Model) ด้วยข้อมูลเชิงประจักษ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ กลยุทธ์การตลาด และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี

ประโยชน์การวิจัย

1. ใช้ข้อมูลในการวางแผนกลยุทธ์การตลาดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายได้
2. สามารถใช้ข้อมูลในการวางแผนและกำหนดนโยบายในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้วยการส่งเสริมและบูรณาการภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพให้เป็นยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวทุกระดับ

การทบทวนวรรณกรรม

ภาพลักษณ์กับความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ เป็นการศึกษารวบรวมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเอาไว้ แนวคิดด้านภาพลักษณ์ประกอบด้วยมิติหลายด้านตามความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งเป็นไปตามงานวิจัยของพรชนก เหลืองอ่อน (Leang-on, 2016, pp. 28-29) ที่พบว่า ภาพลักษณ์โดยรวมส่งผลต่อความตั้งใจเดินทางไปท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ โดยปัจจัยนี้ส่งผลต่อหรือผลักดันให้มีการเดินทางกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ซึ่งภาพลักษณ์ที่เป็นจุดเด่น คือ ด้านการจัดการสิ่งแวดล้อมและด้านสิ่งดึงดูดของแหล่งท่องเที่ยวที่สามารถจูงใจนักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวและตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำในอนาคตได้ จึงนำเสนอสมมติฐานการวิจัย ดังนี้คือ สมมติฐานข้อ 2 คือ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำจังหวัดปราจีนบุรี

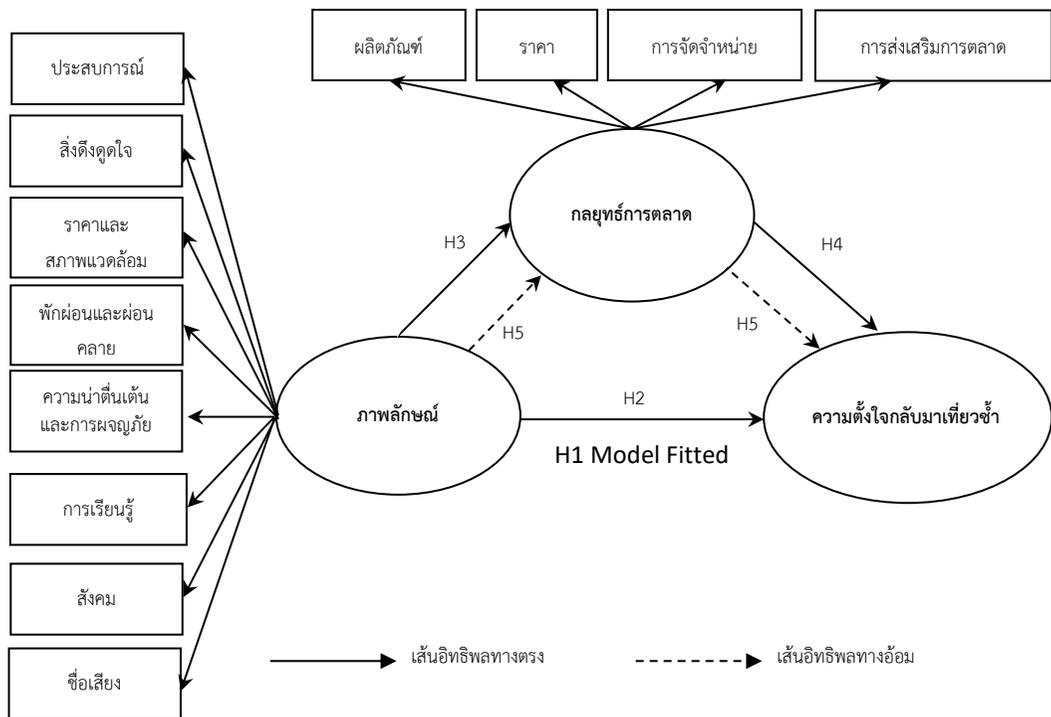
สำหรับภาพลักษณ์กับกลยุทธ์การตลาด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดของ Echtner and Ritchie (1993, pp. 8-9) ที่ได้เสนอว่าแนวโน้มการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวในการเลือกกิจกรรมการท่องเที่ยวและสิ่งอำนวยความสะดวกที่ดึงดูดใจและทำให้เกิดความพอใจนั้น นักท่องเที่ยวสามารถประเมินคุณค่าและทัศนคติที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวจากการรับรู้และอารมณ์ รวมทั้งการรับรู้ที่สืบเนื่องมาจากการรวบรวมข้อมูลของนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ Fakeye and Crompton (1991, p. 15) ยังเสริมด้วยว่า ข้อมูลการท่องเที่ยวสามารถสื่อสารได้ทั้งภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยพวกเขาจะเกิดแรงจูงใจด้วยตัวเอง เรียกว่า “ภาพลักษณ์” ในทางกลับกัน “กลยุทธ์การตลาด” มาจากคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ถูกนำเสนอจากแหล่งข้อมูลหรือหน่วยงานของสถาบันที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยวหรือจากผู้มีประสบการณ์ในการท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยว นั้น ๆ ดังนั้นการจูงใจนักท่องเที่ยวโดยรวมจึงเกี่ยวข้องกับ “ภาพลักษณ์” และ “กลยุทธ์การตลาด” ซึ่งมีผลกระทบต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวตามที่ Dumlag et al. (2015, p. 85) ระบุว่า กระบวนการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย สิ่งจูงใจ การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การเลือกผลิตภัณฑ์ส่วนประกอบอื่น ๆ และการประเมินผลภายหลังการท่องเที่ยว นอกจากนี้ Kotler, Haider, and Rein (2002, p. 101) ได้สรุปถึงการสร้างตราของแหล่งท่องเที่ยว (Destination branding) ที่สื่อสารด้วยปัจจัยภายในนักท่องเที่ยวหรือภาพลักษณ์ และมีความสัมพันธ์กับปัจจัยภายนอกนักท่องเที่ยวหรือกลยุทธ์การตลาดหรือข้อมูลจูงใจจากลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยว จึงนำเสนอสมมติฐานการวิจัย ดังนี้คือ สมมติฐานข้อ 3 คือ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว

ในส่วนกลยุทธ์การตลาดและความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ ทำการศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาด (Marketing strategies) คือแรงกระตุ้นภายนอก ปัจจัยนี้ประกอบด้วย ลักษณะเฉพาะของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และการคาดหวังของนักท่องเที่ยว เช่น การแสวงหาความแปลกใหม่ และอาจเรียกกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพว่าคุณค่าที่รับรู้ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ซึ่ง Chen and Kerstetter (1999, p. 259) ได้เห็นพ้องกับมุมมองนี้และกล่าวว่า กลยุทธ์การตลาดมีความสัมพันธ์กับแรงผลักดันที่ตอบสนองเฉพาะของบุคคลในการแสดงออกหรือมีพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวและยังส่งผลต่อการตัดสินใจในอนาคตหรือความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำในแหล่งท่องเที่ยวเดิม ทำให้สามารถตั้งสมมติฐานการวิจัย ดังนี้คือ สมมติฐานข้อที่ 4 คือ กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ และภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดกับความตั้งใจเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำ โดยนักวิจัยเชื่อว่าสิ่งจูงใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางท่องเที่ยวส่วนใหญ่คือ เพื่อการพักผ่อนและความเพลิดเพลิน (Chen & Chen, 2010, p. 32; Thongsritep, 2018, pp. 55-57) โดยเกิดจากการที่นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจที่ชัดเจนได้แก่ ด้านความต้องการการผ่อนคลายในการท่องเที่ยว ด้านความสุขใจ ความคุ้มค่าและเหมาะสมด้านเวลา โดยสามารถพยากรณ์ในทิศทางบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวได้ดังกล่าวแล้ว ซึ่งแรงจูงใจนี้เป็นแนวคิดทางด้านอารมณ์ (Stern & Krakover, 1993, p. 136) เรียกว่าภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว (Destination image) ภาพลักษณ์นี้คือแรงกระตุ้นภายในที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจด้านสังคมและจิตวิทยา เช่น ความต้องการในการพักผ่อน การหลีกเลี่ยงการผจญภัย ความมีชื่อเสียง และปฏิสัมพันธ์กับสังคม เป็นต้น ซึ่งการศึกษานี้เรียกว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นอกจากนี้ ยังมีนักวิจัยอีกหลายท่านได้ลงความเห็นว่ามีความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาด (Echtner, & Ritchie, 1993, p. 9; Stern & Krakover, 1993, pp. 136-137) ดังตัวอย่าง Teas and Agarwal (2000, p. 287) ได้ระบุว่า ภาพลักษณ์ด้านการหลบหลีกจากความวุ่นวายทั้งกายและใจคือภาพลักษณ์ที่มีความสัมพันธ์ที่เป็นบวกกับอีกส่วนที่เป็นลักษณะความเป็นธรรมชาติและความเป็นชนบทของแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง

กับประสบการณ์ด้านการท่องเที่ยวที่สามารถจูงใจและสร้างความสัมพันธ์ในด้านบวกกับสถานที่ที่เกี่ยวข้องกับมรดกหรือประเพณี การศึกษาโดย Stern and Krakover (1993, p. 137) พบว่านักท่องเที่ยวที่มีแรงจูงใจทางบวกจากการชื่นชมในทรัพยากรทางธรรมชาติและสุขภาพ (ภาพลักษณ์) มีผลต่อความคาดหวังต่อสินค้าและบริการ สิ่งอำนวยความสะดวก การส่งเสริมการตลาด ตลอดจนช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านระดับราคาที่เหมาะสม อันนำมาซึ่งการเลือกวิธี ที่จะเข้าเยี่ยมเยือนอุทยานแห่งชาติ (กลยุทธ์การตลาด) ผลการศึกษานี้ทำให้การตรวจสอบทั้งภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดพร้อมกันมีประโยชน์สำหรับการออกแบบโปรแกรมส่งเสริมการท่องเที่ยว สำหรับการวิจัยนี้จึงนำเสนอสมมติฐานการวิจัยดังนี้คือ ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำโดยส่งผ่านกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี ตามสมมติฐานข้อ 5

จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังกล่าวข้างต้นนี้ ผู้วิจัยได้นำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

H1 โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์

H2 ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ

H3 ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว

H4 กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ

H5 ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ โดยส่งผ่านกลยุทธ์การตลาด

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ สนใจศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทยโดยการใช้โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ (Causal relationship model) โดยมีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการศึกษาในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่สนใจคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยอายุเกินกว่า 18 ปี ที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดปราจีนบุรี รวม 5 ปี ในระหว่างวันที่ 15 ธันวาคม 2557 ถึงวันที่ 15 มกราคม 2561 จำนวน 6,042,147 คน (Ministry of Tourism and Sports, 2019, online) โดยกำหนดขนาดตัวอย่างให้ครอบคลุมตามสูตร Taro Yamane (Yamane, 1967, p. 884) ดังนี้

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

โดย N = จำนวนนักท่องเที่ยวชาวไทยเดินทางมาจังหวัดปราจีนบุรีทั้ง 5 ปี เท่ากับ 6,042,147 คน ค่าความคลาดเคลื่อน (e) = 0.025 แทนค่า

$$\begin{aligned} n &= \frac{6,042,147}{1 + 6,042,147(0.025)^2} \\ &= 1,600 \text{ ตัวอย่าง} \end{aligned}$$

เครื่องมือและการทดสอบคุณภาพในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ประกอบด้วย คำถามเกี่ยวกับกลยุทธ์การตลาดและภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว และคำถามเกี่ยวกับความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีข้อคำถามที่ผ่านเกณฑ์ประเมินความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้าง (Construct validity) โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis) และหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินแบบสอบถามและคำนวณหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา CVI (Content validity index) พบว่าทุกข้อคำถามในแบบสอบถามทั้ง 3 ส่วน ได้ค่า CVI ไม่น้อยกว่า 0.80 ซึ่งสรุปได้ว่าข้อคำถามทั้ง 3 ส่วน มีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Polit & Hungler, 1999, p. 419) แล้วทำการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นด้วยวิธีความสอดคล้องภายใน (Internal consistency) โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์คอนบาชอัลฟา (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าจำนวนข้อคำถามทุกข้อผ่านเกณฑ์ค่าความเชื่อมั่นไม่น้อยกว่า 0.80 (Streiner & Norman, 1995, p. 7) จำนวน 49 ข้อ 41 ข้อ 4 ข้อ ตามลำดับ โดยค่าความเชื่อมั่นของกลยุทธ์การตลาดโดยรวมเท่ากับ 0.95 โดยจำแนกเป็นค่าความความเชื่อมั่นด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดเท่ากับ 0.93 0.93 0.82 และ 0.89 ตามลำดับ สำหรับภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีค่าความเชื่อมั่นโดยรวมเท่ากับ 0.95 โดยค่าความเชื่อมั่นด้านประสบการณ์ ด้านสิ่งดึงดูดใจ ด้านสภาพแวดล้อม ด้านความผ่อนคลาย ด้านความน่าตื่นเต้นและการผจญภัย ด้านการเรียนรู้ ด้านสังคม และด้านชื่อเสียง เท่ากับ 0.87 0.83 0.80 0.96 0.91 0.91 0.85 และ 0.92 ตามลำดับ และตัวแปรความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำมีค่าความเชื่อมั่นในภาพรวมเท่ากับ 0.82

การเก็บรวบรวมข้อมูล

โดยเก็บตัวอย่างได้จำนวน 1,349 คน จาก 1,600 ตัวอย่าง คิดเป็นร้อยละ 84.30 ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการให้นักท่องเที่ยวที่ถูกเลือกตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจงและให้ความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามเอง ในขณะที่นักท่องเที่ยว ณ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพหรือเมื่อนักท่องเที่ยวที่กำลังเดินทางกลับจากแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี

การวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ได้วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 และเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 และข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมานการวิเคราะห์สมการโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุและทดสอบสมมติฐานทั้ง 5 ข้อ เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์การวิจัยแต่ละข้อตามลำดับ โดยดำเนินการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงโครงสร้างของรูปแบบการวัด (Measurement model) ด้วยวิธีวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory factor analysis : CFA) และสร้างโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุระหว่างภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดกับความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยกำหนดโมเดลความสัมพันธ์โครงสร้างเชิงเส้น (Structural equation modeling : SEM) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาภาพลักษณ์ กลยุทธ์การตลาด และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี ดังแสดงในตารางที่ 1

ตาราง 1 ภาพลักษณ์ กลยุทธ์การตลาด และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี

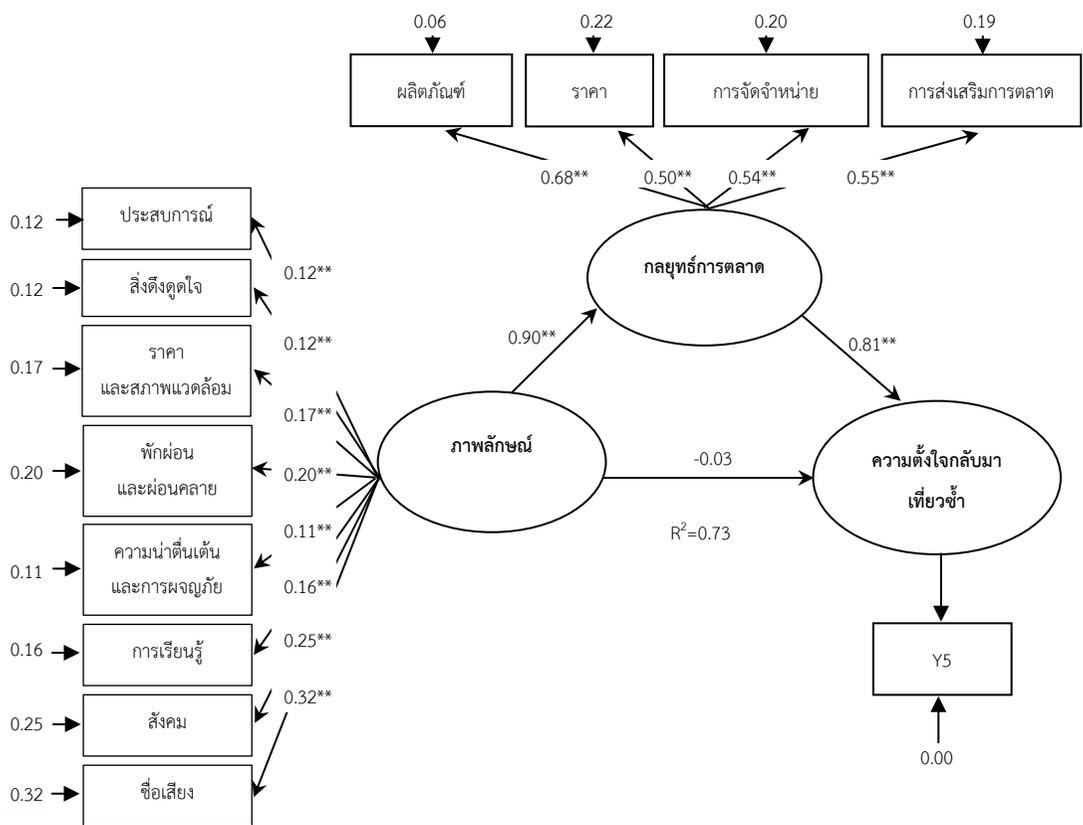
ภาพลักษณ์	จำนวนข้อ ¹	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ความหมาย ²
1. ด้านประสบการณ์	8	4.12	0.782	มาก
2. ด้านสิ่งดึงดูดใจ	8	3.99	0.840	มาก
3. ด้านราคาและสภาพแวดล้อม	5	4.11	0.978	มาก
4. ด้านการพักผ่อน/ผ่อนคลาย	6	4.06	1.020	มาก
5. ด้านความน่าตื่นเต้นและการผจญภัย	6	3.92	0.788	มาก
6. ด้านการเรียนรู้	4	4.08	1.002	มาก
7. ด้านสังคม	3	4.01	0.816	มาก
8. ด้านชื่อเสียง	2	4.00	1.024	มาก
กลยุทธ์การตลาด				
1. ด้านผลิตภัณฑ์	28	4.12	0.781	มาก
2. ด้านราคา	6	3.98	1.072	มาก
3. ด้านการจัดจำหน่าย	5	4.01	1.015	มาก
3. ด้านการส่งเสริมการตลาด	10	4.05	1.002	มาก
ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ	4	4.06	0.714	มาก

หมายเหตุ : ¹ จำนวนข้อที่ปรากฏเป็นจำนวนข้อที่ได้รับการตรวจสอบความตรงด้านโครงสร้างด้วยการวิเคราะห์โมเดลการวัดแล้ว

² 4.51-5.00 = มากที่สุด, 3.51-4.50 = มาก, 2.51-3.50 = ปานกลาง, 1.51-2.50 = น้อย, 1.00-1.50 = น้อยที่สุด

จากตาราง 1 ค่าเฉลี่ยตัวแปรสังเกตได้หรือองค์ประกอบที่มีผลการประเมินภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี 3 อันดับจากมากที่สุด ได้แก่ ด้านประสบการณ์มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}=4.12$) รองลงมาคือด้านราคาและสภาพแวดล้อม และด้านการเรียนรู้ ถูกประเมินในระดับมาก ($\bar{X}=4.11$ และ $\bar{X}=4.08$) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยตัวแปรสังเกตได้หรือองค์ประกอบที่มีผลการประเมินกลยุทธ์การตลาด 3 อันดับจากมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการส่งเสริมการตลาด และด้านการจัดจำหน่ายถูกประเมินในระดับมาก ($\bar{X}=4.12$, $\bar{X}=4.05$ และ $\bar{X}=4.01$) ตามลำดับ และความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำถูกประเมินในระดับมาก ($\bar{X}=4.06$)

ผลการพัฒนาและตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ แหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงผลการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทยกับข้อมูลเชิงประจักษ์ เป็นการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนของโมเดลที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ดังภาพ 2

**p < 0.01, $\chi^2 = 37.26$, $df = 34$, $p\text{-value} = 0.32$, $GFI = 1.00$, $AGFI = 0.99$, $CFI = 1.00$, $RMSEA = 0.01$, $SRMR = 0.01$

ภาพ 2 โมเดลแสดงอิทธิพลของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดของการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำตามสมมติฐาน

จากภาพ 2 แสดงผลการวิเคราะห์อิทธิพลของภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำตามสมมติฐาน ปรากฏว่า โมเดลที่พัฒนาขึ้นมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อยู่ในเกณฑ์ดี โดยการตรวจสอบค่าสถิติและดัชนีตรวจสอบความตรงที่ผ่านเกณฑ์ที่กำหนดทุกค่าของตัวแปรแฝง ได้แก่

ค่าสถิติไคสแควร์ (χ^2) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($\chi^2=37.26$, $df=34$, $p=0.32$ และ $\chi^2=39.58$, $df=29$, $p=0.21$ ตามลำดับ) ส่วนดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 1.00 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนที่ปรับแก้แล้ว (AGFI) เท่ากับ 0.99 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืนเปรียบเทียบ (CFI) เท่ากับ 1.00 ค่ารากของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือมาตรฐาน (SRMR) เท่ากับ 0.01 ค่าความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่าพารามิเตอร์ (RMSEA) เท่ากับ 0.01 (Wanichabancha, 2014, p. 121) เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1

ผลการศึกษาอิทธิพลของภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีของนักท่องเที่ยวชาวไทย โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันและการวิเคราะห์เส้นทางพบว่า เมื่อพิจารณาค่าน้ำหนักองค์ประกอบปรากฏว่า ตัวแปรสังเกตได้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกในระดับที่ยอมรับได้ โดยมีค่าอยู่ในช่วง 0.58 ถึง 0.70 ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรที่มีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.11 ถึง 0.32 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ความน่าตื่นเต้นและการผจญภัยรองลงมาคือ ประสบการณ์ การเรียนรู้ ราคาและสภาพแวดล้อม ชื่อเสียง สิ่งดึงดูดใจ การพักผ่อน/ผ่อนคลาย และสังคม โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.70 0.64 0.64 0.64 0.63 0.62 0.58 และ 0.58 ตามลำดับ

ด้านตัวแปรสังเกตได้ของตัวแปรแฝงคือ กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในแต่ละตัวแปรสังเกตได้มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเป็นบวกในระดับที่ยอมรับได้ โดยมีค่าอยู่ในช่วง 0.50 ถึง 0.68 ตัวแปรสังเกตได้ในแต่ละตัวแปรแฝงมีความคลาดเคลื่อนมาตรฐานอยู่ในช่วง 0.06 ถึง 1.00 ตัวแปรที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดคือ ผลผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด การจัดจำหน่าย และราคา โดยมีค่าน้ำหนักองค์ประกอบเท่ากับ 0.68 0.55 0.54 และ 0.50 ตามลำดับ

โดยตัวแปรสังเกตได้ที่มีค่าความเที่ยงสูงที่สุดคือ ผลผลิตภัณฑ์ มีค่าเท่ากับ 0.83 รองลงมาคือ ประสบการณ์กับสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเท่ากับ 0.77 และตัวแปรที่มีค่าความเที่ยงน้อยที่สุดคือ ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าเท่ากับ 0.50 ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ของตัวแปรตามคือ ความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าเท่ากับ 0.73 แสดงว่าตัวแปรทั้งหมดในโมเดลสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของได้ร้อยละ 73 โดยตัวแปรแฝงภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี มีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.90 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 แต่ไม่มีอิทธิพลทางตรงด้านลบต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ -0.03 กล่าวคือไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 ขณะเดียวกันภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพยังมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำโดยส่งผ่านกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.72 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 นอกจากนี้ตัวแปรแฝงกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวยังมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์อิทธิพลเท่ากับ 0.81 เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 4

อภิปรายผล

การศึกษาตามวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 พบว่า นักท่องเที่ยวประเมินภาพลักษณ์ด้านประสบการณ์มากที่สุด กลยุทธ์การตลาดที่ถูกประเมินในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านผลผลิตภัณฑ์ ซึ่งโดยภาพรวมทรัพยากรทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ของจังหวัดปราจีนบุรีซึ่งเป็นจังหวัดที่อุดมสมบูรณ์มีพื้นที่ป่ามากที่สุดในภาคตะวันออก ทำให้มีความโดดเด่นทางด้านทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม และมีพืชพรรณธรรมชาติทำให้มีความหลากหลายทางชีวภาพและอุดมสมบูรณ์ มีสรรพคุณทางยาและการบำบัดดูแลสุขภาพโดยเฉพาะเป็นแหล่งเพาะปลูกพืชสมุนไพรนานาชนิด และยังมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติที่หลากหลาย จนเป็นที่นิยมของนักท่องเที่ยวที่ต้องการได้รับประสบการณ์ที่แปลกใหม่จากผลผลิตภัณฑ์และบริการด้านท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจากจังหวัดปราจีนบุรีวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผู้วิจัยได้พัฒนา

โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีกับข้อมูลเชิงประจักษ์ที่มีจำนวนเพียงพอในการสรุปผลการตรวจสอบว่ามีความสอดคล้องตามทฤษฎี ผลการศึกษานี้เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 1 สำหรับวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 นั้นพบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 นอกนั้นผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 ถึง 5 สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

จากผลการศึกษาที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 2 พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงด้านลบต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี โดยมีค่าอิทธิพลเพียงเล็กน้อย (-0.03) และไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p=0.437$) อย่างไรก็ตาม ด้วยตัวแปรสังเกตได้คือภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวที่มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบสูงสุด ได้แก่ ด้านประสบการณ์ ผลการศึกษานี้ก็อธิบายได้ว่า ด้วยนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลักของจังหวัดปราจีนบุรีคือ เพศหญิง กลุ่มอายุระหว่าง 21-40 ปี วิทยาลัยงานเอกชนวัยนี้มักมีบุคลิกที่กระตือรือร้น เบื่อง่าย มีรูปแบบพฤติกรรมการท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่จะตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว มีการวางแผนจัดการการเดินทางท่องเที่ยวด้วยตนเอง มีจุดประสงค์การเดินทางด้านหาประสบการณ์ที่แปลกใหม่ มักนิยมหรือมีสิ่งจูงใจที่จะดูแลสุขภาพทางกายเน้นความสะอาดและสวยงามโดยมองหากิจกรรมท่องเที่ยวในสถานที่ใหม่ ๆ ทั้งในชนบท ชมธรรมชาติ หรือสัมผัสวัฒนธรรมท้องถิ่น ล้วนเป็นกิจกรรมที่ให้ความสนใจและพบประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่แตกต่างจากเดิม มักแสวงหาแหล่งท่องเที่ยวใหม่ ๆ แทนที่เดิม ซึ่งประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ได้รับจัดเป็นภาพลักษณ์ที่ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจในการเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำที่แหล่งท่องเที่ยวที่เดิม จึงทำให้นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้มีการรับรู้ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพอย่างดีแล้ว ไม่ต้องการหรือตั้งใจในการเดินทางกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี เพราะพวกเขามักเบื่อง่าย และต้องการหาประสบการณ์จากการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายและเวลาที่เสียไป อย่างไรก็ตาม หากใช้กลยุทธ์การตลาดด้วยวิธีการส่งเสริมและสื่อสารด้วยการใช้ข้อมูลจากสื่อสังคมออนไลน์อันเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวและความรักดีมากที่สุด (Lerspipatthananon, 2018, p. 138) จึงสรุปได้ว่า หากเพิ่มการรับรู้ภาพลักษณ์แต่เพียงอย่างเดียวจะไม่ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี

สำหรับผลการศึกษาที่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 3 พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยว อธิบายได้ว่า ทั้งภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพด้านประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับส่งผลให้มีการนำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการทางการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่ใช้การสื่อสารผ่านสื่อ และกระจายการจัดจำหน่ายในรูปแบบต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายหลักข้างต้น ในระดับราคาที่เหมาะสม มีความคุ้มค่า ซึ่งผลการศึกษานี้สอดคล้องกับผลการศึกษาโดยธนาคารไทยพาณิชย์ (Siam Commercial Bank, 2017, online) ที่พบว่า นักท่องเที่ยวกลุ่มวัยทำงานเจนเนอเรชันวัยนี้เป็นกลุ่มที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในประเทศและโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต คนกลุ่มนี้จึงมักใช้ชีวิตที่เป็นอิสระจนบางครั้งแทบแยกไม่ออกระหว่างเวลาทำงานและพักผ่อน ต้องการประสบการณ์แปลกใหม่ มีความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ ปักใจเหล่านี้เป็นคุณสมบัติด้านภาพลักษณ์ที่ส่งผลร่วมกับแนวโน้มไลฟ์สไตล์ในรูปแบบการรวมงานและการท่องเที่ยวไว้ด้วยกัน (Bleisure) (TCDC, 2018, online) ประกอบกับมีคุณลักษณะเด่นที่แรงเสริมด้วยเป็นกลุ่มที่มีความต้องการสารสนเทศการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ ด้านข้อมูลบริการและสิ่งอำนวยความสะดวกของที่พักและโรงแรม ข้อมูลร้านอาหาร ราคาค่าบริการ และผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพมากที่สุดโดยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ (Slivar, Aleric, & Doleneć, 2019, p. 152) ดังนั้นจึงยืนยันได้ว่าภาพลักษณ์จึงมีอิทธิพลทางบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ

นอกจากนี้ ผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การตลาดมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกในการทำนายนความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อ 4 โดยอภิปรายผลได้ดังนี้ กลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด 4 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยกลยุทธ์การตลาดที่แสดงถึงการจูงใจนักท่องเที่ยวและยังทำให้นักการตลาดสามารถพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวและออกแบบวิธีการส่งเสริมการตลาดให้เหมาะสมกับความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างไรก็ตาม Chen and Chen (2010, p. 33) พยายามตอบคำถามว่า “ทำไมบุคคลจึงต้องเดินทางท่องเที่ยว” แต่ยังไม่สามารถหาข้อสรุปที่เป็นคำตอบได้อย่างชัดเจนเพราะ การรับรู้กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่แตกต่างกันของแต่ละกลุ่มเป้าหมาย ดังนั้นการจูงใจนักท่องเที่ยวกลุ่มนี้จึงเกี่ยวข้องกับ “กลยุทธ์การตลาด” มากกว่า “ภาพลักษณ์” ซึ่งมีผลกระทบต่อทัศนคติของนักท่องเที่ยวกลุ่มเจนเอเรชั่นวาย แต่มีนักวิจัยบางคนเห็นด้วยว่า หากมีการใช้ปัจจัยด้านภาพลักษณ์และกลยุทธ์การตลาดจะเป็นแรงจูงใจทั้งจากภายในและภายนอกของนักท่องเที่ยวควบคู่กันแล้ว ทำให้ส่งผลดีหรือด้านบวกหรือสนับสนุนต่อความตั้งใจในการเดินทางท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว (Baloglu & McCleary, 1999, pp. 887-888; Chen & Kerstetter, 1999, p. 259; Stern & Krakover, 1993, p. 136) ตามสมมติฐานในการวิจัยข้อ 5 โดยอภิปรายได้ว่า จากนักวิจัยที่ศึกษาข้างต้นได้เสนอว่าข้อมูลการท่องเที่ยวจากแหล่งต่าง ๆ สามารถกำหนดเป็นปัจจัยภายในคือ ภาพลักษณ์ และภายนอกตัวนักท่องเที่ยวคือ กลยุทธ์การตลาด ซึ่งนักท่องเที่ยวจะทำการหาข้อมูลเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยว โดยพวกเขาจะเกิดแรงจูงใจด้วยตัวเองนั่นคือ “ภาพลักษณ์” ในทำนองเดียวกัน “กลยุทธ์การตลาด” มาจากความรู้เกี่ยวกับคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยว โดยได้มาจากแหล่งข้อมูลที่นักการตลาดนิยมเสนอแก่ตลาดนักท่องเที่ยวเป้าหมายด้วยการใช้สื่อสารในประเด็นที่เกี่ยวกับปัจจัยกลยุทธ์การตลาด ในการดึงดูดนักท่องเที่ยวเดิมด้วยการกระตุ้นที่ใช้การโฆษณาแหล่งท่องเที่ยวและบริการต่าง ๆ เพื่อทำให้เกิดแนวโน้มหรือระดับพันธสัญญาของนักท่องเที่ยวที่จะกลับมาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยวแหล่งเดิมอีกครั้ง

ผลการศึกษาี้ยังเป็นไปตามผลการศึกษาที่ผ่านมา (Fakeye & Crompton 1991, p. 15) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจะค่อย ๆ มีการพัฒนาร่วมกันกับองค์ประกอบด้านการจูงใจและเกิดความสัมพันธ์กันกับกลยุทธ์การตลาด ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นนี้อาจเกิดจากประสบการณ์ก่อนที่จะเดินทาง และกลยุทธ์การตลาดที่นักการตลาดใช้จะช่วยเสริมแรงหรือสนับสนุน เพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวเกิดการตอบสนอง คือตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวเร็วขึ้นและมีความตั้งใจ และต้องการที่จะเดินทางท่องเที่ยวซ้ำที่แหล่งท่องเที่ยวเดิม ด้วยผลการศึกษาที่แตกต่างกันข้างต้นจึงสะท้อนการยืนยัน ผลสรุปการทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่ว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำโดยส่งผ่านกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยข้อที่ 5 นั่นเอง

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการศึกษาพบว่า กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีเป็นคุณค่าการรับรู้จากการท่องเที่ยวกล่าวคือ นักวางแผนและการจัดการตลาดด้านแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพของจังหวัดปราจีนบุรี จึงควรใช้ปัจจัยการจูงใจด้วยกลยุทธ์การตลาดคือ คุณลักษณะของบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่น่าเสนอผ่านกลยุทธ์การตลาด 4 ด้าน ได้แก่ การเสนอผลิตภัณฑ์และบริการการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีความแปลกใหม่ มีนวัตกรรม ในระดับราคาและค่าใช้จ่ายที่เหมาะสม ผ่านการจัดจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงนักท่องเที่ยวได้อย่างรวดเร็ว

และนำเสนอข้อมูลที่แปลกใหม่น่าสนใจและดึงดูดโดยปรับเปลี่ยนวิธีการนำเสนอการเล่าเรื่อง (Story telling) ใช้เนื้อหา (Content) ผ่านรูปแบบการสื่อสารสมัยใหม่ ได้แก่ สื่อสังคมออนไลน์โดยอาศัยกลุ่มอ้างอิง ผู้มีอิทธิพล และตัวนักท่องเที่ยวเอง

2. เนื่องจากภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพมีอิทธิพลทางตรงด้านบวกต่อกลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรี นั่นคือ การรับรู้ภาพลักษณ์ของจังหวัดที่เป็นจุดเด่นได้แก่ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวเพื่อส่งเสริมสุขภาพเป็นการสร้างประสบการณ์ใหม่ ด้วยระดับราคาค่าใช้จ่ายที่คุ้มค่าและมีสภาพแวดล้อมร่มรื่นเป็นธรรมชาติ และสามารถปฏิสัมพันธ์กับสังคมและชุมชนท้องถิ่น จึงเพิ่มบทบาทของการส่งเสริมการจัดการท่องเที่ยวด้วยการต่อยอดด้วยการใช้กลยุทธ์การตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรีที่เป็น การต่อยอดจุดเด่นภาพลักษณ์ดังกล่าว

3. ผลการศึกษาชี้ชัดว่า ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวมีอิทธิพลทางอ้อมด้านบวกต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำโดยส่งผ่านกลยุทธ์การตลาดหลักของแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพจังหวัดปราจีนบุรี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ เช่น การพัฒนาบริการทางการท่องเที่ยวที่แปลกใหม่ มีกิจกรรมที่ดึงดูดและสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจแก่นักท่องเที่ยวที่ได้มีส่วนร่วม เป็นต้น ด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การสื่อสารทางการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ รวมทั้งการใช้การบอกต่อกันทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic-word-of-mouth : E-WOM) เพื่อกระจายข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายโดยชุมชนออนไลน์ ดังนั้นในระดับนโยบายและแผนการดำเนินงานนั้น สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดปราจีนบุรี หน่วยงานส่งเสริมการท่องเที่ยวของจังหวัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องของท้องถิ่นควรส่งเสริมและพัฒนาภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดปราจีนบุรีโดยให้ความสำคัญต่อมีกลยุทธ์การตลาดทั้ง 4 ด้าน และภาพลักษณ์ด้านประสบการณ์ และราคาและสภาพแวดล้อม และใช้กิจกรรมการเรียนรู้ และด้านสังคมที่หลากหลายและสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ที่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยนี้ได้ข้อมูลและข้อสรุปจากการศึกษา 5 ปีที่ผ่านมา แต่การวิเคราะห์ข้อมูลในด้านอนุกรมเวลาที่เหมาะสมควรเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลต่อเนื่องไม่น้อยกว่า 10 ช่วงเวลา ดังนั้นจึงควรขยายระยะเวลาการศึกษาภาพลักษณ์ของกลุ่มนักท่องเที่ยวเชิงสุขภาพที่มีต่อจังหวัดปราจีนบุรีอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ในการสรุปผลอันเป็นข้อจำกัดของการศึกษานี้ และการศึกษาวิจัยนี้ได้ศึกษาข้อมูลและข้อสรุปจากระยะเวลาการศึกษาในช่วงฤดูกาลท่องเที่ยวสูง (High season) ในช่วงระหว่างเดือน ธันวาคมถึงมีนาคมของทุกปี จึงควรศึกษาในช่วงเวลาอื่น ๆ ด้วย

2. งานวิจัยนี้ให้ข้อสรุปที่สนับสนุนว่า มิติด้านความรู้สึกที่เป็นภาพลักษณ์ได้แก่ ปัจจัยภายในหรือคุณค่าทางจิตใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยวเชิงสุขภาพและกลยุทธ์การตลาดที่ใช้ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคาการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาดของแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้นนักวิจัยควรหาคำตอบที่เป็นสาเหตุในด้านการศึกษาของผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุนี้โดยกระทำซ้ำในระยะเวลาที่แตกต่างกัน รวมทั้งอาจเลือกวิธีการวิจัยอื่น ๆ ได้แก่ การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้อาจอ้างอิงเทคนิคการสัมภาษณ์เจาะลึก การสำรวจประสบการณ์ จากผู้ให้ข้อมูลที่เป็นักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการ ตัวแทนชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพเพื่อให้ได้ข้อสรุปเชิงลึกที่ครอบคลุมมากขึ้น

3. ควรศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน อุปสรรคและปัญหา ตลอดจนการจัดการด้านการท่องเที่ยวโดยชุมชนของจังหวัดปราจีนบุรีควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเพื่อให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนบนพื้นฐานความยั่งยืนทางเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม ภายใต้บริบทของวิถีชีวิตแนวใหม่

4. ควรเพิ่มลักษณะและกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เป็นกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ ได้แก่ นักท่องเที่ยวชาวต่างชาติและนักท่องเที่ยวชาวไทยกลุ่มอื่น ๆ ที่มีอาชีพอิสระ รักสิ่งแวดล้อม สนใจเรียนรู้และดูแลสุขภาพไปพร้อม ๆ กัน และอาจเป็นกลุ่มที่มีศักยภาพและมีแนวโน้มการเติบโตมีรายได้รวมในระดับสูงได้แก่ มากกว่า 40,000 บาทต่อเดือนให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อวางแผนและกำหนดกลุ่มกลยุทธ์การตลาดเพื่อตอบสนองเป้าหมายนักท่องเที่ยวระดับรายได้ปานกลางถึงสูงตามเป้าหมายในการยกระดับคุณภาพของนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- Baloglu, S., & McCleary, K. W. (1999). A Model of Destination Image Formation. *Annals of Tourism Research*, 26(4), 868-897.
- Chen, C., & Chen, F. (2010). Experience quality, perceived value, satisfaction and behavioral intentions for heritage visitors. *Tourism Management*, 31, 29-35.
- Chen, P. J., & Kerstetter, D. L. (1999). International Students' Image of Rural Pennsylvania as a Travel Destination. *Journal of Travel Research*, 37(3), 256-266.
- Dumlag, K., Prangjareansre, K., Sreprajan, V., & Phangniran, B. (2015). Antecedents Affecting on Tourists' destination loyalty of Phuket Province. *Journal of the Association of Researchers*, 20(2), 81-93.
- Echtner, C. M., & Ritchie, J. R. (1993). The Measurement of Destination Image: An Empirical Assessment. *Journal of Travel Research*, 31(4), 3-13.
- Fakeye, P. C., & Crompton, J. L. (1991). Image Differences between Prospective, First-Time, and Repeat Visitors to the Lower Rio Grande Valley. *Journal of Travel Research*, 30(2), 10-16.
- Kotler, N., Haider, D. H., & Rein, I. (2002). *Marketing Places*. New York : Free Press.
- Kotler, P., & Armstrong, G. (2021). *Principle of marketing* (18thed.). New York : Pearson Education.
- Leang-on, P. (2016). *Perception of Tourism Image Affecting Intention to Travel to Taiwan of Thai Travelers in Bangkok*. Thesis, Master of Business Program in Business Administration, Graduate School, Bangkok University, Bangkok. (In Thai)
- Lerspipatthananon, W. (2018). Thai Gen Y People' Travelling Behavior and Motivation Patterns. *Dusit Thani College Journal*, 12(Special Issue), 134-148. (In Thai)
- McNeil, K. R., & Ragins, E. J. (2005). Staying in the spa marketing game: Trends, challenges, strategies and techniques. *Journal of Vacation Marketing*, 11(1), 31-39.
- Ministry of Tourism and Sports. (2019). *Domestic Tourism Statistics Classify by region and Province 2017-2019*. Retrieved January 15, 2020, from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=525 (In Thai)
- Polit, D. F., & Hungler, B. P. (1999). *Nursing Research: Principles and Methods* (6th ed.). Philadelphia : Lippincott.

- Siam Commercial Bank. (2017). *Is it true that Gen Y has more debts than other generations?*. Retrieved 25 May, 2019, from <https://www.scb.co.th/th/personal-banking/stories/geny-more-debts.html> (In Thai)
- Slivar, I., Aleric, D., & Dolenc, S. (2019). Leisure travel behavior of generation Y & Z at the destination and post-purchase. *E-Journal of Tourism*, 6(2), 147-159.
- Stern, E., & Krakover, S. (1993). The Formation of a Composite Urban Image. *Geographical Analysis*, 25(2), 130-146.
- Streiner, D. L., & Norman, G. R. (1995). *Health Measurement Scales: A practical guide to their development and use* (2nd ed.). Oxford : Oxford University Press.
- TCDC. (2018). *TREND2018: Generation-Millennials*. Retrieved May 25, 2019, from <http://www.tcdc.or.th/articles/others/28333/?lang=en#TREND2018-Generation--Millennials> (In Thai)
- Teas, R. K., & Agarwal, S. (2000). The Effects of Extrinsic Product Cues on Consumers' Perceptions of Quality, Sacrifice, and Value. *Journal of the Academy of Marketing Science*, 28(2), 278-290.
- Thongsritep, R. (2018). *Destination Images affecting to Intention to revisit Hadyai district, Songkhla province of Malaysian Tourists*. Thesis, Master of Business Program in Business Administration, Hadyai University, Songkhla. (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2019). *Annual Report 2019*. Retrieved May 2, 2019, from <https://www.tat.or.th/th/about-tat/annual-report> (In Thai)
- Wanichabanha, K. (2014). *An Analysis of SEM with AMOS* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Yamane, T. (1967). *Elementary Sampling Theory*. Englewood Cliffs, New Jersey : Prentice-Hall.

ความพร้อมของนักศึกษาต่อการเรียนออนไลน์ : กรณีศึกษาคณะครุศาสตร์

มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

STUDENTS' READINESS FOR ONLINE LEARNING: A CASE STUDY OF STUDENTS IN THE FACULTY OF EDUCATION AT VALAYA ALONGKORN RAJABHAT UNIVERSITY

ศรัณยา ฤกษ์ขำ*

Saranya Rukkhum*

*อาจารย์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดปทุมธานี 13180 ประเทศไทย
*Lecturer, Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University Under the Royal Patronage, Pathum Thani Province,
13180, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : *saranya@vru.ac.th

รับบทความ : 1 ธันวาคม 2563 / ปรับแก้ไข : 23 เมษายน 2564 / ตอรับบทความ : 7 พฤษภาคม 2564

Received : 1 December 2020 / Revised : 23 April 2021 / Accepted : 7 May 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.5>

ABSTRACT

The development of teaching and learning to match with student readiness in the current Covid-19 situation is essential for teachers. This study aimed to study demographic data, basic information and readiness for online learning, and to compare the readiness for online learning of students in the Faculty of Education, Valaya Alongkorn Rajabhat University. Data were collected from first- to fourth-year students, a total of 1,421 students by administering on Martin et al.'s (2020), and Yu's (2018) instruments, with a return rate of 53.48%. Means, standard deviations, t-test, one-way ANOVA, and LSD were implemented to test the study's hypotheses. The findings revealed that: 1) Students in the mathematic program, who expected to stay at home while learning online and used more than two devices, reported a moderate readiness level, and a high technology literacy level; 2) Fourth-year students in all programs reported a high readiness level, higher than the first- and second-year students. However, the readiness level of first-year students did not reveal any difference compared to second-, and third-year students; and 3) Students in 11 programs reported different readiness levels, and students in the English major reported a high readiness level. Students in two different fields did not report any different readiness for online learning. However, differences were found between students in the Thai programs and in the English programs. Thus, it was recommended that online communication channels should be used to enhance online learning and improve both students' and lecturers' potential for teaching and learning. **Keywords** : Readiness for online learning, Faculty of education students, Valaya Alongkorn Rajabhat University

บทคัดย่อ

การวางแผนพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับระดับความพร้อมของนักศึกษาที่สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูผู้สอน นำมาสู่การวิจัยนี้โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์ ข้อมูลเบื้องต้น ความพร้อม และเปรียบเทียบความพร้อม ต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เลือกลุ่มเป้าหมายทั้งหมดเป็นนักศึกษาชั้นปีที่ 1-4 จำนวน 1,421 คน โดยใช้แบบสอบถามของ Martin et al. และ Yu เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยทำการส่งและได้รับตอบกลับคืน 760 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว วิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยแอลเอสตีผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์คาดว่าจะเรียนออนไลน์จากที่บ้านมากที่สุด ใช้อุปกรณ์ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปในการเรียนออนไลน์ มีความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ระดับปานกลาง ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมาก นักศึกษาชั้นปีที่ 4 ทุกสาขาวิชามีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์อยู่ในระดับมาก และสูงกว่าชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 2 ขณะที่ชั้นปีที่ 1 ไม่แตกต่างจากชั้นปีที่ 2 และชั้นปีที่ 3 โดยทั้ง 11 สาขาวิชา

มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างกัน ซึ่งสาขาภาษาอังกฤษมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ระดับมาก ส่วนกลุ่มสาขาที่มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน และหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยและหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ แตกต่างกัน ดังนั้น การใช้ช่องทางการสื่อสารผ่านเทคโนโลยีมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์ สามารถเพิ่มศักยภาพของผู้เรียนและผู้สอนได้มากยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : ความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์, การเรียนออนไลน์, นักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ที่แพร่กระจายทั่วโลก ส่งผลอย่างยิ่งต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของคนในสังคมรวมถึงระบบการศึกษา สถานศึกษาใน 105 ประเทศไม่สามารถเปิดการเรียนการสอนได้ตามปกติ ส่งผลกระทบต่อนักเรียนนักศึกษาจำนวน 1,058 ล้านคนทั่วโลก (UNESCO, 2020, online) เทคโนโลยีจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่นำมาใช้ในการเรียนการสอนโดยผ่านระบบออนไลน์ โดยเฉพาะความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีในปัจจุบันทำให้การเรียนออนไลน์สามารถอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างผู้เรียนและผู้สอน ไม่ว่าจะเป็นการใช้โปรแกรมสื่อสารออนไลน์ต่าง ๆ เช่น สไกป์ (Skype) อีเมล (Email) ทำให้ผู้เรียนและผู้สอนสามารถสอบถามและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อส่งเสริมให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพมากขึ้น (Hung et al., 2010, p. 1081) เช่นเดียวกับมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ เป็นมหาวิทยาลัยหนึ่งที่มีการปรับตัวโดยนำรูปแบบการเรียนการสอนออนไลน์มาปรับใช้ตั้งแต่ก่อนสถานการณ์ COVID-19 โดยเฉพาะในสถานการณ์ปัจจุบันถือเป็นภารกิจที่ท้าทายเป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยบทบาทของมหาวิทยาลัยที่ถูกกำหนดโดยพระราชบัญญัติมหาวิทยาลัยราชภัฏ พ.ศ. 2547 ให้ทำหน้าที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเพื่อพัฒนาท้องถิ่น บนพื้นฐานของภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาสากลเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งของวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยจึงต้องรักษามาตรฐานคุณภาพการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนาครูที่สอดคล้องต่อความต้องการของท้องถิ่น รวมถึงการเร่งสร้างคุณภาพการศึกษาด้วยการเพิ่มจำนวนแหล่งเรียนรู้ (Thai government gazette, 2004, pp. 2-3)

แม้ว่าในปัจจุบันเทคโนโลยีมีการพัฒนาไปมากจนสามารถทำให้การจัดการการเรียนการสอนทางออนไลน์มีความยืดหยุ่น ผู้เรียนสามารถเข้าถึงสื่อการเรียนการสอนในรูปแบบต่าง ๆ ได้ แต่ปัญหาความพร้อมของผู้เรียนถือเป็นหนึ่งในปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ของผู้เรียนทั่วโลก (Organisation for Economic Co-operation and Development, 2020, pp. 1-4) รวมถึงในประเทศไทย (Jitsupa, Songsom, & Nilsook, 2014, p. 67; Tuntirojanawong, 2014, p. 3) โดยความพร้อมของผู้เรียนมีความสำคัญต่อการเรียนออนไลน์เป็นอย่างยิ่ง เนื่องด้วยความพร้อมของผู้เรียนมีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ (Bernard et al., 2004, p. 31; Dray et al., 2011, p. 29; Kerr, Rynearson, & Kerr, 2006, pp. 102-103; Martin, Stamper, & Flowers, 2020, p. 39) อย่างไรก็ตามยังคงมีการศึกษาอย่างต่อเนื่องในเรื่องการวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของผู้เรียนที่ต่างบริบทกัน (Dray et al., 2011, pp. 31-32; Smith, 2005, pp. 1-2; Watkins, Leigh, & Triner, 2004, pp. 68-70) เนื่องจากผู้เรียนในระดับต่าง ๆ ในบริบทที่แตกต่างกันย่อมมีความเหมาะสมกับเครื่องมือวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ที่แตกต่างกัน (Bernard et al., 2004, pp. 31, 33; Dray et al., 2011, p. 30; Kerr, Rynearson, & Kerr, 2006, p. 91; Watkins, Leigh, & Triner, 2004, pp. 69-70) ส่งผลให้การศึกษาเกี่ยวกับการวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ในสถาบันการศึกษาของประเทศไทย ที่ได้รับผลกระทบจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 มีความสำคัญ เพื่อให้สามารถเข้าใจประเด็นดังกล่าวและนำไปสู่การวางแผนการดำเนินงานต่อไป

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาเครื่องมือวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ รวมทั้งมีความสนใจศึกษาความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยนำเครื่องมือของ Martin, Stamper, and Flowers (2020, pp. 48-49) และ Yu (2018, p. 280) มาปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทสังคมไทย และได้ผ่านการตรวจสอบความตรงของเครื่องมือจากผู้เชี่ยวชาญ ทำให้ได้เครื่องมือวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ ที่ประกอบด้วยความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์จำนวน 3 ด้านที่สำคัญ ตามผลการทบทวนวรรณกรรมและความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ คือ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี ด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง และด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์ ซึ่งผลการศึกษาที่ได้จะเป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาหลักสูตรและวิธีการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับระดับความพร้อมของนักศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้แก่ นักศึกษา ซึ่งจะมีส่วนสนับสนุนให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตนเองเพื่อสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน และเป็นพื้นฐานสำคัญของการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะครูผู้สอนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

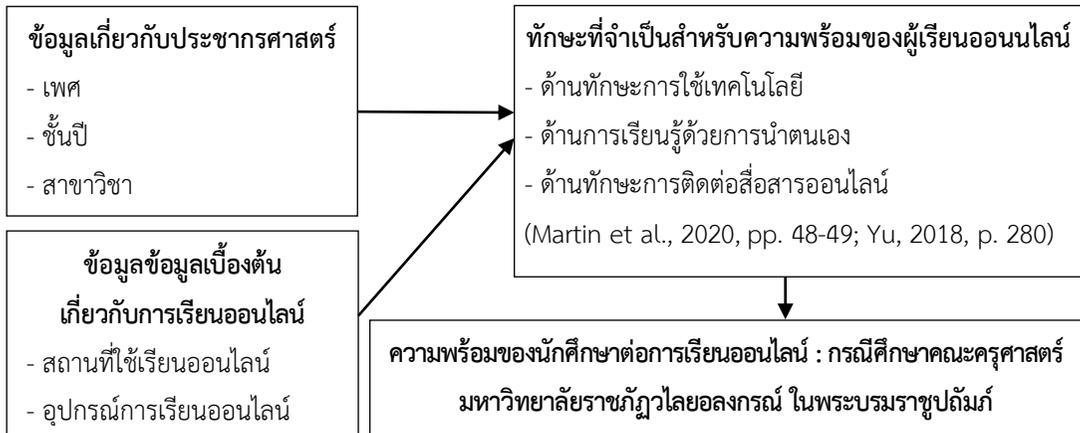
1. ศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์ และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
2. เพื่อศึกษาความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์
3. เพื่อเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามชั้นปี สาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชา (โดยแบ่งเป็นกลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาขาภาษาและสังคมศาสตร์) และกลุ่มหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

ประโยชน์การวิจัย

ผลการวิจัยนี้ทำให้ทราบถึงระดับความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา และสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อการวางแผนในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ของอาจารย์เพื่อส่งเสริมและพัฒนาความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากผลการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในด้านความสำคัญของความพร้อมของผู้เรียนที่มีต่อความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ พบการรายงานข้อมูลประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ความพร้อมของอุปกรณ์ในการเรียนออนไลน์ รวมทั้งทักษะต่างๆ เช่น ด้านทักษะการติดต่อสื่อสาร เช่น คุณลักษณะการติดต่อสื่อสารสำหรับผู้เรียนระดับต่ำกว่าปริญญาตรี ที่จะประสบความสำเร็จในการเรียนออนไลน์ (Bernard et al., 2004, pp. 31, 33) ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี ได้แก่ การศึกษาความสามารถทางเทคโนโลยีและความพร้อมของผู้เรียนออนไลน์ระดับต่ำกว่าปริญญาตรี (Dray et al., 2011, p. 30) และด้านการเรียนรู้ด้วยตนเอง อาทิ การศึกษาคุณลักษณะผู้เรียนระดับอุดมศึกษาที่จะเรียนออนไลน์ได้ประสบความสำเร็จด้วยตัวผู้เรียนเอง (Kerr et al., 2006, p. 91) และคุณลักษณะความตั้งใจต่อการเรียนของผู้เรียน ซึ่งเป็นบุคคลทั่วไปที่เข้าเรียนในหลักสูตรอบรมออนไลน์ (Watkins et al., 2004, pp. 69-70) และในงานของ Martin et al. (2020, pp. 48-49) และ Yu (2018, p. 280) ได้รายงานทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนออนไลน์ ประกอบด้วย ทักษะการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ด้วยตนเอง และการติดต่อสื่อสารออนไลน์ โดยผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิด ดังแสดงไว้ในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากร

ประชากรในการวิจัยนี้ คือ นักศึกษาคณะครุศาสตร์ หลักสูตร 4 ปี มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปีการศึกษา 2563 จำนวนทั้งสิ้น 1,421 คน ซึ่งประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 11 สาขาวิชา คือ ชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป เคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป วิทยาศาสตร์ทั่วไปหลักสูตรภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ คณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ ภาษาไทย ภาษาจีน การศึกษาปฐมวัย ประถมศึกษา ภาษาอังกฤษ และภาษาอังกฤษหลักสูตรภาษาอังกฤษ โดยเป็นการศึกษาจากประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) ข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลเบื้องต้น ประกอบด้วยข้อคำถามที่เกี่ยวกับ เพศ ชั้นปี สาขาวิชา สถานที่ที่คาดว่าจะใช้เรียนออนไลน์ อุปกรณ์ที่ใช้ในการเรียนออนไลน์ และความพร้อมโดยภาพรวมของอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ และ 2) ความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ โดยใช้เครื่องมือวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์จากงานวิจัยของ Martin, Stamper, and Flowers (2020, pp. 48-49) และ Yu (2018, p. 280) สรุปเป็นเครื่องมือวัดความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี (Technical competencies) จำนวน 4 ข้อ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง (Competencies of self-directed learning) จำนวน 4 ข้อ และด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์ (Communication competencies) จำนวน 4 ข้อ รวมทั้งสิ้น 12 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตรวัดประเมินค่า (Rating scale) จำนวน 5 ระดับ เริ่มต้นจาก น้ำหนัก 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นตรงกับนักศึกษาน้อยที่สุด ไปถึง น้ำหนัก 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นตรงกับนักศึกษามากที่สุด จากนั้นทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ของแบบสอบถามจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน โดยได้ปรับแก้ภาษาเล็กน้อยในข้อคำถามตามข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญ รวมถึงประเมิน IOC ด้วยการคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องจากการประเมินรายข้อของผู้เชี่ยวชาญ (Pattanasombutsook, 2021, pp. 335-336) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 นำไปทดสอบความเหมาะสมของแบบสอบถามกับนักศึกษาคณะครุศาสตร์ ชั้นปีที่ 5 สาขาวิชาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 30 คน ซึ่งไม่รวมอยู่ในประชากรของการวิจัยที่เป็นนักศึกษาในหลักสูตร 4 ปี ทำการคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นตามวิธีการของครอนบัท (Cronbach's alpha) (Pattanasombutsook, 2021, pp. 336-337) ได้เท่ากับ 0.846

การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์

การวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ โดยคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ หมายเลขโครงการ 0021/2563 ลงวันที่ 23 กรกฎาคม พ.ศ. 2563

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บข้อมูลด้วยการส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ของแต่ละสาขา เพื่อกระจายให้นักศึกษาแต่ละชั้นปีของสาขา โดยกำหนดให้นักศึกษาส่งแบบสอบถามคืนที่ผู้วิจัยโดยตรง ใช้เวลาในการเก็บข้อมูลประมาณ 2 เดือน ตั้งแต่วันที่ 13 สิงหาคม 2563 ถึง 30 กันยายน 2563 ได้รับแบบสอบถามตอบกลับจำนวน 760 ชุด คิดเป็นร้อยละ 53.48 เกินกว่าร้อยละ 50.00 ที่เป็นอัตราตอบกลับของแบบสอบถามงานวิจัยเชิงปริมาณที่จัดอยู่ในเกณฑ์ดี (Rattanamanee & Phasunon, 2019, p. 186)

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อคำนวณหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ
2. วิเคราะห์ระดับความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อคำนวณหาค่าเฉลี่ยของประชากร และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของประชากร โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย 5 ระดับ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.51-5.00 คือ มีความพร้อมมากที่สุด ค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.51-4.50 คือ มีความพร้อมมาก ค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.51-3.50 คือ มีความพร้อมปานกลาง ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.51-2.50 คือ มีความพร้อมน้อย และค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 คือ มีความพร้อมน้อยที่สุด (Srisaard, 2018, p. 68)
3. เปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกรายชั้นปี และรายสาขาวิชา โดยทดสอบการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ในการทดสอบค่าเฉลี่ยของประชากรตั้งแต่สามกลุ่ม (Oxford College, n.d., online) หากพบความแตกต่าง จะดำเนินการวิเคราะห์ความแตกต่างรายคู่ด้วยแอลเอสดี (LSD) ส่วนการเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถามโดยจำแนกตามกลุ่มสาขาวิชา และหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ดำเนินการโดยทดสอบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างค่าที (t-test)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย นักศึกษาเพศชาย จำนวน 149 คน (ร้อยละ 19.61) และนักศึกษาหญิง จำนวน 611 คน (ร้อยละ 80.39) ศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 267 คน (ร้อยละ 35.13) ชั้นปีที่ 2 จำนวน 216 คน (ร้อยละ 28.42) ชั้นปีที่ 3 จำนวน 106 คน (ร้อยละ 13.95) และชั้นปีที่ 4 จำนวน 171 คน (ร้อยละ 22.50) นักศึกษาในสาขาคณิตศาสตร์มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 165 คน (ร้อยละ 21.71) รองลงมา คือ นักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษ จำนวน 126 คน (ร้อยละ 16.58) และลำดับที่สาม คือ นักศึกษาสาขาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป จำนวน 97 คน (ร้อยละ 12.76) ในด้านสถานที่ที่คาดว่าจะใช้เรียนออนไลน์ของนักศึกษา เรียนจากบ้านมากที่สุด จำนวน 277 คน (ร้อยละ 36.40) รองลงมา คือ เรียนจากหอพัก จำนวน 246 คน (ร้อยละ 32.40) และลำดับที่สาม คือ เรียนจากมหาวิทยาลัย จำนวน 233 คน (ร้อยละ 30.70) สำหรับอุปกรณ์ที่นักศึกษาใช้ในการเรียนออนไลน์ นักศึกษาที่ใช้อุปกรณ์

ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปในการเรียนออนไลน์มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 380 คน (ร้อยละ 50) รองลงมาคือ ใช้โทรศัพท์มือถือ จำนวน 242 คน (ร้อยละ 31.80) และลำดับที่สาม คือ ใช้คอมพิวเตอร์โน้ตบุ๊ก จำนวน 104 คน (ร้อยละ 13.70) ในด้านความพร้อมโดยภาพรวมของอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ นักศึกษามีความพร้อมด้านอุปกรณ์สำหรับการเรียนออนไลน์ในระดับปานกลาง มีจำนวนมากที่สุด จำนวน 471 คน (62.00) รองลงมา คือ มีความพร้อมมาก จำนวน 173 คน (ร้อยละ 22.80) และลำดับที่สาม คือ มีความพร้อมน้อย จำนวน 100 คน (ร้อยละ 13.20)

ผลการศึกษาความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ แสดงในตาราง 1

ตาราง 1 ความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาทุกสาขาวิชา

ความพร้อมของนักศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	3.78	0.78	มาก
ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.62	0.80	มาก
ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	3.38	0.79	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.58	0.66	มาก

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาทุกสาขาวิชาอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.58$, S.D.=0.66) โดยมีความพร้อมอันดับแรก คือ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีอยู่ในระดับมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=3.78$, S.D.=0.78) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตัวเองอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.62$, S.D.=0.80) และด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.38$, S.D.=0.79)

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ จำแนกตามชั้นปี สาขาวิชา กลุ่มสาขาวิชา (กลุ่มสาขาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาขาภาษาและสังคมศาสตร์) และกลุ่มหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยและภาษาอังกฤษ แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา จำแนกตามชั้นปี

ความพร้อมของนักศึกษา	นักศึกษาปี 1			นักศึกษาปี 2			นักศึกษาปี 3			นักศึกษาปี 4		
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	3.64	0.83	มาก	3.57	0.77	มาก	3.83	0.66	มาก	4.00	0.69	มาก
ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.63	0.87	มาก	3.59	0.83	มาก	3.55	0.71	มาก	3.68	0.70	มาก
ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	3.37	0.93	ปานกลาง	3.34	0.74	ปานกลาง	3.33	0.67	ปานกลาง	3.48	0.66	ปานกลาง
ค่าเฉลี่ยรวม	3.55	0.75	มาก	3.50	0.64	ปานกลาง	3.57	0.58	มาก	3.72	0.57	มาก

จากตาราง 2 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ในภาพรวมระดับมากอยู่ในลำดับแรกเมื่อเทียบกับนักศึกษาทั้งสี่ชั้นปี ($\bar{X}=3.72$, S.D.=0.57) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีมีค่าความพร้อมระดับมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=4.00$, S.D.=0.69) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ด้วย

การนำตนเองมีค่าความพร้อมระดับมาก ($\bar{X}=3.68$, S.D.=0.70) และด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์ มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.48$, S.D.=0.66) ส่วนนักศึกษาชั้นปีที่ 3 มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ในภาพรวมมากเป็นอันดับที่สอง ($\bar{X}=3.57$, S.D.=0.58) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี มีค่าความพร้อมระดับมากเป็นลำดับแรก ($\bar{X}=3.83$, S.D.=0.66) รองลงมา คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง มีค่าความพร้อมระดับมาก ($\bar{X}=3.55$, S.D.=0.71) และด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.33$, S.D.=0.67)

2. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาจำแนกตามชั้นปี แสดงในตาราง 3

ตาราง 3 ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ จำแนกตามชั้นปี

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	3	4.78	1.59	3.67	0.01*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	756	328.22	0.43		
รวม	759	333.01			

* p<0.05

จากตาราง 3 พบว่า นักศึกษามีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ แสดงในตาราง 4

ตาราง 4 การทดสอบความแตกต่างความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาเป็นรายคู่

ความพร้อมของนักศึกษา	$\bar{X}$	ชั้นปีที่ 1		ชั้นปีที่ 2		ชั้นปีที่ 3		ชั้นปีที่ 4	
		Mean Difference	Sig.						
ชั้นปี 1	3.55			0.05	0.44	-0.02	0.78	-0.17	0.01*
ชั้นปี 2	3.50					-0.07	0.39	-0.22	0.00*
ชั้นปี 3	3.57							-0.15	0.07
ชั้นปี 4	3.72								

* p<0.05

จากตาราง 4 พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 ขณะที่นักศึกษาปีที่ 1 มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างจากนักศึกษาชั้นปีที่ 2 ชั้นปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 5 ค่าเฉลี่ยความพร้อมของนักศึกษาทุกสาขาต่อการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ จำแนกตามสาขาวิชา

สาขาวิชา	สถิติ	ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	ค่าเฉลี่ยรวม
	$\bar{X}$	3.94	3.82	3.57	3.78
ภาษาอังกฤษ	S.D.	0.81	0.82	0.78	0.66
	ความหมาย	มาก	มาก	มาก	มาก

ตาราง 5 (ต่อ)

สาขาวิชา	สถิติ	ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	ค่าเฉลี่ยรวม
ภาษาไทย	$\bar{X}$	3.64	3.82	3.56	3.67
	S.D.	0.84	0.91	0.84	0.80
	ความหมาย	มาก	มาก	มาก	มาก
ชีววิทยา และวิทยาศาสตร์ทั่วไป	$\bar{X}$	3.68	3.76	3.47	3.64
	S.D.	0.89	0.80	0.81	0.71
	ความหมาย	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
วิทยาศาสตร์ทั่วไป หลักสูตรภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	4.09	3.33	3.31	3.58
	S.D.	0.58	0.57	0.52	0.44
	ความหมาย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
ประถมศึกษา	$\bar{X}$	3.58	3.76	3.40	3.58
	S.D.	0.83	0.80	0.73	0.69
	ความหมาย	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
คณิตศาสตร์	$\bar{X}$	3.65	3.60	3.37	3.54
	S.D.	0.83	0.83	0.77	0.69
	ความหมาย	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
ภาษาอังกฤษ หลักสูตรภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	3.98	3.15	3.44	3.52
	S.D.	0.70	0.58	1.64	0.68
	ความหมาย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	มาก
เคมีและวิทยาศาสตร์ทั่วไป	$\bar{X}$	3.73	3.58	3.27	3.52
	S.D.	0.75	0.89	0.81	0.69
	ความหมาย	มาก	มาก	ปานกลาง	มาก
ภาษาจีน	$\bar{X}$	3.87	3.21	3.08	3.39
	S.D.	0.25	0.34	0.28	0.22
	ความหมาย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
การศึกษาปฐมวัย	$\bar{X}$	3.50	3.47	3.17	3.38
	S.D.	0.61	0.69	0.62	0.56
	ความหมาย	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง
คณิตศาสตร์หลักสูตร ภาษาอังกฤษ	$\bar{X}$	3.75	3.11	2.98	3.28
	S.D.	0.41	0.34	0.56	0.37
	ความหมาย	มาก	ปานกลาง	ปานกลาง	ปานกลาง

จากตาราง 5 พบว่า นักศึกษามีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ระดับมากในสามอันดับแรก คือ อันดับที่หนึ่ง สาขาภาษาอังกฤษ ($\bar{X}$ =3.78, S.D.=0.66) อันดับสอง คือ สาขาภาษาไทย ($\bar{X}$ =3.67, S.D.=0.80) และอันดับสาม คือ สาขาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป ($\bar{X}$ =3.64, S.D.=0.71)

3. ผลการเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา จำแนกตามสาขาวิชา แสดงไว้ในตาราง 6

ตาราง 6 ความแปรปรวนด้านความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา 11 สาขาวิชา

แหล่งความแปรปรวน	df	SS	MS	F	Sig
ความแตกต่างระหว่างกลุ่ม	10	12.30	1.22	2.87	0.00*
ความแตกต่างภายในกลุ่ม	749	320.71	0.43		
รวม	759	333.01			

* p<0.05

จากตาราง 6 พบว่า นักศึกษาทั้ง 11 สาขาวิชา มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ แสดงในตาราง 7

ตาราง 7 ความพร้อมในการเรียนออนไลน์ของนักศึกษา จำแนกตามสาขาวิชา

สาขา วิชาที่	$\bar{X}$	สาขาวิชาที่																							
		1		2		3		4		5		6		7		8		9		10		11			
		MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig	MD	Sig		
ชีววิทยา (1)	3.64			-0.14	0.11	0.10	0.26	0.25	0.02*	0.06	0.58	0.11	0.29	0.26	0.02*	0.11	0.48	0.36	0.02*	-0.03	0.74				
วิทยาศาสตร์ E (2)	3.58			-0.20	0.25	0.04	0.83	0.19	0.31	-0.00	0.99	0.05	0.18	0.20	0.28	0.05	0.80	0.30	0.17	-0.09	0.61				
อังกฤษ (3)	3.78					0.24	0.00*	0.39	0.00*	0.20	0.04*	0.25	0.01*	0.40	0.00*	0.25	0.10	0.50	0.00*	0.11	0.28				
คณิต (4)	3.54							0.15	0.13	-0.04	0.67	0.02	0.87	0.16	0.11	0.02	0.91	0.26	0.09	-0.13	0.17				
จีน (5)	3.39									-0.19	0.10	-0.14	0.26	0.01	0.93	-0.13	0.42	0.11	0.52	-0.28	-0.51				
ประถม (6)	3.58											0.06	0.62	0.20	0.09	0.06	0.73	0.30	0.07	-0.09	0.41				
เคมี (7)	3.52													0.15	0.23	0.00	1.00	0.25	0.14	-0.15	0.20				
ปฐมวัย (8)	3.38																	-0.15	0.39	0.10	0.57	-0.29	0.02*		
อังกฤษ E (9)	3.52																			0.24	0.23	-0.15	0.37		
คณิต E (10)	3.28																						-0.39	0.02*	
ไทย (11)	3.67																								

* p<0.05

จากตาราง 7 พบว่า นักศึกษาสาขาชีววิทยาและวิทยาศาสตร์ทั่วไป มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างจากนักศึกษาสาขาภาษาจีน การศึกษาปฐมวัย และคณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ ส่วนนักศึกษาสาขาภาษาอังกฤษมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างจากนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ภาษาจีน ประถมศึกษา เคมี และวิทยาศาสตร์ทั่วไป การศึกษาปฐมวัย และคณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ นอกจากนี้ นักศึกษาสาขาภาษาไทย มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างจากนักศึกษาสาขาวิชาคณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ และการศึกษาปฐมวัย

ตาราง 8 ความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาภาษาและสังคมศาสตร์

ด้าน	นักศึกษาคณะครุศาสตร์กลุ่มสาขาวิชา						t-value	p-value
	วิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์			ภาษาและสังคมศาสตร์				
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย		
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	3.70	0.81	มาก	3.75	0.75	มาก		
ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.60	0.81	มาก	3.64	0.79	มาก		
ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	3.35	0.78	ปานกลาง	3.41	0.80	ปานกลาง		
ค่าเฉลี่ยรวม	3.55	0.67	มาก	3.60	0.65	มาก	4.86	0.28

* p<0.05

จากตาราง 8 พบว่า นักศึกษากลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์และกลุ่มสาขาวิชาภาษาและสังคมศาสตร์มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ แสดงในตาราง 9

ตาราง 9 ความพร้อมของนักศึกษาต่อการเรียนออนไลน์จำแนกตามหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทย และหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ

ด้าน	หลักสูตรที่สอน						t-value	p-value
	หลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทย			หลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ				
	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย	$\bar{X}$	S.D.	ความหมาย		
ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยี	3.71	0.79	มาก	3.93	0.59	มาก		
ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเอง	3.66	0.81	มาก	3.19	0.50	ปานกลาง		
ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์	3.39	0.76	ปานกลาง	3.24	1.09	ปานกลาง		
ค่าเฉลี่ยรวม	3.59	0.67	มาก	3.45	0.53	ปานกลาง	15.28 0.00*	

* p<0.05

จากตาราง 9 พบว่า นักศึกษาหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยและนักศึกษาหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ เมื่อพิจารณาภาพรวม นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยมีความพร้อมในระดับมาก ($\bar{X}=3.59$, S.D.=0.67) โดยมีความพร้อมด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.71$, S.D.=0.79) รองลงมาคือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีค่าความพร้อมในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$, S.D.=0.81) และลำดับที่สามคือ ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์มีค่าความพร้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.39$, S.D.=0.76) ส่วนนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ เมื่อพิจารณาภาพรวม นักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษมีความพร้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.45$, S.D.=0.53) โดยมีความพร้อมด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีในระดับมากเป็นอันดับแรก ($\bar{X}=3.93$, S.D.=0.59) รองลงมาคือ ด้านทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์มีค่าความพร้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.24$, S.D.=1.09) และลำดับที่สาม คือ ด้านการเรียนรู้ด้วยการนำตนเองมีค่าความพร้อมในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.19$, S.D.=0.50)

อภิปรายผล

การศึกษาข้อมูลประชากรศาสตร์และข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับการเรียนออนไลน์ พบว่านักศึกษส่วนใหญ่นั้นเป็นเพศหญิง กำลังศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 ในสาขาวิชาคณิตศาสตร์ ซึ่งคาดว่าจะเรียนออนไลน์จากที่บ้าน โดยใช้อุปกรณ์ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปในการเรียนออนไลน์ สำหรับการศึกษความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ พบว่า อุปกรณ์เรียนออนไลน์มีความพร้อมอยู่ในระดับปานกลาง และนักศึกษส่วนใหญ่นั้นมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ระดับมาก สอดคล้องกับการศึกษาของจิระ จิตสุภา และคณะ (Jitsupa et al., 2014, p. 67) พบว่า กลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักศึกษาที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีเป็นอย่างดี เนื่องจากนักศึกษาร้อยละ 50 มีอุปกรณ์ที่สามารถใช้เรียนออนไลน์ตั้งแต่ 2 ชนิดขึ้นไป ทำให้นักศึกษามีความพร้อมและคุ้นเคยกับการเข้าถึงเทคโนโลยีออนไลน์ เช่น ระบบการสืบค้นเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นต้น นอกจากนี้สถานที่ที่นักศึกษาใช้เรียนออนไลน์มีความยืดหยุ่นสูง นักศึกษาสามารถเรียนออนไลน์ได้จากทั้งที่บ้านรวมถึงที่หอพัก สามารถเรียนออนไลน์นอกสถานที่ เช่น ภายในบริเวณมหาวิทยาลัย

และร้านอาหารแพ อีกทั้งมหาวิทยาลัยมีการสอนวิชาคอมพิวเตอร์ให้กับนักศึกษา ด้วยความพร้อมทั้งด้านอุปกรณ์ และสถานที่ส่งเสริมให้นักศึกษามีทักษะทางด้านเทคโนโลยีในระดับมากซึ่งส่งผลต่อความพร้อมในการเรียนออนไลน์ ซึ่งนักศึกษาสาวาวิชาภาษาอังกฤษ มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ในระดับมากเป็นอันดับแรก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Kuama and Intharaksa (2016, pp. 55, 74) พบว่า นักศึกษาที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษ มีทักษะในการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษา ที่มีความสามารถด้านภาษาอังกฤษน้อย อีกทั้งการเรียนออนไลน์ ยังสามารถช่วยให้นักศึกษาสาวาวิชาภาษาอังกฤษมีความรับผิดชอบมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเรียนออนไลน์มีการจัดตารางเวลา เพื่อส่งงานตามกำหนด ทำให้นักศึกษามีความกระตือรือร้น เกิดแรงจูงใจในการเรียน ส่วนหลักสูตรที่มีนักศึกษา พร้อมในการเรียนออนไลน์ในลำดับสุดท้าย คือ สาขาคณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ Russell et al. (2009, p. 445) และณัฐวรรณ์ ขจัดภัย (Khajadpai, 2016, p. 48) พบว่า การเรียนคณิตศาสตร์ ด้วยวิธีออนไลน์ทำให้ผู้สอนและผู้เรียนไม่สามารถติดต่อบริการคำอธิบายเพิ่มเติมอย่างต่อเนื่องเหมือนกับเรียนในห้องเรียน เนื่องจากนักศึกษาต้องส่งคำถามผ่านอีเมลหรือกระดานสนทนา ผู้สอนอาจไม่สามารถตอบคำถามนั้นได้ทันที นอกจากนี้อธิบายผ่านทางออนไลน์ นักศึกษาไม่สามารถแทรกถามในจุดที่สงสัยได้เหมือนการอธิบายในห้องเรียน ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจเนื้อหา ประกอบกับการเรียนออนไลน์อาจทำให้นักศึกษาขาดปฏิสัมพันธ์กับเพื่อนนักศึกษา ซึ่งส่งผลต่อความเข้าใจบทเรียน เนื่องจากเพื่อนร่วมชั้นเป็นแหล่งข้อมูลหนึ่งซึ่งสามารถให้คำอธิบายเพิ่มเติมในกรณีที่ นักศึกษาไม่เข้าใจบทเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าเมื่อต้องปรับการเรียนเป็นรูปแบบออนไลน์ นักศึกษาสาวาวิชาคณิตศาสตร์หลักสูตรภาษาอังกฤษมีความพร้อมในด้านการสื่อสารออนไลน์อยู่ในลำดับสุดท้าย

การเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ของนักศึกษาตามชั้นปีมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อทดสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า นักศึกษาชั้นปีที่ 4 มีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ มากกว่านักศึกษาชั้นปีที่ 1 และ 2 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hung et al. (2010, p. 1087) ที่พบว่านักศึกษาที่ศึกษา ในชั้นปีที่สูง มีทักษะและความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์และการใช้อินเทอร์เน็ตมากกว่า ทำให้เกิดความมั่นใจ และความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษาในชั้นปีที่ต่ำกว่า เมื่อเปรียบเทียบความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ ของนักศึกษา ที่จำแนกกลุ่มสาขาวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และกลุ่มสาขาวิชาภาษาและสังคมศาสตร์ พบว่ามีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิวรรณ ดันตโรจนางค์ (Tuntirojanawong, 2014, p. 11) ที่พบว่า นักศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่มีการฝึกอบรมคอมพิวเตอร์และเรียนรู้ ระบบออนไลน์ด้วยตนเองมาก่อน เช่น การจัดพิมพ์เอกสาร การใช้คอมพิวเตอร์ในการจัดเก็บข้อมูล การคัดลอก และย้ายข้อมูล การใช้โปรแกรมเขียนและส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ รวมถึงการค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมทางอินเทอร์เน็ต เป็นต้น ทำให้นักศึกษาในกลุ่มสาขาวิชาที่แตกต่างกันมีทักษะที่จำเป็นต้องใช้ในการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ นักศึกษาในทุกสาขาวิชายังมีความพร้อมทางด้านอุปกรณ์ และสถานที่ในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ต ทั้งทักษะ และอุปกรณ์ที่เอื้ออำนวยต่างส่งผลให้นักเรียนในทุกสาขาวิชามีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์ไม่แตกต่างกัน

สำหรับนักศึกษาที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาไทยมีความพร้อมต่อการเรียนออนไลน์มากกว่านักศึกษา ที่เรียนหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ เนื่องด้วยนักศึกษาในหลักสูตรที่สอนด้วยภาษาอังกฤษ อาจมีข้อจำกัด ด้านทักษะภาษาอังกฤษ ซึ่งส่งผลต่อความมั่นใจในการสื่อสาร มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mulenburg and Berge (2005, pp. 35-36, 47) ที่ระบุว่าความสามารถทางด้านภาษาซึ่งเป็นส่วนความสามารถทางวิชาการคืออุปสรรคหนึ่ง ต่อการเรียนออนไลน์ที่อาจส่งผลให้ความสามารถในการเรียนออนไลน์ลดลง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักสูตรที่สอน เป็นภาษาอังกฤษที่ผู้เรียนอาจไม่มีความเชี่ยวชาญทางด้านภาษาอังกฤษ ข้อจำกัดดังกล่าวจึงส่งผลต่อความเข้าใจในเนื้อหา ความมั่นใจในการแสดงความคิดเห็น การให้ข้อมูลสะท้อนกลับ รวมทั้งความสามารถในการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม ในประเด็นที่สงสัย อันจะส่งผลให้ผู้เรียนอาจไม่สามารถร่วมแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่นในชั้นเรียน ซึ่งส่งผลต่อการเรียนรู้ ของผู้เรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ผลการศึกษาความพร้อมของนักศึกษาในการเรียนออนไลน์ พบว่า ทักษะการติดต่อสื่อสารออนไลน์ เป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ควรดำเนินการดังนี้

1.1 จากผลการศึกษาพบว่า “นักศึกษามีความสามารถในการเขียนแสดงความคิดเห็นให้ผู้อื่นเข้าใจได้” และ “นักศึกษาสามารถให้ข้อมูลสะท้อนกลับอย่างสร้างสรรค์แม้ว่านักศึกษาไม่เห็นด้วยกับประเด็นดังกล่าวก็ตาม” มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับสุดท้าย ผู้สอนสามารถช่วยเหลือนักศึกษาโดยการเพิ่มเนื้อหาการเรียนวิธีการเขียนเพื่อแสดงความคิดเห็น รวมถึงสอนกระบวนการคิดและวิธีการพูดอย่างสร้างสรรค์เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อทั้งตัวผู้พูด และเพื่อนร่วมชั้น หากนักศึกษาในชั้นเรียนรู้จักการคิดและสามารถให้ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ได้ จะทำให้นักศึกษามีความมั่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็น สามารถต่อยอดทางความคิด ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อชั้นเรียน

1.2 การเรียนออนไลน์ในวิชาที่ต้องมีการรวมกลุ่มเพื่อทำกิจกรรมร่วมกัน หากนักศึกษาไม่สามารถรวมกลุ่มกันเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นแบบตัวต่อตัว ผู้สอนจำเป็น ต้องหาเครื่องมือ หรือวิธีการที่จะช่วยให้นักศึกษามีการสื่อสารกันได้ง่ายยิ่งขึ้น เช่น การสร้างกระดานความคิดเห็น การนำโปรแกรมสื่อสารอื่น ๆ มาใช้ โดยผู้สอน เป็นผู้สังเกตการณ์ว่านักศึกษามีการสนทนาแลกเปลี่ยนผ่านเครื่องมือที่สร้างขึ้นมาน้อยเพียงใด และผู้สอนต้องมีการกระตุ้นให้นักศึกษามีการสื่อสารกันมากขึ้นโดยการตั้งคำถาม การต่อยอดทางความคิด ตรวจสอบคำตอบที่ได้ของนักศึกษา เพื่อนำมาปรับปรุงรูปแบบการเรียนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยต่อไป

1. ศึกษาความพร้อมของนักศึกษาคณะอื่น ๆ ในมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ต่อการเรียนออนไลน์ เพื่อนำข้อมูลมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนออนไลน์ในภาพรวมของมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

2. ศึกษาข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากการเรียนออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมาใช้ในการวางแผนการปรับปรุงการเรียนการสอนออนไลน์ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bernard, R. M., Brauser, A., Abrami, P. C., & Surkes, M. (2004). The development of a questionnaire for predicting online learning achievement. *Distance Education, 25*(1), 31-47.
- Dray, B. J., Lowenthal, P. R., Miskiewicz, M. J., Ruiz-Primo, M. A., & Marczyński, K. (2011). Developing an instrument to assess student readiness for online learning: A validation study. *Distance Education, 32*(1), 29-47.
- Hung, M.-L., Chou, C., Chen, C.-H., & Own, Z.-Y. (2010). Learner readiness for online learning: Scale development and student perceptions. *Computer & Education, 55*(3), 1080-1090.
- Jitsupa, J., Songsom, N., & Nilsook, P. (2014). The study of e-learning readiness of undergraduate students of Suan Dusit Rajabhat University. *Journal of Industrial Education, 13*(2), 66-73. (In Thai)
- Kerr, M. S., Rynearson, K., & Kerr, M. C. (2006). Student characteristics for online learning success. *The Internet and Higher Education, 9*(2), 91-105.

- Khajadpai, N. (2016). Development of web base instruction in 554251, course interior design 1. *NRRU Community Research Journal*, 10(2), 41-50. (In Thai)
- Kuama, S., & Intharaksa, U. (2016). Is online learning suitable for all English language students?. *Journal of Language Teaching and Learning in Thailand*, 52, 53-82. (In Thai)
- Martin, F., Stamper, B., & Flowers, C. (2020). Examining student perception of readiness for online learning: Importance and confidence. *Online Learning Journal*, 24(2), 38-58.
- Muilenburg, L. Y., & Berge, Z. L. (2005). Student barriers to online learning: A factor analytic study. *Distance Education*, 26(1), 29-48.
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2020). Learning remotely when schools close: How well are students are schools prepared? Insights from PISA. Retrieved August 25, 2020 from <https://www.oecd.org/> (In Thai)
- Oxford College. (n.d.). *Analysis of variance (One-way ANOVA)*. Retrieved January 28, 2022, from <http://mathcenter.oxford.emory.edu/site/math117/anova/>
- Pattanasombutsook, M. (2021). Validation of nursing research reports and proper use of social science research instruments in publishing. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, 8(2), 329-343. (In Thai)
- Rattanamanee, N., & Phasunon, P. (2019). Response rate in quantitative research. *Journal of Humanities and Social Sciences Thonburi University*, 13(3), 181-188. (In Thai)
- Russell, M., Kleiman, G., Douglas, J., & Douglas, R. C. (2009). Comparing self-pace and cohort-based online courses for teachers. *Journal of Research on Technology in Education*, 41(4), 443-466.
- Smith, P. J. (2005). Learning preferences and readiness for online learning. *Educational Psychology: An International Journal of Experimental Educational Psychology*, 25(1), 3-12.
- Srisaard, B. (2018). Data interpretation in the rating scale instrument. *Journal of Educational Measurement Mahasarakham University*, 2(1), 64-70. (In Thai)
- Thai government gazette. (2004). *Rajabhat University Act B. E. 2547*. 121(Special part 23 Kor), 1-24. (In Thai)
- Tuntirojanawong, S. (2014). Students' readiness for E-learning: A case study of graduate students in Educational Administration Department School of Educational Studies Sukhothai Thammathirat Open University. *Electronic Journal of Open and Distance Innovative Learning*, 4(2), 1-17. (In Thai)
- UNESCO. (2020). *COVID-19 impact on education*. Retrieved August 3, 2020, from <https://en.unesco.org/covid19/educationresponse>
- Watkins, R., Leigh, D., & Triner, D. (2004). Assessing readiness for online learning. *Performance Improvement Quarterly*, 17(4), 66-79.
- Yu, T. (2018). Examining construct validity of the Student Online Learning Readiness (SOLR) instrument using confirmatory factor analysis. *Online Learning*, 22(4), 277-288.

การเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุ

ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)

MEDIA EXPOSURE, ATTITUDE, AND RISK PREVENTION BEHAVIORS OF ELDERLY PEOPLE TOWARDS THE SITUATION OF THE SPREAD OF THE CORONAVIRUS DISEASE (COVID-19)

สราลี สนธิจันทร์^{1*}, วิรัตน์ สนธิจันทร์²

Saralee Sonchan^{1*}, Wirat Sonchan²

^{1*}, ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สาขาวิชาสื่อสารมวลชนทางกีฬา คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา 20131 ประเทศไทย

^{1*}, ²Assistant Professor Dr., Sport Mass Communications in Faculty of Sport Science, Burapha University, 20131, Thailand
E-mail address : *saralee@go.buu.ac.th (Corresponding author); wirats@go.buu.ac.th (Author)

รับบทความ : 10 กุมภาพันธ์ 2564 / ปรับแก้ไข : 9 เมษายน 2564 / ตอรับบทความ : 12 พฤษภาคม 2564

Received : 10 February 2021 / Revised : 9 April 2021 / Accepted : 12 May 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.6>

ABSTRACT

Reducing the risk of death of the elderly is achieved by providing practical advice to prevent and reduce the spread of coronavirus. This research aimed to: 1) study media exposure, attitudes and risk prevention behaviors; 2) compare demographic characteristics towards media exposure; and 3) study the relationship between media exposure, attitudes, and risk prevention behaviors of elderly people in the circumstances of the coronavirus pandemic. A sample size of 420 people was chosen without knowing the population and using the Purposive sampling method. The research instrument was a questionnaire with a very high reliability. Data collection was carried out by administering the questionnaire and analyzing the data by using a combination of the descriptive statistics of percentage, means and standard deviations, and inferential statistics to test hypotheses with t-tests, one-way ANOVA analysis, and Pearson product moment correlation statistics. The results showed that the sample was moderately open to media, had a high level of attitude and behavior towards risk prevention in the situation of the coronavirus pandemic, with different levels of education and income resulting in different exposure to media, and the relationship between exposure to media, attitudes and risk prevention behaviors was positively related. So, media and communication methods should be planned and implemented to suit demographic characteristics, including the use of media to provide a wide range of information, interest, and continuously spread to target audiences.

Keywords : Media exposure, Attitude, Behavior, Elderly people, Covid-19 pandemic

บทคัดย่อ

การลดภาวะเสี่ยงต่อการเสียชีวิตของผู้สูงอายุทำได้ด้วยการให้คำแนะนำการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันและลดการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ในงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยง 2) เปรียบเทียบลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กำหนดขนาดตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากรแน่นอน จำนวน 420 คน และใช้วิธีเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถาม ที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการลงพื้นที่ภาคสนาม นำข้อมูลที่ได้นำมาทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการแจกแจงแบบที่ t-test วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และสถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่ออยู่ในระดับปานกลาง มีทัศนคติและพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก

โดยมีระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน ทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกันได้ และความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้นจึงควรมีการวางแผน การใช้สื่อ การเลือกใช้สื่อและวิธีการสื่อสารให้สอดคล้อง เหมาะสมกับลักษณะทางประชากร และใช้สื่อเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย น่าสนใจ เผยแพร่แบบเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : การเปิดรับสื่อ, ทักษะคิด, พฤติกรรม, ผู้สูงอายุ, ไวรัสโคโรนา 2019

บทนำ

ปัจจุบันการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 (โควิด-19) เป็นวิกฤติที่ทั่วโลกกำลังได้รับผลกระทบอย่างมาก โดยจุดเริ่มต้นของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น เริ่มตั้งแต่มีรายงานการพบผู้ป่วยโรคปอดอักเสบ โดยไม่ทราบสาเหตุเป็นจำนวนมาก ณ เมืองอู่ฮั่น สาธารณรัฐประชาชนจีน ในช่วงปลายปีพ.ศ. 2562 ซึ่งต่อมาทำให้เกิดการแพร่ระบาดอย่างหนักในอีกหลายประเทศ และส่งผลให้ผู้ติดเชื้อในประเทศต่าง ๆ มีจำนวนเพิ่มมากขึ้นทุกวัน จนองค์การอนามัยโลกต้องออกมาประกาศ “ภาวะฉุกเฉินด้านสาธารณสุขของโลก” (Putcharoen, 2020, online) และในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขออกมาประกาศให้ “โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019” หรือ “โรคโควิด-19” เป็นโรคติดต่ออันตรายตามพระราชบัญญัติโรคติดต่อ พ.ศ. 2558 โดยให้มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 มีนาคม พ.ศ. 2563 ซึ่งองค์การอนามัยโลกระบุว่า ไวรัสโคโรนาเป็นกลุ่มของเชื้อไวรัสที่สามารถก่อให้เกิดโรคทางเดินหายใจในคน เป็นสาเหตุทำให้เกิดความเจ็บป่วยต่าง ๆ ตั้งแต่โรคหวัดธรรมดา จนถึงโรคที่ทำให้เกิดความเจ็บป่วยอย่างรุนแรง เช่น โรคทางเดินหายใจตะวันออกกลาง (MERS) และโรคระบบทางเดินหายใจเฉียบพลันร้ายแรง (SARS) ซึ่งองค์การอนามัยโลกยังไม่สามารถหาที่มาของเชื้อได้อย่างชัดเจน และปัจจุบันเชื้อไวรัสสามารถแพร่กระจายจากคนสู่คนได้ จากการถูกไอ จาม หรือสัมผัสกับสารคัดหลั่งของผู้ป่วย โดยผู้ที่ติดเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 จะมีอาการเช่นเดียวกับผู้ป่วยที่มีการติดเชื้อในระบบทางเดินหายใจ ซึ่งจะแสดงอาการตั้งแต่ระดับความรุนแรงน้อย ได้แก่ คัดจมูก เจ็บคอ ไอ และมีไข้ โดยบางรายจะแสดงอาการในระดับรุนแรงมาก และบางรายก็อาจถึงขั้นเสียชีวิต โดยกลุ่มที่เสี่ยงต่อการเจ็บป่วยรุนแรงเมื่อได้รับเชื้อไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ 2019 ก็คือ ผู้สูงอายุ และผู้ที่มีโรคประจำตัว (WHO Thailand, 2020, online)

ผู้สูงอายุถือเป็นประชาชนกลุ่มเสี่ยงต่อการเกิดโรค เนื่องจากผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีโรคประจำตัว เช่น โรคเบาหวาน โรคหัวใจ และโรคความดันโลหิต ทำให้มีความเสี่ยงต่อการติดเชื้อได้ง่าย และอาจมีอาการรุนแรงมากกว่ากลุ่มวัยอื่น ซึ่งจากการวิเคราะห์ให้ผู้ติดเชื้อมากกว่า 44,000 คน ในสาธารณรัฐประชาชนจีน พบว่า อัตราการเสียชีวิตของผู้สูงอายุนั้น สูงกว่าวัยกลางคนถึง 10 เท่า (BBC News, 2020, online) ส่วนสถานการณ์ในประเทศไทย กระทรวงสาธารณสุขและสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (Ministry of Public Health and Thai Health Promotion Foundation, 2020, online) ระบุว่า อัตราการเสียชีวิตของผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่มีอายุ 70-79 ปี สูงถึงร้อยละ 8 และสูงขึ้นเป็นร้อยละ 14.8 ในคนอายุ 80 ปีขึ้นไป เนื่องจากปอดของผู้สูงอายุมักอ่อนแอตามวัย และเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะเข้าไปทำลายปอดจนไม่สามารถฟื้นฟูได้ ซึ่งทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเสียชีวิต ดังนั้น ผู้สูงอายุจึงควรได้รับคำแนะนำการปฏิบัติตนเพื่อป้องกันและลดการแพร่เชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีข้อมูลข่าวสารมากมายและหลากหลาย จนทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและวิตกกังวลในการดำเนินชีวิต นายกรัฐมนตรีจึงจัดตั้ง “ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)” เรียกโดยย่อว่า “ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19” ขึ้น

มีหน้าที่ชี้แจงประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน โดยประเด็นที่ต้องแถลงการณ์ทุกวัน คือ ยอดรวมผู้ป่วยสะสมในประเทศไทย ยอดผู้ป่วยรายใหม่ ยอดผู้ป่วยที่อยู่ระหว่างรักษา ยอดผู้หายป่วย ยอดผู้เสียชีวิต อีกทั้งยังแถลงถึงปัจจัยที่มีผลต่อการควบคุมการระบาด แนวทางป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัส และผลกระทบต่อกลุ่มคนผ่านสื่อต่าง ๆ โดย นายแพทย์ ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน ให้ความสำคัญกับกลุ่มผู้สูงอายุ เพราะผู้เสียชีวิตที่ยืนยันส่วนใหญ่เป็นผู้สูงอายุและมีโรคประจำตัว จึงทำให้ประชากรกลุ่มนี้เป็นกลุ่มเสี่ยง มีอัตราการเสียชีวิตสูง และต้องเฝ้าระวังเป็นพิเศษ (BBC News, 2020, online)

จากการรายงานข่าววันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2563 ของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ซึ่งผ่านมา 134 วัน หลังจากพบผู้ป่วยคนแรกในไทย มีผู้ป่วยสะสม 3,042 ราย รักษาหาย 2,928 ราย กำลังรักษา 57 ราย และเสียชีวิต 57 ราย ซึ่งในรายงานระบุว่า จังหวัดที่พบผู้ป่วยมากที่สุด คือ กรุงเทพมหานคร จำนวน 1,551 ราย (The Standard, 2020, online) โดยจังหวัดที่ยังไม่มีรายงานการพบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีจำนวน 10 จังหวัด โดยจาก 10 จังหวัดนี้ หากมองในแง่ระยะทางที่ใกล้กับกรุงเทพมหานครที่มีผู้ติดเชื้อมากที่สุดในประเทศ มีเพียง 3 จังหวัด ที่มีระยะทางห่างจากกรุงเทพมหานครไม่ถึง 200 กิโลเมตร คือ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผู้สูงอายุใน 3 จังหวัดดังกล่าว เพราะอาศัยอยู่ใกล้กรุงเทพมหานคร แต่กลับไม่พบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และด้วยพื้นที่ที่ใกล้กับกรุงเทพมหานครยังทำให้สามารถเข้าถึงการสื่อสารได้หลากหลายช่องทาง ซึ่งการสื่อสารนั้นมีความสำคัญอย่างมาก เพราะการสื่อสารมีวัตถุประสงค์เพื่อแจ้งให้ทราบ (To inform) เพื่อให้ความรู้ความเข้าใจ (To educate) เพื่อโน้มน้าวใจให้คล้อยตาม (To persuade) และเพื่อความบันเทิง (To entertain) ซึ่งการสื่อสารจะถูกกำหนดให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (Kasemsuk, 2011, p. 5) โดยการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร การป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 นั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้สูงอายุรับรู้ข้อมูลข่าวสารและเกิดความเข้าใจ จนกระทั่งเกิดพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อันนำไปสู่ความปลอดภัยของผู้สูงอายุในสังคมไทย ดังนั้น การสื่อสารจึงต้องเลือกใช้วิธีการสื่อสารต่าง ๆ ที่เหมาะสมสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ เช่น การใช้สื่อบุคคล การใช้สื่อมวลชน การใช้สื่อใหม่ เป็นต้น ซึ่งปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาว่าการสื่อสารดังกล่าวสามารถเข้าถึงผู้สูงอายุหรือไม่ อย่างไรก็ตาม เพราะการเปิดรับสื่อจะช่วยให้ผู้สูงอายุเกิดการรับรู้ต่อสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยจะส่งผลกระทบต่อทัศนคติ และเกิดพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนเพื่อประชาสัมพันธ์ และสร้างความรู้ความเข้าใจในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 รวมไปถึงการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นข้อมูลพื้นฐานทางวิชาการ อีกทั้งเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคอื่น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

2. เพื่อเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

สมมติฐานการวิจัย

1. ลักษณะทางประชากรด้านเพศ ระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกันมีผลทำให้การเปิดรับสื่อ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน

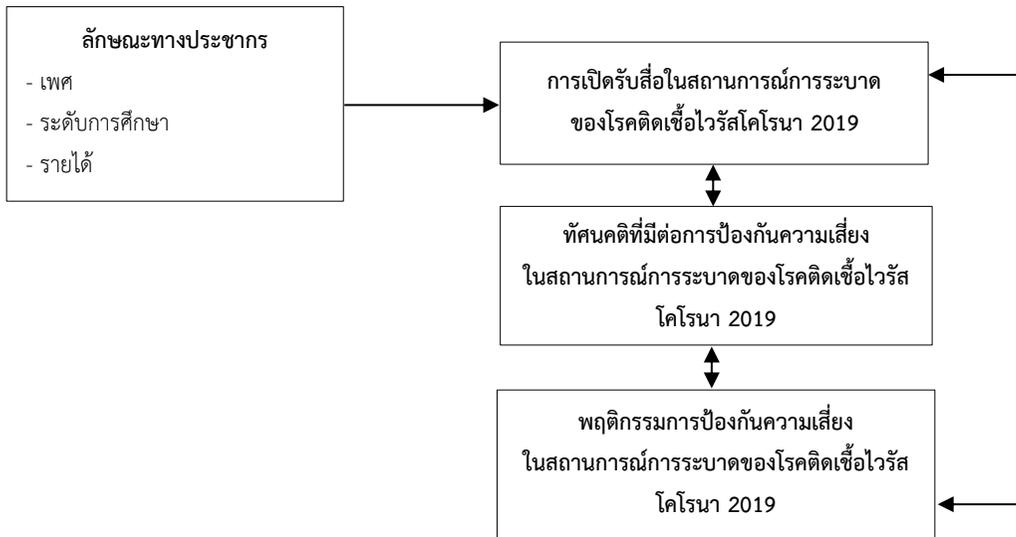
2. การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับทักษะคิด ที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

3. การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

4. ทักษะคิดที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กรอบแนวคิดการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ทักษะคิด พฤติกรรม โดยการเปิดรับสื่อ คือ การแสวงหาข้อมูลข่าวสาร การเปิดรับข้อมูลข่าวสาร และการเปิดรับประสบการณ์จากการดู การฟัง และการอ่านในเรื่องที่ตนเองสนใจ (Becker, 1987, p. 74) ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการเปิดรับสื่อผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล สื่อเฉพาะกิจ สื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อใหม่ เกี่ยวกับการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ส่วนทักษะคิด หมายถึง แนวทางที่เราคิดรู้สึก หรือมีท่าทีที่กระทำต่อบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา โดยทักษะคิดจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านี้ ซึ่งอาจรู้สึกในทางบวก หรือทางลบ หรือนิ่งเฉย (Wuttiharn, 2016, pp. 16-17) ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นความรู้สึกที่มีต่อคำแนะนำข้อควรปฏิบัติสำหรับผู้สูงอายุ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (Department of Health, Ministry of Public Health, 2020, online) และพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของสิ่งมีชีวิต ซึ่งการกระทำหรือกิจกรรมนั้นอาจเป็นการกระทำที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่ก็ได้ อาจแสดงออกมาโดยที่บุคคลอื่นจะสังเกต การกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม (Khemthong, 2009, p. 38) ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นพฤติกรรมในการปฏิบัติตนของผู้สูงอายุ เพื่อป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยกรมอนามัย กระทรวงสาธารณสุข (Department of Health, Ministry of Public Health, 2020, online) โดยนำมาประยุกต์ใช้สร้างเป็นกรอบแนวคิด การวิจัย ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประโยชน์การวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019
2. สามารถนำผลจากการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการสื่อสารให้เหมาะสมกับผู้สูงอายุในสถานการณ์อื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานทางวิชาการ และเป็นแนวทางในการศึกษาเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมในการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การแพร่ระบาดโรคอื่น ๆ ต่อไป

วิธีดำเนินการวิจัย

สำหรับงานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยบูรพา เลขที่เอกสารรับรองโครงการวิจัย: HU 059/2563 มีวิธีการดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ ผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดอ่างทอง จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดชัยนาท เคยเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร จึงใช้วิธีการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามสูตรการหาขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากรแน่นอนของ Cochran (1953, p. 13) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ร้อยละ 95 และที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 385 คน เพื่อให้ความเชื่อมั่นสูงขึ้น จึงใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน ทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยไม่อาศัยความน่าจะเป็น (Non-probability sampling) โดยวิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) จากผู้สูงอายุ 3 จังหวัด จังหวัดละ 140 คน รวมทั้งสิ้น 420 คน โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุตั้งแต่ 60 ปีขึ้นไป อาศัยอยู่ใน 3 จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง และเคยเปิดรับสื่อเกี่ยวกับสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบบสอบถามเป็นคำถามปลายปิด แบ่งเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 6 ข้อ ส่วนที่ 2 การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 15 ข้อ โดยมีคำตอบเป็น 5 ระดับ ส่วนที่ 3 ทศนคติที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ มีคำตอบเป็น 5 ระดับ และส่วนที่ 4 พฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จำนวน 10 ข้อ มีคำตอบเป็น 5 ระดับ ตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Content validity) ด้วยการพิจารณาให้คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้องตามวิธีการของ Rovinelli & Hambleton (1977, pp. 49-60) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องของแบบสอบถามทั้งหมด อยู่ระหว่าง 0.7-1.00 และจากการตรวจสอบความเชื่อถือได้ของแบบสอบถาม (Reliability) จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน ซึ่งเป็นการเก็บข้อมูลคนละพื้นที่กับการเก็บข้อมูลจริง วิเคราะห์ค่าความเชื่อถือได้ตามวิธีของ Cronbach (1974, p. 161) พบว่าได้เท่ากับ 0.87

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยการลงพื้นที่ภาคสนามในเดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2563 ภายหลังจากได้รับการรับรองจากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมเรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้สูงอายุจำนวน 3 จังหวัด คือ จังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง โดยประสานกับประธานชมรมผู้สูงอายุ, ผู้อำนวยการโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพประจำตำบล และผู้อำนวยการโรงเรียน ซึ่งการแจกและเก็บแบบสอบถามผู้วิจัยอธิบายรายละเอียดต่าง ๆ ของแบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่างได้รับทราบ และเมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความถูกต้องอีกครั้ง และทำการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย

วิเคราะห์ข้อมูลลักษณะประชากร การเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยรายงานด้วยค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) กำหนดเกณฑ์การพิจารณาค่าเฉลี่ยเพื่อแปลความหมายของระดับคะแนน 3 ระดับ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-2.33 อยู่ในระดับน้อย 2.34-3.67 อยู่ในระดับปานกลาง และ 3.68-5.00 อยู่ในระดับมาก (Ketsing, 1995, p. 9) ทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 โดยใช้สถิติการแจกแจงแบบที่ t-test (Independent t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2-4 ใช้สถิติสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) กำหนดค่าระดับนัยสำคัญที่ 0.05

ผลการวิจัย

ผลศึกษาการเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีดังต่อไปนี้

ผลการศึกษาลักษณะทางประชากร พบว่า กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คือ เพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 56.90 และเพศชาย คิดเป็นร้อยละ 43.10 อาศัยอยู่ในจังหวัดชัยนาท จังหวัดสิงห์บุรี และจังหวัดอ่างทอง เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 33.30 มีอายุระหว่าง 60-65 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.20 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 51.40 มีอาชีพข้าราชการเกษียณ/รัฐวิสาหกิจ ที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.60 และมีรายได้ 1,001-10,000 บาท มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 21.70

ตาราง 1 การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

รายการ	$\bar{X}$	SD	การเปิดรับสื่อ
1. วิทยุ	2.74	1.36	ปานกลาง
2. โทรทัศน์	4.58	0.74	มาก
3. หนังสือพิมพ์	2.51	1.26	ปานกลาง
4. เจ้าหน้าที่สาธารณสุข/อสม.	3.50	1.22	ปานกลาง
5. ผู้นำชุมชน/คนในชุมชน	3.39	1.22	ปานกลาง
6. คนในครอบครัว/ญาติ	4.29	0.85	มาก
7. เพื่อน	3.52	1.18	ปานกลาง
8. สื่อกิจกรรม	3.15	1.28	ปานกลาง
9. แผ่นพับ/ใบปลิว	2.59	1.20	ปานกลาง
10. โปสเตอร์/ป้ายโฆษณา	3.02	1.20	ปานกลาง
11. เฟซบุ๊ก (Facebook)	2.95	1.62	ปานกลาง
12. ไลน์ (Line)	3.28	1.63	ปานกลาง
13. เว็บไซต์ (Website)	2.62	1.51	ปานกลาง
14. ทวิตเตอร์ (Twitter)	1.88	1.20	น้อย
15. ยูทูป (YouTube)	2.63	1.53	ปานกลาง
รวม	3.11	0.80	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.11 โดยกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อจากโทรทัศน์มากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.58 รองลงมา คือ คนในครอบครัว/ญาติ มีค่าเฉลี่ย 4.29 และอันดับที่ 3 คือ เพื่อน มีค่าเฉลี่ย 3.52

ตาราง 2 ทศนคติที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

รายการ	$\bar{X}$	SD	ทศนคติ
1. รู้สึกปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อล้างมือ หรือใช้เจลแอลกอฮอล์เป็นประจำ	4.29	0.75	มาก
2. รู้สึกว่าการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก ทำให้เสี่ยงต่อการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4.15	0.93	มาก
3. รู้สึกว่าการรับประทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ จะช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้	4.44	0.75	มาก
4. รู้สึกปลอดภัยจากเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อใช้ช้อนกลางของตนเองในสถานการณ์ที่จำเป็นต้องรับประทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	4.35	0.79	มาก
5. รู้สึกว่าการออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนอย่างเพียงพอ จะช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	4.25	0.86	มาก
6. รู้สึกว่าการอยู่บ้านช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้	4.69	0.59	มาก
7. รู้สึกเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อทำนลิ้มรสหวานน้ำจากอนามัยก่อนออกจากบ้าน	4.41	0.86	มาก
8. รู้สึกเสี่ยงติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เมื่อต้องสวมกอดลูกหลานและคนในครอบครัว	3.27	1.27	ปานกลาง
9. รู้สึกว่าโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะหมดไป ถ้าเราให้ความร่วมมือกับแนวทาง การป้องกัน ความเสี่ยงต่าง ๆ	4.48	0.74	มาก
10. รู้สึกว่าภาครัฐจัดการกับปัญหาการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้	4.08	0.92	มาก
รวม	4.24	0.55	มาก

จากตาราง 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.24 โดยกลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุด คือ การอยู่บ้านช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีค่าเฉลี่ย 4.69 รองลงมา คือ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จะหมดไป ถ้าให้ความร่วมมือกับแนวทางการป้องกันความเสี่ยงต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ย 4.48 อันดับที่ 3 การรับประทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่จะช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ได้ มีค่าเฉลี่ย 4.44

ตาราง 3 พฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

รายการ	$\bar{X}$	SD	พฤติกรรม
1. ทานล้างมือด้วยน้ำและสบู่ หรือเจลแอลกอฮอล์ทุกครั้งก่อนรับประทานอาหาร และหลังเข้าห้องน้ำ	4.35	0.80	มาก
2. ทานหลีกเลี่ยงการใช้มือสัมผัสใบหน้า ตา ปาก จมูก	3.99	0.89	มาก
3. ทานดูแลตัวเองด้วยการเลือกทานอาหารที่ร้อนหรือปรุงสุกใหม่ ๆ	4.46	0.68	มาก
4. ทานใช้ช้อนกลางของตนเองเสมอ เมื่อต้องทานอาหารร่วมกับผู้อื่น	4.39	0.78	มาก
5. ทานออกกำลังกายสม่ำเสมอ และพักผ่อนอย่างเพียงพอ	3.89	1.05	มาก
6. ทานหลีกเลี่ยงการออกจากบ้านในช่วงที่มีการระบาดของโรค	4.55	0.68	มาก
7. ทานสวมหน้ากากอนามัยโดยปิดจากจมูกถึงคาง เมื่อต้องเดินทางออกนอกบ้าน	4.66	0.61	มาก
8. ทานหลีกเลี่ยงไม่อยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก	4.60	0.67	มาก
9. ทานไอ จาม ใส่กระดาษทิชชู แล้วทิ้งทิชชูลงในถุงพลาสติก ปิดปากถุงให้สนิทก่อนทิ้ง	4.04	1.06	มาก
10. ทานรักษาระยะห่าง 2 เมตร และหลีกเลี่ยงการสวมกอด พุดคุยในระยะใกล้ชิดกับบุคคลอื่น	4.20	0.83	มาก
รวม	4.31	0.54	มาก

จากตาราง 3 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.31 โดยกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุด คือ สวมหน้ากากอนามัยโดยปิดจากจมูกถึงคาง เมื่อต้องเดินทางออกนอกบ้าน มีค่าเฉลี่ย 4.66 รองลงมา คือ หลีกเลี่ยงไม่อยู่ใกล้ชิดผู้ที่มีอาการหวัด มีไข้ ไอ จาม มีน้ำมูก มีค่าเฉลี่ย 4.60 อันดับที่ 3 หลีกเลี่ยงการออกจากบ้านในช่วงที่มีการระบาดของโรค มีค่าเฉลี่ย 4.55

ผลการเปรียบเทียบลักษณะทางประชากรที่มีผลต่อการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีดังต่อไปนี้

ตาราง 4 ความแตกต่างระหว่างลักษณะทางประชากรด้านระดับการศึกษาและด้านรายได้กับการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

ลักษณะทางประชากร	การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019			
	$\bar{X}$	S.D.	F	P-Value
1. ระดับการศึกษา				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	2.87	0.80	22.81	0.00**
ปริญญาตรี	3.38	0.68		
สูงกว่าปริญญาตรี	3.33	0.79		

ตาราง 4 (ต่อ)

ลักษณะทางประชากร	การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019			
	$\bar{x}$	S.D.	F	P-Value
2. รายได้				
ไม่มีรายได้	2.62	0.63	8.35	0.00**
ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 1,000 บาท	2.68	0.81		
1,001 - 10,000 บาท	3.00	0.82		
10,001 - 20,000 บาท	3.10	0.84		
20,001 - 30,000 บาท	3.25	0.66		
30,001 - 40,000 บาท	3.45	0.76		
40,001 - 50,000 บาท	3.26	0.70		
มากกว่า 50,000 บาท	3.47	0.77		

** p<0.05

จากตาราง 4 พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีผลทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี เปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สำหรับรายได้แตกต่างกัน มีผลทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทดสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ ด้วยวิธีของ Scheffe พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท เปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 น้อยกว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุ ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีดังต่อไปนี้

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

หัวข้อ	ค่าสหสัมพันธ์กับทัศนคติ ที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยง ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019	ค่าสหสัมพันธ์กับพฤติกรรม การป้องกันความเสี่ยง ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อ ไวรัสโคโรนา 2019
การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของ โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019	0.36**	0.42**
ทัศนคติที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยง ในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา 2019		0.55**

** p<0.05

จากตาราง 5 พบว่า การเปิดรับสื่อ ทักษะคิด และพฤติกรรมกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยที่การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับทักษะคิดที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.36 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.42 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และทักษะคิดที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 กับพฤติกรรมกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.55 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

ผู้สูงอายุซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่างมีการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากโทรทัศน์มากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสื่อโทรทัศน์เป็นสื่อที่ผู้ชมเข้าถึงได้ง่าย อีกทั้งสามารถกระจายข้อมูลข่าวสารไปยังผู้รับสารจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว มีทั้งภาพและเสียงปรากฏ ทำให้ง่ายต่อการรับรู้ และความเข้าใจของผู้รับสาร ยิ่งไปกว่านั้นหากเป็นรายการถ่ายทอดสดจะได้เปรียบมากเพราะมีความรวดเร็ว (Teepaparn, 2010, p. 128) ซึ่งในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีการจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ให้ทำหน้าที่ชี้แจงประชาสัมพันธ์ รวมถึงแถลงสถานการณ์โควิด-19 สดผ่านโทรทัศน์ทุกวัน ในประเด็นยอดรวมของผู้ป่วยสะสมในประเทศไทย ยอดผู้ป่วยรายใหม่ ยอดผู้ป่วยที่อยู่ระหว่างรักษา ยอดผู้เสียชีวิต อีกทั้งยังแถลงถึงความซับซ้อนของโรค แนวทางป้องกันตนเองจากการติดเชื้อไวรัส และผลกระทบต่อกลุ่มคนต่าง ๆ เพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจให้กับประชาชน จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จากโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนนทนันท์ โสมนรินทร์ (Somnarin, 2013, p. 88) ที่พบว่าประชาชนในจังหวัดนนทบุรีได้รับข่าวสารเรื่องป้องกันโรคไข้เลือดออกจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด และยังคงสอดคล้องกับฉนวน วานวาจา (Wanwaja, 2014, p. 65) ที่พบว่า สื่อที่ประชาชนในกรุงเทพมหานครมีการเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคอ้วนมากที่สุด คือ โทรทัศน์ นอกจากนี้ มีทัศนคติต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก โดยรายช้อกรอยู่บ้านช่วยลดความเสี่ยงในการติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเป็นเพราะกลุ่มตัวอย่างตระหนักว่าตนเองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงมากกว่ากลุ่มอายุอื่น ๆ ซึ่งทัศนคติ หมายถึง แนวทางที่เราคิดรู้สึก หรือมีท่าทีที่กระทำต่อบางสิ่งบางอย่างในสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา โดยทัศนคติจะแสดงให้เห็นถึงทิศทางความรู้สึกต่อสิ่งเหล่านี้ ซึ่งอาจรู้สึกในทางบวก หรือทางลบ หรือนิ่งเฉย (Wuttigham, 2016, pp. 16-17) และกลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 อยู่ในระดับมาก อาจเป็นเพราะประเทศไทยมีอัตราการเสียชีวิตของผู้ติดเชื้อที่มีอายุ 70-79 ปี สูงถึงร้อยละ 8 และสูงขึ้นเป็นร้อยละ 14.8 ในคนที่มีอายุมากกว่า 80 ปี (Ministry of Public Health and Thai Health Promotion Foundation, 2020, online) ซึ่งทำให้กลุ่มตัวอย่างตระหนักว่าตนเองอยู่ในกลุ่มเสี่ยงต่อการติดเชื้อที่มีโอกาสรุนแรง และทำให้เกิดภาวะเสี่ยงต่อการเสียชีวิต ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างจึงมีพฤติกรรมกรรมการสวมหน้ากากอนามัยเมื่อต้องเดินทางออกนอกบ้าน เพื่อป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาด

ของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มากที่สุด ซึ่งพฤติกรรม หมายถึง การกระทำหรือกิจกรรมของสิ่งมีชีวิต ซึ่งการกระทำหรือกิจกรรมนั้นอาจเป็นการกระทำที่เฉพาะเจาะจงหรือไม่ก็ได้ อาจแสดงออกมาโดยที่บุคคลอื่นจะสังเกตการกระทำนั้นได้หรือไม่ก็ตาม (Khemthong, 2009, p. 38)

ลักษณะทางประชากรด้านระดับการศึกษา และรายได้ แตกต่างกัน มีผลทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกัน ขณะที่ด้านเพศแตกต่างกัน มีผลทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกัน โดยในด้านระดับการศึกษา พบว่าระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญาตรี เปิดรับสื่อน้อยกว่า และระดับปริญญาตรีและระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ซึ่งสอดคล้องกับประมะ สตะเวทิน (Satawethin, 1996, pp. 105-109) ที่กล่าวว่า ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความคิด ค่านิยม ทศนคติ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน คนที่มีระดับการศึกษาสูงจะได้เปรียบในการเป็นผู้รับสารที่ดี เพราะเป็นผู้มีความรู้กว้างขวางและเข้าใจสารได้เป็นอย่างดี และสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ยา เข้มทอง (Khemthong, 2009, p. 135) ที่พบว่า ลักษณะทางประชากรด้านระดับการศึกษาแตกต่างกัน ทำให้ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมีพฤติกรรมการเปิดรับสื่อการทำนายดวงชะตาจากสื่อแตกต่างกัน ด้านรายได้ พบว่า รายได้ต่ำกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท เปิดรับสื่อน้อยกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้มากกว่า 20,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับประมะ สตะเวทิน (Satawethin, 1996, pp. 105-109) ที่กล่าวว่า รายได้เป็นเครื่องกำหนดความต้องการความคิดเห็นเกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ และพฤติกรรมของคน คนที่มีฐานะดีหรือรายได้สูงจะมีการเปิดรับสื่อมาก โดยมักจะเป็นการเปิดรับเพื่อแสวงหาข่าวสารหนัก ๆ สำหรับนำไปใช้ประโยชน์ในโอกาสต่อไปได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปัทมา ปรัชญาวุฒิรัตน์ (Pratyawutthirat, 2007, p. 75) ที่พบว่า ลักษณะทางประชากรได้แก่ สถานภาพสมรส ระดับราชการ และรายได้ ทำให้การเปิดรับข่าวสารจากสื่อแตกต่างกัน และด้านเพศ พบว่า เพศแตกต่างกัน มีผลทำให้การเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากการระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของประชาชนทั้งชายและหญิง จึงทำให้การเปิดรับสื่อไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภพร วุฒิหาร (Wuttiharn, 2016, p. 150) ที่พบว่า เพศที่ต่างกัน มีระดับความถี่ในการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับโครงการบ้านประชารัฐจากสื่อโทรทัศน์ไม่แตกต่างกัน

การเปิดรับสื่อ ทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อธิบายได้ว่า กลุ่มตัวอย่างที่เปิดรับสื่อมาก ก็จะมีทศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาก ซึ่งสอดคล้องกับพรทิพย์ วรวิกิจโกศาท (Vorakijphokathorn, 1987, pp. 6-7) ที่กล่าวว่า การเปิดรับสื่อของผู้รับสารนั้น ผู้รับสารจะเลือกเปิดรับสื่อที่สอดคล้องกับความรู้ ค่านิยม ความเชื่อ และทศนคติของตนเอง และยังสอดคล้องกับจุมพล รอดคำดี (Rodcomdee, 1989, p. 117) ที่กล่าวถึงแนวคิดการเปลี่ยนแปลงทศนคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใดของมนุษย์ว่ามีกระบวนการเปลี่ยนแปลงอยู่ 3 ระดับ คือ การเปลี่ยนแปลงความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรม โดยแนวโน้มที่จะคล้อยตามการเปลี่ยนแปลงนั้นต้องคำนึงถึง 1) แหล่งข้อมูล (Source) ซึ่งเป็นแหล่งข้อมูลที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเจตคตินั้น 2) ข่าวสาร (Message) เนื้อหาข่าวสาร และ 3) ผู้รับข้อมูล (Audience) ซึ่งในการเปลี่ยนเจตคตินั้นควรคำนึงถึงลักษณะต่าง ๆ ของผู้รับข้อมูล อีกทั้งโดยปกติบุคคลต้องเผชิญปัญหาและเหตุการณ์ต่าง ๆ จากการเปลี่ยนแปลงทางสังคม บางคนอาจเปลี่ยนทศนคติได้ยากหรือง่ายแตกต่างกัน แต่สามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการเปิดรับข่าวสารที่ทำให้เกิดการยอมรับสิ่งใหม่ แต่ต้องมีความสัมพันธ์กับบุคคลที่รับข่าวสารนั้น ดังนั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างเปิดรับสื่อและเห็นการแพร่ระบาดของโรคอย่างหนักทั้งในและต่างประเทศ รวมถึงอัตราการเสียชีวิตในผู้สูงอายุจำนวนมาก

จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีทัศนคติต่อการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิศเรศ คำแหง (Kumhang, 2010, p. 158) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ในช่วงเทศกาลมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ในช่วงเทศกาล สำหรับการเปิดรับสื่อเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก โดยกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เปิดรับข่าวสารจากสื่อโทรทัศน์มากที่สุด ซึ่งโทรทัศน์เป็นสื่อมวลชนที่สามารถกระจายข้อมูลข่าวสารจากบุคคลหนึ่งหรือองค์หนึ่งไปยังมวลชนจำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว โดยหนึ่งในบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศของสื่อมวลชน คือ การกระตุ้นให้ประชาชนเกิดกระบวนการตัดสินใจยอมรับสิ่งใหม่ ๆ ทั้งในด้านทัศนคติและพฤติกรรม (Kasemsuk, 2011, p. 60) ดังนั้น เมื่อกลุ่มตัวอย่างเปิดรับข่าวสารจากสื่อมวลชน และสื่อมวลชนสื่อสารให้ประชาชนตระหนักถึงความรุนแรงของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฉนวนวาจา (Wanwaja, 2014, p. 71) ที่พบว่า การเปิดรับข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันโรคอ้วนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคอ้วน และทัศนคติที่มีต่อการป้องกันความเสี่ยงกับพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ซึ่งสอดคล้องกับธนพงษ์ จันทรชอน (Chanchoon, 2003, pp. 54-55) ที่ได้กล่าวไว้ว่าพฤติกรรม หมายถึง การตอบสนองต่อสิ่งเร้า ซึ่งเป็นผลที่เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระหว่างความตั้งใจและทัศนคติ เนื่องจากพฤติกรรมทางสังคมส่วนใหญ่ของมนุษย์ จะเกิดขึ้นจากความตั้งใจ ยกเว้นเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน ดังนั้น บุคคลมักจะแสดงพฤติกรรมต่อวัตถุหรือสิ่งเร้าตามที่ตนตั้งใจว่าอยากแสดงออกมา ซึ่งความตั้งใจนี้จะถูกกำหนดด้วยความเชื่อ และทัศนคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งนั้น จึงสามารถกล่าวได้ว่า พฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์มีความสัมพันธ์กับทัศนคติและความเชื่อที่มีต่อวัตถุด้วยเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอิศเรศ คำแหง (Kumhang, 2010, p. 162) ที่พบว่า ทัศนคติเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ในช่วงเทศกาลมีความสัมพันธ์กับการมีส่วนร่วมเกี่ยวกับกิจกรรมรณรงค์ในช่วงเทศกาล และงานวิจัยของนนทนช โสมนรินทร์ (Somnarin, 2013, p. 84) ที่พบว่า ทัศนคติในการป้องกันโรคไข้เลือดออกมีความสัมพันธ์กับการปฏิบัติตนในการป้องกันโรคไข้เลือดออก และงานวิจัยของฉนวนวาจา (Wanwaja, 2014, p. 72) ที่พบว่า ทัศนคติต่อการป้องกันโรคอ้วนมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันโรคอ้วน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ผู้สูงอายุเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งผู้สูงอายุมีการเปิดรับสื่อจากโทรทัศน์มากที่สุด ดังนั้น ในการวางแผนการสื่อสารในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ควรให้ความสำคัญกับการสื่อสารผ่านโทรทัศน์ ทั้งนี้ ควรสื่อสารให้น่าสนใจและเข้าใจง่ายเหมาะกับวัยของผู้สูงอายุ
2. จากผลการวิจัย พบว่า ลักษณะทางประชากรที่แตกต่างกันในการเปิดรับสื่อในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 แตกต่างกันได้แก่ ระดับการศึกษา และรายได้ ดังนั้น เพื่อให้การเปิดรับสื่อเพิ่มขึ้น และสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้มากขึ้น จึงควรเลือกใช้สื่อให้เหมาะสมกับลักษณะทางประชากรของตัวแปรข้างต้น กล่าวคือ ควรวางแผนการใช้สื่อรวมไปถึงวิธีการสื่อสารให้สอดคล้องกับระดับการศึกษาและรายได้ของผู้สูงอายุ
3. จากผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมการป้องกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 มีความสัมพันธ์กันทางบวก ดังนั้น ผู้ที่มีความเกี่ยวข้อง

จึงควรใช้สื่อเพื่อให้ข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์อย่างหลากหลาย น่าสนใจ เผยแพร่อย่างต่อเนื่อง เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ก็จะสามารถทำให้ผู้สูงอายุเปิดรับข่าวสารเพิ่มมากขึ้น และส่งผลให้ผู้สูงอายุมีทัศนคติที่ดี รวมไปถึงมีพฤติกรรมกำบังกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. การวิจัยนี้ทำการศึกษาก่อนเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมกำบังกันความเสี่ยงในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เฉพาะในกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งผู้ที่สนใจอาจเลือกศึกษากับกลุ่มวัยอื่น ๆ
2. การวิจัยนี้ทำการศึกษากับผู้สูงอายุในจังหวัดที่ไม่พบผู้ติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 เท่านั้น ซึ่งผู้ที่สนใจอาจเลือกศึกษาเปรียบเทียบกับผู้สูงอายุในจังหวัดที่พบผู้ติดเชื้อ เพื่อเพิ่มความหลากหลายทางประชากร และนำผลที่ได้ไปปรับใช้ในการวางแผนการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชนต่อไป
3. ผู้ที่สนใจอาจเลือกใช้รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการเปิดรับสื่อ ทัศนคติ และพฤติกรรมกำบังกันความเสี่ยงของผู้สูงอายุในสถานการณ์การระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

กิตติกรรมประกาศ

ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยบุคลากร คณะวิทยาศาสตร์การกีฬา มหาวิทยาลัยบูรพา ประจำปีงบประมาณ 2563

เอกสารอ้างอิง

- BBC News. (2020). *CORONAVIRUS: Sources, Symptom, Cure and Protection of Covonavirus-19*. Retrieved May 19, 2020, from <https://www.bbc.com/thai/features-51734255> (In Thai)
- BBC News. (2020). *Covid-19: Nearly 2,000 Coronavirus-19 infected patients in Thailand, Wisanu prepared to release the preventive measure after curfew, effective today*. Retrieved May 24, 2020, from <https://www.bbc.com/thai/thailand-52146442> (In Thai)
- Becker, L. S. (1987). *Discovering Mass Communication*. Illinois : Scott Foresman and Company Glenview.
- Chanon, T. (2003). *Way of Living, Media Exposure Behavior, and Attitude of Audiences on Viewing UBC Nation Channel*. Thesis, Master of Arts Program in Mass Communication, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York : John Wiley & Sons.
- Cronbach, L. J. (1974). *Essentials of Psychology Test (3rded.)*. New York : Row Publishers.
- Department of Health, Ministry of Public Health. (2020). *Suggestions for Elderly People*. Retrieved May 19, 2020, from <https://www.anamai.moph.go.th/main.php?filename=covid19> (In Thai)
- Kasemsuk, C. (2011). *Communication and Social Change*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Ketsing, W. (1995) *Statistics Use in the research*. Bangkok : Reserch Division, Office of the National Education.
- Khemthong, A. (2009). *Media Exposure of Fortune Telling, Attitude and Usage Behavior of the Service Toward Fortune Telling Of The People in Bangkok Metropolis*. Thesis, Master of Arts Program in Development Communication, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)

- Kumhang, I. (2010). *Media Exposure Attitude and Participation of Bangkokians in Don't Drive Drunk Festival Season* campaign. Thesis, Master of Arts Program in Development Communication, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Ministry of Public Health and Thai Health Promotion Foundation. (2020). *Manual for COVID-19! V.1*. Retrieved May 22, 2020, from <http://lln.me/coSNP3T> (In Thai)
- Pratyawutthirat, P. (2007). *Exposure and Awareness of Bangkok Metropolitan Administration officials toward Internal Public Relations Media Case Study : The Family Savings Management Support Center Project*. Thesis, Master of Arts Program in Communication Management for Public and Business Sectors, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Putcharoen, O. (2020). *Awareness, Learning, Coronavirus 2019 Infection*. Retrieved May 19, 2020, from <https://www.chula.ac.th/cuinside/26952/> (In Thai)
- Rodcomdee, J. (1989). *Mass Media for Development*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Satawethin, P. (1996). *Mass Communication: Process and Theories*. Bangkok : Phapphim Press. (In Thai)
- Somnarin, N. (2013). *Information Exposure, Knowledge, Attitude and Practice in Prevention of Dengue Hemorrhagic Fever of People in Nonthaburi Province*. Thesis, Master of Arts Program in Communication Arts and Information, Kasetsart University, Bangkok. (In Thai)
- Teepaparn, D. (2010). *Marketing Communications*. Bangkok : Amorn Printing. (In Thai)
- The Standard. (2020). *Recent Statistics of dead people and Coronavirus-19 infected patients*. Retrieved May 25, 2020, from <https://thestandard.co/coronavirus-coverage/>. (In Thai)
- Vorakijphokathorn, P. (1987). *Media Utilization for Public Relations*. Bangkok : Thammasat University Printing House. (In Thai)
- Wanwaja, M. (2014). *Correlation of Media Exposure, Knowledge, Attitude and Behavior to Prevent Obesity of People in Bangkok Metropolis*. Thesis, Master of Science Program in Sports Science, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- WHO Thailand. (2020). *Coronavirus (Thailand)*. Retrieved 19 May, 2020, from <https://www.who.int/thailand/health-topics/coronavirus> (In Thai)
- Wuttiarn, P. (2016). *Media Exposure, Knowledge, Attitude and Behavioral Towards The "Baan Pracha Rat" Project*. Thesis, Master of Arts Program in Mass Communication, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

DEVELOPING AND EVALUATING A LEARNING MANAGEMENT SYSTEM OF STEAM EDUCATION FOR ENHANCING CREATIVE THINKING OF STUDENTS IN SMALL ELEMENTARY SCHOOLS

วาสนา กิรติจำเริญ^{1*}, อิสรา พลนงค์²

Wasana Keeratichamroen^{1*}, Isara Phonong²

^{1*}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

^{1*}Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province 30000, Thailand

²อาจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *wasana.k@nrru.ac.th

รับบทความ : 26 สิงหาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 13 ตุลาคม 2564 / ตอรับบทความ : 3 พฤศจิกายน 2564

Received : 26 August 2021 / Revised : 13 October 2021 / Accepted : 3 September 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.7>

ABSTRACT

Creative thinking skills are one of the 4Cs of the 21st century that young people use in their work. The two purposes of this research were to develop a learning management system of STEAM education for enhancing the creative thinking of students and to study the effect of using the learning management system. The 47 students in grades 5 and 6 in a small elementary school were selected to be the sample by simple random sampling. A learning management system assessment form with a very high level of internal consistency, an achievement test with a high confidence value, a creativity assessment test, and STEAM education lesson plans were used as research tools. Data were collected by organizing learning activities in accordance with STEAM education's four plans. The mean, standard deviation, and t-test were used to analyze the data. According to the findings, a learning management system for enhancing creativity thinking has three components: 1. teaching objectives, 2. teaching and learning activities, and 3. evaluations. This learning management system includes a 7-step STEAM education teaching model, as well as four activity sets: 1) skyscraper activities, 2) rescue boat activities, 3) fantastic turbine activities, and 4) delicious jelly activities. Results of using the learning management system according to the STEAM education were as follows: learning achievement was significantly higher than before; learning achievement was significantly higher than the 70% criterion; and creative thinking was significantly higher than before. Therefore, it will be beneficial to smaller schools with fewer science and math teachers.

Keywords : Learning management system, STEAM education, Creative thinking, Learning achievement

บทคัดย่อ

ท่ามกลางวิกฤตการณ์ทางธรรมชาติและผลจากการพัฒนาทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เยาวชนจำเป็นต้องมีทักษะความคิดสร้างสรรค์ซึ่งเป็นหนึ่งในทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 สำหรับการรับมือกับวิกฤตการณ์เหล่านี้ การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก และศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก กลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 จาก 3 โรงเรียน จำนวน 47 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบประเมินระบบการจัดการเรียนรู้ที่มี ค่า IOC เท่ากับ 1.00 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.87 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ และแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัด

กิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา จำนวน 4 แผน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยพบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์มี 3 องค์ประกอบ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน 2) กิจกรรมการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผล สำหรับกิจกรรมการเรียนการสอนของระบบการจัดการเรียนรู้ประกอบด้วยรูปแบบการเรียนการสอนตามแนวสะเต็มศึกษา 7 ขั้นตอน ร่วมกับชุดกิจกรรม จำนวน 4 ชุด คือ กิจกรรมตีกระทบ กิจกรรมเรือกู้ภัย กิจกรรมกังหันลมที่ศจรีย์ และกิจกรรมเจลลี่แสนอร่อย ที่ส่งผลให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 และมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ดังนั้น จึงเป็นแนวทางในการนำการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็กที่มีครูวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ในจำนวนที่จำกัด

คำสำคัญ : ระบบการจัดการเรียนรู้, สะเต็มศึกษา, ความคิดสร้างสรรค์, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

บทนำ

ความก้าวหน้าทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีทำให้สังคมในปัจจุบันมีความต้องการบุคคลที่มีทักษะความคิดสร้างสรรค์เป็นอย่างมากเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับองค์กรต่าง ๆ ในการสร้างผลิตภัณฑ์หรือนวัตกรรมออกสู่สังคม อันเป็นการตอบสนองวิถีชีวิตและเพิ่มคุณภาพชีวิตให้กับประชาชนทั่วไปให้ดียิ่งขึ้น ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (Office of the Basic Education Commission, 2015, p. 6) ได้อธิบายว่าความคิดสร้างสรรค์เป็นความสามารถทางสมองที่คิดในลักษณะอนเกนกันนำไปสู่การค้นพบสิ่งแปลกใหม่ด้วยการคิดดัดแปลง ประยุกต์ ผสมผสานกันให้เกิดสิ่งใหม่ รวมทั้งการประดิษฐ์คิดค้นทฤษฎีหรือหลักการได้สำเร็จ ความคิดสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้มิใช่เพียงแต่คิดในสิ่งที่เป็นไปได้หรือสิ่งที่เป็เหตุเป็นผลเพียงอย่างเดียวเท่านั้น หากแต่ความคิดจินตนาการก็เป็สิ่งสำคัญที่ก่อให้เกิดความแปลกใหม่ แต่ต้องควบคู่กันไปกับความพยายามที่จะสร้างความคิดฝันหรือจินตนาการให้เป็ไปได้ จึงทำให้เกิดผลผลิตที่เป็ประโยชน์ต่อสังคม เนื่องจาก สังคมในอนาคตมีแนวโน้มที่จะทวีความซับซ้อนทางสังคมมากขึ้น มนุษย์จึงจำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ ทักษะและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ดังนั้นการเตรียมคนให้อยู่ในสังคมอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น จึงมีความจำเป็นที่ต้องให้การส่งเสริมหรือพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ ตั้งแต่ในปัจจุบันควบคู่ไปกับการส่งเสริมหรือพัฒนาความสามารถด้านอื่น ๆ ร่วมด้วย (Khuana & Khuana, 2018, p. 330) ซึ่งองค์กร NELS (The national center for education statistics) ได้ริเริ่มขับเคลื่อนให้มีการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการโดยเพิ่มศิลปศึกษา (Art education : A) เข้าไปใน STEM จึงเกิดเป็ STEAM ซึ่งเป็การใช้ศาสตร์ด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเป็พื้นฐาน โดยการกระบวนการเชิงวิศวกรรมและศิลปศาสตร์ในการสร้างผลิตภัณฑ์เชิงสร้างสรรค์ และใช้คณิตศาสตร์เป็ตัวช่วยในการดำเนินการตลอดทั้งกระบวนการ ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า STEAM เป็กระบวนการที่สามารถกระตุ้นการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดความคิดสร้างสรรค์มากขึ้น มีความเห็นอกเห็นใจผู้อื่นที่เกิดปัญหาในชีวิต (Empathy) และมีความสุขในการเรียนรู้ (Happiness) รวมถึงเป็การสร้าง ความมั่นคงในการสร้างนวัตกรรมและขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจในโลกแห่งศตวรรษที่ 21 ของประเทศสหรัฐอเมริกา (Maeda, 2013, pp. 1-3)

จากที่กล่าวมาข้างต้นทำให้ทราบว่า สะเต็มศึกษา (STEAM education) เป็แนวทางการจัดการเรียนรู้ (Approach) ที่มีจุดเริ่มต้นมาจาก STEM Education โดย STEM ได้รับการพัฒนาขึ้นเนื่องมาจากความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผลการวิจัยเกี่ยวกับสมองและการเสนอแนวคิดเกี่ยวกับทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ส่งผลให้กระบวนการทัศนทางการศึกษาเปลี่ยนแปลงไปการจัดการศึกษาทุกระดับเน้นให้ผู็เรียนเกิดการพัฒนาทักษะการคิดขั้นสูง เช่น ความคิดสร้างสรรค์ การคิดแก้ปัญหา การคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี

เป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้และการมีทักษะทางสังคม แนวโน้มของการจัดการศึกษาจึงจำเป็นต้องบูรณาการศาสตร์ต่าง ๆ เข้าด้วย (Siripattrachai, 2013, p. 49) ซึ่งรูปแบบการสอนตามแนวสะเต็มศึกษามีองค์ประกอบของรูปแบบการสอน 4 องค์ประกอบ คือ เป้าหมาย แนวคิดพื้นฐาน กระบวนการเรียนการสอน และการประเมินผล โดยสามารถออกแบบกระบวนการเรียนการสอน 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นการระบุความต้องการหรือปัญหา ขั้นการสำรวจค้นหาความรู้ ขั้นการออกแบบ ขั้นการสร้างและการพัฒนาด้านแบบ ขั้นการสื่อสารผลลัพธ์และข้อเสนอแนะ ขั้นการทบทวนการออกแบบ และขั้นการเผยแพร่ (Phonnong & Keeratichamroen, 2021, pp. 19-33) ซึ่งพบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น (Tayea, Mophan, & Waedrama, 2017, pp. 1-14) และนอกจากนี้ยังพบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์ที่สูงขึ้นด้วย (Tsurusaki et al., 2017, pp. 255-270) สำหรับระบบการจัดการเรียนรู้ หรือระบบการเรียนการสอน (Instructional system) มีพื้นฐานมาจากวิธีการเชิงระบบ (System approach) (Uzunboylu & Kosucu, 2020, p. 31) ซึ่งฉลองชัย ชิวสุทรสกุล (Thewasutharasakul, 2015, pp. 10-11) ได้อธิบายว่า ระบบการจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการบริหารจัดการเกี่ยวกับการเรียนการสอน โดยครอบคลุมพฤติกรรมการณ์การเรียนการสอนของนักเรียนและครูตั้งแต่เริ่มจนถึงสิ้นสุดการเรียนการสอน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งที่จะพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน และศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่ได้พัฒนาขึ้นมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก
2. เพื่อศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กในประเด็นดังต่อไปนี้
  - 2.1 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา
  - 2.2 เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70
  - 2.3 เปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

ประโยชน์การวิจัย

1. เป็นการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กเพื่อให้ครูในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กได้นำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน
2. ได้รับแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับใช้ในการพัฒนาความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก

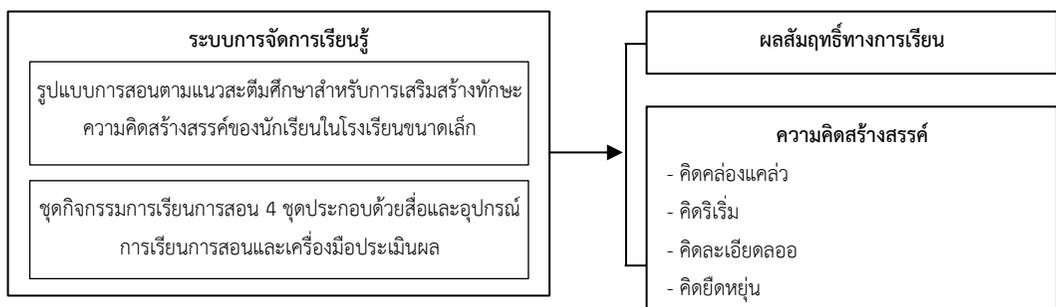
กรอบแนวคิดในการวิจัย

ความคิดสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการทางเขาวนปัญญาส่วนบุคคลที่ใช้ในการปฏิบัติงานหรือการแก้ปัญหา ในสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่ง ซึ่งต้องอาศัยการจินตนาการและความรู้ สอดคล้องกับ ประพันธ์ศิริ สุเสารัจ (Susaoaj, 2010, pp. 188-190) ที่อธิบายว่า ความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ทักษะย่อย คือ 1) คิดคล่องแคล่ว เป็นการคิดที่มีปฏิกิริยาตอบสนองต่อสิ่งเร้า สามารถสังเกตเห็น รับรู้ และเข้าใจสิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็ว เป็นการกำหนดคำตอบได้มาก ๆ และมีจำนวนความคิดเยอะ ๆ โดยใช้เวลาน้อย ๆ 2) คิดยืดหยุ่น เป็นการคิดหลากหลายทิศทาง

กว้างไกล หลายรูปแบบ โดยมุ่งเน้นทั้งเชิงปริมาณและคุณภาพของความคิดอันจะนำไปสู่ความคิดที่ดีและมีคุณภาพ 3) คิดริเริ่ม เป็นการคิดเพื่อให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และมีความแตกต่างจากบุคคลอื่นหรือต่างจากที่เคยมีมาก่อน หรืออาจเกิดจากการปรับปรุงของเดิมให้มีความแตกต่างออกไป 4) คิดละเอียดลออ เป็นความสามารถในการคิด เพื่อให้มองเห็นถึงรายละเอียดต่าง ๆ ที่สามารถนำมาเพิ่มเติมแนวคิดที่มีอยู่ก่อนหน้าให้เกิดความสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น

ระบบการจัดการเรียนรู้ เป็นชุดของกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีการบรรจุกระบวนการเรียนการสอน สื่อการสอน และแหล่งเรียนรู้ที่มีการจัดไว้อย่างเป็นระบบ สำหรับนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ (Loughary, 1968, pp. 730-731; Mahnaz, 1996, p. 505) ส่วนแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นแนวทางการจัดการเรียนรู้โดยการบูรณาการวิชาวิทยาศาสตร์ (Science) เทคโนโลยี (Technology) วิศวกรรมศาสตร์ (Engineering) ศิลปะ (Arts) และคณิตศาสตร์ (Mathematics) เข้าด้วยกันโดยมุ่งเน้นให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ และสามารถนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาจนเกิดทักษะในการแก้ปัญหาและสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ในการดำเนินชีวิตได้ (Orapiriyakul, 2019, p. 1) ซึ่งในงานวิจัยนี้เป็นการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่ใช้รูปแบบการสอนตามแนวสะเต็มศึกษาที่ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นที่ 1 การระบุความต้องการหรือปัญหา (Identifying) ขั้นที่ 2 การสำรวจค้นหาความรู้ (Investigation) ขั้นที่ 3 การออกแบบ (Designing) ขั้นที่ 4 การสร้างและการพัฒนาต้นแบบ (Modeling and improving) ขั้นที่ 5 การสื่อสารผลลัพธ์และข้อเสนอแนะ (Communication) ขั้นที่ 6 การทบทวนการออกแบบ (Redesigning) และขั้นที่ 7 การเผยแพร่ (Publishing) (Phonngong & Keeratichamroen, 2021, pp. 19-33)

ทั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้มุ่งพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก โดยใช้ ADDIE Model เป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ (Lefrancois, 1980, p. 181; Bishop et al., 2007, pp. 44-45) และมุ่งศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งจะศึกษาความคิดสร้างสรรค์และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ดังกรอบแนวคิดในการวิจัยที่แสดงได้ดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา การดำเนินการวิจัยของระยะนี้ใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey research) โดยมีกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญและชำนาญด้านหลักสูตรและการสอน 2 คน ด้านวิทยาศาสตร์ศึกษา 2 คน และด้านการวัดผลประเมินผล 1 คน ได้มาด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) (Srisa-ard, 2011, p. 45)

2. การศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา การดำเนินการวิจัยของระยะนี้ ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) โดยมีประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ดังนี้

2.1 ประชากร คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ของโรงเรียนขนาดเล็กในเขตอำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมาที่กำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 จำนวน 226 คน จากทั้งหมด 11 โรงเรียน

2.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ศึกษาในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2564 โรงเรียนบ้านหนองบัว โรงเรียนบ้านมะค่า และโรงเรียนบ้านคนชุม รวมจำนวน 47 คน ซึ่งได้มาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) (Srisa-ard, 2011, p. 45)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบประเมินระบบการจัดการเรียนรู้ มีขั้นตอนการสร้างดังนี้

1.1 ศึกษาแนวทางการแบบประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของนวัตกรรมทางการศึกษา

1.2 วิเคราะห์องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมแล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย (ภาพ 1)

1.3 สร้างแบบประเมินระบบการจัดการเรียนรู้ เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมขององค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ 3 ด้าน คือ ด้านที่ 1 จุดมุ่งหมายการเรียนการสอน ด้านที่ 2 กระบวนการเรียนการสอน และด้านที่ 3 การประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งแบบประเมินนี้มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดเกณฑ์ของระดับความสอดคล้องและเหมาะสม คือ 5 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และ 1 หมายถึง มีระดับความสอดคล้องและความเหมาะสม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.4 นำแบบประเมินระบบการจัดการเรียนรู้ส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินคุณภาพของเครื่องมือพบว่า มีค่า IOC เท่ากับ 1.00

2. การศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ เครื่องมือที่ใช้ในการทดลองและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

2.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา จำนวน 4 แผน แผนละ 4 ชั่วโมง รวม 16 ชั่วโมง ซึ่งแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 1 เรื่อง ติ๊กกระฟ้า แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 2 เรื่อง เรือกู้ภัย แผนการจัดการเรียนรู้ที่ 3 เรื่อง กังหันมหัศจรรย์ และแผนการจัดการเรียนรู้ที่ 4 เรื่อง เจลลี่แสนอร่อย โดยนำแผนการจัดการเรียนรู้ที่สร้างขึ้นส่งให้ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน เพื่อประเมินความสอดคล้องและความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้แบบประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) พบว่า แผนการจัดการเรียนรู้ทุกแผนมีคะแนนเฉลี่ยความสอดคล้องและเหมาะสม เท่ากับ 4.87 อยู่ในระดับมากที่สุด

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และแบบวัดความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.2.1 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน เป็นข้อสอบแบบเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 20 ข้อ ซึ่งเป็นแบบทดสอบที่ใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และหาคุณภาพ

ของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 0.67-1.00 ค่าความยากง่าย (p) อยู่ระหว่าง 0.27-0.75 ค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.29-0.71 และหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้ Kuder-Richardson 20 (KR-20) เท่ากับ 0.87

2.2.2 แบบวัดความคิดสร้างสรรค์ มีองค์ประกอบ 4 ด้าน จำนวน 3 กิจกรรม มีลักษณะเป็นแบบเขียนตอบ โดยยึดตามแนวคิดของ Guilford and Torrance ซึ่งมีค่าสหสัมพันธ์ของความคิดคล่องแคล่วเท่ากับ 1.00 ความคิดยืดหยุ่นเท่ากับ 0.99 ความคิดริเริ่มเท่ากับ 0.99 และความคิดละเอียดลออเท่ากับ 0.70 (Phanmanee, 2014, pp. 238-239)

การดำเนินการทดลองและการเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการขอรับรองจริยธรรมในมนุษย์ จากมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ใบรับรองหมายเลข HE-127-2564 วันที่รับรอง 2 เดือนกรกฎาคม พ.ศ. 2564 และดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. การพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา ดำเนินการดังนี้

1.1 สัมภาษณ์ความต้องการจากครูในโรงเรียนขนาดเล็กและศึกษาแนวทางในการจัดการเรียนการสอนของโรงเรียนขนาดเล็กทั้งในประเทศไทยและต่างประเทศ เพื่อนำมาใช้ในการออกแบบระบบการจัดการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก

1.2 กำหนดองค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 คือ จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 คือ กิจกรรมการเรียนการสอน และองค์ประกอบที่ 3 คือ การประเมินผลการเรียนการสอน

1.3 ออกแบบและสร้างระบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ดังนี้ องค์ประกอบที่ 1 คือ จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 คือ กิจกรรมการเรียนการสอน เป็นการบูรณาการหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เพื่อสร้างชุดกิจกรรม 4 ชุด ซึ่งแต่ละชุดกิจกรรมจะใช้ควบคู่กับรูปแบบการสอนตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับการเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่คณะผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้น องค์ประกอบที่ 3 คือ การประเมินผลการเรียนการสอน ทำการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้ของระบบการจัดการเรียนรู้ในทุกองค์ประกอบโดยผู้เชี่ยวชาญ 5 คน และนำข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขระบบการจัดการเรียนรู้ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้นก่อนนำไปทดลองใช้

2. การศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา คณะผู้วิจัยมีการดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

2.1 ก่อนการทดลอง ให้นักเรียนทดสอบก่อนเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความคิดสร้างสรรค์

2.2 ดำเนินการทดลอง คณะผู้วิจัยดำเนินการทดลองโดยใช้แผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาระยะเวลา 4 สัปดาห์ รวม 16 ชั่วโมง

2.3 หลังการทดลอง ให้นักเรียนทดสอบหลังเรียนโดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความคิดสร้างสรรค์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การหาค่าสถิติพื้นฐาน คำนวณค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของคะแนนจากแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและแบบวัดความคิดสร้างสรรค์
2. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่าง ด้วยการทดสอบค่าที (T-test for dependent)
3. การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนของกลุ่มตัวอย่างกับเกณฑ์ร้อยละ 70 ด้วยการทดสอบค่าที (T-test for one sample)

ผลการวิจัย

ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก มีดังต่อไปนี้

ตาราง 1 ผลการพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

องค์ประกอบของระบบการจัดการเรียนรู้	รายละเอียด
องค์ประกอบที่ 1 จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน	ระบบการจัดการเรียนรู้มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก
องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอน	กิจกรรมการเรียนการสอนของระบบการจัดการเรียนรู้ มีกระบวนการเรียนการสอนตามหลักการของรูปแบบการสอนตามแนวสะเต็มศึกษาสำหรับการเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งใช้ควบคู่กับสื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 กิจกรรม ได้แก่ กิจกรรมที่ 1 ตีกระทู้ กิจกรรมที่ 2 เรือกู้ภัย กิจกรรมที่ 3 กังหันหยดจรรย และกิจกรรมที่ 4 เจลลี่แสนอร่อย
องค์ประกอบที่ 3 การประเมินผล	การประเมินผลของระบบการจัดการเรียนรู้มุ่งเน้นเป็นประเมินทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก ด้วยแบบวัดทักษะความคิดสร้างสรรค์ ตามแนวคิดของ Guilford และ Torrance

จากตาราง 1 พบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน กิจกรรมการเรียนการสอน และการประเมินผล สำหรับนำไปใช้ในการอำนวยความสะดวกให้แก่ครูในโรงเรียนขนาดเล็กในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้แก่นักเรียน

ตาราง 2 ผลการประเมินความสอดคล้องและเหมาะสมของระบบการจัดการเรียนรู้

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย	ระดับ ความสอดคล้อง และเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
องค์ประกอบที่ 1 จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน							
1. จุดมุ่งหมายของระบบการจัดการเรียนรู้มีความมุ่งหวังในการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด

ตาราง 2 (ต่อ)

รายการประเมิน	ความคิดเห็นผู้เชี่ยวชาญ					เฉลี่ย	ระดับ ความสอดคล้อง และเหมาะสม
	1	2	3	4	5		
2. จุดมุ่งหมายของระบบการจัดการเรียนรู้มีประโยชน์ต่อนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
3. จุดมุ่งหมายของระบบการจัดการเรียนรู้สามารถนำไปสู่การปฏิบัติได้จริงในโรงเรียนขนาดเล็ก	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอน							
1. กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีกระบวนการสอนตามแนวทางของรูปแบบการสอนบนพื้นฐานของ STEAM Education 7 ขั้นตอน มีความสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของระบบการจัดการเรียนรู้	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
2. กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีกระบวนการสอนตามแนวทางของรูปแบบการสอนบนพื้นฐานของ STEAM Education 7 ขั้นตอน มีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
3. กิจกรรมการเรียนการสอนซึ่งมีกระบวนการสอนตามแนวทางของรูปแบบการสอนบนพื้นฐานของ STEAM Education 7 ขั้นตอน สามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนได้จริงในโรงเรียนขนาดเล็ก	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
4. สื่อและอุปกรณ์การเรียนการสอน ทั้ง 4 ชุด คือ ตีกระทบ้า เรือกู้ภัย กังหันกังตจรรย และเจल्लीแสนร่อย มีความเหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
องค์ประกอบที่ 3 การประเมินผล							
1. เครื่องมือการประเมินผลสามารถนำไปใช้ประเมินระดับความคิดสร้างสรรค์ได้อย่างเหมาะสม	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
2. เครื่องมือการประเมินผลมีความเหมาะสมกับบริบทของผู้เรียน	5	5	5	5	5	5.00	มากที่สุด
โดยรวม						5.00	มากที่สุด

จากตาราง 2 พบว่า ระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก มีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับอำนวยความสะดวกให้ครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้แก่เด็กนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก โดยขั้นตอนของรูปแบบตามแนวคิด STEAM Education ทั้ง 7 ขั้นตอนที่ได้สังเคราะห์ขึ้นมา ได้แก่ ขั้นการระบุความต้องการหรือปัญหา (Identifying) ขั้นการสำรวจค้นหาความรู้ (Investigation) ขั้นการออกแบบ (Designing) ขั้นการสร้างและการพัฒนาต้นแบบ (Modeling and improving) ขั้นการสื่อสารผลลัพธ์และข้อเสนอแนะ (Communication) ขั้นการทบทวนการออกแบบ (Redesigning) และขั้นการเผยแพร่ (Publishing)

ผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก แสดงผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

1. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา แสดงดังตาราง 3

ตาราง 3 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	N	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	47	20	3.89	1.67	61.722**	0.000
หลังเรียน	47	20	16.19	1.71		

**p<0.01

จากตาราง 3 พบว่า ก่อนการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 3.89 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.67 หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 16.19 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 1.71 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงดังตาราง 4

ตาราง 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษากับเกณฑ์ร้อยละ 70

	N	คะแนนเต็ม	คะแนนร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	47	20	14	16.19	1.71	8.761**	0.000

**p<0.01

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 16.19 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา แสดงดังตาราง 5

ตาราง 5 การเปรียบเทียบคะแนนความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนโดยการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาก่อนและหลังเรียน

ความคิดสร้างสรรค์	n	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน		หลังเรียน		t	p
			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
1. ความคิดคล่องแคล่ว	47	41	12.17	4.22	16.02	4.88	10.305**	0.000
2. ความคิดยืดหยุ่น	47	41	10.68	4.12	13.72	4.23	13.140**	0.000
3. ความคิดริเริ่ม	47	41	9.70	4.08	12.38	4.24	12.452**	0.000
4. ความคิดละเอียดลออ	47	27	6.00	2.88	9.47	3.45	11.189**	0.000
รวม	47	150	38.55	14.84	51.60	15.96	15.096**	0.000

**p<0.01

จากตาราง 5 พบว่า นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ก่อนเรียนเฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 38.55 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 14.84 หลังการจัดการเรียนรู้ นักเรียนมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์เฉลี่ย ($\bar{X}$) เท่ากับ 51.60 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เท่ากับ 15.96 สรุปผลการวิจัยได้ว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์จากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ด้านความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ มีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1 จุดมุ่งหมายทางการเรียนการสอน องค์ประกอบที่ 2 กิจกรรมการเรียนการสอน และองค์ประกอบที่ 3 การประเมินผล โดยมีกิจกรรมการเรียนการสอนตามแนวสะเต็มศึกษา 7 ขั้นตอน ร่วมกับชุดกิจกรรม 4 ชุด คือ กิจกรรมตีกระดาษ กิจกรรมเรือกู้ภัย กิจกรรมก้นหามหัตถกรรม และกิจกรรมเจดีย์แสนอร่อย ซึ่งมีความสอดคล้องและความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับทศนา แชมมณี (Kaemmanee, 2018, p. 205) ที่กล่าวว่า ระบบการจัดการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน 2) กิจกรรมการเรียนการสอน และ 3) การประเมินผลการเรียนการสอน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนจะต้องมีการให้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อปรับปรุงระบบได้ โดยการจัดการเรียนการสอนของครูต้องอาศัยปัจจัยพื้นฐานหลายประการ ทั้งด้านบริบทของครู บริบทของผู้เรียน สื่อและอุปกรณ์การสอน และวิธีการประเมินผล ดังนั้นครูจึงควรจัดเตรียมกระบวนการจัดการเรียนรู้เพื่อนำไปใช้จัดการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียนได้พัฒนาการเรียนรู้อย่างตนเอง ซึ่งงานวิจัยนี้ได้ยึดถือขั้นตอนการพัฒนากระบวนการจัดการเรียนรู้ตามแนวทางของ ADDIE Model ซึ่งมี 5 ระยะ ได้แก่ ระยะที่ 1 วิเคราะห์ (Analysis) ระยะที่ 2 การออกแบบ (Design) ระยะที่ 3 การพัฒนา (Development phase) ระยะที่ 4 การนำไปใช้ (Implementation) และระยะที่ 5 การควบคุม (Control) (Lefrancois, 1980, p. 181; Bishop et al., 2007, pp. 44-45)

การใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งจากการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา พบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ เนื่องจากว่าระบบการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เป็นกระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกแก้ปัญหาและสร้างชิ้นงาน จึงทำให้เกิดการบูรณาการความรู้ทั้งด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ และศิลปะ ตลอดจนได้มีกิจกรรมอภิปรายแลกเปลี่ยนความรู้ ส่งผลให้นักเรียนมีความกระตือรือร้น ความสนใจและใส่ใจต่อการเรียน จนทำให้เกิดการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนจึงสูงและนสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับวาสนา กิระติจำเริญ (Keeratichamroen, 2017, p. 154) ที่กล่าวว่า การใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมที่ส่งเสริมให้นักเรียนได้ฝึกทักษะการคิด การแก้ปัญหา และเน้นการให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง จะช่วยให้นักเรียนสามารถสร้างความรู้ด้วยตนเองได้ งานวิจัยของพัฒมาอัสไวน์ ตาเยะ, ญูนิ โมพันธุ์ และมัสดี แวดราม (Tayea, Mophan, & Waedrama, 2017, p. 1) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 พบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนด้วยแนวสะเต็มศึกษาสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ 0.01 และข้อทวิพม์ มาร์ตนะ และวาสนา กิริติจำเริญ (Marattana & Keeratichamroen, 2018, p. 149) ที่ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งทั้งการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาและสะเต็มศึกษาจะใช้กระบวนการออกแบบเชิงวิศวกรรมเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเหมือนกัน ต่างกันที่การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาจะเพิ่มการบูรณาการวิชาศิลปะเข้ามาเพิ่มเท่านั้น ดังนั้นจึงพบว่านักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่พบว่า นักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยมีคะแนนความคิดสร้างสรรค์ด้านความคิดคล่องแคล่วหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารี พันธมณี (Phanmanee, 2014, pp. 75-76) ที่ทำการศึกษาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนจำนวน 2,918 คน พบว่านักเรียนจะมีค่าเฉลี่ยของคะแนนด้านความคิดคล่องแคล่วสูงที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านความคิดยืดหยุ่น ความคิดริเริ่ม และความคิดละเอียดลออ ทั้งนี้ การที่คะแนนความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อาจเนื่องมาจากการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษามีขั้นตอนการสอนทั้ง 7 ขั้น ได้แก่ ขั้นการระบุความต้องการหรือปัญหา (Identifying) ขั้นการสำรวจค้นหาความรู้ (Investigation) ขั้นการออกแบบ (Designing) ขั้นการสร้างและการพัฒนาต้นแบบ (Modeling and Improving) ขั้นการสื่อสารผลลัพธ์และข้อเสนอแนะ (Communication) ขั้นการทบทวนการออกแบบ (Redesigning) และขั้นการเผยแพร่ (Publishing) โดยเฉพาะในขั้นที่ 3 การออกแบบ (Designing) และขั้นที่ 4 การสร้างและการพัฒนาต้นแบบ (Modeling and improving) จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ทั้ง 4 ด้าน โดยนักเรียนได้ใช้กระบวนการแก้ปัญหา การคิดออกแบบ การให้เหตุผล การสื่อสาร การใช้เทคโนโลยี และการใช้ศิลปะที่ผสมผสานเข้ากันได้อย่างลงตัว โดยพบว่าทั้ง 4 กิจกรรม คือ กิจกรรมตีกระดาษ เรือกู้ภัย กังหันมหัศจรรย์ และเจลลี่แสนอร่อยที่ได้ออกแบบมานั้น เป็นกิจกรรมที่น่าสนใจ เน้นการบูรณาการแต่ละสาขาวิชาทั้งวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี คณิตศาสตร์ และศิลปะ ซึ่งมีจุดเด่นคือผู้เรียนสามารถสร้างสรรค์ชิ้นงานที่แสดงถึงความรู้ความเข้าใจและการประยุกต์ใช้ความรู้ได้เป็นอย่างดี อีกทั้งยังเป็นการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนอีกด้วย โดยเฉพาะในด้านความคิดคล่องแคล่วที่เป็นความสามารถในการคิดหาคำตอบได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว และเป็นความคิดที่ไม่ซ้ำกันในเวลาที่กำหนด ดังตัวอย่างผลงานของนักเรียนต่อไปนี้

เจลลี่แสนอร่อย

เรือกู้ภัย

กังหันมหัศจรรย์

ตึกระฟ้า

ภาพ 2 ภาพตัวอย่างตึกระฟ้า ตัวอย่างเรือกู้ภัย กังหันมหัศจรรย์ และเจลลี่แสนอร่อย
ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 19 เดือน สิงหาคม พ.ศ. 2564 ณ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

สอดคล้องกับพีตมาอัสวานี ตาเย๊ะ, ณัฐินี โมพันธ์ และมัฮดี แวดราม่า (Tayea, Mophan, & Waedrama, 2017, p. 1) ที่ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และพบว่านักเรียนมีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนด้วยแนวคิดสะเต็มศึกษามากกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และศิริวิมล พานพูล, พรณวิไล ดอกไม้ และนุกูล กุดแสง (Phanpool, Dokmai, & Kutthalaeng, 2020, pp. 380-388) ที่ศึกษาความคิดสร้างสรรค์ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดสะเต็มศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และพบว่า นักเรียนที่เรียนรู้ด้วยแนวคิดสะเต็มศึกษามีความคิดสร้างสรรค์หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 นอกจากนี้ยังพบว่า การจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษาที่ประกอบด้วยขั้นตอนการสอน 7 ขั้นนี้ จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้เกิดการบูรณาการและเชื่อมโยงความรู้ที่ได้ไปใช้ในชีวิตจริง ซึ่งสะท้อนได้จากผลที่ได้จากการเขียน Learning Log ของนักเรียนที่มีความประทับใจต่อกิจกรรมการเรียนรู้ทั้ง 4 กิจกรรมที่ใช้รูปแบบการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา เช่น “เรามีความสามารถที่จะสร้างตึกให้ได้สูงเท่าที่เราจะทำได้” “เราสามารถนำความรู้เรื่องแรงไปใช้สร้างเรือที่มีความแข็งแรงได้” “ได้ออกแบบกังหันที่มีประโยชน์และสามารถใช้เป็นพลังงานทดแทนได้” และ “ชอบการทำเจลลี่เพราะใช้ของที่มีในท้องถิ่นมาใช้ในกิจกรรมนี้ และได้เลือกใช้สีที่สวยงามจากธรรมชาติ” เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ Tsurusaki et al. (2017, pp. 255-270) ที่พบว่าการจัดการเรียนรู้ตามแนวสะเต็มศึกษา สามารถนำมาใช้เพื่อส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนในการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์และศิลปะได้ และนักเรียนมีความคิดเห็นว่าการคิดสร้างสรรค์จะเกี่ยวข้องกับงาน (Task) ทางด้านวิทยาศาสตร์คณิตศาสตร์ และศิลปะ เพราะเป็นสิ่งที่ได้ลงมือปฏิบัติจริง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. รูปแบบการสอนตามแนวสะเต็มได้รับการพัฒนาขึ้นมาให้เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนขนาดเล็ก หากครูผู้สอนมีความสนใจจะนำรูปแบบการสอนนี้ไปใช้ในการพัฒนานักเรียนในชั้นเรียนของตนเอง ควรศึกษาหลักการจัดการเรียนการสอนรูปแบบการสอนนี้แล้วประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับบริบทโรงเรียนของท่าน เพื่อที่จะสามารถพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ระยะเวลาวิจัยที่เป็นระยะการศึกษาผลการใช้ระบบการจัดการเรียนรู้ อยู่ในสภาวะการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด 19 และทุกโรงเรียนไม่สามารถจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนได้ มีผลให้ช่องทางในการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียนของแต่ละโรงเรียนจึงแตกต่างกันไปโดยขึ้นอยู่กับความพร้อมของแต่ละโรงเรียน ซึ่งมีรูปแบบการจัดการเรียนการสอนทั้งแบบ on hand และ online โดยทุกโรงเรียนใช้ Line application เป็นช่องทางหลักในการสื่อสารระหว่างครูและนักเรียน ดังนั้นผลการวิจัยในครั้งนี้ จึงเกิดจากกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่แตกต่างกันไป ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ไม่ได้ศึกษาประสิทธิภาพของรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของแต่ละช่องทาง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งนี้ได้มุ่งพัฒนาระบบการจัดการเรียนรู้สำหรับครูเพื่อเสริมสร้างทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่มีกิจกรรมการเรียนการสอนเชิงบูรณาการหลักสูตรในกลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์ และกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะผ่านกระบวนการเชิงวิศวกรรมให้กับนักเรียนในโรงเรียนขนาดเล็กในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เท่านั้น ดังนั้นในการวิจัยครั้งต่อไปควรมีการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้แก่ นักเรียนในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 เพิ่มเติม เพื่อให้เกิดระบบการจัดการเรียนรู้เพื่อการพัฒนาทักษะความคิดสร้างสรรค์ที่ครบทุกระดับชั้น เนื่องจากการปลูกฝังความรู้และทักษะต่าง ๆ ให้แก่นักเรียนในระดับประถมศึกษาถือเป็นจุดเริ่มต้นที่สำคัญในการต่อยอดในช่วงวัยที่สูงขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- Bishop, M., Reiser, S., Taylor, A. M., Rein, J. A., & Hall, J. (2007). The Instructional System Design Model: A Framework for Development of a Web-Based Program. *JBC*, 32(3), 44-45.
- Kaemmanee, T. (2018). *Pedagogy Knowledge for learning process of efficiency* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Keeratichamroen, W. (2017). *21st Century Teaching Skills and Techniques*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai).
- Khuana, T., & Khuana, K. (2018). Learning Management for Promoting the Creativity Thinking in Educational Production: Thailand Education 4.0. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 5(2), 325-342. (In Thai)
- Klubsakun, O., & Phonak, D. (2020). A Development of the Education Model to Enhance Creative Thinking in Digital Maketing. *Journal of Suvamabhumi Institute of Technology*, 6(2), 140-151. (In Thai)
- Lefrancois, G. R. (1980). *Psychology*. California : Wadsworth Publishing Company.
- Loughary, J. W. (1968). *Instructional System-Magic or method?*. Washington, D.C. : Association for Supervision and Curriculum Development, NEA.
- Maeda, J. (2013). STEM+Art=STEAM. *The STEAM Journal*, 1(1). Retrieved July 27, 2021, from <http://scholarship.claremont.edu/steam/vol1/iss1/34> DOI: 10.5642/steam.201301.34

- Mahnaz, M. (1996). *Instructional Design Models and Research on Teacher Thinking: Toward a New Conceptual Model for Research and Development*. Retrieved May 16, 2021, from <https://files.eric.ed.gov/fulltext/ED397822.pdf>
- Marattana, C., & Keeratichamroen, W. (2018). A Study of Learning Outcome on Materials and Properties of Grade 5 Students' Learning Unit Using STEM Education. *NRRU community Research Journal*, 12(3), 149-162. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2015). *Strategic Plan for Small School Development 2015-2018*. Bangkok : Agricultural Cooperative Society of Thailand. (In Thai)
- Orapiriyakul, S. (2019). STEAM EDUCATION: Innovative Education Integrated into Learning Management. *Journal of Research and Curriculum Development*, 9(1), 1-16. (In Thai)
- Phanmanee, A. (2014). *Training for creative thinking*. Bangkok : Chulalongkorn University. (In Thai)
- Phanpool, S., Dokmai, P., & Kutthalaeng, N. (2020). A study of creativity thinking and attitude towards science using STEAM Education of grade 4 students. *The 7th NEU National Conference 2020 (NEUNC 2020)*, Retrieved August 7, 2021, from http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:zSuj397f4B0J:psneu.neu.ac.th/neunic/home/journal_file/423.pdf+&cd=1&hl=en&ct=clnk&gl=th (In Thai)
- Phonnong, I., & Keeratichamroen, W. (2021). Developing Instructional Model Based on STEAM Education for Enhancing Creative Thinking Skill of Students in Small Elementary Schools. *Ratchaphreuk Journal*, 19(3), 19-33. (In Thai)
- Siripattrachai, P. (2013). STEM education and 21st century skills development. *Executive journal Bangkok University*, 33(2), 49-56. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2011). *Preliminary research* (9th ed.). Bangkok : Suviriyasan. (In Thai)
- Susaoraj, P. (2010). *Thinking Development* (4th ed.). Bangkok : 9119 Technical printing. (In Thai)
- Tayea, F., Mophan, N., & Waedrama, M. (2017). Effect of STEAM Education on Science Learning Achievement, Creative Thinking and Satisfaction of Grade 5 Students towards the Learning Management. *Princess of Naradhiwas University Journal of Humanities and Social Sciences*, 4(2), 1-14. (In Thai)
- Thewasutharasakul, C. (2015). *Development of instructional physics model corresponding to context of higher education institution with the educational process through lessons*. Chonburi: Burapha University, Research funding from the National Research Council of Thailand Fiscal Year 2014. (In Thai)
- Tsurusaki, B. K., Tzou, C., Carsten Conner, L. D., & Guthrie, M. (2017). 5th-7th Grade Girls' Conceptions of Creativity: Implications for STEAM Education. *Creative Education*, 8, 255-270.
- Uzunboylu, H., & Kosucu, E. (2020). An Evaluation on Instructional Systems Design. *International Journal of Learning and Teaching*, 12(1), 030-041.

นวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก
อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

**INNOVATIVE KNOWLEDGE MANAGEMENT IN PREPARATION
OF HOUSEHOLD ACCOUNTS BASED ON THE PHILOSOPHY
OF SUFFICIENCY ECONOMY TO ENHANCE KNOWLEDGE
SUSTAINABILITY OF SAI YAO COMMUNITY, THALUNG LEK,
MEUANG, BURIRAM**

ผกา มาศ บุตรสาลี^{1*}, สุพัตรา รักการศิลป์², แก้วมณี อุทิรัมย์³

Pakamat Butsalee^{1*}, Supatra Rakarnsin², Kaewmanee Utiram³

^{1*}, ²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., ³ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ 31000 ประเทศไทย

^{1*}, ²Assistant Professor Dr., ³Assistant Professor, Faculty of Management Sciences, Buriram Rajabhat University, Buriram Province, 31000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *mon-noi@hotmail.com (Author): Supatrak@gmail.com; kaewmanee_acc20@hotmail.com

รับบทความ : 14 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 5 พฤศจิกายน 2564 / ตอรับบทความ : 20 ธันวาคม 2564

Received : 14 June 2021 / Revised : 5 November 2021 / Accepted : 20 December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.8>

ABSTRACT

To support the community to increase their incomes and to be independent, this study aimed to provide them with an accounting knowledge in integrated research in order to create and assess innovations in household accounting knowledge management based on Sufficiency Economy Philosophy (SEP) of Sai Yao Community, Talung Lek Subdistrict, Mueang District, Buriram Province. The target participants of 30 households were selected by a specific group of accountants and teaching accountants. Documents and in-depth interviews with an unstructured interview form were conducted to create an innovative model. Then, group discussion involving brainstorming using a fishbone model was employed to create an innovative model and manual, whose appropriateness was assessed using an assessment form with a high consistency value. Data were analyzed by the descriptive statistics of mean and standard deviation. The results showed that there were 6 components of innovative knowledge management in household accounting: 1) understanding, 2) training, 3) household auditing, 4) monitoring, 5) building a working network, and 6) analyzing. Also, 10 elements were included in the manual: 1) data source, 2) occupational group, 3) knowledge management process, 4) goals, 5) guidelines for creating a household account book format, 6) methods for household account recording, 7) household incomes, 8) household expenditures, 9) household account book, and 10) suitability of utilization. Thus, the overall appropriateness of the model and manual was at a high level. As a result, the community members recognized their profits and clearer spending patterns, that can reduce their unnecessary expenses and increase savings.

Keywords : Innovation, Knowledge management, Household accounting, Sufficiency economy philosophy

บทคัดย่อ

การสนับสนุนชุมชนให้สามารถสร้างรายได้และยืนอยู่ได้ด้วยตนเองโดยการให้ความรู้ทางบัญชีในการวิจัยแบบผสมผสานครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างและประเมินนวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ กำหนดกลุ่มเป้าหมายด้วยการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้ทำบัญชีและทำหน้าที่สอนบัญชีครัวเรือน 30 คน ทำการศึกษาข้อมูลเชิงเอกสารเพื่อสร้างรูปแบบนวัตกรรม จากนั้นใช้แบบสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง ในการเก็บข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกการจัดเวทีระดมสมองแบบสนทนากลุ่มโดยใช้โมเดลก้างปลา นำข้อมูลที่ได้มาสร้างรูปแบบนวัตกรรมและคู่มือ

ทำการประเมินความเหมาะสมโดยใช้แบบประเมินที่มีค่าความสอดคล้องเท่ากับ 0.90 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า นวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน มี 6 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างความเข้าใจ 2) การจัดอบรม 3) การสอบบัญชีครัวเรือน 4) การกำกับติดตาม 5) การสร้างเครือข่ายการทำงาน และ 6) การวิเคราะห์ข้อมูล และได้คู่มือที่มืองค์ประกอบ 10 รายการ คือ 1) ที่มาข้อมูล 2) ข้อมูลกลุ่มอาชีพ 3) กระบวนการจัดการความรู้ 4) เป้าหมาย 5) แนวทางการสร้างรูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือน 6) วิธีการบันทึกบัญชีครัวเรือน 7) ประเภทของรายได้ในครัวเรือน 8) ประเภทของรายจ่ายในครัวเรือน 9) รูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือน และ 10) ความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ ซึ่งภาพรวมมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ส่งผลให้ชุมชนรับรู้กำไรและการใช้จ่ายที่ชัดเจน สามารถลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นและมีเงินออมเพิ่มมากขึ้น

คำสำคัญ : นวัตกรรม, การจัดการความรู้, การจัดทำบัญชีครัวเรือน, ปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง

บทนำ

ประเทศไทยต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงบริบทในหลาย ๆ ด้านที่ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศ และส่งผลต่อการพัฒนาระบบเศรษฐกิจของชุมชน และสังคม ส่งผลให้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560-2564) ได้มีการกำหนดให้มียุทธศาสตร์ด้านการเสริมสร้าง และพัฒนาศักยภาพมนุษย์ ซึ่งมีเป้าหมายของการพัฒนาคือ คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศ โดยมีแนวทางการพัฒนาเป็นการส่งเสริมการสร้างเครือข่ายระหว่างวัด บ้าน โรงเรียนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในชุมชน สนับสนุนให้คนในสังคมไทยเป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและการเรียนรู้ เพื่อเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งการจัดการองค์ความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และองค์ความรู้สมัยใหม่ ตั้งแต่ระดับชุมชนถึงระดับประเทศให้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะเห็นได้จากประเทศมีการปรับเปลี่ยนแนวทางในการพัฒนาไปสู่ยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy) (Office of the National Economic and Social Development Council, 2014, online) โดยมีความรู้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาคนตามแนวคิดด้านการจัดการความรู้จะเริ่มจากการจัดการบนฐานความรู้ (Knowledge-based management) การนำองค์ความรู้มาแบ่งกันใช้ (Knowledge sharing) เพื่อนำไปสู่การเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (Learning organization) โดยสมาชิกขององค์กรเป็นบุคคลที่เรียนรู้ (Learning person) (Pintakaewm & Phokhathong, 2015, p. 87) ซึ่งในสภาวะการณ์ที่ประเทศกำลังเผชิญกับปัญหาวิกฤตทางเศรษฐกิจ และประชาชนทุกระดับกำลังประสบกับปัญหาความยากจนหลายอย่าง โดยเฉพาะประชาชนระดับรากหญ้าที่เป็นคนกลุ่มใหญ่ของประเทศ กำลังเผชิญกับปัญหาความยากจน ดังนั้นรัฐบาลจึงมีนโยบายในการแก้ปัญหาความยากจน (Jaensirisak & Pahumunto, 2011, p. 2) โดยนโยบายที่สำคัญของภาครัฐคือ การมุ่งเน้นพัฒนาประเทศเพื่อให้ประชาชนอยู่ดีมีสุขและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น จึงมีการทุ่มงบประมาณ ตลาดจนส่งหน่วยงานภาครัฐในในแต่ละภาพส่วนเข้าร่วมดำเนินงานพัฒนาในแต่ละตำบล แต่ละชุมชนหมู่บ้าน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อฟื้นฟูเศรษฐกิจให้มีเสถียรภาพ และเป็นการวางรากฐานให้ชุมชนในแต่ละตำบล หมู่บ้าน สามารถพึ่งพาตนเองได้ในระยะยาว โดยมีจุดเน้นที่การพัฒนาคุณภาพของคนในชุมชนหรือตำบล และเพื่อมุ่งแก้ปัญหาความยากจนของคนในชุมชนหรือตำบลนั้น การสร้างองค์ความรู้เป็นกลไกหนึ่งในการที่จะเสริมสร้างให้ประชาชนในชุมชนมีความสามารถในการพึ่งตนเอง และสร้างความเข้มแข็งให้ชุมชนได้ ซึ่งเริ่มจากการสร้างองค์ความรู้ทางด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตและการประกอบกิจการงานอาชีพ แต่ประชากรส่วนใหญ่ของชุมชนหรือตำบลยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบันทึกบัญชี (Langkhunsaen, 2011, pp. 373-377)

การที่ภาครัฐได้มีการส่งเสริมให้มีการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อช่วยส่งเสริมให้มีการพึ่งตนเอง และมีการออมทรัพย์ ทำให้คนในชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจ สร้างสรรค์เพื่อก่อให้เกิดการผลิตที่ยั่งยืนและพึ่งตนเองได้ของคนในชุมชนต่าง ๆ จะทำให้ประชาชนในชุมชนเข้าใจถึงแนวคิดพระราชปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและสามารถนำมาใช้จนเป็นวิถีชีวิตได้ (Peuchthonglang & Namwongprom, 2013, pp. 1-6) ซึ่งการจัดทำบัญชีครัวเรือนถือว่าเป็นรากฐานสำคัญที่นำไปสู่การดำเนินชีวิตแบบพอเพียงของคนในชุมชน ดังเช่นชุมชนสายยาว ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ เป็นชุมชนที่มีความเข้มแข็งในการบริหารจัดการระบบเศรษฐกิจชุมชน เนื่องจากเป็นชุมชนที่ถือได้ว่าเป็นแหล่งท่องเที่ยวอีกแห่งหนึ่งของจังหวัด และได้รับการยอมรับให้เป็นชุมชนท่องเที่ยวใหม่ ซึ่งได้รับการสนับสนุนการดำเนินงานและการพัฒนาเพื่อสร้างความเข้มแข็งจากหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชนในการขับเคลื่อนให้เป็นชุมชนต้นแบบทางด้านเกษตร อีกทั้งยังเป็นหมู่บ้านท่องเที่ยวด้านการเกษตรที่ยาวที่สุดในโลก โดยมีความยาว 3 กิโลเมตร ซึ่งเป็นหมู่บ้านต้นแบบด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ทำให้เกิดเศรษฐกิจภายในชุมชน ซึ่งสองข้างทางเต็มไปด้วยวิถีการเกษตรที่มีการสืบทอดกันมาตั้งแต่สมัยโบราณที่มีความงามของธรรมชาติ และปัจจุบันชุมชนสายยาวยังส่งเสริมรายได้ของชุมชนที่มาจากฐานการเรียนรู้ อาทิเช่น ฐานการแปรรูปน้ำตาลปึกจากน้ำอ้อย ฐานการปลูกพืชผักสวนครัวรั้วกินได้ ฐานการจัดทำบัญชีครัวเรือน นอกจากนี้ชุมชนยังมีการจัดทำ “โครงการเศรษฐกิจพอเพียง” ที่เป็นโครงการที่ทำให้ชุมชนอยู่ได้อย่างยั่งยืน โดยได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐด้านความรู้ รวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านต่าง ๆ การพัฒนาภาคเกษตรที่เกิดจากความร่วมมือของคนในชุมชนทำให้เกิดการเติบโตอย่างยั่งยืน (Moonwundee, 2016, p. 3) และจากการที่คณะผู้วิจัยได้ทำการศึกษาระบบบัญชีชุมชนบ้านโนนศิลา ซึ่งเป็นชุมชนในพื้นที่ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ พบว่า ชุมชนมีรายรับประมาณปีละ จำนวน 482,279.92 บาท ซึ่งรายรับของชุมชนมาจากการทอผ้าไหม การเลี้ยงกบ การเลี้ยงปลา การปั้นกระถาง การเผาถ่าน และรายได้จากโฮมสเตย์ และรายจ่ายประมาณปีละ จำนวน 398,374.62 บาท รายจ่ายส่วนใหญ่เป็นการจ่ายค่าศึกษาบุตร ค่าน้ำ/ค่าไฟฟ้า การจ่ายชำระหนี้ และค่าใช้จ่ายในการบริโภค และสมุดบัญชีของกลุ่มโดยรายรับ จำนวน 321,149.75 บาท มาจากการแปรรูปน้ำตาลปึกจากน้ำอ้อย การทอผ้า การแปรรูปผ้าไหมเป็นผลิตภัณฑ์ เครื่องปั้นดินเผา ฯลฯ รายจ่าย จำนวน 148,302.50 บาท ซึ่งรายจ่ายเป็นการจ่ายค่าแรงงาน ค่าตอบแทนให้กับกลุ่มสมาชิก และค่าวัสดุอุปกรณ์ เป็นต้น สภาพทั่วไปของการจัดบันทึกบัญชีของชุมชน ชุมชนมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนอย่างสม่ำเสมอ และมีการจัดตั้งหัวหน้ากลุ่มที่ทำหน้าที่ดูแลการจัดทำบัญชีครัวเรือน ซึ่งเป็นประธานกลุ่มฐานการเรียนรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน กลุ่มสอนและแนะนำการจัดทำบัญชีครัวเรือนสมาชิกวิสาหกิจชุมชนบ้านโนนศิลา กลุ่มสอนและแนะนำการจัดทำบัญชีอาสาสมัครสาธารณสุขชุมชน (อสม.) สอนและแนะนำการจัดทำบัญชีโครงการ “ชุมชนคนรักการทำบัญชี” ซึ่งมีสมาชิกที่จัดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่เป็นสมาชิกกลุ่มและเกษตรกรทั่วไป จำนวน 20,895 คน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งทางด้านการจัดทำบัญชีของชุมชน (Butsalee, Worarit, & Karin, 2016, p. 18)

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยซึ่งดำเนินงานอยู่บนพื้นฐานการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยดำเนินการศึกษาการจัดการความรู้ ประเมินการจัดการความรู้ และสร้างนวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนสายยาว ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอมือง จังหวัดบุรีรัมย์ อันจะนำไปสู่การเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 ยุทธศาสตร์ที่ 1 การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ เป้าหมายที่ 2 คนไทยมีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เพื่อเพิ่มศักยภาพด้วยการนำองค์ความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปใช้ในชุมชนท่องเที่ยวใหม่ของจังหวัดบุรีรัมย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลลุดเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์
2. เพื่อประเมินนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนสายยาว ตำบลลุดเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้ข้อมูลความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อให้ชุมชนสายยาวนำไปใช้เป็นแนวทางการในการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่าย
2. ได้กระบวนการในการสร้างนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืน
3. เกิดนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หรือผู้นำชุมชน
4. ได้คู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
5. ได้ผลการประเมินนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่มีความเหมาะสมในการนำมาพัฒนาเป็นคู่มือสมุดบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ชุมชนสายยาวสามารถนำไปใช้ในการบันทึกบัญชีครัวเรือน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาแนวคิดการจัดการความรู้ (Knowledge management) เป็นการจัดการความรู้ที่สามารถยกระดับความรู้ขององค์กร เพื่อสร้างผลประโยชน์จากต้นทุนทางปัญญา โดยมีกระบวนการที่เป็นเครื่องมือหรือวิธีการเพิ่มมูลค่าหรือคุณค่าของกิจการขององค์กร กลุ่มบุคคล หรือเครือข่ายของกลุ่มหรือองค์กร ประกอบด้วย 1) การขุดค้นและรวบรวมความรู้ คัดเลือกเอาไว้เฉพาะความรู้ที่จำเป็นสำหรับการใช้ประโยชน์ทั้งจากภายในองค์กร และจากภายนอกองค์กร นำมาตรวจสอบความน่าเชื่อถือ และความเหมาะสมกับบริบทของสังคมและองค์กร ถ้าเหมาะสมก็ดำเนินการปรับปรุง 2) การจัดหมวดหมู่ความรู้ให้เหมาะสมต่อการใช้งาน 3) การจัดเก็บความรู้เพื่อให้ค้นหาได้ง่าย 4) การสื่อสารเพื่อถ่ายทอดความรู้ 5) การจัดกิจกรรมและกระบวนการเพื่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนความรู้ 6) การวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อยกระดับความรู้ 7) การสร้างความรู้ใหม่ 8) การประยุกต์ใช้ความรู้ และ 9) การเรียนรู้จากการใช้ความรู้ (Panich, 2016, online; Chakphithak, 2009, p. 48) ซึ่งประพนธ์ ผาสุกยัต ได้เปรียบเทียบการจัดการความรู้เหมือนกับปลาทุตัวหนึ่งที่มี 3 ส่วน หรือที่เรียกว่า “โมเดลปลาทุ” (Phasukyoet, 2006, p. 22) ประกอบด้วย 1) ส่วนหัวปลา (Knowledge Vision : KV) หมายถึง ส่วนที่เป็นเป้าหมายวิสัยทัศน์ หรือทิศทางของการจัดการความรู้ โดยก่อนที่จะทำกิจกรรมจัดการความรู้ ต้องตอบให้ได้ว่า “เราจะทำ KM ไปเพื่ออะไร” 2) ส่วนตัวปลา (Knowledge Sharing : KS) เป็นส่วนของการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งถือว่าเป็นส่วนสำคัญซึ่ง “คุณอำนวย” จะมีบทบาทในการกระตุ้นให้ “คุณกิจ” ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ในความรู้ที่ซ่อนเร้นในตัว “คุณกิจ” ออกมาแบ่งปันให้กับเพื่อนร่วมงาน พร้อมอำนวยความสะดวกให้เกิดบรรยากาศในการเรียนรู้แบบ “สุนทรียสนทนา” และ 3) ส่วนหางปลา (Knowledge Assets : KA) เป็นส่วนของคลังความรู้ หรือขุมความรู้ ที่ได้จากการเก็บสะสม

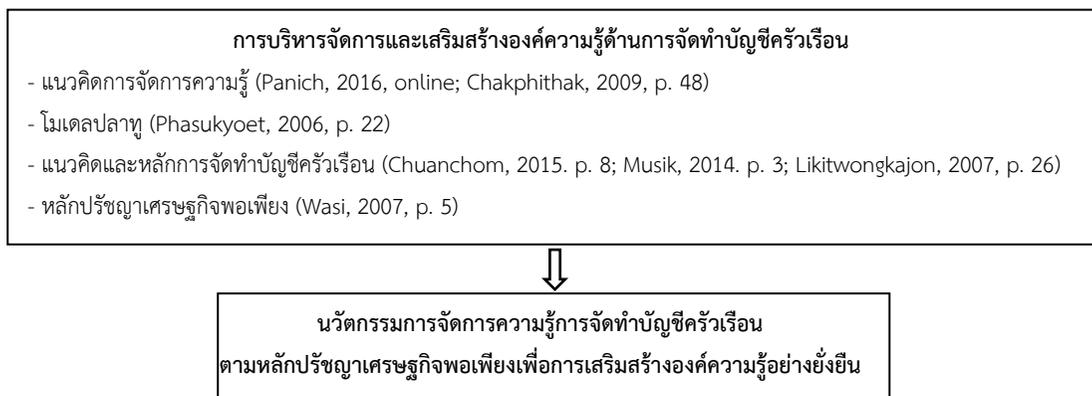
และนำมาแบ่งปันแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ด้วยวิธีต่าง ๆ เช่น การใช้เทคโนโลยี นำความรู้ที่เด่นชัดไปเผยแพร่และแลกเปลี่ยน
หมุนเวียนใช้ระหว่างกันต่อไป เพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลบริบทชุมชน ศักยภาพชุมชน การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม
องค์ความรู้ในการทำบัญชีครัวเรือน การสร้างการมีส่วนร่วม การจัดการด้านระบบเศรษฐกิจ และผลการดำเนินงาน
ของการทำกิจกรรมร่วมกัน ตลอดจนการค้นหาทุนทางสังคม เช่น ทุนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
ทุนทรัพยากรบุคคล ทุนวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นต้น

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นการจดบันทึกทางการเงินรายได้ และค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้น
ในชีวิตประจำวัน โดยข้อมูลที่ได้จากการบันทึกสามารถบอกสถานะรายได้ ฐานะรายจ่าย ฐานะการใช้จ่ายอย่างไร
ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทำให้ทราบผลการดำเนินงานของครัวเรือนและฐานะการเงินของครัวเรือนตลอดจนสามารถ
นำข้อมูลมาวางแผนใช้จ่ายเงินในอนาคตได้อย่างเหมาะสมทำให้เกิดการออมการใช้จ่ายเงินอย่างประหยัดคุ้มค่า
ไม่ฟุ่มเฟือย โดยนำข้อมูลที่ได้มาพิจารณาเพื่อวางแผนทางการเงินของครัวเรือนในอนาคต และนำไปสู่การออมในที่สุด
เพื่อนำไปสู่การพึ่งพาตนเองได้ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงได้อย่างเหมาะสม (Chuanchom, 2015, p. 8;
Musik, 2014. p. 3) และหลักการจัดทำบัญชีครัวเรือน เป็นการแสดงหรือบันทึกจำนวนเงินรับ-จ่าย ประจำวันของครัวเรือน
โดยแสดง วัน เดือน ปี รายการรับ-รายจ่าย และจำนวนเงินบัญชีครัวเรือนมีทั้งแบบบันทึกอย่างง่ายและแบบบันทึก
ที่ซับซ้อน เช่น การสำรวจข้อมูลครัวเรือนในการจัดทำแผนแม่บทชุมชน ที่ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร
ให้การสนับสนุนโดยขอความร่วมมือจากเกษตรกร ให้บันทึกบัญชีครัวเรือน บัญชีครัวเรือนเป็นหนึ่งในกรน้อมนำ
แนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงด้วยความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกันมาถือปฏิบัติในชีวิตประจำวัน
จากระดับปัจเจกชนสู่ระดับ ชุมชนผ่านกระบวนการแผนแม่บทชุมชน โดยมีการจัดทำบัญชีครัวเรือนของเกษตรกร
และพัฒนาเป็นบัญชีของหมู่บ้านและชุมชน (ระดับตำบล) หลังจากนั้นชุมชนจึงนำไปสู่การปฏิบัติ
การทำบัญชีครัวเรือนเป็นการจดบันทึกรายรับ-รายจ่าย ประจำวันของครัวเรือน นอกจากนี้ หัวหน้าครัวเรือน
ควรแบ่งเงินส่วนหนึ่งนำไปฝากธนาคารทุก ๆ เดือน เพื่อเก็บไว้เป็นเงินออมไว้ใช้จ่ายยามจำเป็น บัญชีครัวเรือน
สามารถจัดทำได้หลายรูปแบบ แต่อย่างน้อยต้องมีการบันทึกข้อมูลรายรับ รายจ่ายปกติเป็นตาราง 5 ของ ประกอบด้วย
ของแแรกวัน เดือน ปี เพื่อบันทึกวันที่เกิดรายการนั้น ของที่สองรายการเพื่อบันทึกเหตุการณ์ ของที่สามรายรับ
เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่ได้รับ ของที่สี่รายจ่าย เพื่อบันทึกจำนวนเงินที่จ่ายออกไป และช่องสุดท้าย ยอดคงเหลือ
เป็นช่องสรุป ยอดเงินคงเหลือในแต่ละวัน (Likitwongkajon, 2007, p. 26)

สำหรับแนวคิดเกี่ยวกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ตามหลักการของประเวศ วะสี (Wasi, 2007, p. 5)
คือ พอเพียงในอย่างน้อย 7 ประการ คือ 1) พอเพียงสำหรับทุกคน ทุกครอบครัว ไม่ใช่เศรษฐกิจแบบทอดทิ้งกัน
2) จิตใจพอเพียง ทำให้รัก และเอื้ออาทรคนอื่นได้ คนที่ไม่พอจะรักคนอื่นไม่เป็น และทำลายมาก 3) สิ่งแวดล้อมพอเพียง
การอนุรักษ์และเพิ่มพูนสิ่งแวดล้อม ทำให้ยังชีพและทำมาหากินได้ เช่น การทำเกษตรแบบผสมผสานซึ่งได้ทั้งอาหาร
ได้ทั้งสิ่งแวดล้อม และได้ทั้งเงิน 4) ชุมชนเข้มแข็งพอเพียง การรวมตัวกันเป็นชุมชนเข้มแข็งจะสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้
เช่น ปัญหาสังคม ปัญหาความยากจน หรือปัญหาสิ่งแวดล้อม 5) ปัญญาพอเพียง มีการเรียนรู้ร่วมกันในทางปฏิบัติ
และปรับตัวได้อย่างต่อเนื่อง 6) อยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมพอเพียง วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิตของกลุ่มคนที่สัมพันธ์
อยู่กับสิ่งแวดล้อมที่หลากหลาย ดังนั้น เศรษฐกิจพอเพียงจึงควรสัมพันธ์ และเติบโตขึ้นจากพื้นฐานทางวัฒนธรรม
จึงจะมั่นคง และ 7) มีความมั่นคงพอเพียง ไม่ใช่ขูดขูดเยี่ยวราย แบบกะทันหัน เดี่ยวดกงานไม่มีเงินไม่มีใช้ ถ้าเป็นแบบนั้น
ประสาทมนุษย์คงทนไม่ไหวต่อความผันผวนที่เร็วเกิน จึงสุขภาพจิตเสีย เครียด เพี้ยน รุนแรง ฆ่าตัวตาย ดิถยา
เศรษฐกิจที่มั่นคงจึงทำให้สุขภาพจิตดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบของการวิจัยเป็นแบบผสมผสาน (Mixed methods research) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มผู้ทำบัญชีและทำหน้าที่สอนบัญชีครัวเรือนของชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น จึงทำการเลือกกลุ่มเป้าหมายโดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง เป็นสมาชิกกลุ่มผู้ทำบัญชีและทำหน้าที่สอนบัญชีครัวเรือนของชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ที่อาสาสมัครเข้าร่วมโครงการวิจัยและมีการจดบันทึกข้อมูลบัญชีครัวเรือนครบถ้วน และต่อเนื่อง จำนวน 30 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แบบสัมภาษณ์แบบไร้โครงสร้าง (Unstructured interview) เพื่อศึกษาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ได้แก่ ข้อมูลการจดบันทึกครัวเรือนของผู้ที่มีความรู้ด้านการจดบันทึกบัญชีครัวเรือนภายในชุมชน แหล่งที่มาของรายได้-รายจ่าย ลักษณะการประกอบอาชีพของคนในชุมชน และรูปแบบที่ใช้ในการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน และแบบประเมินความเหมาะสมรูปแบบนวัตกรรมและคู่มือการจัดการความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือน มีลักษณะเป็นแบบอัตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดเกณฑ์การให้คะแนน คือ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด 2 คะแนน หมายถึงน้อย 3 คะแนน หมายถึงปานกลาง 4 คะแนน หมายถึงมาก และ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด (Srisa-ard, 2011, p. 121) ซึ่งได้นำเสนอผู้เชี่ยวชาญพิจารณาความสอดคล้องด้านเนื้อหา จำนวน 3 คน ตามเกณฑ์ให้คะแนน +1 คือเหมาะสมสอดคล้อง 0 คือไม่แน่ใจ และ -1 คือไม่สอดคล้อง นำผลคะแนนที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ใช้เกณฑ์ในการแปลความหมายเพื่อหาค่าเฉลี่ยของดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามตามสูตรของทรงศักดิ์ ภูสีอ่อน (Pusriaon, 2018, p. 137) พบว่า ทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.90

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary source) กับกลุ่มเป้าหมายโดยใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview technique) ในรูปแบบการจัดเวทีระดมสมองด้วยการสนทนากลุ่ม (Focused group) ตั้งเดือนธันวาคม 2560 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ 2561 มีดังนี้

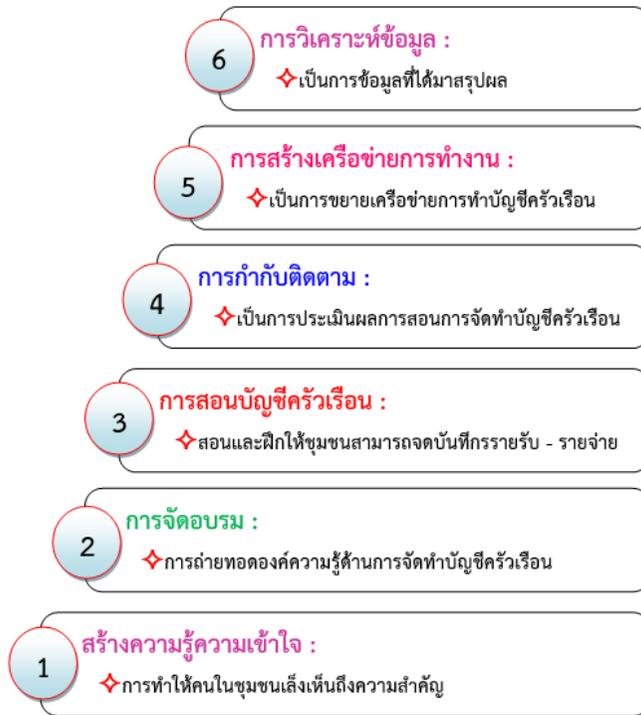
1. การศึกษาข้อมูลการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนในระดับครัวเรือน ระดับชุมชน ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก เมื่อวันที่ 24 ธันวาคม 2560
2. การจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน ในรูปแบบการจัดเวทีระดมสมองโดยใช้วิทยากร กระบวนการในการถอดองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน เมื่อวันที่ 13 มกราคม 2561
3. การคืนข้อมูลสู่ชุมชนเพื่อสร้างความเข้าใจในการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน ตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมองค์ความรู้ที่ยั่งยืน ในรูปแบบการจัดเวทีคืนข้อมูล เมื่อวันที่ 24 มกราคม 2561
4. การสร้างรูปแบบนวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืน ในรูปแบบการนำไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมายในชุมชนโดยร่วมกัน สังเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างเป็นคู่มือจัดการความรู้ด้านบัญชีครัวเรือนจากความเข้มแข็งของชุมชน โดยใช้โมเดลปลาทุ ประกอบด้วย 1) หัวปลา คือกลุ่มเป้าหมายมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการความรู้ด้านการจัดทำ บัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง 2) ตัวปลา คือการสร้างกิจกรรมที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และ 3) หางปลา คือสิ่งที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อค้นหาศักยภาพด้านบริบท การประกอบอาชีพ ประเพณีวัฒนธรรม ร่วมกับองค์ความรู้ในการจัดทำบัญชีของชุมชน การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน การจัดการ ด้านระบบเศรษฐกิจในชุมชน รวมทั้งผลการดำเนินงานของกิจกรรมร่วมกัน เมื่อวันที่ 17 กุมภาพันธ์ 2561
5. การนำแบบประเมินมาใช้เพื่อประเมินความเหมาะสมของคู่มือนวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำ บัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงกับกลุ่มเป้าหมาย เมื่อวันที่ 10 มีนาคม 2561

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาระบบการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันที่นำมาสร้างรูปแบบ และคู่มือ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยเทคนิคสามเส้า (Triangulation) ซึ่งเป็นกระบวนการในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้อย่างถูกต้องและแม่นยำมากขึ้น และวิเคราะห์ความคิดเห็นด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา สำหรับข้อมูลที่ได้จากการประเมิน ความเหมาะสมของคู่มือ ใช้วิธีการวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนาโดยการหาค่าสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของบุญชม ศรีสะอาด (Srisa-ard, 2011, p. 103) ได้แก่ ค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.50 หมายถึงเหมาะสมน้อยที่สุด 1.51-2.50 หมายถึงเหมาะสมน้อย 2.51-3.50 หมายถึงเหมาะสมปานกลาง 3.51-4.50 หมายถึงเหมาะสมมาก และ 4.51-5.00 หมายถึงเหมาะสมมากที่สุด

ผลการวิจัย

ผลการสร้างนวัตกรรมจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลถลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ สามารถสรุปได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 นวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลลุงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

จากภาพ 2 พบว่า ชุมชนสายยาวมีการสร้างนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยกระบวนการจัดการความรู้ของชุมชนตามขั้นตอน ดังนี้คือ 1) มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีองค์ความรู้เกี่ยวกับบัญชีครัวเรือน 2) มีการสรุปทบทวนความเข้มแข็งจากผู้นำ 3) การจัดเวทีถ่ายทอดองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ 4) การสังเคราะห์บทเรียนเป็นองค์ความรู้ 5) การนำบทเรียนไปปรับปรุงการทำงานของชุมชน และ 6) การพัฒนาและเสนอแนะแนวทางในการพัฒนา ซึ่งสามารถกำหนดเป็นรูปแบบการจัดการความรู้ของชุมชนได้ตามโมเดลปลาหู ดังนี้

1. หัวปลา คือ มีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งเป้าหมายของการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนสายยาว เพื่อ 1) สร้างเครื่องมือให้กับชุมชนและบุคคลที่สนใจในการนำคู่มือไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำบัญชีครัวเรือน 2) เป็นการเสริมสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับคนในชุมชนและบุคคลที่สนใจ 3) เป็นการถ่ายทอดองค์ความรู้จากกลุ่มบุคคลที่มีทักษะและความเชี่ยวชาญด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนมาเป็นองค์ความรู้ของชุมชน และ 4) เป็นการใช้ประโยชน์จากความรู้การจัดทำบัญชีครัวเรือนในการเพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลของชุมชน

2. ตัวปลา คือ การสร้างกิจการที่จะทำให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ โดยมีกิจกรรมในการดำเนินงาน ดังนี้คือ 1) สร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน โดยมุ่งเน้นกระบวนการที่ทำให้คนในชุมชนมองเห็นถึงความสำคัญของการจัดทำบัญชีครัวเรือน 2) การอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) การสอนจัดทำบัญชีครัวเรือน 4) การกำกับติดตามการจดบันทึกบัญชีครัวเรือน 5) การสร้างเครือข่ายการทำงานด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน และ 6) ร่วมกันวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการจัดทำบัญชีครัวเรือน

3. ทางปลา คือ สิ่งที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน สำหรับการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนสิ่งที่ได้ ประกอบด้วย 1) คู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนที่เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง 2) ชุมชนมองเห็นสถานการณ์ความเข้มแข็งในชุมชนที่สามารถสร้างเครือข่ายด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และ 3) มีการนำคู่มือด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ในชุมชนอื่น ๆ

ผลการประเมินนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงของชุมชนสายยาว ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ ดังตาราง 1

ตาราง 1 ความเหมาะสมของคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนชุมชนสายยาว ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์

รายการประเมินความเหมาะสม	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความเหมาะสม
1. ที่มาข้อมูลการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนสายยาว	4.00	0.74	มาก
2. ข้อมูลกลุ่มอาชีพในชุมชนสายยาว	3.87	0.63	มาก
3. กระบวนการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนที่ทำให้เกิดความเข้มแข็ง	3.77	0.68	มาก
4. เป้าหมายของการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน	3.73	0.64	มาก
5. แนวทางการสร้างรูปแบบสมุดบัญชีครัวเรือนของชุมชน	3.83	0.75	มาก
6. วิธีการบันทึกรายการรับ-รายในสมุดบัญชีครัวเรือน	3.90	0.71	มาก
7. ประเภทของรายรับในครัวเรือน	3.93	0.74	มาก
8. ประเภทของรายจ่ายในครัวเรือน	4.10	0.71	มาก
9. รูปแบบของสมุดบัญชีครัวเรือน	4.00	0.74	มาก
10. ความเหมาะสมในการนำไปใช้ประโยชน์ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนภายในชุมชน	3.80	0.71	มาก
โดยรวมเฉลี่ย	3.90	0.56	มาก

จากตาราง 1 พบว่า คู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืน มีความเหมาะสมโดยมีค่าเฉลี่ยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.90$) พิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อเช่นกัน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ประเภทของรายจ่ายในครัวเรือน ($\bar{X}=4.10$) ที่มาข้อมูลการจัดทำบัญชีครัวเรือนของชุมชนสายยาว และรูปแบบของสมุดบัญชีครัวเรือนอยู่ในระดับเท่ากัน ($\bar{X}=4.00$) และประเภทของรายรับในครัวเรือน ($\bar{X}=3.93$)

อภิปรายผล

การสร้างนวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนของชุมชนสายยาว ตำบลลุดงเหล็ก อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์ มีกระบวนการสร้างโดยผ่านการกระบวนมีส่วนร่วม 6 องค์ประกอบ ซึ่งสิ่งที่เกิดขึ้นจากกระบวนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนสำหรับการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนคือคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนที่ทั้ง 10 รายการ สามารถนำไปใช้ให้เป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยชุมชนได้มองเห็นสถานการณ์ความเข้มแข็งในชุมชนที่สามารถสร้างเครือข่ายด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพิ่มมากขึ้น และมีการนำคู่มือด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนไปใช้ประโยชน์ในชุมชนอื่น ๆ เนื่องจากการสร้างองค์ความรู้เกี่ยวกับบัญชีครัวเรือนเป็นการนำองค์ความรู้ที่มีอยู่ในชุมชนที่เกิดจากความเข้มแข็งมาใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและการสร้างความรู้ความเข้าใจด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนให้กับคนในชุมชน พร้อมทั้งเป็นการจัดเก็บ

รวบรวมองค์ความรู้จากผู้เชี่ยวชาญหรือผู้ที่ประสบความสำเร็จด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้กลุ่มบุคคลที่มีความสนใจได้นำไปใช้ประโยชน์ในอนาคตต่อไป ดังเช่นรูปแบบฟอร์มเอกสารทางการบัญชีในงานวิจัยของจินดา จอกแก้ว (Jokkaew, 2016, p. 22) พบว่ามี 13 รายการ คือ 1) รายงานต้นทุนงานก่อสร้าง 2) ใบสรุปการจ่ายเงินเดือนและค่าแรง 3) ทะเบียนคุมเช็ค 4) สมุดเงินสดจ่าย 5) สมุดเงินสดรับ 6) สมุดจดเวลาทำงาน 7) ทะเบียนทรัพย์สินถาวร 8) บัญชีทรัพย์สินถาวร 9) รายการซ่อมและบำรุงรักษา 10) ใบเบิกสินทรัพย์ 11) ใบสำคัญรับเงิน 12) ใบสำคัญจ่ายเงิน และ 13) ใบสั่งซื้อ ซึ่งการพัฒนาแบบการจัดทำบัญชีครัวเรือน พบว่า ชุมชนสนใจการบันทึกบัญชีครัวเรือนตามรูปแบบสมุดบัญชีของ นักวิจัยโดยการแยกค่าใช้จ่ายที่จำเป็น และค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็นออกจากกัน และการนำแนวพระราชดำริ เรื่องเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้เป็นแนวทางในการใช้จ่ายเงิน ทำให้ชุมชนลดค่าใช้จ่ายที่ไม่จำเป็น และมีเงินออมมากขึ้น การทำบัญชีทุกวันเพราะจะได้รู้กำไรใช้จ่ายในบัญชีครัวเรือนที่ชัดเจน ทำให้รู้ว่ารายจ่ายของครอบครัวส่วนมากมาจากรายจ่ายที่ไม่จำเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสนธิญา สุวรรณราช (Suwannaraj, 2016, p. 154) พบว่า 1) การสร้างความตระหนักและการยอมรับถึงประโยชน์ในการจัดทำบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ชุมชนมองเห็นถึงความสำคัญของการบันทึกบัญชีครัวเรือนและประโยชน์ที่จะได้รับจากการบันทึกบัญชี 2) การสร้างการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วมในการพัฒนารูปแบบบัญชีครัวเรือน ได้แก่ สร้างเป้าหมายร่วมกัน การนำความรู้เดิมและความรู้ใหม่มาร่วมกันออกแบบ สร้างองค์ความรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติจริงและประเมินประสิทธิภาพการจัดทำบัญชีครัวเรือน 3) การสร้าง “ชุดความรู้บัญชีครัวเรือน” ซึ่งเป็นชุดความรู้ที่ได้จากองค์ความรู้ของชุมชนที่เกิดจากกระบวนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์ความรู้ 4) การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้เพื่อถ่ายทอดองค์ความรู้สู่การปฏิบัติซึ่งทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทราบถึงแนวทางในพัฒนาการจัดทำบัญชีครัวเรือนของสมาชิก เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาการทำบัญชีครัวเรือนของสมาชิกสหกรณ์เครดิตยูเนียน การเผยแพร่แนวทางการจัดทำบัญชีครัวเรือนจะเป็นประโยชน์ในการแก้ไขปัญหาของสหกรณ์เครดิตยูเนียนสาขาอื่น ๆ และหน่วยงานองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปพัฒนาต่อยอดแต่ละพื้นที่เพื่อเป็นการแก้ไขปัญหาให้กับท้องถิ่นของตนเอง

นอกจากนี้ กลุ่มเป้าหมายในชุมชนสายยาวมีความคิดเห็นว่าคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้ที่ยั่งยืนมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจากการจัดทำคู่มือด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนซึ่งเกิดจากองค์ความรู้ที่ได้จากกระบวนการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อเป็นการสร้างสมุดบัญชีครัวเรือนที่มีความเหมาะสมกับบริบทของชุมชน เพื่อให้คนในชุมชนได้มีการนำไปใช้ในการบันทึกบัญชีรายรับ-รายจ่ายที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้ง่ายขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของพรรณนุช ชัยปิ่นชนะ (Chaipinchana, 2014, p. 37) พบว่า ปัจจัยสู่ความสำเร็จของกระบวนการบันทึกบัญชีครัวเรือนคือการส่งเสริมให้คนในชุมชนเกิดกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สร้างแรงจูงใจ และการออกแบบสมุดบันทึกบัญชีครัวเรือนที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชน โดยในงานวิจัยของอำพร ปินตาแก้ว และธรรมณู พ้อคำทอง (Pintakaew & Phokhathong, 2015, p. 87) ยังพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการความรู้ในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินความรู้ขององค์กร ด้านการนำความรู้ไปใช้ด้านการจัดหาความรู้ ด้านการกำหนดเป้าหมายของความรู้ เห็นด้วยในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการระบุงค์ความรู้ที่มีอยู่เดิม ด้านการพัฒนาความรู้แก่องค์กร ด้านการจัดเก็บความรู้และด้านการเผยแพร่ความรู้ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากตามลำดับ สำหรับปัญหาที่พบคือ คณะกรรมการและผู้ปฏิบัติงานในกองทุน มีอายุค่อนข้างมากส่งผลต่อความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการเข้าถึงการใช้อินเทอร์เน็ต รวมถึงการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกองทุนสวัสดิการชุมชน ระเบียบและการจัดสวัสดิการของกองทุนสวัสดิการชุมชน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ชุมชนสายยาวควรนำผลที่ได้จากการศึกษานวัตกรรมการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อการเสริมสร้างองค์ความรู้อย่างยั่งยืนไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความเข้มแข็งด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือน

2. ผู้นำชุมชนควรนำคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้เป็นนโยบายในการกำหนดให้คนในชุมชนได้ใช้การจัดบัญชีครัวเรือนเพื่อให้ชุมชนสามารถวิเคราะห์สถานการณ์ทางการเงินภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาประเมินประสิทธิภาพของคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อเป็นการพัฒนาคู่มือให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบระหว่างคู่มือการจัดการความรู้ด้านการจัดทำบัญชีครัวเรือนตามปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงที่จัดทำขึ้นกับสมุดบัญชีครัวเรือนของสำนักงานตรวจบัญชีสหกรณ์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคู่มือให้มีความเหมาะสมเพิ่มมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ที่ให้การสนับสนุนทุนวิจัยจากเงินงบประมาณแผ่นดิน ประจำปีงบประมาณ 2561

เอกสารอ้างอิง

- Butsalee, P., Worarit, T., & Karin, K. (2016). To Study Participatory of Accounting System of the Silk Weaving Community in Ban Non Sila, Tambol Thalung Lek, Muang Buriam, Buriam Prvince. *Journal of Research and Development Buriam Rajabhat University, Special Issue*, 14-20. (In Thai)
- Chaipinchana, P. (2014). Development of Household Accounting System Under Sufficiency Economy Philosophy with Participation of Community, Nong Pa Krung Sub-district, Muang District, Chiang Mai Province. *Journal of Community Development and Life Quality*, 2(1), 37-48. (In Thai)
- Chakphithak, N. (2009). *Knowledge Management Theory*. Chiang Mai : Chiang Mai University. (In Thai)
- Chuancom, J. (2015). *Guidelines for Promoting Household Accounting for Students in Rajabhat University*. Research Report. Suan Dusit University, Bangkok. (In Thai)
- Jaensirisak, S., & Pahumunto, S. (2011). Accounting System Development for OTOP in Ubon Ratchathani. *Journal of MIS of Naresuan University*, 6(1), 1-15. (In Thai)
- Jokkaew, J. (2016). Cognitive Management of Accounting and Finalcial Management for Bangbua building contractor business unit, Bang Khen, Bangkok. *Area Based Development Research Jouanl*, 8(1), 22-41. (In Thai)

- Langkhunsaen, S. (2011). Development of Accounting System Applied to the Participation of Community Shops, Tambol San Don Kaew, Amphur Maetha, Lampang Province. In *The Graduate Research Conference (12th ed)* (pp. 373-377). Khon Kaen University, Khon Kaen. (In Thai)
- Likitwongkajon, N. (2007). Households Accounting : Tools to Sufficiency Economy. *Journal of Academic Services Khon Kaen University*, 15(3), 25-29. (In Thai)
- Musik, N. (2014). The Effect of Household Accounting Efficiency on the Quality of Life Under the Sufficiency Economy Philosophy of Famers in Maha Sarakham Province. *Journal of Graduate School of Commerce-Burapha Review*, 9(1), 45-58. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2014). *Human and Social Development*. Retrieved September 4, 2016, from <http://social.nesdb.go.th/social> (In Thai)
- Panich, V. (2016). *Knowledge Management: KM (Definition to Perform)*. Retrieved September 4, 2016, from http://kmi.trf.or.th/Document/AboutKM/About_KM.pdf (In Thai)
- Peuchthonglang, P., & Namwongprom, A. (2013). Strong Community Livable Society, Sustainable Economy. *Journal of Community Development and Life Quality*, 1(3), 1-6. (In Thai)
- Phasukyoet, P. (2006). *Knowledge Management*. Bangkok : Yaimai Creative Group. (In Thai)
- Pintakaewm, A., & Phokhathong, T. (2015). Knowledge Management of Community Welfare Fund in Saraphi Sub-district, Amphoe Saraphi, Chiang Mai Province. *Journal of Management and Marketing*, 2(1), 87-95. (In Thai)
- Pusrion, T. (2018). *Research and development in Education*. Mahasarakham : Takkasila Karphim. (In Thai)
- Srisa-ard, B. (2011). *Preliminary Research (8th ed.)*. Bangkok : Suwiryasan. (In Thai)
- Suwannaraj, S. (2016). Development approach of household accounting Cooperative Credit Unions : A Case Study Cooperative Credit Union Thipchang, Tambon Pongyangkhok, Amphurhangchat Lampang Province. *Journal of Modern Management Science*, 9(1), 154-166. (In Thai).
- Wasi, P. (2007). *Sufficiency Economy and Civil Society*. Bangkok : Mochaoban. (In Thai)

การวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าไหมปักธงชัย
จังหวัดนครราชสีมา

AN ANALYSIS OF THE PERSON AS A ROLE MODEL IN
TRANSFERRING KNOWLEDGE ON THE WISDOM OF PAK THONG
CHAI SILK, NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

สุชาดา น้ำใจดี*

Suchada Namjaidee*

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย
*Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima
Province, 30000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : *suchada.acei93@gmail.com

รับบทความ : 6 พฤษภาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 11 ตุลาคม 2564 / ตอรับบทความ : 20 ธันวาคม 2564

Received : 6 May 2021 / Revised : 11 October 2021 / Accepted : December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.9>

ABSTRACT

This qualitative research aimed at analyzing the person as a role model in transferring knowledge on the wisdom of Pak Thong Chai silk, Nakhon Ratchasima Province. The participants were 17 village sages who were purposively selected from 17 villages in Pak Thong Chai District, Nakhon Ratchasima Province. A structured interview with a very high consistency level for all items was used and the data were collected by observing and conducting in-depth interviews in April 2017, divided into 3 periods of a week each. The data were analyzed by summarizing each content and the overview and the results were presented in a descriptive way. The findings revealed that the role of the village sage as a model person had been inherited from generation to generation and it created experience and expertise. This led to various thinking changes for the development of innovative processes, created a silk identity for one's own family, member groups and communities, helped generate income and resulted in a higher living standard. In terms of transferring local wisdom methods, the role in using personal media was displayed, started by conveying familiar, friendly words and the process of making the silk objects was demonstrated. Then, the actual practice was required, including monitoring, recommending and helping to fix every step. Every process started from within the family, people in the community, people with the same job, other communities, and other provinces. This process enabled the recipients to continuously learn and accumulate real experiences.

Keywords : Person as a role model, Roles of person, Local sages, Knowledge transfer, Local wisdom, Silk making

บทคัดย่อ

การสื่อสารสำหรับการอนุรักษ์องค์ความรู้ท้องถิ่นให้เท่าทันยุคโลกาภิวัตน์ในการวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าไหมปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ในพื้นที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 หมู่บ้าน เลือกกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลักแบบเจาะจงเป็น ประชาชนชาวบ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวม 17 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างที่มีค่าความสอดคล้อง 1.00 ทุกข้อ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยลงพื้นที่ภาคสนามทำการสัมภาษณ์เชิงลึกในเดือนเมษายน 2560 แบ่งเป็น 3 ช่วง ๆ ละ 1 สัปดาห์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสรุปเนื้อหาแต่ละช่วงและสรุปภาพรวม นำเสนอผลด้วยวิธีพรรณนา ข้อค้นพบในการวิจัย คือ บทบาทของประชาชนชาวบ้านในฐานะสื่อบุคคล พบว่า การได้รับเป็นมรดกสืบทอดมาจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ เกิดการเปลี่ยนแปลงความคิดเพื่อการพัฒนากระบวนการทางนวัตกรรม และสร้างอัตลักษณ์ผ้าไหม ให้กับครอบครัวตนเอง กลุ่มสมาชิก ชุมชน ได้อย่างหลากหลาย และช่วยสร้างเป็นรายได้

ทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และวิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น พบว่า เป็นการแสดงบทบาทการใช้สื่อบุคคล เริ่มจากถ่ายทอดด้วยคำพูดอย่างคุ้นเคย เป็นกันเอง แล้วสาธิตวิธีและกระบวนการทำ จากนั้นฝึกให้ปฏิบัติจริง รวมทั้งคอยตรวจสอบ แนะนำ และช่วยแก้ไขในทุกขั้นตอน โดยเริ่มจากภายในครอบครัว คนในชุมชน คนทำไหม อาชีพเดียวกัน ชุมชนอื่น จังหวัดอื่น ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ได้จริงอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ : สื่อบุคคล, บทบาทสื่อบุคคล, ปราชญ์ชาวบ้าน, การถ่ายทอดความรู้, ภูมิปัญญาท้องถิ่น, การทำผ้าไหม

บทนำ

การบอกริชาความรู้ให้ผู้เรียนได้เข้าใจและนำไปปฏิบัติได้ มักจะถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจนั้น ใช้วิธีการปฏิบัติจริงไปพร้อม ๆ กันโดยอัตโนมัติ อันเกิดจากสามัญสำนึกแบบสังคมประกิต คือเกิดการเลียนแบบและการจดจำ สืบทอดกันมาในครอบครัว จึงเรียกว่า “การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น” (Aksaeng & Grisanaputi, 2009, p. 23) ผู้ที่ทำการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยสื่อบุคคลที่เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ผ่านคำพูด เป็นการสื่อสารระหว่างบุคคลให้ได้รับความรู้ นำไปสู่การเกิดทัศนคติและทำให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไปตามความมุ่งหวัง กล่าวได้ว่าเป็นการสื่อสารทางตรงถึงผู้รับสารที่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือและโน้มน้าวจิตใจของผู้รับสาร ซึ่งเป็นบุคคลได้เป็นอย่างดี ซึ่งสื่อบุคคลมีบทบาทที่สำคัญในการชักจูงใจและการตัดสินใจของผู้รับสาร เนื่องจากลักษณะเด่นอันประกอบด้วยสาระสำคัญคือ การไหลของข่าวสารแบบเป็นสองทาง (Two-way communication) การสื่อสารแบบลักษณะตัวต่อตัว (One by one) ปริมาณของปฏิกริยาตอบสนอง (Feedback) และการลดกระบวนการทางเลือกในทางจิตวิทยา (Selective process) (Lazarsfeld & Herbert, 1968, p. 68) ดังนั้น การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นโดยใช้วิธีการปฏิบัติจริง คือการฟังคำบรรยาย อธิบาย การสาธิตแล้วนำไปปฏิบัติจริง และปฏิบัติซ้ำ ๆ กันจนเกิดเป็นความชำนาญ เพราะผลงานที่จะใช้ดำรงชีวิตได้ต้องเป็นผลงานที่เกิดขึ้นจริงสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ ดังนั้น กลุ่มเป้าหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งเป็นผู้เรียนหรือกลุ่มเป้าหมายที่รับการถ่ายทอดภูมิปัญญาจากผู้รู้ในท้องถิ่นส่วนมากจะเป็นคนในครอบครัว เป็นญาติโดยสายเลือด เนื่องจากความรู้บางอย่างผู้รู้ทั้งหลายมักหวงแหนและจะไม่แพร่พรายให้คนอื่น ๆ รู้ (Aksaeng & Grisanaputi, 2009, p. 23) ซึ่งในงานวิจัยของซลงค์ ลอยสูงวงศ์ (Loisongwong, 2015, p. 87) ที่ได้เสนอแนวทางที่จะช่วยสนับสนุนให้การสืบสานภูมิปัญญาผ้าทอไทยทรงดำได้คงอยู่ในชุมชนต่อไปเพื่อตอบสนองความต้องการผ้าไทยทรงดำที่ยังมีความต้องการอยู่อย่างต่อเนื่อง ซึ่งในระยะแรกจะตอบโจทยความต้องการนั้นได้โดยคำนึงถึงผู้จะเข้ามาสืบสานการทอผ้าจำหน่ายต่อไป ส่วนแนวทางในระยะที่สองจะเปรียบเสมือนเป็นแนวทางเพิ่มให้คนในกลุ่มที่ต้องการให้มีการกลับมาทอผ้าชนิดอื่น ๆ ที่นอกเหนือไปจากการทอผ้าพื้นได้ร่วมกันฟื้นฟูขึ้นมาอีกครั้ง

นอกจากนี้ สื่อบุคคลเป็นประเด็นสำคัญที่ก่อให้เกิดผลต่อผู้รับและสื่อบุคคลเป็นปัจจัยสำคัญที่จะสกัดกั้นหรือส่งเสริมในสังคมนั้นให้ยอมรับหรือไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง และถ้าสื่อบุคคลเป็นผู้นำความคิดเห็นในเรื่องที่ต้องการเปลี่ยนแปลงด้วยแล้ว บทบาทของสื่อบุคคลยังจะมีความสำคัญเพิ่มมากขึ้น จึงกล่าวได้ว่าสื่อบุคคลเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและการร่วมกันทำกิจกรรมได้ดีที่สุด (Klapper, 1968, p. 87) จึงกล่าวได้ว่าการเลือกใช้สื่อบุคคลนับว่าเป็นสื่อที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการสื่อสารที่สำคัญประเภทหนึ่ง (Madoung, 2017, p. 16) ซึ่งมีประสิทธิภาพในการชักจูงใจให้บุคคลมีทัศนคติต่อเรื่องใดเรื่องหนึ่งตามความมุ่งหวัง (Kasemsuk, 2011, p. 55) ซึ่งการสื่อสารระหว่างบุคคลมีการพูดคุยแบบเป็นกันเองและเป็นแบบส่วนตัว ทำให้เกิดความคุ้นเคยระหว่างผู้พูดกับผู้ฟัง จะช่วยให้ผู้ฟังยอมรับความคิดของผู้พูดได้ง่ายขึ้น การเห็นหน้าตากันทำให้ผู้ฟังซึ่งเป็นเป้าหมายในการจูงใจของผู้พูดเกิดความรู้ว่าตนเองได้รับผลประโยชน์ทันที อย่างน้อยที่สุดคือด้านการแสดงความคิดเห็น

ของตนเองต่อผู้พูด (Lazarsfeld & Manzel, 1960, p. 97) โดยทรัพยากรบุคคลที่สำคัญของชุมชนในท้องถิ่น และในสังคมไทยเกิดจากการที่ชาวบ้านเชื่อฟังหรือคล้อยตามความเห็นด้วยนั้น เป็นเพราะความชื่นชม ศรัทธาในตัวผู้นำ และผลงานที่ผ่านมาของเขา เช่น เป็นผู้ที่มีความมุ่งมั่นในการพัฒนา เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ ฯลฯ เรียกว่า “ปราชญ์ชาวบ้าน” (Juthavijit, 2005, p. 114) ที่เป็นสามัญชนคนธรรมดาซึ่งไม่ธรรมดาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบท ได้รับการยกย่องจากชาวบ้านทั่วไปว่าเป็นผู้มีภูมิปัญญา มีความรู้ความสามารถในการอธิบายและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ เป็นคนดีมีคุณธรรม เข้าใจปรัชญาชีวิตอย่างลึกซึ้ง (Phongphit, 2009, pp. 169-170)

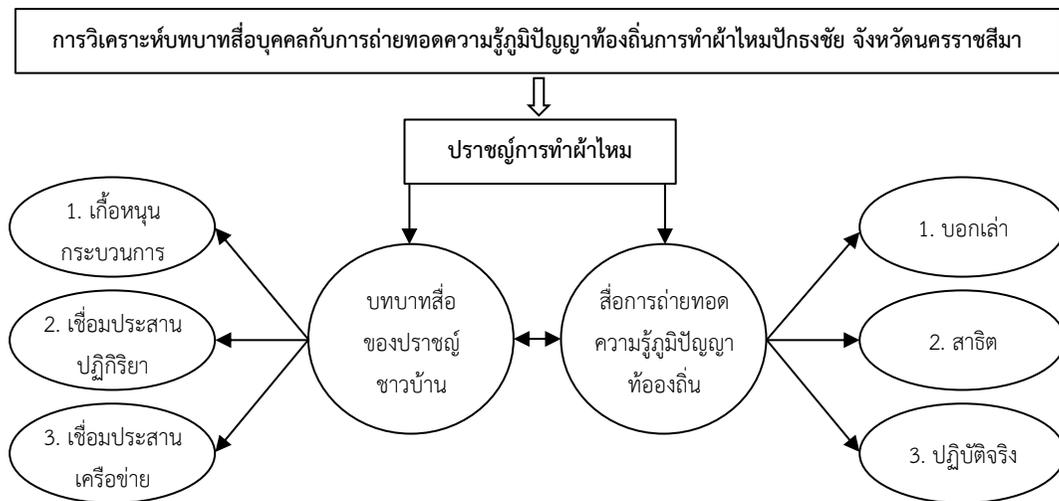
สำหรับประชาชนผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตอำเภอปรางค์ชัย ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม ประมาณ ร้อยละ 75 เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ เป็นต้น นอกจากนั้นจะมีอาชีพทำผ้าไหมเองตามหมู่บ้าน รับจ้างทอผ้าไหม โดยส่วนหนึ่ง จะรับจ้างทำงานในโรงงานทอผ้าไหมในเขตเทศบาลเมืองปัก และอีกส่วนหนึ่งจะรับไหมมาจากโรงงานในเขตอุตสาหกรรม แล้วนำมาทอที่บ้าน นอกจากนั้นก็จะมีการค้าขาย ธุรกิจส่วนตัว รับราชการ ฯลฯ (Local Data Center for Development (LICD), 2016, online) อำเภอปรางค์ชัย กลายเป็นเมืองแห่งการทอผ้าไหมที่มีชื่อเสียงที่สุดของจังหวัดนครราชสีมา ที่มีการผลิตผ้าไหมทอมือคุณภาพ กล่าวคือ เนื้อผ้าหนาแน่น สีคงทน ไม่ตก เมื่อนำมาซัก เนื้อผ้าไม่ยุบ เมื่อนำมานุ่ง เนื้อผ้าไม่ย้วย คุณภาพของผ้าได้มาตรฐานมีปริมาณการผลิตมากพอ จนสามารถส่งไปจำหน่ายต่างประเทศได้ (Lekmukda, 2010, online) ที่สำคัญ ผ้ดังกล่าว ยังสามารถสร้างรายได้มหาศาลคืนสู่ชุมชนปรางค์ชัย ด้วยกำลังการผลิตที่เพียงพอต่อการส่งจำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ โดย อำเภอปรางค์ชัย กลายเป็นที่รู้จักกันของบุคคลที่มีความชื่นชอบผ้าไหมจากทั่วโลก ว่ามี ผ้าไหมสวยที่สุดในโลก ผลิตผ้าไหม จำนวน 10,000,000 หลาต่อปี คิดเป็นมูลค่าของผ้าไหมที่ส่งขายในประเทศและต่างประเทศไม่น้อยกว่า 3,600 ล้านบาทต่อปี ซึ่งเป็นการเสริมรายได้ให้แก่ประชาชน เพื่อให้พ้นจากความยากจน ไม่น้อยกว่าร้อยละ 35 จนกลายเป็นที่มาของคำขวัญประจำจังหวัด ที่ว่า “เมืองหญิงกล้า ผ้าไหมดี หมี่โคราช ปราสาทหิน ดินด่านเกวียน” (Tourism Authority of Thailand, 2016, online) ทำให้อำเภอปรางค์ชัยมีทรัพยากรที่เอื้อต่อการผลิตทั้งด้านการเกษตร อุตสาหกรรม รายได้หลักมาจากการเกษตรและอุตสาหกรรมการทอผ้าไหม โดยอุตสาหกรรมผ้าไหมจากภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นฐานการผลิตสินค้าที่มีองค์ประกอบทางวัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นได้รับการคาดหมายว่าจะเป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการพัฒนาในอนาคต และกลุ่มจังหวัดมีฐานการผลิตผ้าไหมที่ได้รับการยอมรับระดับสากลอยู่หลายแห่ง จึงควรได้รับการสนับสนุนเชิงพื้นที่ให้เกิดการพัฒนาอย่างเหมาะสม (Nakhon Ratchasima Province, 2016, p. 79) ซึ่งพนารัตน์ เดชกุลทอง (Detkulthong, 2017, p. 600) ได้นำเสนอวิธีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาผ้าไหมบ้านนาเสียว ไว้ 2 วิธี ได้แก่ วิธีการสาธิตและวิธีปฏิบัติจริง ซึ่งการถ่ายทอดกระบวนการทอผ้าทั้งสองวิธีดังกล่าวเป็นการถ่ายทอดโดยตรง และใช้วิธีเดียวกันในการถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนทั้งเด็กและผู้ใหญ่ เทคนิคสำคัญของวิธีการถ่ายทอดความรู้การทอผ้า ที่ได้ผลดีที่สุดส่วนใหญ่จะสอนแบบตัวต่อตัวหรือสอนเป็นรายคน เป็นวิธีการสอนแบบดั้งเดิม การจัดการความรู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าไหม ได้แก่ การกำหนดความรู้ การแสวงหาความรู้ การแลกเปลี่ยนความรู้ การจัดเก็บความรู้ การถ่ายทอดความรู้ และการนำความรู้ไปใช้ เช่นเดียวกับบอร์นิชชา ทศตา, สุกัญญา ใจอดทน และจันทร์จิรา ใจอดทน (Thotta, Jaiotthon, Jaiotthon, 2017, p. 117) ที่พบว่าเทคนิคการถ่ายทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ มีวิธีการถ่ายทอดได้หลายทางโดยใช้เทคนิคการสาธิต การปฏิบัติจริง การบอกเล่า เพื่อให้ปฏิบัติตาม โดยการทำให้อุปกรณ์พร้อมทั้งการพูดคุยแลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน วิธีการเรียนรู้ส่วนใหญ่เกิดจากการลงมือทำ การลองผิดลองถูก ซึ่งกระบวนการเรียนรู้นี้เป็นพลวัตจนเกิดการสั่งสมและพัฒนาความรู้การทอผ้าไหมอยู่ตลอดเวลา ซึ่งแต่ละวิธี ขึ้นอยู่กับองค์ความรู้และกลุ่มเป้าหมายที่จะรับการถ่ายทอด

ของปราชญ์ชาวบ้านในฐานะสื่อบุคคล ซึ่งเป็นชาวบ้านสามัญชนคนธรรมดาที่มีความไม่ธรรมดาอาศัยอยู่ในหมู่บ้านชนบท โดยได้รับการยกย่องจากชาวบ้านทั่วไปว่าเป็นผู้มีภูมิปัญญา มีความรู้องค์รวมของชีวิตอย่างถ่องแท้จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตทั้งหมด ช่วยให้ผู้คนเห็นคุณค่าในการแสวงหาทางออกกด้วยสติปัญญา (Phongphit, 2009, pp. 169-170) ด้วยการทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่มีลักษณะการสื่อสารเป็นแบบตัวต่อตัว (One by one) เป็นการสื่อสารแบบเผชิญหน้า เปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้การสนทนากันได้ในเวลาอันรวดเร็ว (Lazarsfeld & Herbert, 1968, p. 68) มีบทบาท 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านเกื้อหนุนกระบวนการ (คุณอำนวย) เป็นวิทยากรกระบวนการซึ่งทำให้เกิดการเรียนรู้ การดำเนินการ ทำความเข้าใจและได้ปฏิบัติร่วมกัน 2) ด้านเชื่อมประสานปฏิกริยาทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเป็นนวัตกรรมจากการเชื่อมคน ความคิด กิจกรรม เกิดพัฒนาการเข้าไปมีส่วนร่วมในเหตุการณ์ สถานการณ์ วิธีการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ขึ้น และ 3) ด้านการเชื่อมประสานเครือข่าย เกิดความเชื่อมโยงระหว่างบุคคล กลุ่ม องค์กร ชุมชน และคนหลากหลายอาชีพ ทำให้เกิดเป็นเครือข่ายประชาสังคมที่มีความสัมพันธ์กัน แลกเปลี่ยนความรู้ ประสบการณ์ ความคิดเห็น และการช่วยเหลือกัน (Phongphit, 2009, pp. 170-171)

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์สรุปการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น และนำมาประยุกต์ใช้สร้างเป็นกรอบแนวคิดการวิจัยแสดงดังภาพ 1

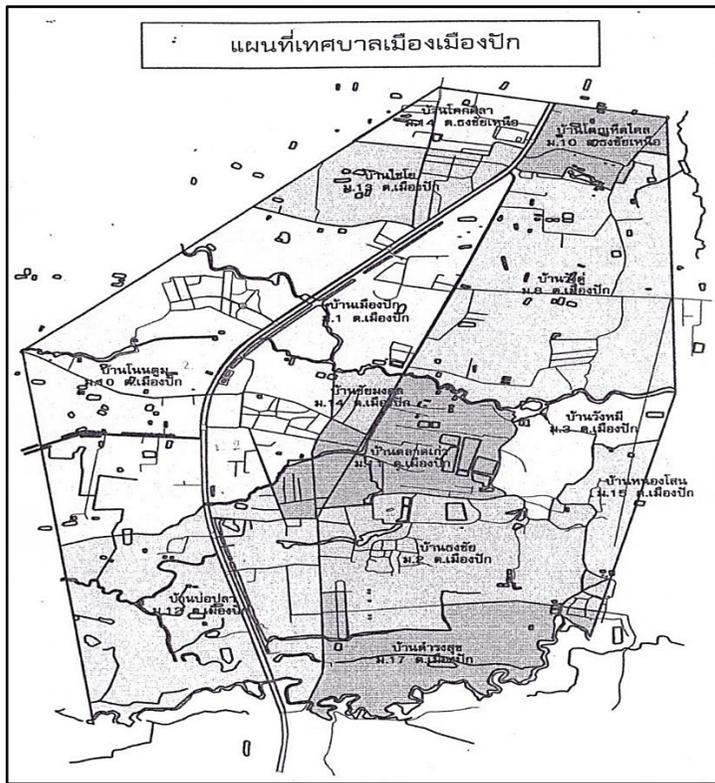

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัยใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เน้นศึกษาวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำผ้าไหม โดยมีองค์ประกอบตามระเบียบวิธีวิจัยดังต่อไปนี้

1. ขอบเขตพื้นที่การวิจัย คือ พื้นที่อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 17 หมู่บ้าน ได้แก่ หมู่ที่ 1 บ้านเมืองปัก หมู่ที่ 2 บ้านธงชัย หมู่ที่ 3 บ้านวังหมี่ หมู่ที่ 4 บ้านนาแค หมู่ที่ 5 บ้านโรงนา หมู่ที่ 6 บ้านดู่ หมู่ที่ 7 บ้านหนองไผ่ หมู่ที่ 8 บ้านวังดู่ หมู่ที่ 9 บ้านขอนแก่น หมู่ที่ 10 บ้านโนนตูม หมู่ที่ 11 บ้านตลาดเก่า หมู่ที่ 12 บ้านบ่อปลา หมู่ที่ 13 บ้านไชโย และบ้านโคกสะอาด หมู่ที่ 14 บ้านชัยมงคล หมู่ที่ 15 บ้านหนองโสน หมู่ที่ 16 บ้านคูโน และหมู่ที่ 17 บ้านด่างสุข

ภาพ 2 แผนที่เทศบาลเมืองปึก อำเภอปงระจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา
ที่มา : Mueng Pak Municipal Community, 2016, online.

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา คือ การวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลซึ่งเป็นประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหมลายโบราณและกี่ทอผ้าแบบทอมือ ในอำเภอปงระจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา
3. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก คือ กลุ่มประชาชนที่มีการทำผ้าไหมและอาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอปงระจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ทำการเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเป็นประชาชนชาวบ้านด้านการทอผ้าไหม จำนวน 17 หมู่บ้าน หมู่บ้านละ 1 คน รวม 17 คน ตามเกณฑ์คุณสมบัติดังนี้ 1) ไม่จำกัดเพศ และไม่จำกัดอายุ 2) เป็นผู้สืบทอดองค์ความรู้ด้านการทอผ้าไหมในชุมชนตำบลเมืองปึก อำเภอปงระจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ไม่น้อยกว่า 25 ปี และ 3) เป็นสมาชิกกลุ่มทอผ้าไหมปงระจักษ์ จังหวัดนครราชสีมา ไม่น้อยกว่า 3 ปี
4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง มีลักษณะเป็นข้อคำถามแบบปลายเปิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของประชาชนชาวบ้านซึ่งทำหน้าที่เป็นสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าไหม 2 บทบาท ประกอบด้วย บทบาทสื่อของประชาชนชาวบ้านในการทำผ้าไหม 3 ด้าน ได้แก่ 1) ผู้เกื้อหนุนกระบวนการ (คุณอำนวย) 2) ผู้เชื่อมประสานปฏิกิริยา 3) ผู้เชื่อมประสานเครือข่าย และสื่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3 ด้าน ได้แก่ 1) การบอกเล่า 2) การสาธิต 3) การปฏิบัติจริง นำเสนอผู้เชี่ยวชาญทางด้านการจัดการ ด้านนิเทศศาสตร์ และด้านการวิจัยเชิงพื้นที่ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความสอดคล้องระหว่างเนื้อหาเกี่ยวกับวัตถุประสงค์การวิจัย นำผลคะแนนมาประมวลหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objectives Congruence : IOC) ตามสูตรคำนวณหาค่า IOC ที่ใช้กันทั่วไป (Tuntavanitch & Jindasari, 2018, p. 9) พบว่า ได้เท่ากับ 1.00 ทุกข้อคำถาม จากนั้นจึงทำการปรับปรุงค่าและข้อความในข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญเพียงเล็กน้อย

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย ด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview) แบ่งเป็น 3 ช่วง ช่วงละ 1 สัปดาห์ จำแนกเป็นสัปดาห์ที่ 1 และสัปดาห์ที่ 2 สัปดาห์ละ 6 คน และสัปดาห์ที่ 3 จำนวน 5 คน รวม 17 คน โดยการลงพื้นที่ภาคสนามในเดือนเมษายน 2560 เนื่องจากเป็นช่วงเดือนแห่งฤดูกาลที่มีวันหยุดและมีภารกิจงานเทศกาลสำคัญประจำปีของไทย ประชาชนส่วนใหญ่จึงมักไม่ค่อยได้ออกเดินทางหรือปฏิบัติภารกิจ ทำให้สามารถเก็บรวบรวมข้อมูลกับผู้ที่ให้ข้อมูลหลักได้ครบตามจำนวนและระยะเวลาที่กำหนดไว้

6. การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัย โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) เพื่อจัดหมวดหมู่หลังจากการเก็บรวบรวมข้อมูลแต่ละครั้ง และนำมาข้อมูลทั้ง 3 ครั้ง มาทำการวิเคราะห์กลุ่มคำ (Domain analysis) ที่มีความสัมพันธ์กับคำหลักร่วมกับการวิเคราะห์ภาพความสำเร็จ (Successive approximation) และสังเคราะห์สรุปตามหลักการแนวคิดที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัยและนำเสนอผลการวิจัยโดยวิธีพรรณนาวิเคราะห์

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์บทบาทสื่อบุคคลที่มีต่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นในการทำผ้าไหมของชุมชนเมืองปักอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา จำแนกได้มีดังต่อไปนี้

1. บทบาทของปราชญ์ชาวบ้านในฐานะสื่อบุคคล โดยสื่อบุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านซึ่งเป็นผู้ส่งสารในการทำผ้าไหม ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม เช่น ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ไปพร้อม ๆ กับการทำผ้าไหมที่ได้รับเป็นมรดกผ่านวิถีชีวิตของคนท้องถิ่นจนสามารถสืบทอดมาสู่รุ่นปัจจุบัน ส่วนบางคนเคยรับจ้างทอผ้าไหมอยู่บ้าง ซึ่งลักษณะการสื่อสารแบบตัวต่อตัว พบว่า ให้ความสำคัญกับการสื่อสารโดยใช้ภาษาถิ่นคือ ภาษาโคราช และภาษาอีสาน เป็นช่องทางในการเผยแพร่ความรู้ โดยการพูดคุยแบบคุ้นเคยและเป็นกันเอง ทำให้ผู้ฟังหรือผู้รับสารยอมรับความคิดเห็นเกิดการแลกเปลี่ยนสาระหว่างกันเองโดยตรง จนนำไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน ดังตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลหลักดังนี้

บทบาทสื่อในการเป็นผู้เกี่ยวเหนืกระบวนกร (คุณอำนวย) โดยมีการใช้สื่อบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านการทำผ้าไหมซึ่งเป็นผู้ให้ข้อมูลหลักได้เล่าประสบการณ์ที่ได้จากบรรพบุรุษเกี่ยวกับกระบวนการผลิตผ้าไหมตั้งแต่เริ่มต้นไปสู่การเป็นผลิตภัณฑ์ผ้าไหมทอมือ ในตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...จากประสบการณ์ของป่าในการดูแลไหมและประสบการณ์ของลูกเกี่ยวกับกระบวนการผลิตทุกขั้นตอนทำให้เราเป็นผู้ให้ความรู้ ใครถามเรื่องไหมมีคำตอบให้ ใครต้องการศึกษาวิธีการทำไหม เรามีคำชี้แนะให้...” (P6, Interview, 12 April, 2018)

“...จากประสบการณ์อันยาวนานในการทอผ้าไหม มีความรู้จากการผลิตด้วยตัวเอง ตั้งแต่วิธีดั้งเดิม การใช้สีย้อมธรรมชาติ การทอผ้าแบบดั้งเดิม...” (P4, Interview, 11 April, 2018)

บทบาทสื่อในการเป็นผู้เชื่อมประสานปฏิภริยา โดยสื่อบุคคลที่เป็นปราชญ์ชาวบ้านการทำผ้าไหมซึ่งได้รับการถ่ายทอดความรู้มาจากบรรพบุรุษ แล้วใช้ความคิดของตนเองในการเปลี่ยนแปลง เกิดการพัฒนากระบวนการทำให้ได้นวัตกรรมด้านผลิตภัณฑ์ผ้าไหมสำหรับตนเองและเพื่อนสมาชิกกลุ่มผ้าไหมอย่างต่อเนื่อง ในตัวอย่างการให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...การพัฒนาผลิตภัณฑ์ต้องพัฒนาตลอดเวลา คนที่อยู่จุดนี้ต้องเสียสละ ต้องคอยพัฒนาความรู้ของตนเอง เพื่อให้สามารถแนะนำสมาชิกให้พัฒนาตนเอง ต้องดูแลช่วยเหลือกัน คอยให้กำลังใจกัน...” (P5, Interview, 12 April, 2018)

บทบาทสื่อในการเป็นผู้เชื่อมประสานเครือข่าย โดยปราชญ์ชาวบ้านที่มีประสบการณ์และความเชี่ยวชาญ ด้านการทำผ้าไหมได้มีการใช้สื่อบุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านไปสู่การพัฒนาเชื่อมโยงกับกลุ่ม ชุมชน สมาชิก ทั้งที่ทำการผลิตผ้าไหมและในกลุ่มหลากหลายอาชีพ ทำให้เกิดเครือข่ายสังคมที่หลากหลายรูปแบบและมีการช่วยเหลือ ซึ่งกันและกันด้วยการแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ การเรียนรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็น โดยที่แต่ละเครือข่าย มีความเป็นอิสระต่อกัน ในตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...ลุงทำไหมมานาน มีประสบการณ์เรียนรู้มาด้วยตนเอง มีการถ่ายทอดส่งต่อ ความรู้ภายในครอบครัว มุ่งองค์ความรู้เกี่ยวกับการผลิตผ้าไหมทั้งในแบบดั้งเดิม จนกระทั่งมีการวิวัฒนาการ มีการพัฒนามาจนถึงปัจจุบัน ลุงเป็นผู้ถ่ายทอด ให้ความรู้แก่ชุมชน โดยลุงใช้บ้านของตนเองเป็นแหล่งเรียนรู้ในชุมชน มีการสาธิต ขบวนการผลิต การทอผ้าไหม ซึ่งมีผู้สนใจขอรับความรู้ทั้งจากคนในชุมชน และจากภายนอกชุมชน...” (P2, Interview, 5 April, 2018)

“...นอกจากทอผ้าขายเป็นผืนแล้ว ยังมีการประสานงานกับกลุ่มเครือข่ายต่าง ๆ ที่มีการแปรรูป เช่น กลุ่มตัดเย็บเสื้อผ้า เย็บกระเป๋า เสื้อสูท เป็นต้น เพื่อเพิ่ม มูลค่าผลิตภัณฑ์ ช่วยให้คนในชุมชนมีรายได้มากขึ้น เมื่อคนในชุมชนเห็นประโยชน์ ในส่วนนี้ จะเข้ามาให้ความร่วมมือและร่วมเป็นสมาชิกของเรา...” (P5, Interview, 12 April, 2018)

2. วิธีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสื่อบุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านนั้น มีการถ่ายทอดให้คนในครอบครัว คนในชุมชนที่เข้ามารับจ้างทำงานกับตนเอง ตลอดจนมีการไปบรรยายให้กับคนทำไหมอาชีพเดียวกันจากชุมชนอื่น จังหวัดอื่น ได้ฟังร่วมกัน พร้อมกับเปิดโอกาสให้แลกเปลี่ยนเรียนรู้และซักถามข้อสงสัยได้อย่างละเอียด

การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้วยการบอกเล่า เป็นคำพูดของปราชญ์ชาวบ้านที่มีบทบาทสำคัญ ในฐานะการถ่ายทอดวิธีการทำผ้าไหมซึ่งตนเองได้รับสืบทอดอย่างชำนาญ ในตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...ป่าทำผ้าไหมมาประมาณ 50 กว่าปี ในช่วงแรกเป็นความรู้ที่ได้มา แบบครูพักลักจำ ดู ๆ ผู้ใหญ่ทำกันแล้วก็จำ ๆ มา พอทำมานานมีประสบการณ์ มากขึ้น ก็เกิดความคิดว่านอกจากลายทอผ้าลายเดิมที่เคยทออยู่น่าจะมีลายอื่น มาทอบ้าง เลยเอาลายเดิมมาทำเพิ่มเติมออกแบบลายที่ต่อเนื่องกัน เอามาประยุกต์ เป็นลายใหม่ของเราเอง ทำให้เกิดเป็นลายใหม่ที่สวยงามมากขึ้น แปรไปตามมากขึ้น สามารถจำหน่ายได้มากขึ้น หากมีการอบรมของหน่วยงานต่าง ๆ ป้าจะเข้าร่วม การอบรม แล้วนำองค์ความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดต่อให้ลูก ลูกสะใภ้ และสมาชิก กลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ รวมถึงคนในชุมชนที่มาทำงานร่วมกัน...” (P10, Interview, 18 April, 2018)

“...จำความได้ก็เห็นเครื่องทอผ้า เห็นทุกวันเกิดการซึมซับโดยไม่รู้ตัว อยากรทอผ้าเป็น ก็แอบทอผ้าเอง เมื่อโตขึ้นจึงเริ่มหัดทอผ้าอย่างจริงจัง

หลังจากจบการศึกษาระดับปริญญาตรีทางครุศาสตร์ ได้เริ่มทอผ้าเอกลักษณ์ ผ้าโบราณประจำโคราช จากนั้นก็เกิดความสนใจผ้าทางกระรอก ต่อมาได้รื้อฟื้น เรื่องภูมิปัญญาลายผ้าเอกลักษณ์ของแต่ละชุมชน... ” (P13, Interview, 18 April, 2018)

การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาด้วยการการสาธิต โดยปราชญ์ชาวบ้านได้ทำการถ่ายทอดด้วยการแสดง วิธีการทอผ้าไหมพร้อมอธิบายกระบวนการที่ตนเองมีประสบการณ์โดยตรง ทำให้ผู้สนใจและรับการถ่ายทอด สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง ในตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...เนื่องจากกลัวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นเรื่องลายผ้าประจำโคราชจะสูญหายไป จึงได้เริ่มออกถ่ายทอดความรู้ให้แก่ชุมชนถึงเอกลักษณ์ประจำถิ่น เป็นอย่างไร ลวดลายผ้าประจำชุมชนแต่ละชุมชนมีเอกลักษณ์และลักษณะเด่นเช่นไร มีวิธีการ ทออย่างไร อยากรจะจับมือสอนทุกคน กลัวว่าภูมิปัญญาดั้งเดิมจะสูญหายไป มากที่สุด จึงต้องให้ความสำคัญกับการถ่ายทอดความรู้แก่ชุมชนในวงกว้าง เพื่อสร้าง ความตระหนักและรักษาลวดลายผ้าประจำชุมชน รวมถึงภูมิปัญญาของบรรพบุรุษ ไว้เป็นมรดกของลูกหลานต่อไป...” (P13, Interview, 18 April, 2018)

การถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาด้านการปฏิบัติจริง เป็นวิธีการถ่ายทอดในการเป็นวิทยากรของสี่บุคคล ซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านได้ลงมือทำจริง ๆ โดยมีผู้รับการถ่ายทอดเป็นผู้ปฏิบัติจริงและมีปราชญ์ชาวบ้านคอยตรวจสอบ ให้คำแนะนำและแก้ไข เพื่อให้สามารถปฏิบัติจริงได้ทุกขั้นตอน ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ ไปพร้อม ๆ กัน ในตัวอย่างคำให้สัมภาษณ์ดังนี้

“...หลังจากเรียนจบปริญญาตรี และได้ทำงานเป็นครู แต่ด้วยใจรักในงาน ทอผ้าไหม จึงได้ทำอาชีพการทอผ้าไหมควบคู่กับอาชีพครู ได้ทำการศึกษา ค้นคว้าลวดลายผ้าไหมลายผ้าโบราณ ลายเอกลักษณ์ประจำชุมชน จนมีความรู้ และประสบการณ์ และได้ทำหน้าที่เป็นผู้ให้ความรู้ เป็นปราชญ์ ชำนาญ เรื่อง ผ้าไหมประจำชุมชน เป็นวิทยากรอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการ ผลิตผ้าไหมให้คนในชุมชนอำเภอปักธงชัย อำเภออื่น ๆ ในจังหวัดนครราชสีมา รวมถึงจังหวัดอื่น ๆ เช่น สอนนักศึกษาจากจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี สุรินทร์ บุรีรัมย์ เป็นต้น...” (P3, Interview, 5 April, 2018)

อภิปรายผล

การวิเคราะห์บทบาทสี่บุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านในการทอผ้าไหมที่ได้รับเป็นมรดกสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ทำให้มีประสบการณ์ ความเชี่ยวชาญ ทำให้ตนเองได้นำมาคิด เปลี่ยนแปลง พัฒนาระบบการเพื่อสร้างอัตลักษณ์ ผลิตภัณฑ์ผ้าไหม โดยใช้สี่บุคคลซึ่งเป็นตัวของปราชญ์ชาวบ้านเองแสดงบทบาทเป็นช่องทางการสื่อสารเผยแพร่ความรู้ ด้วยการพูดคุย สร้างความคุ้นเคย ความเป็นกันเอง นำไปสู่การพัฒนาเชื่อมโยงกับกลุ่ม ชุมชน สมาชิกทั้งที่ทำการผลิตผ้าไหม และในกลุ่มหลากหลายอาชีพ หลากหลายรูปแบบ มีการพึ่งพาช่วยเหลือกัน แลกเปลี่ยนองค์ความรู้ เรียนรู้ ประสบการณ์ และความคิดเห็น ร่วมกันอย่างมีอิสระ จึงไม่สามารถปฏิเสธได้ว่าตราบไคที่มุนุขย์ยังคงอาศัยอยู่ในสังคมร่วมกัน บทบาทที่สำคัญของบุคคลในฐานะเป็นผู้สื่อสารที่มีความเชี่ยวชาญอย่างโดดเด่นในการช่วยสร้างนวัตกรรมทางด้าน

ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมให้กับครอบครัวตนเอง กลุ่มสมาชิก ชุมชน ได้อย่างหลากหลายและช่วยสร้างเป็นรายได้และทำให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ดังนั้นปราชญ์ชาวบ้านก็ถือว่าเป็นสื่อบุคคลภายในท้องถิ่นที่มีศักยภาพสูง มีบทบาทที่สำคัญในการชักจูงใจโดยการให้โอกาสผู้รับสารได้กลับและข้อมูลย้อนกลับ มีการเลือกใช้ภาษาที่ง่ายในการสื่อสารหลากหลายช่องทาง เพื่อให้เกิดความเข้าใจในเรื่องที่ต้องการสื่อตามแผนการ วัตถุประสงค์ เวลาที่กำหนด โดยคำนึงถึงกาลเทศะ ความเหมาะสม บรรยากาศ สภาพแวดล้อม (Namjaidee, 2018, p. 11) โดยมีผู้มีส่วนร่วม 2 ฝ่าย คือผู้ส่งสารและผู้รับสารมีเครื่องมือในการสื่อสารที่เป็นช่องทางและสารองค์ประกอบที่เหลือเป็นส่วนของบทบาทหน้าที่และกระบวนการ ซึ่งได้แก่ กระบวนการเข้ารหัส การถอดรหัส และการป้อนกลับ ส่วนสิ่งรบกวนเป็นองค์ประกอบหรือปัจจัยภายนอกที่เข้ามาแทรกแซงกระบวนการสื่อสารและขัดขวางไม่ให้การสื่อสารดำเนินไปอย่างราบรื่นหรือประสบความสำเร็จ (Schramm, 1973, p. 247) ซึ่ง Klapper (1968, p. 87) ได้กล่าวว่าสื่อบุคคลเป็นรูปแบบที่ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและร่วมกันทำกิจกรรมได้ดีที่สุด และ Lazarsfeld and Herbert (1968, p. 68) ได้อธิบายลักษณะเด่นของการใช้สื่อบุคคลว่าประกอบด้วยสาระสำคัญเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคล สามารถจัดการเลือกรับสารของผู้ฟังได้ การติดต่อสื่อสารแบบเผชิญหน้าเปิดโอกาสให้ผู้ส่งสารสามารถปรับปรุงเปลี่ยนแปลงเนื้อหาที่ใช้สนทนากันได้ในเวลาอันรวดเร็ว ปฏิกริยาตอบสนองขณะที่ทำการสื่อสารเกิดขึ้นในระดับสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเลือกรับสาร ผู้รับสารส่วนใหญ่มักจะเชื่อถือในข้อตัดสินใจและความคิดเห็นของผู้ที่เขารู้จักและนับถือมากกว่าบุคคลที่เขาไม่รู้จักมาก่อน แล้วมาทำการติดต่อสื่อสารด้วย

สำหรับสื่อการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยสื่อบุคคลซึ่งเป็นปราชญ์ชาวบ้านนั้น เริ่มจากถ่ายทอดภายในครอบครัว คนในชุมชน คนทำไหมอาชีพเดียวกันจากชุมชนอื่น จังหวัดอื่น ถ่ายทอดวิธีการทำผ้าไหมด้วยคำพูดแล้วสาธิตวิธีและกระบวนการ จากนั้นฝึกปฏิบัติการทำผ้าไหมจริง เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดได้สามารถเข้าใจและปฏิบัติตามอย่างถูกต้อง รวมทั้งยังคอยตรวจสอบ แนะนำ และช่วยแก้ไขให้เป็นไปตามวิธีการทุกขั้นตอน ทำให้ผู้รับการถ่ายทอดได้เรียนรู้และสั่งสมประสบการณ์ได้จริงอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นวิธีการถ่ายทอดโดยการให้เรียนรู้เป็นวิธีการจัดประสบการณ์การเรียนรู้และทำความเข้าใจด้วยตนเองได้ดีที่สุด นอกจากนี้ผู้รับสารซึ่งเป็นผู้เรียนรู้จะต้องมีการจดบันทึกข้อมูลไว้เป็นลายลักษณ์อักษรเพื่อนำไปใช้ในการทบทวนการปฏิบัติด้วยตนเองได้จริงในอนาคตภายหน้าด้วย ซึ่งสุชาติา นัจใจดี (Namjaidee, 2018, p. 1) ได้เสนอว่า การถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นจำเป็นต้องมีการจัดการระบบเพื่อให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นไม่สูญหายไปโดยอาศัยการสื่อสารเข้ามาสนับสนุนด้วยการใช้สื่อบุคคลทำหน้าที่ในการเป็นผู้ส่งสารเพื่อถ่ายทอด แบ่งปันองค์ความรู้ ความคิด ความรู้สึก ข้อความ ข่าวสาร และทัศนคติ รวมถึงประสบการณ์ร่วมกัน นำไปสู่การแปลความหมาย ตีความหมายได้ตรงกัน เกิดความเข้าใจและรับรู้ร่วมกันได้เป็นอย่างดี โดยที่ Berlo (1960, p. 122) ได้อธิบายเกี่ยวกับตัวสื่อว่าต้องพิจารณาถึงความสามารถของสื่อด้วยวิธีการรับสารของผู้รับสารด้วยการเห็น (Seeing) การได้ยิน (Hearing) การสัมผัส (Touching) การได้กลิ่น (Smelling) และการลิ้มรส (Testing) ที่จะเป็ช่องทางให้ผู้รับสารสามารถรับสารได้ และงานวิจัยของชัยสิทธิ์ คุณสวัสดิ์, ศรีวรรณ ยอดนิล และสมหมาย แจ่มกระจ่าง (Khunssawat, Yodnil, & Jamkrajang, 2015, p. 255) พบว่ารูปแบบการถ่ายทอดสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชาวไทยภูเขาอีสานใต้ มีรูปแบบการถ่ายทอดสืบทอดความรู้และการเรียนรู้มี 3 ลักษณะคือ กระบวนการถ่ายทอดและสืบทอดความรู้ในครอบครัว การถ่ายทอดและสืบทอดจากคนภายนอกครอบครัว และการเรียนรู้ด้วยตนเอง เป็นการพัฒนาลวดลายผ้าไหมพื้นบ้านที่คงเอกลักษณ์ชาวไทยภูเขาเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิตซึ่งบอกถึงวิถีชีวิตชนบทรรมนิยมประเพณี

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัยคือ ควรมีการนำกระบวนการสื่อสารภูมิปัญญาการทำผ้าไหมไปพัฒนาต่อยอดการสร้างสรรค์นวัตกรรมทางด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ยังคงความเป็นผ้าไหมของคนโคราชให้เป็นที่ยอมรับถึงคุณค่าของความเป็นอัตลักษณ์อย่างถาวรต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับกรวิจัยครั้งต่อไปคือ การพัฒนากลยุทธ์ด้วยการใช้ปัญญาประดิษฐ์เป็นสื่อในการเผยแพร่องค์ความรู้ภูมิปัญญาการทำผ้าไหมแบบดั้งเดิม โดยการผสมผสานความเป็นตำนานสู่การถ่ายทอดบนโลกสังคมออนไลน์

เอกสารอ้างอิง

- Aksaeng, D., & Grisanaputi, W. (2009). The Knowledge Management Process for Local Wisdom about Organically-Dyed “Mudmee” Thai Silk. *KKU Res J (GS)*, 9(4), 135-147. (In Thai)
- Berlo, D. K. (1960). *The Process of Communication*. New York : Holk, Rindehart and Winston.
- Detkulthong, P. (2017). Knowledge Management on Ban Nasaew Local Wisdom Weaveing, Nasaew District, Chaiyaphum Province. In *National Conference Phetchabun Rajabhat University, the 4th time “Research for Local Development” (10 Mar. ’17)* (pp. 600-608). (In Thai)
- Juthavijit, K. (2005). *Communications for Local Development (2nd ed.)*. Nakhon Pathom : Nakhon Pathom Rajabhat University. (In Thai)
- Kasemsuk, C. (2011). *Communication and Social Change*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Khunssawat, C., Yodnil, S., & Jamkrajang, S. (2015). Development of The Local Wisdom Transmission Process Thai Kui Silk Weaving in Southern Isan, Thailand. *Journal of Education and Social Development*, 11(1), 246-257. (In Thai)
- Klapper, J. T. (1968). *The effects of mass communication*. New York : The Fress press.
- Lazarsfeld, P. F., & Manzel, H. (1960). *The People’s Choice*. New York : Columbia University Press.
- Lazarsfeld, P. F., & Menzel, H. (1968). Mass media and personal influence. In *The Science of human communication*. Edited by Schramm W. New York : The Basic Book.
- Lekmukda, K. (2010). *Kotat’s identity*. Retrieved August 1, 2016, form <https://www.gotoknow.org/posts/310224> (In Thai)
- Local Data Center for Development (LICD). (2016). *Pak Thong Chai District*. Retrieved June 15, 2016, form <https://www.gotoknow.org/posts/380366> (In Thai)
- Loisoongwong, C. (2015). *Weaving Encultural Process of the Thai Song Dum at Don Khoi Sub-District, Kamphaengsaen District, Nakhon Pathom Province*. An Independent Study, Master of Arts Program in Cultural Resource Management, Graduate School, Silpakorn University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Madoung, A. (2017). *Integrated Communication Patterns to Create Knowledge of Effective Microorganisms*. Thesis, Master of Science Program in Science Communication, Bansomdejchaopraya Rajabhat University, Bangkok. (In Thai)

- Mueang Pak Municipal Community. (2016). *Location*. Retrieved June 15, 2016, form <http://www.mueangpak.com/home/index.php/2016-11-25-02-22-42/2016-11-25-02-41-30> (In Thai)
- Nakhon Ratchasima Province. (2016). *Nakhon Ratchasima Province Development Plan for Four years (2018-2021)*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)
- Namjaidee, S. (2018). Characteristics of Personal Media for Transferring the Local Intelligence Knowledge. *NRRU Community Research Journal*, 12(3), 1-13. (In Thai)
- Phongphit, S. (2009). *Guide to doing community enterprises*. Bangkok : Palang Panya. (In Thai)
- Rogers, E. M., & Svening, L. (1969). *Modernization among peasants: the impact of communication*. New York : Holt, Rinchart and Winston.
- Schramm, W. (1973). *Channers and Audiences in Handbook of Communication*. Chicage : Roand Mc. Nally College Publishing Company.
- Suwannakorn, S. (2010). *Methods for transmitting wisdom and values of Thai wisdom*. Retrieved June 12, 2016, form <https://www.gotoknow.org/posts/380366> (In Thai)
- Thanakornkul, W., Tarasawat, S., Chaojindarach, T., Ng-erninta, K., & Paisri, W. (2018). A Model of Critical Knowledge Transfer within and outside Golden Jubilee Medical Center through Exhibitions. *Journal of Mahidol R2R e-Journal*, 5(1), 17-29. (In Thai)
- Thotta, R., Jaiotthon, S., & Jaiotthon, J. (2017). The Transfer of local wisdom on silk weaving Ban Khwao District, Chaiyaphum Province. *Journal of Nakhonratchasima College*, 11(1), 117-128. (In Thai)
- Tourism Authority of Thailand. (2016). *Pak Thong Chai silk weaving village*. Retrieved August 1, 2016, form http://7greens.tourismthailand.org/green_attraction/detail/759.html (In Thai)
- Tuntavanitch, P., & Jindasri, P. (2018). The Real Meaning of IOC. *JOURNAL OF EDUCATIONAL MEASUREMENT, MAHASARAKHAM UNIVERSITY*, 24(2), 3-12. (In Thai)

รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
**A MODEL FOR ENHANCING THE QUALITY OF LIFE AMONG
THE ELDERLY IN CHANG SAI SUB-DISTRICT, SURATTHANI PROVINCE**

กมลชนก ทองเอียด¹, พิไลพร สุขเจริญ^{2*}, เกศรา ตันแข่ง³, อัญญรัตน์ มีสิทธิ์⁴, ภูเมศร์ คงเกต⁵
**Kamolchanok Thongied¹, Pilaiporn Sukcharoen², Ketsara Tanseng³, Aunyarat Meesit⁴,
Phumate Kongkate⁵**

^{1, 2, 3}อาจารย์ คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี 84100 ประเทศไทย

^{1, 2, 3}Lecturer, Faculty of Nursing, Suratthani Rajabhat University, Suratthani Province, 84100, Thailand

^{4, 5}เจ้าหน้าที่ เทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอเกาะกูดจังหวัดสุราษฎร์ธานี 84160 ประเทศไทย

^{4, 5}Officer, Changsai Sub District, Kanchanadit District, Suratthani Province, 84160, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : giftkamolchanok@gmail.com (Author) : *Pilaiporn.navynurse@gmail.com;
kassara1979@hotmail.com; aunyarat.meesit@gmail.com; phumatekk@gmail.com

รับบทความ : 8 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 25 สิงหาคม 2564 / ตอรับบทความ : 13 กันยายน 2564

Received : 8 June 2021 / Revised : 25 August 2021 / Accepted : 13 September 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.10>

ABSTRACT

The rising rate of the elderly in Thailand influences an imbalance in their quality of life. This study aimed to investigate the quality of life of the elderly, the need to improve their quality of life and to create a model for enhancing their quality of life. The purposive sample consisted of 113 elderly Thais and 12 key informants. The research instruments included: 1) A questionnaire on quality of life with a high reliability; 2) A questionnaire on the need to improve the quality of life with a high reliability; and 3) Focus group questions. Data collection consisted of field visits for administering the questionnaires and engaging in group discussion. The data were analyzed using means, standard deviations, and content analysis. The main research findings were: The overall quality of life of the elderly appeared to be at a moderate level and their overall perceived need to improve their quality of life also was at a moderate level. It was found that their physical condition had the highest score, although this finding was not tested statistically. The model for enhancing quality of life that emerged from the data was focused on providing knowledge of self-care, providing annual health checks, encouraging senior citizens to participate in religious activities and society, providing welfare and giving necessary items to senior citizens, and arranging activities to encourage people in the community to provide care. The recommendation of this research was a policy to develop quality of life of the elderly beyond the community context.

Keywords : Quality of life, Health promotion, Elderly

บทคัดย่อ

อัตราผู้สูงอายุที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้คุณภาพชีวิตในช่วงวัยขาดความสมดุล จึงเป็นที่มาของวัตถุประสงค์การวิจัยครั้งนี้ คือเพื่อศึกษาคุณภาพชีวิตและความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และสร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจงกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 113 คน และกลุ่มผู้ให้ข้อมูล จำนวน 12 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบวัดคุณภาพชีวิต 2) แบบวัดความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต มีค่าความเชื่อมั่น 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ และ 3) แบบการสนทนากลุ่ม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่ภาคสนาม ด้วยการสอบถามและการจัดสนทนากลุ่ม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมของคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.08$) มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.08$) โดยมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด ($\bar{X}=2.37$) และรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สร้างขึ้น ประกอบด้วย การจัดอบรม

ให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองแก่ผู้สูงอายุ การบริการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา และบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ ซึ่งสามารถนำไปสู่นโยบายในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เหมาะสมกับบริบทท้องถิ่น

คำสำคัญ : คุณภาพชีวิต, การสร้างเสริมสุขภาพ, ผู้สูงอายุ

บทนำ

จากการที่ประชากรผู้สูงอายุมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นส่งผลทำให้อาณาเขตของประเทศไทยเต็มไปด้วยประชากรวัยสูงอายุเป็นหลัก มีแนวโน้มเป็นสังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์ในปี พ.ศ. 2564 และคาดการณ์ว่าในปี พ.ศ. 2574 ประเทศไทยจะกลายเป็นสังคมสูงวัยระดับสุดยอด คือ ประชากรผู้สูงอายุร้อยละ 28 (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-63) โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2557 พบจำนวนผู้สูงอายุร้อยละ 14.9 เป็นเพศชายร้อยละ 45.1 และเพศหญิงร้อยละ 54.9 โดยเฉพาะผู้สูงอายุเขตภาคใต้ที่มีจำนวนสูงถึงร้อยละ 12 มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 22.6 ในปี พ.ศ. 2537 เป็นร้อยละ 82.6 ในปี พ.ศ. 2557 และมีการกระจายตัวในเขตเทศบาลร้อยละ 40.9 และนอกเขตเทศบาลร้อยละ 59.1 (National Statistical Office, 2014, p. 1) บุคลากรทีมสุขภาพจึงควรหาวิธีการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อเกิดคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Popejoy et al., 2015, pp. 306-308; Chen, 2016, pp. 284-285)

เมื่อศึกษาบริบทของวัยสูงอายุ พบว่า วัยสูงอายุเป็นวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงในทุกด้านโดยเฉพาะด้านการทำงานของร่างกายที่เสื่อมสภาพตามวัย และด้านจิตใจ (Cinotti et al., 2016, pp. 471-473) การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทำให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการดูแลตนเองลดลง และต้องพึ่งพิงครอบครัว (Wongwisetkul, Sukcharoen, & Payomyong, 2017, pp. 193-195) รวมทั้งอาจทำให้ผู้สูงอายุเกิดปัญหาในการดำเนินชีวิต และปัญหาด้านสุขภาพที่เชื่อมโยงไปสู่การเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรัง (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-65) ซึ่งข้อมูลที่ผ่านมา พบว่า ผู้สูงอายุถึงร้อยละ 70 มีการเจ็บป่วยด้วยโรคเรื้อรังอย่างน้อยหนึ่งโรคต่อคน และโรคที่พบบ่อยได้แก่ ความดันโลหิตสูงร้อยละ 34.5 เบาหวานร้อยละ 6.9 และโรคหัวใจร้อยละ 1.5 (Tongdee, Rongmuang, & Nakchatree, 2013, pp. 89-91) การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพชีวิต และภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุ บุคลากรทีมสุขภาพ และหน่วยงานภาครัฐจึงควรมีแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อเกิดความสามารถในการดูแลตนเอง (Chan & Liang, 2013, pp. 29-31)

สำหรับแนวทางพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นองค์รวม ด้านร่างกาย ได้แก่ การมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพให้แก่ผู้สูงอายุ การปลูกจิตสำนึกให้ครอบครัวดูแลและให้ความรักแก่ผู้สูงอายุ การมีอาสาสมัครคอยรับฟังปัญหาด้านจิตใจของผู้สูงอายุ การส่งเสริมให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ และการให้ผู้สูงอายุมีบทบาทในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นสู่สังคม ด้านสัมพันธ์ทางสังคม ได้แก่ การจัดให้ผู้สูงอายุมีกิจกรรมร่วมกัน และด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การจัดชุมชนให้น่าอยู่ การบริหารจัดการขยะ และการปรับปรุงสวนสาธารณะให้มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ (Daengjung, 2015, pp. 85-87) การพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ทุกหน่วยงานต้องให้ความสำคัญ และกำหนดนโยบายต่าง ๆ ในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ เพื่อเกิดความสุขในการใช้ชีวิต (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, p. 62-65; Chan & Liang, 2013, pp. 29-31) เมื่อศึกษาบริบทของประชากรในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบจำนวนประชากรทั้งสิ้น 10,801 คน

มีจำนวนผู้สูงอายุ 1,396 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 และในประชากรหมู่ที่ 3 จากจำนวนประชากร 907 คน มีจำนวนผู้สูงอายุถึง 151 คน คิดเป็นร้อยละ 16.6 อาจกล่าวได้ว่า ในพื้นที่ที่มีประชากรผู้สูงอายุสูงถึงหนึ่งในสี่ ของประชากร (Civil Registration Office of Chang Sai Subdistrict, 2016, online) เมื่อศึกษากิจกรรมต่าง ๆ พบว่า หน่วยงานมีการจัดสวัสดิการให้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ได้แก่ การจัดตั้งชมรมผู้สูงอายุ และการกำหนด ยุทธศาสตร์และแนวทางการพัฒนาคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2559 ถึงปี พ.ศ. 2561 เพื่อส่งเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ แต่ผลลัพธ์ คือ ผู้สูงอายุบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับชมรมผู้สูงอายุ และไม่เข้าร่วม กิจกรรมของชุมชน โดยให้เหตุผลว่า ต้องประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเอง (Civil Registration Office of Chang Sai Subdistrict, 2016, online) ขาดการมีส่วนร่วมของบุคคลในชุมชนในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ และขาดข้อมูล ด้านคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นองค์รวม รวมถึง ระบบการพัฒนาคุณภาพชีวิตและสวัสดิการที่ให้แก่ผู้สูงอายุ ที่มีอยู่ไม่ครอบคลุมความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุซึ่งถือเป็นปัญหาสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ของผู้สูงอายุ

จากข้อมูลข้างต้น หน่วยงานภาครัฐในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จึงเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นกับผู้สูงอายุ และได้กำหนดนโยบายและแผนพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทและปัญหาของท้องถิ่น และเพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการพึ่งพาตนเอง ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และควรมีการสร้างรูปแบบการส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี เพื่อให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุข ในการใช้ชีวิต (Popejoy et al., 2015, pp. 307-310; Chen, 2016, pp. 284-286)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
2. เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี

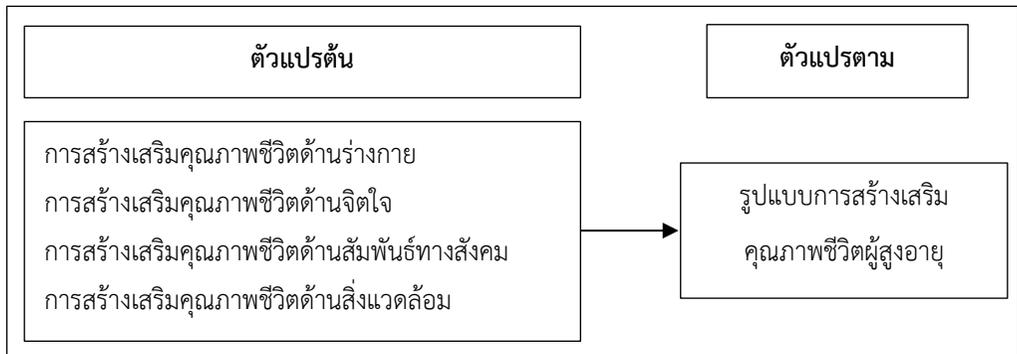
ประโยชน์การวิจัย

1. ได้องค์ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่เป็นไปตามความต้องการของชุมชน
2. ได้รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่เป็นแนวทางในการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสุขในการใช้ชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กับรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ โดยองค์ประกอบของการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม (Daengjung, 2015, pp. 85-87) สำหรับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุด้านร่างกาย มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุ ได้มีกิจกรรมการดูแลส่งเสริมสุขภาพของตนเองด้วยการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับช่วงวัย ด้านจิตใจ มุ่งเน้นให้ผู้สูงอายุ

ได้มีกิจกรรมร่วมกับครอบครัวและผู้ดูแลเพื่อไม่รู้สึกรังเกียจและโดดเดี่ยว (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-65) ด้านสัมพันธ์ทางสังคม มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ และได้ทำกิจกรรมร่วมกับผู้สูงอายุ และด้านสิ่งแวดล้อม มุ่งเน้นให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการสร้างสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ (Daengjung, 2015, pp. 85-87) เพื่อส่งเสริมให้ผู้สูงอายุมีความสามารถในการพึ่งพาตนเองที่สอดคล้องกับบริบทชุมชนท้องถิ่น เกิดความสุขในการใช้ชีวิต และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, p. 62-65; Chan & Liang, 2013, pp. 29-31) ดังนั้น รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีกรอบแนวคิดในการวิจัยดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

จากภาพ 1 แสดงกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งประกอบด้วย องค์ประกอบของการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธ์ทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เป็นตัวแปรต้น และรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ เป็นตัวแปรตาม

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Creswell & Clark, 2011, pp. 70-71) จำนวน 2 ขั้นตอน ดังนี้
ขั้นตอนที่ 1 การวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ
 ประชากร คือผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 1,150 คน (Civil Registration Office of Chang Sai Subdistrict, 2016, online) และกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้สูงอายุของหมู่ที่ 3 ในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 113 คน ที่ได้รับการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และมีคุณสมบัติ ได้แก่ 1) เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ขึ้นไป 2) เป็นผู้สูงอายุของหมู่ที่ 3 ในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี 3) มีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง และ 4) มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน และไม่มีอาการทางระบบประสาท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) แบบวัดคุณภาพชีวิต จำนวน 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล 6 ข้อ ประกอบด้วย เพศ อายุ เชื้อชาติไทย ศาสนาพุทธ สถานภาพสมรส และรายได้หลักในการดำรงชีวิต และส่วนที่ 2 แบบวัดคุณภาพชีวิต การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบวัดคุณภาพชีวิตขององค์การอนามัยโลกชุดย่อ ฉบับภาษาไทย (WHOQOL-BREF-THAI) ที่พัฒนามาจากสุวัฒน์ มหัตถนิรันดร์กุล (Mahadnirunkul, 1997, online) จำนวนทั้งสิ้น 26 ข้อ ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ร่างกาย จิตใจ สังคม และสิ่งแวดล้อม เป็นข้อความทางบวก 23 ข้อ และข้อความทางลบ 3 ข้อ

มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และใช้เกณฑ์การแบ่งระดับคุณภาพชีวิต คือ คะแนน 3.67-5.00 หมายถึง คุณภาพชีวิตสูง คะแนน 2.34-3.66 หมายถึง คุณภาพชีวิตปานกลาง และคะแนน 1.00-2.33 หมายถึง คุณภาพชีวิตต่ำ และ 2) แบบสอบถามความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต การวิจัยครั้งนี้พัฒนาแบบวัดจากการทบทวนแนวคิด และเอกสารวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกณฑ์การหาระดับคุณภาพชีวิต จำนวนทั้งสิ้น 21 ข้อ มีลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า 3 ระดับ และใช้เกณฑ์การแบ่งระดับความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิต คือ คะแนน 2.35-3.00 หมายถึง ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตสูง คะแนน 1.68-2.34 หมายถึง ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตปานกลาง และคะแนน 1.00-1.67 หมายถึง ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตต่ำ สำหรับแบบสอบถามทั้งสองชนิดนี้ มีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิที่เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ 3 ท่าน ได้ค่าความตรงตามเนื้อหา CVI เท่ากับ 0.89 และ 0.90 ตามลำดับ และตรวจสอบความเที่ยงด้วยการนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับผู้สูงอายุที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าความเที่ยงสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.90 และ 0.93 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการลงพื้นที่ภาคสนามสอบถามตามแบบวัดคุณภาพชีวิต และแบบสอบถามความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตกับผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 113 คน ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง และการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ซึ่งจะแสดงผลการวิจัยเป็นภาพรวมและรายด้านของค่าเฉลี่ย

ขั้นตอนที่ 2 การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อสร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คือ ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย อำเภอกาญจนดิษฐ์ จังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 12 คน ที่ได้รับการคัดเลือกแบบเจาะจง และมีคุณสมบัติ ได้แก่ 1) เป็นผู้สูงอายุที่มีอายุ 60 ขึ้นไป 2) มีความสามารถในการอ่านและเขียนภาษาไทยได้ถูกต้อง 3) มีสติสัมปชัญญะครบถ้วน และไม่มีอาการทางระบบประสาท และ 4) มีตำแหน่งเป็นกลุ่มผู้บริหารเทศบาล และผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ โดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญในงานวิจัย ประกอบด้วย ผู้บริหารเทศบาลตำบลช้างซ้าย 2 คน ผู้ปฏิบัติงานเกี่ยวกับผู้สูงอายุ 2 คน ประธานชมรมผู้สูงอายุ และผู้ดำเนินการส่งเสริมกิจกรรมผู้สูงอายุ 5 คน ผู้ใหญ่บ้าน 1 คน และผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน 2 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสนทนากลุ่ม ซึ่งมีแนวคำถามปลายเปิดสำหรับสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ 1) แนวทางการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุควรประกอบด้วยด้านใดบ้าง อย่างไร 2) การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และจิตวิญญาณควรเป็นอย่างไร และ 3) รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชนควรเป็นอย่างไร แนวคำถามนี้ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิ ที่มีความเชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ จำนวน 3 ท่าน พร้อมทั้ง ปรับแก้ไขแนวคำถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิให้มีความกระชับ และชัดเจน ก่อนเก็บข้อมูลกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการโดยการสนทนากลุ่มกับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 12 คน ด้วยแนวคำถามปลายเปิด เพื่อทำความเข้าใจเกี่ยวกับข้อมูลระดับคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุ และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ที่ได้จากผลการวิจัยในขั้นตอนที่ 1 และสร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ และการวิเคราะห์ข้อมูล ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาโดยดำเนินการจัดระเบียบข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล และสรุปรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ข้อมูลที่ได้จากการสนทนากลุ่มกับ กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญถือเป็นข้อมูลที่ผ่านการอภิปรายโต้ตอบกันของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ซึ่งทำให้มั่นใจได้ในความถูกต้อง น่าเชื่อถือ และหลากหลายของข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้ผ่านการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์จากคณะกรรมการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี เลขที่ SRU 2560/007 โดยคณะผู้วิจัยมีการพบประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เพื่อแนะนำตัว ขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และชี้แจงให้ทราบว่าการตอบรับหรือการปฏิเสธการเข้าร่วมวิจัย ไม่มีผลต่อการทำกิจกรรมของผู้สูงอายุ ข้อมูลทุกอย่างถือเป็นความลับ และผลการวิจัยนำเสนอในภาพรวม

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง 67 คน (ร้อยละ 59.29) มีอายุ 60-69 ปี 58 คน (ร้อยละ 51.33) มีเชื้อชาติไทย 112 คน (ร้อยละ 99.12) นับถือศาสนาพุทธ 112 คน (ร้อยละ 99.12) มีสถานภาพสมรส 101 คน (ร้อยละ 89.38) และมีรายได้หลัก ในการดำรงชีวิตมาจากเบี้ยยังชีพ 81 คน (ร้อยละ 46.02) ทั้งนี้ สามารถจำแนกผลการวิจัยในการตอบวัตถุประสงค์ การวิจัย ดังนี้

1. ผลการศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ในเขตเทศบาลตำบล ช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี แสดงดังตาราง 1 และตาราง 2

ตาราง 1 คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. การพอใจกับความสุขในตอนนี้	3.04	0.78	ปานกลาง
2. การเจ็บปวดตามร่างกายทำให้ไม่สามารถทำในสิ่งที่ต้องการ	2.22	0.91	ต่ำ
3. การมีกำลังเพียงพอที่จะทำสิ่งต่าง ๆ ในแต่ละวัน	3.00	0.83	ปานกลาง
4. การพอใจกับการนอนหลับ	3.28	0.81	ปานกลาง
5. การรู้สึกพึงพอใจในชีวิต (เช่น มีความสุข ความสงบ มีความหวัง)	3.20	0.71	ปานกลาง
6. การมีสมาธิในการทำงานต่าง ๆ	3.17	0.77	ปานกลาง
7. การรู้สึกพอใจในตนเอง	3.28	0.80	ปานกลาง
8. การยอมรับรูปร่างหน้าตาของตัวเอง	3.21	0.89	ปานกลาง
9. การมีความรู้สึกไม่ดี เช่น รู้สึกเหงา เศร้า หดหู่ สิ้นหวัง วิตกกังวล	2.03	0.93	ต่ำ
10. การรู้สึกพอใจที่สามารถทำอะไร ๆ ผ่านไปได้ในแต่ละวัน	3.03	1.19	ปานกลาง
11. การจำเป็นต้องไปรับการรักษาพยาบาลเพื่อที่จะทำงาน หรือมีชีวิตอยู่	2.58	1.01	ปานกลาง
12. การพอใจกับความสามารถในการทำงานได้อย่างที่เคยทำมา	3.23	0.85	ปานกลาง
13. การพอใจต่อการผูกมิตรหรือเข้ากับคนอื่น	3.63	0.78	ปานกลาง
14. การพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ๆ	3.58	0.88	ปานกลาง
15. การรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัยดีในแต่ละวัน	3.62	0.82	ปานกลาง
16. การพอใจกับสภาพบ้านเรือนที่อยู่ตอนนี้	3.55	0.77	ปานกลาง
17. การมีเงินพอใช้จ่ายตามความจำเป็น	2.96	0.80	ปานกลาง
18. การพอใจที่จะสามารถไปใช้บริการสาธารณสุขได้ตามความจำเป็น	3.07	0.87	ปานกลาง
19. การได้รู้เรื่องราวข่าวสารที่จำเป็นในชีวิตแต่ละวัน	2.96	0.95	ปานกลาง
20. การมีโอกาสได้พักผ่อนคลายเครียด	3.29	0.94	ปานกลาง
21. สภาพแวดล้อมดีต่อสุขภาพ	3.39	0.96	ปานกลาง
22. การพอใจกับการเดินทางไปไหนมาไหน	3.24	0.91	ปานกลาง

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
23. การรู้สึกว่าชีวิตมีความหมาย	3.38	0.84	ปานกลาง
24. การสามารถไปไหนมาไหนด้วยตนเอง	3.09	1.15	ปานกลาง
25. การพอใจในชีวิตทางเพศ	1.95	1.16	ต่ำ
26. การคิดว่าตนเองมีคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ที่ดี	3.19	0.64	ปานกลาง
ภาพรวม	3.08	0.88	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีคุณภาพชีวิตโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.08$) โดยมีความพึงพอใจต่อการผูกมิตรหรือการเข้ากับคนอื่นมากที่สุด ($\bar{X}=3.63$) รองลงมา คือ การรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัย ($\bar{X}=3.62$) การพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ($\bar{X}=3.58$) และการพอใจในชีวิตทางเพศน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.95$)

ตาราง 2 ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ

ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกาย			
1. ความรู้ในการดูแลสุขภาพ	2.42	0.59	สูง
2. การส่งเสริมให้มีกิจกรรมการออกกำลังกาย	2.24	0.64	ปานกลาง
3. การมีส่วนร่วมของครอบครัวในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุ	2.08	0.72	ปานกลาง
4. การจัดให้มีการตรวจสุขภาพประจำปี	2.65	0.56	สูง
5. มีบริการรับ-ส่ง เดินทางไปสถานพยาบาล	2.33	0.57	ปานกลาง
6. จัดอาสาสมัครดูแลสุขภาพและเยี่ยมผู้สูงอายุที่บ้าน	2.44	0.60	สูง
7. จัดหน่วยบริการให้คำปรึกษาแนะนำด้านสุขภาพอนามัยผู้สูงอายุ	2.40	0.59	สูง
ภาพรวม	2.37	0.40	สูง
ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ			
1. จัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุ	2.02	0.77	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมแสดงความกตัญญูแก่ผู้สูงอายุระหว่างครอบครัว ชุมชน	1.82	0.67	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมทางด้านศาสนา	1.70	0.72	ปานกลาง
4. ให้ชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพผู้สูงอายุด้านจิตใจ	1.97	0.59	ปานกลาง
ภาพรวม	1.88	0.55	ปานกลาง
ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ทางสังคม			
1. จัดกิจกรรมผู้สูงอายุ เดือนละ 1 ครั้ง	1.86	0.82	ปานกลาง
2. จัดกิจกรรมที่ให้ผู้สูงอายุได้บำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม	1.69	0.73	ปานกลาง
3. จัดกิจกรรมที่มีการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ผู้สูงอายุเป็นผู้นำ	1.57	0.71	ต่ำ
4. ร่วมทำกิจกรรมกับโรงเรียนเพื่อสานสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัย	1.62	0.74	ต่ำ
ภาพรวม	1.68	0.63	ปานกลาง
ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม			
1. มีสิ่งอำนวยความสะดวกแก่ผู้สูงอายุ เช่น ห้องน้ำสาธารณะ มีราวจับ	2.24	0.56	ปานกลาง
2. ส่งเสริมกิจกรรมจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณบ้านให้สะอาด ปลอดภัย	2.35	0.56	สูง

ตาราง 2 (ต่อ)

ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ	$\bar{X}$	S.D	ระดับ
3. มีสถานที่ออกกำลังกายสำหรับผู้สูงอายุ	2.15	0.64	ปานกลาง
4. จัดตั้งศูนย์สังเคราะห์ผู้สูงอายุที่ไร้ที่พึ่งพิง	2.04	0.57	ปานกลาง
5. จัดอบรมเพิ่มเติมความรู้และทักษะในการประกอบอาชีพกลุ่มผู้สูงอายุ	2.04	0.78	ปานกลาง
6. ให้บริการข่าวสารที่เป็นประโยชน์แก่ผู้สูงอายุ	2.09	0.68	ปานกลาง
ภาพรวม	2.13	0.44	ปานกลาง
ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุโดยภาพรวม	2.01	0.50	ปานกลาง

จากตาราง 2 พบว่า ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=2.01$) โดยมีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด ($\bar{X}=2.37$) ได้แก่ ความต้องการให้มีการตรวจสุขภาพประจำปีมากที่สุด ($\bar{X}=2.65$) รองลงมา คือ ความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=2.13$) ได้แก่ ความต้องการส่งเสริมกิจกรรมจัดสิ่งแวดล้อมบริเวณบ้านให้สะอาด และปลอดภัยมากที่สุด ($\bar{X}=2.35$) ถัดมา คือความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านจิตใจ ($\bar{X}=1.88$) ได้แก่ ความต้องการจัดกิจกรรมนันทนาการสำหรับผู้สูงอายุมากที่สุด ($\bar{X}=2.02$) และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านสัมพันธ์ทางสังคมน้อยที่สุด ($\bar{X}=1.68$) ได้แก่ ความต้องการจัดกิจกรรมผู้สูงอายุ เดือนละ 1 ครั้งมากที่สุด ($\bar{X}=1.86$)

2. การสร้างรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี
ทำให้ค้นพบรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

2.1 การจัดอบรมให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญต่อวิธีการดูแลสุขภาพ และพฤติกรรมการดูแลตนเองของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุ เพื่อทำให้ผู้สูงอายุในชุมชนมีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในการดูแลตนเอง และสามารถดูแลตนเองได้อย่างเป็นองค์รวม ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์ต่อไปนี้

“...หน่วยงานที่ดูแลผู้สูงอายุควรจัดอบรมให้ความรู้ในเรื่องการดูแลตนเอง
แก่ผู้สูงอายุ บางที่อาจทำให้ผู้สูงอายุมีความรู้เพิ่มขึ้น และดูแลตนเองได้ดี...”

(P01, Interview, March 3, 2018)

“...ชุมชนเองก็ควรจัดกิจกรรม หรือโครงการที่เป็นการให้ความรู้
แก่ผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อช่วยให้ผู้สูงอายุเขามีความรู้ และดูแลตนเองได้...”

(P02, Interview, March 3, 2018)

2.2 การบริการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน และควรมีระบบบริการสุขภาพที่ดีซึ่งเอื้อต่อภาวะสุขภาพของผู้สูงอายุในชุมชน ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีบริการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุอย่างต่อเนื่อง เพื่อทำให้ผู้สูงอายุตระหนักในภาวะสุขภาพของตน เห็นความสำคัญของการตรวจสุขภาพ และเกิดความต้องการที่จะมีพฤติกรรมดูแลสุขภาพ ที่ถูกต้อง โดยมีตัวอย่างคำสัมภาษณ์ดังนี้

“...คิดว่า รพ.ในชุมชน ควรมีบริการตรวจสุขภาพประจำปีให้แก่ผู้สูงอายุ เพราะว่ามีผู้สูงอายุบางคนไม่ชอบการไปโรงพยาบาลเลยไม่รู้ว่าจะตนเองมีสุขภาพเป็นอย่างไร เป็นโรคอะไรบ้าง...” (P03, Interview, March 3, 2018)

“...การตรวจสุขภาพประจำปีเป็นสิ่งที่ดีนะ เพราะว่าผู้สูงอายุเขาจะรู้ว่า พวกเขามีปัญหาสุขภาพด้านใดบ้าง จะได้แก้ไขได้ทัน...” (P04, Interview, March 3, 2018)

2.3 การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม ได้แก่ ชุมชน ต้องการให้หน่วยงานภาครัฐให้ความสำคัญต่อการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสนับสนุน และส่งเสริมให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้เข้าร่วมกิจกรรมทางสังคมหรือกิจกรรมทางศาสนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่าและมีความสำคัญต่อสังคม โดยหากพบว่า ผู้สูงอายุรายใดมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นน้อย หรือไม่ชอบการเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม หน่วยงานภาครัฐควรมีการติดตาม และกระตุ้น ให้ผู้สูงอายุเกิดปฏิสัมพันธ์ทางสังคมอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้สูงอายุมีความสุขในการใช้ชีวิต ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์

“...เราต้องมีการสนับสนุนแล้วก็เชิญชวนให้ผู้สูงอายุในชุมชนได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับเพื่อน ๆ ในชุมชน เพราะว่ากิจกรรมเหล่านี้จะทำให้ผู้สูงอายุเขามีความสุข แล้วก็รู้สึกเหงา...” (P05, Interview, March 3, 2018)

“...คือชุมชนควรเน้นให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมเพื่อสังคมนะ เพราะว่า จะทำให้ผู้สูงอายุรู้สึกว่าตัวเองนั้นก็มีความค่า หรือบางทีอาจกระตุ้นหรือเชิญชวน ให้ผู้สูงอายุได้ไปวัด ไปเวียนเทียน เพื่อไปพบปะกับเพื่อนรุ่นราวคราวเดียวกัน...” (P06, Interview, March 3, 2018)

2.4 การจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐ มีการสนับสนุน และจัดระบบสวัสดิการที่จำเป็นให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน เนื่องจากผู้สูงอายุบางท่านอยู่ในช่วงวัยชรา และไม่ได้ประกอบอาชีพจึงทำให้ต้องพึ่งพิงเบี้ยผู้สูงอายุเพียงชีพ ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการจัดสวัสดิการ และแจกสิ่งของที่จำเป็นในการดำรงชีพแก่ผู้สูงอายุ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าไม่ถูกทอดทิ้ง มีที่พึ่งพิง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น

“...การแจกสิ่งของจำเป็นในการใช้ชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุนี่เป็นสิ่งที่ดีนะ บางที ผู้สูงอายุบางคนเขาไม่มีเงิน ไม่มีข้าวของเครื่องใช้ในบ้านเลย ถ้ารัฐช่วยได้ สนับสนุนได้ ก็ดีดีมาก ๆ...” (P01, Interview, March 3, 2018)

“...ภาครัฐควรให้ความสำคัญกับสวัสดิการที่ผู้สูงอายุได้รับ อีกอย่าง คือ ควรมีการแจกสิ่งของที่จำเป็นในการใช้ชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุด้วย เพราะว่าบางที ผู้สูงอายุเขาไม่มีเงินที่จะไปซื้อข้าวของเครื่องใช้ด้วยตนเอง...” (P03, Interview, March 3, 2018)

2.5 การจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ ได้แก่ ชุมชนต้องการให้หน่วยงานภาครัฐจัดกิจกรรมที่สนับสนุนและส่งเสริมให้ครอบครัว หรือบุคคลในชุมชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุ ทั้งนี้ ชุมชนได้ให้ข้อเสนอแนะว่า ควรมีการสนับสนุน และส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วม ในการดูแลสุขภาพของผู้สูงอายุโดยเฉพาะการดูแลด้านจิตใจและจิตสังคม อาทิ การจัดกิจกรรมทางสังคม หรือการจัด กิจกรรมนันทนาการให้แก่ผู้สูงอายุในช่วงวันสำคัญต่าง ๆ เพื่อให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกว่าตนเองเป็นบุคคลที่มีคุณค่า เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน และสามารถใช้ชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีความสุข

“...เราควรเน้นให้ครอบครัว หรือผู้คนในชุมชนได้เข้าช่วยดูแลผู้สูงอายุ ในชุมชน บางทีถ้าหากว่าพวกเขาได้เข้ามาช่วยดูแลผู้สูงอายุ ได้เชิญชวน ให้ผู้สูงอายุได้ทำกิจกรรมต่าง ๆ อาจจะทำให้ผู้สูงอายุเขาไม่รู้สึกรเหงา และมีความสุขเพิ่มขึ้น...” (P06, Interview, March 3, 2018)

“...ลูกหลานในชุมชนหรือผู้นำในชุมชนควรมีการกระตุ้น หรือเชิญชวน ให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับผู้สูงอายุในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเช่น กิจกรรมทางศาสนา หรือ กิจกรรมช่วงวันสงกรานต์ การรดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เพราะว่าเมื่อผู้สูงอายุได้เข้าทำกิจกรรมแล้ว คิดว่าน่าจะทำให้ผู้สูงอายุเขารู้สึก ว่าเขาเองก็เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน...” (P05, Interview, March 3, 2018)

ทั้งนี้ สามารถนำเสนอรูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย สุราษฎร์ธานี

จากภาพ 2 พบว่า รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ประกอบด้วย การจัดอบรมให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองแก่ผู้สูงอายุ การบริการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่จำเป็นแก่ผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ

อภิปรายผล

จากการที่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีสถานภาพสมรส และมีรายได้หลักในการดำรงชีวิตมาจากเบี้ยยังชีพ ประกอบกับผลการศึกษาคุณภาพชีวิต และความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่พบว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ซึ่งภาพรวมมีคุณภาพชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง โดยมีความพึงพอใจต่อการผูกมิตรหรือการเข้ากับคนอื่นมากที่สุด รองลงมา คือการรู้สึกว่าชีวิตมีความมั่นคงปลอดภัย และการพอใจกับการช่วยเหลือที่เคยได้รับจากเพื่อน ดังนั้นจึงอภิปรายได้ว่า ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้ายส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส และมีรายได้หลักในการดำรงชีวิตมาจากเบี้ยยังชีพ อาจส่งผลทำให้ผู้สูงอายุต้องการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับบุคคลอื่นโดยเฉพาะความต้องการได้รับความช่วยเหลือจากผู้อื่น ทั้งนี้ อาจเนื่องจากเหตุผลที่ว่า ผู้สูงอายุมักรู้สึกวิตกกังวล เหงา เครียด และกลัวว่าตนเองจะถูกครอบครัวทอดทิ้ง ครอบครัวจึงควรเอาใจใส่ และให้ความอบอุ่นแก่ผู้สูงอายุ (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-64) และพยายามใช้เวลาว่างร่วมกับผู้สูงอายุ (Chan & Liang, 2013, pp. 29-30; Chen, 2016, pp. 284-285) เพื่อช่วยบรรเทาความเครียด (Daengjung, 2015, pp. 84-86; Wongwiseskul, Sukcharoen, & Payomyong, 2017, pp. 193-194) และชุมชนควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีให้แก่ผู้สูงอายุ อาทิ กิจกรรมนันทนาการ และชมรมผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อสนับสนุนให้ผู้สูงอายุมีการดูแลซึ่งกันและกัน และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกัน โดยเฉพาะการระบายความทุกข์ใจต่าง ๆ เพื่อเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย และมีความสุขในการใช้ชีวิต (Wongwiseskul, Sukcharoen, & Payomyong, 2017, pp. 193-195; Popejoy et al., 2015, pp. 307-309; Cinotti et al., 2016, pp. 471-473) นอกจากนี้ จากการที่ผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี มีความต้องการพัฒนาคุณภาพชีวิตด้านร่างกายมากที่สุด ($\bar{X} = 2.37$) เจ้าหน้าที่หรือบุคลากรทางสุขภาพในชุมชนจึงควรให้ความรู้เกี่ยวกับวิธีการดูแลสุขภาพที่ถูกต้องแก่ผู้สูงอายุ ได้แก่ การตรวจสุขภาพประจำปี (Chan & Liang, 2013, pp. 29-31) การรับประทานอาหารที่เหมาะสมต่อวัยผู้สูงอายุ และการดื่มน้ำสะอาดอย่างน้อยวันละ 6-8 แก้ว เพื่อทำให้ผู้สูงอายุเกิดความสามารถในการดูแลสุขภาพ (Popejoy et al., 2015, pp. 307-309; Chen, 2016, pp. 284-285) และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-65)

รูปแบบการสร้างเสริมคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่สร้างขึ้นในงานวิจัยนี้มี 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย การอบรมให้ความรู้ในการดูแลสุขภาพตนเองแก่ผู้สูงอายุ การบริการตรวจสุขภาพประจำปีแก่ผู้สูงอายุ การสนับสนุนให้ผู้สูงอายุเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม การจัดสวัสดิการแจกสิ่งของที่เป็นแก่ผู้สูงอายุ และการจัดกิจกรรมส่งเสริมให้บุคคลในชุมชนมีส่วนร่วมในการดูแลผู้สูงอายุ แสดงให้เห็นได้ว่า ผู้สูงอายุส่วนใหญ่มีความต้องการให้เจ้าหน้าที่ในชุมชนให้ความสำคัญต่อภาวะสุขภาพ คุณภาพชีวิต และความเป็นอยู่ของผู้สูงอายุ (Sukcharoen, Rakhab, & Thongied, 2019, pp. 62-65) ดังนั้นผู้นำชุมชนจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ทางสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ เพื่อเกิดความรู้สึกผ่อนคลาย และมีความสุข และเจ้าหน้าที่ประจำหน่วยงานสุขภาพในชุมชนควรมีการตรวจเยี่ยมบ้านของผู้สูงอายุ เพื่อทราบถึงปัญหาสุขภาพ และความต้องการต่าง ๆ และสามารถแก้ปัญหาได้ถูกต้อง (Wongsawad et al., 2018, pp. 193-195; Charoenwong et al., 2018, pp. 2-4) แต่อย่างไรก็ตามยังพบผู้สูงอายุบางส่วนในชุมชนไม่ชอบเข้าร่วมกิจกรรมทางสังคม เนื่องจากต้องทำงานประกอบอาชีพเพื่อเลี้ยงดูตนเอง หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนจึงควรจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุกลุ่มนี้ ได้แก่ การจัดหางานอดิเรกให้ผู้สูงอายุได้ทำร่วมกันในช่วงเวลาที่สะดวก เพื่อเกิดรายได้เสริม และสามารถใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ ซึ่งจะเชื่อมโยงไปสู่การทำให้ผู้สูงอายุเกิดความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง และมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น (Mutthakarn, 2016, pp.132-134; Kotpratum & Nuntaboot, 2016, pp. 276-277)

ข้อเสนอแนะ

1. รูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุที่สังเคราะห์ขึ้นเป็นบริบทเฉพาะของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลตำบลช้างซ้าย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในบริบทผู้สูงอายุในชุมชนอื่น ๆ รวมถึง การศึกษาในบริบทของครอบครัวด้านการมีส่วนร่วมสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุ

2. ควรมีการติดตามผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการนำรูปแบบการเสริมสร้างคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุไปใช้เพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตให้แก่ผู้สูงอายุในชุมชน เพื่อติดตามคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุที่เป็นองค์รวม และเกิดประโยชน์ในการจัดสวัสดิการด้านสุขภาพและสังคมให้แก่ผู้สูงอายุ

เอกสารอ้างอิง

- Chan, C., & Liang, J. (2013). Active Aging: Policy Framework and Applications to Promote Older Adult Participation in Hong Kong. *Ageing Int*, 38, 28-42.
- Charoenwong, S., Kongkun, P., Chansangrat, N., Sriwan, P., & Niramangul, R. (2018). Long-term Care Management Guidelines for Dependent Elders in a Muslim Community, Southern Thailand. *Princess of Naradhiwas University Journal*, 10(3), 1-11. (In Thai)
- Chen, S. (2016). Determining the service demands of an aging population by integrating QFD and FMEA method. *Qual Quant*, 50, 283-298.
- Cinotti, E., Perrot, L., Labeille, B., Biron, C., Vierkotter, A., Heusele, C., Nizard, C., Schnebert, S., Barthelemy, C., & Cambazard, F. (2016). Skin tumours and skin aging in 209 French elderly people: the PROOF study. *Eur J Dermatol*, 26(5), 470-476.
- Civil Registration Office of Chang Sai Subdistrict.(2016). *Elderly population data of Chang Sai Subdistrict Municipality*. Retrieved December 3, 2016, from <http://www.changsaicity.go.th/default.asp> (In Thai)
- Creswell, W. J., & Clark, P. V. (2011). *Designing and conducting mixed methods research*. California : SAGE Publications.
- Daengjung, Y. (2015). Guidelines for the Quality of Life Development for the Elderly in Laplae District Uttaradit Province. *Phetchabun Rajabhat Journal*, 16(2), 84-92. (In Thai)
- Kotpratun, K., & Nuntaboot, K. (2016). Community Continuing Care for Older People. *Suranaree J. Sci. Technol*, 25(3), 275-286. (In Thai)
- Mahadnirunkul, S. (1997). *Quality of Life Indicators of the World Health Organization Thai Version (WHOQOL-BREF-THAI)*. Retrieved December 3, 2016, from <https://www.dmh.go.th/test/download/view.asp?id=17> (In Thai)
- Mutthakarn, C. (2016). Aging society and preparation for confrontation. *JOURNAL OF SOUTHERN TECHNOLOGY*, 9(1), 131-138. (In Thai)
- National Statistical Office. (2014). *Polling public opinions about knowledge and attitudes towards Elderly people, 2011*. Bangkok : Bureau of Forecasting Statistics National Statistical Office. (In Thai)

- Popejoy, L., Galambos, C., Stetzer, F., Popescu, M., Hicks, L., Khalilia, M., Rantz, M., & Marek, K. (2015). Comparing Aging in Place to Home Health Care: Impact of Nurse Care Coordination On Utilization and Costs. *Nursing Economics*, 33(6), 306-313.
- Sukcharoen, P., Rakhab, A., & Thongied, K. (2019). The Concerns of Seniors in Suratthani: Lessons Learned from an Elderly School. *Journal of Humanities and Social Sciences, SRU*, 11(1), 61-81. (In Thai)
- Tongdee, J., Rongmuang, D., & Nakchatree, C. (2013). Health Status and Quality of Life among the Elderly in the Southern Border Provinces of Thailand. *Nursing Journal of the Ministry of Public Health*, 22(3), 88-99. (In Thai)
- Wongsawad, S., Peungposop, N., Yoelao, D., & Sathirapanya, C. (2018). Developing Activity Models in order to Promote Health in the Risk Group of Elders, for the Community Health Team: Critical Participatory Action Research. *Journal of Behavioral Science for Development*, 10(1), 192-209. (In Thai)
- Wongwiseskul, S., Sukcharoen, P., & Payomyong, S. (2017). Community Participation Model of Health Promotion for the Elderly in Bangphlat District, Bangkok Metropolis. *SDU Res. J.*, 10(2), 153-173. (In Thai)

ผลการใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย
ของนักเรียนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม จังหวัดชายแดนภาคใต้
**THE EFFECT OF GAMES AND THE LEAD-UP GAMES FOR PHYSICAL
FITNESS'S IMPROVEMENT AT THE PRIVATE ISLAM RELIGIOUS
SCHOOL IN THREE SOUTHERN BORDER PROVINCE**

มนัสภูมิ ศาสตราสาร*

Manaspoom Sasanasart*

*ผู้ช่วยศาสตราจารย์, คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา จังหวัดยะลา 95000, ประเทศไทย

*Assistant Professor, Faculty of Education, Yala Rajabhat University, Yala Province, 95000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *manaspoom.18@gmail.com

รับบทความ : 26 มีนาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 2 กรกฎาคม 2564 / ตอปรับบทความ : 5 สิงหาคม 2564

Received : 26 March 2021 / Revised : 2 July 2021 / Accepted : 5 August 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.11>

ABSTRACT

The objective of this research was to study of body mass index (BMI), physical fitness level and compare the physical fitness before and after playing games with lead-up games and the moderate level. The sample selected from high school students at the private Islam schools in southern border province in year 2019 totally 357 students. It was conducted by multiple random sampling. The experiment's tool were games and leading games for improvement of physical fitness. The experiment by using the moderate level criteria at the age of 16 years based on the International Committee Standardization of Physical Fitness Test (ICSPFT). The analyzation based on means, average standard deviation and testing T-test dependent which were as follow; 1) The BMI score of male students before playing games were, 29.78% and 36.52%, and female students were 24.02% and 35.20%. The result was more and less than after playing game 26.97% and 28.65% respectively for male and 22.91% and 26.26% respectively for female, and 2) The comparison of physical performance totally 8 items of male and female students between before and after playing games were significance difference at the statistic level of .05. The comparison of physical performance with moderate criteria, the score was better than expected criteria, except for male students on the long jump program, running 50 meters fast and under running distance and for female students for running fast at 50 meters and running at a distance that was lower than expected criteria.

Keyword: The level of physical fitness, Game and lead-game, The student in the border southern province

บทคัดย่อ

การฟื้นฟูเอกลักษณ์การเล่นที่ดีสำหรับเยาวชนด้วยกิจกรรมเกม เป็นการวิจัยเชิงทดลองที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาค่าดัชนีมวลกาย ศึกษาและเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียน กลุ่มตัวอย่างคือนักเรียนชายและหญิงชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ปีการศึกษา 2562 จำนวน 357 คน ได้มาจากการสุ่มหลายขั้นตอน เครื่องมือวิจัย ได้แก่ เกมสำหรับการออกกำลังกาย แบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย (ICSPFT) เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดกิจกรรมเล่นเกม และทดสอบสมรรถภาพทางกายก่อน-หลังการเล่นเกม เปรียบเทียบกับเกณฑ์อายุ 16 ปี วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติที่ ผลการวิจัยพบว่า หลังการเล่นเกมนักเรียนมีค่าดัชนีมวลกายอยู่ในระดับพอดี ผลการเปรียบเทียบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนชายและหญิงระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกรายการ และผลการเปรียบเทียบกับเกณฑ์ปานกลางหลังการทดลอง พบว่า ดีกว่าเกณฑ์ทุกรายการ ยกเว้น ยืนกระโดดไกล ของนักเรียนชาย และวิ่งเร็ว 50 เมตร กับวิ่งระยะไกล ของนักเรียนชายและหญิงที่ต่ำกว่าเกณฑ์ ดังนั้น ควรนำเกมที่ สามารถพัฒนาความเร็วและความอดทนของระบบหายใจและไหลเวียนเลือดมาใช้จะช่วยพัฒนานักเรียนได้

คำสำคัญ : ระดับสมรรถภาพทางกาย, เกมและเกมนำ, นักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้

บทนำ

สุขภาพ เป็นภาวะของการดำรงชีวิตที่มีความสมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ รวมทั้งการอยู่ร่วมกันในสังคมได้ด้วยดี อยู่บนพื้นฐานของคุณธรรมและการใช้สติปัญญา (Khamklianng et al., 2011, p. 65) พัฒนาการสุขภาพของบุคคล จะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของตน และสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพ คือ ความสามารถของระบบต่าง ๆ ในร่างกาย ที่ช่วยป้องกันบุคคลจากโรคที่มีสาเหตุจากภาวะการขาดการออกกำลังกาย นับเป็นปัจจัยที่สำคัญของการมีสุขภาพที่ดี ความสามารถหรือสมรรถนะเหล่านี้ สามารถปรับปรุงพัฒนาและคงสภาพได้โดยการออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ การมีสมรรถภาพทางร่างกายที่ดีจะสามารถทำงานหรือทำกิจกรรมต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วและแข็งแรง ดังนั้น จึงต้องรู้จักการออกกำลังกายเล่นกีฬาอย่างสม่ำเสมอ เมื่อมีสมรรถภาพทางร่างกายที่ดีก็จะทำให้มีสุขภาพร่างกายที่ดี และมีภูมิคุ้มกันโรคต่าง ๆ ได้สูงขึ้น ในสถานศึกษาต่าง ๆ ถ้านักเรียนได้ออกกำลังกายหรือเล่นเกมและกีฬา อย่างสม่ำเสมอ จะทำให้มีสมรรถภาพทางร่างกายที่ดี ซึ่งในปัจจุบันสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีการส่งเสริมสภาพแวดล้อม เพื่อสนับสนุนการออกกำลังกายของนักเรียนอย่างหลากหลาย แต่ในทางกลับกันโรงเรียนบางแห่งอาจขาดแคลน สนามกีฬาและพื้นที่ใช้สอยในการออกกำลังกาย ครูพลศึกษาจึงควรพยายามสรรหากิจกรรมให้นักเรียน ได้เคลื่อนไหวและออกกำลังกายบนพื้นฐานความขาดแคลนได้อย่างเหมาะสมและสอดคล้องกับความต้องการของนักเรียน เกิดความสนุกสนานและรักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาสุขภาพและสมรรถภาพ ของนักเรียนได้โดยตรง ทำให้นักเรียนสามารถเจริญเติบโตได้สมวัยมีสุขภาพและสมรรถภาพที่ดีควบคู่กันไปได้อย่างยั่งยืน โดยพื้นฐานแล้วการส่งเสริมเพื่อให้เด็กได้ออกกำลังกายนั้นสามารถกระทำได้หลายวิธี การรื้อฟื้นประเพณี วัฒนธรรมอันดีงามของเด็ก ๆ ในการออกกำลังกายด้วยการเล่นเกมเป็นอีกวิธีหนึ่งที่น่าเชื่อว่าจะเป็นแนวทางที่จะสามารถ พัฒนาสมรรถภาพทางกายให้กับนักเรียนได้ โดยมุ่งเน้นการพัฒนาให้ครอบคลุมตามสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพ ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นในการดำเนินชีวิตประจำวัน (Aree, 2019, p. 3) ทั้งนี้เพื่อให้นักเรียนได้มีการเคลื่อนไหวและออกกำลังกาย อย่างสนุกสนาน ซึ่งปัญหาสำคัญประการหนึ่งในปัจจุบันนี้คือ ความเจริญทางด้านเทคโนโลยีได้แพร่กระจายไปสู่เด็ก ๆ การเล่นเกมคอมพิวเตอร์ การใช้เวลานั้นนานจะเป็นเหตุให้เยาวชนมีการเคลื่อนไหวและออกกำลังกายน้อยลง การขาดการออกกำลังกายของเด็กอันเนื่องมาจากรูปแบบการใช้ชีวิตในปัจจุบันจึงอาจเป็นพฤติกรรมหนึ่งที่ทำให้ เกิดความเจ็บป่วยต่อไปในอนาคตจากโรคที่เกี่ยวกับระบบหัวใจและการหายใจ ความดันโลหิต มะเร็งและโรคอ้วนได้ ซึ่งนอกจากความเจ็บป่วยทางกายแล้ว ความเจ็บป่วยทางจิตใจก็จะเกิดขึ้นตามมาอีกด้วย ดังนั้นการออกกำลังกาย จึงเป็นส่วนที่สำคัญในการช่วยให้เด็กมีสมรรถภาพทางกายที่แข็งแรงสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ จึงควรเริ่มต้น ในการออกกำลังกายตั้งแต่เด็กเพื่อสร้างลักษณะนิสัยให้รักการออกกำลังกาย (Yuwakitnukul, 2012, p. 25) เมื่อเติบโต ก็จะเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณภาพ

ปัจจุบันมีนักวิชาการทางพลศึกษาได้ศึกษาในเรื่องรูปแบบการออกกำลังกายเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกาย ให้กับเด็ก โดยศึกษาผลของการออกกำลังกาย โดยพบว่า การออกกำลังกายหรือการมีกิจกรรมทางกายอย่างเพียงพอ จะเป็นผลดีต่อสภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมได้ ดังนั้นการออกกำลังกายหรือการมีกิจกรรมทางกาย จึงถือเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อการมีสุขภาพที่ดี (Silamad, 2014, p. 9) แต่สำหรับเด็กนักเรียนในโรงเรียน ชายแดนภาคใต้ซึ่งส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนสอนศาสนาอิสลาม ที่อาจมีข้อจำกัดในการเล่นกีฬาบางประเภท ครูพลศึกษา จึงต้องสรรหาวิธีการเล่นที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมของท้องถิ่นให้นักเรียนได้เล่นและมีพัฒนาการทางทักษะร่างกายที่ดี และจากการประเมินระดับสุขภาพและสมรรถภาพประจำปีพบว่า นักเรียนมีความชุกของภาวะน้ำหนักเกินและโรคอ้วน ค่อนข้างสูง (Wattanasit & Kautrakool, 2017, p. 85) โดยมีค่าดัชนีมวลกายสูงที่อาจส่งผลต่อสมรรถภาพ

ของนักเรียนนั้น ๆ การทดสอบสมรรถภาพทางกายจึงเป็นตัวชี้วัดเพื่อนำผลที่ได้รับไปใช้ในการวางแผนพัฒนาสุขภาพ และสมรรถภาพให้กับนักเรียนได้อย่างถูกต้อง รวมทั้งการจัดกิจกรรมที่เหมาะสม เช่น การเล่นเกมที่บ้านหรืออื่น ๆ เพื่อปลูกฝังให้นักเรียนได้รู้จักวิธีการออกกำลังกายที่สอดคล้องวัฒนธรรมท้องถิ่นและถูกต้อง รู้จักวางแผนพัฒนาสมรรถภาพเพื่อพัฒนาตน และเป็นสื่อกลางช่วยเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับหลักการออกกำลังกายเพื่อสุขภาพ และวิธีการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพต่อชุมชนท้องถิ่นต่อไปโดยเชื่อว่าจะส่งผลดีทั้งในทางตรง และทางอ้อม ในฐานะที่ผู้วิจัยเป็นผู้จัดกิจกรรมการเรียนการสอนในจังหวัดชายแดนภาคใต้ จึงมีความมุ่งมั่นที่จะส่งเสริมการออกกำลังกายในท้องถิ่น เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ ให้เกิดเป็นรูปธรรม ด้วยการใช้เกมและเกมนำที่เด็กไทยเล่นมาแต่ก่อน นำมาวิเคราะห์เลือกเกมการเล่นที่เหมาะสมกับสภาพและวัฒนธรรมท้องถิ่นโดยเชื่อว่าจะสามารถช่วยเสริมสร้างสมรรถภาพทางกายให้กับเด็กได้ เด็กได้ร่วมเล่นกันอย่างสนุกสนาน เกิดทัศนคติที่ดีในการเล่นออกกำลังกายร่วมกัน เสริมสร้างทักษะทางสังคม อีกทั้งเป็นการฟื้นฟูกิจกรรมการเล่นที่ดีของเยาวชนชาติไทยให้คืนกลับมาและ ขยายผลการเกมและเกมนำที่เป็นเอกลักษณ์ของไทยให้มากขึ้นกว่าปัจจุบันต่อไป

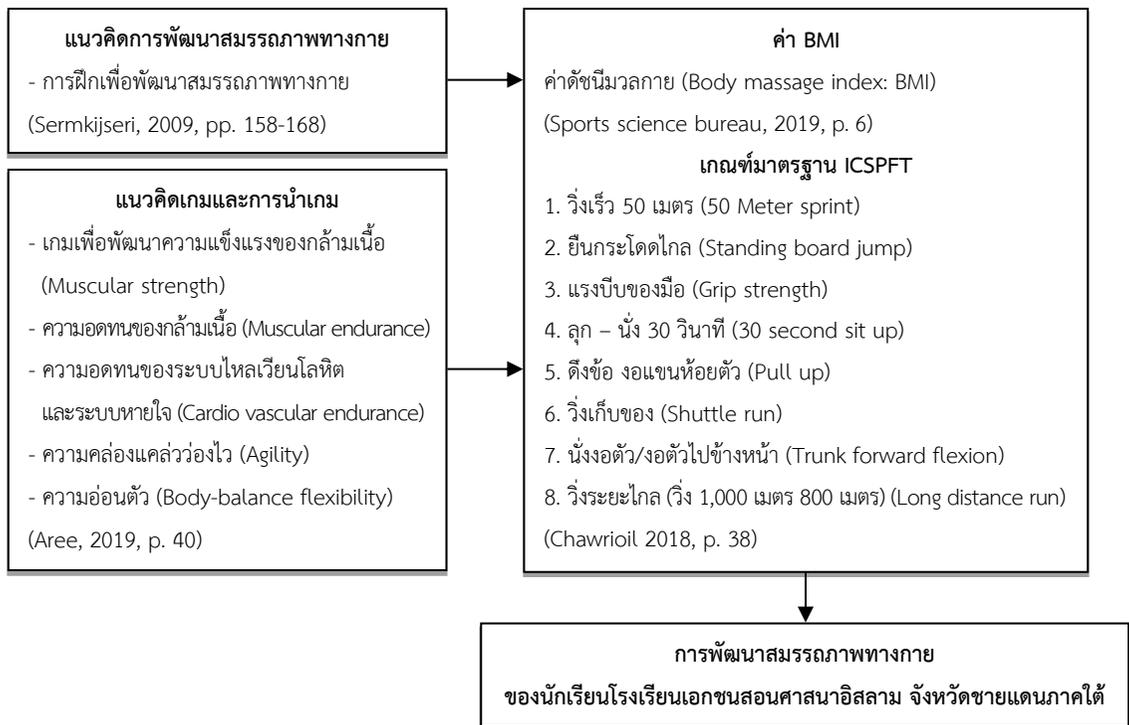
วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาค่าดัชนีมวลกายและระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย (ICSPFT)
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้

ประโยชน์การวิจัย

1. โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีข้อมูลสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ในการทดสอบสมรรถภาพทางกายที่สัมพันธ์กับสุขภาพของนักเรียน
2. นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายที่ดีขึ้น มีความสนุกสนานกับการเล่นเกมและเกมนำที่ใช้เพื่อการออกกำลังกายครอบคลุมทุกด้าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ใช้รูปแบบวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ทำการทดลองกับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือ นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 357 คน กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร โดยใช้ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของเคริจซ์และมอร์แกน (Phengsawat, 2010, p. 38) ที่จำนวน 5,000 : 357 ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multiple random sampling) (National Statistical Office, 2011, p. 53) โดยการจำแนกขนาดกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนจำนวนประชากรของแต่ละโรงเรียน ดังนี้คือ โรงเรียนธรรมวิทยามูลนิธิ จำนวน 197 คน โรงเรียนครุสสาลาม จำนวน 21 คน และโรงเรียนครุศาสนวิทยา จำนวน 139 คน จากนั้นใช้วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เฉพาะนักเรียนที่มีผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายอยู่ในลำดับสุดท้ายของแต่ละกลุ่มขึ้นมาตามลำดับเพื่อให้ได้จำนวนตามกลุ่มตัวอย่างของแต่ละโรงเรียนตามจำนวนที่ต้องการ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ โครงการ/กิจกรรมการออกกำลังกายที่ใช้เกมและเกมนำ (Aree, 2019, p. 3) เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนให้ครอบคลุมทั้ง 7 รายการ ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ

(Muscular strength) ใช้เกมแมวจับปลา เกมปลาหมอตคัก เกมพีรามิตสามัคคี ความอดทนของกล้ามเนื้อ (Muscular endurance) ใช้เกมรถส่งสัตว์ เกมหลังแข็ง เกมแข่งม้า ความอดทนของระบบไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ (Cardio vascular endurance) ใช้เกมยาสีฟันกับเชือกโรด เกมแข่งม้าตาบอด เกมเชือกโรด พลังกล้ามเนื้อ (Muscular power) ใช้เกมเป่าลูกโป่ง เกมป้องกันหลัก เกมกระโดดข้ามไม้ ความเร็ว (Speed) ใช้เกมหมากฮอน เกมวิ่งเปี้ยววงกลม เกมวิ่งเก็บของ ความคล่องตัว (Agility) ใช้เกมแมวไล่จับหนู เกมงูกับกบ เกมปูปลา และความอ่อนตัว (Body-balance flexibility) ใช้เกมวงกลมหุบ-ขยาย เกมจับมือกลับหลังหัน เกมนั่งซึกคะเย่อ นำเกมและเกมนำ จำนวน 7 รายการ ไปให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พิจารณาความเหมาะสมและความเป็นไปได้ นำผลที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ตามสูตรการหาค่า IOC ของสุรวาท ทองบุ (Thongbu, 2010, pp. 105-106) พบว่ามีค่าเฉลี่ย ทั้งฉบับเท่ากับ 0.87 และแบบทดสอบและเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการกำหนด มาตรฐานแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย (INTERNATIONAL COMMITTEE FOR THE STANDARDIZATION OF PHYSICAL FITNESS TEST: ICSPFT) จำนวน 8 รายการ คือ 1) ยืนกระโดดไกล 2) แรงบีบมือ 3) ลูก-นั่ง 30 วินาที 4) ดึงข้อ-งอแขนห้อยลำตัว 5) งอตัวข้างหน้า 6) วิ่งเก็บของระยะ 10 เมตร 7) วิ่งเร็ว 50 เมตร และ 8) วิ่งทางไกล เป็นแบบทดสอบมาตรฐานระหว่างประเทศ (Chawrioi, 2018, pp. 38-47)

3. การดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูล

การศึกษานี้ ผู้วิจัยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental research) ทำการทดลอง กับกลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว จัดให้มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีแบบแผนการทดลอง One group pre-test post-test design (Thamaporn, 2011, p. 28) โดยใช้โครงการและกิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้เกม และเกมนำมาทำการทดลอง 10 สัปดาห์ หลังจากการทดลอง นำค่า BMI และสมรรถภาพทางกายของนักเรียน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามตามเกณฑ์มาตรฐานแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย (ICSPFT) ของกรมพลศึกษา เทียบกับเกณฑ์ระดับปานกลางที่อายุ 16 ปี (Chawrioi, 2018, pp. 48-55)

ตาราง 1 แบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	ทดสอบก่อน	เงื่อนไขการทดลอง	ทดสอบหลัง
E	T ₁	X	T ₂
เมื่อ E	แทน กลุ่มทดลอง	T ₁ แทน การทดสอบก่อนการเรียน	
X	แทน การเรียนโดยใช้เกมและเกมนำจำนวน 10 สัปดาห์		
T ₂	แทน การทดสอบหลังเรียน		

3.1 ผู้รายงานและผู้ช่วยซึ่งเป็นครูประจำโรงเรียนดำเนินการทดสอบก่อนการทดลองกับนักเรียน กลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง ประกอบด้วย ชั่งน้ำหนัก วัดส่วนสูง และทดสอบสมรรถภาพทางกาย โดยใช้แบบทดสอบ สมรรถภาพทางกาย (ICSPFT)

3.2 ผู้รายงานประสานครูประจำโรงเรียนขอความร่วมมือจัดกิจกรรมออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำ เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ได้แก่ ความแข็งแรงของกล้ามเนื้อ ใช้เกมแมวจับปลา เกมปลาหมอตคัก เกมพีรามิตสามัคคี ความอดทนของกล้ามเนื้อ ใช้เกมรถส่งสัตว์ เกมหลังแข็ง เกมแข่งม้า ความอดทนของระบบ ไหลเวียนโลหิตและระบบหายใจ ใช้เกมยาสีฟันกับเชือกโรด เกมแข่งม้าตาบอด เกมเชือกโรด พลังกล้ามเนื้อ ใช้เกม เป่าลูกโป่ง เกมป้องกันหลัก เกมกระโดดข้ามไม้ ความเร็ว ใช้เกมหมากฮอน เกมวิ่งเปี้ยววงกลม เกมวิ่งเก็บของ

ความคล่องตัว ใช้เกมแมวไล่จับหนู เกมงูกับกบ เกมปูปลา และความอ่อนตัว ใช้เกมวงกลมหุบ-ขยาย เกมจับมือ กลับหลังหัน เกมนั่งซึกคะเย่อ โดยจะดำเนินการให้นักเรียนได้เล่นหมุนเวียนครบทุกเกมตามปฏิทินที่กำหนดไว้ ระหว่างวันที่ 3 มิถุนายน 2562 ถึงวันที่ 9 สิงหาคม 2562 รวมเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์

3.3 หลังจากเสร็จสิ้นการจัดกิจกรรมแล้ว ผู้รายงานและผู้ช่วยซึ่งเป็นครูประจำโรงเรียนเป็นผู้ดำเนินการทดสอบหลังการทดลอง ในระหว่างวันที่ 13-16 สิงหาคม 2562 โดยใช้เครื่องมือการเก็บรวบรวมข้อมูลเช่นเดียวกับ ก่อนการทดลอง

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลการทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนแต่ละรายการ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่อหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) ทำการจำแนกระดับสมรรถภาพทางกายโดยเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานด้านสมรรถภาพทางกายของนักเรียน (ทั้งชายและหญิง) แต่ละรายการโดยใช้เกณฑ์อายุ 16 ปี จากนั้นแปลผลคะแนนเฉลี่ยของระดับสมรรถภาพของนักเรียน ระหว่างก่อนกับหลังการเข้าร่วมกิจกรรมออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำ เพื่อสำรวจพัฒนาการด้านสุขภาพ และสมรรถภาพของนักเรียน และนำผลคะแนนเฉลี่ยของระดับสมรรถภาพของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างหลังการเข้าร่วม กิจกรรมออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำไปเปรียบเทียบกับก่อนเข้าร่วมกิจกรรม โดยใช้การทดสอบค่าสถิติที (t-test for dependent) กับเกณฑ์ระดับปานกลางของแต่ละรายการทดสอบ และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ในรูปตารางประกอบความเรียง

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาค่าดัชนีมวลกายและระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม การออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ ตามเกณฑ์สุขภาพและเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานแบบทดสอบ สมรรถภาพทางกาย (ICSPFT) มีดังต่อไปนี้

ตาราง 2 น้ำหนักและส่วนสูงของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการเล่นเกมและเกมนำ

รายการทดสอบ	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม						หลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม					
	นักเรียนชาย (N=178)		นักเรียนหญิง (N=179)		นักเรียนชาย (N=178)		นักเรียนหญิง (N=179)					
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
น้ำหนัก	62.5	15.4	พอดี	52.7	11.6	พอดี	62.99	13.6	พอดี	53.19	10.5	พอดี
ส่วนสูง	171.4	5.83	พอดี	158.4	5.49	พอดี	171.6	5.68	พอดี	158.6	5.43	พอดี
ดัชนีมวลกาย	21.18	4.57	พอดี	20.72	4.05	พอดี	21.31	3.92	พอดี	20.87	3.60	พอดี

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการเล่นเกมและเกมนำทั้งก่อนและหลัง มีน้ำหนัก ส่วนสูง และดัชนีมวลกายอยู่ในระดับพอดีกับเกณฑ์ของนักเรียนที่อายุเฉลี่ย 16 ปี

ตาราง 2 การทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการเล่นเกมและเกมนำ

รายการทดสอบ	ก่อนการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม						หลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม					
	นักเรียนชาย (N=178)			นักเรียนหญิง (N=179)			นักเรียนชาย (N=178)			นักเรียนหญิง (N=179)		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
วิ่ง 50 เมตร	8.88	1.68	ต่ำ	10.88	2.05	ต่ำ	8.07	1.44	กลาง	10.22	1.80	กลาง
ยืนกระโดดไกล	187.4	25.2	ต่ำ	139.01	18.9	ต่ำ	189.43	25.6	ต่ำ	146.31	16.3	กลาง
แรงบีบมือ	35.61	6.02	กลาง	22.68	4.80	ต่ำ	37.99	5.04	กลาง	24.53	4.33	กลาง
ลูก-นั่ง30 วินาที	24.00	5.11	ต่ำ	15.00	2.92	ต่ำ	27.00	4.46	สูง	19.00	2.85	สูง
ดึงข้อ-งอแขน	6.00	4.11	กลาง	7.04	6.34	กลาง	8.00	3.87	สูง	9.18	5.89	สูง
วิ่งเก็บของ	11.38	1.55	กลาง	13.11	1.46	กลาง	10.79	1.50	สูง	12.24	1.46	สูง
นั่งงอตัวข้างหน้า	+5.58	7.93	ต่ำ	+5.61	8.67	ต่ำ	+8.10	7.40	กลาง	+8.05	7.38	กลาง
วิ่งระยะไกล	6.30	1.75	ต่ำมาก	6.67	1.91	ต่ำมาก	5.51	1.22	ต่ำ	6.05	1.31	ต่ำ

จากตาราง 2 พบว่า ก่อนเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม นักเรียนชายมีผลการทดสอบอยู่ในระดับต่ำมาก 1 รายการ คือ วิ่งระยะไกล ($\bar{X}=6.30$) ระดับต่ำ 3 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร, ยืนกระโดดไกล และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}=8.88, 187.40, +5.58$) นักเรียนหญิงอยู่ในระดับต่ำมาก 1 รายการ คือ วิ่งระยะไกล ($\bar{X}=6.67$) ระดับต่ำ 5 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร, ยืนกระโดดไกล, แรงบีบมือ, ลูก-นั่ง 30 วินาที และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}=10.88, 139.01, 22.68, 15.00, +5.61$) สำหรับหลังการเข้าร่วม พบว่า นักเรียนชายมีผลการทดสอบอยู่ระดับต่ำ 2 รายการ คือ ยืนกระโดดไกล และวิ่งระยะไกล ($\bar{X}=189.43, 5.50$) ระดับปานกลาง 3 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร, แรงบีบมือ และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}=8.07, 37.99, +8.10$) และระดับสูง 3 รายการ คือ ลูก-นั่ง 30 วินาที, ดึงข้อ-งอแขน และวิ่งเก็บของ ($\bar{X}=27.00, 8.00, 10.79$) ส่วนนักเรียนหญิง พบว่า อยู่ในระดับต่ำ 1 รายการ คือ วิ่งระยะไกล ($\bar{X}=6.05$) ระดับปานกลาง 4 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร, ยืนกระโดดไกล, แรงบีบมือ และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}=10.22, 146.31, 24.53, +8.05$) และระดับสูง 3 รายการ คือ ลูก-นั่ง 30 วินาที, ดึงข้อ-งอแขน และวิ่งเก็บของ ($\bar{X}=19.00, 9.18, 12.24$)

ผลการศึกษาเปรียบเทียบระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียน ระหว่างก่อนและหลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้เกมและเกมนำเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้ มีดังต่อไปนี้

ตาราง 3 การทดสอบระดับสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการเล่นเกมและเกมนำ

รายการทดสอบ	นักเรียนชาย (N=178)						นักเรียนหญิง (N=179)					
	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	Sig	ก่อนการทดลอง		หลังการทดลอง		t	Sig
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
วิ่ง 50 เมตร	8.88	1.68	8.07	1.44	23.15*	0.000	10.94	2.05	10.28	1.80	14.65*	0.000
ยืนกระโดดไกล	187.35	25.2	189.43	25.6	3.789*	0.000	139.82	18.92	147.14	16.3	19.03*	0.000
แรงบีบมือ	35.61	6.02	37.99	5.04	11.47*	0.000	22.77	4.80	24.63	4.33	26.13*	0.000
ลูก-นั่ง30 วินาที	24.00	5.11	27.00	4.46	18.11*	0.000	16.00	2.92	19.00	2.85	26.62	0.000
ดึงข้อ-งอแขน	6.00	4.11	8.00	3.87	20.06*	0.000	7.12	6.34	9.26	5.89	23.23*	0.000
วิ่งเก็บของ	11.38	1.55	10.79	1.50	16.41*	0.000	13.27	1.46	12.38	1.50	14.97*	0.000
นั่งงอตัวข้างหน้า	5.58	7.93	8.10	7.40	21.08*	0.000	5.71	8.67	8.14	7.38	15.15*	0.000
วิ่งระยะไกล	6.31	1.75	5.51	1.22	10.70*	0.000	6.70	1.91	6.08	1.31	10.26*	0.000

*P<0.05

จากตาราง 3 พบว่า นักเรียนชายและนักเรียนหญิงมีผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายระหว่างก่อนกับหลังการทดลอง ทูรกายการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 4 การทดสอบสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมการเล่นเกมและเกมนำเปรียบเทียบกับเกณฑ์อายุ 16 ปี

รายการทดสอบ	ระดับสมรรถภาพทางกายหลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม ใช้เทียบกับเกณฑ์อายุ 16 ปี					
	นักเรียนชาย (N=178)			นักเรียนหญิง (N=179)		
	$\bar{X}$	เกณฑ์	ผลการเปรียบเทียบ	$\bar{X}$	เกณฑ์	ผลการเปรียบเทียบ
วิ่ง 50 เมตร	8.07	7.33	ต่ำกว่าเกณฑ์	10.28	9.57	ต่ำกว่าเกณฑ์
ยืนกระโดดไกล	189.43	198	ต่ำกว่าเกณฑ์	147.14	143	ดีกว่าเกณฑ์
แรงบีบมือ	37.99	35.3	ดีกว่าเกณฑ์	24.63	24.2	ดีกว่าเกณฑ์
ลูก-นึ่ง 30 วินาที	27.00	25.00	ดีกว่าเกณฑ์	19.00	16.00	ดีกว่าเกณฑ์
ดึงข้อ-งอแขน	8.00	5.00	ดีกว่าเกณฑ์	9.26	3.87	ดีกว่าเกณฑ์
วิ่งเก็บของ	10.79	10.81	ดีกว่าเกณฑ์	12.38	12.78	ดีกว่าเกณฑ์
นั่งงอตัวข้างหน้า	8.10	8.00	ดีกว่าเกณฑ์	8.14	8.00	ดีกว่าเกณฑ์
วิ่งระยะไกล	5.51	4.65	ต่ำกว่าเกณฑ์	6.08	4.92	ต่ำกว่าเกณฑ์

จากตาราง 4 พบว่า นักเรียนชายมีผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายดีกว่าเกณฑ์จำนวน 5 รายการ คือ แรงบีบมือ, ลูก-นึ่ง 30 วินาที, ดึงข้อ-งอแขน, วิ่งเก็บของ และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}$ =37.99, 27.00, 8.00, 10.79, 8.10) โดยที่ต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 3 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร, ยืนกระโดดไกล และวิ่งระยะไกล ($\bar{X}$ =8.07, 189.43, 5.51) สำหรับนักเรียนหญิงดีกว่าเกณฑ์จำนวน 6 รายการ คือ ยืนกระโดดไกล, แรงบีบมือ, ลูก-นึ่ง 30 วินาที, ดึงข้อ-งอแขน, วิ่งเก็บของ และนั่งงอตัวข้างหน้า ($\bar{X}$ =147.14, 24.63, 19.00, 9.26, 12.38, 8.14) และต่ำกว่าเกณฑ์จำนวน 2 รายการ คือ วิ่ง 50 เมตร และวิ่งระยะไกล ($\bar{X}$ =10.28, 6.08)

อภิปรายผล

จากการที่ผู้วิจัยได้นำเกมและเกมนำที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียนจังหวัดชายแดนภาคใต้มาใช้ขับเคลื่อนให้นักเรียนหันมาสนใจในการเล่นและกีฬาด้วยความสนุกสนาน พบว่า ถึงแม้ว่าในภาพรวมนักเรียนจะมีสมรรถภาพทางกายที่พัฒนาขึ้นเป็นส่วนใหญ่ แต่เมื่อศึกษาจำแนกเป็นรายบุคคลยังพบนักเรียนจำนวนหนึ่งที่มีน้ำหนักและส่วนสูงที่เกินเกณฑ์หรือต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานโดยใช้ค่าดัชนีมวลกายเป็นหลักเกณฑ์ในการพิจารณา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายจะเป็นวัยรุ่นที่มีภูมิคุ้มกันกับเพื่อน ๆ เป็นส่วนใหญ่ มีกิจกรรมกับเพื่อน ๆ ค่อนข้างมาก จึงอาจใช้เวลาส่วนใหญ่ไปกับกิจกรรมที่บันเทิงสนุกรวมทั้งสุขภาพและสมรรถภาพทางกายของตนได้ และประเด็นที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ ด้วยข้อจำกัดเรื่องการแต่งกาย ดังนั้นการนำเกมและเกมนำที่เหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมท้องถิ่นมาให้นักเรียนได้ร่วมเล่นจึงค่อนข้างจะได้รับความสนใจมากพอสมควร เมื่อผ่านการทดลองหลังจากสัปดาห์ที่ 10 ไปแล้ว จะมีนักเรียนบางคนก็นำเกมการเล่นไปจับกลุ่มเล่นกันอย่างสนุกสนาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะเกมและเกมนำเป็นการเล่นที่มีกฎกติกาที่ง่าย ๆ ไม่ยุ่งยาก เมื่อนักเรียนได้เล่นซ้ำ ๆ บ่อยเป็นระยะเวลานาน ทำให้เกิดการพัฒนารวมทั้งสุขภาพและสมรรถภาพทางกายได้อย่างเป็นรูปธรรม สอดคล้องกับที่ระพี คำชู (Kumchu, 2018, p. Ngo) ที่ได้ศึกษาผลของการใช้โปรแกรมการออกกำลังกายของกองทัพอากาศอานาดาที่มีต่อสมรรถภาพทางกายเพื่อสุขภาพของนักเรียนโรงเรียนสตรีอ่างทองเป็นระยะเวลา 8 สัปดาห์ พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองกับกลุ่มควบคุม มีผลการทดสอบลูก-นึ่ง 60 วินาที นั่งงอตัวไปข้างหน้า และวิ่งระยะไกล แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นการที่ผู้วิจัย

ได้นำรูปแบบการเล่นเกมส์และเกมนําระยะเวลา 10 สัปดาห์มาใช้เพื่อพัฒนาสมรรถภาพให้กับนักเรียน จึงน่าจะมีผลที่ดีใกล้เคียงกันหรือดีกว่าผลการศึกษาที่กล่าวถึงนี้ เพราะเนื่องจากการใช้เวลาในการจัดโครงการ/กิจกรรมให้กับนักเรียนมากกว่า กอปรกับรูปแบบเกมที่น่ามาใช้เป็นเกมที่สมรรถภาพพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้กับนักเรียนได้อย่างครอบคลุมในทุก ๆ ด้านจริง และผลจากการที่นำเกมส์และเกมนํามาใช้เพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนตามโครงการ/กิจกรรมการออกกำลังกายโดยใช้เกมส์และเกมนํามาเพื่อพัฒนาสมรรถภาพทางกายของนักเรียนในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม ในจังหวัดชายแดนภาคใต้ สังกัดศูนย์พัฒนาอิสลามศึกษา สำนักงานศึกษาธิการภาค 8 ประจำปีการศึกษา 2562 จำนวน 3 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดปัตตานี จังหวัดยะลา และจังหวัดนราธิวาส ไปทดลองกับกลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 357 คน เป็นเวลา 10 สัปดาห์ โดยเล่นสัปดาห์ละ 1-2 วัน วันละ 1-2 ชั่วโมงพบว่า นักเรียนมีสมรรถภาพทางกายดีขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากในครั้งนี้นักเรียนมีความแปรผันโดยตรงต่อค่าดัชนีมวลกาย เพราะน้ำหนักที่ลดลงจึงทำให้ค่าดัชนีมวลกายของนักเรียน มีการเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น เพราะในการคำนวณค่าดัชนีมวลกายจะใช้สูตรสัดส่วนของร่างกายระหว่างน้ำหนักกับส่วนสูง (Sports science bureau, 2019, p. 5) สิ่งที่เกิดขึ้นนี้อาจกล่าวได้ว่าเป็นผลมาจากการที่นักเรียนได้เล่นเกมส์และเกมนําร้อยต่อร้อยติดต่อกันเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์จึงทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว การเปลี่ยนแปลงของค่าดัชนีมวลกายเป็นไปในทิศทางที่ดี จำนวนนักเรียนที่มีค่าดัชนีมวลกายเกินหรือต่ำกว่าเกณฑ์ลดลงมาอยู่ในเกณฑ์พอเหมาะมากขึ้น สอดคล้องกับธีรพงษ์ คำพุ่ม และคณะ (Khamput et al., 2017, p. 1) ที่กล่าวว่า การประกอบกิจกรรมทางกายที่หนักในระดับปานกลางจะส่งผลดีต่อสุขภาพในระยะยาว การเลือกมีกิจกรรมทางกายที่มีลักษณะ รูปแบบ และมีระดับที่เหมาะสม จะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองมากที่สุด จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการมีน้ำหนักเกินปกติและความเสี่ยงต่อการเป็นโรคอ้วนได้ การที่นักเรียนเล่นเกมส์และเกมนําร้อยต่อร้อยส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของร่างกายทางที่ดีดังกล่าว

การที่นักเรียนเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมเล่นเกมส์และเกมนํากันอย่างต่อเนื่องเป็นระยะเวลา 10 สัปดาห์ นักเรียนจะได้เล่นเกมส์ทั้งขณะเรียนวิชาพลศึกษา และเมื่อมีเวลารว่างอื่น ๆ จึงทำให้นักเรียนได้เล่นเกมส์บ่อยครั้งมากขึ้น และข้อดีของการนำเกมส์และเกมนํามาใช้กับนักเรียน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ คือ ครูสามารถเลือกเกมส์ที่ให้นักเรียนร่วมเล่นได้ทั้งหญิงและชาย แข่งขันกันภายใต้กฎการเล่นที่ง่าย ๆ ไม่ซับซ้อน ลดความได้เปรียบเสียเปรียบระหว่างนักเรียนชายและนักเรียนหญิง จึงทำให้เกมส์มีความสนุกสนาน นักเรียนนิยมจดจำนำไปเล่น เช่น การเล่นเกมส์กับกบ ซึ่งเป็นเกมส์ที่พัฒนาสมรรถภาพทางกายด้านความคล่องแคล่วว่องไว ระบบประสาทที่สัมพันธ์กัน โดยมีรูปแบบการเล่นคือแบ่งกลุ่มการเล่นออกเป็น 2 กลุ่มเท่า ๆ กัน ยืนเข้าแถว เมื่อผู้นำเกมส์ขานว่า “กบ” แต่ละแถวทุกคนต้องนั่งลง และเมื่อขานว่า “งู” ทุกคนต้องกระโดดหนี ใครทำผิดต้องออกจากการแข่งขัน แถวไหนเหลือคนมากกว่าเป็นฝ่ายชนะ ซึ่งรูปแบบเกมส์ดังกล่าวสามารถฝึกพลังกล้ามเนื้อในลูกและนั่งอย่างรวดเร็ว ผู้นำเกมส์จะต้องรู้จักประยุกต์เพื่อปรับเปลี่ยนใช้ให้เหมาะสมตามเป้าหมายที่ต้องการพัฒนา นักเรียนที่ร่วมกิจกรรมการเล่นเกมส์และเกมนํานี้ มีผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังเข้าร่วมกิจกรรมค่าเฉลี่ยดีขึ้นจากก่อนการเข้าร่วมกิจกรรมในทุกรายการ โดยในรายการทดสอบที่จับเวลาได้แก่ วิ่งเร็วระยะ 50 เมตร วิ่งเก็บของ 10 เมตร วิ่งอ้อมหลัก วิ่งระยะไกล หรืออแซน ห้อยตัวของนักเรียนหญิง พบว่า หลังเข้าร่วมกิจกรรมนักเรียนทำเวลาลดลงในทุกรายการ สำหรับผลการทดสอบอื่น ๆ ได้แก่ กระโดดไกล นั่งงอตัวข้างหน้า แรงแบบมือข้างที่ถนัด และดึงข้อ พบว่า มีผลการทดสอบที่มีจำนวนครั้งหรือได้ระยะทางเพิ่มขึ้นทุกรายการอีกด้วย และผลการเปรียบเทียบระหว่างก่อนกับหลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมทั้งนักเรียนหญิงและนักเรียนชาย พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกรายการ สอดคล้องกับปนิษฐา เรืองปัญญาวุฒิ (Ruengpanyawut, 2013, p. 100) ที่ได้ศึกษาผลของการจัดการเรียนรู้อาชีพพลศึกษาโดยใช้เกมการเล่นพื้นบ้านไทย ที่มีต่อสุขสมรรถนะของนักเรียนประถมศึกษา พบว่า กลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนรู้อาชีพพลศึกษาโดยใช้เกม

การเล่นพื้นบ้านไทยกับกลุ่มควบคุมที่ได้รับการจัดการเรียนรู้วิชาพลศึกษาตามปกติ มีคะแนนเฉลี่ยสมรรถภาพทางกายหลายรายการ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 ดังนั้นการเล่นเกมและเกมนำที่มีความหนักของงานที่เหมาะสม จะช่วยพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้ นอกจากนี้เพื่อศึกษาระดับพัฒนาการของสมรรถภาพทางกายของนักเรียนที่เข้าร่วมโครงการ/กิจกรรม โดยการนำผลการทดสอบสมรรถภาพทางกายหลังการเข้าร่วมโครงการ/กิจกรรมของนักเรียนทุกคนและทุกรายการ ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ระดับปานกลางของเกณฑ์สุขภาพและเกณฑ์มาตรฐานของคณะกรรมการระหว่างประเทศว่าด้วยการกำหนดมาตรฐานแบบทดสอบสมรรถภาพทางกาย (ICSPFT) พบว่า นักเรียนชายมีพัฒนาการทางสมรรถภาพทางกายดีกว่าเกณฑ์ระดับปานกลาง 5 รายการ ได้แก่ แร่งปีบมือข้างที่ถนัด ลูก-นั่ง 30 วินาที ดึงข้อ นั่งงอตัวข้างหน้า และวิ่งเก็บของ 10 เมตร และนักเรียนหญิงมีพัฒนาการทางสมรรถภาพทางกายดีกว่าเกณฑ์ระดับปานกลาง 6 รายการ ได้แก่ กระโดดไกล แร่งปีบมือข้างที่ถนัด ลูก-นั่ง 30 วินาที งอแขนห้อยตัว นั่งงอตัวข้างหน้า และวิ่งเก็บของ 10 เมตร ซึ่งมีจำนวนมากกว่านักเรียนชาย 1 รายการ คือ กระโดดไกล ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนหญิงจะกระตือรือร้นเข้าร่วมกิจกรรมและตั้งใจเล่นด้วยความสนุกสนานมากกว่านักเรียนชาย เพราะกิจกรรมการเล่นเปิดโอกาสให้นักเรียนหญิงได้แสดงออกมากขึ้นจึงมีการนำเกมไปเล่นกันบ่อย ทำให้มีพัฒนาการทางสมรรถภาพทางกายโดยเฉพาะความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาจากการวิ่งเล่นเกม ส่งผลให้การทดสอบกระโดดไกลของนักเรียนหญิงจึงผ่านเกณฑ์ระดับปานกลางดังกล่าวได้

การออกกำลังกาย จะทำให้ระบบต่าง ๆ ของร่างกายทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เฉพาะแต่ร่างกายยังช่วยให้มีสุขภาพร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม สติปัญญา โดยเฉพาะบุคลิกภาพที่ดี เชื่อมมั่นในตนเอง มีจิตใจร่าเริงแจ่มใส ไม่เสี่ยงต่อการเป็นโรคอีกด้วย สามารถรักษาโรคที่มีอากาศซึมเศร้าได้และฟื้นฟูสภาพจิตใจได้อีกด้วย (Kumchu, 2018, p. 8) การออกกำลังกายจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกเพศทุกวัย โดยเฉพาะเด็กทั่วไปเนื่องจากร่างกายมนุษย์ถูกสร้างมาให้ทำงานหนักที่เหมาะสมตามช่วงแต่ละวัย (Vernkhuntod, 2021, p. 20) การออกกำลังกายจะช่วยกระตุ้นให้กล้ามเนื้อ กระดูก ข้อต่อ เอ็นต่าง ๆ คงความแข็งแรงและยืดหยุ่น ทำให้สามารถเคลื่อนไหวร่างกายได้อย่างคล่องแคล่วว่องไว การออกกำลังกายจึงเป็นประโยชน์ต่อร่างกายอย่างแท้จริง การออกกำลังกายที่เหมาะสมนั้นต้องมีความหนัก หมายถึง ออกกำลังกายให้ร่างกายมีความเหนื่อย มีอัตราการเต้นของหัวใจอยู่ในระดับร้อยละ 70 ของอัตราการเต้นสูงสุด ให้มีความนาน หมายถึง ใช้เวลาในการออกกำลังกายแต่ละครั้งไม่น้อยกว่า 30 นาที และให้ความบ่อย หมายถึง อย่างน้อยสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จึงจะส่งผลดีต่อสมรรถภาพทางกาย ส่วนรูปแบบของกิจกรรมที่นำมาใช้ในการออกกำลังกายนั้น การนำเกมและเกมนำมาใช้ออกกำลังกายเป็นแนวคิดทางหนึ่งที่ถูกวิจัยได้ทดลองแล้วปรากฏผลว่า สามารถพัฒนาสมรรถภาพทางกายให้กับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายได้จริง เป็นที่ประจักษ์ในเอกสารงานวิจัยฉบับนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยครั้งนี้

1. การเลือกเกมและเกมนำควรคำนึงถึงเป้าหมายที่พึงประสงค์ ดังนั้นผู้นำเกมจึงต้องสร้างหรือเลือกสรรเกมและเกมนำ ให้สามารถพัฒนานักเรียนให้เป็นที่ประจักษ์แท้จริง
2. วัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่นเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกสรรเกมหรือกิจกรรม ให้เหมาะสม การศึกษาเพื่อให้เข้าใจบริบทของท้องถิ่นอย่างลึกซึ้งจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยเกมรูปแบบใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับนักเรียนชายแดนภาคใต้ ทั้งในด้าน เพศ วัยและวุฒิภาวะ
2. ควรศึกษาวิจัยนำเกมประกอบกับอุปกรณ์ที่ทันสมัยมาใช้ เพื่อสร้างแรงจูงใจ ให้กับนักเรียนเข้าร่วมเล่น เช่น เกมเดินตามจิ้งหะดงดนตรี เกมต่อเย็บผ้า หรืออื่น ๆ เป็นต้น
3. ควรศึกษาความต้องการของนักเรียนกลุ่มเป้าหมายร่วมด้วย เพื่อกำหนดเกมได้ตรงตามความต้องการของนักเรียนและของท้องถิ่นได้อย่างตรงสภาพที่เป็นจริง

เอกสารอ้างอิง

- Aree, M. (2019). *Life skills development game*. Bangkok : O.S. Printing House. (In Thai)
- Chawrioi, R. (2018). *Healthy Life* (2nd ed.). Nonthaburi : Rattanakot Printing. (In Thai)
- Khamkliang, K., Waiyaphoka, P., Ranoi, K., Sueang, S., Mawinthorn, W., & Phahulo, P. (2011). *Health Education 6*. Bangkok : Emphan Publishing. (In Thai)
- Khamput, T., Puangkramphan, M., Sangsamritphon, W., Thongbo, W., Xianglee, S., & Khaeyai, T. (2017). *Recommended to promote physical activity reducing sedentary behavior and sleep for school-age and adolescents (6-17 years)*. Nonthaburi : Division of Physical Activity for Health, Department of Health, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Kumchu, R. (2018). *Effects of the Royal Canadian Air Force's Exercise Program on Physical Fitness and Health of the Royal Thai Air Force. Students at Satri Angthong School, academic year 2017*. Thesis, Master of Education Program in Physical Education, Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- National Statistical Office. (2011). *Sampling and Estimation Techniques*. Bangkok : Statistical Methodology Group Office of Policy and Statistics. (In Thai)
- Phengsawat, W. (2010). *Applied Statistics for Social Science Research*. Bangkok : Suveeriyasan. (In Thai)
- Ruengpanyawut, P. (2013). The effect of physical education learning management by using Thai folk games on the health and performance of elementary school students. *OJED, An Online Journal of Education*, 9(2), 100-114. (In Thai)
- Sermkijseri, K. (2009). *Table Tennis 2 Practice Thinking..Before Training*. Bangkok : Prowpress (2002). (In Thai)
- Silamad, S. (2014). *Physical Activities for Health (Physical Activities for Wellness)*. Bangkok : Publishing House. Chulalongkorn University. (In Thai)
- Sports science bureau. (2019). *Student Physical Fitness Test and Benchmark Secondary (13-18 years old)*. Bangkok : Department Physical Education Ministry of Tourism and Sports. (In Thai)
- Thamaporn, V. (2011). *Experimental research methods*. Bangkok : Office of the Teachers Council of Thailand Secretariat. (In Thai)
- Thongbu, S. (2010). *Educational research*. Mahasarakham : Apichart Printing. (In Thai)

- Vernkhuntod, T. (2021). *Effects of Exercise Activities with Basic movement and Movement skills of Muay Thai on Physical Fitness of 3rd Year Perschool Children*. Thesis, Master of Science Program in Physical Education, Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Wattanasit, P., & Kautrakool, A. (2017). *The Relationship Between Anthropometric Indices and Hypertension in Thai Adolescents*. *Songklanagarind Journal of Nursing*, 37(3), 1-10.
- Yuwakitnukul S. (2012). *Effects of using exercise program to improve physical performance of adolescents with low physical fitness*. Thesis, Master of Science Program in Sports Science, Graduate School, Srinakharinwirot University, Bangkok. (In Thai)

กระบวนการและผลลัพธ์จากการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิม

ไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา

THE PROCESS AND OUTCOME OF CONVERTING DEVELOPMENT FROM CONVENTIONAL RICE TO ORGANIC JASMINE RICE FARMING IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ชัคตไตรย รัชะสวัสต์*

Chacattrai Rayasawath*

*รองศาสตราจารย์ ดร., คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย
*Associate Professor Dr., Faculty of Humanities and Social Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *ch_rayasawath@yahoo.co.th

รับบทความ : 6 เมษายน 2564 / แก้ไข : 15 ตุลาคม 2564 / ตอบรับบทความ : 28 ธันวาคม 2564

Received : 6 April 2021 / Revised : 15 October 2021 / Accepted : 28 December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.12>

ABSTRACT

Improving the life quality of farmers who produce organic jasmine rice related to the strategic plan can be a chance to build a stable career. The research objective is to study the development process of environmental, economic, social outcomes and formulate management strategies. Through the development of traditional rice production potential to organic jasmine rice in Nakhon Ratchasima, the sample of 400 cases of unknown population was determined by a specific selection method. It used a questionnaire with a consistency index between 0.60-1.00 and interview forms were approved by experts. Small group discussion was collected, and the surveys and in-depth interviews were conducted. The data were analyzed with descriptive statistics to measure the level of improvement process by percentage, together with the opinion level with an average, and analyze the content by arranging and prioritizing. The results showed that most farmers do not want to stop the conversion to organic jasmine rice. Their opinions about the conditions for the conversion of traditional rice production to organic jasmine rice were at a moderate level. The cost of producing jasmine rice with chemical fertilizer was 4,168.29 baht per rai, while organic jasmine rice was 3,615.60 baht per rai, and the overall outcomes were at a moderate level. This study can formulate strategies for restructuring land use and strategies for promoting organic jasmine rice production, following the principles of sufficiency economy, and become as a guideline to develop the production capacity of organic jasmine rice with partnerships to achieve the effective goals.

Keywords : Process and results, Modification, Traditional rice production, Organic jasmine rice production

บทคัดย่อ

การปรับเปลี่ยนคุณภาพชีวิตเกษตรกรผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามแผนยุทธศาสตร์ให้ได้มีโอกาสสร้างอาชีพที่มั่นคง ด้วยการวิจัยตามวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนา การศึกษาผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม และจัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการ จากการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา กำหนดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน 400 ราย และกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก 20 ราย ด้วยวิธีการเลือกแบบเจาะจง โดยนำแบบสอบถามที่มีดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 และแบบสัมภาษณ์ซึ่งผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญ ไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสำรวจความคิดเห็น จัดกิจกรรมสนทนากลุ่มย่อยและสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นด้วยสถิติเพื่อวัดระดับกระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนด้วยค่าร้อยละ และระดับความคิดเห็นด้วยค่าเฉลี่ย และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ (Analytic comparison) โดยการเรียงเรียงและจัดลำดับความสำคัญ ผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ต้องการหรือหยุดกระบวนการปรับเปลี่ยนข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ โดยผลการวิเคราะห์ต้นทุนการผลิต

พบว่า ข้าวหอมมะลิ (เคมี) มีการใช้ต้นทุนสูงกว่าข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ซึ่งข้าวหอมมะลิ (เคมี) มีผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมใช้สารเคมีเต็มรูปแบบ จึงได้กำหนดกลยุทธ์การปรับโครงสร้างการใช้ที่ดินให้เหมาะสม และกลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียงเพื่อใช้เป็นแนวทางลดการใช้สารเคมีด้วยการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน และพัฒนาต่อยอดการผลิตข้าวในระบบอินทรีย์ให้เข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ได้อย่างถาวร

คำสำคัญ : กระบวนการและผลลัพธ์, การพัฒนาปรับเปลี่ยน, การผลิตข้าวแบบดั้งเดิม, การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์

บทนำ

ความสามารถในการแข่งขันของสินค้าเกษตรอินทรีย์ และสร้างเครือข่ายให้เข้มแข็ง เชื่อมโยงทั้งระบบรวมทั้งพัฒนาให้ประเทศไทยเป็นแหล่งผลิตสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่สำคัญในระดับภูมิภาค ในเวลาต่อมาคณะรัฐมนตรีมีมติเห็นชอบยุทธศาสตร์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ พ.ศ. 2560-2564 ซึ่งเป็นแผนฉบับที่ 2 หลังจากที่แผน 1 สิ้นสุดไปตั้งแต่ปี 2554 โดยในแผนใหม่นี้ ตั้งวิสัยทัศน์ให้ "ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาคด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืนและเป็นที่ยอมรับในระดับสากล" โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเพิ่มพื้นที่และปริมาณการผลิตเกษตรอินทรีย์ เพื่อเพิ่มการค้าและการบริโภคสินค้าเกษตรอินทรีย์ในประเทศ เพื่อให้สินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ได้รับการรับรองตามมาตรฐาน เป็นที่ยอมรับของผู้บริโภคทั้งในและต่างประเทศ เพื่อให้ไทยเป็นศูนย์กลาง (Hub) ของสินค้าและบริการด้านเกษตรอินทรีย์ในระดับสากล เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และนวัตกรรมเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับในระดับสากล จึงมีเป้าหมายที่จะเพิ่มพื้นที่เกษตรอินทรีย์ให้เป็น 600,000 ไร่ ในปี 2564 และมีเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ไม่น้อยกว่า 30,000 ราย รวมทั้งเพิ่มสัดส่วนตลาดในประเทศ-ตลาดส่งออกเป็น 40 : 60 และยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านเพิ่มขึ้น (Ministry of Agriculture and Cooperatives, 2017, p. Jor; GreenNet, 2017, online)

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์กำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าว ปี 2560/2561 รอบที่ 1 ตามคณะกรรมการนโยบายและบริการจัดการข้าว (นบข.) ได้เห็นชอบแผนการผลิตและการตลาดข้าวครบวงจร ปี 2560/2561 โดยมีพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวของจังหวัดนครราชสีมา มีเป้าหมายรวม 3,651,020 ไร่ แบ่งเป็นข้าวหอมมะลิ พื้นที่ 2,891,460 ไร่ ข้าวหอมปทุม พื้นที่ 2,698 ไร่ ข้าวเจ้า พื้นที่ 638,062 ไร่ ข้าวเหนียว พื้นที่ 117,149 ไร่ และข้าวสี พื้นที่ 1,651 ไร่ (Siamrath, 2017, p. 1) โดยกำหนดพื้นที่เป้าหมายส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์ปีเพาะปลูก 2560/61 กำหนดพื้นที่ส่งเสริมการปลูกข้าวอินทรีย์จังหวัดนครราชสีมา 1 ล้านไร่ ชาวนาจำนวน 66,670 ราย โดยมีหน่วยงานภายใต้กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ดำเนินการส่งเสริมและสนับสนุนการผลิตข้าวอินทรีย์ให้ได้ตามมาตรฐานการผลิต รวมไปถึงมาตรฐานในการแปรรูป และคัดบรรจุ โดยมุ่งเน้นการรวมกลุ่มของเกษตรกร เพื่อสร้างความยั่งยืนในการผลิต (Rice Department, 2017, unpagged) อย่างไรก็ตามประเทศไทยยังมีปัจจัยเกื้อหนุนต่อการพัฒนาเกษตรอินทรีย์ในอนาคตหลายประการ แต่โดยสรุปเกษตรอินทรีย์ยังมีปัญหาและอุปสรรค 2 ประเด็นคือ ปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ยังเป็นการผลิตในลักษณะขนาดเล็ก เกษตรกรยังไม่สามารถผลิตในระดับใหญ่ได้ และการทำเกษตรอินทรีย์มีความเสี่ยงจากความเสียหายของผลผลิตสูงกว่าเนื่องจากการไม่ใช้สารเคมี ทำให้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำ และมีต้นทุนการผลิตสูง ส่งผลให้ปริมาณสินค้าเกษตรอินทรีย์ที่ออกสู่ตลาดน้อย ส่วนปัจจัยที่สอง คือ ด้านการตลาด เนื่องจากตลาดในประเทศยังคงมีกลุ่มผู้บริโภคจำกัดเนื่องจากสินค้าเกษตรอินทรีย์ยังมีราคาสูง ขณะเดียวกันประชาชนเองก็ยังขาดความตระหนักต่อการให้ความสำคัญต่ออาหารปลอดภัยไม่มากเท่าที่ควร (Saelim, 2007, online)

อย่างไรก็ตาม ระบบเกษตรกรรมแผนใหม่เป็นระบบที่ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เน้นการใช้เครื่องจักรกลเป็นระบบเกษตรที่เน้นการลงทุนจำนวนมาก ใช้ความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการจัดการผลิตพืชและสัตว์ชนิดใดชนิดหนึ่งในพื้นที่ขนาดใหญ่ขึ้น ผลกระทบที่ตามมาเกิดความเสียหายทางด้านทรัพยากรธรรมชาติ ความสมดุลทางธรรมชาติและระบบนิเวศของสิ่งมีชีวิตเสื่อมโทรมลง เนื่องจากมีการใช้ปัจจัยภายนอกโดยเฉพาะอย่างยิ่งปุ๋ยเคมีและสารเคมีกำจัดศัตรูพืช ซึ่งมีผลต่อการทำลายทรัพยากรธรรมชาติโดยตรง (Mekkhayai et al., 2012, p. 22) ดังนั้นการเปลี่ยนแปลงจากเกษตรเคมีเป็นเกษตรอินทรีย์จึงเป็นไปตามกระแสความเรียกร้องของสังคมที่ต้องการรักษาสุขภาพระบบนิเวศ และต้นทุนในการผลิต เพียงแต่ในปัจจุบันแนวทางการเกษตรอินทรีย์ในประเทศไทยนั้นยังไม่เป็นไปในทิศทางที่กว้างขวางมากนัก ทั้งที่มีศักยภาพในการผลิตเกษตรอินทรีย์ค่อนข้างสูง (Mekkhayai et al., 2012, p. 25) นอกจากนี้ยังเป็นการเกษตรที่ให้ความสำคัญกับการทำฟาร์มเชิงสร้างสรรค์ เพื่ออนุรักษ์และฟื้นฟูระบบนิเวศ การเกษตรในไร่นา ทำให้เกษตรกรหันมาทำเกษตรอินทรีย์ จึงจำเป็นต้องพัฒนาการเรียนรู้อันเกี่ยวข้องกับธรรมชาติและ การบริหารจัดการฟาร์มเพิ่มขึ้น ผลที่ตามมาคือเกษตรอินทรีย์เป็นแนวทางการเกษตรที่ตั้งอยู่บนกระบวนการแห่งการเรียนรู้และภูมิปัญญา เพราะเกษตรกรต้องสังเกต ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปบทเรียนเกี่ยวกับการทำการเกษตรของตนเอง ซึ่งจะมีเงื่อนไขทั้งทางกายภาพ เช่น ลักษณะของดิน ภูมิอากาศ และภูมินิเวศ รวมถึงเศรษฐกิจสังคมที่แตกต่างจากพื้นที่อื่น เพื่อคัดสรรและพัฒนาแนวทางเกษตรอินทรีย์ที่เฉพาะและเหมาะสมกับบริบทพื้นที่ไร่นาของตนเองอย่างแท้จริง (Department of Industrial, n.d., p. 23)

ด้วยเหตุนี้ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จึงนำเสนอโครงการกระบวนการและผลลัพธ์จากการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา เป็นเกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนการปลูกข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีแนวทางเพื่อให้เข้าใจถึงกระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนระบบการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และแรงจูงใจของเกษตรกรไปสู่การปรับเปลี่ยนในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ตลอดจนผลลัพธ์ด้านคุณภาพชีวิตของเกษตรกรจากการปรับเปลี่ยน รวมทั้งปัญหาและแนวทางการช่วยเหลือที่ต้องการเพื่อแก้ไขปัญหาของเกษตรกรได้ตรงจุด เสริมสร้างองค์ความรู้ และแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างกันเพื่อให้เข้าใจในแนวทางการแก้ไขปัญหา และเพื่อใช้เป็นแนวทางในการเกิดความมั่นคงด้านสิ่งแวดล้อมนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้อย่างยั่งยืนทั้งนี้ โครงการดังกล่าวอาศัยความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชน ซึ่งมีการประสานงานและปฏิบัติงานร่วมกันตามแผนยุทธศาสตร์ของจังหวัด ซึ่งจะมีผลทำให้เกษตรกรมีโอกาสสร้างอาชีพอย่างมั่นคง ซึ่งส่งผลให้ภาวะเศรษฐกิจของชุมชนดีขึ้น อันนำมาซึ่งการอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างเป็นปกติสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อศึกษาผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรจากการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อจัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่

ประโยชน์การวิจัย

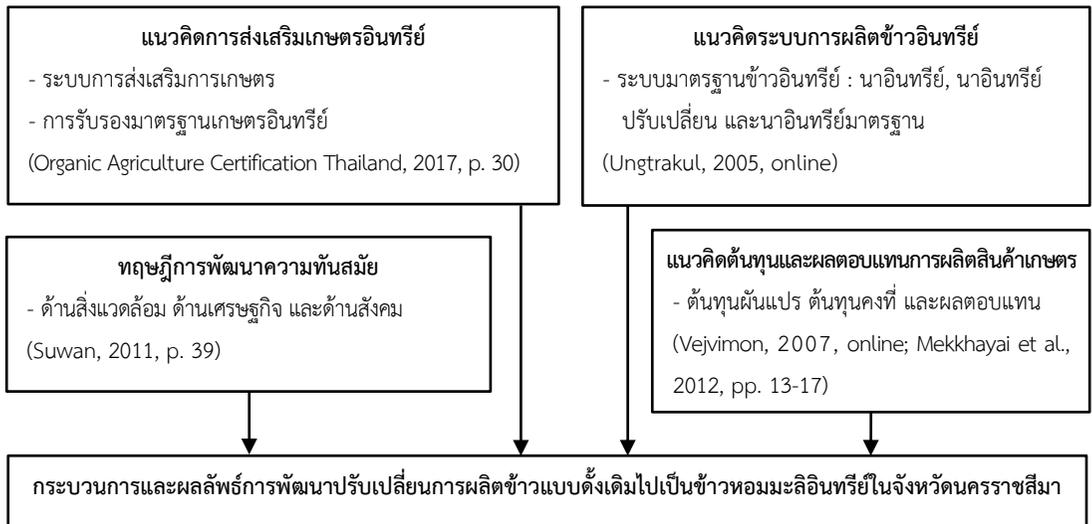
1. ผลที่ได้รับจากโครงการวิจัยส่วนหนึ่ง คือ กลยุทธ์ด้านการสร้างความเข้มแข็งภาคเกษตร โดยการมีผลผลิตเพียงพอต่อการบริโภค และมีรายได้ สามารถพึ่งพาตนเองได้ เกิดความปลอดภัยด้านอาหารในครัวเรือน ดังนั้นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากผลงานวิจัยโดยตรง คือ เกษตรกร ซึ่งเป็นผู้ที่ผลิตสินค้าเกษตรกรรมเพื่อการบริโภคภายในครัวเรือน และสร้างรายได้เพื่อการดำรงชีพ

2. โครงการวิจัยได้ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อชุมชนในระดับฐานรากอย่างแท้จริง ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ดังนั้นภาครัฐ จึงสามารถใช้โครงการวิจัยดังกล่าวเป็นต้นแบบในการกำหนดกลยุทธ์ด้านการพัฒนาสินค้าเกษตรอินทรีย์ รวมถึงการส่งเสริมสนับสนุนให้เกษตรกรหันกลับมาทำเกษตรแบบยั่งยืน และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

3. เกษตรกรผู้ปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เป็นผู้ที่ได้รับประโยชน์จากโครงการวิจัยในครั้งนี้อย่างมาก โดยผ่านกระบวนการถ่ายทอดองค์ความรู้และพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ทั้งด้านกระบวนการผลิตและการตลาด ทำให้เกษตรกรสามารถสร้างมูลค่าเพิ่มจากข้าวหอมมะลิอินทรีย์ได้เป็นอย่างดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดการส่งเสริมเกษตรอินทรีย์ ประกอบด้วย ระบบการส่งเสริมการเกษตร และการรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ (Organic Agriculture Certification Thailand, 2017, p. 30) และแนวคิดระบบการผลิตข้าวอินทรีย์ จำแนกเป็น ระบบมาตรฐานนาข้าวอินทรีย์ ประกอบด้วย 1) นาอินทรีย์ปฐม 2) นาอินทรีย์ปรับเปลี่ยน และ 3) นาอินทรีย์มาตรฐาน (Unetrakul, 2005, online) และองค์ประกอบของระบบ ได้แก่ 1) ปัจจัยนำเข้า 2) กระบวนการ 3) ผลลัพธ์และผลย้อนกลับ (Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science and Technology, 2013, online) สำหรับทฤษฎีความทันสมัยของสุมิตร สุวรรณ (Suwan, 2011, p. 39) ซึ่งมองว่า การพัฒนาคือความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยมีตัวชี้วัดของการพัฒนาที่สำคัญ ได้แก่ การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ (Economic growth) ผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ผลิตภัณฑ์มวลรวมประชาชาติ (GNP) รายได้ประชาชาติ (NI) เป็นต้น สำหรับกลยุทธ์ในการพัฒนา คือ การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การเพิ่มบทบาทของรัฐในการวางแผน และการร่วมมือกับต่างประเทศ ส่วนแนวคิดต้นทุนและผลตอบแทน การผลิตสินค้าเกษตร เน้นสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนผันแปร ต้นทุนคงที่ และผลตอบแทน (Vejvimon, 2007, online) ตามหลักเศรษฐศาสตร์ในการจัดการฟาร์ม ซึ่งเน้นกิจกรรมการผลิต การลงทุน และการเงิน (Mekkhayai et al., 2012, pp. 13-17) โดยผู้วิจัยได้นำมาสังเคราะห์และประยุกต์ใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย แสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการวิจัยโดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) ซึ่งกำหนดขอบเขตพื้นที่ทำการวิจัยเป็นพื้นที่ปลูกข้าวในจังหวัดนครราชสีมา

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือ เกษตรกรปลูกข้าวในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32 อำเภอ (Nakhon Ratchasima Provincial Statistical Office, 2018, p. 11) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างกรณีไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน โดยใช้สูตรสมการของ Cochran (1977, p. 428) จำนวน 400 ราย การสุ่มกลุ่มตัวอย่างใช้แบบไม่อาศัยหลักความน่าจะเป็น ด้วยวิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง คือ เป็นกลุ่มเกษตรกร ที่จดทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดนครราชสีมา จำแนกเป็น 3 กลุ่ม โดยกำหนดให้กลุ่มเกษตรกรผู้ปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 120 ราย กลุ่มเกษตรกรผู้อยู่ในระยะปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 120 ราย และกลุ่มเกษตรกรที่ไม่ต้องการหรือหยุดการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ 160 ราย สำหรับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเชิงคุณภาพหลัก จำนวน 20 คน ได้แก่ เกษตรกรผู้ปลูกข้าว 5 คน ผู้นำในชุมชน 5 คน เจ้าหน้าที่เกษตรอำเภอ 5 คน และผู้ประกอบการ 5 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความคิดเห็นกระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ซึ่งครอบคลุมผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ กำหนดค่าคะแนนคือ 5 (มากที่สุด) 4 (มาก) 3 (ปานกลาง) 2 (น้อย) และ 1 (น้อยที่สุด) (Likert, 1961, p. 247) ทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ด้วยผลคะแนนความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน นำมาวิเคราะห์หาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย (Item objective congruence : IOC) พบว่า มีค่าอยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่ยอมรับได้ที่กำหนดค่าไว้ 0.50 ขึ้นไป (Tirakanan, 2013, p. 165) และแบบสัมภาษณ์ มีลักษณะเป็นแบบกึ่งโครงสร้าง โดยนำผลที่ได้จากแบบสอบถามมาสังเคราะห์เป็นข้อคำถาม 2 ประเด็นหลัก ได้แก่ กระบวนการและผลลัพธ์ และปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการและผลลัพธ์ ซึ่งมีคุณภาพที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่านแล้ว

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) โดยการลงพื้นที่ภาคสนามในพื้นที่เป้าหมาย ในช่วงระยะเวลาทั้งสิ้น 3 เดือน จากกลุ่มตัวอย่างด้วยการสำรวจความคิดเห็น ด้วยเครื่องมือแบบสอบถาม 400 คน และแบบสัมภาษณ์ด้วยวิธีสนทนากลุ่ม จำนวน 20 คน อีกทั้งยังมีการเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) โดยการรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องจากบทความวิจัย รายงานวิจัย สถิติข้อมูลจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตร โดยพิจารณาจากอัตราส่วนผลประโยชน์ต่อต้นทุนมีค่ามากกว่าหรือเท่ากับ 1 (Vejjimon, 2007, online) และการวัดระดับกระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าว ได้แก่ ค่าร้อยละ การวัดระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขการปรับเปลี่ยน และการพัฒนาการผลิตข้าว ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) ซึ่งกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ยความคิดเห็น 5 ระดับ คือ คะแนนเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 (มากที่สุด) 3.41-4.20 (มาก) 2.61-3.40 (ปานกลาง) 1.81-2.60 (น้อย) และ 1.00-1.80 (น้อยที่สุด) และข้อมูลการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหาด้วยวิธีการเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ (Analytic comparison) เพื่อกำหนดกลยุทธ์โดยการเรียงเรียงและจัดลำดับความสำคัญ

ผลการวิจัย

ผลการศึกษากระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ต้องการหรือหยุดการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ คิดเป็นร้อยละ ร้อยละ 40 รองลงมาคือ อยู่ระหว่างปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ปีที่ 1 ร้อยละ 30 อยู่ระหว่างปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ปีที่ 2 ร้อยละ 27 และปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และได้รับการรับรองมาตรฐาน ร้อยละ 3

ผลการศึกษาผลลัพธ์ด้านสิ่งแวดล้อม เศรษฐกิจ และสังคม ของเกษตรกรจากการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

1. ระดับเงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตาราง 1

ตาราง 1 เงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา

ด้าน	ระดับเงื่อนไขการปรับเปลี่ยน		แปลผล
	$\bar{X}$	SD	
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.40	0.55	มาก
ด้านเศรษฐกิจ	3.28	0.54	ปานกลาง
ด้านสังคม	3.41	0.49	มาก
ภาพรวมเฉลี่ยทั้งหมด	3.34	0.42	ปานกลาง

จากตาราง 1 พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความคิดเห็นเกี่ยวกับเงื่อนไขการปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.34$) และรายด้านอยู่ในระดับมาก 2 ด้าน คือ ด้านสังคม ($\bar{X}=3.41$) และด้านสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}=3.40$) สำหรับด้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.28$)

2. การวิเคราะห์ต้นทุนและผลตอบแทนทางการเกษตรในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตาราง 2

ตาราง 2 ต้นทุนและผลตอบแทนในการผลิตข้าวในจังหวัดนครราชสีมา

รายการ	ต้นทุนการผลิต ปี 2560/2561			
	ข้าวหอมมะลิ (เคมี)	ร้อยละ	ข้าวหอมมะลินทรีย์	ร้อยละ
ต้นทุนผันแปร				
1. ค่าแรงงาน	1,928.51			
1) เตรียมดิน	520.84	12.50	588.21	16.27
2) เตรียมพันธุ์และปลูก	338.25	8.11	294.87	8.16
3) ดูแลรักษา	456.62	10.95	442.68	12.24
4) เก็บเกี่ยวและนวด	612.8	14.70	728.26	20.14
2. ค่าวัสดุ	1,175.22			
1) ค่าพันธุ์	115.18	2.76	121.82	3.37
2) ค่าปุ๋ย	680.12	16.32	181.36	5.02
3) ค่ายาปราบศัตรูพืชและวัชพืช	58.36	1.40	21.52	0.60
4) ค่าน้ำมันเชื้อเพลิงและหล่อลื่น	74.72	1.79	58.61	1.62
5) อื่น ๆ (วัสดุปรับปรุงดิน วัสดุการเกษตร และค่าซ่อมแซม)	246.84	5.92	64.95	1.80
3. ค่าเสียโอกาสเงินลงทุน	100.87			
ต้นทุนคงที่				
1. ค่าเช่าที่ดิน	942.85	22.62	1046.91	28.96
2. อื่น ๆ (ค่าเสื่อมและค่าเสียโอกาสเงินลงทุนอุปกรณ์การเกษตร)	121.71	2.92	66.41	1.84
ต้นทุนรวมต่อไร่	4,168.67	100.00	3,622.65	100.00
ต้นทุนต่อกิโลกรัม (บาท)	7.69		7.47	
ผลผลิตต่อไร่ (กิโลกรัม)	542.09		484.96	
ราคาขาย ณ ไร่นา (บาท/กิโลกรัม)	15.21		16.44	
ผลตอบแทนต่อไร่ (บาท)	8,245.19		7,972.74	
ผลตอบแทนสุทธิต่อไร่ (บาท)	4,076.52		4,350.09	
ผลตอบแทนสุทธิต่อกิโลกรัม (บาท)	7.52		8.98	
อัตราส่วนรายได้ต่อต้นทุนรวม (B/C ratio)	1.98		2.21	

หมายเหตุ : ค่าเช่าที่ดินคำนวณจากค่าเช่าในพื้นที่ที่แตกต่างกัน

จากตาราง 2 พบว่า ข้าวหอมมะลิ (เคมี) ใช้ต้นทุนการผลิตต่อไร่ เป็นเงิน 4,168.67 บาท ปริมาณผลผลิตต่อไร่ 542.09 กิโลกรัม ราคาขาย ณ ไร่นา 15.21 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีรายได้ต่อไร่ 8,245.19 บาท รายได้สุทธิต่อไร่ 4,076.52 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อการลงทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C ratio) เท่ากับ 1.98 ในขณะที่ต้นทุนการผลิตข้าวหอมมะลินทรีย์ ใช้ต้นทุนการผลิตต่อไร่ เป็นเงิน 3,622.65 บาท ปริมาณผลผลิตต่อไร่ 484.96 กิโลกรัม ราคาขาย ณ ไร่นา 16.44 บาทต่อกิโลกรัม ทำให้มีรายได้ต่อไร่ 7,972.74 บาท รายได้สุทธิต่อไร่ 4,350.09 บาท และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อการลงทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C ratio) เท่ากับ 2.21

3. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา มีดังต่อไปนี้

ตาราง 3 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวหอมมะลิ (เคมี) แบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา

รายการ	ระดับความเห็นด้วย		การแปลผล
	$\bar{X}$	SD	
ด้านเศรษฐกิจ	2.86	0.67	ปานกลาง
ด้านสังคม	3.17	0.69	ปานกลาง
ด้านสิ่งแวดล้อม	3.65	0.58	มาก
ภาพรวมเฉลี่ย	3.16	0.34	ปานกลาง

จากตาราง 3 พบว่า ภาพรวมของเกษตรกรส่วนใหญ่มีความเห็นด้วยกับการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา โดยเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}=3.16$) และรายด้านพบว่า เห็นด้วยกับด้านสิ่งแวดล้อมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.65$) ส่วนด้านสังคม ($\bar{X}=3.17$) และด้านเศรษฐกิจ ($\bar{X}=2.86$) อยู่ในระดับปานกลาง

4. ผลการวิเคราะห์การสัมภาษณ์เกี่ยวกับการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวหอมมะลิ (เคมี) แบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ด้านกระบวนการและผลลัพธ์ พบสาเหตุหลัก คือ การผลิตข้าวแบบดั้งเดิมมีการใช้สารเคมีเต็มรูปแบบจนสุขภาพร่างกายอ่อนแอ จึงทำให้เกษตรกรให้ค ความสนใจมาผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์โดยใช้จุลินทรีย์และสารชีวภาพทดแทนเพิ่มมากขึ้น โดยเกษตรกรได้คิดค้นวิธีการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพื่อให้ได้ผลผลิตมากขึ้น ด้วยการลดต้นทุนการผลิตและเป็นการเพิ่มผลกำไร เช่น เพิ่มการปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ และตัดแปลงเครื่องมืออุปกรณ์การเกษตรให้เหมาะสมกับกระบวนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังได้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในนาข้าวอย่างเหมาะสมกับพื้นที่และไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น ใช้เครื่องหยอดเมล็ดพันธุ์ข้าวในการปลูก ซึ่งสามารถเป็นตัวอย่างที่ดีให้กับเกษตรกรรอบข้างในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ในการผลิตและการจัดการ ที่จะเน้นการผลิตเอง ใช้เอง เหลือขายตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงเป็นหลัก

สำหรับปัญหาและอุปสรรคด้านกระบวนการและผลลัพธ์ พบว่า มีปัญหาด้านการผลิต เนื่องจากการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ยังเป็นการผลิตในลักษณะขนาดเล็ก เกษตรกรยังไม่สามารถผลิตในระดับใหญ่ได้ และการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีความเสี่ยงจากความเสียหายของผลผลิตสูงกว่าเนื่องจากการไม่มีการใช้สารเคมีหรือใช้สารสกัดจากธรรมชาติเป็นหลัก จึงทำให้ได้ปริมาณผลผลิตต่อไร่ต่ำและบางครั้งอาจมีต้นทุนการผลิตสูงกว่าปกติโดยเฉพาะในระยะปรับเปลี่ยน ส่งผลให้ปริมาณข้าวหอมมะลิอินทรีย์ออกสู่ตลาดน้อย และปัญหาด้านการตลาด คือ ราคาข้าวเปลือก ณ ไร่นาของข้าวเคมีและข้าวอินทรีย์แตกต่างกันเพียงเล็กน้อย ฉะนั้นผลผลิตต่อไร่ของเกษตรกรในระยะปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์มีผลผลิตต่อไร่ต่ำ ทำให้รายได้้น้อยกว่าการผลิตข้าวเคมี ประกอบกับตลาดในประเทศยังคงมีกลุ่มผู้บริโภคจำกัด เนื่องจากข้าวหอมมะลิอินทรีย์ยังมีราคาสูง ขณะเดียวกันแม้ปัจจุบันประชาชนเองจะตระหนักถึงความสำคัญของผลิตภัณฑ์เกษตรอินทรีย์แต่โดยรวมยังมีความต้องการไม่มากเท่าที่ควร อีกทั้งตลาดส่งออกของไทยยังต้องเผชิญอุปสรรคสำคัญ คือ ปัญหาการผลิตให้ได้มาตรฐานตามแนวทางการผลิตเกษตรอินทรีย์ให้เป็นที่ยอมรับตามหลักสากล จึงส่งผลให้เกิดปัญหาการยกระดับสินค้าเกษตรอินทรีย์ของไทยที่ยังไม่เป็นไปตามมาตรฐานสากล รวมถึงขาดองค์กรที่มีเอกภาพซึ่งให้การรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ที่เชื่อถือได้ (Certified body) ในระดับโลก และปัญหาขาดการพัฒนาองค์ความรู้ (Knowledge) ของเกษตรกรและผู้บริโภค

ผลการจัดทำกลยุทธ์การบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา โดยความร่วมมือกับภาคีในพื้นที่ ประกอบด้วย 2 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์การปรับโครงสร้างการใช้ที่ดิน (Land-use) แบบเดิมให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่เป็นเกษตรอินทรีย์ โดยการวางกลยุทธ์การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ทุกระดับ อย่างเป็นเอกภาพโดยการประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง และกลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง โดยเริ่มด้วย 1) การส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์และลดการใช้เคมีในการปลูก 2) การส่งเสริมกลุ่มเกษตรกรเข้าสู่การรับรองมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ ด้วยการถ่ายทอดองค์ความรู้หลักการผลิตในระบบอินทรีย์ตามมาตรฐาน 3) การสนับสนุนต่อยอดกลุ่มเกษตรกรที่ใช้สารอินทรีย์อยู่เดิมอย่างต่อเนื่อง 4) การสนับสนุนปัจจัยการผลิตทางการเกษตรที่จำเป็นสำหรับการผลิตในระบบเกษตรอินทรีย์ และ 5) การส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีชีวภาพทางดิน ด้วยการผลิตเป็นผลิตภัณฑ์จุลินทรีย์ซึ่งใช้แทนควบคุมโรครากเน่า และโคนเน่าของพืช ผลิตสารควบคุมแมลงศัตรูพืช เพิ่มความเป็นประโยชน์ของฟอสฟอรัสในดินกรด ดินเปรี้ยว และจุลินทรีย์สำหรับปรับปรุงดิน

อภิปรายผล

กระบวนการพัฒนาปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา พบว่า ส่วนใหญ่เกษตรกรไม่ต้องการหรือหยุดการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์ แสดงว่าผลประโยชน์ที่ได้รับจากการลงทุนยังคงมีความคุ้มค่า ซึ่งในงานวิจัยของปรมัตต์จ์ ไสสะอาด, เฉลิมพล จตุพร และมนูญ ใต้ะยามา (Saisaard, Jatuporn, & Toyama, 2021, p. 25) พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกรในอำเภอเมือง จังหวัดพัทลุง ได้แก่ จำนวนแรงงานในครัวเรือน รายได้สุทธิจากการผลิตข้าวสังข์หยด และต้นทุนการผลิตข้าวสังข์หยด โดยมีข้อค้นพบจากการวิจัยคือ การใช้เทคโนโลยีทดแทนแรงงานและการมีแหล่งทุนเพื่อการผลิตข้าวสังข์หยด เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าวสังข์หยดของเกษตรกร และ Surekha et al. (2013, p. 1) ได้ทำการเปรียบเทียบผลผลิตข้าว ผลตอบแทน และคุณภาพดิน จากการปลูกข้าวแบบดั้งเดิม เปรียบเทียบกับการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ โดยทำการเก็บข้อมูลเป็นระยะเวลา 5 ปี พบว่า ผลตอบแทนสุทธิจากการปลูกข้าวแบบอินทรีย์ให้ผลตอบแทนน้อยกว่าการปลูกแบบดั้งเดิมในช่วงเริ่มต้นแต่ผลตอบแทนจะสูงขึ้นและมากกว่าการปลูกแบบดั้งเดิมในปีที่ 5 และไกรสินธุ์ วงศ์สุรไกร (Vongsurakrai, 2017, p. Kor) ได้แสดงทรรศนะเกี่ยวกับการพัฒนาไว้ว่า จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานทุกภาคส่วนในการวางแผน และการกำหนดเป้าหมายการพัฒนานวัตกรรมร่วมกัน ทั้งในระยะสั้นซึ่งต้องใช้กระบวนการนวัตกรรมแบบค่อยเป็นค่อยไป ระยะกลางต้องใช้กระบวนการนวัตกรรมแบบเพิ่งเริ่มก้าวกระโดด และระยะยาวต้องใช้กระบวนการนวัตกรรมแบบก้าวกระโดด โดยกระบวนการนวัตกรรมเหล่านี้ต้องคำนึงถึงการตอบสนองความต้องการ ณ ปัจจุบัน และความต้องการในอนาคตของตลาด รวมถึงผู้บริโภคทั้งในประเทศและต่างประเทศ ซึ่งอาจมีพฤติกรรมบริโภคแตกต่างกัน ทั้งนี้กระบวนการต่าง ๆ เหล่านี้ต้องสร้างการมีส่วนร่วม และผลักดันให้สามารถเกิดการปฏิบัติได้จริง ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและเพิ่มทั้งมูลค่าและคุณค่าของข้าวไทยให้มีศักยภาพและสามารถแข่งขันได้ในระดับโลก

การปรับเปลี่ยนการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมไปเป็นข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมา เกษตรกรมีความเห็นด้วยในภาพรวมมีระดับปานกลาง โดยรายด้านมีด้านสิ่งแวดล้อมระดับมาก ส่วนด้านเศรษฐกิจและด้านสังคมระดับปานกลาง เนื่องมาจากสาเหตุหลักด้านการผลิตข้าวแบบดั้งเดิมยังมีการใช้สารเคมีเต็มรูปแบบที่ยังคงส่งผลสุขภาพร่างกายที่ทรุดโทรมลงทั้งต่อตัวผู้ผลิตเองและผู้บริโภคด้วย ซึ่งสอดคล้องกับอรุณศักดิ์ ไชยอุบล, อรรถศาสตร์

วิเชียรศาสตร์ และวิบูล เป็นสุข (Chaiubon, Wisansat, & Pensuk, 2020, pp. 201-202) ที่พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจในการปลูกข้าวแบบอินทรีย์มากที่สุดคือ ด้านสุขภาพ และแตกต่างจากผลการวิจัยของสุวรรณค์ มณีโชติ และดุสิต อธิณูวัฒน์ (Maneechoti & Athinuwat, 2019, p. 596) ที่พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและปัจจัยด้านเศรษฐกิจส่งเสริมสนับสนุนการทำเกษตรอินทรีย์ของเกษตรกรสูงถึงร้อยละ 100 และ 80 ตามลำดับ อย่างไรก็ตามเกษตรกรรายย่อยร้อยละ 40 ยังคงต้องการได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาลทั้งด้านเงินทุนและปัจจัยการผลิตเกษตรอินทรีย์ ดังนั้น การผลักดันให้เกษตรกรผู้ปลูกข้าวหอมมะลิเกษตรอินทรีย์ยกระดับการได้รับการรับรองตามแนวทางมาตรฐานเกษตรอินทรีย์ขั้นพื้นฐานของสหพันธ์เกษตรอินทรีย์นานาชาติ (International Federation of Organic Agriculture Movements หรือ IFOAM) ที่ครอบคลุมในเรื่องการผลิตพืชอินทรีย์ การปฏิบัติหลังการเก็บเกี่ยวและการแปรรูปผลิตภัณฑ์อินทรีย์ การเก็บผลผลิตจากธรรมชาติ การผลิตปัจจัยการผลิตเพื่อการค้า การเพาะเลี้ยงสัตว์อินทรีย์ รายการอาหารอินทรีย์ การเลี้ยงสัตว์และการเลี้ยงผึ้ง ทำให้สามารถให้บริการตรวจสอบและรับรองผลิตภัณฑ์อินทรีย์ได้ในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การผลิตในระดับฟาร์ม การนำผลผลิตจากฟาร์มมาแปรรูปในโรงงาน และจำหน่ายเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูป (Organic Agriculture Certification Thailand, 2017, online)

สำหรับการจัดทำกลยุทธ์การปรับโครงสร้างการใช้ที่ดินแบบเดิมให้เหมาะสมสำหรับการพัฒนาพื้นที่เป็นเกษตรอินทรีย์ และกลยุทธ์การส่งเสริมการผลิตข้าวหอมมะลิตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อการบริหารจัดการพัฒนาศักยภาพการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา มีความสอดคล้องกับการศึกษาวิจัยของอุดมศักดิ์ วงพิศาล และคณะ (Vongpisal et al., 2016, p. 281) ที่ได้ศึกษาการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ของชาวนาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ที่มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพการณ์ของชาวนาอินทรีย์ตามระบบการจัดการทำนาข้าวอินทรีย์ ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ของชาวนารูปแบบการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ของชาวนา และส่งเสริมขยายผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ของชาวนา โดยพบว่า เกษตรกรใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นทำนาข้าวอินทรีย์จากระดับกลุ่ม/ชุมชนสู่การพึ่งตนเองได้เพื่อสร้างภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลง และส่งเสริมขยายผลการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศ สร้างความเข้มแข็งของการส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์ โดยใช้แนวทางการประยุกต์ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านการทำนาข้าวอินทรีย์สู่การขยายผลในอนาคต ในส่วนของรณพัฒน์ จงมีสุข, ภัทรพล ทศมาศ และไพรวรรณ วรปริดา (Jongmeesuk, Tossamas, & Worapreda, 2017, p. 13) ได้แสดงความคิดเห็นว่า เนื่องจากประเทศไทยประสบปัญหาในเรื่องการส่งออกข้าวซึ่งมีสาเหตุมาจากการแข่งขันในกลุ่มประเทศที่มีการส่งออกข้าว เป็นต้นว่าการแข่งขันจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่าไทย ทำให้ประเทศไทยต้องปรับกลยุทธ์ในการส่งออกโดยการแปรรูปผลิตภัณฑ์ได้แก่ กลุ่มผลิตภัณฑ์ที่ใช้บริโภคเป็นอาหาร และกลุ่มผลิตภัณฑ์ผลพลอยได้จากข้าว นับว่าเป็นสิ่งที่ทำให้ข้าวไทยได้รับความสนใจมากขึ้น นับว่าเป็นการช่วยเหลือกลุ่มชาวนาและช่วยให้เศรษฐกิจไทยเดินหน้าต่อไป เช่นเดียวกันกับคณะกรรมการพัฒนาเกษตรอินทรีย์แห่งชาติ (The National of Organic Farming Board, 2017, p. v) ที่ให้ความสำคัญกับกระบวนการขับเคลื่อนยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคการศึกษาเกษตรกรและผู้บริโภค เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายการเพิ่มพื้นที่และจำนวนเกษตรกรที่ทำเกษตรอินทรีย์ เพื่อลดสัดส่วนตลาดเกษตรอินทรีย์ภายในประเทศ รวมทั้งยกระดับกลุ่มเกษตรอินทรีย์วิถีพื้นบ้านนำไปสู่การพัฒนาเกษตรอินทรีย์ของประเทศไทยตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยเป็นผู้นำในระดับภูมิภาค ด้านการผลิต การบริโภค การค้าสินค้า และการบริการเกษตรอินทรีย์ ที่มีความยั่งยืน และเป็นที่ยอมรับในระดับสากล” ต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาในครั้งนี้

1. การที่เกษตรกรส่วนใหญ่ยังไม่ต้องการหรือหยุดการปรับเปลี่ยนไปปลูกข้าวหอมมะลิอินทรีย์นั้น จึงเป็นอุปสรรคข้อใหญ่ของการเปลี่ยนการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมาอย่างมาก ดังนั้นหน่วยงานรัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทั้งในส่วนท้องถิ่นและประเทศควรเร่งส่งเสริมแนะนำความรู้ความเข้าใจในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้กับเกษตรกรในพื้นที่เพิ่มมากขึ้น ต้องประสานงานและร่วมมือกันด้วยความเข้าใจ แลกเปลี่ยนความรู้ประสบการณ์เพื่อให้นโยบายและกลยุทธ์ที่กำหนดไว้บรรลุผลสำเร็จ

2. ต้นทุนและผลตอบแทนของการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ แม้จะมีต้นทุนน้อยกว่าการผลิตข้าวหอมมะลิ (เคมี) แบบดั้งเดิม แต่ปริมาณผลผลิตต่อไร่ที่ได้รับยังน้อยกว่า ทำให้มีผลตอบแทนต่อไร่ต่ำ ซึ่งจะไม่จูงใจให้เกษตรกรปรับเปลี่ยนมาผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ ถึงแม้จะมีผลตอบแทนสุทธิ และอัตราส่วนผลตอบแทนต่อการลงทุน (Benefit-Cost Ratio: B/C ratio) มากกว่าก็ตาม ดังนั้นหน่วยงานรัฐและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องควรหามาตรการหรือวิธีการผลิตที่ช่วยเพิ่มผลผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้เพิ่มขึ้น เพื่อให้มีรายได้สุทธิเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จึงจะสามารถจูงใจให้เกษตรกรหันมาผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้น และในขณะเดียวกันควรการประกันราคาข้าวหอมมะลิอินทรีย์ให้ได้ในราคาที่เหมาะสมพึงพอใจและมีความเป็นไปได้มากที่สุด รวมถึงต้องรณรงค์ให้ผู้บริโภคสนใจบริโภคข้าวหอมมะลิอินทรีย์เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ทั้งนี้เพื่อเพิ่มปริมาณความต้องการซื้อในตลาดข้าวหอมมะลิอินทรีย์ด้วย

3. การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ควรยึดหลักเศรษฐกิจพอเพียง และส่งเสริมการใช้สารอินทรีย์ลดการใช้เคมีในการปลูก เพราะนอกจากจะสามารถช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของเกษตรกรและประเทศที่จะต้องสูญเสียไปกับการนำเข้าสารเคมีทางการเกษตร ยังทำให้เกิดประโยชน์อย่างยิ่งกับเกษตรกรในการช่วยลดต้นทุนการผลิต เพิ่มผลผลิตต่อพื้นที่ให้สูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลในการเพิ่มศักยภาพการแข่งขันด้านราคาในตลาดข้าวโลกด้วย รวมไปถึงสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงขึ้นทั้งแก่เกษตรกรและผู้บริโภคเอง ดังนั้นเพื่อให้การส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น รัฐบาลจึงควรจําแนกนโยบายส่วนนี้ให้กับหน่วยงานรัฐในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ให้กรมพัฒนาที่ดินทำหน้าที่ประสานกับกรมการข้าวจัดทำโครงการส่งเสริมการผลิตข้าวอินทรีย์โดยสารอินทรีย์ลดใช้สารเคมีทางการเกษตรอย่างเข้มข้น และจริงจังโดยให้กรมพัฒนาที่ดินในจังหวัดนครราชสีมาได้มีการบูรณาการร่วมกับหน่วยงานอื่น ๆ ในท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ กระทรวงสาธารณสุข กระทรวงพาณิชย์กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเครือข่ายภาคเอกชนลารณรงคให้ประชาชนหันมาบริโภคข้าวเกษตรอินทรีย์ โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของคุณภาพปลอดภัยต่อสุขภาพอนามัยในการบริโภคข้าวปลอดสารพิษ ก็จะเป็นการขยายตลาดการบริโภคข้าวอินทรีย์ในท้องถิ่นและประเทศให้เปิดกว้างขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบวิธีการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ด้วยวิธีการผลิตข้าวที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาชาวบ้านกับการปลูกข้าวหอมมะลิเคมีในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา และการประเมินต้นทุนและผลตอบแทนควรรใช้ที่ดินที่มาทำการวิเคราะห์ในอัตราค่าเช่าที่เท่ากันเพื่อทำการวิเคราะห์เปรียบเทียบ อีกทั้งควรมีการประเมินต้นทุนและผลตอบแทนทุกระยะ เช่น ระยะปรับเปลี่ยน 1-2 ปี ระยะปรับเปลี่ยน 3-4 ปี และผู้ที่ปลูกข้าวอินทรีย์ต่อเนื่องมากกว่า 4 ปี เป็นต้น เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการในการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในอนาคตต่อไป

2. ควรมีการศึกษาถึงกลยุทธ์และนโยบายในการถ่ายทอดองค์ความรู้วิธีการผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ที่ประยุกต์จากภูมิปัญญาชาวบ้านในพื้นที่จังหวัดนครราชสีมา เพื่อให้การผลิตข้าวหอมมะลิอินทรีย์ในจังหวัดนครราชสีมาได้ขยายวงกว้างมากขึ้น และได้ความสอดคล้องเป็นไปได้อย่างกลมกลืนและนโยบายที่กำหนดขึ้นมาจากภูมิปัญญาชาวบ้านไปพร้อมกัน

3. ควรมีการขยายผลการวิจัยในการนำไปปฏิบัติได้จริง โดยการให้ความสำคัญเกี่ยวกับด้านการฟื้นฟูปรับปรุง และบำรุงดิน ด้วยหลักการเกษตรอินทรีย์ ซึ่งเป็นการรักษาสิ่งแวดล้อม และเป็นการเกษตรที่ยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง

Chaiubon, A., Wiseansat, A., & Pensuk, V. (2020). Factors Influencing On Decision Making Of Organic, Good Agricultural Practice Or Chemical Rice Cultivation For Farmers in Ban Nong-Sok-Dao Subdistrict, Nunsung District, Udon Thani Province. *Udon Thani Rajabhat University Journal of Sciences and Technology*, 8(2), 201-215. (In Thai)

Cochran, W. G. (1977). *Sampling Techniques* (3rd ed.). New York : John Wiley & Sons.

Department of Industrial. (n.d.). *Organic farming revive Thai Lives Agriculture*. Retrieved March 15, 2019, from <https://www.dip.go.th/files/Cluster/2.pdf> (In Thai)

GreenNet. (2017). *Overview of the situation of organic agriculture in Thailand 2016*. Retrieved April 15, 2018, from <http://www.greennet.or.th/article/411> (In Thai)

Jongmeesuk, T., Tossamas, P., & Worapreda, P. (2017). Strategy Analysis of Thai Rice Development Processing and Competition in World Trade Market. *Journal of Research and Development Institute, Rajabhat Maha Sarakham University*, 4(2), 13-26. (In Thai)

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. New York : McGraw-Hill.

Maneechoti, S., & Athinuwat, D. (2019). Success Impacts on Organic Farming in Small Farmer Community in Nakhon Sawan Province. *Thai Journal of Science and Technology*, 8(6), 596-608. (In Thai)

Mekkhayai, T., Phakdi, K., Srikiatfan, Y., Suwan, K., Thasakowit, U., Innongchang, S., & Lomlai, S. (2012). *The Organic Farm Management Study along Sufficiency Economy Philosophy of San-sai Farmers, Chiang Mai Province*. Research report. Chiang Mai : Maejo University. (In Thai)

Ministry of Agriculture and Cooperatives. (2017). *Development Strategy of Organic Agriculture National (B. E. 2560-2564)*. Bangkok : Ministry of Agriculture and Cooperatives. (In Thai)

Nakhon Ratchasima Provincial Statistical Office. (2018). *Situation analysis report on the preparation of spatial data, Nakhon Ratchasima provinces*. Nakhon Ratchasima : Nakhon Ratchasima Provincial Statistical Office. (In Thai)

Office of the Permanent Secretary, Ministry of Science and Technology. (2013). *System theory*. Retrieved March 15, 2019, from <https://km.mhesi.go.th/content/ทฤษฎีระบบ-system-theory> (In Thai)

- Organic Agriculture Certification Thailand. (2017). *Organic Agriculture Standards*. Nonthaburi : Organic Agriculture Certification Thailand. (In Thai)
- Rice Department. (2017). Rice Situation Report 2017. Bangkok : Rice Department. (In Thai)
- Saelim, S. (2007). *Problems and obstacles of Thai organic farming in terms of production and marketing promotion*. Research report. Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Saisaard, P., Jatuporn, C., & Toyama, M. (2021). Factors Affecting Sangyod Rice Production of Farmers in Muenag District, Phattalung Provinve. *Journal of Multidisciplinary in Humanities and Social Sciences*, 3(1), 25-37. (In Thai)
- Siamrath. (2017). Large plots of rice focus on the leading market for production. Agriculture operates a comprehensive rice production and marketing plan. *Siamrath*, 67(23405), 1-3. (In Thai)
- Surekha, K., Rao, K. V., Rani, N. S., Latha, P. C., & Kumar, R. M. (2013). Evaluation of Organic and Conventional Rice Production Systems for their Productivity, Profitability, Grain Quality and Soil Health. *Agrotechnology*, 11, 1-6.
- Suwan, S. (2011). *State and development concepts and theories*. Nakhon Pathom : Kasetsart University Kamphaeng Saen Campus. (In Thai)
- The National of Organic Farming Board. (2017). *National Organic Agriculture Development Strategy 2017-2021*. Bangkok : Office of Agricultural Economics. (In Thai)
- Tirakanan, S. (2013). *Research Methods in Social Sciences : A Guide to Practice* (11th ed. (Revised)). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Ungtrakul, W. (2005). *Thai organic rice production*. Retrieved March 15, 2019, from <http://www.scb.co.th/LIB/th/article/ktb/data/k9-19.html> (In Thai)
- Vejvimon, V. (2007). *The concept of payoff*. Retrieved March 15, 2019, from <http://www.erp.mju.ac.th> (In Thai)
- Vongpisal, U., Jiradetprapai, S., Dilokwuttisit, P., & Nokdee, S. (2016). The Transfer of Local Wisdom on Organic Farming by Farmers in the Eastern Part of Thailand. *VRU Research and Development Journal, Humanities and Social Science*, 11(3), 281-293. (In Thai)
- Vongsurakrai, K. (2017). *Rice Products Innovation Promotion Guideline for Sustainable Economy*. Research report. Government College, Bangkok. (In Thai)

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์
ของนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง

**THE STATUS OF MATHEMATICS INSTRUCTION RELATED TO
MATHEMATICS PROBLEM POSING FOR THE PRE-SERVICE TEACHERS,
LECTURERS, AND MENTOR TEACHERS IN MATHEMATICS**

จิรวรรณ เทพจินดา^{1*}, รุ่งฟ้า จันทร์จารุภรณ์², ญาณิน กองทิพย์³, เรืองวรินทร์ อินทรวงษ์ สราญรักษ์สกุล⁴
Jirawan Thepjinda^{1*}, Rungfa Janjaruporn², Yanin Kongthip³, Ruangvarin Intarawong Sararnrakskul⁴

^{1*}นักศึกษ, หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110, ประเทศไทย

^{1*}Student, Doctor of Education Program, Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

²อาจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110, ประเทศไทย

²Lecturer Dr., Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

^{3,4}ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ กรุงเทพมหานคร 10110, ประเทศไทย

^{3,4}Assistant Professor Dr., Srinakharinwirot University, Bangkok, 10110, Thailand

E-mail address (Corresponding author): ^{1*}jthepjinda@gmail.com

รับบทความ : 25 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 10 ตุลาคม 2564 / ตอรับบทความ : 3 พฤศจิกายน 2564

Received : 25 June 2021 / Revised : 10 October 2021 / Accepted : 3 December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.13>

ABSTRACT

This study aims to investigate the status of mathematics instruction related to mathematics problem by focusing on: 1) the belief related to mathematics problem posing., 2) the ability of mathematics problem posing., and 3) the status of teaching and learning of the pre-service teachers, lecturers and mentor teachers. Samples were selected by purposive sampling method consisted of 45 second-semester pre-service teachers, 5 lecturers from the Bachelor of Education Program in Mathematics, Faculty of Education, Suratthani Rajabhat University, and 15 mentor teachers of 2018 academic year. The research instruments composed of: 1) the belief questionnaire related to mathematics problem posing, 2) the mathematical problem posing test, and 3) the interview forms on mathematics problem-posing instruction. Data were collected using questionnaire, test and interview forms which were passed the quality consideration by 3 experts ($0.67 \leq \bar{X} \leq 1.00$). The statistical data used were percentage, mean standard deviation and content analysis. The study showed that: 1) the belief related to mathematics problem posing of the pre-service teachers, lecturers and mentor teachers was good, 2) the problem-posing context was not dissimilar to the given problems, the language used was unclear, the problem-solving process was unsystematic, only one strategy was used to solve each problem, and the posed situation conditions were unrealistic, and 3) the pre-service teachers, lecturers and mentor teachers have misconceptions about and have little experiences in mathematics problem posing.

Keywords : The status of mathematics instruction, Mathematics problem posing, Belief related to mathematics problem posing, Pre-service teachers

บทคัดย่อ

ความมุ่งหมายของงานวิจัย คือ เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 1) ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง 2) ความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครุ และ 3) สภาพการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครุ อาจารย์และครูพี่เลี้ยง กลุ่มตัวอย่างได้จากการเลือกแบบเจาะจงเป็นนักศึกษาครุคณิตศาสตร์ชั้นปีที่ 5 จำนวน 45 คน อาจารย์ผู้สอนระดับมหาวิทยาลัย จำนวน 5 คน สาขาวิชาคณิตศาสตร์

คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษา จำนวน 10 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่ 1) แบบสอบถามความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (ค่าเฉลี่ยรายข้อ 0.67-1.00) โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลจากการวิเคราะห์เนื้อหา และสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยง อยู่ในระดับดี 2) บริบทของปัญหาที่สร้างขึ้นไม่แตกต่างจากปัญหาที่กำหนดภาษาที่ใช้ยังไม่ชัดเจนและสื่อให้เข้าใจได้เพียงบางส่วน การเขียนแสดงขั้นตอนการแก้ปัญหาอย่างไม่เป็นระบบ ยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหาไม่มีเพียงยุทธวิธีเดียว และเงื่อนไขของสถานการณ์ปัญหาที่สร้างขึ้นไม่สอดคล้องกับชีวิตจริง และ 3) นักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยงมีความเข้าใจที่คลาดเคลื่อน และมีประสบการณ์ในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์น้อย

คำสำคัญ : สภาพการเรียนรู้การสอนคณิตศาสตร์, การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์, ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์, นักศึกษาครุคณิตศาสตร์

บทนำ

การเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในอดีตเชื่อกันว่า ถ้าผู้เรียนสามารถจดจำสูตร กฎ ทฤษฎีบท ทำตามตัวอย่าง พิสูจน์หรือแก้โจทย์ปัญหาในหนังสือเรียนและทำข้อสอบได้ก็ถือว่าผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนคณิตศาสตร์ แต่ในปัจจุบันการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ได้เปลี่ยนจุดเน้นจากการเรียนรู้โดยวิธีการท่องจำมาส่งเสริมทักษะ และกระบวนการทางคณิตศาสตร์ ซึ่งสะท้อนได้จากการพัฒนาหลักสูตรของสมาคมครุคณิตศาสตร์แห่งชาติของสหรัฐอเมริกา (National council of teachers of mathematics : NCTM) ซึ่งเป็นองค์กรสำคัญที่มีบทบาทในการกำหนดทิศทาง การจัดการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ในสหรัฐอเมริกาและทั่วโลกได้มุ่งเน้นให้นักเรียนมีความสามารถในการแก้ปัญหา เพื่อนำไปใช้ในการประกอบอาชีพหรือการดำเนินชีวิตในโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างมีความสุข (National Council of Teachers of Mathematics, 2006, p. 5) การแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จึงเป็นกระบวนการทางคณิตศาสตร์สำคัญที่นักเรียนทุกคนควรเรียนรู้ฝึกฝน และพัฒนาให้เป็นทักษะติดตัว เพราะการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จะช่วยให้ผู้เรียนมีแนวทางการคิดที่หลากหลาย กระตือรือร้น ไม่ย่อท้อ และมีความมั่นใจในสถานการณ์ที่เผชิญอยู่ทั้งภายในและภายนอกห้องเรียน (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2013, p. 6) การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นอีกหนึ่งกระบวนการทางคณิตศาสตร์ที่สำคัญมีบทบาทในการขยายความรู้ทางคณิตศาสตร์การบูรณาการและการสร้างสรรค์ การตั้งปัญหาเกี่ยวกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์จึงเป็นกระบวนการที่ควรดำเนินควบคู่กันไปในการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ นอกจากนี้ ซิลเวอร์และคณะ (Silver et al., 1996, p. 293) ได้กล่าวสนับสนุนว่า การตั้งปัญหาที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในวิชาคณิตศาสตร์และกระบวนการคิดทางคณิตศาสตร์ เช่นเดียวกับ บราวน์และวอลเทอร์ (Brown & Walter, 1993, p. 187) ที่ให้ความเห็นว่า การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นหัวใจสำคัญในการเรียนรู้คณิตศาสตร์หากครูผู้สอนมีการวางแผนกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยกระบวนการที่เหมาะสมแล้ว จะช่วยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงผลสะท้อนความคิดของตนเอง และเชื่อมโยงคณิตศาสตร์กับโลกแห่งความจริง (Lin & Leng, 2008, p. 2) ครูจึงเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในด้านการเรียนการสอนและการส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความเจริญงอกงาม เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่าง ๆ (Office of the Education Council, 2015, p. 4) จากความสำคัญของกระบวนการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยพบว่าข้อมูลเชิงประจักษ์

จากประสบการณ์การสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้กับนักศึกษาครูเกี่ยวกับการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ และการสร้างโจทย์/สถานการณ์ปัญหา ในรายวิชาการสอนและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในปีการศึกษา ที่ผ่านมานักศึกษาครู ซึ่งยังไม่สามารถออกแบบและสร้างโจทย์/สถานการณ์ปัญหาที่แตกต่างจากแบบเรียนและสอดคล้องกับบริบททางสังคมของตนเองได้ สอดคล้องกับฉัตรชัย หวังมีจงมี (Vangmeejongmee, 2017, p. 52) ที่พบว่า กระบวนการพัฒนาครูที่ผ่านมายังไม่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้เนื่องจากยังคงใช้รูปแบบเดิม ๆ ด้วยความคิดที่ว่า ครูจะต้องมีความรู้มากกว่าผู้เรียนจึงทำให้รูปแบบการจัดการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนในห้องเรียนเป็นลักษณะที่ครูถ่ายทอดความรู้ให้ผู้เรียนโดยการบอกเล่าและสอนตามหนังสือ กล่าวคือ หนังสือมีเนื้อหาเช่นไรก็สอนไปเช่นนั้น และเน้นหลักการ/ทฤษฎีมากกว่าการลงมือปฏิบัติ

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาสภาพการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยงในเชิงลึกเกี่ยวกับสภาพปัญหา ระดับ/ความสามารถในการตั้งปัญหาของนักศึกษา และความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนากระบวนการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ อาจารย์ และครูพี่เลี้ยง ประกอบด้วย 1) ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยง 2) ความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู และ 3) สภาพการจัดการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง

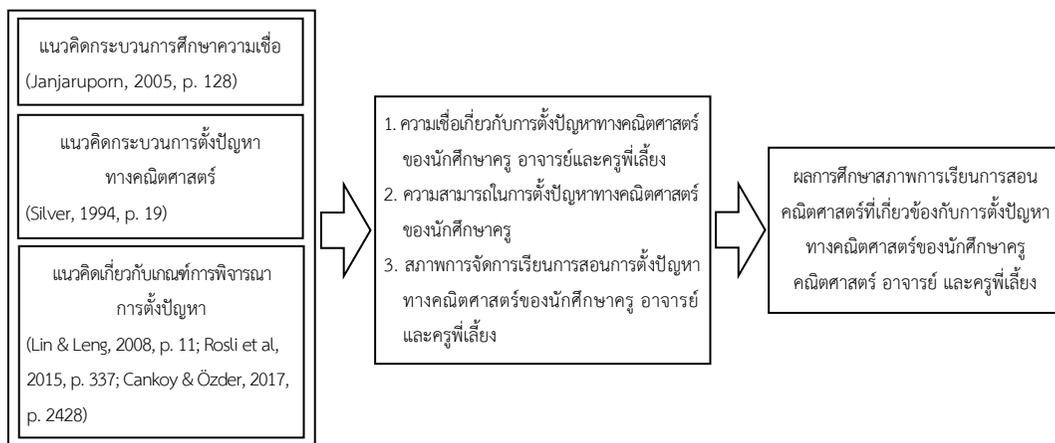
ประโยชน์การวิจัย

ได้ทราบข้อเท็จจริงเกี่ยวกับสภาพการจัดการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของอาจารย์ ครูพี่เลี้ยง และนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ เพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบและพัฒนา กิจกรรมการเรียนการสอนที่เสริมสร้างความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สำหรับนักศึกษาครู

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ อาจารย์ และครูพี่เลี้ยงผู้วิจัยได้ออกแบบและกำหนดกรอบแนวคิดในการวัดการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยดัดแปลงจากกระบวนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของซิลเวอร์ (Silver's problem-posing model) มี 2 ขั้นตอนคือ สร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากการแก้ปัญหาวางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว (Problem reformulation) และสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้ (Problem generation) (Silver, 1994, p. 19) โดยพัฒนากรอบแนวคิดเกี่ยวกับเกณฑ์การพิจารณาการตั้งปัญหาจาก ลินและเลง (Lin & Leng, 2008, p. 11) โรสลี และคณะ (Rosli et al, 2015, p. 337) แคนคอยและโอซเดอร์ (Cankoy & Özder, 2017, p. 2428) ดังนี้ 1) บริบทของปัญหา (Context) 2) ปัญหาที่สามารถแก้ได้ (Solvability) 3) ภาษา (Language) 4) ยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญห (Mathematical Strategies) และ 5) ความสมเหตุสมผลของปัญหา (Reasonability) และแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ และการออกแบบการจัดการกิจกรรมการเรียนรู้ การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งพัฒนาและดัดแปลงมาจากรุ่งฟ้า จันทร์จารุภรณ์ (Janjaruporn, 2005, p. 128)

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาศภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูคณิตศาสตร์ อาจารย์ และครูพี่เลี้ยงประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย อาจารย์ นักศึกษาครู และครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูหลักสูตรครุศาสตรบัณฑิต (ค.บ.) สาขาวิชาคณิตศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 และกลุ่มตัวอย่างที่ทำการเลือกแบบเจาะจง จำนวน 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) นักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 ที่กำลังฝึกประสบการณ์วิชาชีพครู จำนวน 45 คน 2) อาจารย์ประจำหลักสูตร ซึ่งเป็นอาจารย์ผู้สอนรายวิชาการสอนและออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ จำนวน 5 คน และ 3) ครูพี่เลี้ยงของนักศึกษาครูชั้นปีที่ 5 ซึ่งเป็นครูพี่เลี้ยงที่มีประสบการณ์ในนิเทศการคำปรึกษาในด้านการจัดการเรียนสอนและการวิจัยทางคณิตศาสตร์ตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

2. ขอบเขตของกรวิจัย ได้แก่ ด้านระยะเวลาในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ กลุ่มตัวอย่างในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2561 และด้านเนื้อหาของแบบสอบถาม และแบบทดสอบ ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตใน 3 ประเด็น คือ ด้านความเชื่อเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ ความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งปัญหา และความเชื่อเกี่ยวกับกิจกรรมการตั้งปัญหา นอกจากนี้ได้กำหนดขอบเขตของแบบทดสอบ โดยเป็นการแก้ปัญหาและการตั้งปัญหา ที่มีโครงสร้างทางพีชคณิตไม่เกินระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แบบสอบถามความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นแบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากกรุงฟ้า จันท์จารุภรณ์ (Janjaruporn, 2005, p. 128) เพื่อศึกษาความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์ และ ครูพี่เลี้ยงโดยแบ่งออกเป็น 3 ด้าน ประกอบด้วย (1) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับคณิตศาสตร์ (2) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ (3) ด้านความเชื่อเกี่ยวกับการเรียนการสอนด้วยการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์แบบสอบถามฉบับนี้มีจำนวน 30 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตราส่วนแบบประมาณค่า 4 ระดับ ซึ่งแต่ละข้อสามารถเลือกแสดงความเชื่อได้ 4 ลักษณะ คือ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อศึกษาความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู ซึ่งเป็นแบบทดสอบอัตนัย และ 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ เพื่อศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับแนวการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยง

4. การหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย 1) แบบสอบถามความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ 2) แบบทดสอบวัดความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ 3) แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา ความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ หลังจากนั้นผู้วิจัยคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Objective Congruence หรือ IOC) ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้แบบสอบถาม แบบทดสอบ และแบบสัมภาษณ์ ตามที่กำหนด ซึ่งมีค่าดัชนีความสอดคล้องจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน (ค่าเฉลี่ยรายข้อ 0.67-1.00)

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้ 1) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากอาจารย์และครูพี่เลี้ยง โดยนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากอาจารย์และครูพี่เลี้ยงที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สัมภาษณ์อาจารย์และครูพี่เลี้ยงใน 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในการสอนคณิตศาสตร์ (2) ด้านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ (3) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ และ (4) ด้านหลักสูตร ซึ่งประเด็นดังกล่าวได้จากการสนทนากลุ่มจากผู้เชี่ยวชาญด้านคณิตศาสตร์และคณิตศาสตร์ศึกษาจำนวน 3 ท่าน และ 2) การเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาคู โดยนำแบบสอบถามและแบบทดสอบวัดความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ไปเก็บข้อมูลจากนักศึกษาคู สัมภาษณ์นักศึกษาคูใน 4 ด้านเช่นเดียวกับอาจารย์และครูพี่เลี้ยง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ข้อมูลจากแบบสอบถามโดยกำหนดเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้ 1) ถ้าความเชื่อเป็นความเชื่อทางบวก จะให้คะแนน 4 3 2 และ 1 ตามลำดับ 2) ถ้าความเชื่อเป็นความเชื่อทางลบจะให้คะแนน 1 2 3 และ 4 ตามลำดับ ซึ่งเกณฑ์การแปลผลตัดแปลงมาจากสถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology, 2012 p. 193) โดยกำหนดคะแนนความเชื่อดังนี้ ค่าเฉลี่ย 3.50-4.00 ระดับมากที่สุด 2.50-3.49 ระดับมาก ค่าเฉลี่ย 1.50-2.49 ระดับน้อย และ 1.00-1.49 ระดับน้อยที่สุด และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการวิเคราะห์เนื้อหาและการสัมภาษณ์ จากแบบทดสอบวัดความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาศาภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาคู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยงแบ่งเป็น 3 ประเด็น ดังแสดงในตารางที่ 1-3 ดังนี้

1. การวิเคราะห์ความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาคู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง

ตาราง 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเชื่อที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์

ความเชื่อที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์	นักศึกษาคู		อาจารย์		ครูพี่เลี้ยง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. คณิตศาสตร์เป็นวิชาเชิงสร้างสรรค์ที่วาดด้วยเหตุผล ความจริง กระบวนการคิด และการแก้ปัญหา	3.42	0.50	4.00	0.00	3.67	0.49
2. ผลลัพธ์ในวิชาคณิตศาสตร์อาจยืดหยุ่นปรับเปลี่ยนได้ตามยุทธวิธี	3.33	0.48	2.80	0.84	3.13	0.64
3. ผลลัพธ์ในวิชาคณิตศาสตร์มีความเที่ยงตรงแม่นยำ และตายตัวเสมอ	1.98	0.72	2.60	0.55	2.13	0.92
4. คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการดำเนินการเลขคณิต ประกอบด้วย บวก ลบ คูณ หาร	1.89	0.75	2.60	0.55	2.40	0.91
5. คณิตศาสตร์มีการดำเนินการที่หลากหลาย	3.62	0.53	4.00	0.00	3.93	0.26

ตาราง 1 (ต่อ)

ความเชื่อที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์	นักศึกษาครู		อาจารย์		ครูพี่เลี้ยง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
6. คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีความรู้ตายตัวไม่สามารถสร้างเพิ่มใหม่ได้	2.87	0.92	3.40	1.34	3.27	0.46
7. การท่องจำสูตร การทำตามขั้นตอนและการคิดคำนวณ เป็นสิ่งที่สำคัญที่สุดในวิชาคณิตศาสตร์	2.47	0.81	3.20	0.45	2.73	0.70
8. คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนคิดคำนวณได้อย่างรวดเร็วเท่านั้น	2.31	0.85	3.40	0.89	2.53	0.83
9. คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่ช่วยเสริมสร้างให้ผู้เรียนเป็นคนที่มีเหตุผล มีการคิดอย่างมีวิจารณ์ญาณ และการคิดอย่างเป็นระบบ	3.42	0.54	4.00	0.00	3.80	0.41
10. คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาประกอบการตัดสินใจในชีวิตประจำวัน	3.49	0.63	3.80	0.45	3.67	0.49
สรุปผล	3.38	0.51	2.88	0.67	3.13	0.61
แปลผล	ระดับมาก		ระดับมาก		ระดับมาก	

จากตาราง 1 พบว่า ค่าเฉลี่ยด้านความเชื่อของอาจารย์เกี่ยวกับคณิตศาสตร์น้อยที่สุดเมื่อเทียบกับนักศึกษาและครูพี่เลี้ยง สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของอาจารย์ที่มีความเชื่อว่าคณิตศาสตร์เป็นวิชาที่มีคำตอบถูกต้องเพียงคำตอบเดียว ไม่สามารถยืดหยุ่นได้

ตาราง 2 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเชื่อที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์

ความเชื่อที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	นักศึกษาครู		อาจารย์		ครูพี่เลี้ยง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.
1. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันกับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.22	0.42	3.60	0.55	3.40	0.51
2. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ได้อย่างลึกซึ้ง	3.31	0.51	3.40	0.55	3.33	0.49
3. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนได้	3.33	0.48	3.60	0.55	3.40	0.51
4. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาต่าง ๆ ทางคณิตศาสตร์ได้เพียงผิวเผิน	2.38	0.78	3.20	0.84	3.13	0.35
5. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์สูงสุดในห้องเรียนคณิตศาสตร์เท่านั้น	2.33	0.95	2.80	1.30	3.07	0.46
6. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันได้	2.16	0.74	3.20	0.45	2.93	0.46
7. การตั้งปัญหาที่ดีที่สุดทำได้โดยการปรับเปลี่ยนข้อมูลและเงื่อนไขของปัญหาที่กำหนดให้เพียงเท่านั้น	2.33	0.74	3.00	0.71	2.93	0.59
8. การตั้งปัญหาช่วยให้ผู้เรียนค้นพบความรู้ สิ่งประดิษฐ์ วิทยาการใหม่ ๆ	3.51	0.66	3.60	0.55	3.60	0.51
9. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ไม่ได้ช่วยให้นักเรียนแก้ปัญหาได้ดีขึ้น	2.78	0.74	3.00	1.22	3.27	0.46
10. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์และนำไปใช้ในชีวิตจริงได้	3.56	0.50	4.00	0.00	3.67	0.49
สรุปผล	2.89	0.65	3.34	0.67	3.27	0.48
แปลผล	ระดับมาก		ระดับมาก		ระดับมาก	

จากตาราง 2 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษามีค่าน้อยที่สุดเมื่อเปรียบเทียบกับอาจารย์และครูพี่เลี้ยง สอดคล้องกับผลการสัมภาษณ์ของนักศึกษาที่มีความเชื่อว่าการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการแก้ปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่ไม่สัมพันธ์และไม่เกี่ยวข้องกัน

ตาราง 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของคะแนนความเชื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์

ความเชื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	นักศึกษาครู		อาจารย์		ครูพี่เลี้ยง	
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	SD.	$\bar{X}$	S.D.
1. ควรใช้บริบททางคณิตศาสตร์ที่หลากหลายในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.51	0.51	4.00	0.00	3.53	0.52
2. ควรใช้สถานการณ์ในชีวิตประจำวันหรือชีวิตจริงในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์	3.58	0.50	3.80	0.45	3.53	0.52
3. ต้องใช้สถานการณ์ที่สมมติขึ้นในการจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เท่านั้น	2.24	0.83	3.00	0.71	3.00	0.53
4. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถเกิดขึ้นได้เพียงก่อนการดำเนินการแก้ปัญหาเท่านั้น	2.56	0.81	3.20	0.45	3.20	0.41
5. การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์สามารถเกิดขึ้นได้ทั้งก่อน ระหว่าง หรือหลังการดำเนินการแก้ปัญหา	3.27	0.54	3.80	0.45	3.40	0.51
6. ควรส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ด้วยตนเองตามความสนใจ	3.40	0.58	3.80	0.45	3.40	0.51
7. ผู้เรียนตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ตามเงื่อนไขที่กำหนดให้เพียงอย่างเดียวเท่านั้น	2.60	0.81	3.20	0.45	3.00	0.38
8. กระบวนการเรียนรู้ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์จะทำให้ผู้เรียนสร้างความรู้ใหม่ ๆ ขึ้นมาได้	3.47	0.59	4.00	0.00	3.40	0.51
9. กระบวนการเรียนรู้ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ทำให้ผู้เรียนมีความรู้เพียงเรื่องเดียวเท่านั้น	2.49	1.04	3.60	0.55	2.93	0.46
10. การวัดประเมินการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ผู้สอนควรเน้นการประเมินผลในขั้นสุดท้ายของกิจกรรม	2.22	0.82	2.80	1.30	2.87	0.64
สรุปผล	2.93	0.70	3.52	0.48	3.23	0.50
แปลผล	ระดับมาก		ระดับมากที่สุด		ระดับมาก	

จากตาราง 3 พบว่า ค่าเฉลี่ยความเชื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาคูอยู่ในระดับมากแต่ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับอาจารย์และครูพี่เลี้ยง สอดคล้องกับการสัมภาษณ์ นักศึกษาครูที่เชื่อว่าการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ต้องเป็นสถานการณ์ที่สมมติขึ้นมาและไม่เกี่ยวข้องกันกับสถานการณ์ในชีวิตจริง

2. การวิเคราะห์ความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ มีดังต่อไปนี้

2.1 บริบทของปัญหา (Context) ผู้วิจัยพิจารณาจากการตั้งปัญหาของนักศึกษาใน 4 บริบท ประกอบด้วย บริบทส่วนตัว (Personal context) บริบททางการงานอาชีพ (Occupational context) บริบททางสังคม (Societal context) และบริบททางวิทยาศาสตร์ (Scientific context) ดังภาพ 1

ร้านเดิมหมูกระทะ	คตไม่ใช่ร้าน	๗๑ 4	ค่าข ๓	กิโล ๓ ๓
เว็บไซต์ค่าแค่ 2	ในราคาปกติกำหนด	189	บาท	

ภาพ 1 การตั้งปัญหาโดยเปลี่ยนข้อมูลที่กำหนดให้เป็นบริบทส่วนตัว

จากภาพ 1 พบว่า บริบทของสถานการณ์ที่นักศึกษาครูในข้อที่ 1 ส่วนใหญ่ตั้งปัญหาโดยเขียนไม่แตกต่างจากบริบทของสถานการณ์ปัญหาที่กำหนดให้ ตัวอย่างเช่น ในสถานการณ์ปัญหาข้อที่ 1 เป็นสถานการณ์ปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาที่ได้เข้าไปเกี่ยวข้องกับบริบทส่วนตัว ซึ่งสถานการณ์ปัญหาดังกล่าว เป็นสถานการณ์ปัญหาในโลกชีวิตจริงที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทางการเงินของบุคคล ครอบครัว หรือกลุ่มเพื่อน เช่น เปลี่ยนแปลงชื่อร้านและราคาบุฟเฟต์ หรือเปลี่ยนแปลงชื่อ “ร้านซากาปิบุฟเฟต์” เป็น “ร้านเดิมหมูกระทะ” เปลี่ยนราคาบุฟเฟต์จากท่านละ 399 บาท เป็นท่านละ 189 บาท

นมเปรี้ยวรสผลไม้	ขนาด 110 มล.	ราคา 24 บาท	จำนวน 6 กล่อง
นมเปรี้ยวรสผลไม้	ขนาด 250 มล.	ราคา 38 บาท	จำนวน 4 กล่อง
ตั้งวันที่วันที่ - ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๑ ซื้อนมเปรี้ยวรสผลไม้ได้ครบ 3 แฉก			
นมเปรี้ยวรสผลไม้	ขนาด 110 มล.	ราคา 24 บาท	วันที่

ภาพ 2 การตั้งปัญหาโดยเปลี่ยนข้อมูล ชื่อสินค้า ขนาดและราคาสินค้า

จากภาพ 2 พบว่า บริบทของสถานการณ์ในข้อที่ 2 นักศึกษาส่วนใหญ่ตั้งปัญหาไม่แตกต่างจากบริบทของเรื่องราวที่กำหนดมา เช่น นักศึกษาทำการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์โดยการเปลี่ยนแปลงชื่อสินค้า เปลี่ยนขนาดและราคาสินค้า แต่ยังคงเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับโปรโมชั่นเช่นเดียวกับสถานการณ์เดิม

ร้านหมูกระทะใหม่เปิด	แล้ววันนี้	จัดโปรโมชั่น	มาดื่มสำหรับลูกค้า
" ๓๐ บาท ๑๐ บาท "	4 ท่าน ๖๐ บาท	4 ท่าน ๓๐ บาท	3 ท่าน "
ในราคาปกติ ท่านละ ๑๑ บาท			

ภาพ 3 การตั้งปัญหาจากข้อมูลที่กำหนดมาให้ (Problem generation) เป็นเพียงประโยคหรือวลีสั้น ๆ

จากภาพ 3 คือ ภาษา (Language) ผู้วิจัยพิจารณาจากข้อความที่เป็นภาษาทางการในสถานการณ์ปัญหา แสดงถึงความสัมพันธ์ของข้อมูลหรือเงื่อนไข พบว่า ภาษาที่นักศึกษาส่วนใหญ่ในข้อที่ 1 และข้อที่ 2 ใช้เป็นข้อความที่ไม่ชัดเจนสื่อให้เข้าใจได้เพียงบางส่วน และยังไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีลักษณะเป็นวลีสั้น ๆ

$$399 \div 4 = 99.75$$

$$99.75 \times 3 = 299.25$$

$$798 \div 5 = 159.6$$

ภาพ 4 การเขียนอธิบายกระบวนการแก้ปัญหาไม่ชัดเจน โดยเขียนแสดงการคำนวณแบบสั้น ๆ

ภาพ 4 คือ ปัญหาที่สามารถแก้ได้ (Solvability) ผู้วิจัยพิจารณาจากการเขียนอธิบายขั้นตอนของการแก้ปัญหา พบว่า การเขียนแสดงขั้นตอนการแก้ปัญหาของนักศึกษาส่วนใหญ่ไม่เป็นระบบและเขียนอธิบายกระบวนการแก้ปัญหาไม่ชัดเจน โดยเขียนแสดงเพียงการคำนวณแบบสั้น ๆ ไม่ปรากฏกระบวนการหรือขั้นตอนที่ชัดเจน

คำนวณในแต่ละระบบจากวิธีที่กำหนด (500 มก)	
แบบที่ 1. 330 ml : 12 รวด มก 78 มก $\rightarrow 78 \times 6 = 468$ แล้วบวก 32 ร	
$330 \times 12 \times 6 = \square$ ml	
$\downarrow$ หรือ $330 \times 12 \cdot \Delta$ ml	
แบบที่ 2 600 ml : 12 รวด มก 102 $\rightarrow 102 \times 4 = 408$ แล้วบวก 92 มก	
$(600 \times 12 \times 4) + (330 \times 12) = \square$ ml	
$\downarrow$ หรือ $600 \times 12 \cdot \Delta$ ml	

ภาพ 5 การใช้ยุทธวิธีการแจงกรณีที่เป็นไปได้ทั้งหมดในการแก้ปัญหาที่กำหนดมาให้

ภาพ 5 คือ ยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหา (Mathematical strategies) ผู้วิจัยพิจารณาจากวิธีที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เช่น การเขียนภาพหรือแผนภาพ การสร้างตารางการแจงกรณีที่เป็นไปได้ทั้งหมด การคาดเดาและตรวจสอบ การเขียนสมการและอื่น ๆ พบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยการเขียนยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหานั้น Problem reformulation และ 2) นักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ยุทธวิธีการแจงกรณีที่เป็นไปได้ทั้งหมดเพียงยุทธวิธีเดียวในการแก้ปัญหานั้น Problem generation

สำหรับความสมเหตุสมผลของปัญหา (Reasonability) ผู้วิจัยพิจารณาจากสถานการณ์ปัญหาที่นักศึกษาตั้งปัญหาว่าเป็นไปได้ในโลกชีวิตจริง สามารถดำเนินการทางคณิตศาสตร์และนำไปสู่การหาผลเฉลยได้ พบว่า 1) นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยการเขียนความสมเหตุสมผลของปัญหา จึงปรากฏเพียงร่องรอยการแสดงแนวคิดในการสร้างเงื่อนไขหรือปัญหาที่ไม่สามารถดำเนินการทางคณิตศาสตร์ได้ และไม่สามารถหาผลเฉลยได้ และ 2) นักศึกษาส่วนใหญ่เขียนแสดงข้อมูล/เงื่อนไขที่ไม่สอดคล้องกับข้อมูลในชีวิตจริง นอกจากนี้ นักศึกษาไม่สามารถแก้ปัญหาคิดครบทุกกรณี

2. ผลการศึกษาการจัดการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ซึ่งในการศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้

2.1 สภาพปัจจุบันและปัญหาในการสอนคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูที่เลี้ยง พบว่า นักศึกษาครูให้ข้อมูลว่าไม่สามารถจัดการเรียนการสอนได้เต็มที่เนื่องจากมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่แทรกเข้ามากระทบ ส่งผลให้มีเวลาในการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ สำหรับอาจารย์ให้ข้อมูลว่ามีภาระงานสอน งานวิจัย และงานบริการวิชาการเป็นหลัก ซึ่งงานสอนเป็นงานที่ทำหายและต้องพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเวลาเพื่อมุ่งเน้น การพัฒนานักศึกษาครูสู่ความเป็นเลิศ ในขณะที่ครูที่เลี้ยงให้ข้อมูลว่ามีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบ นอกเหนือจากการสอน เช่น การดูแลงานพัสดุ งานวัดผลประเมินผล งานวิชาการและงานธุรการ ทำให้มีเวลา ไม่เพียงพอที่จะปรับปรุงหรือเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่ จึงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและยกตัวอย่าง ประกอบการอธิบายเป็นส่วนมาก

2.2 การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูที่เลี้ยง พบว่า นักศึกษาครูไม่มีขั้นตอน ที่ชัดเจนในการตั้งปัญหา โดยจะตั้งปัญหาด้วยการนำสถานการณ์ปัญหานั้นมาเชื่อมโยงกับเนื้อหาที่ต้องการสอน ส่วนอาจารย์ให้ความเห็นว่า การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นวิธีการที่ใช้เป็นปกติทุกวันในการจัดการเรียนการสอนอยู่แล้ว ซึ่งขั้นตอนในการตั้งปัญหานั้นจะใช้การเลียนแบบปัญหาก่อนหน้า อาจมีการเปลี่ยนแปลงบริบท ข้อความ ตัวแปร หรือขั้นตอนในการแก้ปัญหาคงตามความเหมาะสมของเนื้อหาและความสามารถของนักศึกษาครูที่สอน ในขณะที่ครูที่เลี้ยง ให้ข้อมูลว่า การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนแบบหนึ่งที่ครูเป็นผู้กำหนด สถานการณ์เพื่อให้นักเรียนได้นำสถานการณ์นั้นไปตั้งปัญหาและหาคำตอบด้วยตนเองหรือเป็นกลุ่ม โดยสถานการณ์ ที่นำมาใช้ส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับการซื้อขายที่พบเจอในชีวิตประจำวัน

2.3 กิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูที่เลี้ยง พบว่า นักศึกษาครูให้ข้อมูลว่า สามารถนำปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่ปรากฏอยู่ในหนังสือเรียน ไปจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ แต่ไม่ทราบว่ากระบวนการตั้งปัญหาเป็นอย่างไร ทั้งนี้ นักศึกษาครูส่วนใหญ่ได้เรียนรู้ เกี่ยวกับวิธีการแบบเปิด (Open approach) จากตัวอย่างสถานการณ์ปัญหาในหนังสือเรียนที่ผ่านกระบวนการพัฒนา มาแล้วเป็นหลัก และนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน เช่น การเปลี่ยนชื่อตัวละครหรือสถานการณ์ ที่สอดคล้องกับบริบทของนักเรียนหรือโรงเรียน เช่นเดียวกับอาจารย์ที่ให้ข้อมูลว่า การใช้ปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่สร้างขึ้น จากคู่มือที่ผ่านการวิเคราะห์ วิจัยและพัฒนามาแล้วนั้นประหยัดเวลาและเป็นแนวทางที่เหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งหากต้องคิดกิจกรรมขึ้นเองจะใช้เวลาในการพัฒนากิจกรรมมาก หรือกิจกรรมนั้นอาจไม่ตอบสนองความต้องการ ของนักเรียน สอดคล้องกับครูที่เลี้ยงที่ให้ข้อมูลว่า ครูที่เลี้ยงในระดับมัธยมศึกษาไม่ได้จัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ส่วนครูที่เลี้ยงในระดับประถมศึกษามีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ ผ่านการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เพียงบางเนื้อหา

2.4 หลักสูตร พบว่า นักศึกษาครู ครูที่เลี้ยงและอาจารย์มีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า หลักสูตรกลุ่มสาระ การเรียนรู้คณิตศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มีเนื้อหาค่อนข้างมาก ในขณะที่เวลาสอนมีเท่าเดิม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเนื้อหาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อีกทั้งหลักสูตร ยังไม่กำหนดแบบแผนการเรียนที่ชัดเจน ผู้สอนต้องเป็นผู้วิเคราะห์และจัดรายวิชาพื้นฐานเพิ่มเติมด้วยตนเอง จึงส่งผลให้โรงเรียนแต่ละแห่งจัดเรียงเนื้อหาในการสอนไม่ตรงกัน และมีผลต่อการย้ายสถานศึกษาของนักเรียน ระหว่างเทอม อีกทั้งเนื้อหาในการสอนมีปริมาณมาก ส่งผลให้นักศึกษาครูและครูที่เลี้ยงจำเป็นต้องให้ความสำคัญ ในการเร่งสอนเนื้อหาให้ครบตามหลักสูตรมากกว่าการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะและกระบวนการ ทางคณิตศาสตร์

อภิปรายผล

การศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนในด้านความเชื่อที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง ชำตัน เมื่อนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยงจะมีความเชื่ออยู่ในระดับมาก แต่เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า 1) ความเชื่อที่เกี่ยวกับคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูมีน้อยที่สุด คือความเชื่อที่ว่า “คณิตศาสตร์เป็นวิชาที่เกี่ยวกับการดำเนินการเลขคณิต ประกอบด้วยบวก ลบ คูณ หาร” ซึ่งตรงกันกับอาจารย์และครูพี่เลี้ยง โดยที่ข้อหนึ่งของอาจารย์คือความเชื่อที่ว่า “ผลลัพธ์ในวิชาคณิตศาสตร์มีความเที่ยงตรงแม่นยำและตายตัวเสมอ” 2) ความเชื่อที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่น้อยที่สุดของนักศึกษาครู คือความเชื่อที่ว่า “การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันได้” สำหรับอาจารย์คือความเชื่อที่ว่า “การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่มีประโยชน์สูงสุดในห้องเรียนคณิตศาสตร์เท่านั้น” ส่วนครูพี่เลี้ยง คือความเชื่อที่ว่า “การตั้งปัญหาที่ดีทำได้โดยการปรับเปลี่ยนข้อมูลและเงื่อนไขของปัญหาที่กำหนดให้เพียงเท่านั้น” และ “การตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์กับการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันได้” ซึ่งเป็นความเชื่อที่เกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่น้อยที่สุดตรงกับนักศึกษาครู และ 3) ความเชื่อที่เกี่ยวกับการเรียนการสอนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่น้อยที่สุดของทั้งนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง คือความเชื่อที่ว่า “การวัดประเมินการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ผู้สอนควรเน้นการประเมินผลในขั้นสุดท้ายของกิจกรรม” และจากการสัมภาษณ์นักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยง ยังพบว่า การจัดการเรียนการสอนส่วนมากจะใช้การยกตัวอย่าง แสดงตัวอย่างให้ดูประกอบการอธิบาย แล้วให้ทำแบบฝึกหัดและทดสอบ ซึ่งเป็นวิธีการที่มุ่งเน้นให้หาเพียงคำตอบที่ถูกต้องเท่านั้น สอดคล้องกับฉัตรชัย หวังมีจงมี (Vangmeejongmee, 2017, p. 63) และด้วยภาระงานที่มาก จึงส่งผลให้นักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยงมีประสบการณ์ในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์น้อย และไม่เข้าใจกระบวนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์

ด้านความสามารถในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครูส่วนใหญ่สร้างสถานการณ์หรือปัญหาเมื่อกำหนดให้มีการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว (Problem reformulation) โดยการเปลี่ยนแปลงบริบทของสถานการณ์ปัญหาเดิมเพียงเล็กน้อยและสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้ (Problem generation) โดยการเลียนแบบสถานการณ์หรือปัญหาจากการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว ส่งผลให้สถานการณ์ปัญหาที่ตั้งขึ้นมีบริบทที่แตกต่างจากบริบทเดิมเพียงเล็กน้อยด้านภาษา (Language) นักศึกษาส่วนใหญ่เขียนข้อความในสถานการณ์เป็นประโยคที่อ่านแล้วพอสื่อให้เข้าใจได้เพียงบางส่วน ยังไม่ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ และมีบางส่วนเขียนข้อความในสถานการณ์เป็นวลี ซึ่งพฤติกรรมที่นักศึกษาแสดงออกดังกล่าวมีความสอดคล้องต้องกันทั้งในการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากการแก้ปัญหทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว และการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้ ด้านปัญหาที่สามารถแก้ได้ (Solvability) นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยขั้นตอนการแก้ปัญหเมื่อกำหนดให้มีการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว และนักศึกษาส่วนใหญ่แสดงขั้นตอนการแก้ปัญหจากสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้เพียงบางส่วนและเขียนอธิบายกระบวนการแก้ปัญหไม่ชัดเจน ด้านยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญห (Mathematical strategies) นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยการเขียนยุทธวิธีที่ใช้ในการแก้ปัญหจากการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว และนักศึกษาส่วนใหญ่ใช้ยุทธวิธีการแจกกรณีที่เป็นไปได้ทั้งหมดในการแก้ปัญหจากการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้เพียงยุทธวิธีเดียว และด้านความสมเหตุสมผลของปัญหา (Reasonability) นักศึกษาส่วนใหญ่ไม่ปรากฏร่องรอยการเขียนความสมเหตุสมผล

ของปัญหาเมื่อกำหนดให้มีการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาทางคณิตศาสตร์ที่เคยแก้มาแล้ว และนักศึกษาส่วนใหญ่เขียนความสมเหตุสมผลของปัญหาในการแก้ปัญหาจากการสร้างสถานการณ์หรือปัญหาจากข้อมูล/เรื่องราวที่กำหนดมาให้ได้เพียงบางส่วน และด้านสภาพการจัดการเรียนการสอนด้วยการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์ และครูพี่เลี้ยง ให้ข้อมูลสอดคล้องกันว่ากิจกรรมและภาระหน้าที่อื่น ๆ ที่ไม่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอน ทำให้ไม่สามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้เต็มที่ สอดคล้องกับ พรชัย ทรัพย์นิธิ (Supnithi, 2016, online) ที่กล่าวว่า อาจารย์มีภาระหน้าที่ที่หลบซ่อนอยู่มากในภาระงานหลักทั้งสามด้าน เช่น การให้คำปรึกษาทั้งเรื่องการเรียนรู้ ในรายวิชา และเรื่องอื่น ๆ การทำงานวิชาการที่มีขั้นตอนและกระบวนการที่ซับซ้อน การเลื่อนชั้นและการเลื่อนตำแหน่งทางวิชาการ การคุมสอบ การซ่อมและร่วมงานรับปริญญา การร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของมหาวิทยาลัย ซึ่งล้วนแต่กินเวลาทั้งสิ้น ในขณะที่ครูพี่เลี้ยงให้ข้อมูลว่าครูมีภาระงานอื่น ๆ ที่ต้องรับผิดชอบนอกเหนือจากการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนคณิตศาสตร์ เช่น การดูแลงานพัสดุ งานวัดผลประเมินผล งานวิชาการ งานธุรการ งานธนาคารโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับอินทรชัย พาณิชกุล (Panichakul, 2014, online) และจิรัชญา ชัยชุมขุน (Chaichumkhun, 2019, online) ที่กล่าวว่า ภาระของครูมีมากเกินไป ต้องทำหลายหน้าที่ ทั้งงานบริหาร งานเอกสารและงานวิชาการ ทำให้ไม่มีเวลาในการจัดเตรียม การเรียนการสอน อีกทั้งการประชุมหรือการอบรมที่มีนโยบายจัดขึ้นในวันที่ไม่มีการเรียนการสอน ทำให้ครูมีเวลาไม่เพียงพอ ที่จะปรับปรุงหรือเตรียมกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างเต็มที่จึงใช้วิธีการสอนแบบบรรยายและยกตัวอย่างประกอบ การอธิบายเป็นส่วนมาก

ข้อเสนอแนะ

การสำรวจและศึกษาสภาพการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยงพบว่า นักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยงมีความเชื่อและความเข้าใจคลาดเคลื่อนเกี่ยวกับการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์และกระบวนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ ดังนั้น ในการวิจัยครั้งต่อไป นักวิจัยควรพัฒนา และส่งเสริมให้นักศึกษาครู อาจารย์และครูพี่เลี้ยงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ของนักศึกษาครู ที่ต้องพัฒนาให้มีความรู้ความเข้าใจในกระบวนการตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์และส่งเสริมให้ตั้งปัญหาทางคณิตศาสตร์ในบริบทที่หลากหลาย ทั้งบริบทส่วนตัว บริบททางการงานอาชีพ บริบททางสังคมและบริบททางวิทยาศาสตร์ ตลอดจนพัฒนาด้านการเขียนแสดงขั้นตอนในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนการสอนของนักศึกษาครูที่สำคัญ

เอกสารอ้างอิง

- Brown, S. I., & Walter, M. I. (1993). *Problem Posing: reflections and application*. Hillsdale, N. J. : Lawrence Erlbaum.
- Cankoy, O., & Özder, H. (2017). Generalizability Theory Research on Developing a Scoring Rubric to Assess Primary School Students' Problem Posing Skills. *EURASIA Journal of Mathematics, Science & Technology Education*, 13(6), 2423-2439.
- Chaichumkhun, J. (2019). *A talk on teacher's responsibility and inequality at school with Attapol Prapasanobol*. Retrieved July 11, 2020, from <https://thematter.co/social/burden-on-teachers/87255> (In Thai)

- Janjaruporn, R. (2005). *The Development of a Problem-Solving Instructional Program to Develop Preservice Teachers' Competence in Solving Mathematical Problems and Their Beliefs Related to Problem Solving*. Dissertation, Doctor of Education Program in Mathematics Education, Srinakarinwirot University, Bangkok. (In Thai)
- Lin, K. M., & Leng, L. W. (2008). Using problem-posing as an assessment tool. In *10th Asia-Pacific Conference on Giftedness, Singapore* (pp. 1-15).
- National Council of Teachers of Mathematics (NCTM). (2006). *Curriculum focal points for prekindergarten through grade 8 mathematics: a quest for coherence*. Reston, VA : NCTM.
- Office of the Education Council. (2015). *The Status of Teacher Production and Development in Thailand*. Bangkok : Prikwan Graphic. (In Thai)
- Panichakul, I. (2014). *Dear Teacher, When will you be free to teach me?*. Retrieved July 25, 2020, from <https://www.posttoday.com/politic/report/301573> (In Thai)
- Rosli, R., Capraro, M. M., Goldsby, D., y Gonzalez, E. G., Onwuegbuzie, A. J., & Capraro, R. M. (2015). Middle-grade preservice teachers' mathematical problem solving and problem posing. In *Mathematical problem posing* (pp. 333-354). New York, NY : Springer.
- Silver, E. A. (1994). On Mathematical Problem Posing. *For the Learning of Mathematics*, 14(1), 19-28.
- Silver, E. A., Mamona-Downs, J., Leung, S. S., & Kenney, P. A. (1996). Posing Mathematical Problems: An Exploratory Study. *Journal for Research in Mathematics Education*, 27(3), 293-309.
- Supnithi, P. (2016). *Being a university lecturer in the new era and the hidden responsibilities and duties*. Retrieved July 5, 2020, from https://www.matichon.co.th/columnists/news_366443 (In Thai)
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2012). *Measurement and Evaluation in Mathematics*. Bangkok : V. Print (1991) Company Limited. (In Thai)
- The Institute for the Promotion of Teaching Science and Technology. (2013). *Preliminary Data Analysis Report: PISA 2012 Project*. Retrieved May 25, 2020, from <https://pisathailand.ipst.ac.th/pisa-2012-basic-research/> (In Thai)
- Vangmeejongmee, C. (2017). Competency of Thai Teacher in 21st Century : Wind of Change. *Journal of Intelligence*, 12(2), 47-63. (In Thai)

กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ
ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

**INTEGRATED MARKETING COMMUNICATION STRATEGIES OF
DIETARY SUPPLEMENT IN NORTHEAST PART OF THAILAND**

ปารมิตา สุทธปริดา เจริญตา^{1*}, สุธานันท์ โพธิ์ชาธาร², พวงพรภัสสร วิริยะ³

Paramita Sutthapreda Jareinta^{1*}, Suthanan Pochathan², Phuangsornphat Viriya³

^{1*}นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา
30000 ประเทศไทย

^{1*}Doctoral student, Doctor of Business Administration Program, Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

²Associate Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

³อาจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

³Lecturer Dr., Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : *pinpinchat@gmail.com

รับบทความ : 14 มิถุนายน 2564 / ปรับแก้ไข : 30 กรกฎาคม 2564 / ตอรับบทความ : 27 กันยายน 2564

Received : 14 June 2021 / Revised : 30 July 2021 / Accepted : 27 September 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.14>

ABSTRACT

This study integrated the marketing communication strategies of dietary supplement in Northeastern Region of Thailand. Its purposes were to study the level of opinions, the influence of consumer purchasing decisions, and develop strategies. The quantitative research was the purposive sample in the elderly, ages of 60-79 years, a stratified random sampling total 400 participants, use a 5-level estimation scale questionnaire with the reliability of 0.987 value in collect the online information. The results were analyzed by frequency, percentage, mean and standard deviation and test hypothesis by multiple regression analysis. For the target group in the qualitative research, a specific selection was divided into a group of 38 experts, using an interview from an advisor' approval, the suitability assessment was collected by in-depth interviews of 30 participants to formulate a strategy, and collecting information by organizing a forum to critique with eight experts and analyze the summary as the developed strategies. The results of the study showed that 1) the sample group gave their opinions about the importance of integrated marketing communications and purchasing decisions at a high level; 2) the integrated marketing communication had a positive influence on the purchasing decisions of internet consumers at the highest level, which can be developed into strategies such as advertising, product display, sales channel, adjustment social events, product identity creation and spatial sales activities.

Keywords : Integrated marketing communication, Purchase decision, Dietary supplement, Entrepreneur

บทคัดย่อ

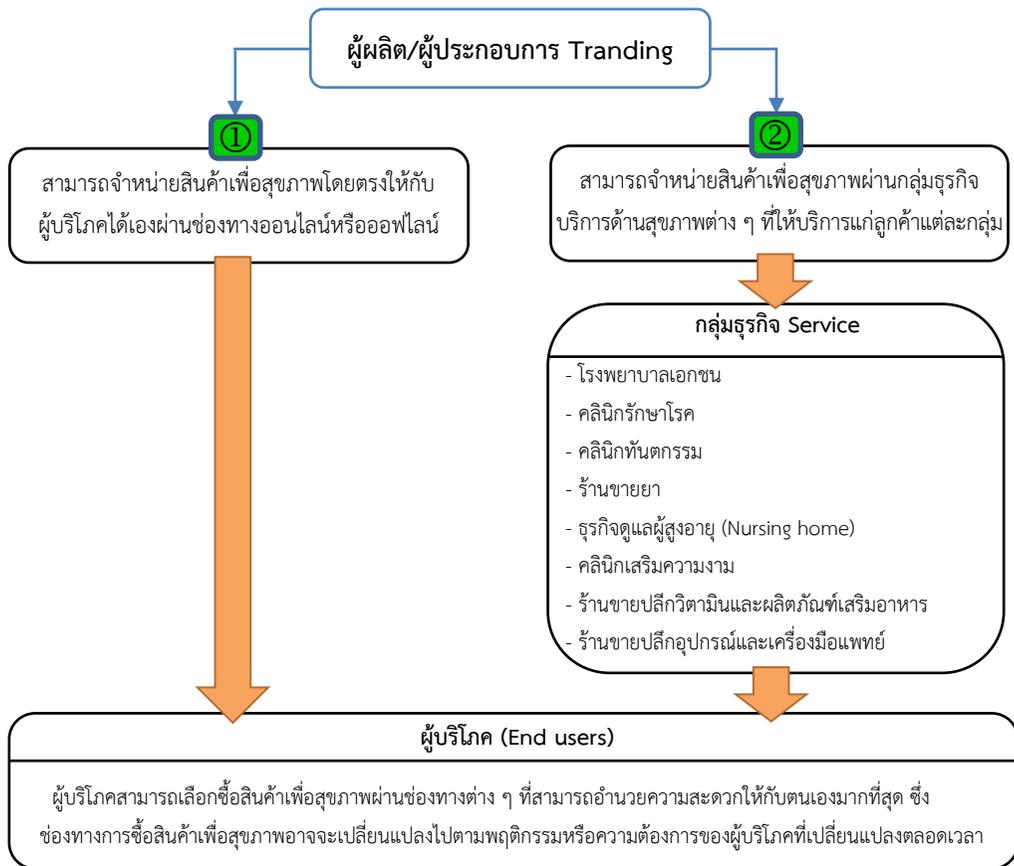
การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับความคิดเห็นการใช้แนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ 2) ศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และ 3) พัฒนากลยุทธ์ด้านการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงปริมาณแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้สูงอายุ 60-79 ปี และสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามแบบที่มีความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.987 เก็บรวบรวมข้อมูลแบบออนไลน์ และวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นด้วยสถิติหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบ

สมมติฐานด้วยสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ส่วนกลุ่มเป้าหมายในการวิจัยเชิงคุณภาพทำการเลือกแบบเจาะจงเป็นกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 38 คน ใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นชอบจากผู้ทรงคุณวุฒิแล้วเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวน 30 คน จัดทำร่างกลยุทธ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการจัดเวทีวิพากษ์ร่วมกับผู้เชี่ยวชาญ 8 คน และวิเคราะห์ตีความสรุปเป็นกลยุทธ์ที่พัฒนาขึ้น ผลการศึกษาพบว่า 1) กลุ่มตัวอย่างได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการด้านความสำคัญและการตัดสินใจซื้ออยู่ในระดับมาก 2) การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลในทิศทางบวกกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์มากที่สุด สามารถนำมาพัฒนาเป็นกลยุทธ์ได้แก่ การโฆษณา การแสดงผลิตภัณฑ์ การปรับช่องทางการขาย การจัดกิจกรรมทางสังคม การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมการขายเชิงพื้นที่

คำสำคัญ : การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ, การตัดสินใจซื้อ, ผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร, ผู้ประกอบการ

บทนำ

กระแสสุขภาพในปัจจุบันกำลังมาแรงอันดับต้น ๆ ที่ได้รับความนิยมอย่างต่อเนื่องทั่วโลก ผู้บริโภคได้ให้ความตระหนักถึงและตื่นตัวหันมาให้ความสนใจต่อสุขภาพตนเองและครอบครัวเพิ่มมากขึ้น ซึ่งจากรายงาน Healthy Eating Trends Around The World ของบริษัท นีลเส็น (Nielsen) เดือนมกราคม พ.ศ. 2558 รายงานว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการออกกำลังกาย การทานอาหารที่ผลิตจากวัตถุดิบจากธรรมชาติ มีคุณค่าทางโภชนาการหลากหลาย และการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ เช่น วิตามิน เกลือแร่ ทำให้สัดส่วนทางการตลาดในตลาดธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพเพิ่มมากขึ้น สำหรับประเทศไทยโดยการสำรวจของหน่วยโรโมนิเตอร์ อินเตอร์เนชั่นแนล (Euromonitor international) พบว่า ตลาดวิตามินและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในไทย ปี 2560 ขยายตัวเพิ่มขึ้นร้อยละ 11 คิดเป็นมูลค่าการตลาดกว่า 53,800 ล้านบาท แสดงให้เห็นได้ถึงผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเริ่มได้รับความนิยมแพร่หลายไปทั่วโลก โดยมีข้อมูลและหลักฐานทางวิทยาศาสตร์มากมายที่สนับสนุนความสัมพันธ์ระหว่างโภชนาการและสุขภาพได้ยืนยันว่าการรับประทานผลิตภัณฑ์เสริมอาหารอย่างถูกต้องสามารถช่วยให้สุขภาพแข็งแรงสมบูรณ์ (Chuengsomchetphaisan, Interview, December, 6, 2017) และจากผลการศึกษาปัจจัยทางสภาพแวดล้อมที่มีผลต่อพฤติกรรมบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ พบว่า ในภาพรวมกลุ่มตัวอย่างมีคะแนนเฉลี่ยด้านสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจสังคมที่สูงที่สุด รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรม สภาพแวดล้อมทางนโยบาย และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ตามลำดับ (Chansukri & Kaewchankha, 2018, p. iii) นอกจากนี้ ด้วยวิถีชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปตามการขยายตัวของ Urbanization ใช้ชีวิตที่เร่งรีบ เวลาในการทำอาหารทานเองน้อยลง ต้องสรรหาวิตามินและอาหารเสริมมาทานมากขึ้น เพื่อให้ร่างกายยังคงได้รับสารอาหารครบ 5 หมู่ ประกอบกับปัจจุบันผู้บริโภคสามารถหาซื้อวิตามินและผลิตภัณฑ์เสริมอาหารได้สะดวกมากขึ้นจากหลากหลายช่องทาง อาทิ ร้านสะดวกซื้อ ร้านขายยา ตัวแทนขายตรง รวมถึงช่องทางออนไลน์ (K SME Analysis, 2017, p. 3)

ภาพ 1 การผสมผสานช่องทางการตลาดออนไลน์และออฟไลน์ “Omni-Channel”

ที่มา : K SME Analysis, 2017, p. 6.

อย่างไรก็ตาม ประเทศไทยต้องเผชิญการแข่งขันสินค้าผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่นำเข้าจากญี่ปุ่นและเกาหลีใต้ ซึ่งยังคงได้รับความนิยมจากประชาชนคนไทยมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของไทย ประสบปัญหาค่าดัชนีความเชื่อมั่นภาคอุตสาหกรรมของผู้ประกอบการกลุ่มผลิตภัณฑ์เสริมอาหารลดลงร้อยละ 6.60 ภายใน 1 ปี จากร้อยละ 101.70 ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2560 เหลือร้อยละ 95.10 ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2561 ทั้งนี้เกิดจากองค์ประกอบด้านยอดคำสั่งซื้อโดยรวม ยอดขายโดยรวม ปริมาณการผลิต ต้นทุนประกอบการ และผลประกอบการ (The Federation of Thai Industries, 2018, online) ประกอบกับผลิตภัณฑ์เสริมอาหารที่ไม่ได้มาตรฐานในตลาดอย่างต่อเนื่องในช่วงที่ผ่านมา และการโฆษณาสินค้าเกินจริง ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค รวมถึงผลิตภัณฑ์ที่อยู่ในตลาดถูกภาครัฐตรวจสอบด้านมาตรฐานอย่างเข้มงวด ส่งผลให้ ยอดขายสินค้าอาหารเสริมในปี 2561 จะเติบโตเพียง 3-5% โดยประเมินว่าผู้ประกอบการ SME จะเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบทางลบในระดับสูง เพราะลูกค้าส่วนใหญ่เป็นผู้บริโภครายย่อยและซื้อผ่านช่องทางออนไลน์เป็นหลัก โดยที่ผลจากความเชื่อมั่นต่อสินค้าที่ลดลงจะส่งผลต่อการตัดสินใจหยุดซื้อหรือชะลอการซื้อเพื่อรอผลตรวจสินค้า ส่วนกลุ่มผู้ประกอบการรายใหญ่ที่เป็นผู้ผลิตและจำหน่ายประเมินว่าจะได้รับน้อยกว่า เนื่องจากมีความได้เปรียบด้านชื่อเสียงที่อยู่ในตลาดมานาน รวมถึงผลิตภัณฑ์มีความน่าเชื่อถือด้านมาตรฐานและคุณภาพ (TMB Analysis, 2018, online)

ดังนั้น สิ่งสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการอยู่รอดและเจริญเติบโตในอนาคต จึงเป็นเรื่องของการรักษามาตรฐานคุณภาพสินค้า การให้ความสำคัญกับการวิจัยพัฒนาสินค้าให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่องระยะ 10 ปีข้างหน้า ตามจำนวนผู้บริโภควัยทำงานและผู้สูงอายุที่จะมีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นจากร้อยละ 80 ในปัจจุบัน เป็นร้อยละ 85 ในปี 2571 (TMB Analysis, 2018, online) ซึ่งกระบวนการของการพัฒนาและการใช้รูปแบบต่าง ๆ ของโปรแกรมการสื่อสารเพื่อโน้มน้าวใจผู้บริโภคตามเป้าหมายเป็นแนวความคิดของการวางแผนการสื่อสารการตลาดที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าเพิ่ม โดยการผสมผสานรูปแบบการสื่อสารต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความชัดเจนกลมกลืน ที่ไม่ได้เกี่ยวข้องเพียงการโฆษณาหรือการประชาสัมพันธ์เท่านั้น แต่เป็นการทำความเข้าใจในสิ่งที่ผู้บริโภคต้องการอย่างแท้จริง (Shimp, 2000, p. 124; Belch & Belch, 2004, p. 216; Russell & Lane, 2002, p. 391) จึงเป็นที่มาของการศึกษากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกลุ่มผู้สูงอายุ ซึ่งเป็นการศึกษามุมมองความต้องการของผู้บริโภคเป็นหลักผ่านปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาด เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เป็นผู้สูงวัยได้อย่างถูกต้อง และสามารถใช้เป็นแนวทางแก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารนำไปปรับใช้เป็นกลยุทธ์ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้สอดคล้องและเหมาะสมในระยะยาวต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของการใช้แนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
3. เพื่อพัฒนากลยุทธ์ด้านการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคให้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

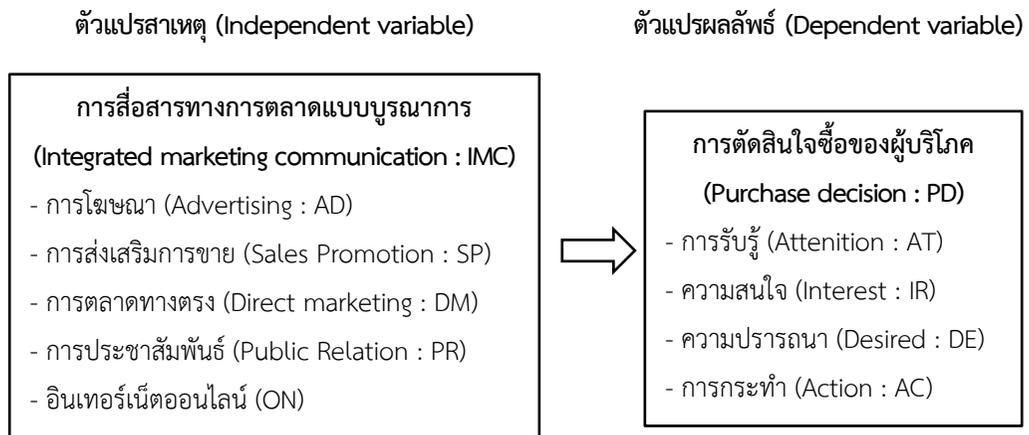
ประโยชน์การวิจัย

1. ผลการวิจัยได้ให้สารสนเทศที่นำไปใช้ประโยชน์เพื่อเป็นแนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
2. ผลการวิจัยได้ให้สารสนเทศอิทธิพลของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย
3. ได้กลยุทธ์ด้านการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคให้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ ซึ่งเป็นการวางแผนดำเนินกิจกรรมทางการตลาดเพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้าและบริการ ด้วยการสื่อสารข้อมูลจากองค์กรสู่กลุ่มเป้าหมายแบบครบวงจรโดยมีการสื่อสารการตลาดที่หลากหลายครอบคลุมการโฆษณา การส่งเสริมการขาย การตลาดทางตรง การประชาสัมพันธ์และอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (Kitchen et al., 2004, pp. 1417-1436; Belch & Belch, 2004, pp. 16-24) และแนวคิดการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งเป็นการศึกษาถึงเหตุจูงใจที่ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ โดยมีจุดเริ่มต้น

จากสิ่งกระตุ้นที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความต้องการ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย การรับรู้ ความสนใจ ความปรารถนา และการกระทำ (Kotler, 2003, p. 583; Etzel, Walker, & Stanton, 2001, p. 9) สามารถนำมาสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยในการวิจัย แสดงดังภาพ 2

ภาพ 2 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed method research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) และการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research) มีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาเป็นแบบสอบถามในการวิจัย ด้วยการศึกษาระเบียบหลัก (ดังภาพที่ 2) ได้แก่ การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ และการตัดสินใจซื้อ แล้วทำการคัดเลือกกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ โดยกำหนดคุณสมบัติเป็นภาคีกรผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพที่มีตำแหน่งระดับผู้จัดการผลิตภัณฑ์ขึ้นไปในบริษัทฯ จำนวน 15 คน โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบปลายเปิด ซึ่งผ่านการตรวจสอบจากอาจารย์ที่ปรึกษาเรียบร้อยแล้ว นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วนำข้อมูลที่ได้มาสังเคราะห์สรุปและพัฒนาเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ (Rating 5 points scale) เพื่อวัดระดับความสำคัญและความถูกต้องด้านโครงสร้างเนื้อหา (Content validity) โดยนำเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาให้คะแนนรายข้อพร้อมคำแนะนำ นำผลคะแนนที่ได้มาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of item objective congruence : IOC) ตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) กำหนดให้ค่า $IOC \geq 0.50$ แสดงว่า ข้อคำถามนั้นวัดเนื้อหาตรงตามที่ต้องการ และเป็นคำถามที่ใช้ได้ พบว่าภาพรวมทั้งหมดมีค่าเท่ากับ 0.689 จากนั้นทำการปรับปรุงตามคำแนะนำและนำไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด นำผลข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ตามวิธีของ Cronbach (1984, p. 161) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.987 ซึ่งมีความมากกว่า 0.70 แสดงว่ามีความเชื่อมั่นและสามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลได้

2. การศึกษาความคิดเห็นของการใช้แนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย มีดังนี้

2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือผู้สูงอายุที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ปี พ.ศ. 2561 จำนวนทั้งสิ้น 24,962,711 คน (National Statistical Office, 2019, online) เนื่องจากเป็นผู้สูงอายุที่มีจำนวนมากที่สุด กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ Krejcie and Morgan (1970, pp. 607-610) จำนวน 400 คน กำหนดวิธีสุ่มตัวอย่างโดยใช้หลักความน่าจะเป็น (Probability sampling) โดยเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) เป็นการเลือกตัวอย่างที่แบ่งประชากรออกเป็นกลุ่มย่อย (Strata) ก่อนแล้วจึงเลือกตัวอย่างจากประชากรแต่ละชั้นย่อยด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใส่คืน ซึ่งเป็นการสุ่มที่กลุ่มตัวอย่างจะสามารถกรอกแบบสอบถามได้คนละครั้งเท่านั้น (Srisathitnarakun, 2010, p. 210)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นตามข้อที่ 1 ไปการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสร้างแบบสอบถามอิเล็กทรอนิกส์ (E-questionnaire) ตามช่องทาง E-mail, Line และ Facebook โดยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์พร้อมแนบลิงค์แบบสอบถามออนไลน์เพื่อให้นักกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุระหว่าง 60-79 ปี ที่ใช้ช่องทางการสื่อสารทั้ง 3 ช่องทางผ่านเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเพื่อกรอกข้อมูลกลับจนครบตามจำนวน 400 ชุด

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและด้านการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ตามวิธีของ Best (1997, p. 240) สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน เพื่อศึกษาอิทธิพลการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค ด้วยการตรวจสอบการเกิดปัญหา Multicollinearity โดยใช้เมตริกซ์สหสัมพันธ์ (Matrix correlation) กำหนดค่า r ต้องไม่เกิน 0.80 ค่า Tolerance มากกว่า 0.10 และค่า VIF ของตัวแปรอิสระทั้ง 5 ตัว มีค่าไม่เกิน 10 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเอง จึงไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์หรือไม่เกิดปัญหา Multicollinearity (Wanichbuncha, 2011, p. 331) พบว่า ตัวแปรทั้งหมดมีความสัมพันธ์ต่อกัน ($r=0.533-0.627$, Tolerance=0.508-0.623, VIF=1.605-1.969) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระทุกตัวไม่มีความสัมพันธ์กันเองและไม่เกินค่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ จึงไม่มีปัญหาความสัมพันธ์ภายในของตัวแปรพยากรณ์และไม่เกิดปัญหา Multicollinearity จึงนำไปวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรพยากรณ์ โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product moment correlation) และสถิติการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Hair et al., 2010, pp. 156-157)

3. การพัฒนากลยุทธ์ด้านการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจของผู้บริโภคให้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย กำหนดให้นักกลุ่มเป้าหมายซึ่งเป็นเภสัชกรผู้เชี่ยวชาญ ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน จึงทำการคัดเลือกแบบเจาะจงเป็นผู้มีคุณสมบัติเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ ที่มีตำแหน่งระดับผู้จัดการผลิตภัณฑ์ขึ้นไป ซึ่งไม่ใช่กลุ่มผู้เชี่ยวชาญในข้อที่ 1 จำแนกตามวิธีการวิเคราะห์ ดังนี้

3.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) เป็นการร่างกลยุทธ์ ด้วยการนำผลค่าเฉลี่ยระดับความสำคัญตามวิธีการในข้อ 2.3 ร่วมกับการใช้เทคนิคการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม (SWOT analysis) โดยสร้างแบบประเมินความเหมาะสมตามประเด็นหลัก (ภาพที่ 1) นำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มผู้เชี่ยวชาญจำนวน 15 คน ด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (Indept interview) และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าเฉลี่ยจากผลคะแนนของจุดแข็ง และโอกาส พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อที่มีค่ามากกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมของรายด้าน ในขณะที่จุดอ่อนและอุปสรรค พิจารณาจากค่าเฉลี่ยรายข้อที่มีค่าน้อยกว่าค่าเฉลี่ยในภาพรวมของรายด้าน

3.2 การวิเคราะห์ TOWS Matrix เป็นการพัฒนากลยุทธ์ ด้วยการหาความสัมพันธ์ระหว่างจุดแข็งกับโอกาส จุดแข็งกับอุปสรรค จุดอ่อนกับโอกาส และจุดอ่อนกับอุปสรรค กำหนดกลยุทธ์ จากนั้นเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้ร่างกลยุทธ์เสนอต่อกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 8 คน พิจารณาความเหมาะสม ให้ความคิดเห็นและคำแนะนำ ด้วยวิธีการจัดสนทนากลุ่ม (Focus group) แบบการจัดเวทีวิพากษ์กลยุทธ์ และนำผลการวิพากษ์กลยุทธ์มาทำการปรับปรุงด้วยการวิเคราะห์ตีความ (Interpretation) จัดจำแนกหมวดหมู่กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

ผลการวิจัย

การศึกษาความคิดเห็นของการใช้แนวทางการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

1. ผลการศึกษาระดับความสำคัญของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและการตัดสินใจซื้อ แสดงผลดังตาราง 1

ตาราง 1 ระดับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและการตัดสินใจซื้อ

ประเด็นหลัก	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	อันดับ
การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ				
1. การโฆษณา	3.55	0.78	มาก	4
2. การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย	3.85	0.90	มาก	3
3. การตลาดทางตรง	3.49	0.85	มาก	5
4. การประชาสัมพันธ์	3.86	0.80	มาก	2
5. อินเทอร์เน็ตออนไลน์	4.00	0.77	มาก	1
รวมเฉลี่ย	3.75	0.82	มาก	
การตัดสินใจซื้อ				
1. การรับรู้	3.59	0.78	มาก	4
2. ความสนใจ	3.79	0.81	มาก	1
3. ความปรารถนา	3.71	0.89	มาก	3
4. การกระทำ	3.74	0.85	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.71	0.83	มาก	

จากตาราง 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.75$) โดยมีประเด็นที่ให้ความสำคัญที่สุดอันดับแรกคือ ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ ($\bar{X}=4.00$) รองลงมาคือ ด้านการประชาสัมพันธ์ ($\bar{X}=3.86$) ด้านการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย ($\bar{X}=3.85$) ด้านโฆษณา ($\bar{X}=3.55$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการตลาดทางตรง ($\bar{X}=3.49$) ตามลำดับ สำหรับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.71$) โดยมีประเด็นที่ให้ความสำคัญที่สุดอันดับแรกคือ ด้านความสนใจ ($\bar{X}=3.79$) รองลงมาคือ ด้านการกระทำ ($\bar{X}=3.74$) ด้านความปรารถนา ($\bar{X}=3.71$) และอันดับสุดท้ายคือ ด้านการรับรู้ ($\bar{X}=3.59$) ตามลำดับ

การศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

ตาราง 2 การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการ (IMC)	การตัดสินใจซื้อ (PD)				
	B	SE	Beta	t	P-value
ค่าคงที่ (Constant)	0.461	0.154		2.994**	0.003
การโฆษณา (AD)	0.203	0.041	0.212	4.892**	0.000
การส่งเสริมการขาย (SP)	0.134	0.038	0.161	3.480**	0.001
การตลาดทางตรง (DM)	0.080	0.040	0.092	2.012*	0.045
การประชาสัมพันธ์ (PR)	0.190	0.043	0.205	4.425**	0.000
อินเทอร์เน็ตออนไลน์ (ON)	0.249	0.047	0.257	5.360**	0.000

R=0.735, R²=0.540, AdjR²=0.534

* P<0.05, ** P<0.01

จากตาราง 2 พบว่า การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการสามารถพยากรณ์การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์เท่ากับร้อยละ 54.00 (R²=0.540) และสามารถเขียนเป็นสมการพยากรณ์เชิงเส้นตรง ดังนี้

$$Y = 0.212(AD)+0.161(SP)+0.092(DM)+0.205(PR)+0.257(ON)$$

โดยการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลในทิศทางบวกกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และตัวแปรที่มีอิทธิพลกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมากที่สุดคือ ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (B=0.257, P<0.01) รองลงมาคือ ด้านการโฆษณา (B=0.212, P<0.01) และมีอิทธิพลน้อยที่สุดคือ ด้านการตลาดทางตรง (B=0.092, P<0.05) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05

การพัฒนากลยุทธ์ด้านการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคให้แก่ผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายใน	
จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
ด้านการโฆษณา (AD)	
AD-S1 : โฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ผ่านทางโทรทัศน์ AD-S2 : โฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์	AD-W1 : โฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ผ่านทางวิทยุ AD-W2 : โฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ AD-W3 : โฆษณาคุณภาพผลิตภัณฑ์ผ่านป้ายโฆษณา
ด้านการส่งเสริมการขาย (SP)	
SP-S1 แจกของแถม และสินค้าตัวอย่างทดลองใช้ SP-S2 สະສມຍອດຊື້ และนำมาแลกเปลี่ยนของสมนาคุณ	SP-W1 : ร่วมชิงโชคของรางวัลเมื่อซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ
ด้านการตลาดทางตรง (DM)	
DM-S1 : พนักงานขายมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์	DM-W1 : ขายผ่านทาง Call center/SMS/ Catalog
ด้านการประชาสัมพันธ์ (PR)	
PR-S1 : ออกงานแสดงผลภัณฑ์ PR-S2 : จัดงานสัมมนาให้ความรู้ PR-S3 : เผยแพร่คุณภาพผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ Yak ต่อกการเลียนแบบ	PR-W1 : จัดงานเพื่อสังคม
ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (ON)	
ON-S1 : เว็บไซต์ให้บริการข้อมูลผลิตภัณฑ์	ON-W1 : ส่งจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ (Email)
การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก	

โอกาส (Opportunity : O)	อุปสรรค (Threat : T)
ด้านการส่งเสริมการขาย (SP)	
SP-O1 : คืนเงินเมื่อซื้อถึงยอดที่กำหนดหรือซื้อผ่านบัตรเครดิตที่ร่วมรายการ	
ด้านการตลาดทางตรง (DM)	
DM-O1 : ขายแบบ TV direct ผ่านโทรทัศน์	
ด้านการประชาสัมพันธ์ (PR)	
PR-O1 : เปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสินค้าจริงได้ร่วมแสดงความประทับใจในตัวผลิตภัณฑ์	
ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ (ON)	
ON-O1 : ถ่ายทอดสดการขายผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางออนไลน์ (Social media)	ON-T1 : ระบบเครือข่ายออนไลน์ไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่
ON-O2 : ขายผลิตภัณฑ์ Online market place พร้อมจัดส่งถึงบ้าน	ON-T2 : เป็นช่องทางการสื่อสารด้วยสื่อกลางเดียว

ภาพ 2 สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

ปัจจัยภายใน	จุดแข็ง (Strength : S)	จุดอ่อน (Weakness : W)
ปัจจัยภายนอก	(AD-S1), (AD-S2), (SP-S1), (SP-S2), (DM-S1), (PR-S1), (PR-S2), (PR-S3), (ON-S1)	(AD-W1), (AD-W2), (AD-W3), (SP-W1), (DM-W1), (PR-W1), (ON-W1)
โอกาส (Opportunity : O) (SP-O1), (DM-O1), (PR-O1), (ON-O1), (ON-O2)	กลยุทธ์เชิงรุก (SO) 1. (AD-S1)+(AD-S2)+(SP-O1)+(PR-S3) +(ON-S1)+(ON-O1)+(ON-O2) 2. (SP-S1)+(SP-S2)+(DM-S1)+(PR-S1) +(PR-S2)+(PR-S3)+(PR-O1)+(ON-O1)	กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) 1. (AD-W1)+(DM-O1)+(AD-W3)+(SP-W1) +(SP-O1)+(ON-O1)+(ON-O2) 2. (AD-W2)+(AD-W3)+(SP-W1)+(PR-W1) +(PR-O1)
อุปสรรค (Threat : T) (ON-T1), (ON-T2)	กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) 1. (AD-S1)+(AD-S2)+(SP-S1)+(SP-S2) +(DM-S1)+(PR-S1)+(ON-T1)	กลยุทธ์เชิงรับ (WT) 1. (AD-W1)+(AD-W2)+(AD-W3)+(SP-W1) +(DM-W1)+(PR-W1)+(ON-T1)

ภาพ 3 กลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย

จากภาพ 2 และ 3 สามารถพัฒนาเป็นกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการเพื่อเพิ่มการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคสำหรับผู้ประกอบการผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ประเทศไทย ได้ดังต่อไปนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO) จำนวน 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การโฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ โดยการเผยแพร่คุณภาพผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมที่ yak ต่อการลอกเลียนแบบผ่านทางโทรทัศน์แบบ TV direct ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social media) แบบ Online market place พร้อมจัดส่งถึงบ้านจากเว็บไซต์ให้บริการข้อมูลผลิตภัณฑ์ร่วมกับการจัดโปรแกรมคืนเงินสำหรับยอดการสั่งซื้อที่ครบกำหนดเป็นเงินสดและจากยอดการใช้บัตรเครดิตที่ร่วมรายการ และ 2) กลยุทธ์การแสดงผลผลิตภัณฑ์ โดยการการออกงานแสดงผลผลิตภัณฑ์และนวัตกรรมผลิตภัณฑ์ที่ yak ต่อการลอกเลียนแบบ โดยมีการแจกของแถมและสินค้าตัวอย่างทดลองใช้ร่วมกับการจัดงานสัมมนาให้ความรู้แบบถ่ายทอดสดผ่านช่องทางออนไลน์จากพนักงานขายที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ โดยเชิญผู้บริโภคเข้ามามีส่วนร่วมแสดงความประทับใจในตัวผลิตภัณฑ์

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) จำนวน 2 กลยุทธ์ ประกอบด้วย 1) กลยุทธ์การปรับช่องทางการขาย โดยการเพิ่มช่องทางการถ่ายทอดสดการขายผลิตภัณฑ์ผ่านทางวิทยุ ผ่านโทรทัศน์แบบ TV direct สื่อโซเชียลมีเดียแบบ

Online market place พร้อมจัดส่งถึงบ้าน และเสนอโปรแกรมส่วนลดคืนเงินสำหรับซื้อครบตามยอดที่กำหนดไว้ และการซื้อผลิตภัณฑ์ผ่านบัตรเครดิตที่ร่วมรายการ และ 2) กลยุทธ์การจัดกิจกรรมทางสังคม โดยโฆษณาการจัดงาน แสดงผลิตภัณฑ์เผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับคุณภาพและนวัตกรรมที่ไม่มีใครลอกเลียนแบบได้ ซึ่งมีเอกลักษณ์อันโดดเด่น สำหรับแต่ละช่วงวัยและผู้สูงอายุในพื้นที่ เช่น บ้านพักคนชรา สวนสาธารณะ เป็นต้น ผ่านสื่อสิ่งพิมพ์และป้ายโฆษณา ซึ่งในงานจะมีการแจกตัวอย่างผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพสำหรับทดลองใช้ จัดกิจกรรมชิงโชคของรางวัลในงาน และการเปิดโอกาสให้ผู้บริโภคได้แสดงความรู้สึกในงาน

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) จำนวน 1 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์การสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ โดยใช้พนักงานขาย ที่มีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ เป็นผู้ถ่ายทอดคุณสมบัติเฉพาะตัวของผลิตภัณฑ์ในแต่ละกลุ่มวัย ผ่านการใช้เทคโนโลยีระบบเครือข่ายที่มีเสถียรภาพครอบคลุมทุกพื้นที่เป็นช่องทางการขายและโฆษณาด้วยการผสมผสาน ระหว่างช่องทางสื่อท้องถิ่นและสื่อสังคมออนไลน์

4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT) จำนวน 1 กลยุทธ์ คือ กลยุทธ์เชิงพื้นที่ โดยการนำเสนอการขายด้วยการโฆษณา ผ่านทางช่องทางวิทยุ สื่อสิ่งพิมพ์ ป้ายโฆษณา Call center SMS Catalog สำหรับการโฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์ และจัดงานคืนกำไรให้กับสังคมโดยการจัดกิจกรรมชิงรางวัลหรือการแจกของแถมเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเพื่อสุขภาพ ที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งภาคสนามและช่องทางออนไลน์

อภิปรายผล

ภาพรวมความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับความสำคัญของการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการและการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นได้ว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบการนำเสนอข้อมูลข่าวสารที่ผู้ประกอบการนำมาใช้เป็นแนวทางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่สามารถเข้าถึงผู้บริโภคได้ทั้ง 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ ด้านการโฆษณา และด้านการตลาดทางตรง อันจะนำไปสู่การรับรู้ เข้าใจ และปรารถนาที่จะกระทำการตัดสินใจซื้อในที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ Gibson (2002, p. 23) ที่ศึกษาถึงความสำคัญของการสื่อสารแบบบูรณาการ ในอุตสาหกรรมเภสัชกร พบว่า ด้านการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การตลาดทางตรง ทั้งช่องทางออนไลน์ และช่องทางดั้งเดิมมีความสำคัญในอุตสาหกรรมเภสัชเป็นอย่างมาก เช่นเดียวกับงานวิจัยของภัทรวัตติ เอี่ยมศุภโชค (Iamsuphachok, 2018, p. 96) ที่พบว่า การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (IMC) ของพนักงานสถานีวิทยุ โทรทัศน์ไทยทีวีสีช่อง 3 ที่มีผลกับพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อน้ำหอมปรับอากาศในรถยนต์มากที่สุดอันดับ 1 คือ ด้านการตลาดออนไลน์ โดยมีค่าเฉลี่ยรวมสูงสุดกว่าด้านอื่น ๆ

การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการมีอิทธิพลในทิศทางบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอาหารเสริม เพื่อสุขภาพ ดังนั้น กล่าวได้ว่าการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเป็นเครื่องมือที่สามารถนำมาใช้สื่อสารและจูงใจ ให้ผู้บริโภคได้เข้าถึงข้อมูล รับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และบริการได้หลากหลายช่องทาง ส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจ เพราะสามารถตอบสนองความต้องการได้จริง สอดคล้องกับการศึกษาของ Naeem, Bilal, and Naz (2013, p. 124) ที่พบว่ากลยุทธ์การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการถือเป็นกลยุทธ์ทางธุรกิจที่ผสมผสานการสื่อสารในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้ธุรกิจได้รับผลกระทบเชิงบวกสูงสุด งานวิจัยของรัชนก พัฒนกุลกำจร และสุมาลี สว่าง (Pattanakulkamjorn & Sawang, 2021, p. 96) พบว่าปัจจัยกลุ่มอ้างอิงที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านกาแฟ Non-Franchise ในรูปแบบค่าเฟ่ของผู้บริโภคจังหวัดนนทบุรีมากที่สุดคือ กลุ่มผู้ใช้อินเทอร์เน็ต รองลงมาคือกลุ่มผู้ทรงอิทธิพล

และน้อยที่สุดคือ กลุ่มเพื่อน ตามลำดับ ส่วนงานวิจัยของวรญา วิฑูวินิต และวาทีต อินทุลักขณ์ (Witoowinit & Intuluck, 2019, p. 350) ที่ทำการศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าฮาลาลในมุมมองของผู้บริโภค Generation ต่าง ๆ ในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าการขายโดยบุคคลและการตลาดทางตรง จะทำให้ Generation Z มีโอกาสที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าฮาลาลมากกว่า Generation X และ Generation Y อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

วิธีการสำคัญในการวางกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการสำหรับการสื่อสารเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารประกอบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จำเป็นต้องใช้กลยุทธ์เชิงรับด้านการโฆษณาคุณสมบัติผลิตภัณฑ์และการแสดงผลิตภัณฑ์ กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้วยการปรับช่องทางการขายและการจัดกิจกรรมทางสังคม กลยุทธ์เชิงป้องกันด้วยการสร้างอัตลักษณ์ผลิตภัณฑ์ที่ไม่สามารถลอกเลียนแบบได้ร่วมกับกลยุทธ์เชิงรับด้วยการลงพื้นที่นำเสนอการขายและจัดกิจกรรมคืนกำไรต่อสังคมครอบคลุมทุกพื้นที่ทั้งช่องทางออนไลน์และออฟไลน์ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคได้รับทราบข้อมูลข่าวสารอันเป็นประโยชน์สำหรับการคัดเลือก พิจารณา ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้ตรงกับความต้องการ อันจะนำไปสู่การเกิดความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์ ส่งผลให้ธุรกิจมียอดขายเพิ่มขึ้นและสามารถนำผลกำไรคืนสู่ผู้บริโภคได้ด้วย ดังที่สุทธิชัย ปัญญโรจน์ (Panyarot, 2014, pp. 134-135) ได้เสนอว่า IMC ที่ยอดเยี่ยมมักจะต้องทำสื่อต่าง ๆ ออกมาอย่างสร้างสรรค์ให้ใหม่ด้วยการทำอะไรเป็นเจ้าแรก แปลกด้วยการทำอะไรให้แตกต่างกว่าคนอื่น ใหญ่ด้วยการทำอะไรที่ยิ่งใหญ่กว่าคู่แข่ง ดังด้วยการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ให้คนรับรู้ จะสร้างความจดจำและเป็นທີ່ประทับใจของลูกค้าได้มากขึ้น และกมล ชัยวัฒน์ (Chaiwat, 2015, p. 12) ได้กล่าวว่า จุดมุ่งหมายหลักของการสื่อสารการตลาดแบบครบวงจร คือการพิจารณาถึงความหลากหลายของเครื่องมือในการสื่อสาร ตลอดจนวิธีการที่สามารถใช้เครื่องมือต่าง ๆ เพื่อส่งข้อความไปยังกลุ่มเป้าหมาย ต้องประเมินว่าเครื่องมือสำหรับการสื่อสารแต่ละชนิดมีคุณค่าอย่างไรสำหรับการสื่อสารกับกลุ่มเป้าหมายและสามารถนำมาใช้งานร่วมกันเพื่อสร้างโปรแกรม IMC ที่มีประสิทธิภาพมากที่สุดในการเข้าถึง แจ่มให้ทราบ ชักชวน และท้ายที่สุดคือการโน้มน้าวให้เปลี่ยนพฤติกรรมทางการบริโภคของกลุ่มเป้าหมายได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยสำหรับผู้ประกอบการธุรกิจผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพ

1. ด้านอินเทอร์เน็ตออนไลน์ ควรมีช่องทางการขายผ่านเว็บไซต์ของธุรกิจเพื่ออำนวยความสะดวกให้ผู้บริโภคได้รับทราบและใช้เป็นช่องทางในการติดต่อ รวมไปถึงสามารถสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์และธุรกิจได้
2. ด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ ควรเผยแพร่ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคุณประโยชน์ที่แสดงถึงอัตลักษณ์ที่โดดเด่นผ่านสื่อสังคมทุกช่องทางทั้งออนไลน์และออฟไลน์ รวมไปถึงการสื่อสารข้อดีและข้อจำกัดของผลิตภัณฑ์ที่เป็นจริงอย่างกระชับ ชัดเจน และเข้าใจง่าย เพื่อเป็นการคุ้มครองผู้บริโภคได้
3. ด้านการส่งเสริมการขาย ควรมีการแจกสินค้าเพื่อให้ผู้บริโภคได้นำไปทดลองใช้จนเห็นผลลัพธ์เพื่อสร้างความเชื่อมั่น มีความประทับใจ และตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ และมีการกระตุ้นยอดขายด้วยการจัดโปรแกรมชิงรางวัล แจกของสมนาคุณให้กับผู้บริโภคอย่างต่อเนื่อง
4. ด้านการตลาดทางตรง ควรสนับสนุนให้พนักงานขายทุกระดับได้มีโอกาสเข้ารับการพัฒนาความรู้ความสามารถทักษะ ที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ การนำเสนอการขาย และการใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มช่องทางการตลาดให้กับธุรกิจอย่างเท่าเทียมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาค้นคว้านี้ กำหนดขอบเขตการศึกษาด้านประชากรและพื้นที่ ดังนั้น เพื่อให้มีผลการวิจัยที่ครอบคลุมประชากรและพื้นที่ จึงควรมีการศึกษาการสื่อสารทางการตลาดแบบบูรณาการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารเพื่อสุขภาพที่ครอบคลุมประชาชนทุกช่วงวัยในทุกพื้นที่ของประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

- Belch, G. E., & Belch, M. A. (2004). *Advertising & Promotion* (6th ed.). New York, NY : McGraw-Hill/Irwin.
- Best, J. W. (1997). *Research in Education* (3rd ed.). Englewood Cliffs N. J. : Prentice-Hall.
- Chaiwat, K. (2015). *Advertising and Promotion*. Bangkok : SE-Education. (In Thai)
- Chansukri, P., & Kaewchankha, W. (2018). *Campus Food Environments Influencing Healthy Eating Behaviors among Thai University Students*. Research report. Research Office, National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Chuengsomchetphaisan, P. (2017). Advisor to Office of the Permanent Secretary, Ministry of Public Health. *Interview*. (In Thai)
- Cronbach, L J. (1984). *Essential of Psychology and Education*. New York : Mc-Graw Hill.
- Etzel, M. J., Walker, B. J., & Stanton, W. J. (2001). *Marketing management*. Boston, MA : McGraw-Hill.
- Gibson, A. (2002). The emerging role of integrated marketing in the pharmaceutical industry. *Journal of Integrated Communications, 2003, 23-28*.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Upper Saddle River, NJ : Prentice Hall.
- Iamsuphachok, P. (2018). *Integrated marketing communication and marketing mix that affects to the behavior and buying decision of channel 3 employees about car air freshener*. Thesis, Master of Arts Program in Strategic Communication, Graduate School, Bangkok University, Bangkok. (In Thai)
- K SME Analysis. (2017). Ko-Krasae-Sinkha-Sukkhaphap-Sang-Okat-Thurakit. Bangkok : Kaskombank. (In Thai)
- Kitchen, P. J., Schultz, D. E., Kim, I., Han, D., & Tao Li. (2004). Will agencies ever "get" (or understand) IMC?. *European Journal of Marketing, 38*(11/12), 1417-1436
- Kotler, P. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). Singapore : Prentice-Hall.
- Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.
- Naeem, B., Bilal, M., & Naz, U. (2013). Integrated marketing communication: a review paper. *Interdisciplinary journal of contemporary research in business, 5*(5), 124-133.
- National Statistical Office. (2019). *Chammuan-Prachakon-Chak-Tha-Yen-Chamnaek-Tam-Klum-Ayu-Rai-Changwat-Lae-Phak-Phoso-2554-2563*. Retrieved December 16, 2019, from tatbibi.nso.go.th/staticreport/page/sector/th/01.aspx (In Thai)

- Panyarot, S. (2014). *Marketing out of formula strategy*. Bangkok : Phetpraguy. (In Thai)
- Pattanakulkamjorn, R., & Sawang, S. (2021). Integrated Marketing Communications and the Reference Group Influencing Consumer Decision of Non-Franchise Coffee Café in Nonthaburi Province. *MUT Journal of Business Administration*, 18(1), 95-115. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Russell, J. T., & Lane, W. R. (2002). *Kleppner's advertising procedure* (15th ed.). Upper Saddle River, New Jersey : Prentice Hall.
- Shimp, R. J. (2000). *Advertising, Promotion, and other Supplemental Aspects of Integrated Marketing Communications* (5th ed.). Hinsdale : Dryden Press.
- Srisathitnarakun, B. (2010). *Research methodology in nursing science* (5th ed.). Bangkok : U & I Intermedia. (In Thai)
- The Federation of Thai Industries. (2018). *Thai Industries Sentiment Index 2561*. Retrieved May 20, 2019, from <https://sites.google.com/a/ftikm.com/demokm/khaw-den/dachnikhwamcheuxmanphakhxutsahkrmdeuxnsinghakhm2561?overridemobile=true> (In Thai)
- TMB Analysis. (2018). *Naeonom-Thurakit-Ahan-Some-Nai-Yuk-Online-Khrommueang*. Retrieved May 20, 2018, from https://media.tmbbank.com/uploads/analytics_industry/file/media/523_file_th.pdf?180514014202 (In Thai)
- Wanichbuncha, K. (2011). *Statistical analysis : Statistics for administration and research* (13th ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Witoowinit, W., & Intuluck, W. (2019). The Effect of Integrated Marketing Communication on the Buying Decision of Halal Products View of Different Generation Customers in Bangkok. *Dusit Thani College Journal*, 14(1), 349-363. (In Thai)

การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมกีฬาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน
ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

**THE DEVELOPMENT OF ATHLETIC ACTIVITIES MODEL FOR KIDS
TO PROMOTE FUNDAMENTAL MOVEMENT SKILL
OF ELEMENTARY STUDENTS**

ผกาดี ไวกสิกรรม^{1*}, สาธิน ประจันบาน², ภาณุ กุลลวงศ์³

Pagawadee Waikasikam^{1*}, Sathin Prachanban², Phanu Kusolwong³

^{1*} นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรการศึกษาสุขุบัญญัติ คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดนครนายก 26120 ประเทศไทย

^{1*} Doctoral student, Doctor of Education, Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok Province, 26120, Thailand

² ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดนครนายก 26120 ประเทศไทย

² Assistant Professor Dr., Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok Province, 26120, Thailand

³ อาจารย์ ดร. คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จังหวัดนครนายก 26120 ประเทศไทย

³ Lecturer Dr., Faculty of Physical Education, Srinakharinwirot University, Nakhon Nayok Province, 26120, Thailand

E-mail address (Corresponding author) : *pagawadee_s@yahoo.com

รับบทความ : 14 ธันวาคม 2563 / ปรับแก้ไข : 10 มกราคม 2564 / ตอรับบทความ : 16 กุมภาพันธ์ 2564

Received : 14 December 2020 / Revised : 10 January 2021 / Accepted : 16 February 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.15>

ABSTRACT

The foundation for the development of children's essential skills is the physical development. Therefore, the development of children's athletic activities model to promote fundamental movement skill of elementary students through research and development aimed to 1) study the context and guidelines for athletics activities. A purposive sampling was used to select two schools as case studies, with 8 students target group using a semi-structured interview form that had passed quality validity. Data were collected by interview and analyzed through data synthesis for summarizing overall model, 2) create and develop the model by creating a skill test and a satisfaction assessment with reliability values of 0.76 and 0.80, and 3) evaluate through try-out of the model with 31 students based on a purposive sampling. Skills were tested according to a quasi-experimental research design and satisfaction evaluation, which were analyzed using One-way Repeated ANOVA. Satisfaction analysis was conducted using mean and standard deviation. The research findings indicated that most of children's athletic activities were including the physical education courses. Therefore, a suitable solution that is one of simple activities should be started until various activities completed. The developed athletic activities model contained four components namely: Principle and Rationale, Objectives, Activities and Procedures, and Evaluation. Lastly, after participating in the developed activities, students improved their fundamental movement skills, compared to their skills before joining the activities. Their satisfaction was at the highest level, implying that the developed activities model would be practically utilized to promote fundamental movement skills of students.

Keywords : Athletic activities model for kids, Fundamental movement skills, Elementary students

บทคัดย่อ

พัฒนาการทางร่างกายเป็นรากฐานในการพัฒนาทักษะที่สำคัญสำหรับเด็ก ดังนั้น การพัฒนาารูปแบบกิจกรรมกีฬาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ด้วยการวิจัยและพัฒนาครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทและแนวทางการจัดกิจกรรมกีฬา โดยการคัดเลือกแบบเจาะจงโรงเรียนเป็นกรณีศึกษา จำนวน 2 แห่ง โดยมีกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 8 คน ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วไปเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการสังเคราะห์สรุปภาพรวมของรูปแบบ

2) สร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมกรีฑา โดยการสร้างแบบทดสอบทักษะและแบบประเมินความพึงพอใจที่มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 และ 0.80 และ 3) ศึกษาและประเมินผล โดยการทดลองใช้รูปแบบที่สร้างขึ้นกับกลุ่มตัวอย่างที่เลือกแบบเจาะจง จำนวน 31 คน ทำการทดสอบทักษะตามแบบแผนการวิจัยกึ่งทดลอง และประเมินความพึงพอใจและวิเคราะห์ทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำ และวิเคราะห์ความพึงพอใจโดยใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กในโรงเรียนส่วนใหญ่สอดคล้องต่อการเรียนการสอนรายวิชาพลศึกษา จึงมีแนวทางแก้ไขคือควรใช้กิจกรรมจากรูปแบบที่ง่ายไปสู่รูปแบบที่ยาก ซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น 2) รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กที่พัฒนาขึ้นได้มี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) หลักการและเหตุผล (2) วัตถุประสงค์ (3) กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม (4) การประเมินผล และ 3) นักเรียนมีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานดีกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และมีความพึงพอใจมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมที่สร้างขึ้นเหมาะแก่การนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานสำหรับเด็กนักเรียน

คำสำคัญ : รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก, ทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน, นักเรียนชั้นประถมศึกษา

บทนำ

การพัฒนาประเทศให้มีความมั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน มุ่งองค์ประกอบพื้นฐานที่สำคัญประการหนึ่ง คือการพัฒนาคน ซึ่งได้ปรากฏในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560–2564) ซึ่งระบุถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศไว้ทั้งหมด 10 ยุทธศาสตร์ โดยยุทธศาสตร์ที่ 1 คือ การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพคนมนุษย์ สะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาคนมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง การวางรากฐานการพัฒนาคนมนุษย์ให้มีความสมบูรณ์นั้นควรเริ่มตั้งแต่กลุ่มเด็กที่ต้องพัฒนาให้มีสุขภาพกายและใจที่ดี มีทักษะทางสมอง ทักษะการเรียนรู้ และทักษะชีวิต เพื่อให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ ควบคู่กับการพัฒนาให้เป็นคนดีมีสุขภาพที่ดี (Thai Health Promotion Foundation, 2016, p. 65) สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ที่วางเป้าหมายในการพัฒนาในข้อที่ 3 คือ การพัฒนาคนมนุษย์ให้มีสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดี (United Nations Thailand, 2015, online) นอกจากนี้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กล่าวถึงการพัฒนาคนมนุษย์ไว้ในมาตรา 6 ว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (Ministry of Education, 2013, p. 5) อีกทั้งในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นหลักสูตรแกนกลางของประเทศที่ใช้ในการวางแผนเพื่อพัฒนาผู้เรียน ก็ได้มีการกำหนดจุดหมายของหลักสูตร ไว้ว่าผู้เรียนจะต้องมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี มีสุขนิสัย และรักการออกกำลังกาย (Ministry of Education, 2009, p. 5) จากนโยบายต่าง ๆ ที่ได้กล่าวมานั้น แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมุ่งพัฒนาคุณภาพคนในสังคมไทยให้มีสุขภาพที่ดี มีความพร้อมทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ สังคม และสติปัญญา โดยควรเริ่มพัฒนาตั้งแต่วัยเด็ก

พัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็กถือเป็นพัฒนาการด้านหนึ่งที่สำคัญเพราะเป็นรากฐานในการพัฒนาทักษะด้านอื่น ๆ พัฒนาการทางด้านร่างกายมีการเปลี่ยนแปลงที่ต่อเนื่อง รวดเร็วและเห็นได้เด่นชัดที่สุด เด็กตั้งแต่วัยก่อนเรียนจนถึงวัยระดับชั้นประถมศึกษานั้นมีความกระหายและความต้องการการเคลื่อนไหวเพื่อตอบสนองความต้องการของร่างกายควบคู่ไปกับความอยากรู้อยากลองในความสามารถการเคลื่อนไหวของส่วนต่าง ๆ ของร่างกายตนเอง

เป็นอย่างมาก เมื่อเด็กมีพัฒนาการทางด้านร่างกายที่ดีขึ้นเด็กจะเริ่มสามารถพึ่งพาตนเองได้ สามารถควบคุมร่างกาย และอวัยวะต่าง ๆ ให้ทำงานประสานกันได้อย่างดี ดังนั้นการส่งเสริมพัฒนาการในวัยเด็กจึงเป็นการพัฒนาความสามารถในการช่วยเหลือตัวเองของเด็กให้ดีขึ้นได้ด้วย หากเด็กได้รับการส่งเสริมให้มีการพัฒนาการทางด้านร่างกาย โดยผ่านการปฏิบัติกิจกรรมการเคลื่อนไหวต่าง ๆ จะส่งผลให้เด็กเติบโตขึ้นอย่างมีความสุขและมีคุณภาพ จากการศึกษา พบว่าการเคลื่อนไหวร่างกายนอกจากจะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของเด็กแล้ว ยังช่วยส่งเสริมทักษะทางความคิด พัฒนาการทางสมองและเป็นการส่งเสริมสุขภาพจิต โดยควรให้เด็กได้รับการพัฒนาให้เหมาะสมตามวัย ซึ่งในวัยเด็กนี้ ควรได้รับการพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหวของร่างกาย เพราะการเคลื่อนไหวพื้นฐานนับว่าเป็นสิ่งจำเป็นต่อพัฒนาการของเด็ก การเคลื่อนไหวอย่างมีแบบแผน มีระบบ เป็นไปตามลำดับขั้น เป็นไปตามวัยและความต้องการของการเจริญเติบโต จะช่วยให้การเคลื่อนไหวบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ (McCall & Craft, 2000, p. 3; Peanchob, 2018, pp. 179-180; Ministry of Public Health, 2013, p. 2; Department of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, 2007, pp. 225-227; Pinyoanantapong, 2010, pp. 11-12)

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพเปิดเผยว่า ปัจจุบันกลุ่มเด็กวัยเรียนและวัยรุ่น มีพฤติกรรมเนือยนิ่งนึ่งอยู่กับที่มากขึ้น เช่น การใช้เวลาในห้องเรียนนาน ทั้งในโรงเรียน และโรงเรียนกวดวิชา การเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัวท่ามกลางการจราจรที่ติดขัด การใช้โทรศัพท์มือถือ และอินเทอร์เน็ต โดยผลจากการสำรวจพบว่า เด็กไทยใช้เวลาอยู่กับหน้าจอโทรศัพท์และคอมพิวเตอร์ เฉลี่ยวันละ 3 ชั่วโมง และมีพฤติกรรมเนือยนิ่ง ที่ไม่รวมเวลานอนหลับ มากกว่า 13 ชั่วโมงต่อวัน ส่งผลโดยตรงต่อสุขภาพทางกาย ทั้งน้ำหนักเกิน อ้วน เบาหวาน ความดันโลหิตสูง ไช้มันในเลือดสูง และขาดความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัว เพื่อนฝูง และสังคม โดย พบว่าเด็กวัยเรียนมีกิจกรรมทางกายที่เพียงพอ เพียง 1 ใน 4 เท่านั้น ในขณะที่มีกิจกรรมทางกายไม่เพียงพอมากถึง 3 ใน 4 ของเด็กวัยนี้ (Ministry of Public Health, 2017, p. 5) ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะส่งเสริมให้เด็กในวัยเรียนได้มีกิจกรรมทางกายในระดับที่เหมาะสม ปัจจัยสำคัญที่จะช่วยสนับสนุนให้เด็กมีระดับกิจกรรมทางกายเพิ่มขึ้น คือ การส่งเสริมให้เด็กมีการเคลื่อนไหวร่างกาย ออกกำลังกายและเล่นกีฬาตั้งแต่วัยเด็ก มีเวลาในการทำกิจกรรมกลางแจ้ง ได้รับการสนับสนุนจากพ่อแม่และญาติพี่น้อง มีการเข้าเรียนพลศึกษาเป็นประจำ นอกจากนี้ทุกฝ่ายในโรงเรียนจะต้องร่วมมือกันให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลาง ช่วยส่งเสริม สนับสนุน ตลอดจนสามารถแนะนำผู้เรียนเกี่ยวกับพฤติกรรมอันพึงประสงค์เกี่ยวกับการทำกิจกรรมทางกายของเด็กนักเรียน ให้นักเรียนมีความรู้และทักษะการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬา การดูแลสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย เห็นคุณค่าการเคลื่อนไหว และที่สำคัญควรมุ่งเน้นการมีน้ำใจนักกีฬา การส่งเสริมเหล่านี้ควรเริ่มตั้งแต่วัยเด็ก ซึ่งนักเรียนชั้นประถมศึกษาเป็นวัยหนึ่งที่สำคัญเนื่องจากเป็นวัยที่เป็นพื้นฐานในการเจริญเติบโต

กรีฑาเป็นกิจกรรมทางการกีฬาที่ใช้ทักษะพื้นฐานของการเคลื่อนไหวและเคลื่อนที่ของมนุษย์ซึ่งได้แก่ การเดิน วิ่ง กระโดด ทุ่ม พุ่ง ขว้าง ซึ่งเป็นกีฬาพื้นฐานของการเล่นกีฬาแทบทุกประเภท และเป็นกีฬาพื้นฐานในการสร้างสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ช่วยให้เกิดกล้ามเนื้อสมบูรณ์แข็งแรง ระบบการหายใจดีขึ้น ระบบประสาทดีขึ้น ทำให้มีอารมณ์ร่าเริง แจ่มใส สนุกสนานเพลิดเพลิน นอกจากนี้กรีฑายังเป็นกีฬาหลักที่นิยมเล่นและแข่งขันทั้งในและระหว่างประเทศ รวมถึงเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอนวิชาพลศึกษา (กรีฑา) ในโรงเรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (Department of Physical Education, 2014, pp. 1-10; Sports Authority of Thailand, 2015, p. 1; Panked, 1997, p. 1) สหพันธ์กรีฑานานาชาติ (IAAF) เห็นถึงความสำคัญและประโยชน์ของกรีฑา จึงได้มีการริเริ่มและพัฒนาแนวคิดเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกีฬาสำหรับเด็กและนำไปสู่การจัดกรีฑา

สำหรับเด็กของสหพันธ์กรีฑานานาชาติ (IAF KIDS' ATHLETICS) โดยจุดมุ่งหมายของกิจกรรมดังกล่าว เพื่อสร้างความตื่นตัวในการเล่นกรีฑา เป็นการแข่งขันแบบใหม่และการแข่งขันแบบสร้างสรรค์ ซึ่งจะทำให้เด็กมีโอกาสที่ดีในการรับประโยชน์จากการฝึกกรีฑาทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสำเร็จของตัวเอง (Gozzoli, Simohamed, & El-Hebil, 2006, pp. 6-8) ทั้งนี้ Çalik, Pekel, and Aydos (2018, pp. 1667-1674) มีการศึกษาเกี่ยวกับผลของการออกกำลังกายด้วยกรีฑาสำหรับเด็ก ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเห็นคุณค่าในตนเอง จากการศึกษาพบว่าการออกกำลังกายด้วยกรีฑาสำหรับเด็กส่งผลให้เด็กมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเห็นคุณค่าในตนเองโดยรวมเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ Cillik and Willweber (2018, pp. 455-465) ยังได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของโปรแกรมการออกกำลังกายในกรอบของโครงการกรีฑาสำหรับเด็กของสหพันธ์กรีฑานานาชาติที่มีต่อระดับการประสานงานกันระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อในเด็กอายุ 6-7 ปี จากการศึกษาพบว่าเด็กที่ร่วมในโครงการกรีฑาสำหรับเด็กของสหพันธ์กรีฑานานาชาติ มีระดับความสามารถของการประสานงานกันระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อดีขึ้นเมื่อเทียบกับเด็กที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการ จากผลการศึกษาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากรีฑาเป็นกิจกรรมที่ช่วยให้เด็กเกิดพัฒนาการในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านร่างกาย

จากแนวคิดและหลักการของกรีฑาสำหรับเด็กและประโยชน์ของกรีฑาที่มีต่อเด็ก จึงนำมาสู่ความร่วมมือของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) สมาคมกีฬาแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) กระทรวงศึกษาธิการ ในการจัดทำ “โครงการส่งเสริมกิจกรรมทางกายด้วย กรีฑาสำหรับเด็ก” (Kids' athletics) เพื่อส่งเสริมให้นักเรียนมีสุขภาพที่ดีและมีสมรรถภาพทางกายที่เหมาะสมตามช่วงวัย โดยได้นำหลักการของการจัดกรีฑาสำหรับเด็ก มาประยุกต์ใช้ในการส่งเสริมกิจกรรมทางกายและการออกกำลังกาย ดังนั้น กิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กจึงเป็นกิจกรรมที่มีความเหมาะสมอย่างยิ่งในการนำมาใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหว พัฒนาการทางด้านร่างกายและส่งเสริมสุขภาพของเด็ก (Thai Health Promotion Foundation, 2016, online) ดังนั้น จากสภาพปัญหาและงานวิจัยที่ได้ศึกษาแสดงให้เห็นได้ว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้แก่เด็ก โดยเฉพาะเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา เพราะเป็นการเรียนรู้ขั้นพื้นฐานที่สำคัญ นำไปสู่การมีความรู้ มีทักษะและเห็นคุณค่าการเคลื่อนไหว การออกกำลังกาย และการเล่นกีฬา รวมถึงการดูแลสุขภาพและสมรรถภาพทางกาย ซึ่งกรีฑาเป็นกีฬาพื้นฐานสำคัญในการส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย ช่วยสร้างสมรรถภาพทางด้านร่างกาย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาและพัฒนารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมสุขภาพและทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของเด็ก และเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอนในการนำไปประยุกต์ใช้จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนานักเรียนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทของการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก และแนวทางการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
2. เพื่อสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา
3. เพื่อศึกษาและประเมินผลของรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ประโยชน์การวิจัย

1. ได้รูปแบบกิจกรรมกีฬาสำหรับเด็ก ที่ช่วยส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานให้ดีขึ้น
2. สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบกิจกรรมกีฬาและกิจกรรมทางพลศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวและส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกายให้แก่นักเรียน
3. สามารถนำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมสร้างเสริมทักษะการเคลื่อนไหวและพัฒนาการทางด้านร่างกายให้แก่เด็กนักเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้นำประเด็นแนวคิดการพัฒนารูปแบบของทีศนา แชมมณี (Kammanee, 2018, pp. 220-222) และสุกัญญา งามบรรจง (Ngambunjong, 2016, pp. 96-99) มาวิเคราะห์องค์ประกอบของรูปแบบเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า การกำหนดองค์ประกอบในการสร้างและการพัฒนารูปแบบควรมีองค์ประกอบ คือ 1) หลักการและแนวคิด 2) วัตถุประสงค์ 3) กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และ 4) การวัดและประเมินผล โดยกิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรมของรูปแบบแนวคิดของการจัดกรีฑาสำหรับเด็กของสหพันธ์กรีฑานานาชาติ (International Association of Athletics Federations, 2006, pp. 6-12) ที่ระบุว่าการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ การวิ่งระยะสั้น/ การวิ่ง การกระโดด และการทุ่ม ขว้าง ฟุ่ง ซึ่งแนวคิดการจัดกิจกรรมเกมกรีฑาของคณะกรรมการทางการกีฬาของประเทศออสเตรเลีย (Australian Sports Commission, 2010, pp. 2-8) ระบุว่าควรให้เด็กได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะผ่านการเรียนรู้จากประสบการณ์การเล่นและกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นพื้นฐาน และหลักการมีกิจกรรมทางกายคณะกรรมการพัฒนาแผนการส่งเสริมกิจกรรมทางกาย (Physical Activity Promotion Plan Development Committee. 2018, pp. 15-24) ที่ระบุว่า เด็กและวัยรุ่น (6-17 ปี) ควรมีกิจกรรมทางกายในแต่ละกิจกรรมจะมีลักษณะที่เรียงลำดับจากง่ายไปยาก เป็นไปตามกับทฤษฎีของแฮร์โรว์ (Harrow, 1972 as cited in Kammanee, 2018, pp. 243-247; Aunpia, 2013, pp. 36-38) ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะพิสัยโดยจัดลำดับขั้นพัฒนาการจากซับซ้อนน้อยไปสู่ซับซ้อนมาก 6 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นสะท้อนการเคลื่อนไหว ขั้นที่ 2 ขั้นการเคลื่อนไหวพื้นฐาน ขั้นที่ 3 ขั้นการรับรู้ ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม ขั้นที่ 5 ขั้นทักษะการเคลื่อนไหว ขั้นที่ 6 ขั้นการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมชาติ และแนวทางในการพัฒนาทักษะและประสบการณ์การเคลื่อนไหวร่างกาย สำหรับเด็กประถมศึกษา (Department of Education, Sukhothai Thammathirat Open University, 2007, pp. 225-227) ที่ระบุว่า การจัดกิจกรรมควรเรียงลำดับจากง่ายไปยาก โดยเริ่มจากการเคลื่อนไหวคนเดียว การเคลื่อนไหวกับคู่ และการเคลื่อนไหวเป็นกลุ่ม ทั้งนี้ เด็กมีโอกาสดีในการรับประโยชน์จากการฝึกกรีฑาทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา การมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และความสำเร็จของตัวเอง (International Association of Athletics Federations, 2006, pp. 6-8; Çalik, Pekel, and Aydos, 2018, pp. 1667-1674) โดยนำมาประยุกต์สร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยแสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and development) โดยใช้รูปแบบผสมผสานวิธี (Mixed method research) มีวิธีดำเนินการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 การศึกษาบริบทและแนวทางการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ทบทวนวรรณกรรมด้วยการศึกษาเอกสาร ตำรา หนังสือ วารสาร ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ความหมาย ประโยชน์และความสำคัญของกิจกรรมทางกาย ความสำคัญและประโยชน์ของกิจกรรมทางกายสำหรับเด็ก ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการทำกิจกรรมทางกายสำหรับเด็ก ความสำคัญและความหมาย ประวัติความเป็นมา ประโยชน์และประเภทของกรีฑา หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก แนวคิด ทฤษฎี ความหมายของพัฒนาการด้านร่างกายของเด็ก การส่งเสริมและลักษณะพัฒนาการทางด้านร่างกายของเด็ก แนวคิด ทฤษฎี ความหมาย ประเภท ความสำคัญและประโยชน์ของทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ความสำคัญและประโยชน์ของทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานสำหรับเด็ก

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน โดยคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นกรณีศึกษา จำนวน 2 แห่ง จากนั้นนัดหมายสัมภาษณ์ผู้บริหารโรงเรียน โรงเรียนละ 1 คน รวม 2 คน ผู้สอนรายวิชาพลศึกษา โรงเรียนละ 1 คน รวม 2 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โรงเรียนละ 4 คน แบ่งเป็น นักเรียนชาย 2 คน นักเรียนหญิง 2 คน รวม 8 คน เพื่อจัดการสัมภาษณ์กลุ่ม (Group interview) และสัมภาษณ์เพื่อศึกษาบริบทและวิเคราะห์ความต้องการเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก

ขั้นตอนที่ 3 สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับแนวทางในการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา จำนวน 5 คน เพื่อศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มุ่งหวังหรือที่ควรจะเป็น

ขั้นตอนที่ 4 สังเคราะห์องค์ประกอบและแนวทางการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยนำข้อมูลที่ได้จากขั้นตอนที่ 1-3 มาสังเคราะห์

(Synthesis) และสรุปเป็นภาพรวมของสภาพ ปัญหา ความต้องการความจำเป็น และแนวทางเพื่อนำไปสู่การสร้างรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ระยะที่ 2 การสร้างและพัฒนารูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 นำผลการสังเคราะห์รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กพื้นฐานจากการวิจัยระยะที่ 1 มาใช้ร่างรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา และสร้างเครื่องมือในการศึกษาผลการใช้รูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็ก ประกอบด้วย แบบทดสอบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา และแบบประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ขั้นตอนที่ 2 ตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบและเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ได้ค่าอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 ตรวจสอบประเมินความถูกต้องและความเหมาะสมของรูปแบบ จากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือครูจากโรงเรียนที่จะศึกษาทดลองใช้รูปแบบครูจากโรงเรียนที่จะศึกษาทดลองใช้รูปแบบ จำนวน 2 คน วิเคราะห์ข้อมูลโดยนำผลไปพิจารณาจากค่ามัธยฐาน (Md.) และมีค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (IQR) ของคะแนนความถูกต้องและความเหมาะสมได้ค่า Md. อยู่ระหว่าง 4.50-5.00 และค่า IQR อยู่ระหว่าง 0.00-1.00 ตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลด้านความเป็นปรนัยโดยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson correlation) และด้านความเชื่อมั่น (Reliability) วิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) โดยนำไปทดลองใช้กับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบในระยะที่ 3 จำนวน 30 คน โดยให้ครูผู้สอนรายวิชาพลศึกษา จำนวน 2 คนเป็นผู้ประเมิน ซึ่งแบบทดสอบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับประถมศึกษา มีค่าค่าความเป็นปรนัย อยู่ระหว่าง 0.80-0.92 และค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.76 ส่วนแบบประเมินความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 และค่าความเป็นปรนัยเท่ากับ 0.83

ขั้นตอนที่ 3 ทดลองนำร่อง (Pilot study) รูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา กับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 10 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างในการทดลองใช้รูปแบบในระยะที่ 3

ระยะที่ 3 การทดลองใช้และประเมินผลของรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน ได้แก่

ขั้นตอนที่ 1 ทดลองใช้และศึกษาผลของรูปแบบการจัดกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษา คือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในโรงเรียนเสนานิคม จำนวน 31 คน ได้มาโดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) ใช้แบบแผนการวิจัยกึ่งการทดลอง (Quasi-experimental design) แบบอนุกรมเวลากลุ่มเดียว (One group time series design) โดยใช้ระยะเวลาในการทดลองจำนวน 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 50-60 นาที

ขั้นตอนที่ 2 ประเมินรูปแบบกิจกรรมการศึกษาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยทดสอบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

ที่เข้าร่วมโครงการวิจัย ในสัปดาห์ที่เริ่มต้นการเข้าร่วมกิจกรรม สัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 ของการเข้าร่วมกิจกรรม และภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมในสัปดาห์ที่ 8 ให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย และครูที่เกี่ยวข้อง ประเมินความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก วิเคราะห์ข้อมูลทักษะการเคลื่อนไหว ชั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียวชนิดวัดซ้ำ (One way ANOVA with repeated measures) กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 และวิเคราะห์ความพึงพอใจที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กหลังใช้รูปแบบจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กโดยใช้ค่าเฉลี่ย สัญลักษณ์คือ $\bar{X}$ และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัญลักษณ์คือ S.D.

ขั้นตอนที่ 3 ปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวชั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา โดยวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวชั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในขั้นตอนที่ 2 และนำมาปรับปรุงรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวชั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ให้มีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้ในโรงเรียนอื่น ๆ

โครงการวิจัยนี้ได้รับการรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมสำหรับพิจารณาโครงการวิจัยที่ทำในมนุษย์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ หมายเลขรับรอง SWUEC-G-048/2562 วันที่ให้การรับรอง 1 กรกฎาคม 2562

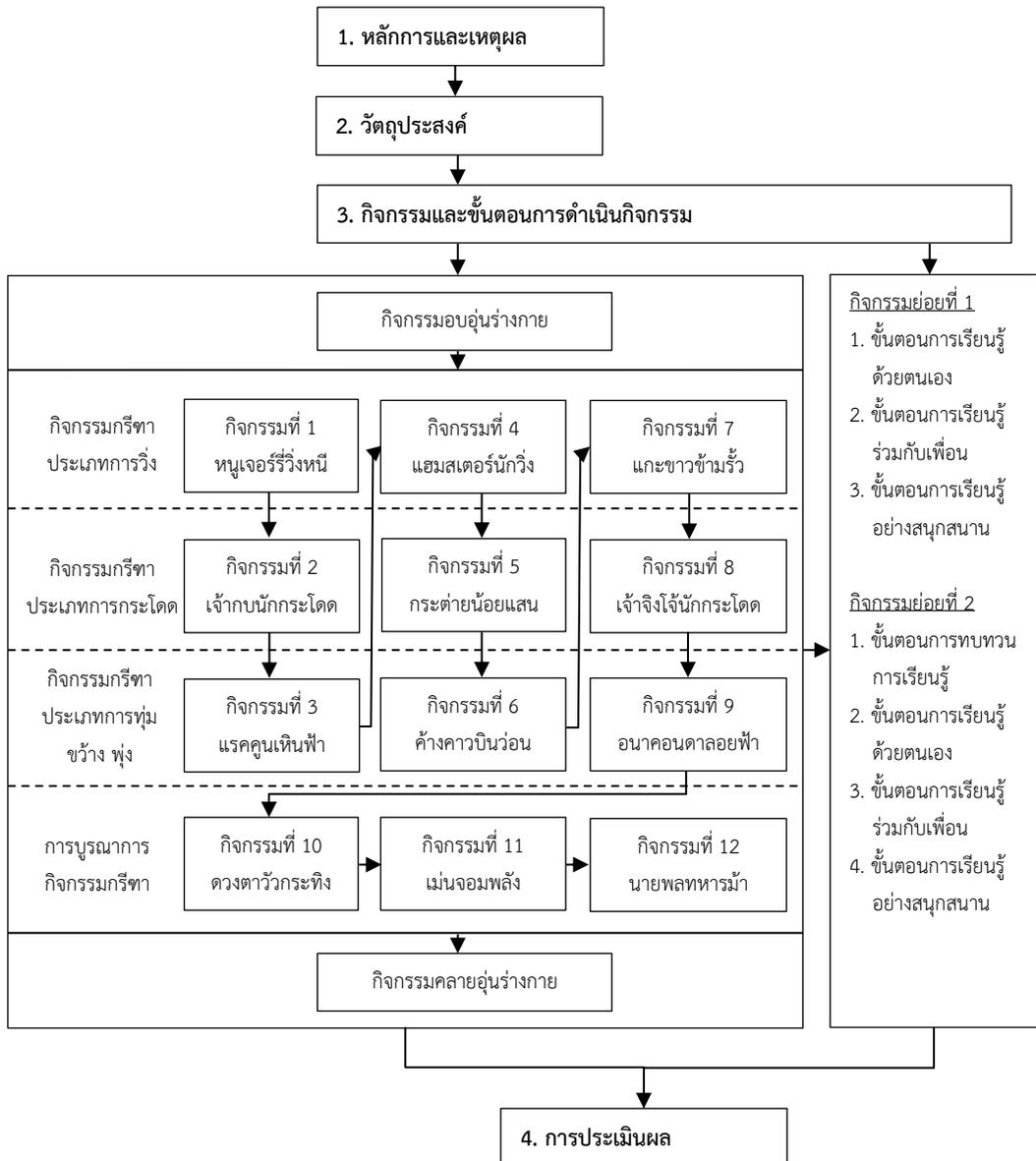
ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาบริบทของการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า กิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กที่จัดอยู่ในปัจจุบันเป็นลักษณะของการสอดแทรกในการสอนในรายวิชาพลศึกษา เช่น การวิ่ง การกระโดด การวิ่งเปี้ยว กิจกรรมแบบผลัด เป็นต้น ระยะเวลาในการทำกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กน้อยเกินไป เนื่องจากการเป็นการสอดแทรกกิจกรรมในการเรียนการสอนซึ่งมีระยะเวลาเพียง 50-60 นาทีต่อสัปดาห์ ความต้องการให้เพิ่มระยะเวลาให้มากขึ้น สถานที่มีพื้นที่จำกัด สนามกีฬามีขนาดที่ไม่ได้มาตรฐาน อุปสรรคในการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กไม่ใช่อุปสรรคกรีฑาโดยตรง และมีไม่เพียงพอต่อจำนวนและความต้องการของนักเรียน จำเป็นต้องมีการบริหารจัดการในการใช้ให้เหมาะสมและมีการนำอุปกรณ์อื่นมาดัดแปลงเพื่อใช้เป็นสื่อการเรียนรู้ทดแทน เช่น ดัดแปลงท่อพีวีซีเป็นรั้ว เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีประเด็นอื่น ๆ ที่น่าสนใจ คือ นักเรียนบางส่วนมีปัญหาเกี่ยวกับการเคลื่อนไหว

สำหรับผลการศึกษาแนวทางการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่าการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาควรจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับการเจริญเติบโตและพัฒนาการของผู้เรียน ควรเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมเรื่องการเคลื่อนไหวพื้นฐานและสุขภาพ โดยใช้กิจกรรมจากรูปแบบง่ายไปสู่รูปแบบที่ยาก ซับซ้อนและหลากหลายยิ่งขึ้น มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ทั้งด้านพุทธิพิสัย ทักษะพิสัย จิตพิสัย คุณลักษณะที่พึงประสงค์ และสมรรถภาพทางกาย ลักษณะของกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กควรแบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 กิจกรรมหลัก ได้แก่ กิจกรรมการวิ่ง กิจกรรมการกระโดด และกิจกรรมการพุ่มพุงขว้าง ควรเป็นกิจกรรมที่มีการเคลื่อนไหวแบบอยู่กับที่ การเคลื่อนไหวแบบเคลื่อนที่ และการเคลื่อนไหวแบบประกอบอุปกรณ์ ขั้นตอนในการจัดกิจกรรมควรแบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นตอนการอบอุ่นร่างกาย (Warm up) ขั้นตอนการออกกำลังกายหรือการฝึก (Work out) และขั้นตอนการคลายอุ่น (Cool down) ควรเป็นกิจกรรมที่สนุกสนาน มีการสอดแทรกเกมและการแข่งขันในการทำกิจกรรม ระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เด็กอย่างน้อย 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละอย่างน้อย 3 วัน วันละ 30-60 นาที อุปกรณ์ที่นำมาใช้ในการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กควรเป็นอุปกรณ์

ที่มีขนาดเหมาะสมกับเด็ก มีน้ำหนักเบา สามารถใช้ได้ง่าย และสามารถประยุกต์จากอุปกรณ์ใกล้เคียงอื่นได้
 ควรเน้นเรื่องความปลอดภัย มีความยืดหยุ่น และควรมีสีสันสดใสดึงดูดความสนใจของเด็ก นอกจากนี้ในด้านการประเมินผล
 ควรมีเครื่องมือที่มีลักษณะเป็นแบบประเมินค่า (Rating scale) หรือเกณฑ์การให้คะแนน (Scoring rubric)

2. ผลการสร้างและพัฒนาารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งสามารถแสดงได้ดังภาพ 2

ภาพ 2 รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

จากภาพ 2 อธิบายรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน
 ของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ประกอบด้วย 4 องค์ประกอบได้แก่ 1) หลักการและเหตุผล 2) วัตถุประสงค์

3) กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และ 4) การประเมินผล โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยกิจกรรมกรีฑา 3 กิจกรรมหลัก คือ การวิ่ง การกระโดด และการพุ่ม ขว้าง ฟุ่ง ซึ่งมีกิจกรรมทั้งหมด 12 กิจกรรม ได้แก่ 1) กิจกรรมหนูเจอร์รี่วิ่งหนีทอม 2) กิจกรรมเจ้ากบนักกระโดด 3) กิจกรรมแรคคูนเห็นฟ้า 4) กิจกรรมแฮมสเตอร์นักวิ่ง 5) กิจกรรมกระต่ายน้อยแสนซน 6) กิจกรรมค้างคาวบินว่อน 7) กิจกรรมแกะขาวข้ามรั้ว 8) กิจกรรมเจ้าจิ้งจอกนักกระโดด 9) กิจกรรมอนาคอนดาลอยฟ้า 10) กิจกรรมดวงดาววิหคระทิง 11) กิจกรรมเม่นจอมพลัง และ 12) กิจกรรมนายพลทหารม้า ใช้ระยะเวลาในการทำกิจกรรมทั้งหมด 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 3 วัน วันละ 60 นาที ในแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย โดยกิจกรรมย่อยที่ 1 จะประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และ 3) ขั้นตอนการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ในส่วนของกิจกรรมย่อยที่ 2 จะประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ 1) ขั้นตอนการทบทวนการเรียนรู้ 2) ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง 3) ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และ 4) ขั้นตอนการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน การจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาแต่ครั้งจะประกอบด้วย 3 กิจกรรมย่อย ได้แก่ 1) กิจกรรมอบอุ่นร่างกาย 2) กิจกรรมกรีฑา 3) กิจกรรมคลายอบอุ่นร่างกาย โดยในแต่ละกิจกรรมมีรายละเอียดของวัตถุประสงค์/ทักษะที่พัฒนา สถานที่ สื่อและอุปกรณ์ ขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม รวมถึงประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับในแต่ละกิจกรรม ทั้งนี้ รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา ยังมีการประเมินผลที่ชัดเจนอีกด้วย

สำหรับผลการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า มีค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา อยู่ระหว่าง 0.80-1.00 มีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ใช้ได้ มีค่ามัธยฐานของความถูกต้องและความเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด คือ มีค่ามัธยฐานมากกว่า 3.50 ทุกรายการประเมิน ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ไม่เกิน 1.50 และมีความถูกต้องและเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ผลการศึกษาและประเมินผลรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีดังนี้

การทดสอบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กมีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน พบว่า ทักษะการเดิน ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.94 (S.D.=0.89) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.68 (S.D.=0.48) ทักษะการวิ่ง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 (S.D.=0.81) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.81 (S.D.=0.40) ทักษะการกระโดด ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.84 (S.D.=0.69) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.48 (S.D.=0.51) ทักษะการพุ่ม ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.32 (S.D.=1.01) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.39 (S.D.=0.72) ทักษะการขว้าง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.32 (S.D.=0.79) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.19 (S.D.=0.54) และทักษะการฟุ่ง ก่อนเข้าร่วมกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.97 (S.D.=0.66) และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ ค่าเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 4.35 (S.D.=0.55) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตาราง 1 การเปรียบเทียบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา

แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
ทักษะการเดิน	9.87	2.05	4.82	15.90	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	18.63	61.48	0.30		
ทักษะการวิ่ง	32.35	2.10	15.42	50.01	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	19.40	62.95	0.31		
ทักษะการกระโดด	44.71	3	14.90	82.337	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	16.290	90	.181		
ทักษะการทุ่ม	18.48	2.25	8.23	24.09	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	23.01	67.39	.342		
ทักษะการขว้าง	55.13	3	18.38	75.62	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	21.87	65.06	.336		
ทักษะการพุ่ง	34.13	3	11.38	42.89	<0.01*
ความคลาดเคลื่อน	23.87	90	.27		

* p<0.05

จากตาราง 1 พบว่า คะแนนเฉลี่ยการทดสอบทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานก่อนเข้าร่วมกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กภายหลังการเข้าร่วมกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กในสัปดาห์ที่ 4 สัปดาห์ที่ 6 และสัปดาห์ที่ 8 มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จึงทำการเปรียบเทียบเป็นรายคู่พบว่าหลังการเข้าร่วมกิจกรรม 8 สัปดาห์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ทั้งการเดิน การวิ่ง การกระโดด การทุ่ม การขว้าง และการพุ่งดีกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม หลังเข้าร่วมกิจกรรม 4 สัปดาห์และ 6 สัปดาห์ ขณะที่หลังการเข้าร่วมกิจกรรม 6 สัปดาห์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานดีกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม และหลังเข้าร่วมกิจกรรม 4 สัปดาห์ นอกจากนี้หลังการเข้าร่วมกิจกรรม 4 สัปดาห์ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานดีกว่าก่อนเข้าร่วมกิจกรรม กล่าวคือ นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน ทั้งการเดิน การวิ่ง การกระโดด การทุ่ม การขว้างและการพุ่งดีขึ้นตามลำดับ

การประเมินความพึงพอใจของครูผู้สอนพลศึกษาที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา พบว่า ภาพรวมมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.80$, $S.D.=0.41$) ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัยที่มีต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมโครงการวิจัย พบว่า ส่วนใหญ่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในช่วง 4.50-5.00 และมีหนึ่งรายการที่มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก คือ สถานที่และอุปกรณ์มีเพียงพอ โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.32

อภิปรายผล

รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่ผู้วิจัยสร้างและพัฒนาขึ้นประกอบด้วยองค์ประกอบเกี่ยวกับหลักการและเหตุผล วัตถุประสงค์ กิจกรรมและขั้นตอนการดำเนินกิจกรรม และการประเมินผล สอดคล้องกับทิตานา แคมมณี (Kammanee, 2018, pp. 220-222) ที่อธิบายว่ารูปแบบจำเป็นต้องมีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ปรัชญา ทฤษฎี หลักการ แนวคิด หรือความเชื่อที่เป็นพื้นฐานหรือเป็นหลักของรูปแบบนั้น ๆ วัตถุประสงค์ของรูปแบบ กระบวนการของรูปแบบ

ที่บรรยายอธิบายสภาพหรือลักษณะของการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับหลักการที่ยึดถือ และผลที่ได้รับจากการทำกิจกรรมตามรูปแบบ โดยรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาประกอบด้วยกิจกรรมกรีฑา 3 กิจกรรมหลัก คือ การวิ่ง การกระโดด และการทุ่ม ขว้าง ฟุ่ง โดยมีกิจกรรมหนูเจอร์รี่วิ่งหนีทอม กิจกรรมเจ้ากบนักกระโดด กิจกรรมแรคคูนเห็นฟ้า กิจกรรมแฮมสเตอร์นักวิ่งทวน กิจกรรมกระต่ายน้อยแสนซน กิจกรรมค่างควาบินว่อน กิจกรรมแกะขาวข้ามรั้ว กิจกรรมเจ้าจิ้งจอกนักกระโดด กิจกรรมอนาคอนดาลอยฟ้า กิจกรรมดวงดาววัฏกระต๊อง กิจกรรมเม่นจอมพลัง และกิจกรรมนายพลทหารม้า ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดการจัดกรีฑาสำหรับเด็กของสหพันธ์กรีฑานานาชาติ (Gozzoli, Simohamed, & El-Hebil, 2006, pp. 6-11) ที่ได้จัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กโดยมีจุดมุ่งหมายในการสร้างความตื่นตัวในการเล่นกรีฑาเป็นการจัดกิจกรรมกรีฑาในรูปแบบใหม่และสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้เด็กมีโอกาสที่ดีในการรับประโยชน์จากการฝึกกรีฑาทั้งในด้านสุขภาพ การศึกษา และความสำเร็จของตัวเอง โดยสหพันธ์กรีฑานานาชาติได้เสนอแนะให้มีการจัดกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กโดยแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ๆ ได้แก่ การวิ่งระยะสั้น/การวิ่ง การกระโดด และการทุ่ม ขว้าง ฟุ่ง ในแต่ละกิจกรรมจะแบ่งออกเป็น 2 กิจกรรมย่อย โดยกิจกรรมย่อยที่ 1 จะประกอบด้วย ขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 3 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และขั้นตอนการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ในส่วนของกิจกรรมย่อยที่ 2 จะประกอบด้วยขั้นตอนในการดำเนินกิจกรรมทั้งหมด 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนการทบทวนการเรียนรู้ ขั้นตอนการเรียนรู้ด้วยตนเอง ขั้นตอนการเรียนรู้ร่วมกับเพื่อน และขั้นตอนการเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ซึ่งมีลักษณะที่เรียงลำดับจากง่ายไปยาก เป็นไปตามกับทฤษฎีของ Harrow ปี ค.ศ. 1972 ที่ถูกนำมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนด้านทักษะพิสัยโดยจัดลำดับขั้นพัฒนาการจากซับซ้อนน้อยไปสู่ซับซ้อนมาก 6 ขั้น ประกอบด้วย ขั้นที่ 1 ขั้นสะท้อนการเคลื่อนไหว เริ่มจากการให้ผู้เรียนสังเกตการณ์เกี่ยวกับการกระทำในเรื่องที่ต้องการให้ผู้เรียนสามารถทำงานนั้นได้ ผู้เรียนจะสามารถรับรู้หรือสังเกตรายละเอียดต่าง ๆ ได้ ขั้นที่ 2 ขั้นการเคลื่อนไหวพื้นฐาน เมื่อผู้เรียนได้เห็นและสามารถบอกขั้นตอนของการกระทำที่ต้องการเรียนได้แล้ว ผู้เรียนสามารถลงมือทำตามคำแนะนำของผู้สอน ผู้เรียนจะได้รับประสบการณ์ในการลงมือทำงานและค้นพบปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงาน ขั้นที่ 3 ขั้นการรับรู้ เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะต้องฝึกฝนทักษะจนสามารถกระทำสิ่งนั้นได้ ขั้นที่ 4 ขั้นการปฏิบัติกิจกรรม เป็นขั้นที่ผู้เรียนจะมีโอกาสฝึกฝนทักษะเพิ่มมากขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ที่หลากหลายได้จนกระทั่งมีความสามารถในการปฏิบัติผลงานได้อย่างคล่องแคล่ว รวดเร็ว ราบรื่น และมั่นใจ ขั้นที่ 5 ขั้นทักษะการเคลื่อนไหว เป็นขั้นของการประยุกต์ใช้ทักษะอย่างง่าย และมีการประยุกต์ความซับซ้อนของการทำงานเป็นทักษะในการปฏิบัติงาน ขั้นที่ 6 ขั้นการปฏิบัติงานอย่างเป็นธรรมชาติ เป็นการแสดงออกและสื่อสารให้เห็นถึงวิธีการทำงานได้อย่างธรรมชาติ แสดงให้เห็นถึงความซาบซึ้งในเรื่องเกี่ยวกับความงามทางสุนทรียะและแสดงให้เห็นถึงความคิดสร้างสรรค์ (Kammanee, 2018, pp. 243-247; Aunpia, 2013, pp. 36-38) ทั้งนี้ จากการตรวจสอบคุณภาพของรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาพบว่า รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กๆ มีคุณภาพสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด โดยผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นว่ารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก มีคุณภาพด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ อยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้ได้ และมีคุณภาพด้านความถูกต้องและความเหมาะสมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด อยู่ในระดับมากที่สุด

สำหรับการทดลองใช้รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษานั้น พบว่า นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่เข้าร่วมกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กมีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานดีขึ้น แสดงให้เห็นว่าการเข้าร่วมกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก ส่งผลให้นักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาที่มีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานดีขึ้น สอดคล้องกับคณะกรรมการการศึกษาของประเทศไทยของประเทศไทย

(Australian Sports Commission, 2010, pp. 2-7) ที่กล่าวถึงโปรแกรมกิจกรรมเกมกีฬาว่า เด็กควรได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับพื้นฐานของกรีฑาในรูปแบบที่หลากหลาย กีฬากรีฑาเป็นการรวมทักษะการเคลื่อนไหวที่จำเป็นและเป็นพื้นฐานของการวิ่ง การกระโดด และการขว้าง ซึ่งโปรแกรมกิจกรรมเกมกีฬาออกแบบมาเพื่อให้ผู้เข้าร่วมมีโอกาสพัฒนาทักษะผ่านกิจกรรมการเล่นและการเรียนรู้เชิงประสบการณ์โดยเน้นให้ผู้เข้าร่วมได้มีส่วนร่วมมากที่สุด ในส่วนของการประเมินความพึงพอใจที่พบว่า ครูผู้สอนมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กมากที่สุด และนักเรียนที่ได้เข้าร่วมกิจกรรมมีความพึงพอใจต่อรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กมากที่สุด สะท้อนให้เห็นว่ารูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาเหมาะสมแก่การนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้แก่เด็กเพื่อช่วยส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ครูผู้สอนรายวิชาพลศึกษาสามารถนำกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาไปประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ในรายวิชาพลศึกษา เพื่อช่วยส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น โดยควรคำนึงถึงระยะเวลาในการจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับชั่วโมงเรียน และควรคำนึงถึงสิ่งสนับสนุนการเรียนรู้ เช่น อาคาร สถานที่ และอุปกรณ์ เป็นต้น
2. ควรมีการเผยแพร่รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กเพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาในวงกว้าง เพื่อให้ผู้ที่สนใจสามารถนำรูปแบบที่พัฒนาขึ้นนี้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมเพื่อให้นักกลุ่มเป้าหมายมีทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐานที่ดีขึ้น ส่งผลให้การเคลื่อนไหวร่างกาย การออกกำลังกายเล่นกีฬา และการประกอบกิจกรรมทางกายต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเพิ่มเติมในการขยายผลของรูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก เช่น การศึกษาและพัฒนา รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็กโดยเน้นการมีส่วนร่วมของโรงเรียน ครอบครัว และชุมชน
2. ควรมีการวิจัยและพัฒนาในลักษณะพัฒนานวัตกรรมโดยประยุกต์รูปแบบกิจกรรมกรีฑาสำหรับเด็ก เพื่อส่งเสริมทักษะการเคลื่อนไหวขั้นพื้นฐาน เช่น การวิจัยและพัฒนาโปรแกรมประยุกต์ให้นักกลุ่มเป้าหมายสามารถเรียนรู้ออนไลน์ได้ เป็นต้น

เอกสารอ้างอิง

- Aunpia, S. (2013). *Effects of Art Activities Management towards Harrow's Theory on Abilities of Clay Modeling of Children Aged 9-11 Years Old*. Thesis, Master of Education Program in Art Education, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Australian Sports Commission. (2010). *Athletics Play*. Australia : Australian Sports Commission publications.
- Çalik, S. U., Pekel, H. A., & Aydos, L. (2018). A Study of Effects of Kids' Athletics Exercises on Academic Achievement and Self-esteem. *Universal Journal of Educational Research*, 6(8), 1667-1674.
- Department of Education, Sukhothai Thammathirat Open University. (2007). *A collection of subjects, basic skills and experience for elementary school children* (2nd ed.). Nonthaburi : Sukhothai Thammathirat Open University. (In Thai)

- Department of Physical Education. (2014). *Athletics Trainer Guide T-Certificate*. Bangkok : War Veterans Organization Thai Printing. (In Thai)
- Gozzoli, C. H., Simohamed, J., & El-Hebil, A. (2006). IAAF Kids' Athletics a team event for children. *International Association of Athletics Federations*. Monaco : IAAF.
- Cillik, I., & Willweber, T. (2018). Influence of an exercise programme on level of coordination in children aged 6 to 7. *Journal of human sport & exercise*, 13(2), 455-465.
- Kammanee, T. (2018). *Teaching science : Knowledge base for effective learning process* (22nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House. (In Thai)
- McCall, R. M., & Craft, D. H. (2000). *Moving with a purpose: developing programs for preschoolers of all abilities*. Champaign, IL : Human Kinetics.
- Ministry of Education. (2009). *Basic Education Core Curriculum B.E. 2551 (A.D. 2008)*. Bangkok : Office of the Basic Education Commission, Ministry of Education. (In Thai)
- Ministry of Education. (2013). *National Education Act B.E. 2542 (1999) and Amendments Second National Education Act .B.E. 2545 (2002)*. Bangkok : Kurusapa Printing Ladphrao. (In Thai)
- Ministry of Public Health. (2013). *Thai developmental skills inventory for children*. Bangkok : Bureau of Health Promotion : Department of Health, Ministry of Public Health. (In Thai)
- Ministry of Public Health. (2017). *Recommendations for promoting physical activity, reducing sedentary behavior and sleep for school age and teenagers (6-17 years)*. Nonthaburi : Division Of Physical Activity And Health. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2016). *The twelfth National Economic and Social Development Plan (2017-2021)*. Bangkok : Office of the National Economic and Social Development Council. (In Thai)
- Panked, C. (1997). *Introduction to track and field coaching*. Bangkok : Odian Store. (In Thai)
- Peanchob, W. (2018). *A collection of articles on philosophy, principles, teaching methods, and measurement for evaluation in physical education* (2nd ed.). Bangkok : Chulalongkorn University Printing House.(In Thai)
- Pinyoanantapong, S. (2010). *The new trends of measure and evaluate : Early childhood* (3rd ed.). Bangkok : Dok Ya Wichakan. (In Thai)
- Sports Authority of Thailand. (2015). *Athletics Trainer Guide*. Bangkok : Sports Academic Division, Sports Authority of Thailand. (In Thai)
- Thai Health Promotion Foundation. (2016). *ThaiHealth organizes a "Athletics for Kids" competition to reduce stagnation*. Retrieved August 2, 2019, from <https://www.thaihealth.or.th/Content/32175.html> (In Thai)
- United Nations Thailand. (2015). *Thailand Sustainable Development Goals*. Retrieved August 2, 2019, from <https://www.un.or.th/globalgoals/th/the-goals/> (In Thai)

อิทธิพลของการบริหารจัดการธุรกิจและกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในจังหวัดนครราชสีมา

MANAGEMENT OF COMMUNITY BUSINESS AND BUSINESS MANAGEMENT
STRATEGY AFFECTS OPERATIONS OF COMMUNITY BUSINESS
IN NAKHON RATCHASIMA PROVINCE

ปริษา ชาตวานิชกุล^{1*}, สุชีรา ธนาวุฒิ², สุธาสินี โพธิ์ชาธาร³

Parisa Chatwanichul^{1*}, Suchira Thanawut², Suthasinee Phochathan³

¹นิสิตปริญญาเอก หลักสูตรบริหารธุรกิจดุษฎีบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

¹Doctoral student, Doctor of Business Administration Program, Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 ประเทศไทย

^{2,3}Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand
E-mail address (Corresponding author) : *nichkul-app@hotmail.com

รับบทความ : 20 กันยายน 2564 / ปรับแก้ไข : 13 ธันวาคม 2564 / ตอรับบทความ : 30 ธันวาคม 2564

Received : 20 September 2021 / Revised : 13 December 2021 / Accepted : 30 December 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.16>

ABSTRACT

Factors of introduction to management and business strategies may promote to community businesses self-reliant and continue steadily. It is necessary to study the relevant influences leading to the level of priority, examine the consistency check options and the relationship of the causal factor model to the performance of community businesses in Nakhon Ratchasima Province. This study uses a quantitative research method by determining the appropriate sample size of 304 cases. Multi-stage sampling was the comparison of the rule of three in arithmetic. The research tools were five rating scale questionnaires with reliability in the range of 0.701-0.898. Visiting the area, research data was collected and analyzed with basic statistics were mean and standard deviation. Data were inferential statistics of the Increment, Assessment of Model Fit with AMOS program, Regression Coefficient to test the hypothesis by analyzing the t-test. The results showed that all variables of importance were at a high level in the first term of community business management. All independent variables were correlated between 0.477-0.770 with statistical significance at the 0.01 level. For the structural equation model, it was consistent with the empirical data according to the established criteria. Community Business and Business Management strategy that affects operations of Community Business can forecast operating results in a positive direction both directly and indirectly. However, the development of the management process, production, marketing, finance, and capital will lead to international standards and ready to compete with potentiality sustainability.

Keywords : Community business management, Community business strategy, Community business performance

บทคัดย่อ

การนำปัจจัยการบริหารจัดการและกลยุทธ์ทางธุรกิจมาช่วยส่งเสริมให้ธุรกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองและดำเนินต่อไปอย่างมั่นคงยั่งยืนได้นั้น จำเป็นต้องทำการศึกษาอิทธิพลที่เกี่ยวข้อง จึงนำมาสู่การศึกษาระดับความสำคัญ การตรวจสอบความสอดคล้อง และความสัมพันธ์เชิงสาเหตุ ของแบบจำลองเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนในจังหวัดนครราชสีมา เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม จำนวน 304 ราย ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือการวิจัยคือแบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง 0.701-0.898 นำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการลงพื้นที่โดยผู้วิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาสถิติค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมานเพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r) ตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน และการทดสอบสมมติฐาน

ใช้สถิติทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้านของความสำคัญอยู่ในระดับมาก โดยมีด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนอยู่ในระดับมากเป็นอันดับที่หนึ่ง ตัวแปรอิสระทุกคู่มีความสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.477-0.770 สำหรับโมเดลสมการโครงสร้างมีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ ซึ่งการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชนส่งผลให้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนเป็นไปในทิศทางบวก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ทั้งนี้การพัฒนาตามกระบวนการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด การเงินและทุน จะสามารถนำไปสู่ความเป็นมาตรฐานระดับสากลและพร้อมต่อการแข่งขันอย่างมีศักยภาพอย่างยิ่ง

คำสำคัญ : การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน, กลยุทธ์ธุรกิจชุมชน, ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยในเอเชียได้มีการนำยุทธศาสตร์ทางวัฒนธรรมของประเทศมาใช้เป็นรากฐานในการสร้างความเจริญให้กับประเทศ เพื่อพัฒนาประเทศในการส่งเสริมอนุรักษ์ขนบธรรมเนียมของตนเอง ยกตัวอย่างเช่น ประเทศญี่ปุ่นได้นำเอาผลิตภัณฑ์ในท้องถิ่น ภูมิปัญญามาเรียนรู้และพัฒนา โดยเริ่มต้นใช้โครงการ OVOP (One village, one product) นำมาพัฒนากระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์ หรือสินค้าที่จะขาย พัฒนากระบวนการเรียนรู้ของชุมชน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าเกษตร สร้างเงินสร้างรายได้ให้คนในชุมชน (Isranews Agency, 2012, online) พัฒนามาจากความได้เปรียบทางวัฒนธรรมของประเทศที่มีเหนือคู่แข่ง อุตสาหกรรมเหล่านี้เรียกได้ว่าเป็นอุตสาหกรรมที่เพิ่มมูลค่า (Value Creative Industry) หรือเป็นอุตสาหกรรมที่ดึงศักยภาพของตัวเองออกมาใช้เป็นพลังขับเคลื่อน โดยนำเอาทรัพยากรในประเทศ ทักษะ มีมือของบุคลากร ภูมิปัญญา หรือคุณค่าทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์โดดเด่น มาผสมผสานกับเทคโนโลยีขั้นสูงเพื่อผลิตเป็นสินค้า และบริการออกไปทำรายได้ในตลาดโลก (Department of Industrial Promotion, 2018, p. 11) สำหรับประเทศไทยมีทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ หากมีการบริหารจัดการที่ดีย่อมสร้างความเจริญให้กับประเทศผ่านวัฒนธรรมได้ (Kamonwet, 2016, p. 23)

โครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์สู่ความสำเร็จ อยู่ภายใต้แนวคิดการเชื่อมโยงท้องถิ่นสู่โลก (Local links global reaches) คือ ทำอย่างไรจะทำให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่นที่มีความโดดเด่นจากชุมชนต่าง ๆ ออกไปสู่ตลาดโดยเฉพาะตลาดสากลที่เต็มไปด้วยการแข่งขัน และเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ซึ่งหนึ่งในยุทธศาสตร์หลักที่นำมาใช้ ได้แก่การกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐาน (Quality & standard) อย่างจริงจังต่อเนื่องด้วยการนำผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่นจากทั่วประเทศ เข้าสู่กระบวนการคัดกรอง และแยกแยะ (Classification) คุณภาพด้วยยุทธศาสตร์การคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP product champion) ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์ด้านคุณภาพ ความเป็นมาตรฐานให้สามารถส่งออกสู่ตลาดโลก เพื่อเสริมสร้างรายได้ และสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน เพื่อจัดระดับผลิตภัณฑ์ที่จะนำไปสู่การพัฒนาและจัดทำฐานข้อมูลผลิตภัณฑ์ เพื่อใช้เป็นเป้าหมายสนับสนุน/ส่งเสริมการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในปีต่อ ๆ ไป พัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีจุดอ่อน กระตุ้นให้เกิดกระบวนการมีส่วนร่วมของเยาวชนประชาชน และชุมชนในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ โดยกรอบการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ ได้แก่ สามารถส่งออกได้ (Exportable) มีความแกร่งของตราสินค้า (Brand equity) สามารถผลิตอย่างต่อเนื่องคุณภาพคงเดิม (Continuous & consistent) ความมีมาตรฐาน (Standardization) มีคุณภาพ (Quality) สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้า (Satisfaction) และมีประวัติความเป็นมาของผลิตภัณฑ์ (Story of product) รัฐบาลไทยจึงได้พยายามส่งเสริมให้ผลิตภัณฑ์ชุมชน และท้องถิ่นยกระดับคุณภาพ และมาตรฐานให้อยู่ในระดับ 3-5 ดาว มากที่สุด โดยการส่งเสริม และสนับสนุนให้ได้มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน นอกจากนั้นยังมีการส่งเสริมด้านการตลาด โดยการสนับสนุนช่องทางกระจาย จำหน่ายสินค้าทั้งภายใน และต่างประเทศ (Kantasuk, Thanhakitkit, & Noja, 2001, pp. 84-85)

กลุ่มวิสาหกิจชุมชนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างที่ขึ้นทะเบียนกับกรมพัฒนาชุมชนกระทรวงมหาดไทย มีจำนวน 1,592 กลุ่ม โดยแบ่งเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนระดับดี ร้อยละ 18.54 ระดับปานกลาง ร้อยละ 58.43 และระดับปรับปรุง ร้อยละ 23.14 (Office of Strategic Management Lower Northeastern Province Group 1, 2018, p. 22) โดยสมาชิกกลุ่มวิสาหกิจชุมชนยังขาดความเข้าใจหลักการ แนวทางในการพัฒนาธุรกิจชุมชน และภายในชุมชนยังขาดกระบวนการเรียนรู้ที่ต่อเนื่อง ซึ่งสาเหตุสำคัญที่ทำให้การพัฒนาธุรกิจชุมชนไม่ประสบผลสำเร็จเท่าที่ควร โดยเฉพาะกลุ่มธุรกิจชุมชนผลิตสินค้า ซึ่งมีความสามารถในการผลิตสินค้าได้แต่ไม่สามารถหาตลาดเพื่อจำหน่ายสินค้าได้ นอกจากนี้ยังขาดกระบวนการดำเนินงานด้านการผลิตที่มีคุณภาพได้มาตรฐาน และการประกอบการในด้านต่าง ๆ ยังไม่เป็นระบบ ทั้งนี้ชาวบ้านในกลุ่มวิสาหกิจชุมชนได้ดำเนินงานด้วยความรู้ความสามารถของตนเอง โดยขาดความรู้ ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ ด้านการเงิน และบัญชี การตลาดและการจัดจำหน่าย (Department of Industrial Promotion, 2018, p. 5) ซึ่งวิสาหกิจชุมชน ส่วนใหญ่จะขาดทักษะการคิดเชิงระบบ และตรรกะเชื่อมโยงสิ่งของที่พบ คือหลาย ๆ ชุมชนขาดความเข้าใจ เรื่องลูกค้า ผลิตสินค้าไม่รู้ว่าขายใคร ขาดความเข้าใจในการเก็บรวบรวมข้อมูล ข้อเท็จจริงที่เป็นประโยชน์ ขาดการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้า และการสร้างกลยุทธ์การตลาดที่ได้เปรียบคู่แข่ง ขาดการทำงานเป็นทีม การเชื่อมโยง ต้นน้ำ กลางน้ำ ปลายน้ำ

จังหวัดนครราชสีมาเป็นอีกหนึ่งจังหวัดที่เข้าร่วมโครงการคัดสรรสุดยอด หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2562 เป็นจังหวัดที่อยู่ทางตอนล่างของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีการประกอบอาชีพในภาคการเกษตร มีรายได้จากผลผลิตทางการเกษตรเป็นหลัก รายได้เฉลี่ยต่อคนต่อปี (Per capita income) 110,301 บาท เป็นอันดับที่ 33 ของประเทศ (The National Statistical Office, 2019, p. 2) ประชากรส่วนใหญ่มีอาชีพเกษตรกร จึงมีความต้องการที่จะหาอาชีพเสริมเพื่อเพิ่มรายได้เข้าสู่ครอบครัวนอกเหนือจากรายได้ทางการเกษตร โดยมีแนวคิดที่จะมีการรวมกลุ่มกันเพื่อจัดตั้งเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนขึ้น เพื่อที่เกษตรกรทุกคนจะได้มีรายได้เพิ่มขึ้นเป็นลำดับที่หนึ่งถึงสองของภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ถึงแม้ว่าธุรกิจชุมชนจะเป็นอีกทางเลือกหนึ่งในการสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน แต่การดำเนินงานธุรกิจชุมชนที่ผ่านมาก็ได้ประสบปัญหา และอุปสรรคหลายด้านจนทำให้บางกลุ่มล้มเหลว และยุบตัวไปในที่สุด (Office of Nakhon Ratchasima Province Community Development, 2019, online) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารธุรกิจชุมชน กลยุทธ์ธุรกิจชุมชน มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินงาน ส่งเสริมให้ธุรกิจชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ สามารถดำเนินต่อไปได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน อีกทั้งยังสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาวิสาหกิจชุมชนอื่น ๆ ให้มีความมั่นคงและยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

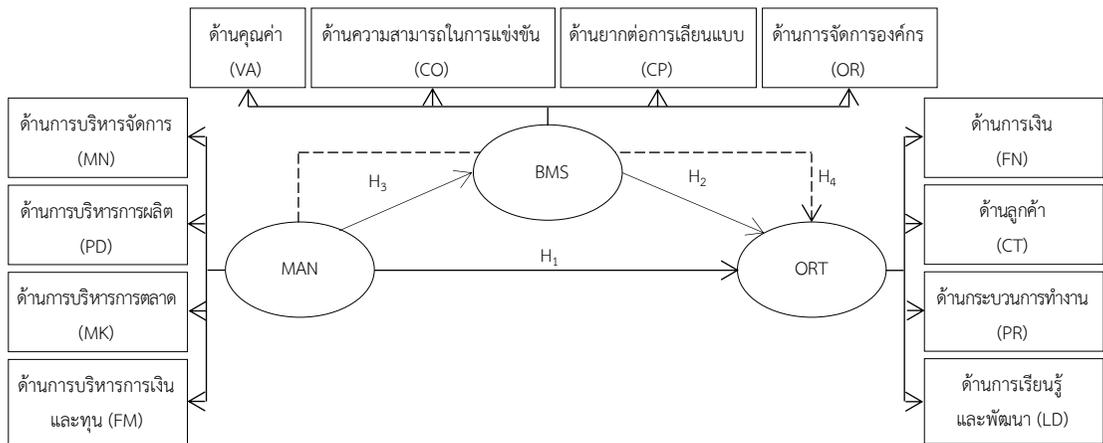
1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน และผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมาทั้งทางตรง และทางอ้อม

ประโยชน์การวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ได้สารสนเทศระดับความสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน และผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา ซึ่งจะเป็นข้อเสนอแนะให้กับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ตระหนักถึงโอกาส การสร้างงาน สร้างรายได้ สร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน
2. ผลการวิเคราะห์ได้สารสนเทศความสัมพันธ์การบริหารจัดการธุรกิจธุรกิจชุมชน กลยุทธ์ทางธุรกิจ ที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนจังหวัดนครราชสีมา เป็นข้อมูลให้กับผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ได้นำประยุกต์ ใช้ในการพัฒนาศักยภาพขององค์กรให้สูงขึ้น
3. ผลที่ได้จากการศึกษาจะทำให้เกิดแนวทางที่หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องสามารถใช้ในการปรับปรุง ส่งเสริมให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ดำรงอยู่อย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

การพิจารณาความสัมพันธ์ของปัจจัยภายใต้แนวคิดทฤษฎี Balance Scorecard เข้ามาวัดผลการดำเนินงาน ในองค์กรจะช่วยลดความผิดพลาดในการทำงาน และมีมาตรฐานในกระบวนการทำงานเพื่อลดต้นทุน มีการปรับปรุง ประสิทธิภาพในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับการเงิน (Financial) ลูกค้า (Customer) กระบวนการทำงาน (Process) และการเรียนรู้และพัฒนา (Learning and development) (Kaplan & Norton, 1996, pp. 14, 110) ด้วยการวัดผล ที่เป็นตัวเงินอย่างเดียวไม่เพียงพอ ผู้บริหารต้องทราบถึงการวัดผลที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงิน และการบริหาร ที่มาจากความเกี่ยวข้องกับกลยุทธ์เป็นตัวชี้วัดของผลการดำเนินงานธุรกิจ โดยที่ความสัมพันธ์ของตัวแปรกลยุทธ์ธุรกิจ คือการพัฒนาศักยภาพทางธุรกิจเพื่อจัดการทรัพยากรภายในหรือความสามารถในการแข่งขันขององค์กรเพื่อใช้ เป็นแนวทางในการวิเคราะห์ทรัพยากรภายในท้องถิ่นซึ่งประกอบไปด้วยคุณค่า (Value) ความสามารถในการแข่งขัน (Competition performance) ยากต่อการลอกเลียนแบบ (Ability is difficulty to copy) และการจัดการองค์กร (Organization management) (Barney, 1991, pp. 186-188) โดยนำการบริหารจัดการธุรกิจด้านการบริหารจัดการ (Management) ด้านการบริหารการผลิต (Production management) ด้านการบริหารการตลาด (Marketing management) และด้านการบริหารการเงินและทุน (Financial and capital management) (Promsri, 2008, pp. 58-60; Burke & Denise, 2004, pp. 126-138; Haksever, 2013, pp. 81-119; Kotler, 2000, p. 14) มาใช้เป็นเครื่องมือการวิเคราะห์องค์กรจากทรัพยากรที่มีอยู่ วิเคราะห์สภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ทรัพยากรขององค์กร และค้นหาความสามารถในการแข่งขันขององค์กรให้เจริญเติบโตอย่างยั่งยืนและได้เปรียบ ในการแข่งขันที่ขับเคลื่อนโดยการสร้างความแตกต่างจากทรัพยากรภายใน สามารถปรับเปลี่ยนรูปแบบในการดำเนินงาน ขององค์กรให้มีความสอดคล้องต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นอยู่ตลอดเวลา อันจะทำให้องค์กรนั้น สามารถอยู่รอดได้ และเติบโตไปพร้อมกับความได้เปรียบในการแข่งขันไม่ว่าสภาพแวดล้อมจะเปลี่ยนแปลงไปเช่นไร ก็ยังสามารถดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ นำมาสู่การสังเคราะห์สรุปแสดงดังภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน (MAN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน (ORT) (H₁)

กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน (BMS) มีอิทธิพลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน (ORT) (H₂)

การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน (MAN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน (BMS) (H₃)

การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน (MAN) มีอิทธิพลในทางบวกต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน (ORT)

ผ่านกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน (BMS) (H₄)

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative method) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ประชากร คือ ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนซึ่งเป็นกลุ่มธุรกิจชุมชนที่เข้าร่วมโครงการคัดสรรสุดยอดหนึ่งตำบลผลิตภัณฑ์ไทย ปี พ.ศ. 2562 จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 32 อำเภอ รวมทั้งสิ้น 1,251 ราย (Office of Nakhon Ratchasima Province Community Development, 2019, p. 1) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structure equation model : SEM) ตามแนวคิดของ Comrey and Lee muj (1992, unpagued) คือกลุ่มตัวอย่าง 304 ราย มีความเหมาะสมระดับดี ซึ่งงานวิจัยได้กำหนดตัวแปรสังเกตได้ 12 ตัวแปร ทำการสุ่มตัวอย่างแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage sampling) โดยการเทียบบัญชีตีไตรงายค้ จำแนกตามอำเภอ กำหนดตัวอย่างแต่ละอำเภอแบบชั้นภูมิตามสัดส่วนของจำนวนอำเภอทั้งหมด ซึ่งอำเภอขนาดใหญ่ ถูกเลือกมาเป็นตัวอย่างจำนวนมากกว่าอำเภอที่มีขนาดเล็กถูกเลือกเป็นตัวอย่างจำนวนน้อยกว่า (Silcharu, 2014, p. 49; Gall et al., 1996, p. 227)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสอบถามแบบวัดความสำคัญ 3 ประเด็น ประกอบด้วย 1) การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการบริหารการผลิต ด้านการบริหารการตลาด และด้านการบริหารการเงินและทุน 2) กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณค่า ด้านความสามารถในการแข่งขัน ด้านความสามารถยากต่อการลอกเลียนแบบ และด้านการจัดการองค์กร และ 3) ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการเงิน ด้านลูกค้า ด้านกระบวนการทำงาน และด้านการเรียนรู้และพัฒนา มีลักษณะเป็นแบบอันตรภาคชั้นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามรูปแบบและเกณฑ์ของ Best and Kahn (1993, pp. 181-183) ได้แก่ สำคัญมากที่สุด เท่ากับ 5 คะแนน สำคัญมาก เท่ากับ 4 คะแนน สำคัญปานกลาง เท่ากับ 3 คะแนน สำคัญน้อย เท่ากับ 2 และสำคัญน้อยที่สุด เท่ากับ 1 คะแนน

การตรวจสอบคุณภาพแบบสอบถามโดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 ท่าน พิจารณาความเที่ยงตรงรายข้อ (Index of item-objective congruence : IOC) เป็น “1” เมื่อเห็นว่ามีความตรง “0” เมื่อเห็นว่าไม่แน่ใจ และ “-1” เมื่อเห็นว่ายังไม่มี ความตรง นำผลคะแนนมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ของเนื้อหาตามวิธีของ Rovinelli and Hambleton (1977, pp. 49-60) ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ในช่วง 0.701-0.898 ซึ่งมากกว่า 0.70 แสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นจึงสามารถนำไปใช้เพื่อการวัดได้

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล โดยการลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกอบการธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมาด้วยตนเองจนครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง นำมาตรวจสอบข้อมูลที่สูญหาย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติด้วยวิธี Listwise Deletion ด้วยการวิเคราะห์ข้อมูลเฉพาะส่วนที่สมบูรณ์และไม่สนใจข้อมูลสูญหายที่เกิดขึ้น (Roth, 1994, p. 541)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความสำคัญ ด้วยสถิติพื้นฐานเพื่อหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) กำหนดเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยตามแนวคิดของ Best and Kahn (1993, pp. 181-183) ได้แก่ ความสำคัญน้อยที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.00-1.80 สำคัญน้อย มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 1.81-2.60 สำคัญปานกลาง มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 2.61-3.40 สำคัญมาก มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 3.41-4.20 และสำคัญมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยระหว่าง 4.21-5.00 และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงอนุมาน ประกอบด้วย การหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้สถิติสหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s product moment correlation) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (r) แปลค่าความสัมพันธ์ ± 1.00 คือ ระดับสมบูรณ์ ≥ 0.70 คือ ระดับสูง 0.31-0.69 คือ ระดับปานกลาง ≤ 0.30 คือ ระดับต่ำ และ 0 คือ ไม่มีความสัมพันธ์ ซึ่งควรมีค่าไม่เกิน 0.80 (Srisathitnarakun, 2020, pp. 376-377) สำหรับการตรวจสอบความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ใช้วิธีการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้างด้วยโปรแกรม AMOS กำหนดเกณฑ์การพิจารณาตามแนวคิดของ Hair et al. (2014, pp. 577-584) ในกรณี ที่ค่าไค-สแควร์ (χ^2) ที่ไม่มีนัยสำคัญหรือค่า P-value สูงกว่า 0.05 หรือ ค่า (χ^2) ที่คำนวณได้น้อยกว่าค่า (χ^2), ค่า χ^2/DF มีค่าน้อยกว่า 3.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์, ค่า GFI, AGFI และค่า CFI ค่ามากกว่า 0.95 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดีมาก และค่ามากกว่า 0.90 ขึ้นไป ถือว่าอยู่ในเกณฑ์ที่ดี, ค่า NFI, NNFI, IFI และค่า TLI มีค่าตั้งแต่ 0.90-1.00 แสดงว่าโมเดลมีความกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์, ค่า RMR และค่า SRMR มีค่าต่ำกว่า 0.05 และ ค่า RMSEA มีค่าน้อยกว่า 0.05 หรือ 0.08 ค่า R^2 และค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรอิสระในรูปคะแนนมาตรฐาน (λ , β) ส่วนการทดสอบสมมติฐาน ใช้สถิติทดสอบที (t-test) กำหนดให้ค่าที่ได้มากกว่า 1.96 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และค่าที่ได้มากกว่า 2.58 มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับการบริหารจัดการธุรกิจ กลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา

ตาราง 2 ระดับความสำคัญของการบริหารจัดการธุรกิจ กลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. ด้านการบริหารจัดการ	3.75	0.56	มาก	2
2. ด้านการบริหารการผลิต	3.63	0.56	มาก	4
3. ด้านการบริหารการตลาด	3.64	0.60	มาก	3
4. ด้านการบริหารการเงินและทุน	3.77	0.62	มาก	1
การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน	3.70	0.59	มาก	1

ตาราง 2 (ต่อ)

ตัวแปร	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความสำคัญ	ลำดับที่
1. ด้านคุณค่า	3.69	0.57	มาก	1
2. ด้านความสามารถในการแข่งขัน	3.58	0.54	มาก	4
3. ด้านความสามารถยกต่อการลอกเลียนแบบ	3.56	0.53	มาก	3
4. ด้านการจัดการองค์กร	3.66	0.57	มาก	2
กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน	3.62	0.55	มาก	3
1. ด้านการเงิน	3.60	0.61	มาก	3
2. ด้านลูกค้า	3.83	0.70	มาก	1
3. ด้านกระบวนการทำงาน	3.57	0.53	มาก	4
4. ด้านการเรียนรู้และพัฒนา	3.69	0.61	มาก	2
ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน	3.67	0.61	มาก	2
รวมเฉลี่ย	3.66	0.58	มาก	-

จากตาราง 2 พบว่า ระดับความสำคัญการบริหารจัดการธุรกิจ กลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=3.66$) โดยทุกด้านมีความสำคัญอยู่ในระดับมาก ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ($\bar{X}=3.70$) อันดับที่ 2 ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ($\bar{X}=3.67$) และอันดับที่ 3 กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน ($\bar{X}=3.62$)

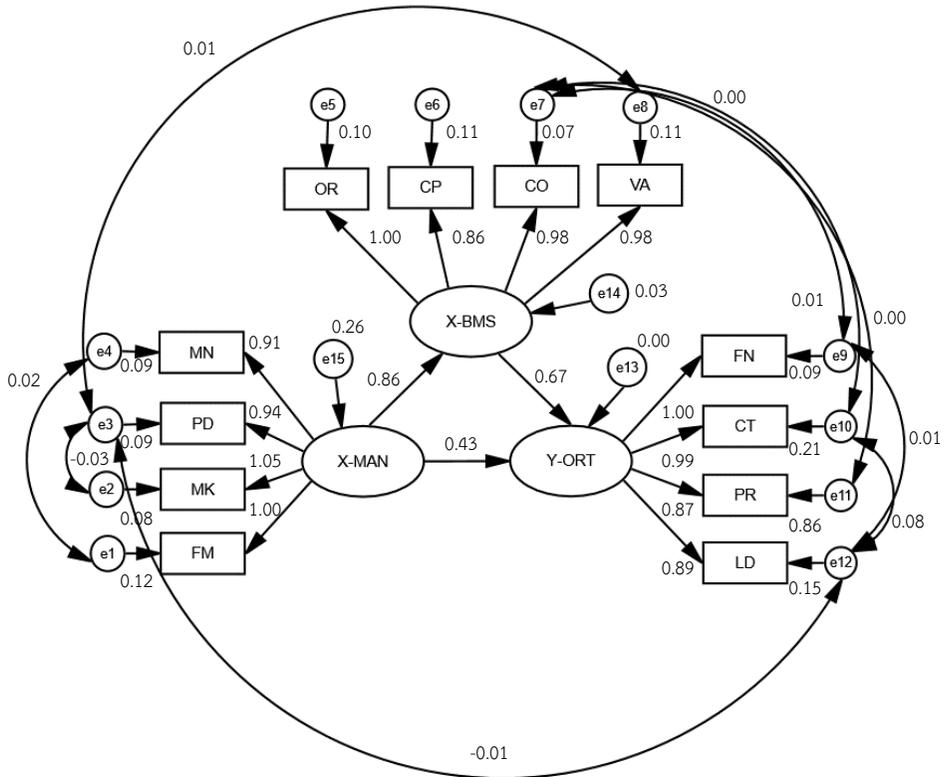
ผลการตรวจสอบความสอดคล้องของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา แสดงดังตาราง 3 และภาพ 2

ตาราง 3 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรการบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ตัวแปรกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน และตัวแปรผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน

	MN	PD	MK	FM	VA	CO	CP	OR	FN	CT	PR	LD
MN	1.000											
PD	0.737**	1.000										
MK	0.721**	0.667**	1.000									
FM	0.755**	0.674**	0.769**	1.000								
VA	0.648**	0.685**	0.688**	0.601**	1.000							
CO	0.688**	0.709**	0.734**	0.687**	0.673**	1.000						
CP	0.583**	0.601**	0.596**	0.555**	0.677**	0.656**	1.000					
OR	0.642**	0.694**	0.635**	0.606**	0.700**	0.718**	0.683**	1.000				
FN	0.724**	0.724**	0.770**	0.703**	0.681**	0.744**	0.683**	0.671**	1.000			
CT	0.605**	0.642**	0.633**	0.607**	0.609**	0.677**	0.522**	0.652**	0.693**	1.000		
PR	0.712**	0.702**	0.765**	0.702**	0.729**	0.740**	0.683**	0.736**	0.762**	0.612**	1.000	
LD	0.650**	0.644**	0.636**	0.655**	0.628**	0.701**	0.477**	0.625**	0.715**	0.763**	0.686**	1.000

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตาราง 3 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน (0.605-0.770) กลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชนและผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน (0.555-0.734) และการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนและกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน (0.477-0.744) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 แสดงว่าตัวแปรอิสระมีระดับความสัมพันธ์ไม่สูงมากจึงเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง แสดงดังภาพ 2

Chi-square/DF=1.325, p=0.055, GFI=0.937, AGFI=0.912, NFI=0.961, IFI=0.973, CFI=0.973, TLI=0.957, RMSEA=0.008, RMR=0.009, DF=42

ภาพ 2 ดัชนีความสอดคล้องกลมกลืนโมเดลสมการโครงสร้างอิทธิพลการบริหารจัดการกลยุทธ์ และกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา กับข้อมูลเชิงประจักษ์

จากภาพ 2 พบว่า โมเดลสมการโครงสร้างอิทธิพลการบริหารจัดการกลยุทธ์ และกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา มีความสอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่า $\chi^2/DF=1.325$ (น้อยกว่า 3.00) GFI=0.937 (อยู่ในเกณฑ์ดี) AGFI=0.912 (อยู่ในเกณฑ์ดี) CFI=0.973 (อยู่ในเกณฑ์ดีมาก) NFI=0.961, IFI=0.973, TLI=0.957 (มีค่าระหว่าง 0.90-1.00) RMR=0.009 (มีค่าต่ำกว่า 0.05) และ RMSEA=0.008 (น้อยกว่า 0.08)

ผลการศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมาทั้งทางตรง และทางอ้อม

ตาราง 4 ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในจังหวัดนครราชสีมา

สมมติฐาน	R ²	t	p-value
H ₁ : MAN → BMS	0.558	5.904*	0.000
H ₂ : BMS → ORT	0.628	4.466*	0.000
H ₃ : MAN → ORT	0.706	4.263*	0.000
H ₄ : MAN → ORT → BMS	0.767	13.455*	0.000

* p<0.001

จากตารางที่ 4 พบว่า แบบจำลองปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในจังหวัดนครราชสีมาทั้งทางตรง และทางอ้อม ความสัมพันธ์เป็นไปในทิศทางบวก โดยสามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงาน
ของธุรกิจชุมชนได้ ร้อยละ 55.80 (R²=0.558) ร้อยละ 62.80 (R²=0.628) ร้อยละ 70.60 (R²=0.706) และร้อยละ 76.70
(R²=0.767) ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผล

ความสำคัญการบริหารจัดการธุรกิจ กลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน
ในจังหวัดนครราชสีมา ทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งด้านการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนมาก
เป็นอันดับแรก รองลงมาคือผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน และกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน ทั้งนี้แสดงให้เห็นว่า
ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนส่วนใหญ่สามารถดำเนินธุรกิจโดยใช้วัตถุดิบ แรงงาน กระบวนการและเงินทุน ในการผลิต
ภายในครอบครัวและชุมชนเป็นหลัก จึงส่งผลให้เกิดความคล่องตัวเพื่อสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ
และมาตรฐานสากลได้ ซึ่งเป็นไปตามการสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่น ปี 2562 ของจังหวัดนครราชสีมา
ที่มีการเชื่อมโยงแผนชุมชนกับแผนหน่วยงาน สนับสนุนงานงบประมาณ ทรัพยากร แกไขปรับเปลี่ยนกฎ ระเบียบ
แนวทางการทำงานเพื่อสนับสนุนการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอย่างชัดเจน เช่น แผนของหน่วยงาน รายงานการประชุม
บันทึกความร่วมมือ จุดหมายรับรองการสนับสนุนแผน/งบประมาณจากหน่วยงาน ให้ความสำคัญในการที่จะพัฒนา
ระบบธุรกิจชุมชนจนเกิดการจัดระบบเรียนรู้ร่วมกัน จับมือร่วมกัน จนมีภาคีให้ความร่วมมือในการประกอบธุรกิจชุมชน
ให้เกิดการประสานความร่วมมือในการพัฒนาสู่ตำบล และเกิดการสนับสนุนงบประมาณจากองค์การบริหารส่วนตำบล
และส่วนจังหวัดนครราชสีมา (Community Organization Development Institute, 2015, online) ซึ่งในงานวิจัย
ของวิภาดา มุกดา (Mukda, 2014, p. 18) ได้แนวทางการพัฒนาการบริหารจัดการให้กับผู้ผลิตสินค้า ได้แก่ ด้านคน
หน่วยงานควรเข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้เกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ การแบ่งงานกันทำ แล้วฝึกอบรมทักษะการผลิต
ให้กับสมาชิกในกลุ่มให้มีความเชี่ยวชาญและมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการเงิน ควรมีการจัดหาแหล่งเงินทุน
เงินกู้ยืมที่มีอัตราดอกเบี้ยต่ำให้กับกลุ่มผู้ผลิต ควรจัดฝึกอบรมในด้านการจัดทำงบการเงินตามหลักการบัญชีที่ถูกต้อง
ด้านวัตถุดิบ หน่วยงานควรให้ความรู้ คำแนะนำ ฝึกอบรมพัฒนาปรับปรุงกระบวนการผลิตใหม่ ๆ ตลอดจนช่วยเหลือ
ด้านการวัตถุดิบอื่น ๆ ที่หาได้ในท้องถิ่นเข้ามาทดแทนและสามารถแปรรูปวัตถุดิบที่เหลือจากการผลิต สร้างมูลค่าเพิ่ม
ให้เกิดประโยชน์คุ้มค่ามากที่สุดโดยการสร้างเครือข่ายเชื่อมโยงในกลุ่มผู้ผลิตประเภทเดียวกันและประเภทอื่น ๆ
เพื่อให้มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ด้านวิธีการ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรเข้ามาช่วยเหลือให้ความรู้เกี่ยวกับการกำหนด
โครงสร้าง การกำหนดกฎระเบียบข้อบังคับการปฏิบัติงานภายในกลุ่ม และผู้ผลิตควรมีการติดต่อประสานงาน
ระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ แล้วเฝ้าหาโอกาสในการสร้างเครือข่าย เพื่อร่วมกันกำหนดมาตรฐานของผลิตภัณฑ์ให้มีทิศทาง
ในการผลิตที่ถูกต้อง ด้านการตลาด ควรให้หน่วยงานจัดอบรมให้ความรู้เพิ่มเติมในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์

ให้มีคุณภาพมาตรฐานขยายช่องทางการจำหน่ายให้มากขึ้นทุกรูปแบบ เพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางในการเข้าถึงผู้บริโภค การตั้งและกำหนดราคาสินค้าให้เหมาะสมกับตลาด ส่วนด้านการประชาสัมพันธ์ควรมีการโฆษณาผ่านสื่อต่าง ๆ แบบครบวงจร และด้านเครื่องจักร หน่วยงานควรเข้ามาให้คำแนะนำในการวางแผนการผลิตทุกขั้นตอน ฝึกให้สมาชิก เรียนรู้คัดเลือกเครื่องมือ เครื่องจักร และอุปกรณ์ที่ใช้ในการผลิตให้เหมาะสมกับการทำงาน การตรวจสอบเครื่องมือ ก่อนการใช้งานทุกครั้ง การบำรุงรักษาเครื่องจักรเพื่อยืดอายุการใช้งานให้ยาวนาน

เช่นเดียวกับ Rubera and Kirca (2012, p. 130) ได้กล่าวว่า การนำ Balanced Scorecard เข้ามาวัดผล การดำเนินงานในองค์กรจะช่วยลดความผิดพลาดในการทำงาน และมีมาตรฐานในกระบวนการทำงานเพื่อลดต้นทุน มีการปรับปรุงประสิทธิภาพในการทำงาน ซึ่งงานวิจัยของ Kairu et al. (2013, p. 81) พบว่าในภาคบริการการวัด และจัดการประสิทธิภาพบริษัท ต้องพัฒนาทักษะของพนักงานและประสิทธิภาพลงทุน ในการฝึกอบรมนวัตกรรมพนักงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแข่งขันและความพึงพอใจของลูกค้า ตัวขับเคลื่อนที่สำคัญที่สุดของความสำเร็จ ของบริษัทจัดอันดับมุมมอง BSC 4 มุมมองว่าเป็นตัวขับเคลื่อนที่สำคัญมาก เน้นการวัดประสิทธิภาพและการจัดการ ใน 4 ด้านธุรกิจที่สำคัญ มุมมองทั้งสิ้นนี้ให้การประเมินที่ครอบคลุมขององค์กรมากกว่าการให้ความสำคัญกับสินทรัพย์ ที่จับต้องได้และการเงินขององค์กร เนื่องจากการเรียนรู้จะปรับปรุงกระบวนการทางธุรกิจภายใน การปรับปรุงนี้ นำไปสู่การปรับปรุงความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งจะนำไปสู่ผลลัพธ์ทางการเงินที่ดีขึ้น BSC เน้นการปรับปรุงและหากองค์กร ไม่ปรับปรุงอย่างต่อเนื่องในที่สุดองค์กรจะสูญเสียคู่แข่ง อย่างไรก็ตามงานวิจัยของ Morphet (2007, p. 705-A) ได้กล่าวถึงบทบาทของระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีต่อการบริหารจัดการธุรกิจ โดยสร้างตัวแบบ (Model) ของการบริหารจัดการธุรกิจที่มีพื้นฐานอยู่กับระบบข้อมูลสารสนเทศ ผลปรากฏว่า ระบบข้อมูลมีส่วนสำคัญต่อการบริหารจัดการ ธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ การบริหารจัดการธุรกิจชุมชน ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน และกลยุทธ์ทางธุรกิจชุมชน มีความสัมพันธ์กันอย่างเหมาะสม สอดคล้องกลมกลืนกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยส่งผลให้มีอิทธิพลต่อการดำเนินงาน ของธุรกิจชุมชนที่สามารถพยากรณ์ผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชนได้และเป็นไปในทิศทางบวก ทั้งทางตรงและทางอ้อม ซึ่งการบริหารจัดการธุรกิจชุมชนมีอิทธิพลต่อผลการดำเนินงานของชุมชนมากที่สุดอีกด้วย สอดคล้องกับ Bocken et al. (2014, p. 42) ที่พบว่าความหาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของแบบจำลอง จะเป็นการสร้างความเชื่อมั่นให้กับแบบจำลอง ว่าตัวแปรนั้นมีค่าสัมพันธ์สัทธิสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทุกคู่ ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมแบบจำลองทางธุรกิจ การจัดการอย่างยั่งยืนมีความหลากหลายได้ ดังเช่นแนวคิดของ Donlaya (2019, online) ที่เสนอว่า การจัดการองค์กร เป็นกระบวนการบริหารกลุ่มบุคคลที่อยู่ในองค์กร หรือธุรกิจเดียวกันให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย กระบวนการวางแผน การจัดสรรบุคลากร การสร้างผู้นำที่มีความรู้ความสามารถ การสั่งการและการควบคุม องค์กรให้อยู่ในมาตรฐาน และนันทิชา হাসุนทรี (Hasunthari, 2020, p. 2) กล่าวเพิ่มเติมว่า องค์ประกอบการ ดึงให้กลุ่มบุคคลในองค์กรเข้ามาทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกันขององค์กรการจัดการองค์กร ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การสรรหาบุคลากร การนำหรือการสั่งการ การควบคุมองค์กร การพยายามที่จะบรรลุ วัตถุประสงค์ร่วมกัน การจัดสรรทรัพยากร การจัดวางทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรการเงิน ทรัพยากรเทคโนโลยี และทรัพยากรธรรมชาติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. รัฐบาลในฐานะที่เป็นผู้กำหนดนโยบายการบริหารประเทศ ควรให้ความสำคัญโดยพิจารณาการบริหาร จัดการธุรกิจชุมชนเป็นอันดับแรก เพื่อให้เกิดการผลักดันให้ผู้ประกอบการธุรกิจชุมชนท้องถิ่นได้รับการพัฒนา

ตามกระบวนการบริหารจัดการ การผลิต การตลาด การเงินและทุน นำไปสู่ความเป็นมาตรฐานและมีศักยภาพพร้อมในการแข่งขันที่ยั่งยืน ทั้งในระดับครัวเรือนและระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผู้ประกอบการสามารถนำการบริหารจัดการธุรกิจ และกลยุทธ์ทางธุรกิจที่มีต่อผลการดำเนินงานของธุรกิจชุมชน ในจังหวัดนครราชสีมา ไปประยุกต์ใช้เป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการเพื่อให้ได้คุณภาพของผลิตภัณฑ์ตรงตามความต้องการของลูกค้า ด้วยการให้ความสำคัญกับความต้องการของลูกค้า การสร้างความแตกต่างในตัวสินค้า ตราและสัญลักษณ์สินค้า การโฆษณาให้ลูกค้ายอมรับในตัวสินค้า ซึ่งเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพการแข่งขันที่ยั่งยืนได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรดำเนินการวิจัยเชิงคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเชิงสาเหตุในด้านรูปแบบการบริหารจัดการธุรกิจ เพื่อให้ได้ผลการศึกษาวิจัยที่ครอบคลุมเชิงลึก และทำการวิจัยต่อยอดเพื่อขยายแบบจำลองการศึกษาองค์ประกอบปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อคุณภาพของผลิตภัณฑ์ธุรกิจชุมชนในอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- Barney, J. (1991). Firm resources and sustained competitive advantage. *Journal of management*, 17(1), 99-120.
- Best, J., & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.
- Bocken, N. M., Short, S. W., Rana, P., & Evans, S. (2014). A literature and practice review to develop sustainable business model archetypes. *Journal of cleaner production*, 65, 42-56.
- Burke, G. L., & Denise, J. G. (2004). The influence of information and advice on competitive strategy definition in small-and medium-sized enterprises. *Qualitative Market Research : An International Journal*, 7(2), 126-138.
- Community Organization Development Institute. (2015). *Pai-Du-Chumchon-Haeng-Kan-Thongthiao-OTOP-Nawatta-Withi-Thai-Tambon-Prathai-Amphoe-Prathai-Changwat-Nakhon-Ratchasima*. Retrieved June 17, 2019, from <https://web.codi.or.th/development-news/20190819-7609/> (In Thai)
- Comrey, A. L., & Lee, H. B. (1992). *A First Course in Factor Analysis* (2nd ed.). New Jersey : Lawrence Erlbaum Associates.
- Department of Industrial Promotion. (2018). *Naeonom-Utsahakam-Lae-Khanat-Talat-Khong-Thurakit-Praerup-Samunphrai*. Retrieved 6, 2018, from <https://bsc.dip.go.th/th/category/quality-control/qs-trensherbsproduct> (In Thai)
- Donlaya, C. (2019). *Modern Organization Management*. Retrieved December 9, 2019, from, <https://www.moneywecan.com/organizing/>
- Gall, M. D., Borg, W. R., & Gall, J. P. (1996). *Educational research : An introduction*. New York : Longman Publishing.
- Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2014). *Multivariate data analysis* (7th ed.). Harlow : Pearson Education Limited.
- Haksever, C., & Render, B. (2013). *Service management: An integrated approach to supply chain management and operations*. FT Press.

- Hasunthari, N. (2020). *Quality Organization Management*. Retrieved April 29, 2020, from [http://www.elfhs.ssrุ.ac.th/natnicha_ha/file.php/1/MPA_5704/_pdf](http://www.elfhs.ssrु.ac.th/natnicha_ha/file.php/1/MPA_5704/_pdf) (In Thai)
- Isranews Agency. (2012). *OTOP-Mai-Chai-Khae-Khai-Khong-Nakwichakan-Yipun-Chi-Tong-Phatthana-Khuapkh-Sinkha-Chum-Chon*. Retrieved June 17, 2019, from <https://www.isranews.org/thaireform-other-news/15717-2012-08-12-16-29-58.html> (In Thai)
- Kairu, E. W., Wafula, M. O., Okaka, O., Odera, O., & Akerele, E. K. (2013). Effects of Balanced Scorecard on Performance of Firms in The Service Sector. *European journal of business and management*, 5(9), 81-88.
- Kamonwet, C. (2016). *Cultural Business Model*. Bangkok : Department of International Trade Promotion, Ministry of Commerce. (In Thai)
- Kantasuk, W., Thanhakitkit, K., & Noja, C. (2001). *Status of the goup and network of healers in the production, processing and marketing of herbs*. Research report. Community Potential development Foundation, Chiang Mai. (In Thai)
- Kaplan, S. R., & Norton, D. P. (1996). Using the Balance Scorecard as a Strategic Management System. *Harvard Business Review*, 1(45), 74-85.
- Kotler, P. (2000). *Marketing Management*. New Jersey : Prentic-Hall.
- Morphet, D. (2007). The Administration of the School Administrators. *Dissertation Abstract International*, 34(3), 705-A.
- Mukda, W. (2014). Guidelines Management of Product Manufacturing Group on One Tambon One Product in tak Province. *SDU Research Journal, Humanities and Social Sciences*, 10(1), 187-206.
- Office of Nakhon Ratchasima Province Community Development. (2019). *Summary report of the operating results according to the community business in Nakhon Ratchasima Province*. Retrieved June 17, 2019, from <http://korat.cdd.go.th/> (In Thai)
- Office of Strategic Management Lower Northeastern Province Group 1. (2018). Provincial group plans. Retrieved September 13, 2018, from <http://www.osmnortheast-s1.moi.go.th/> (In Thai)
- Promsri, C. (2008). *A handbook for excellent organizaitons*. Bangkok : Panyachon. (In Thai)
- Roth, P. L. (1994). Missing Data : A Conceptual Review for Applied Psychologists. *Personel Psychology*, 4(3), 537-560.
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). The use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, 2, 49-60.
- Rubera & Kirca (2012). Firm Innovativeness and Its Performance Outcomes: A Meta-Analytic Review and Theoretical Integration. *Journal of Marketing*, 76(3), 130-147.
- Silcharu, T. (2014). *Research and statistical analysis with SPSS and AMOS (15th ed.)*. Bangkok : Business R & D. (In Thai)
- Srisathitnarakun, B. (2020). *Research Methods in Nursing (5th ed.)*. Bangkok : U & I Inter Media. (In Thai)
- The National Statistical Office. (2019). *Ongkon-Chumchon:-Konkai-Phuea-Kae-Panha-Lae-Phatthana-Sangkom*. Bangkok : The Thailand Research Fund. (In Tha)

อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี
ขององค์กรที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

THE INFLUENCE OF ORGANIZATIONAL JUSTICE PERCEPTION, ORGANIZATIONAL CLIMATE AND ORGANIZATIONAL CITIZENSHIP BEHAVIOR ON TEAM EFFECTIVENESS OF OPERATIONAL LEVEL WORKERS IN LAEM CHABANG PORT, CHON BURI PROVINCE

วุฒินันท์ วงมิ่ง^{1*}, จุตามาต ทวีไพบูลย์วงศ์²

Wutthinun Wongming^{1*}, Jutamard Thaweepaiboonwong²

^{1*}นักศึกษ, หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี
20230, ประเทศไทย

^{1*}Student, Master of Business Administration Program, Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Sriracha Campus,
Chon Buri Province, 20230, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา จังหวัดชลบุรี 20230, ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Faculty of Management Sciences, Kasetsart University, Sriracha Campus, Chon Buri Province, 20230, Thailand
E-mail address (Corresponding author): 1* wutthinun.w@ku.th (Author) : jutamard.t@ku.th

รับบทความ : 2 เมษายน 2564 / ปรับแก้ไข : 20 พฤษภาคม 2564 / ตอรับบทความ : 24 พฤษภาคม 2564

Received : 2 April 2021 / Revised : 20 May 2021 / Accepted : 24 May 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.17>

ABSTRACT

The purpose of this research was to study the influences of organizational justice perception, organizational climate and organizational citizenship behavior on team effectiveness of operational level workers in Laem Chabang Port, Chon Buri province. Quantitative research was used in this study. The samples were 215 operational level workers in Laem Chabang Port. A questionnaire was utilized as a research instrument. The data was gathered from operational level workers by stratified random sampling. The statistics used in data analysis consisted of frequency, percentage, skewness, kurtosis, Pearson correlation, confirmatory factor analysis and structural equation modeling (SEM). The results of the study revealed that the proposed model was consistent with the empirical data with relative chi-square=1.637, CFI=0.974, RMR=0.013, and RMSEA=0.055. The organizational climate had a significant positive direct effect on team effectiveness (DE=0.432, $p<0.01$) and the organizational climate also had a significant positive indirect effect on team effectiveness through organizational citizenship behavior (IE=0.375, $p<0.01$). The organizational citizenship behavior had a significant positive direct effect on team effectiveness (DE=0.505, $p<0.01$), whereas the organizational justice perception had no statistically significant direct or indirect effect on team effectiveness. The organizational justice perception, organizational climate and organizational citizenship behavior jointly accounted for 67.80% of the total variance in team effectiveness of the workers.

Keywords : Organizational justice perception, Organizational climate, Organizational citizenship behavior, Team effectiveness

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศองค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่พนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบังจำนวน 215 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มพนักงานปฏิบัติการโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าความเบ้ ความโด่ง ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน และการวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง ผลการวิจัยพบว่าโมเดลสมมติฐาน มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ (ค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์=1.637, CFI=0.974, RMR=0.013, RMSEA=0.055)

บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางตรงในทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม (ค่าอิทธิพลทางตรงเท่ากับ=0.432) และบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางอ้อมในทางบวกต่อประสิทธิผลทีมโดยส่งผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (ค่าอิทธิพลทางอ้อม=0.375) ส่วนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การมีอิทธิพลทางตรงในทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม (ค่าอิทธิพลทางตรง=0.505) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การไม่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของทีม ทั้งนี้ สามารถพยากรณ์การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การบรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของทีมของพนักงานได้ร้อยละ 67.80

คำสำคัญ : การรับรู้ความยุติธรรม, บรรยากาศองค์การ, พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี, ประสิทธิผลของทีม

บทนำ

ตามแผนการพัฒนาพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (Eastern economic corridor) ได้มีโครงการพัฒนาท่าเทียบเรือแหลมฉบังในระยะที่ 3 เพื่อตอบสนองความต้องการของภาคธุรกิจ เนื่องจากท่าเรือแหลมฉบังเป็นท่าเรือหลักในการขนส่งสินค้าในประเทศและระหว่างประเทศของประเทศไทย ดังนั้นการทำงานของผู้ปฏิบัติงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพจึงถือเป็นสิ่งสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพในการดำเนินงานองค์การเพื่อที่จะสามารถยกระดับคุณภาพของงานซึ่งอยู่ภายใต้ภารกิจขององค์การ ประสิทธิภาพของทีม (Team effectiveness) ซึ่งเป็นการบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ร่วมกันโดยการประสานงานของสมาชิกในทีมในการปฏิบัติงาน (Caroline & Rousseau, 2011, p. 567) จะทำให้พนักงานทำงานเกิดความรู้สึกที่ดีต่องานที่ตนเองรับผิดชอบและทำงานอย่างมีความสุข ทำให้สามารถสร้างผลงานที่เกิดประโยชน์กับองค์การ สร้างความพึงพอใจให้แก่สมาชิก และสามารถธำรงความเป็นทีมให้คงอยู่ได้ ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในการทำงานร่วมกัน ซึ่งแสดงออกโดยพฤติกรรมการแสดงออกของบุคลากรที่นำไปสู่ประสิทธิผลขององค์การในภาพรวมได้ ดังนั้น การมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี (Organizational citizenship behavior) เป็นพฤติกรรมของบุคคลในองค์การที่ได้แสดงพฤติกรรมนั้นออกมาโดยที่ไม่ได้ถูกบังคับให้ปฏิบัติตามหน้าที่รับผิดชอบ และไม่ได้ขึ้นอยู่กับการรางวัลที่ได้รับ ซึ่งรวมถึงการกระทำนอกเหนือจากหน้าที่รับผิดชอบ และพฤติกรรมที่แสดงออกนั้นมีประโยชน์ต่อองค์การ เช่น มาทำงานตรงต่อเวลา การช่วยเหลือคนอื่น การอาสาช่วยเหลืองานต่าง ๆ ขององค์การโดยไม่ต้องร้องขอ (Spector, 1996, p. 257) ถือเป็นพฤติกรรมของบุคคลที่จะช่วยให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลขององค์การได้ (Organ, 1988, p. 4) โดยการมีพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีเกิดจากการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ (Badu & Asumeng, 2013, p. 149; Singh & Singh, 2019, pp. 78-79) โดยการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ (Organizational justice perception) รวมถึงการรับรู้ถึงความถูกต้องและเหมาะสมของผลตอบแทนที่ได้รับจากองค์การ เมื่อนำมาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ตนทำงานให้แก่องค์การ การรับรู้ว่าข้อกำหนดนโยบายและกระบวนการขององค์การในการตัดสินใจเพื่อกำหนดผลตอบแทนของพนักงานนั้นมีความถูกต้องโดยพนักงานสามารถตรวจสอบได้ ปราศจากอคติ และไม่ถูกครอบงำโดยบุคคลใดบุคคลหนึ่ง (Greenberg, 1990, pp. 399-432) จะส่งผลต่อพฤติกรรมของพนักงานได้ทั้งทางบวกและทางลบ

นอกจากนี้ บรรยากาศองค์การ (Organizational climate) ถือเป็นอีกปัจจัยที่สำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคลากรในองค์การ โดยบรรยากาศองค์การเป็นเครื่องมือที่ช่วยในการกำหนดรูปแบบความคาดหวังของพนักงาน ซึ่งจะส่งผลตรงกับทัศนคติและความพึงพอใจของพนักงานต่อองค์การ (Brown & Moberg, 1980, p. 420) จึงมีส่วนสำคัญต่อพฤติกรรมในการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงาน เนื่องจากในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงานและสนองตอบต่อความต้องการของพนักงาน จะสร้างความพึงพอใจในการทำงาน ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานซึ่งนำไปสู่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมาย สอดคล้องกับ Litwin and Stringer (1968, p. 21

อ้างใน Boontham, 2015, p. 2) กล่าวว่า เป็นองค์ประกอบของสภาพแวดล้อมที่อยู่ในองค์การ ซึ่งพนักงานที่ทำงานในสภาพแวดล้อมนั้นสามารถรับรู้ได้ทั้งทางตรงและทางอ้อม โดยมีผลต่อจิตใจของพนักงาน และก่อให้เกิดพฤติกรรมที่พนักงานที่แสดงออกมา และจากที่กล่าวมาข้างต้นนั้น การศึกษาที่มุ่งศึกษาถึงอิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี เพื่อนำผลการศึกษาดังกล่าวมาปรับปรุงพัฒนา และเป็นแนวทางในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของท่าเรือแหลมฉบังต่อไป รวมถึงองค์การอื่นๆ ที่มีความสนใจนำผลการศึกษาในครั้งนี้ นำไปใช้เป็นแนวทางเพื่อวางแผนในการพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

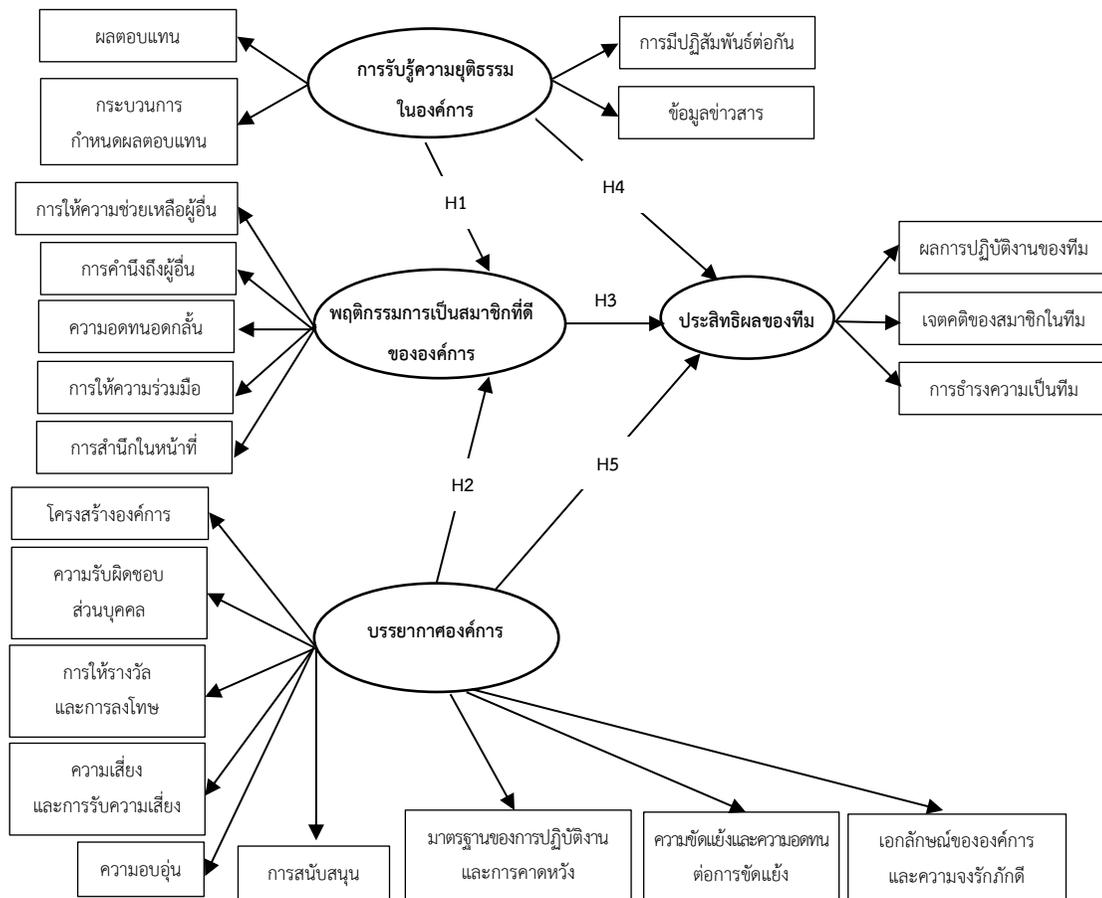
เพื่อวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

ประโยชน์การวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้ สามารถนำมาใช้เป็นแนวทางให้กับผู้บริหารหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องในบริษัทเอกชนที่ประกอบกิจการอยู่ในท่าเรือแหลมฉบัง ในการกำหนดนโยบายเพื่อการบริหารจัดการที่เหมาะสม ตลอดจนการพัฒนาให้พนักงานเพื่อให้มีแนวโน้มที่แสดงพฤติกรรมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของทีม

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาและทบทวนวรรณกรรม สามารถเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังภาพที่ 1 โดยประสิทธิผลของทีมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลการปฏิบัติงานของทีม เจตคติของสมาชิกในทีม และการดำรงความเป็นทีม (Yeatts & Hyten, 1998, pp. 48-49; McShane & Von Glinnow, 2005, pp. 270-271) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ พฤติกรรมด้านการให้ความช่วยเหลือผู้อื่น การคำนึงถึงผู้อื่น ความอดทนอดกลั้น การให้ความร่วมมือ และการสำนึกในหน้าที่ (Organ, 1988, pp. 8-13) การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ ผลตอบแทน กระบวนการกำหนดผลตอบแทน การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน และข้อมูลข่าวสาร (Colquitt et al., 2001, p. 396) และบรรยากาศองค์การ 9 องค์ประกอบ ได้แก่ โครงสร้างองค์การ ความรับผิดชอบส่วนบุคคล การให้รางวัลและการลงโทษ ความเสี่ยงและการรับความเสี่ยง ความอบอุ่น การสนับสนุน มาตรฐานของการปฏิบัติงานและการคาดหวัง ความขัดแย้งและความอดทนต่อการขัดแย้ง และเอกลักษณ์ขององค์การ และความจงรักภักดี (Litwin & Stringer, 1968, p. 21 อ้างใน Boontham, 2015, p. 2) โดยแสดงกรอบแนวคิดในการศึกษาได้ดังนี้

ภาพ 1 กรอบแนวคิดและสมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร
2. บรรยากาศขององค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร
3. พฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม
4. การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม
5. บรรยากาศขององค์กรมีอิทธิพลทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ เลขที่ COE No. COE63/206 ตั้งแต่วันที่ 7 ตุลาคม 2562 จากสถาบันวิจัยและพัฒนาแห่งมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ โดยมีวิธีดำเนินการวิจัย ดังต่อไปนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง ในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามแนวคิดที่ว่าจำนวนตัวอย่างในการวิเคราะห์สมการโครงสร้างต้องมากกว่า 200 ตัวอย่าง หรืออยู่ในช่วง 5-20 เท่าของจำนวนพารามิเตอร์ที่ถูกประมาณค่า (Kline, 2005, pp. 111-178) ซึ่งในการศึกษานี้มีตัวแปรสังเกตได้ 21 ตัวแปร

โดยในเบื้องต้นผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 10 เท่า จากตัวแปรสังเกตได้ 21 ตัวแปร เท่ากับ 210 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล ผู้วิจัยจึงเพิ่มจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างอีกร้อยละ 10 ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้จึงมีจำนวนเท่ากับ 231 คน ทำการสุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Proportional stratified random sampling) ตามสัดส่วนของประชากรแต่ละบริษัท

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการเก็บข้อมูล คือแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 6 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา แผนกที่ทำงาน และอายุงานในองค์กร จำนวน 5 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบปลายปิดเลือกตอบเพียง 1 คำตอบ ส่วนที่ 2 ข้อคำถามด้านการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร จำนวน 20 ข้อ ส่วนที่ 3 ข้อคำถามด้านบรรยากาศขององค์กร จำนวน 43 ข้อ ส่วนที่ 4 ข้อคำถามด้านพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร จำนวน 25 ข้อ ส่วนที่ 5 ข้อคำถามด้านประสิทธิผลของทีม จำนวน 15 ข้อ ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Likert scale) มี 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้คือ 5 คะแนน หมายถึงมากที่สุด 4 คะแนน หมายถึงมาก 3 คะแนน หมายถึงปานกลาง 2 คะแนน หมายถึงน้อย และ 1 คะแนน หมายถึงน้อยที่สุด และส่วนที่ 6 ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะถึงปัจจัยที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลของทีม มีลักษณะเป็นแบบปลายเปิด

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือซึ่งเป็นแบบสอบถาม ดังนี้

1. การตรวจสอบความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถาม เพื่อวัดค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ในการศึกษาหรือหาค่า (Item-objective congruence : IOC) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 4 ท่านทำการประเมินความเที่ยงตรงทางเนื้อหาของแบบสอบถาม และนำผลการประเมินมาวิเคราะห์หาค่า IOC พบว่ามีค่าอยู่ระหว่าง 0.75-1.0 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ในทุกข้อคำถาม จึงถือว่าแบบสอบถามมีความเหมาะสมและนำไปใช้ได้ (Rovinelli & Hambleton, 1976, pp. 49-60)

2. การทดสอบค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม หลังจากทำการตรวจสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหาแล้ว โดยผู้วิจัยนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Try out) กับประชากรตัวอย่างที่ใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) พบว่าได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาด้านการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร อยู่ระหว่าง 0.882-0.941 ด้านบรรยากาศขององค์กร อยู่ระหว่าง 0.726-0.937 ด้านพฤติกรรมกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร อยู่ระหว่าง 0.780-0.917 และด้านประสิทธิผลของทีม 0.801-0.892 ซึ่งหมายถึงอยู่ในเกณฑ์ที่ยอมรับได้ (Cortina, 1993, pp. 98-104)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยลงพื้นที่ภาคสนามด้วยตนเองในเขตพื้นที่ระยองเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก (EEC) ซึ่งมีบริษัทที่ประกอบการในท่าเรือแหลมฉบัง โดยการส่งแบบสอบถามเพิ่มเติมจากขนาดกลุ่มตัวอย่างจริงอีกร้อยละ 10 เพื่อป้องกันการสูญหายและความไม่สมบูรณ์ของข้อมูล โดยได้รับแบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมาทั้งสิ้นจำนวน 215 ฉบับ ระหว่างเดือนตุลาคม 2563 ถึง เดือนธันวาคม 2563

การวิเคราะห์ข้อมูล

ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ด้วยการหาค่าสถิติการแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ใช้สถิติค่าความเบ้และความโด่งแสดงการแจกแจงของข้อมูล กำหนดเกณฑ์การแจกแจงปกติโดยให้ค่าสัมบูรณ์ของความเบ้ไม่เกิน 2 และความโด่งไม่เกิน 7 ถือได้ว่าตัวแปรทั้งหมดยังมีการแจกแจงปกติ (Curran, West, & Finch, 1996, pp. 16-29) และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

ในการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่มีค่าไม่เกิน 0.85 จึงถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Weston & Gore, 2006, p. 735) และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันในการตรวจสอบโมเดลการวัด และใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Structural equation modeling : SEM) ในการวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร การบรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงาน ทำการตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลกับข้อมูลเชิงประจักษ์ตามเกณฑ์ของ Kline (2005, pp. 111-178)

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร การบรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไป พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย ร้อยละ 75.35 และเพศหญิง ร้อยละ 24.65 มีอายุอยู่ในช่วง 30-39 ปี ร้อยละ 37.67 อายุในช่วง 20-29 ปี ร้อยละ 33.95 อายุในช่วง 40-49 ปี ร้อยละ 24.19 และอายุอยู่ในช่วง 50-60 ปี ร้อยละ 4.19 จบการศึกษาในระดับปริญญาตรี ร้อยละ 37.21 ระดับอนุปริญญาหรือปวส. ร้อยละ 35.35 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือปวช. ร้อยละ 20.47 และระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ร้อยละ 6.98 โดยส่วนใหญ่ทำงานในแผนกปฏิบัติการมากที่สุด ร้อยละ 43.26 รองลงมาทำงานในฝ่ายวิศวกรรม ร้อยละ 27.44 นอกจากนั้น อยู่ฝ่ายคลังสินค้า ฝ่ายเอกสาร ฝ่ายเทคโนโลยีสารสนเทศ ร้อยละ 8.37, 6.51, 5.58 ตามลำดับ และฝ่ายอื่น ๆ ร้อยละ 6.05 ซึ่งมีอายุนานอยู่ในช่วง 0-5 ปี มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 47.44 รองลงมาคือ อายุนานอยู่ในช่วง 6-10 ปี ร้อยละ 22.33 อายุนานอยู่ในช่วง 11-15 ปี และ 16-20 ปี จำนวนเท่ากัน ร้อยละ 13.02 และอายุนาน 20 ปีขึ้นไป ร้อยละ 4.19 ตามลำดับ

2. ผลการตรวจสอบการแจกแจงข้อมูลด้วยค่าความเบ้และความโด่ง พบว่า ลักษณะข้อมูลการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร (POJ1-POJ4) การบรรยากาศองค์การ (POC1-POC9) พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (OCB1-OCB5) และประสิทธิผลของทีม (TE1-TE3) มีความเบ้ (Skewness) อยู่ในช่วง -0.136 ถึง 0.569 และมีค่าความโด่ง (Kurtosis) อยู่ในช่วง -0.826 ถึง 0.490 ถือได้ว่าตัวแปรทั้งหมดยังมีการแจกแจงปกติ และการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทั้งหมดอยู่ระหว่าง 0.303 ถึง 0.850 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์กันในระดับที่ยอมรับได้

3. ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลังจากการปรับโมเดลการวัด แสดงได้ดังนี้

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันหลังจากการปรับโมเดลการวัด

ตัวแปร	Standardized Factor Loading	S.E.	P-value	R ²
การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร (POJ)				
1. ผลตอบแทน (POJ1)	0.650	-	-	0.422
2. กระบวนการกำหนดผลตอบแทน (POJ2)	0.673	0.084	***	0.453
3. การมีปฏิสัมพันธ์ (POJ3)	0.697	0.123	***	0.485
4. ข้อมูลข่าวสาร (POJ4)	0.756	0.131	***	0.572

ตาราง 1 (ต่อ)

ตัวแปร	Standardized Factor Loading	S.E.	P-value	R ²
บรรยากาศองค์การ (POC)				
1. โครงสร้างองค์การ (POC1)	0.779	-	-	0.607
2. ความรับผิดชอบส่วนบุคคล (POC2)	0.727	0.079	***	0.528
3. การให้รางวัลและการลงโทษ (POC3)	0.762	0.078	***	0.581
4. ความเสี่ยงและการรับความเสี่ยง (POC4)	0.688	0.067	***	0.474
5. ความอบอุ่น (POC5)	0.795	0.082	***	0.632
6. การสนับสนุน (POC6)	0.844	0.072	***	0.713
7. มาตรฐานของการปฏิบัติงานและการคาดหวัง (POC7)	0.878	0.072	***	0.770
8. ความขัดแย้งและความอดทนต่อการขัดแย้ง (POC8)	0.827	0.066	***	0.684
9. เอกลักษณ์ขององค์การและความจงรักภักดี (POC9)	0.768	0.084	***	0.590
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ (OCB)				
1. การให้ความช่วยเหลือ (OCB1)	0.871	-	-	0.758
2. การคำนึงถึงผู้อื่น (OCB2)	0.931	0.050	***	0.867
3. การมีความอดทนอดกลั้น (OCB3)	0.843	0.056	***	0.710
4. การให้ความร่วมมือ (OCB4)	0.875	0.056	***	0.766
5. ความสำนึกในหน้าที่ (OCB5)	0.871	0.056	***	0.759
ประสิทธิผลของทีม (TE)				
1. ผลการปฏิบัติงานของทีม (TE1)	0.823	-	-	0.678
2. เจตคติของสมาชิกในทีม (TE2)	0.901	0.067	***	0.812
3. การธำรงความเป็นทีม (TE3)	0.935	0.065	***	0.874

$$\chi^2=294.690, df=166, \chi^2/df=1.775, p\text{-value}=0.001, CFI=0.968, NFI=0.930, RMR=0.013, RMSEA=0.060$$

หมายเหตุ: - หมายถึง โปรแกรมไม่รายงานค่าพารามิเตอร์เนื่องจากบังคับเป็นค่าคงที่, *** หมายถึง มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ตาราง 1 แสดงผลการวิเคราะห์หองค์ประกอบเชิงยืนยันหลังจากการปรับโมเดลการวัด พบว่าหลังจากทำการปรับโมเดล โมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพันธ์เท่ากับ 1.775 ค่า CFI เท่ากับ 0.968 ค่า NFI เท่ากับ 0.930 ค่า RMR เท่ากับ 0.013 และค่า RMSEA เท่ากับ 0.060 เมื่อพิจารณาจากค่าน้ำหนักขององค์ประกอบของตัวแปรสังเกตได้ในรูปค่าคะแนนมาตรฐาน พบว่า ตัวแปรสังเกตด้านการธำรงความเป็นทีม (TE3) มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบมากที่สุดเท่ากับ 0.935 และน้อยที่สุด คือ ตัวแปรสังเกตด้านผลตอบแทน (POJ1) มีค่าเท่ากับ 0.650 ซึ่งแสดงว่า ถ้าพิจารณาค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) และค่าสถิติ P-Value พบว่า น้ำหนักองค์ประกอบแต่ละค่าแตกต่างจาก 0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนค่า R² ของตัวแปรสังเกตด้านการธำรงความเป็นทีม (TE3) มีค่า R² มากที่สุดเท่ากับ 0.874 และน้อยที่สุดคือ ตัวแปรสังเกตด้านผลตอบแทน (POJ1) มีค่าเท่ากับ 0.422

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ และประสิทธิผลของทีม นั้น แสดงผลการวิจัยดังตาราง 2

ตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝงการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศองค์การ พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร และประสิทธิผลของทีม

ตัวแปร	POJ	POC	OCB	TE
การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร (POJ)	1.00	-	-	-
บรรยากาศองค์การ (POC)	0.84	1.00	-	-
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (OCB)	0.69	0.79	1.00	-
ประสิทธิผลของทีม (TE)	0.63	0.76	0.78	1.00

จากตาราง 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรแฝง ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมนั้นมีค่าอยู่ระหว่าง 0.63-0.84 ซึ่งมีค่าไม่เกิน 0.85 ถือว่าอยู่ในระดับที่ยอมรับได้

ผลตรวจสอบความสอดคล้องของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ แสดงผลการวิจัยดังนี้

ตาราง 3 ความกลมกลืนของโมเดลตามสมมติฐานกับข้อมูลเชิงประจักษ์ก่อนการปรับและหลังปรับโมเดล

สถิติที่ใช้วัด ความกลมกลืน	ระดับการยอมรับ	ก่อนปรับโมเดล		หลังปรับโมเดล	
		ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
ค่า χ^2/df	≤ 2.000	3.290	ไม่ผ่าน	1.637	ผ่าน
ค่า GFI	> 0.900	0.775	ไม่ผ่าน	0.900	ผ่าน
ค่า NFI	> 0.900	0.858	ไม่ผ่าน	0.936	ผ่าน
ค่า CFI	> 0.900	0.896	ไม่ผ่าน	0.974	ผ่าน
ค่า RMR	≤ 0.070	0.018	ผ่าน	0.013	ผ่าน
ค่า RMSEA	≤ 0.070	0.103	ไม่ผ่าน	0.055	ผ่าน

จากการตาราง 3 หลังจากปรับโมเดลตามข้อเสนอแนะของโปรแกรม (Modification indices) พบว่าโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าไค-สแควร์สัมพัทธ์ เท่ากับ 1.637 ดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (GFI) เท่ากับ 0.900 ค่า NFI เท่ากับ 0.936 ค่า CFI เท่ากับ 0.974 ค่า RMR เท่ากับ 0.013 ส่วนค่าดัชนีรากที่สองของความคลาดเคลื่อนในการประมาณค่า (RMSEA) เท่ากับ 0.055

ตาราง 4 การวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี

ตัวแปร	พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (OCB)			ประสิทธิผลของทีม (TE)		
	DE	IE	TE	DE	IE	TE
	การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร (POJ)	0.064	-	0.064	-0.084	0.032
บรรยากาศองค์การ (POC)	0.744**	-	0.744**	0.432**	0.375**	0.807*
พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร (OCB)				0.505**	-	0.505**
Square Multiple Correlation	0.637			0.678		

หมายเหตุ : DE หมายถึงอิทธิพลทางตรง IE หมายถึงอิทธิพลทางอ้อม TE หมายถึงอิทธิพลรวม

** หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 * หมายถึง มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

จากตาราง 4 พบว่าการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การไม่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ส่วนบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางบวกต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE=0.744, p<0.01$) ทั้งนี้ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การของพนักงานสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบังได้ร้อยละ 63.70 (Square Multiple Correlation=0.637)

สำหรับอิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในจากองค์การ บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง พบว่าการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การไม่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ขณะที่บรรยากาศองค์การมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE=0.432, p<0.01$) และมีอิทธิพลทางอ้อมต่อประสิทธิผลของทีมโดยส่งผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($IE=0.375, p<0.01$) ดังนั้น โดยรวมบรรยากาศองค์การมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($TE=0.807, p<0.05$) ในส่วนของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีมีอิทธิพลทางตรงต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($DE=0.505, p<0.01$) ทั้งนี้การรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบังได้ร้อยละ 67.80 (Square Multiple Correlation=0.678)

อภิปรายผล

การวิเคราะห์อิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์การ บรรยากาศองค์การ และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์การ ที่มีต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบัง จังหวัดชลบุรี พบว่าการรับรู้บรรยากาศองค์การของพนักงานปฏิบัติการในท่าเรือแหลมฉบังมีอิทธิพลในเชิงบวกต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากในบริบทของลักษณะการทำงานในท่าเรือแหลมฉบังเป็นงานบริการขนถ่ายตู้สินค้าที่แข่งขันกับเวลาและมีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุรวมถึงปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ เกิดขึ้นในแต่ละลักษณะงาน เช่น การสับเปลี่ยนหน้าที่ในการปฏิบัติงาน การร้องเรียนจากลูกค้าหรือบริษัทผู้เป็นเจ้าของสินค้า ถ้าพนักงานไม่ได้รับการช่วยเหลือในการแก้ปัญหาหน้างานหรือการสนับสนุนในด้านต่างๆจากหัวหน้างานตามโครงสร้างขององค์การ พนักงานผู้ปฏิบัติงานจะเกิดความกดดันและส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอันจะมีผลกระทบต่อประสิทธิผลของทีม ในทางกลับกันถ้ามีสภาวะแวดล้อมในการทำงานที่ดี เช่น สภาพแวดล้อมที่อบอุ่น มีการช่วยในเรื่องการปรับตัวของพนักงานใหม่ การได้รับการสนับสนุนภายในองค์การ การได้รับความร่วมมือและความหลากหลายในงาน มีส่วนช่วยยกระดับพฤติกรรมในการทำงานของพนักงานและส่งผลให้เกิดประสิทธิผลของทีมช่วยให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของนวลปรางค์ ภาคสาร และจันทนา แสนสุข (Parksam & Sansook, 2016, pp. 43-65) ที่ทำการศึกษาอิทธิพลของบรรยากาศองค์การและความยุติธรรมขององค์การที่มีต่อประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากรสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า บรรยากาศขององค์การด้านโครงสร้างองค์การกับด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลในการทำงาน สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ Gaviria-Rivera and López-Zapata (2019, pp. 68-82) ที่ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำที่เปลี่ยนแปลง บรรยากาศในองค์การ และความพึงพอใจในการทำงานของทีมงาน โดยศึกษากับพนักงานที่ทำงานในภาคธุรกิจก่อสร้าง ประเทศโคลัมเบีย พบว่า บรรยากาศขององค์การมีอิทธิพลทางบวกต่อความพึงพอใจในงาน และยังมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของทีม นอกจากนี้ การที่พนักงานมีการรับรู้บรรยากาศองค์การจะส่งผลต่อพฤติกรรม

ของพนักงาน โดยพนักงานจะแสดงพฤติกรรมซึ่งเป็นประโยชน์ต่อกิจกรรมในด้านต่าง ๆ ขององค์กร ไม่ว่าจะเป็นการมีส่วนร่วมในการทำงาน หรือมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมที่นอกเหนือจากบทบาทหน้าที่ที่รับผิดชอบช่วยให้องค์กรบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Subramani et al. (2015, pp. 6391-6408) ที่ได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของบรรยากาศองค์กรที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานในอุตสาหกรรมยานยนต์ที่เจเนน ประเทศอินเดีย ซึ่งพบว่าบรรยากาศองค์กรส่งผลอย่างมีนัยสำคัญในเชิงสาเหตุกับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร วราพร เจริญสมบูรณ์นิธิ (Charoensomboonnithi, 2015, pp. 68-72) ได้ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กร การรับรู้บรรยากาศขององค์กร และพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรโดยมีคุณภาพชีวิตการทำงานเป็นตัวแปรสื่อ พบว่า การรับรู้บรรยากาศองค์กรมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีทั้งโดยตรงและผ่านคุณภาพชีวิตการทำงาน ซึ่งพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี การช่วยเหลือเกื้อกูลเพื่อนร่วมงาน การคำนึงถึงผู้อื่น การมีความอดทนอดกลั้น การให้ความร่วมมือ และการสำนึกในหน้าที่ ย่อมส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของทีมงานในทางที่ดี Mahembe and Engelbrecht (2014, pp. 1-10) พบว่า พฤติกรรมของผู้นำโดยส่งผ่านพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร มีอิทธิพลเชิงบวกต่อประสิทธิผลของทีมของครูในโรงเรียนในทางทิศตะวันตกของแอฟริกาใต้ และนาถรพี ชัยมงคล และคณะ (Chaimongkol et al., 2018, pp. 1-14) โดยศึกษาอิทธิพลของพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงาน ในด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน และด้านเวลาที่ใช้ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานด้านของพฤติกรรมการคำนึงถึงผู้อื่นส่งผลต่อด้านคุณภาพของงานมากที่สุด รองลงมาคือส่งผลการปฏิบัติงานด้านปริมาณงาน สำหรับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีของพนักงานด้านการมีความอดทนอดกลั้นส่งผลต่อการปฏิบัติงานด้านการใช้เวลาในการทำงานตามลำดับ นอกจากนี้ในการศึกษายังพบว่า ประสิทธิภาพของทีมด้านการกำหนดบทบาทของสมาชิกมีอิทธิพลมากที่สุดต่อการปฏิบัติงานของพนักงาน

สำหรับในส่วนของการรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรซึ่งจากการวิจัยพบว่าไม่ส่งผลทางตรงและทางอ้อมต่อประสิทธิผลของทีมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่น เนื่องจากในบริบทของบริษัทที่ประกอบการในท่าเรือแหลมฉบังมีจำนวนพนักงานไม่มากเหมือนโรงงานอุตสาหกรรม ผู้บังคับบัญชากับผู้ใต้บังคับบัญชาจึงมีความใกล้ชิดและมีความสัมพันธ์เป็นแบบพี่น้อง และการทำงานไม่ค่อยให้ความสำคัญกับการปรับอัตราเงินเดือน เนื่องจากการเพิ่มของเงินเดือนก็ไม่แตกต่างกันมาก และมีการแจ้งข้อมูลข่าวสารโดยการพบปะพนักงานอยู่เสมอ พนักงานจึงรู้สึกได้รับความเป็นธรรมในการทำงานทั้งในด้านผลตอบแทน กระบวนการกำหนดผลตอบแทน ปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และข้อมูลข่าวสาร ขณะที่ประสิทธิผลของทีมจะขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดีและการรับรู้บรรยากาศในองค์กรของพนักงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

ผู้บริหารองค์กรควรให้ความสำคัญกับการรับรู้บรรยากาศองค์กรในด้านต่าง ๆ ซึ่งส่งเสริมให้การทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยควรดำเนินการในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ให้มีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบของแต่ละตำแหน่งงาน ขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สายการบังคับบัญชาและแนวทางในการปฏิบัติงานให้ชัดเจนเพื่อที่พนักงานจะได้ไม่สับสนในการปฏิบัติงาน และสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ขององค์กร

2. ปลุกฝังจิตสำนึกที่ดีเพื่อส่งเสริมให้พนักงานนั้น ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ มีเป้าหมายในการทำงานที่ชัดเจน และมีความรับผิดชอบต่อนหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ผลงานที่ออกมา ก็จะเป็นผลงานที่มีคุณภาพสูงสุด รวมถึงพนักงานก็ยังมีจิตสำนึกที่ดีในการช่วยเหลือทรัพยากรอื่นต่าง ๆ ของบริษัทเสมือนว่าเป็นของตนเอง

3. กำหนดนโยบายและหลักเกณฑ์ในการให้รางวัลแก่พนักงานหรือทีมที่ปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร ซึ่งการให้รางวัลนั้นเป็นปัจจัยหนึ่งที่จะช่วยในการส่งเสริมผลการปฏิบัติงานและบำรุงรักษาพนักงานให้อยู่กับองค์กร รวมไปถึงระบบการลงโทษต่อพนักงานที่กระทำผิด โดยจะต้องมีกระบวนการในการพิจารณาบทลงโทษแก่พนักงานที่กระทำผิดอย่างเป็นธรรมไม่มีการลำเอียงและปราศจากอคติ

4. เนื่องจากลักษณะการทำงานอาจมีความเสี่ยงที่จะเกิดขึ้นจากการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารในองค์กรควรมีมาตรการในการรองรับความเสี่ยงหรือข้อปฏิบัติต่าง ๆ เพื่อควบคุมหรือป้องกันความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้น เช่น ปรับปรุงการทำงานเพื่อลดความเสี่ยง รวมไปถึงอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยต่างๆ ทั้งนี้เพื่อพนักงานจะได้รู้สึกว่าจะมีความปลอดภัย และรู้สึกถึงความห่วงใยที่ผู้บริหารในองค์กรใส่ใจดูแล ส่งผลให้พนักงานมีความกล้าที่จะปฏิบัติหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ต่อองค์กร

5. กระตุ้น ส่งเสริม สนับสนุนให้พนักงานในองค์กรมีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี มีความเป็นมิตรต่อกัน มีความสามัคคี ซินชมซึ่งกันและกัน คอยช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ซึ่งพนักงานจะเกิดความพึงพอใจและทุ่มเทใจกายให้กับงานอย่างเต็มที่ที่จะส่งผลในทางที่ดีต่อองค์กร

6. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญในการพัฒนาความรู้และโอกาสก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงานของพนักงาน หรือมีการส่งเสริมให้มีการฝึกอบรมให้แก่พนักงาน เพื่อเพิ่มทักษะความรู้อันจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในองค์กร เป็นต้น ซึ่งย่อมจะส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

7. ผู้บริหารควรมีนโยบายในการกำหนดมาตรฐานของการปฏิบัติงานในองค์กรให้มีความเหมาะสมกับพนักงานและมีความชัดเจน เพราะจะเป็นตัวที่กำหนดผลของการปฏิบัติงานของพนักงาน รวมทั้งจะส่งผลที่ดีต่อกระบวนการทำงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

8. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญและใส่ใจในกรณีที่เกิดข้อขัดแย้งในการทำงานของพนักงาน โดยเปิดโอกาสให้พนักงานนั้น มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขหรือยุติปัญหาในข้อขัดแย้ง และให้เกิดความพึงพอใจทั้งสองฝ่ายเพื่อที่จะได้ไม่มีอคติต่อกัน ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการทำงานในองค์กร

9. ผู้บริหารควรมีแผนในการจัดกิจกรรม ให้แก่พนักงานในองค์กรทุกคน มีส่วนร่วมในกิจกรรมต่างๆ และทำให้พนักงานรู้สึกว่าคุณค่าตนเองมีความสำคัญต่อองค์กร เพื่อสร้างความสามัคคี มีความรักและผูกพันต่อองค์กร และภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งขององค์กร

นอกจากนี้ จะเห็นได้ว่าพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรส่งผลทางบวกต่อประสิทธิผลของทีม ดังนั้นเพื่อเป็นการส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดีขององค์กรให้แก่พนักงานในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะผลักดันให้พนักงานในองค์กรมีพฤติกรรมให้ความช่วยเหลือ สำนึกในหน้าที่ คำนึงถึงผู้อื่น มีความอดทนอดกลั้น และการให้ความร่วมมือ เพื่อที่จะนำไปสู่ผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ผู้บริหารควรมีนโยบายในการประกาศยกย่องให้รางวัลดีเด่นแก่พนักงานหรือแผนกต่างๆ ที่มีพฤติกรรมที่เป็นสมาชิกที่ดี มีผลงานและได้ทำความดี ให้เป็นที่รู้จักแก่บุคคลทั่วไป ซึ่งจะก่อให้เกิดขวัญและกำลังใจในการทำงานให้พนักงานนั้นทุ่มเทกำลังและความสามารถ ความพยายามและเสียสละตนเองเพื่อประโยชน์แก่องค์กรต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาถึงปัจจัยในด้านอื่น ๆ อันที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของทีมของพนักงาน เพราะประสิทธิผลของทีมถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของความสำเร็จขององค์การด้วยเช่นกัน ซึ่งประสิทธิผลของทีมนี้จะเกิดขึ้นนั้น ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ เช่น ปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์การ บทบาทของผู้นำองค์การ การรับรู้การสนับสนุนจากองค์การ คุณลักษณะของภาระงาน ความผูกพันต่อองค์การ และภาวะผู้นำแบบเปลี่ยนแปลง เพื่อที่จะสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาองค์การต่อไป

2. ควรมีการศึกษาประสิทธิผลของทีมในรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพหรือแบบผสมผสานวิธีมาใช้ในการศึกษาวิจัย เพื่อเป็นการตรวจสอบผลการวิจัยและได้ข้อมูลในเชิงลึกในประเด็นที่ทำการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- Badu, C. A., & Asumeng, M. (2013). Perceived Organizational Justice and Employees' Organizational Citizenship Behaviour in Ghana. *European Journal of Business and Management*, 5(19), 144-150.
- Boontham, S. (2015). *Organizational Climate, Organizational Citizenship Behavior and Job Satisfaction: A Case Study of Sampran Riverside Hotel*. Individual Research, Master of Arts in Industrial and Organization Psychology, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Brown, W. B., & Moberg, D. J. (1980). *Organization Theory and Management : A Macro Approach*. New York : John Wiley and Sons.
- Caroline, A., & Rousseau, V. (2011). Interpersonal Aggression and Team Effectiveness: The Mediating Role of Team Goal Commitment. *Journal of Occupational and Organizational Psychology*, 84(3), 565-580.
- Chaimongkol, N., Chienwattanasook, K., Jaivong, C., Tanaseerungkool, K., & Chomjareon, S. (2018). The Influence of Organizational Citizenship Behavior and Team Effectiveness on Performance of Employees. *Journal of Management Science Nakhon Pathom Rajabhat University*, 5(1), 168-173. (In Thai)
- Charoensomboonithi, W. (2015). *A study of Influences of an Organizational Justice and a Perceived Organizational on Organizational Citizenship Behavior, with Consideration of Work Quality*. Thesis, Master of Arts in Industrial and Organization Psychology, Thammasat University, Bangkok. (In Thai)
- Colquitt, J. A., Conlon, D. E., Wesson, M. J., Porter, C. O. L. H., & Ng, K. Y. (2001). Justice at the Millennium: A Meta-analytic Review of 25 years of Organizational Justice Research. *Journal of Applied Psychology*, 86(3), 425-445.
- Cortina, J. M. (1993). What Is Coefficient Alpha? An Examination of Theory and Applications. *Journal of Applied Psychology*, 78(1), 98-104.
- Curran, P. J., West, S. G., & Finch, J. F. (1996). The Robustness of Test Statistics to Non-normality and Specification Error in Confirmatory Factor Analysis. *Psychological Methods*, 1(1), 16-29.

- Gaviria-Rivera, J. I., & López-Zapata, E. (2019). Transformational Leadership, Organizational Climate and Job Satisfaction in Work Teams. *European Research Studies Journal*, 22(3), 68-82.
- Greenberg, J. (1990). Organizational Justice: Yesterday, Today, and Tomorrow. *Journal of Management*, 16(2), 399-432.
- Kline, R. B. (2005). *Principles and Practice of Structural Equation Modeling* (2nd ed.). New York : Guilford Press.
- Litwin, G. H., & Stringer, R. A. (1968). *Motivation and Organizational Climate*. Boston : Graduate School of Business Administration, Harvard University.
- Mahembe, B., & Engelbrecht, A. S. (2014). The Relationship between Servant Leadership, Organisational Citizenship Behaviour and Team Effectiveness. *SA Journal of Industrial Psychology*, 40(1), 1-10.
- McShane, S. L., & Von Glinow, M. A. (2005). *Organizational Behavior : Emerging Realities for the Workplace Revolution*. Boston, London : McGraw-Hill Irwin.
- Organ, D. W. (1988). *Organizational Citizenship Behaviour The Good Soldier Syndrome*. Lexington, Mass : Lexington Book.
- Parksarn, N., & Sansook, J. (2016). The Influence of Organizational Climate and the Organization Justice on Job Effectiveness of Vocational Education Commission in Phra Nakhon Si Ayutthaya. *MUT Journal of Business Administration*, 13(1), 43-65. (In Thai)
- Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1976). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Tijdschrift voor Onderwijs research*, 2(2), 49-60.
- Singh, S., & Singh, A. (2019). Interplay of Organizational Justice, Psychological Empowerment, Organizational Citizenship Behavior, and Job Satisfaction in the Context of Circular Economy. *Management Decision*, 57(4), 937-952.
- Spector, P. E. (1996). *Industrial and Organizational Psychology: Research and Practice*. New York : John Wiley & Sons.
- Subramani, A. K., Jan, N. A., Gaur, M., & Vinodh, N. (2015). Impact of Organizational Climate on Organizational Citizenship Behaviour with Respect to Automotive Industries at Ambattur Industrial estate, Chennai. *IJABER*, 13(8), 6391-6408.
- Weston, R., & Gore, P. A., Jr. (2006). A Brief Guide to Structural Equation Modeling. *The Counseling Psychologist*, 34(5), 719-751.
- Yeatts, D. E., & Hyten, C. (1998). *High-Performing Self-Managed Work Teams: A Comparison of Theory to Practice*. Thousand Oaks, CA: Sage.

ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน การคิดเชิงบวก และระดับ
ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร
**THE RELATIONSHIP BETWEEN FACTORS THAT LEAD TO WORK
PASSION, POSITIVE THINKING AND WORK PASSION IN HOTEL
EMPLOYEES IN BANGKOK**

ณัฐฐา วรณสุข^{1*}, วาสิตา บุญสาธน์²

Nattha Wannasuk^{1*}, Wasita Boonsathorn²

^{1*}นักศึกษ, ระดับปริญญาโท คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

^{1*}Student., Master's degree, Faculty of Human Resource Development, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

²รองศาสตราจารย์ ดร., คณะพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ กรุงเทพมหานคร 10240, ประเทศไทย

²Associate Professor Dr., Faculty of Human Resource Development, National Institute of Development Administration, Bangkok, 10240, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *w.nattha@hotmail.com

รับบทความ : 8 กุมภาพันธ์ 2564 / แก้ไข : 15 มีนาคม 2564 / ตอรับบทความ : 25 มีนาคม 2564

Received : 8 February 2021 / Revised : 15 March 2021 / Accepted : 25 March 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.18>

ABSTRACT

The research aims to 1) explore the relationship between factors that lead to work passion and the level of work passion in employees of leading hotels equivalent, and 2) examine the relationship between positive thinking and the level of work passion in employees of leading hotels equivalent to 4-star and 5-star hotels in Bangkok. This study applied quantitative methodology with the samples of 216 employees from 72 hotels. A questionnaire was utilized as the data collecting instrument. The Data were analyzed by using frequency, average, standard deviation, and Pearson's Correlation. The results revealed 1) a significant positive relationship between 9 factors that lead to work passion of employees in leading hotels equivalent to 4-star and 5-star hotels in Bangkok and the level of work passion. Three most important factors are Recognition, Fairness and Collaboration consecutively, and 2) a significant positive relationship between positive thinking and the level of work passion of employees in leading hotels equivalent to 4-star and 5-star hotels in Bangkok. The results of this research would serve as guidelines for human resources professional and management team, to plan the internal activities through the factors that lead to work passion and positive thinking, to develop work passion of employees in organization that generates creative work behavior and good reputation of Thailand tourism industry.

Keywords : Work passion, Positive thinking, Hotel employee

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนและระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร และ 2) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกของพนักงานกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนองค์การของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างใช้วิธีเลือกแบบเจาะจงจำนวน 216 คน จาก 72 โรงแรม ใช้แบบสอบถามที่มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 เป็นเครื่องมือในการวิจัยโดยเก็บข้อมูลด้วยรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอนุมานผ่านการวิเคราะห์สหสัมพันธ์

ผลการวิจัย พบว่า 1) ปัจจัยที่นำไปสู่การเกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเรียงลำดับความสำคัญ 3 อันดับแรก คือ การได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ ความยุติธรรม ความร่วมมือในการทำงาน และ 2) การคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยองค์การสามารถนำผลการวิจัยประกอบการวางแผนในการออกแบบกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรม สร้างพฤติกรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์ อันก่อให้เกิดสภาพลักษณะที่ดีให้กับอุตสาหกรรมท่องเที่ยวของประเทศต่อไป

คำสำคัญ : ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน, การคิดเชิงบวก, พนักงานโรงแรม

บทนำ

อุตสาหกรรมที่ทำรายได้ให้กับประเทศได้อย่างดีคือ อุตสาหกรรมการท่องเที่ยว (Bank of Thailand, 2019, p. 1; Office of the National Economic and Social Development Council, 2019, p. 1) ในกรุงเทพมหานครมีโรงแรมค่อนข้างกระจุกตัวและเป็นเมืองท่องเที่ยวสำคัญที่ได้ติดอันดับสุดยอดเมืองจุดหมายปลายทางของโลกที่นักท่องเที่ยวอยากมาพักแรมมากที่สุด 3 ปีติดต่อกัน รวมถึงในปีพ.ศ.2561 ที่ผ่านมามากด้วย (Matichon, 2018, online; MasterCard, 2018, online; Prachachat, 2019, online) เหตุการณ์สำคัญที่กระทบต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยวของไทยตั้งแต่ปลายปี พ.ศ. 2562 คือ การเกิดโรคอุบัติใหม่ที่ชื่อว่า โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Coronavirus Disease 2019) หรือเป็นที่รู้จักกันอย่างแพร่หลายในชื่อ โควิด-19 (COVID-19) ซึ่งสามารถเกิดการติดเชื้อได้ง่ายหากอยู่ในสถานที่หนาแน่น (Siriraj, 2020, online) นำไปสู่การปิดน่านฟ้าไทยชั่วคราวตั้งแต่เดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ทำให้สายการบินต่างประเทศไม่สามารถลงจอดในสนามบินของไทยยกเว้นบางกรณี ส่งผลให้อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเสียหายได้หลักไปอย่างมาก จากสถิติพบว่าจำนวนผู้เข้าพักในเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 ลดลงจากเดือนเดียวกันในปีที่แล้วถึงร้อยละ 97.93 (Ministry of Tourism and Sports, 2020, online) หลายโรงแรมจึงพยายามประคองตัวด้วยการปิดโรงแรมชั่วคราว ให้พนักงานใช้วันลา หรือแม้กระทั่งลดจำนวนพนักงานลง รวมถึงโรงแรมบางส่วนที่ไม่สามารถรับมือกับผลกระทบได้ต้องปิดตัวลงหรือขายต่อ ซึ่งไม่ว่าจะลงเอยทางใดก็อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจพนักงานโรงแรมและอาจส่งผลกระทบต่อไปยังผลการปฏิบัติงานของพนักงานโรงแรม โรงแรมจึงยิ่งต้องค้นหาวิธีการสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน และการคิดเชิงบวกให้กับพนักงานโรงแรมที่มีอยู่ เพื่อให้พนักงานและองค์การสามารถอยู่รอดได้เมื่อโรงแรมกลับมาเปิดทำการปกติ

โรงแรมเป็นหนึ่งในธุรกิจบริการที่มุ่งเน้นในการมอบประสบการณ์ที่ดีให้แก่ผู้รับบริการ โรงแรมที่ผ่านมาตรฐานว่าดีเยี่ยม คือ โรงแรมที่ได้รับมาตรฐานระดับ 5 ดาวโดยผ่านการพิจารณาจากลักษณะทางกายภาพรวมถึงการบริการที่ได้รับ (Thai Hotel Associate, 2017, p. 25) และการบริการที่มีคุณภาพ คือ การบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการได้ตรงหรือมากกว่าความคาดหวัง (Suriya, 2013, p. 34) โดยเฉพาะโรงแรมชั้นนำอย่างโรงแรมระดับ 4-5 ดาวที่ต้องเผชิญกับความคาดหวังจากลูกค้าที่สูงตามระดับของโรงแรมประกอบกับสถานการณ์ของโรคโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบต่อธุรกิจโรงแรม อาจทำให้เกิดภาวะหมดไฟในการทำงาน หากพนักงานที่ปฏิบัติงานมีคุณภาพชีวิตในการทำงานที่ดี จะส่งผลให้สามารถสร้างสรรค์การบริการที่ดี มีคุณภาพให้กับลูกค้าที่มาใช้บริการและองค์การได้ (Wiphatsuwan, 2014, p. 12) องค์การควรช่วยเติมเต็มคุณภาพชีวิตโดยเฉพาะภาวะจิตใจของพนักงานโรงแรม (Katekaew, 2014, p. 69) จึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงาน (Work passion)

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน เป็นความรู้สึกหรือความปรารถนาที่เข้มข้นที่อยู่ภายในบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่แสดงออก โดยมีพลังภายในที่จะเปลี่ยนแปลงจากความตั้งใจของบุคคลให้เป็นผลสำเร็จ (Damrongsanti, 2011, p. 1) เป็นพลังที่มาจาก การตั้งตัวตนของบุคคลมาใส่ในงานที่ทำ (Csikszentmihalyi, 1990, pp. 43-70) เมื่อภาวะหมดไฟในการทำงานเป็นความรู้สึกสูญเสียพลัง ในทางตรงกันข้าม ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนเปรียบเสมือนเชื้อเพลิงในการทำงาน (Mungthanawonkun, 2015, p. 3) การเข้าใจถึงปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานในองค์กร จะสามารถช่วยให้องค์กรช่วยสนับสนุนภาวะจิตใจของพนักงานโรงแรมได้เพื่อให้พนักงานสามารถทำงานและให้บริการลูกค้าได้อย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ สามารถทำงานได้ตามหรือมากกว่าความคาดหวัง พนักงานทุกส่วนในองค์กร ทั้งในพนักงานบริการ (Front of the house) ที่มีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรง และพนักงานสนับสนุน (Back of the house) ที่ไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรงแต่มีหน้าที่สนับสนุนให้พนักงานบริการสามารถทำการบริการได้อย่างราบรื่น

การคิดบวกทำให้มีความสุขและประสบความสำเร็จ บุคคลที่คิดเชิงบวกมักมองหาสิ่งที่ดีที่สุดในทุกสถานการณ์ (Sharma, 2016, online) เมื่อพนักงานทำงานด้วยความคิดเชิงบวกจะมีประสิทธิภาพในการทำงานจะเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมและความคิดสร้างสรรค์เพิ่มขึ้นอีกด้วย (Shawn, 2012, p. 100) และพนักงานที่มีความสุขมีประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้นโดยเฉลี่ย 31% สามารถทำยอดขายสูงขึ้น 37% และมีความคิดสร้างสรรค์สูงขึ้น 3 เท่า (Lyubomirsky, King, & Diener, 2005, p. 835) และผู้ที่พูดกับตนเองในเชิงบวกอย่างสม่ำเสมอ จะทำให้จิตใจดี สานึกจดจำคำพูดเชิงบวก ทำให้สงบผ่อนคลาย และเกิดแรงจูงใจในการดำเนินชีวิต (Kethnai, 2000, pp. 1-88) หากพนักงานฝึกการคิดเชิงบวก พนักงานสามารถทำงานได้ดียิ่งขึ้น มีความสุข และสามารถจัดการกับความเครียดในงานได้ดียิ่งขึ้น (Gupta, 2015, pp. 59-60) การคิดเชิงบวกอาจเป็นอีกส่วนสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงาน โดยเฉพาะในช่วงที่เกิดวิกฤติการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ที่อาจส่งผลกระทบต่อจิตใจและผลการปฏิบัติงานของพนักงาน การคิดบวกอาจจะสามารถส่งเสริมให้ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมมากขึ้น

การศึกษาวิจัยในเรื่องความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีการนำไปศึกษาในหลากหลายบริษัท ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนมีความแตกต่างกันตามบริบทขององค์กรที่แตกต่างกัน ปัจจุบันยังไม่มีการศึกษาปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร และความเชื่อมโยงระหว่างการคิดเชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนและการคิดเชิงบวกของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อนำผลวิจัยไปใช้ประกอบการวางแผนในการกำหนดนโยบาย การสร้างหลักสูตรฝึกอบรมหรือกิจกรรมต่าง ๆ ในการพัฒนาความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานภายในองค์กรเสมือนเติมไฟให้พนักงานได้ทำงานและให้บริการลูกค้าได้อย่างเต็มที่และสร้างสรรค์ เสริมสร้างความสามารถขององค์กรนำไปสู่ความพึงพอใจในการรับบริการของลูกค้าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรในสายตาลูกค้านำไปสู่ภาพลักษณ์ที่ดีของประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในเขตกรุงเทพมหานคร

2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกของพนักงานกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

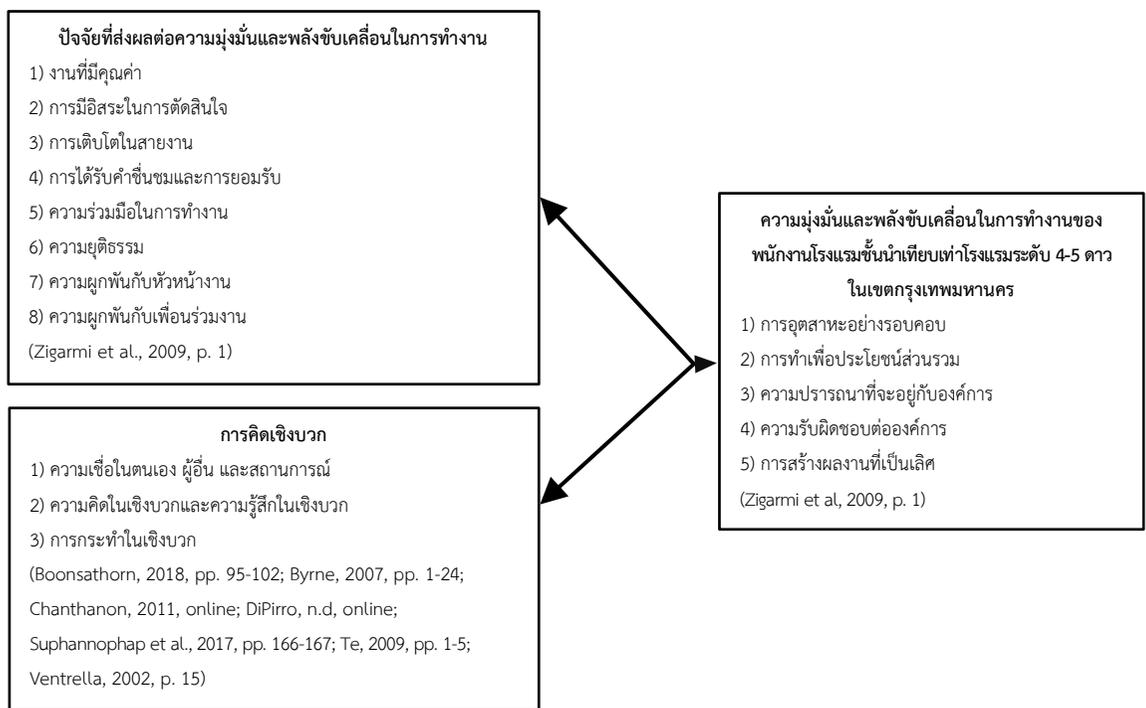
ประโยชน์การวิจัย

1. ผู้บริหาร ฝ่ายทรัพยากรบุคคล และผู้ที่สนใจสามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนและระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

2. ผู้บริหาร ฝ่ายทรัพยากรบุคคล และผู้ที่สนใจสามารถทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกกับความมุ่งมั่น และพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

3. ผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคลสามารถนำผลการวิจัยครั้งนี้ประกอบการวางแผนในการกำหนดนโยบายการสร้างหลักสูตรฝึกอบรม หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานภายในองค์กรได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาด้วยวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ พนักงานโรงแรมที่ตั้งอยู่และเปิดให้บริการในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการรับรองมาตรฐานจากสมาคมโรงแรมไทยจำเป็นต้องมีการยื่นขอจากโรงแรมเอง ทำให้มีรายชื่อไม่ครอบคลุมโรงแรมชั้นนำในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยจึงทำการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

โดยใช้เกณฑ์ประกอบการคัดเลือกโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร ตามมาตรฐานในการจัดอันดับโรงแรมต่างประเทศ ได้แก่ ประเทศอังกฤษ แคนาดา และอเมริกาเหนือ จากพนักงานโรงแรมทุกส่วนในองค์กร แบ่งเป็นพนักงานบริการ (Front of the house) ที่มีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรง และพนักงานสนับสนุน (Back of the house) ที่ไม่ได้ปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าโดยตรงแต่มีหน้าที่สนับสนุนให้พนักงานบริการสามารถทำการบริการได้อย่างราบรื่น เพื่อให้การเก็บกระจายครอบคลุมทุกส่วน และอยู่ในเกณฑ์ใดเกณฑ์หนึ่ง เป็นอย่างน้อย คือ 1) โรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานครที่ได้รับการรับรองมาตรฐานที่พักเพื่อการท่องเที่ยว จากสมาคมโรงแรมไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558-2562 และ/หรือ 2) โรงแรมที่ได้รับรางวัลเป็นโรงแรมที่ดีที่สุดจาก 5 แหล่ง ที่มีชื่อเสียง ได้แก่ เว็บไซต์ TripAdvisor (2019, online) หนังสือพิมพ์ The Telegraph และนิตยสารท่องเที่ยว 3 ฉบับ ได้แก่ Travel and Leisure (Wogan, 2019, online), Forbes Travel Guide (2019, online) และ Conde Nast Traveler (2019, online) ในปี 2017-2019 และ/หรือ 3) โรงแรมชั้นนำในกรุงเทพมหานครที่มีห้องอาหาร เปิดให้บริการสำหรับผู้เข้าพักและบุคคลภายนอก มีบริการรูมเซอร์วิส (Room service) และบริการจอดรถ (Valet parking)

เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน (Boonsathorn, 2013, unpagued) และส่วนที่ 3 การคิดเชิงบวก ที่ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม ประกอบกับข้อคำถามของ Positivity Guides (n.d., online) ความสอดคล้องกับการคิดเชิงบวกในงานวิจัยครั้งนี้ ทั้งนี้ แบบสอบถามได้ผ่านการพิจารณาความสอดคล้อง ระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวิจัย จากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ผู้เชี่ยวชาญด้านความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ด้านสถิติ และด้านโรงแรม และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC: Index of consistency) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.91 และปรับข้อคำถามตามความเห็นของผู้เชี่ยวชาญ นำไปทดลองใช้กับพนักงานโรงแรม ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.97 นำมาสร้างเป็นแบบสอบถามในรูปแบบ อิเล็กทรอนิกส์ (ออนไลน์) โดยใช้โปรแกรม google form

งานวิจัยครั้งนี้ ได้รับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ จากสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์ ใบรับรองเลขที่ ECNIDA 2020/0018 รับรอง ณ วันที่ 25 กุมภาพันธ์ 2563 ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ ในเดือนพฤษภาคม พ.ศ. 2563 ถึงเดือนมิถุนายน พ.ศ. 2563 เพื่อรักษาระยะห่างทางสังคม ลดและป้องกันการแพร่กระจายของโรคติดเชื้อโคโรนา 2019 (COVID-19) ตามมาตรการความร่วมมือจากรัฐบาล และได้การตอบกลับจากพนักงานโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 216 ชุด จาก 72 โรงแรม แบ่งออกเป็นโรงแรมระดับ 5 ดาว จำนวน 52 แห่ง และโรงแรมระดับ 4 ดาว จำนวน 20 แห่ง

วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : SD) ในการอธิบายระดับของความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ระดับปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน และระดับการคิดเชิงบวก และสถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่น และพลังขับเคลื่อนกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน และหาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกกับความมุ่งมั่น และพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน และการคิดเชิงบวกในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตาราง 1 ระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
มิติด้านการอดสาหะอย่างรอบคอบ	4.27	0.601	สูงมาก
มิติด้านการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	4.26	0.661	สูงมาก
มิติด้านความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กร	4.01	0.826	สูง
มิติด้านความรับผิดชอบต่อองค์กร	4.21	0.695	สูงมาก
มิติด้านการสร้างผลงานที่เป็นเลิศ	4.39	0.544	สูงมาก
รวมเฉลี่ย	4.23	0.574	สูงมาก

จากตาราง 1 พบว่า ระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก ค่าเฉลี่ยรวม 4.23 โดยมีค่าเฉลี่ยมิติด้านการสร้างผลงานที่เป็นเลิศสูงที่สุด คือ 4.39 อยู่ในระดับสูงมาก รองลงมาเป็นมิติด้านการอดสาหะอย่างรอบคอบ มีค่าเฉลี่ย 4.27 อยู่ในระดับสูงมาก มิติด้านการทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม มีค่าเฉลี่ย 4.26 อยู่ในระดับสูงมาก และมิติด้านความรับผิดชอบต่อองค์กร มีค่าเฉลี่ย 4.21 อยู่ในระดับสูงมาก ตามลำดับ ส่วนมิติด้านความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ 4.01 อยู่ในระดับสูง

ตาราง 2 ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านงานที่มีคุณค่า	4.33	0.666	สูงมาก
ด้านการมีอิสระในการตัดสินใจ	3.81	0.835	สูง
ด้านการเติบโตในสายงาน	3.89	0.751	สูง
ด้านการได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ	3.91	0.715	สูง
ด้านความร่วมมือในการทำงาน	3.92	0.788	สูง
ด้านความยุติธรรม	3.70	0.849	สูง
ด้านความผูกพันกับหัวหน้างาน	3.90	0.938	สูง
ด้านความผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน	4.05	0.762	สูง
รวมเฉลี่ย	3.93	0.630	สูง

จากตาราง 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาวในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 3.93 เมื่อพิจารณาปัจจัย พบว่า ปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านงานที่มีคุณค่า มีค่าเฉลี่ย 4.33 อยู่ในระดับสูงมาก

รองลงมาเป็นปัจจัยด้านความผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน มีค่าเฉลี่ย 4.05 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านความร่วมมือในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย 3.92 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านการได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ มีค่าเฉลี่ย 3.91 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านความผูกพันกับหัวหน้างาน มีค่าเฉลี่ย 3.90 อยู่ในระดับสูง ปัจจัยด้านการเติบโตในสายงาน มีค่าเฉลี่ย 3.89 อยู่ในระดับสูง และปัจจัยด้านการมีอิสระในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 3.81 อยู่ในระดับสูง ตามลำดับ ส่วนปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ปัจจัยด้านความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ย 3.70 อยู่ในระดับสูง

ตาราง 3 ระดับการคิดเชิงบวกของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

การคิดเชิงบวก	$\bar{X}$	SD	ระดับ
ด้านความเชื่อในตนเอง ผู้อื่น และสถานการณ์	4.17	0.583	สูง
ความคิดในเชิงบวกและความรู้สึกเชิงบวก	4.20	0.608	สูง
ด้านการกระทำในเชิงบวก	4.11	0.635	สูง
รวมเฉลี่ย	4.16	0.554	สูง

จากตาราง 3 พบว่า ระดับการคิดเชิงบวกของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานครโดยรวมอยู่ในระดับสูง มีค่าเฉลี่ยรวม 4.16 และค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านอยู่ในระดับสูงทั้งหมด โดยมีค่าเฉลี่ยมิติด้านความคิดในเชิงบวกและความรู้สึกเชิงบวกสูงที่สุด คือ 4.20 รองลงมาเป็นมิติด้านความเชื่อในตนเอง ผู้อื่น และสถานการณ์ มีค่าเฉลี่ย 4.17 ส่วนการกระทำในเชิงบวกมีค่าเฉลี่ยที่น้อยที่สุด คือ 4.11

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตาราง 4 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานกับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	ความมุ่งมั่น และพลังขับเคลื่อน	การถอดสาเหตุ อย่างรอบคอบ	การทำให้ เพื่อประโยชน์ ส่วนรวม	ความปรารถนา ที่จะอยู่กับ องค์กร	ความรับผิดชอบ ต่อองค์กร	การสร้างผลงาน ที่เป็นเลิศ	ภาพรวม
งานที่มีคุณค่า	r	0.500***	0.415***	0.403***	0.363***	0.406***	0.467***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
การมีอิสระในการตัดสินใจ	r	0.443***	0.318***	0.426***	0.460***	0.339***	0.457***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
การเติบโตในสายงาน	r	0.464***	0.372***	0.530***	0.498***	0.412***	0.530***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
การได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ	r	0.512***	0.455***	0.488***	0.533***	0.400***	0.551***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ความร่วมมือในการทำงาน	r	0.455***	0.372***	0.526***	0.555***	0.390***	0.535***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ความยุติธรรม	r	0.495***	0.379***	0.521***	0.509***	0.378***	0.543***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ความผูกพันกับหัวหน้างาน	r	0.302***	0.289***	0.385***	0.417***	0.304***	0.401***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ความผูกพันกับเพื่อนร่วมงาน	r	0.450***	0.400***	0.474***	0.474***	0.377***	0.504***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ภาพรวม	r	0.537***	0.484***	0.574***	0.571***	0.477***	.605***
	p	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

*** p<0.001

จากตาราง 4 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานจากการพฤติกรรม ทุกปัจจัยและทุกด้าน ($r=0.605$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับระดับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานโดยรวมมากที่สุด คือ การได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ ($r=0.551$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 เมื่อพิจารณาเป็นรายปัจจัยและรายด้าน พบว่า ปัจจัยความร่วมมือในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรับผิดชอบต่อองค์กรสูงสุด ($r=0.555$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001

ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกของพนักงานกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร มีดังนี้

ตาราง 5 ความสัมพันธ์ระหว่างการคิดเชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร

ความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน	การถอดสาระอย่างรอบคอบ	การทำเพื่อประโยชน์ส่วนรวม	ความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กร	ความรับผิดชอบต่อองค์กร	การสร้างผลงานที่เปี่ยมเลิศ	ภาพรวม
การคิดเชิงบวก						
ความเชื่อในตนเอง	r 0.605***	0.517***	0.468***	0.529***	0.547***	0.598***
ผู้อื่น และสถานการณ์	p 0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ความคิดในเชิงบวกและ	r 0.697***	0.594***	0.517***	0.556***	0.579***	0.665***
ความรู้สึเชิงบวก	p 0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
การกระทำในเชิงบวก	r 0.716***	0.615***	0.577***	0.602***	0.620***	0.712***
	p 0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000
ภาพรวม	r 0.749***	0.632***	0.578***	0.619***	0.644***	0.731***
	p 0.000	0.000	0.000	0.000	0.000	0.000

*** $p < 0.001$

จากตาราง 5 พบว่า การคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร ทุกมิติและทุกด้าน ($r=0.731$) เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์รายด้าน พบว่า มิติด้านการกระทำในเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการถอดสาระอย่างรอบคอบสูงสุด ($r=0.716$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

อภิปรายผล

ผลวิจัยครั้งนี้ชี้ให้เห็นว่า พนักงานโรงแรมชั้นนำเทียบเท่าโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานอยู่ในระดับสูงมาก โดยพฤติกรรมที่แสดงออกสูงที่สุด คือ การสร้างผลงานที่เปี่ยมเลิศ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานและการคิดเชิงบวกในการทำงานอยู่ในระดับสูง ซึ่งมีการแสดงออกสูงที่สุดด้านการทำงานที่มีคุณค่าและด้านความคิดในเชิงบวกและความรู้สึกเชิงบวก หมายความว่า พนักงานโรงแรมมีความมุ่งมั่นที่จะทำงานเพื่อองค์กรอย่างเต็มที่ ในขณะที่เดียวกัน ความปรารถนาที่จะอยู่กับองค์กรเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกต่ำที่สุด เมื่อเปรียบเทียบกับพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนอื่น ๆ หมายความว่า หากมีโอกาส พนักงานโรงแรมอาจเปลี่ยนองค์การในการทำงานได้ ซึ่งปัจจัยที่ส่งผลต่อความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานจากการพฤติกรรม

ทุกปัจจัยและทุกด้าน โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์มากที่สุด คือ การได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ สอดคล้องกับยศนันท์ อ่อนสันต (Onsantad, 2017, pp. 67-68) ที่ระบุว่า การได้รับการยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและหัวหน้างาน เป็นปัจจัยจูงใจในการปฏิบัติงานสูงสุดของพนักงานโรงแรมระดับ 4 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการวิจัยของดาวใจ ศรีลัมพ์ (Sonlam, 2012, pp. 113-119) ที่ศึกษาบุคลากรกลุ่มเบบี้บูมเมอร์ในบริษัทปูนซีเมนต์ไทย (แก่งคอย) พบว่าความแตกต่างจากกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นเอ็กซ์คือ ให้ความสำคัญกับความร่วมมือในการทำงานมากที่สุด ส่วนกลุ่มเจนเนอร์เรชั่นวาย ที่ให้ความสำคัญกับงานที่มีคุณค่ามากที่สุด ซึ่งงานวิจัยของปฏิมา ถนิมิกายูจน์, เสาวลักษณ์ จิตต์น้อม และเพ็ญพร ปุกหุด (Tanimkarn, Jitnom, & Pukahuta, 2018, p. ii) ได้เสนอว่าการพัฒนาการเป็นสมาชิกที่ดีขององค์กร ควรให้การสนับสนุนการทำงานเป็นทีมของพนักงานผ่านการออกแบบกิจกรรมที่มีความเหมาะสมซึ่งจะเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีให้กับสมาชิกในองค์กรได้

เมื่อพิจารณารายด้านรายมิติ พบว่ามีปัจจัยความร่วมมือในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความรับผิดชอบต่อองค์กรมากที่สุด อาจเกิดจากรูปแบบการทำงานของพนักงานโรงแรมที่ต้องประสานงานและร่วมมือกันทั้งภายในและต่างแผนกเพื่อบริการและสร้างความประทับใจแก่ผู้เข้าพักให้มากที่สุด นำไปสู่ความรู้สึกถึงความร่วมมือร่วมใจในการทำงานและผ่านพ้นอุปสรรคในการทำงานไปด้วยกัน ทำให้พนักงานรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร มีความรู้สึกต่อองค์กรและกล่าวถึงองค์กรในเชิงบวก ดังผลการวิจัยของภคฤกษ์ วุฒิวงศา (Woothiwongsa, 2018, p. 35) ที่พบ อิทธิพลของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีต่อการจงรักภักดีของพนักงานโรงแรมในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีความใกล้เคียงผลการวิจัยของภคพร กระจาดทอง (Krachadthong, 2018, p. 168) ที่พบว่า ด้านพลังการทำงาน ด้านการอุทิศตน และด้านความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการคงอยู่ของเซฟในโรงแรมในประเทศไทย สำหรับการคิดเชิงบวกมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานทุกมิติและทุกด้าน โดยมีมิติด้านการกระทำในเชิงบวกมีความสัมพันธ์กับการอุทิศตนอย่างรอบคอบมากที่สุด ดังนั้น โรงแรมจึงควรมีการเสริมสร้างพนักงานโรงแรมให้มีการคิดเชิงบวกผ่านนโยบาย วัฒนธรรมองค์กร การฝึกอบรม และกิจกรรมต่าง ๆ จะทำให้พนักงานโรงแรมมีความสุขในการทำงาน เข้าใจวิธีการแก้ปัญหา และอาจส่งผลให้พนักงานมีความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานต่อไป ซึ่งการคิดเชิงบวกมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งด้านการมีวินัยในตนเอง การควบคุมจิตใจ การยอมรับตนเอง และการรับผิดชอบในหน้าที่ในพนักงานบริการ (Ali, 2017, p. 35) ดังเช่นผลการวิจัยของสุภาภรณ์ ประสงค์ทัน และโชคชัย สุเวชวัฒนกุล (Prasongthan & Suvetwatanakul, 2015, p. 285) ที่พบว่า การมองโลกในแง่ดีเป็นหนึ่งในปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความทุ่มเทมีใจด้านความพึงพอใจในงาน ผลการปฏิบัติงาน พฤติกรรมการเป็นสมาชิกที่ดี และความต้องการที่จะทำงานต่อไปของพนักงานโรงแรมในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการประยุกต์ใช้ในองค์กร

ผู้บริหารและฝ่ายทรัพยากรบุคคลของโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร สามารถนำผลวิจัยประกอบการวางแผนต่าง ๆ โดยให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ทำให้เกิดความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนที่มีความสัมพันธ์กับความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานมากที่สุดในอันดับต้น ๆ คือ การได้รับคำชื่นชมและการยอมรับ โดยอาจจัดกิจกรรมเป็นพื้นที่ให้หัวหน้างานชื่นชมพนักงานที่ทำงานได้ดี หรือเปิดโอกาสพนักงานได้ชื่นชมหรือขอบคุณกัน และอาจจัดสรรงบประมาณการให้รางวัลกับพนักงานที่ทำงานได้ดี อาจจัดงานมอบรางวัลที่มีพนักงานท่านอื่นมาร่วมด้วย สนับสนุนการทำงานเป็นทีม สื่อสารให้พนักงานรู้สึกถึงความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน

รวมถึงสนับสนุนให้พนักงานโรงแรมมีการคิดเชิงบวกในงาน เพื่อพัฒนาความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในการทำงานของพนักงานภายในองค์กร นำไปสู่การมีพฤติกรรมการทำงานอย่างสร้างสรรค์และก่อให้เกิดภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรและประเทศต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยในอนาคต

1. ควรเก็บข้อมูลในสถานการณ์ปกติ เพื่อศึกษาว่าความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนของพนักงานโรงแรมระดับ 4-5 ดาว ในเขตกรุงเทพมหานคร มีความแตกต่างจากในขณะเกิดสถานการณ์การแพร่กระจายของโรคโควิด-19 หรือไม่
2. ควรขยายการศึกษาไปยังโรงแรมชั้นนำในจังหวัดท่องเที่ยวหลักของประเทศไทย เช่น ภูเก็ต เชียงใหม่ ชลบุรี เพื่อการนำผลประยุกต์ใช้ในจังหวัดที่เป็นแหล่งท่องเที่ยว และการสนับสนุนบุคลากรในอุตสาหกรรมสำคัญของประเทศ
3. งานวิจัยนี้เป็นครั้งแรกที่มีศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดบวกและความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อน จึงควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการคิดบวกและความมุ่งมั่นและพลังขับเคลื่อนในบริบทองค์กรอื่น ๆ เพิ่มเติม

เอกสารอ้างอิง

- Ali, A. F. S. (2017). Positive Thinking as Training program to Developing environment working in Hospitality Industry. *Journal of the Faculty of Tourism and Hotels-University of Sadat City*, 1(2/1), 33-57.
- Bank of Thailand. (2019). *Report of economic and financial*. Retrieved March 15, 2019, from https://www.bot.or.th/Thai/MonetaryPolicy/EconomicConditions/PressRelease/PressRelease2557/MonthlyReport_January2019_6LT83e.pdf (In Thai)
- Boonsathorn, W. (2013). *Work Passion Questionnaire*. Independent Study Handout. Bangkok : National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Boonsathorn, W. (2018). *Strategic communication*. Bangkok : National Institute of Development Administration. (In Thai)
- Byrne, R. (2007). *The Secret*. (Chiranan Phitpreecha, Translator). Bangkok : Amarin. (In Thai)
- Chanthanon, S. (2011). *Positive Thinking*. Retrieved August 19, 2019, from <https://www.facebook.com/notes/rongriansiwik/kankhitchoengbuak-positive-thinking-doi-sittichai-chanthanon/10150265846057090> (In Thai)
- Conde Nast Traveler. (2019). *Top 10 Hotels in Bangkok: Readers' Choice Awards 2019*. Retrieved October 28, 2019, from <https://www.cntraveler.com/readers-choice-awards/asia/top-hotels-in-bangkok> (In Thai)
- Csikszentmihalyi, M. (1990). *Flow: The psychology of optimal experience*. New York : Harper & Row.
- Damrongsanti, C. (2011). *The impact of intangible rewards and leadership communication strategies on talent's passion*. Thesis, Master of Science Program in National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)

- DiPirro, D. (n.d.). *Train yourself to be more positive in 5 steps*. Retrieved August 19, 2019, from <http://tinybuddha.com/blog/train-yourself-to-be-more-positive-in-5-Steps>
- Forbes Travel Guide. (2019, October). *2019 Star Award Winners*. Retrieved October 28, 2019, from <https://www.forbestravelguide.com/award-winners>
- Gupta, V. (2015). Role of positive emotions in organizational coping. *Journal of Organization & Human Behavior*, 4(2&3), 53-61.
- Katekaew, A. (2014). *Guideline on decreasing staff turnover rate of five stars hotel in Ratchaprasong area, Bangkok*. Thesis, Master of Business Administration Program in Silpakorn University, Nakhonpathom. (In Thai)
- Ketnai, S. (2000). *Effects of perception without awareness, self-care information and positive thinking on hope in mastectomy patients*. Thesis, Master of Nursing Science Program in Mahidol University, Nakhonpathom. (In Thai)
- Krachadthong, P. (2018). *Factors Influencing the Persistence of Hotel's Chef in Thailand*. Thesis, Doctor of Business Program in Business Administration, College of Innovative Business and Accountancy, Dhurakij Pundit University, Bangkok. (In Thai)
- Lyubomirsky, S., King, L., & Diener, E. (2005). The benefits of frequent positive affect: Does happiness lead to success?. *Psychological bulletin*, 131(6), 803-855.
- Mastercard. (2018). *Big Cities, Big Business: Bangkok, London and Paris Lead the Way in Mastercard's 2018 Global Destination Cities Index*. Retrieved May 30, 2019, from <https://newsroom.mastercard.com/press-releases/big-cities-big-business-bangkok-london-and-paris-lead-the-way-in-mastercards-2018-global-destination-cities-index>
- Matichon. (2018). *MasterCard presents Bangkok as the world's number one destination*. Retrieved May 30, 2019, from https://www.matichon.co.th/news-monitor/news_1225764 (In Thai)
- Ministry of Tourism and Sports. (2020). *The situation of tourism in the country by province in 2020*. Retrieved June 30, 2020, from https://www.mots.go.th/more_news_new.php?cid=594 (In Thai)
- Mungthanawonkun, N. (2015). *A comparative study work passion and organization culture: between companies listed on the stock exchange of Thailand and companies listed on the set 1 0 0 index*. Thesis, Master of Science Program in National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2019). *Thai economic situation in the first quarter of 2019 and trend of 2019*. Retrieved June 18, 2019, from https://www.nesdb.go.th/ewt_dl_link.php?nid=8886&filename=QGDP_report (In Thai)
- Onsantad, Y. (2017). *Satisfaction and motivation having impact on the operation of 4-star hotel staffs in Bangkok metropolis and adjacent provinces*. Independent study, Master of Arts Program in Bangkok University, Pathumthani. (In Thai)

- Positivity Guides. (n.d.). *The Optimism Quiz*. Retrieved August 29, 2019, from <https://www.positivityguides.net/the-optimism-quiz>
- Prachachat. (2019). *MasterCard reveals "Bangkok" is the city with the highest spending on food and shopping*. Retrieved May 30, 2019, from <https://www.prachachat.net/marketing/news-277239> (In Thai)
- Prasongthan, S., & Suvetwatanakul, C. (2015). Employee engagement model in Thai hotel industry. *Journal of Social Sciences Srinakharinwirot University*, 18, 285-298. (In Thai)
- Sharma D. R. (2016). *Understand "Optimist" Through Etymology*. Retrieved August 19, 2019, from <https://logophilia.in/2016/09/20/understand-optimist-through-etymology>
- Shawn A. (2012). Positive Intelligence. *Harvard Business Review*, 100-102.
- Sipaoraya, A., Charoenwong, T., & Mekraksawanit, P. (2011). *The relationship between the organizational climate and the operational motivation of the Westin Grand Sukhumvit hotels staff*. Thesis, Master of Business Administration Program in Dusit Thani College, Bangkok. (in Thai)
- Siriraj. (2020). Novel coronavirus 2019, 2019-nCoV. *Health Article*. Retrieved August 15, 2020, from https://www.si.mahidol.ac.th/siriraj_online/thai_version/Health_detail.asp?id=1410 (In Thai)
- Sonlam, D. (2012). *A comparative study factors affecting work passion in cross generations: case study of the cement thai (kaeng khoi) co ltd*. Thesis, Master of Science Program in National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Suphannophap, P., Charoensuk, O., Naiphath, O., & Ngatkrathok, S. (2017). A factor analysis of the positive thinking characteristics for undergraduate students of Silpakorn university. *Veridian E-Journal*, 10(1), 605-619. (In Thai)
- Suriya, S. (2013). *Guidelines for Service Quality Development of Hotel's Front Office Department to support Asian Tourists: A Study of Boutique Hotels in Bangkok*. Thesis, Master of Arts Program in National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Tanimkarn, R., Jitnom, S., & Pukahuta, P. (2018). *The influence of quality of work life and organizational citizenship behavior on staff's working efficiency of service industry*. Research report. Rajamangala University of Technology Isan, Nakhon Ratchasima. (In Thai)
- Te, N. (2009). *Management by heart of modern businesspeople*. Bangkok : Panyachon. (In Thai)
- Thai Hotel Associate. (2017). *Thailand Standard Hotels Directory 2017*. pp. 41-91. (In Thai)
- TripAdvisor. (2019). The Very Best of Travel Chosen by Millions of Travelers. *Top 25 Hotels-Thailand*. Retrieved October 28, 2019, from <https://www.tripadvisor.com/TravelersChoice-Hotels-cTop-g293915>
- Ventrella, S. W. (2002). *The power of positive thinking in business 10 traits for maximum results*. (Vithhaya Phlaimanee, Translator). Bangkok : A. R. Business press. (In Thai)

- Wiphatsuwan, K. (2014). *Quality of work life of employees in front office department of five-star hotels in Bangkok*. Thesis, Master of Arts Program in National Institute of Development Administration, Bangkok. (In Thai)
- Wogan, J. (2019). *Travel and Leisure the World's Best Awards 2019. The Top 5 Hotels in Bangkok*. Retrieved October 28, 2019, from <https://www.travelandleisure.com/worlds-best/hotels-in-bangkok> (In Thai)
- Woothiwongsa, K. (2018). *A Study of Work Motivation, Working Environment and Organization Image Affecting Employee Operation Loyalty in Service Industry: Case Study 4 Star Hotel in Bangkok Area*. Independent Study, Master of Business Administration in Bangkok University, Pathumthani. (In Thai)
- Zigami, D., Houson, D., Witt, D., Diehl, J., & Kim Nimon. (2009). *From Engagement to Work Passion. The Ken Blanchard Company*. Retrieved May 2, 2018, from https://www.opm.gov/WIKI/uploads/docs/Wiki/OPM/training/Blanchard_From_Engagement_to_Work_Passion.pdf

การสังเคราะห์งานวิจัยเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ
A RESEARCH SYNTHESIS OF GAMES WITH ELDERLY DEVELOPMENT

พิชญา ธรรมร่มดี^{1*}, อธิวัฒน์ เจียวิวรรณ์กุล²

Phichaya Thamromdee^{1*}, Athiwat Jiawiwatkul²

¹นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาพัฒนการมนุษย์ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย

¹Student., Master's degree, Human Development, National Institute for Child and Family Development, Mahidol University, Nakhon Prathom Province, 73170, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล จังหวัดนครปฐม 73170, ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., National Institute for Child and Family Development, Mahidol University, Nakhon Prathom Province, 73170, Thailand

E-mail address (Corresponding author): *phichaya.tha@student.mahidol.ac.th (Author): athiwat.jia@mahidol.ac.th

รับบทความ : 19 เมษายน 2564 / ปรับแก้ไข : 14 กรกฎาคม 2564 / ตอรับบทความ : 2 สิงหาคม 2564

Received : 19 April 2021 / Revised : 14 July 2021 / Accepted : 2 August 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.19>

ABSTRACT

The purpose of study was to synthesize the research of games with elderly development. The population in this research was the thesis of games with elderly development, which were published between 1997 and 2017 by searching for information from libraries of educational institutions and searching from electronic databases of 314 subjects. Samples were selected using quality criteria of research at level B and above, totaling 65 subjects. The research instruments were the recording form of research characteristics and research quality assessment form (the reliability was 0.91 and 1.00). Descriptive statistics were used for data analysis while the effect size was calculated by Cohen's d formula. The results from this research synthesis found that most of the theses were master's theses, 92.30%. The most popular theory was activity theory, 43.08%. Moreover, 52.30% of the research designs were experimental research. Most of the game types were activity games. The maximum average effect sizes of each type of games affect the elderly development were exercise games affect daily routine, electronics games affect balance, reaction games affect mental health, activity games affect participation and being part of a society, and music games affect loneliness. The research suggestion revealed that the elderly and their caregivers should choose games that have a high effect on the physical, mental, and social development of the elderly.

Keywords : Games, Elderly development, Research synthesis, Effect size

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ วิทยานิพนธ์เกี่ยวกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ที่ถูกตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ 2540-2560 โดยสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาและสืบค้นจากฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ มีจำนวน 314 เรื่อง คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์คุณภาพงานวิจัยระดับตั้งแต่ B ขึ้นไป ได้จำนวน 65 เรื่อง เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัยและแบบประเมินคุณภาพงานวิจัย (ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 และ 1.00) การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติเชิงพรรณนาหาค่าขนาดอิทธิพลโดยใช้สูตรคำนวณของ Cohen's d ผลการศึกษาพบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่ร้อยละ 92.30 เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาเอก ทฤษฎีที่นำมาใช้มากที่สุดคือ ทฤษฎีกิจกรรม ร้อยละ 43.08 รูปแบบการวิจัยส่วนใหญ่เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ร้อยละ 52.30 ประเภทเกมส่วนใหญ่คือ เกมกิจกรรม ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยสูงสุดของเกมแต่ละประเภทที่มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ ได้แก่ เกมการออกกำลังกายมีผลต่อการทำกิจวัตรประจำวัน

เกมอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการทรงตัว เกมนันทนาการมีผลต่อสุขภาพจิต เกมกิจกรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเกมดนตรีมีผลต่อความว้าเหว่ ข้อเสนอแนะ ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุควรเลือก ประเภทของเกมที่ส่งผลสูงต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม

คำสำคัญ : เกม, พัฒนาการผู้สูงอายุ, การสังเคราะห์งานวิจัย, ค่าขนาดอิทธิพล

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างประชากร ส่งผลให้ผู้สูงอายุเป็นกลุ่มประชากรที่มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง หลายประเทศทั่วโลก ข้อมูลขององค์การอนามัยโลก (WHO) มีการคาดการณ์ว่าจำนวนประชากรที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จะมีจำนวนเพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 3 ต่อปี โดยในปี พ.ศ. 2573 คาดว่าจะมีจำนวนประชากรสูงอายุมาก ถึงประมาณ 1.4 พันล้านคนและจะเพิ่มขึ้นถึง 2 พันล้านคนในปี พ.ศ. 2593 ทวีปเอเชียจะมีประชากรสูงวัย มากที่สุดในโลก โดยคาดว่าสัดส่วนผู้ที่มีอายุ 60 ปีขึ้นไปในทวีปเอเชียจะเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะประเทศญี่ปุ่น ซึ่งถือเป็นประเทศที่มีประชากรสูงวัยมากที่สุดในโลกและถือเป็นประเทศแรก ๆ ของโลกที่เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว (Super-aged society) สำหรับประเทศไทยนั้น จำนวนผู้สูงอายุมีตัวเลขเทียบเท่ากับประเทศที่พัฒนาแล้วหลายประเทศ มีอัตราการเติบโตเป็นอันดับ 3 ในทวีปเอเชีย รองมาจากประเทศเกาหลีใต้ และประเทศญี่ปุ่น โดยประเทศไทยได้เข้าใกล้ สังคมสูงวัยมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 ขณะที่ตัวเลขของกรมกิจการผู้สูงอายุ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคง ของมนุษย์ (พม.) ณ วันที่ 31 ธันวาคม พ.ศ. 2563 พบว่า ประเทศไทยมีประชากรทั้งสิ้น 66,186,727 คน เฉพาะผู้สูงอายุมี จำนวน 11,627,130 คนหรือคิดเป็นร้อยละ 17.57 และจะเพิ่มเป็นร้อยละ 20 ในปี พ.ศ. 2564 ชี้ให้เห็นว่าประเทศไทย เข้าสู่สังคมผู้สูงอายุแล้ว สำนักงานสถิติแห่งชาติ คาดการณ์ว่ากำลังจะเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างสมบูรณ์แบบ” (Complete aged society) ในปี พ.ศ. 2565 และในปี พ.ศ. 2573 จะมีสัดส่วนประชากรสูงวัยเพิ่มขึ้นอยู่ที่ร้อยละ 26.9 ของประชากรทั้งประเทศ รวมทั้งจะก้าวเข้าสู่การเป็น “สังคมผู้สูงอายุอย่างเต็มตัว” (Super-aged society) จะมีประชากรสูงอายุ ร้อยละ 30 ของประเทศ ในปี 2578 หรืออีก 14 ปีนับจากนี้ ในส่วนของรัฐบาลไทย ตามที่ได้กำหนดให้ สังคมสูงอายุเป็นวาระแห่งชาติ และได้สานต่อแผนปฏิบัติการด้านผู้สูงอายุ (พ.ศ.2545-2565) ซึ่งจากการประเมินผล แผนปฏิบัติการ ยังพบการดำเนินงานบางด้านที่ต้องปรับปรุง เช่น การเตรียมความพร้อมของประชากรเพื่อวัยสูงอายุ ที่มีคุณภาพ การส่งเสริมและพัฒนาผู้สูงอายุ และการคุ้มครองทางสังคมสำหรับผู้สูงอายุ (Department of mental health, 2020, online) นอกจากนี้การพัฒนาผู้สูงอายุให้มีศักยภาพสามารถพึ่งตนเองได้ก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน

ผู้สูงอายุเป็นวัยที่ต้องใส่ใจสุขภาพของร่างกายและจิตใจสูงกว่าวัยอื่น ๆ เพราะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างเห็นได้ชัด การเปลี่ยนแปลงสำคัญในผู้สูงอายุ ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงด้านร่างกาย เช่น ระบบต่าง ๆ ทำงานได้ลดลง ส่งผลให้ร่างกายเสื่อมถอยลง เคลื่อนไหวร่างกายได้ช้าลง กำลังน้อยลง อวัยวะรับความรู้สึก จะเป็นอวัยวะอันดับแรก ๆ ที่เสื่อม 2) การเปลี่ยนแปลงด้านจิตใจ เช่น การรับรู้ จำเหตุการณ์ปัจจุบันไม่ค่อยได้ ขอบข่ายคำถามบ่อย ๆ เรียนรู้สิ่งใหม่ได้ยากเพราะไม่มีความมั่นใจในการปรับตัว การแสดงออกทางอารมณ์ อาจจะมีการ ซึมเศร้า หงุดหงิด ชี้อารมณ์วิตกกังวล โกรธง่าย เอาแต่ใจตนเอง สนใจสิ่งแวดล้อมน้อยลง และสนใจเฉพาะเรื่องที่เกี่ยวข้อง กับตนเองมากกว่าเรื่องของผู้อื่น และ 3) การเปลี่ยนแปลงด้านสังคม เช่น ภาระหน้าที่และบทบาททางสังคมลดน้อยลง ทำให้ผู้สูงอายุห่างจากสังคม และเมื่อสมรรถภาพร่างกายลดลง ทำให้ความสามารถในการช่วยเหลือตัวเอง หรือกิจวัตรประจำวันเป็นไปได้ยากลำบาก จะส่งผลกระทบต่อจิตใจ เกิดความไม่มั่นใจในตนเอง หดหู่กับสภาพตัวเอง อีกทั้งยังทำให้ผู้สูงอายุไม่กล้ามีสังคมหรือมีกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น (Mingsamorn, 2019, online)

เกมเป็นการเล่นหรือการดำเนินกิจกรรมหรือนันทนาการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน เพื่อการผ่อนคลาย จากหน้าที่การงานในชีวิตประจำวัน และทำให้มนุษย์ได้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน กล่าวได้ว่าเราทุกคนล้วนรู้จัก และเคยเล่นเกมกันทั้งสิ้น โดยเกมที่ทุกคนคุ้นเคยมีทั้งที่เป็นการละเล่นของเด็ก ๆ เพื่อการเข้าสังคมกับกลุ่มเพื่อน เพื่อความสนุกสนาน รวมถึงเพื่อพัฒนาการด้านต่าง ๆ หรือเกมกีฬา นอกจากนี้เมื่อเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้พัฒนาขึ้น เกมก็จะมีรูปแบบที่พัฒนาหลากหลายมากขึ้นเช่นกัน มีหน้าตาที่น่าตื่นใจและอยู่ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่หลากหลายมากขึ้น ทั้งวิดีโอเกม คอมพิวเตอร์เกม เกมในโทรศัพท์มือถือ หรือเกมโชว์ที่เล่นกันผ่านรายการวิทยุ และรายการโทรทัศน์ ทำให้เราได้มีส่วนร่วมทั้งในฐานะผู้เล่นและผู้ชม มีเกมสำหรับผู้สูงอายุมีอยู่มากมาย ที่ใช้ส่งเสริม ฟันฟู พัฒนา ศักยภาพจากการทำงานที่ผ่านมา และทำให้มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน เกมเป็นการเล่นที่มีกฎ กติกา อย่างชัดเจน แต่ไม่ซับซ้อนโดยสามารถสร้างวิธีการเล่นขึ้นเองได้ เน้นพัฒนาอารมณ์สุข สนุกสนาน ให้ผู้เข้าร่วมได้พัฒนาตนเอง ในด้านต่าง ๆ การแบ่งประเภทของเกมขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัดเกม (Bureau of recreation, Department of physical education, 2018, p. 17) ในการศึกษาครั้งนี้แบ่งเกมที่ส่งผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ โดยพิจารณา จากความถี่ของเกมที่ได้จากการสังเคราะห์งานวิจัยในครั้งนี้ จำนวน 65 เรื่อง พบว่า ความถี่สูงสุด 5 ลำดับแรก ได้แก่ เกมกิจกรรม เกมการออกกำลังกาย เกมนันทนาการ เกมอิเล็กทรอนิกส์ และเกมดนตรี โดยเกมแต่ละประเภท จะมีรูปแบบการเล่น อุปกรณ์ และสถานที่แตกต่างกันออกไป

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่า มีการศึกษาและมีการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมกับพัฒนาการ ผู้สูงอายุในต่างประเทศ แต่เป็นลักษณะของการเฉพาะเจาะจงของประเภทเกม ส่วนในประเทศไทย มีนักวิจัย ศึกษาเกี่ยวกับเกมประเภทต่าง ๆ กับผู้สูงอายุ รวมถึงนักศึกษาทำวิทยานิพนธ์ในเรื่องดังกล่าวเป็นจำนวนมาก แต่ยังไม่พบว่ามีงานวิจัย เพื่อการศึกษาหาข้อเท็จจริงในเรื่องเกมกับผู้สูงอายุ โดยรวบรวมงานวิจัยที่ศึกษา ในเรื่องเดียวกันหรือใกล้เคียงกัน มาวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติอย่างเป็นระบบ จนได้ข้อสรุปบางประการ ซึ่งเป็นที่ยุติ ของปัญหาการวิจัย ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540-2560 เพื่อวิเคราะห์ สังเคราะห์เกี่ยวกับค่าขนาดอิทธิพลของเกมประเภทต่าง ๆ ที่มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ ในด้านร่างกาย จิตใจ และสังคม ผลการศึกษาจะนำไปสู่การสรุปองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ในด้านต่าง ๆ ที่เป็นปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อสังเคราะห์งานวิจัยเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุด้วยการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล

ประโยชน์การวิจัย

1. ผู้สูงอายุ และผู้ดูแลผู้สูงอายุ สามารถนำผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพิจารณาประเภทของเกม ที่จะนำมาใช้ ในการส่งเสริมพัฒนาการผู้สูงอายุด้านต่าง ๆ
2. หน่วยงานทางภาครัฐและเอกชนที่เกี่ยวข้องกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ได้ข้อมูลประเภทของเกม ที่ส่งผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผน สนับสนุน และส่งเสริมพัฒนาการ ของผู้สูงอายุต่อไป

ผู้วิจัยได้กำหนดนิยามศัพท์เฉพาะสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

เกม หมายถึง การเล่นหรือการดำเนินกิจกรรมหรือนันทนาการที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อความสนุกสนาน การป้องกัน การบำบัด การส่งเสริมและการพัฒนาทักษะด้านต่าง ๆ ของผู้เล่น ในการศึกษาครั้งนี้คือ กลุ่มผู้สูงอายุ โดยอาจมีหรือไม่มีกฎหรือกติกา มีหรือไม่มีอุปกรณ์การเล่น สามารถเล่นคนเดียวหรือเล่นเป็นกลุ่ม และเล่นในร่มหรือกลางแจ้ง

ผู้สูงอายุ หมายถึง บุคคลที่มีอายุมากกว่า 60 ปีขึ้นไป มีการแบ่งช่วงอายุของประเทศไทย ดังนี้ วัยสูงอายุตอนต้น คืออายุ 60-69 ปี เป็นช่วงที่ยังช่วยเหลือตนเองได้ วัยสูงอายุตอนกลางคือ อายุ 70-79 ปี ร่างกายเริ่มอ่อนแอ มีโรคประจำตัว วัยสูงอายุตอนปลายคือ อายุตั้งแต่ 80 ปีขึ้นไป เริ่มเจ็บป่วยบ่อยขึ้น อวัยวะเสื่อมสภาพ

พัฒนาการผู้สูงอายุ หมายถึง กระบวนการพัฒนาของมนุษย์ในด้านต่าง ๆ ตั้งแต่จุดเริ่มต้นของชีวิต จนกระทั่งวาระสุดท้ายของชีวิต การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเป็นไปอย่างต่อเนื่องทั้งในลักษณะของการเจริญงอกงาม และการถดถอย เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย พัฒนาการด้านจิตใจ พัฒนาการด้านสังคม เป็นต้น

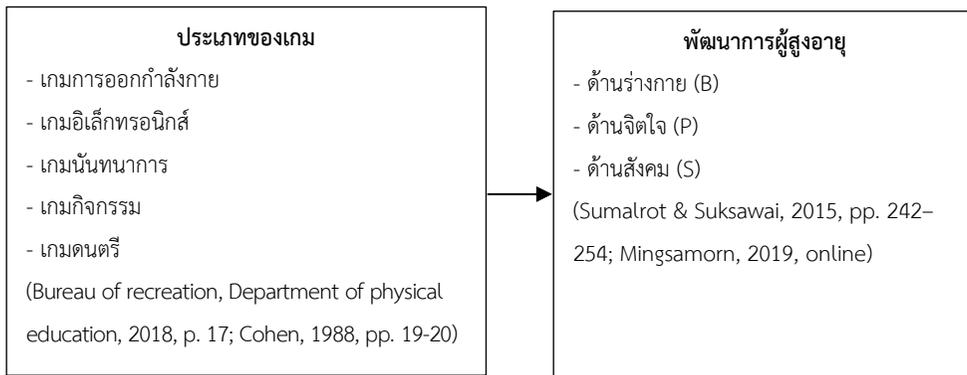
คุณลักษณะงานวิจัย หมายถึง ตัวแปรที่พบจากรายงานวิจัยที่เป็นคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับ รายงานวิจัย ได้แก่ ตัวแปรด้านการตีพิมพ์ เช่น ระดับของงานวิจัย ตัวแปรด้านเนื้อหาสาระของงานวิจัย เช่น เพศ และช่วงอายุของผู้สูงอายุ ประเภทของเกม ทฤษฎีที่ใช้อ้างอิง และตัวแปรด้านวิธีวิทยาการวิจัย เช่น เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ค่าขนาดอิทธิพล หมายถึง ขนาดของผลที่เป็นคะแนนมาตรฐาน อันเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีอิทธิพล ต่อตัวแปรตามในงานวิจัยเชิงทดลองหรือวิจัยเชิงเปรียบเทียบ โดยคำนวณตามสูตรของ Cohen's d (Cohen, 1988, pp. 19-20) ซึ่งเป็นการหาผลต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมและนำมาปรับให้เป็นคะแนนมาตรฐาน โดยการหารด้วยค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในเรื่องพัฒนาการผู้สูงอายุตามมุมมองทฤษฎีทางกายจิตสังคม ซึ่งจะให้ความสำคัญกับแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลร่วมกัน ทำให้สามารถเข้าใจและอธิบายพฤติกรรมผู้สูงอายุ ได้อย่างครอบคลุมและเป็นลักษณะองค์รวม (Sumalrot & Suksawai, 2015, pp. 242-254) ได้แก่ ทฤษฎี ทางด้านชีววิทยาที่เน้นอธิบายความชราภาพทางด้านกายภาพ (Erikson's psychosocial development; Lewinson's adult development และ Costa & McCrae's big five personality) สถิติปัญญา (Wechsler's theory of intelligence) แรงจูงใจ (Maslow's motivation theory) ความเครียด (Karasek's job strain model) และทฤษฎีทางด้านสังคมที่เน้นอธิบายการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สูงอายุกับสิ่งแวดล้อมรอบตัว เช่น ทฤษฎีกิจกรรม (Havighurst's activity theory) ทฤษฎีการถอยห่าง (Cummings & Henry's disengagement theory) ทฤษฎีความต่อเนื่อง (Neugarten's continuity theory) และทฤษฎีบทบาท (Role theory) รวมถึง การเปลี่ยนแปลงในผู้สูงอายุ ทั้ง 3 ด้าน คือร่างกาย ด้านจิตใจ และด้านสังคม (Mingsamorn, 2019, online) จากการ ทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าการศึกษานี้ใช้กรอบแนวคิดในการวิจัยในการสร้างแบบ บันทึกรายข้อมูลเพื่ออธิบายคุณลักษณะของงานวิจัย ส่วนการสังเคราะห์งานวิจัยด้วยการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล ตามสูตรของ Cohen's d (Cohen, 1988, pp. 19-20) อันเกิดจากอิทธิพลของตัวแปรต้น โดยการแบ่งประเภทของเกม ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ของผู้จัดเกม (Bureau of recreation, Department of physical education, 2018, p. 17) ได้แก่ เกมการออกกำลังกาย เกมอิเล็กทรอนิกส์ เกมนันทนาการ เกมกิจกรรม และเกมดนตรี ที่มีอิทธิพลหรือมีผล

ต่อตัวแปรตาม ได้แก่ ตัวแปรพัฒนาการผู้สูงอายุด้านร่างกาย เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน การทรงตัว คุณภาพ การนอนหลับ และพฤติกรรมกระวนกระวาย เป็นต้น ตัวแปรพัฒนาการผู้สูงอายุด้านจิตใจ เช่น การรับรู้ ความสามารถตนเอง ภาวะซึมเศร้า ระดับความเครียด ความจำแบบเดี่ยว สุขภาพจิต ความว่าเหว่ คุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง เป็นต้น ตัวแปรพัฒนาการผู้สูงอายุด้านสังคม เช่น แรงสนับสนุนทาง สังคม สภาวะทางสังคม และการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม เป็นต้น ดังแสดงในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้ผ่านการพิจารณาจากคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์ของสำนักงานคณะกรรมการ จริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ชุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล เลขที่ MU-CIRB 2019/328.2312 วันที่ 26 ธันวาคม 2562 ด้วยรูปแบบการวิจัยเอกสาร โดยใช้การสังเคราะห์งานวิจัย ที่ใช้วิธีวิเคราะห์อภิमान (Meta-analysis) เป็นวิธีการวิจัย ที่ใช้สังเคราะห์งานวิจัยเชิงปริมาณหลาย ๆ เรื่องที่ศึกษาปัญหาเดียวกัน โดยใช้เทคนิคทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ที่เป็นผลการวิจัย ซึ่งวัดในรูปของดัชนีมาตรฐาน คือค่าขนาดอิทธิพลเพื่อให้ได้ข้อสรุปที่กว้างขวางลุ่มลึกกว่า ผลงานวิจัยแต่ละเรื่อง มีวิธีดำเนินการวิจัยดังต่อไปนี้

การศึกษาเอกสาร

เอกสารที่นำมาใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้มีความเกี่ยวข้องกับวิทยานิพนธ์ระดับมหาบัณฑิตและดุษฎีบัณฑิต ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษที่ศึกษาเกี่ยวกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ สามารถสืบค้นได้โดยคอมพิวเตอร์ ที่เชื่อมต่อเครือข่ายอินเทอร์เน็ตเข้าสู่ฐานข้อมูลออนไลน์ที่เป็นฐานข้อมูลของห้องสมุดสถาบันการศึกษาในสังกัด มหาวิทยาลัย รวมไปถึงฐานข้อมูลของหน่วยงานราชการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง ที่ถูกตีพิมพ์ในช่วงปี พ.ศ 2540-2560 มีจำนวน 314 เรื่อง ทำการสืบค้นด้วยคำว่า “เกมและผู้สูงอายุ” “กิจกรรมและผู้สูงอายุ” “นันทนาการและผู้สูงอายุ” ที่ได้มาจากการสืบค้นข้อมูลจากห้องสมุดจากห้องสมุดของสถาบันการศึกษาและสืบค้นจากฐานข้อมูลทางอิเล็กทรอนิกส์ 12 ฐานข้อมูล จำนวน 65 เรื่อง โดยใช้เกณฑ์คุณภาพงานวิจัยระดับตั้งแต่ B ขึ้นไป หรือมีคะแนนคุณภาพงานวิจัย รวมตั้งแต่ 70 คะแนนขึ้นไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจากงานวิจัยของรชฎ มงคล ประกอบด้วย แบบประเมิน คุณภาพงานวิจัย (Mongkol, 2018, p. 199) โดยมีตัวบ่งชี้ที่ประเมินคุณสมบัติด้านความถูกต้อง เหมาะสม ความน่าเชื่อถือของรายงานวิจัย ประกอบด้วย ชื่อเรื่องและบทนำ (8 ข้อ) เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (2 ข้อ)

วิธีดำเนินการวิจัย (7 ข้อ) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล (2 ข้อ) การสรุปอภิปรายและข้อเสนอแนะ (3 ข้อ) การนำเสนอรายงานวิจัย (2 ข้อ) และคุณภาพงานวิจัยโดยรวม (1 ข้อ) รวมทั้งหมด 25 ข้อ มีลักษณะเป็นมาตรฐานประมาณค่า 5 ระดับ โดยกำหนดการให้คะแนนต่ำสุดคือ 0 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยต่ำ และสูงสุด คือ 4 หมายถึง คุณภาพงานวิจัยสูง แบ่งคะแนนรวมเป็น 5 ช่วง ดังนี้ คะแนนรวม 90-100 คะแนน คือ ระดับ A, คะแนนรวม 70-89 คะแนน คือ ระดับ B, คะแนนรวม 50-69 คะแนน คือ ระดับ C, คะแนนรวม 30-49 คะแนน คือ ระดับ D และคะแนนรวมต่ำกว่า 29 คะแนน คือ ระดับ F และแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย (Mongkol, 2018, pp. 201-216) เพื่อใช้ในการสังเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวกับเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ แบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของงานวิจัย จำนวน 6 ข้อ และตอนที่ 2 คุณลักษณะงานวิจัย จำนวน 16 ข้อ

ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือด้วยวิธีการประเมินความเชื่อมั่นระหว่างผู้ประเมิน (Inter-rater reliability) จำนวน 3 คน ได้แก่ ผู้วิจัย อาจารย์ที่ปรึกษา และผู้เชี่ยวชาญด้านผู้สูงอายุ โดยใช้สูตรของ Cooper, Hedges, and Valentine (2009, pp. 159-176) พบว่า แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย และแบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 1.0 และ 0.91 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูลการสังเคราะห์งานวิจัย

ดำเนินการสำรวจและคัดเลือกงานวิจัยระหว่างปี พ.ศ. 2540-2560 เพื่อนำมาใช้ในการสังเคราะห์จำนวน 65 เล่ม ทำการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยรอบที่ 1 อ่านงานวิจัยเพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ วัตถุประสงค์ เนื้อหา ผลการศึกษา วิธีการดำเนินการวิจัยเป็นข้อมูลพื้นฐานเบื้องต้น รอบที่ 2 วิเคราะห์งานวิจัยอย่างละเอียดและทำการประเมินคุณภาพงานวิจัยโดยใช้แบบประเมินคุณภาพงานวิจัย โดยพิจารณาเกณฑ์การประเมินคุณภาพงานวิจัย ระดับ B ขึ้นไป รอบที่ 3 ทำการบันทึกลงในแบบบันทึกคุณลักษณะงานวิจัย โดยใช้แบบบันทึกข้อมูลงานวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ได้แก่ 1) การวิเคราะห์คุณลักษณะของงานวิจัย โดยใช้สถิติแจกแจงความถี่และร้อยละ และ 2) วิเคราะห์ขนาดอิทธิพลของตัวแปรต้นที่มีผลต่อตัวแปรตาม โดยใช้สูตร Cohen's d (Cohen, 1988, pp. 19-20) และนำเสนอในรูปของค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าขนาดอิทธิพลดังนี้คือ $d < 0.20$ (มีผลขนาดน้อยมาก), $d = 0.20-0.49$ (มีผลขนาดน้อย), $d = 0.50-0.79$ (มีผลขนาดปานกลาง), $d = 0.80-1.19$ (มีผลขนาดมาก) และ $d > 1.19$ (มีผลขนาดใหญ่มาก) แปลผลและสรุปผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

การสังเคราะห์งานวิจัยเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุด้วยการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพล แสดงผลการวิจัยได้ดังต่อไปนี้

ตาราง 1 การวิเคราะห์ข้อมูลคุณลักษณะของงานวิจัย

คุณลักษณะของงานวิจัย	จำนวน	ร้อยละ	คุณลักษณะของงานวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
ระดับของงานวิจัย			เพศของผู้สูงอายุ		
- วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต	60	92.30	- ศึกษาทั้งเพศชายและเพศหญิง	51	78.46
- วิทยานิพนธ์ปริญญาตรีบัณฑิต	5	7.70	- ศึกษาเฉพาะเพศชาย/เพศหญิง	14	21.54

ตาราง 1 (ต่อ)

คุณลักษณะของงานวิจัย	จำนวน	ร้อยละ	คุณลักษณะของงานวิจัย	จำนวน	ร้อยละ
ทฤษฎีที่ใช้อ้างอิง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)			ช่วงอายุของผู้สูงอายุ (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
- ทฤษฎีกิจกรรม	28	43.08	- อายุ 60-69 ปี (ตอนต้น)	64	98.46
- ทฤษฎีการรู้คิด	19	29.23	- อายุ 70-79 ปี (ตอนกลาง)	56	86.15
- ทฤษฎีทางพันธุกรรม	18	27.69	- อายุ 80 ปีขึ้นไป (ตอนปลาย)	44	67.69
รูปแบบการวิจัย			ประเภทของเกม		
- การวิจัยเชิงทดลอง	34	52.30	- เกมกิจกรรม	33	50.77
- การวิจัยเชิงปริมาณ	28	43.08	- เกมออกกำลังกาย	17	26.15
- การวิจัยเชิงคุณภาพ	2	3.08	- เกมนันทนาการ	5	7.69
- การวิจัยแบบผสมผสาน	1	1.54	- เกมดนตรีและเกมอิเล็กทรอนิกส์	10	15.38

จากตาราง 1 พบว่า งานวิจัยส่วนใหญ่เป็นวิทยานิพนธ์ปริญญาโทหรือปริญญาตรีร้อยละ 92.30 ทฤษฎีที่นิยมมากที่สุดในการอ้างอิงคือ ทฤษฎีกิจกรรม ร้อยละ 43.08 เพศของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นงานวิจัยที่ศึกษาทั้งเพศชายและหญิง ร้อยละ 78.46 ช่วงอายุผู้สูงอายุที่ศึกษาส่วนใหญ่ เป็นผู้สูงอายุตอนต้น (อายุ 60-69 ปี) ร้อยละ 98.46 รูปแบบการวิจัย เป็นการวิจัยเชิงทดลอง ร้อยละ 52.30 ประเภทของเกมส่วนใหญ่คือ เกมกิจกรรม ร้อยละ 50.77

การวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลของเกมแต่ละประเภทที่มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ แสดงผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ตาราง 2 ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมการออกกำลังกายที่มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ

พัฒนาการผู้สูงอายุ	เปรียบเทียบภายในกลุ่ม			เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม		
	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล
การทำกิจวัตรประจำวัน (B)	1	7.371	ใหญ่มาก	1	7.746	ใหญ่มาก
แรงสนับสนุนทางสังคม (S)	1	4.101	ใหญ่มาก	1	4.866	ใหญ่มาก
การรับรู้ความสามารถตนเอง (P)	3	3.071	ใหญ่มาก	-	-	-
ภาวะซึมเศร้า (P)	1	-1.866	ใหญ่มาก	1	-2.214	ใหญ่มาก

จากตาราง 2 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมการออกกำลังกายมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ การทำกิจวัตรประจำวัน มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ = 7.371) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d}$ = 7.746) รองลงมาคือ แรงสนับสนุนทางสังคม มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ = 4.101) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d}$ = 4.866) และการรับรู้ความสามารถตนเอง มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ = 3.071) ตามลำดับ

ตาราง 3 ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมอิเล็กทรอนิกส์กับพัฒนาการผู้สูงอายุ

พัฒนาการผู้สูงอายุ	เปรียบเทียบภายในกลุ่ม			เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม		
	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล
การทรงตัว (B)	1	5.630	ใหญ่มาก	1	5.221	ใหญ่มาก
ระดับความเครียด (P)	2	-1.909	ใหญ่มาก	-	-	-
ความจำแบบเดี่ยว (P)	1	1.776	ใหญ่มาก	-	-	-
ภาวะซึมเศร้า (P)	1	-1.748	ใหญ่มาก	-	-	-

จากตาราง 3 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ การทรงตัว มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =5.630) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d}$ =5.221) รองลงมาคือ ระดับความเครียด มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =-1.909) และความจำแบบเดี่ยว มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =1.776) ตามลำดับ

ตาราง 4 ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมนันทนาการกับพัฒนาการผู้สูงอายุ

พัฒนาการผู้สูงอายุ	เปรียบเทียบภายในกลุ่ม			เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม		
	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล
สุขภาพจิต (P)	1	4.393	ใหญ่มาก	-	-	-
สภาวะทางสังคม (S)	1	3.302	ใหญ่มาก	-	-	-
ความว้าเหว่ (P)	1	-2.354	ใหญ่มาก	1	-2.032	ใหญ่มาก
คุณภาพชีวิต ด้านจิตใจ (P)	2	2.013	ใหญ่มาก	2	-1.513	ใหญ่มาก

จากตาราง 4 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมนันทนาการมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ สุขภาพจิต มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =4.393) รองลงมาคือ สภาวะทางสังคม มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =3.302) และความว้าเหว่ มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =-2.354) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d}$ =-2.032)

ตาราง 5 ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมกิจกรรมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ

พัฒนาการผู้สูงอายุ	เปรียบเทียบภายในกลุ่ม			เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม		
	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล
การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม (S)	1	5.411	ใหญ่มาก	-	-	-
คุณภาพการนอนหลับ (B)	1	4.810	ใหญ่มาก	1	3.901	ใหญ่มาก
ความว้าเหว่ (P)	2	-3.398	ใหญ่มาก	-	-	-
การเห็นคุณค่าในตนเอง (P)	4	2.915	ใหญ่มาก	3	2.304	ใหญ่มาก

จากตาราง 5 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมกิจกรรมมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =5.411) รองลงมาคือ คุณภาพการนอนหลับ มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =4.810) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d}$ =3.901) และความว้าเหว่ มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d}$ =-3.398) ตามลำดับ

ตาราง 6 ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมดนตรีกับพัฒนาการผู้สูงอายุ

พัฒนาการผู้สูงอายุ	เปรียบเทียบภายในกลุ่ม			เปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม		
	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล	n (เรื่อง)	$\bar{d}$	ขนาดอิทธิพล
ความว้าเหว (P)	1	-27.933	ใหญ่มาก	1	-23.976	ใหญ่มาก
พฤติกรรมกระวนกระวาย (B)	1	-4.071	ใหญ่มาก	-	-	-
ภาวะซึมเศร้า (P)	3	-2.401	ใหญ่มาก	2	-3.278	ใหญ่มาก
คุณภาพการนอนหลับ (B)	1	1.840	ใหญ่มาก	1	1.935	ใหญ่มาก
สุขภาวะทางสังคม (S)	1	0.842	มาก	-	-	-

จากตาราง 6 พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมกิจกรรมมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ในสามลำดับแรก ได้แก่ ความว้าเหว มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d} = -27.933$) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d} = -23.976$) รองลงมาคือ พฤติกรรมกระวนกระวาย มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยเฉพาะการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d} = -4.071$) และภาวะซึมเศร้า มีค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยในการเปรียบเทียบภายในกลุ่ม ($\bar{d} = -2.401$) และระหว่างกลุ่ม ($\bar{d} = -3.278$) ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลสังเคราะห์งานวิจัยเกมกับพัฒนาการผู้สูงอายุ ระหว่างปี พ.ศ. 2540-2560 พบว่าค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมการออกกำลังกายมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ซึ่งมีเกมการออกกำลังกายมีผลต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เช่น การทำกิจวัตรประจำวัน พัฒนาการด้านจิตใจ เช่น การรับรู้ความสามารถตนเอง และภาวะซึมเศร้า ส่วนพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ แรงสนับสนุนทางสังคม ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า เกมการออกกำลังกาย จะช่วยพัฒนาองค์ประกอบของสมรรถภาพทางกาย ช่วยเพิ่มความแข็งแรง สมบูรณ์ของร่างกาย มีผลทำให้ลดอาการเศร้าซึมเศร้า ลดความวิตกกังวล ทำให้เกิดความสุขสนุกสนาน เพลิดเพลิน แจ่มใส ไม่เชื่องซึม นอกจากนี้การออกกำลังกายยังเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเอง ความเข้าใจและการเรียนรู้พฤติกรรม มีบุคลิกภาพที่ดี มีความเป็นผู้นำ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ผู้เข้าร่วมกิจกรรมควรเลือกชนิดกีฬาหรือวิธีการออกกำลังกายที่เหมาะสมกับศักยภาพของตนเอง เพื่อให้การทำกิจกรรมเกิดประโยชน์มากที่สุด (Bureau of recreation, Department of physical education, 2018, p. 20) สอดคล้องกับการศึกษาของอรรพรรณ แผนคง และอรรถัย สงวนพรรค (Pankong & Sangournpak, 2009, pp. 123-124) พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมการออกกำลังกายแบบรำไทยประยุกต์ มีสมรรถภาพทางกายและความพึงพอใจในชีวิตในระยะหลังการทดลองสูงกว่าในระยะก่อนการทดลอง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และพบว่าคะแนนเฉลี่ยความสามารถในการปฏิบัติกิจวัตรประจำวันของผู้สูงอายุภายหลังการทดลองสูงกว่าก่อนการทดลอง และการออกกำลังกายมีผลต่อการรับรู้ความสามารถในตนเอง การศึกษาของจุฬารัตน์ พิมसार และคณะ (Phimsan et al., 2019, pp. 37-39) พบว่า ภายหลังจากการออกกำลังกายตามโปรแกรม Shoulder exercise ในกลุ่มทดลองผู้สูงอายุ จำนวน 40 คน มีการรับรู้ความสามารถในตนเอง พฤติกรรมการออกกำลังกาย และระดับสมรรถภาพข้อไหล่เพิ่มขึ้นสูงกว่าก่อนการทดลองและกลุ่มเปรียบเทียบ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจากการสังเคราะห์งานวิจัยภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุของ รชฎ มงคล, อธิวัฒน์ เจียวิวรรธนกุล และสาวิตรี ทยานศิลป์ (Mongkol, Jiawiwatkul, & Thayansin, 2018, pp. 71-76) พบว่า กิจกรรมส่งเสริมเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุ ได้แก่ การออกกำลังกาย เป็นกิจกรรมส่งเสริมเพื่อลดภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด คะแนนเฉลี่ย

ภาวะซึมเศร้าของกลุ่มตัวอย่างหลังเข้าร่วมกิจกรรมลดลง มีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับใหญ่มาก เมื่อเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยภาวะซึมเศร้าภายในกลุ่มและเมื่อเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม มีค่าขนาดอิทธิพลอยู่ในระดับใหญ่มาก ทั้งนี้อธิบายได้ว่า การออกกำลังกายส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของระดับสารเคมีในร่างกาย โดยเฉพาะฮอร์โมนที่มีชื่อว่า เอ็นดอร์ฟิน อีกทั้งลดการหลั่งของฮอร์โมน Adrenocorticotrophic ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่พบได้ในปริมาณมากในผู้ที่ป่วยเป็นโรคซึมเศร้า จึงเป็นเหตุให้ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมกิจกรรมการออกกำลังกายมีภาวะซึมเศร่าลดลง

ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก พบว่า เกมอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เช่น การทรงตัว และความจำแบบเดี่ยว พัฒนาการด้านจิตใจ เช่น ระดับความเครียด และภาวะซึมเศร้า อธิบายได้ว่า เกมอิเล็กทรอนิกส์เป็นเกมที่ใช้เครื่องไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์เข้ามาเป็นอุปกรณ์หลักในการเล่น เช่น เกมมือถือ เกมคอมพิวเตอร์ และวิดีโอเกม เป็นต้น จะช่วยส่งเสริมพัฒนาการด้านร่างกายของผู้สูงอายุ โดยเฉพาะด้านการทรงตัว ทั้งขณะอยู่กับที่ และเคลื่อนที่ ซึ่งสอดคล้องกับ Zhang and Kaufman (2016, pp. 1189-1199) ได้ศึกษาและวิเคราะห์ห่อภิมาณ (Meta-analysis) งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางร่างกายและความรู้ความเข้าใจของเกมนิตีทล์ต่อผู้สูงอายุ จำนวน 36 เรื่อง พบว่า ค่าขนาดอิทธิพลของการเล่นเกมดิจิทัลมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงสมรรถภาพทางกายภาพของผู้สูงอายุ ($d=0.67$) ความมั่นใจในการทรงตัว ($d=0.46$) ความคล่องตัวในการทำงาน ($d=0.53$) การคิดเชิงบริหาร ($d=0.76$) และความเร็วในการประมวลผล ($d=0.54$) และสอดคล้องกับ Chao, Scherer, and Montgomery (2015, pp. 382-393) ศึกษาทบทวนวรรณกรรมอย่างเป็นระบบจากงานวิจัย 22 เรื่อง ที่เกี่ยวข้องกับผลการทรงตัวของผู้สูงอายุด้วยเครื่องมือในประเมินความเสี่ยงการหกล้มในผู้สูงอายุ ที่ได้รับการฝึกด้วยเกม Wii พบว่า เกมส่งผลบวกกับการปรับปรุงการทำงานของร่างกายลดภาวะซึมเศร้า และเพิ่มความรู้ความเข้าใจและคุณภาพชีวิตในผู้สูงอายุ นอกจากนี้ยังพบว่าส่งผลต่อการขัดเกลาทางสังคมและแรงจูงใจในการออกกำลังกายที่ดีขึ้นผู้สูงอายุ การเล่นเกมทำให้เกิดความสนุกสนาน และมีส่วนร่วมในการเล่นเกมน ยังส่งผลต่อความสามารถในการเคลื่อนไหวร่างกาย และการทรงตัวของผู้สูงอายุดีขึ้น และสอดคล้องกับ Taylor et al. (2018, pp. 119-121) ได้สังเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับผลโปรแกรมการใช้วิดีโอเกมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพทางด้านร่างกายในผู้สูงอายุ กลุ่มตัวอย่างเป็นงานวิจัย จำนวน 18 เรื่อง พบว่า ผู้สูงอายุที่เข้าร่วมโปรแกรมการใช้วิดีโอเกมมีประสิทธิภาพทางด้านร่างกายมากกว่า การออกกำลังกายทั่วไปในกลุ่มผู้สูงอายุในชุมชนและกลุ่มควบคุม นอกจากนี้ เกมอิเล็กทรอนิกส์ ช่วยลดระดับความเครียด หมายถึง ความกดดันทางอารมณ์ ความวิตกกังวล ที่เกิดขึ้นภายในจิตใจ ซึ่งมีสาเหตุมาจากสิ่งแวดล้อมและการศึกษาของอานนท์ บัวศรี (Buasri, 2015, pp. 76-80) ผลของการเล่นเกมบนบราวเซอร์เพื่อลดความเครียดในผู้สูงอายุ จำนวน 20 คน เป็นระยะเวลา 4 สัปดาห์ ๆ ละ 2 ครั้ง ๆ ละ 15 นาที พบว่า การเล่นเกมมีผลต่อระดับความเครียดของผู้สูงอายุลดลง ถึงร้อยละ 28

สำหรับค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมนันทนาการมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก พบว่า เกมนันทนาการมีผลต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เช่น คุณภาพชีวิต ด้านร่างกาย พัฒนาการด้านจิตใจ เช่น สุขภาพจิต คุณภาพชีวิตด้านจิตใจ และความก้าวหน่ว ส่วนพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ สภาวะทางสังคม อธิบายได้ว่า เกมนันทนาการ เป็นกิจกรรมการเล่นที่มีจุดหมายเพื่อความสนุกสนานเพลิดเพลิน และสามารถเล่นได้อย่างเหมาะสมกับสถานที่ โอกาส เวลาและอุปกรณ์ สอดคล้องกับการศึกษาของ Sala et al. (2019, pp. 8-9) วิเคราะห์สมการเชิงโครงสร้างของกิจกรรมนันทนาการ ในการศึกษาในกลุ่มผู้สูงอายุชาวญี่ปุ่น จำนวน 809 คน พบว่า การมีส่วนร่วมในกิจกรรมยามว่างหรือกิจกรรมนันทนาการ เป็นประโยชน์อย่างมากในผู้สูงอายุ

การฝึกกิจกรรมดังกล่าวจะช่วยให้ผู้สูงอายุสามารถรักษาการทำงานของกระดูก สุขภาพกาย สุขภาพจิต และมีส่วนช่วยในการชะลอวัย และการศึกษาของ จิตรา ดุษฎีเมธา, สุเมษย์ ทนทหลัง และวณัฐพงศ์ เบญจพงศ์ (Dutsadimetha, Noklang, & BenjaPhong, 2017, pp. 6-9) ศึกษาผลของโปรแกรมนันทนาการบำบัดที่มีต่อความสุขของผู้สูงอายุ จำนวน 54 คน พบว่า ภายหลังจากเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการบำบัด กลุ่มทดลองมีคะแนนความสุขของผู้สูงอายุในภาพรวมและรายด้านทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ ด้านสังคมและความสัมพันธ์ ด้านการคิดเชิงบวก และด้านพลังชีวิต สูงกว่าก่อนการเข้าร่วมโปรแกรมนันทนาการบำบัดและกลุ่มควบคุม ส่วนค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมกิจกรรมมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก พบว่า เกมกิจกรรมมีผลต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เช่น คุณภาพการนอนหลับ พัฒนาการด้านจิตใจ เช่น ความไว้วางใจ และการเห็นคุณค่าในตนเอง ส่วนพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ การมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม ดังนั้นจึงอธิบายได้ว่า เกมกิจกรรมส่งผลต่อคุณภาพการนอนหลับ ซึ่งเป็นความสามารถในการนอนหลับ พฤติกรรมหรือความรู้สึกที่เกี่ยวกับการนอนหลับ ทั้งนี้รวมถึงระยะเวลาและระดับของการนอนหลับ สอดคล้องกับสายฝน อินศรีชื่น และทัศนาศูววรรณประภรณ์ (Insrichuen & Choowattanapakom, 2017, pp. 42-43) ที่ทำการศึกษาผลของกิจกรรมการพยาบาลโดยใช้สுவคนธบำบัดต่อคุณภาพการนอนหลับในผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม จำนวน 44 คน พบว่า คุณภาพการนอนหลับของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม หลังได้รับกิจกรรมการพยาบาลโดยใช้สுவคนธบำบัด ดีกว่าก่อนเข้าร่วมโปรแกรม และดีกว่ากลุ่มควบคุม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ เกมกิจกรรมช่วยลดความรู้สึกว่าเหงา Lampinen et al. (2006, p. 454) ทำการศึกษาติดตามผลแปดปีในผู้ที่มีอายุ 65-84 ปี จำนวน 1,224 คน เพื่อทดสอบบทบาทของกิจกรรมทางกายและกิจกรรมยามว่างว่าเป็นปัจจัยทำนายความผาสุกทางใจของผู้สูงอายุหรือไม่ พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมในกิจกรรมยามว่าง เป็นปัจจัยทำนายความผาสุกใจรวมถึงทำให้ความไว้วางใจลดลง นอกจากนี้เกมกิจกรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วมและเป็นส่วนหนึ่งของสังคม โดยการที่ผู้สูงอายุมีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสาร ร่วมคิด ร่วมวางแผนแก้ปัญหา ตัดสินใจ และทำกิจกรรมร่วมกันกับครอบครัวและสังคม และประเวช เวชชะ และคณะ (Wetcha et al., 2020, pp. 19-22) ได้ศึกษาแนวทางกิจกรรมและการบริหารจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตผู้สูงอายุในโรงเรียนผู้สูงอายุที่มีผลการปฏิบัติเป็นเลิศของวัดหัวฝาย อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย พบว่า การจัดกิจกรรมเพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุครอบคลุม 4 ด้าน โดยมีกระบวนการบริหารและการจัดการที่ยึดหลักการ กระบวนการ และการมีส่วนร่วมของกลุ่มพลังในสังคมและชุมชนมาเป็นที่มาในการดำเนินงานของโรงเรียนผู้สูงอายุ

ทั้งนี้ ค่าขนาดอิทธิพลเฉลี่ยของเกมดนตรีมีผลต่อพัฒนาการผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ อยู่ในระดับใหญ่มาก ซึ่งพบว่า เกมดนตรีมีผลต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านต่าง ๆ ได้แก่ พัฒนาการด้านร่างกาย เช่น พฤติกรรมกระวนกระวาย และคุณภาพการนอนหลับ พัฒนาการด้านจิตใจ เช่น ความไว้วางใจ และภาวะซึมเศร้า ส่วนพัฒนาการด้านสังคม ได้แก่ สุขภาวะทางสังคม อธิบายได้ว่า เกมดนตรี เป็นการใช้นดนตรีมาเป็นองค์ประกอบในการร้องเพลง เคาะประกอบจังหวะ การเคลื่อนไหวร่างกายตามจังหวะเพลง ช่วยลดพฤติกรรมกระวนกระวาย ที่มีอาการภาวะตกใจ สับสน ก้าวร้าว และหลงลืม ซึ่งสอดคล้องกับชุตติมา ทองวชิระ (Thongwachira, 2010, pp. 99-101) ที่ทำการศึกษาผลของการบำบัดทางการพยาบาลโดยใช้ดนตรีร่วมกับการจัดสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมกระวนกระวายของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม พบว่า การใช้ดนตรีร่วมกับการจัดสิ่งแวดล้อมต่อพฤติกรรมกระวนกระวายของผู้สูงอายุที่มีภาวะสมองเสื่อม มีค่าเฉลี่ยพฤติกรรมกระวนกระวายหลังเสร็จสิ้นกิจกรรมลดลง โดยคะแนนเฉลี่ยพฤติกรรมกระวนกระวายเริ่มลดลง ตั้งแต่สัปดาห์ที่ 3 เป็นต้นไป นอกจากนี้ เกมดนตรีสามารถลดภาวะซึมเศร้าที่เกิดความผิดปกติทางอารมณ์

ซึ่งสาเหตุมาจากสารสื่อประสาทผิดปกติ ทำให้เกิดการ หงุดหงิด มีความรู้สึกโทษตนเอง คิดลบ ง่ายขึ้น เศร้า และท้อแท้ สิ้นหวังในชีวิต ภูมิพงษ์ เจริญแพทย์ และทัศนาศู วรอรณะปกรณ (Charoenphaet & Choowattanapakorn, 2016, pp. 50-51) ศึกษาผลโปรแกรมการทดลองใช้ดนตรีเพื่อการบำบัดร่วมกับการสนับสนุนทางสังคม พบว่า หลังได้รับโปรแกรมการใช้ดนตรีบำบัดร่วมกับการสนับสนุนทางสังคมต่อภาวะซึมเศร้าในผู้สูงอายุโรคพาร์กินสัน มีค่าคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าก่อนได้รับการเข้าโปรแกรมและกลุ่มควบคุม และเกมดนตรีช่วยลดความว้าเหว ส่วนพัชรี แวงวรรณ (Wangwun, 2010, pp. 67-68) ศึกษาผลของกิจกรรมการเล่นอังกะลุงร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม ต่อความว้าเหวของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา พบว่า กิจกรรมการเล่นอังกะลุงร่วมกับการใช้กระบวนการกลุ่ม ต่อความว้าเหวของผู้สูงอายุในบ้านพักคนชรา มีความว้าเหวลดลงต่ำกว่าก่อนได้รับการเข้าร่วมกิจกรรมและกลุ่ม ที่ได้รับการดูแลแบบปกติ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ เกมดนตรี ยังช่วยส่งเสริมสุขภาพทางสังคม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของชลาสัย วงศ์อารีย์ (Vongaree, 2018, pp. 175-180) ศึกษารูปแบบกิจกรรม ด้านศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและชุดการแสดงนาฏยประดิษฐ์พื้นบ้าน มีดนตรีประกอบการแสดงใช้ทำนองเพลง ที่สร้างสรรค์และพัฒนาจากทำนองลายมโหรีอีสานเพื่อส่งเสริมสุขภาพผู้สูงอายุ พบว่า ระดับคุณภาพชีวิต ผู้สูงอายุในด้านสุขภาพร่างกาย ด้านจิตใจ ด้านสัมพันธภาพทางสังคม และด้านสิ่งแวดล้อม เมื่อเปรียบเทียบกับก่อน และหลังเข้าร่วมกิจกรรมด้านศิลปวัฒนธรรมระดับคะแนนเฉลี่ยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากผลการวิจัย

1. ผู้สูงอายุและผู้ดูแลผู้สูงอายุควรเลือกประเภทของเกมที่มีขนาดอิทธิพลสูงหรือส่งผลสูงต่อพัฒนาการของผู้สูงอายุในด้านร่างกาย ด้านจิตใจและด้านสังคม เช่น เกมการออกกำลังกายมีผลต่อการทำกิจวัตรประจำวัน เกมอิเล็กทรอนิกส์มีผลต่อการทรงตัว เกมนันทนาการมีผลต่อสุขภาพจิต เกมกิจกรรมมีผลต่อการมีส่วนร่วม และเป็นส่วนหนึ่งของสังคม และเกมดนตรีมีผลต่อความว้าเหว เป็นต้น

2. หน่วยงาน ชมรม มูลนิธิ ชุมชน ควรจัดสรรงบประมาณสนับสนุน และพัฒนาศักยภาพบุคลากร ที่ดูแลผู้สูงอายุให้มีความรู้ และทักษะในเกมประเภทที่ส่งผลสูงต่อพัฒนาการผู้สูงอายุ เช่น เกมการออกกำลังกาย เกมอิเล็กทรอนิกส์ เกมนันทนาการ เกมกิจกรรม และเกมดนตรี เพื่อส่งเสริมพัฒนาการที่ดีขึ้นของผู้สูงอายุด้านร่างกาย จิตใจ และสังคมอย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสังเคราะห์บทความวิจัย รายงานการวิจัย จากห้องสมุดและฐานข้อมูลออนไลน์ทั้งในและต่างประเทศ ที่เกี่ยวข้องกับเกมและพัฒนาการผู้สูงอายุ หรือในประเด็นต่าง ๆ ที่ควรมีการสังเคราะห์ข้อมูลในทุก 5-10 ปี เพื่อได้ข้อมูล และสารสนเทศที่นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์งานวิจัยที่สมบูรณ์ยิ่งขึ้น และสร้างองค์ความรู้ใหม่ในวงวิชาการ

2. ควรมีการวิเคราะห์ค่าขนาดอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษาทุกครั้งที่ในงานวิจัยทั้งด้านสังคมศาสตร์ และมนุษยศาสตร์ที่มีการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ เพื่อประโยชน์ในการอ้างอิงและแนวทางในการดำเนินการวิจัยต่อไป

3. ควรมีการสังเคราะห์งานวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed methods research synthesis: MMRS) เป็นวิธีการ ที่มาจากการทบทวนอย่างเป็นระบบ (systematic review) ที่เป็นกระบวนการศึกษาและทบทวนข้อค้นพบเชิงประจักษ์ ของงานวิจัยที่ศึกษาทั้งในเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพมาทำการศึกษาอย่างเป็นระบบ

เอกสารอ้างอิง

- Buasri, A. (2015). *Browser-based Game for Stress Reduction in Elderly*. Thesis, Master of Science Program in Information Technology, Prince of Songkla University. Songkla. (In Thai)
- Bureau of Recreation, Department of Physical Education. (2018). *Creative Recreation*. Bangkok : Bureau of Recreation, Department of Physical Education, Ministry of Tourism and Sports. (In Thai)
- Chao, Y. Y., Scherer, Y. K., & Montgomery, C. A. (2015). Effects of Using Nintendo Wii Exergames in Older Adults: A Review of the Literature. *Aging Health, 27*(3), 379-402.
- Charoenphaet, P., & Choowattanapakorn, T. (2016). The Effect of Music Therapy and Social Support Program on Depression in Older Adults with Parkinson's disease. *Thai Journal of Nursing Council, 31*(1), 44-55. (In Thai)
- Cohen, J. (1988). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (2nded). Hillsdale : Lawrence Erlbaum Associates.
- Cooper, H., Hedges, L. V., & Valentine, J. C. (2009). *The Handbook of Research Synthesis and Meta-Analysis* (2nded). New York : Russell Sage Foundation.
- Department of Mental Health. (2020). *Step into the Complete Aged Society of Thailand*. Retrieved April 13, 2021, from <https://www.dmh.go.th/news-dmh/view.asp?id=30476> (In Thai)
- Dutsadimetha, C., Noklang, S., & BenjaPhong, W. (2017). Development of Recreation Therapy Program for Aging Happiness. *Journal of The Police Nurses, 9*(2), 1-13. (In Thai)
- Insrichuen, S., & Choowattanapakorn, T. (2017). The Effect of Nursing Care Using Aromatherapy on Sleep Quality in Older Persons with Dementia. *The Journal of Faculty of Nursing Burapha University, 25*(1), 37-48. (In Thai)
- Lampinen, P., Heikkinen, R. L., Kauppinen, M., & Heikkinen, E. (2006). Activity as a Predictor of Mental Well-being among Older Adults. *Aging & mental health, 10*(5), 454-466.
- Mingsamorn, T. (2019). *Change in the Elderly*. Retrieved April 13, 2021, from <https://www.thaihealth.or.th/Content/41684.html> (In Thai)
- Mongkol, R. (2018). *A Research Synthesis of Depression in Old Age*. Thesis, Master of Science Program in Human Development, Mahidol University, Nakhon Pathom. (In Thai)
- Mongkol, R., Jiawiwatkul, A., & Thayansin, S. (2018). A Research Synthesis of Depression in Old Age. *Ph.D. in Social Sciences Journal, 8*(Special Issue., October 2018), 63-79. (In Thai)
- Pankong, O., & Sangournpak, O. (2009). Effects Rum Thai Prayouk on Muscular Strength Activity of Daily Living and Well-being of Older Persons. *Nursing journal, 39*(special, July-August), 118-127. (In Thai)
- Phimsan, C., Sakulkim, S., Seubsui, N., Lodseeda, C., & Seesod, S. (2019). Effects of Shoulder Exercise Program on Exercise Behavior and Physical of Shoulder in Elderly Bang Khun Si District Bangkok Noi Bangkok. *Advanced Science Journal, 19*(2), 27-43. (In Thai)

- Sala, G., Jopp, D., Gobet, F., Ogawa, M., Ishioka, Y., Masui, Y., Inagaki, H., Nakagawa, T., Yasumoto, S., Ishizaki, T., Arai, Y., Ikebe, K., Kamide, K., & Gondo, Y. (2019). The Impact of Leisure Activities on Older Adults' Cognitive Function, Physical Function, and Mental Health. *PLoS one*, *14*(11), 1-13. Retrieved April, 15 2021, from <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0225006>
- Sumalrot, T., & Suksawai, H. N. (2015). Aging in the World of Work: Biopsychosocial Perspectives. *Panyapiwat Journal*, *7*(1), 242–254.
- Taylor, L. M., Kerse, N., Frakking, T., & Maddison, R. (2018). Active Video Games for Improving Physical Performance Measures in Older People: A Meta-analysis. *Journal of Geriatric Physical therapy*, *41*(2), 108-123.
- Thongwachira, C. (2010). *The Effect of Nursing Intervention by Using Music and Environmental Adjustment on Agitated Behaviors of Dementia Elderly*. Thesis, Master of Nursing Science Program in Nursing, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Vongaree, C. (2018). Approaches for Organizing the Local Arts and Cultural Activities for Elderly Health Promotion. *NRRU Community Research Journal*, *12*(Special, August 2018), 14-24. (In Thai)
- Wangwun, P. (2010). *The Effect of Using Ankalung Activity with Group Process on Loneliness in Older Persons in Residential Home*. Thesis, Master of Nursing Science Program in Nursing, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Wetcha, P., Yawirach, P., Rattanachuwong, P., Tunkaew, S., Lebkrute, H., & Ouppinjai, S. (2020). A Lesson-Learned-Case Study of Activities and Management Process to Improve the Quality of Life at the Best Practice Elderly School in Hua Fai Temple, Phan District, Ching Rai Province. *NRRU Community Research Journal*, *14*(4), 14-24. (In Thai)
- Zhang, F., & Kaufman, D. (2016). Physical and Cognitive Impacts of Digital Games on Older Adults: A Meta-Analytic Review. *Journal of Applied Gerontology*, *35*(11), 1189-1210.

การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5

ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

A STUDY OF GRADE 5 STUDENTS' CRITICAL READING ABILITY USING SQ5R METHOD VIA STEM EDUCATION CONCEPT READING CHAPTER

กานดา เจริญเตี้ย^{1*}, สิรินาถ จงกลกลาง²

Kanda Charoentia^{1*}, Sirinat Jongkonklang²

^{1*}นักศึกษาระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

^{1*}Student, Master's degree, Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand

²ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000, ประเทศไทย

²Assistant Professor Dr., Faculty of Education, Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province, 30000, Thailand
E-mail address (Corresponding author): *Kanda_dadeeda@hotmail.com

รับบทความ : 28 พฤษภาคม 2564 / ปรับแก้ไข : 7 กันยายน 2564 / ตอรับบทความ : 14 กันยายน 2564

Received : 28 May 2021 / Revised : 7 September 2021 / Accepted : 14 September 2021

DOI : <https://doi.org/10.14456/nrru-rdi.2022.20>

ABSTRACT

The purposes of this experimental research were to 1) compare grade 5 students' critical reading ability before and after using SQ5R method in the chapter of STEM education concept, and 2) compare the posttest score to the designated criterion of 70 percent. using cluster random sampling. The participants comprised 23 students who were studying in grade 5/1 of the Demonstration School of Nakhon Ratchasima Rajabhat University situated in Muang District, Nakhon Ratchasima Province, in the second semester of academic year 2020. The group of students was randomized by cluster random sampling. The research instruments were 5 lesson plans using SQ5R method in the chapter of STEM education concept, and a form of critical reading ability measurement, data were collected with pre- and post-tests. Statistical techniques used for data analysis in this study were mean, percentage, standard deviation, and the t- test. The result of the study revealed that 1) critical reading ability of grade 5 students after the experiment, using SQ5R method in the chapter of STEM education concept, was significantly higher than before the experiment at the 0.05 level, and 2) the posttest score of grade 5 students after the experiment was not significantly higher than the designated criterion of 70 percent at the 0.05 level.

Keywords : Critical reading, STEM education, SQ5R method

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และเพื่อเปรียบเทียบคะแนนการทดสอบหลังเรียนกับเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นร้อยละ 70 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย 1) แผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จำนวน 5 แผน และ 2) แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการทดสอบก่อนและหลัง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที่ ผลการวิจัยพบว่า ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้

แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคะแนนหลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ : การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ, สะเต็มศึกษา, การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R

บทนำ

แนวทางการจัดการศึกษาของประเทศไทยยึดหลักว่า ผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ การจัดการศึกษาต้องเน้นความสำคัญ ด้านความรู้คู่คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ มีการบูรณาการตามความเหมาะสม จัดกิจกรรมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ฝึกการปฏิบัติให้ทำได้ คิดเป็น ทำเป็น รักการอ่าน และเกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง (Office of the National Education Commission, 2010, pp. 13-15) โดยเฉพาะการจัดการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติ ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุล ด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม โดยใช้การจัดการเรียนรู้เป็นกระบวนการสำคัญ ในการนำหลักสูตรสู่การปฏิบัติ ครูผู้สอนจำเป็นต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงสำหรับผู้เรียนในยุคศตวรรษที่ 21 ผู้เรียนต้องอาศัยการเรียนรู้ที่หลากหลายเป็นเครื่องมือที่จะนำพาตนเองไปสู่เป้าหมายหลักของหลักสูตร กระบวนการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียน อาทิ กระบวนการเรียนรู้แบบบูรณาการ การสร้างความรู้ การคิด การเผชิญสถานการณ์และแก้ปัญหา การเรียนรู้จากประสบการณ์จริง การปฏิบัติลงมือทำจริง การจัดการการวิจัย การพัฒนาลักษณะนิสัย (Ministry of Education, 2008, p. 4)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เป็นหนึ่งในแปดกลุ่มสาระการเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจ และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิเคราะห์ และสร้างสรรค์ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง เมื่อวิเคราะห์จากมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัด พบว่า สิ่งที่น่าสนใจในการพัฒนาทักษะดังกล่าว คือ บทอ่านหรือสิ่งที่อ่าน เช่น บทความ ข่าว นิทาน นวนิยาย เรื่องสั้น ซึ่งหากพิจารณาเลือกได้อย่างเหมาะสมกับผู้เรียนและทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ จากเป้าหมายดังกล่าว มีความสอดคล้องกับการเตรียมคนตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมแห่งชาติ ในด้านทักษะของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 การจัดการศึกษาในปัจจุบันจึงต้องปรับเปลี่ยนให้ตอบสนองกับทิศทางการพัฒนาคน โดยมุ่งเน้นการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะ และทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 3R 4Cs ได้แก่ 3R คือ อ่านออก (R) eading เขียนได้ W(R) iteing และคิดเลขเป็น A(R) ithmatic และ 4Cs คือ ทักษะการคิดวิจารณ์ (Critical thinking) สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ คิด อ่านอย่างมีวิจารณญาณ ทักษะทักษะด้านความร่วมมือการทำงานเป็นทีมและภาวะผู้นำ (Collaboration skill) สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ แสดงความคิดเห็นและยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น ทักษะการสื่อสาร สารสนเทศและรู้เท่าทันสื่อ (Communication information and media literacy) (Office of the Education Council, 2017, pp. 16, 79) ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 จึงเป็นความสำคัญสำหรับผู้สอนในการพัฒนาหลักสูตรและการสอนให้สอดคล้องตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

การพัฒนาทักษะการเรียนรู้ที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 นั้นมีหลากหลายวิธีการ การจัดการศึกษาตามแนวคิดของสะเต็มศึกษา (STEM education) เป็นแนวคิดที่ส่งเสริม และพัฒนาผู้เรียนให้มีความสอดคล้องกับทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สะเต็มศึกษา คือ การจัดการเรียนรู้ที่บูรณาการวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี

วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์เข้าด้วยกัน เป็นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ มีเป้าหมายสำคัญ เพื่อนำผู้เรียนไปสู่การมีความคิดสร้างสรรค์ผลงาน การคิดวิพากษ์ วิจารณ์ วิเคราะห์ อย่างมีวิจารณญาณในการแก้ปัญหา โดยนำสิ่งที่เรียนรู้ทั้งในโรงเรียน และนอกห้องเรียนไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้อย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนามนุษย์ให้มีทักษะในศตวรรษที่ 21 (Isarasena Na Ayuthaya, 2017, p. 13) ดังนั้น การเตรียมพร้อมตั้งแต่ระดับ ประถมศึกษา จึงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ เป็นพลเมืองดีในยุคดิจิทัล ที่รู้จักใช้ เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดีในการเป็นนักคิด แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ ที่จะสามารถเชื่อมโยงไปใช้ ในชีวิตประจำวัน หรือวิชาอื่น ๆ ต่อไปในอนาคต และจากการงานวิจัยของจักรพันธ์ หลงสุข และสิรินาด จงกลกลาง (Longsuk & Jongkonklang, 2018, pp. 148-149) ที่กล่าวถึงปัจจัยที่ส่งเสริมพฤติกรรมการอ่านของนักเรียน คือ โรงเรียนมีส่วนสำคัญที่สุดในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการอ่านให้ต่อเนื่อง และยังพบว่านักเรียนที่มีผลการเรียน ต่างกันจะมีพฤติกรรมการอ่านไม่ต่างกัน ดังนั้น หากครูสามารถจัดกิจกรรม ด้วยการหาบทอ่านที่เหมาะสม สอดคล้องกับประสบการณ์ และน่าสนใจแล้วจะเป็นการปลูกฝังการเรียนรู้ด้านการอ่านได้เป็นอย่างดี

โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นโรงเรียนที่มีวัตถุประสงค์เพื่อใช้เป็นสถานที่ฝึกประสบการณ์ สำหรับนักศึกษาวิชาชีพครู การวิจัย และทดลองทฤษฎีทางการศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาในท้องถิ่น โรงเรียนต้นแบบในการจัดการศึกษาระดับปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานสำหรับโรงเรียนในเขตพื้นที่ใกล้เคียง จากเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของโรงเรียน และจากการศึกษาผลทดสอบระดับชาติ (O-NET) ที่ผ่านมาพบว่า รายวิชาภาษาไทย สารที่ 1 การอ่าน มาตรฐาน ท 1.1 ในปีการศึกษา 2560 มีคะแนนเฉลี่ยระดับโรงเรียน ร้อยละ 56.39 ระดับประเทศ ร้อยละ 44.51 ปีการศึกษา 2561 ระดับโรงเรียน ร้อยละ 77.36 ระดับประเทศ ร้อยละ 61.23 และปีการศึกษา 2562 ระดับโรงเรียน ร้อยละ 72.31 ระดับประเทศ ร้อยละ 55.82 ซึ่งจากผลการสำเร็จที่พบ ถึงแม้ว่าจะอยู่ในระดับที่สูงกว่าระดับประเทศมาโดยตลอดก็ตาม แต่ด้วยบริบทของโรงเรียนและสภาพความต้องการ จำเป็นในการพัฒนาผู้เรียนจึงจำเป็นต้องเตรียมคนให้พร้อมโดยเฉพาะอย่างยิ่ง การพัฒนาทักษะกระบวนการเรียนรู้ ได้แก่ ทักษะการคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหา คิดสร้างสรรค์ และคิดวิพากษ์วิจารณ์ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในอนาคตได้อย่างแท้จริง (The Demonstration School of Nakhom Ratchasima Rajabhat University, 2020, p. 4) ทั้งนี้ การอ่านเป็นทักษะทางภาษา สำหรับการสอนการอ่านที่มีหลากหลายวิธี โดยแต่ละวิธีมีวัตถุประสงค์ที่แตกต่างกันไป ผู้วิจัยสนใจการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ซึ่งมีพัฒนาการมาจาก SQ3R โดย Francis P Robinson (1984 as cited in Sangcharoon, 2010, p. 25) และต่อมา Walter Pauk ได้นำมาปรับเป็น SQ4R และ SQ5R ตามลำดับ เพื่อพัฒนาการสอนอ่านอย่างเป็นระบบ โดยอาศัยทฤษฎีอภิปัญญา (Metacognition theory) ซึ่งเป็นแนวคิดหนึ่งของจิตวิทยาการเรียนรู้ที่ประกอบด้วย การตระหนักรู้ (Awareness) และความสามารถในการควบคุมตนเอง (Self-regulation) เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ประกอบด้วย 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นสำรวจ (Survey : S) ขั้นตั้งคำถาม (Question : Q) ขั้นอ่าน (Read : R1) ขั้นจดบันทึก (Record : R2) ขั้นสรุป (Recite : R3) ขั้นทบทวน (Review : R4) ขั้นวิเคราะห์ วิจารณ์ (Reflect : R5) (Pauk, 1997, p. 48) การจัดการเรียนรู้ แบบ SQ5R จึงเป็นการพัฒนาการอ่านอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ เป็นการอ่านที่ดีกว่าการอ่านโดยทั่วไป ช่วยให้สามารถศึกษาองค์ความรู้ ดำรง นำไปสู่หน่วยความจำที่สูงขึ้น เป็นระบบการอ่านที่ยอดเยี่ยมในการอ่านศึกษาค้นคว้าตำราที่มีข้อมูลมากมายและมีความยาก สามารถจับประเด็นสำคัญของเรื่องที่อ่านโดยพิจารณาอ่านอย่างพิถีพิถันวิเคราะห์ เพื่อให้เข้าใจความคิดและการเชื่อมโยงความคิดของผู้แต่ง การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ยังเป็นการเน้นให้นักเรียนได้ฝึกใช้ทักษะ การคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า รู้เท่าทันสื่อ สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเรียนวิชาอื่น ๆ และการดำเนินชีวิตในโลกปัจจุบัน (Burgess, 2017, p. 1)

เช่นเดียวกับการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในสาระการอ่านระดับประถมศึกษา ที่มีเป้าหมายสำคัญเพื่อการแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น จับใจความสำคัญของเรื่องที่อ่านและนำความรู้ ความคิดจากเรื่องที่อ่านไปตัดสินใจแก้ปัญหาในการดำเนินชีวิต (Office of the Basic Education Commission, 2008, p. 4) โดยเฉพาะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งถือว่าเป็นทักษะที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง ควรได้รับการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เพราะการอ่านเป็นเครื่องมือในการพัฒนาสติปัญญา ให้รู้จักคิดวิเคราะห์ รู้จักใช้เหตุผลในการแก้ปัญหา และรู้จักตัดสินใจประเมินค่าของสารต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง และเที่ยงธรรม การอ่านอย่างมีวิจารณญาณยังมีความสำคัญ และสัมพันธ์กับความสำเร็จในการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นทักษะที่ต้องอาศัยกระบวนการคิด วิเคราะห์ และประเมินค่าในสิ่งที่อ่าน สามารถแยกแยะข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็นออกจากสารได้ ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน (Nearnnoi, 2008, pp. 12-13) ดังนั้น จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เพื่อเป็นการเตรียมนักเรียนให้เป็นพลเมืองที่มีประสิทธิภาพ เตรียมพลเมืองในยุคดิจิทัล สื่อสารและทำงานกันเองได้อย่างอัตโนมัติ (Office of the Education Council, 2017, p. 39) เพื่อปลูกฝังเจตคติที่ดี ในการเป็นนักคิด ประดิษฐ์สร้างสิ่งใหม่ คิดสร้างสรรค์ แก้ปัญหาที่จะสามารถเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน หรือวิชาอื่น ๆ ผ่านการจัดการเรียนรู้ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดของสะเต็มศึกษา (STEM education) โดยมีความสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ตามหัวข้อ การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

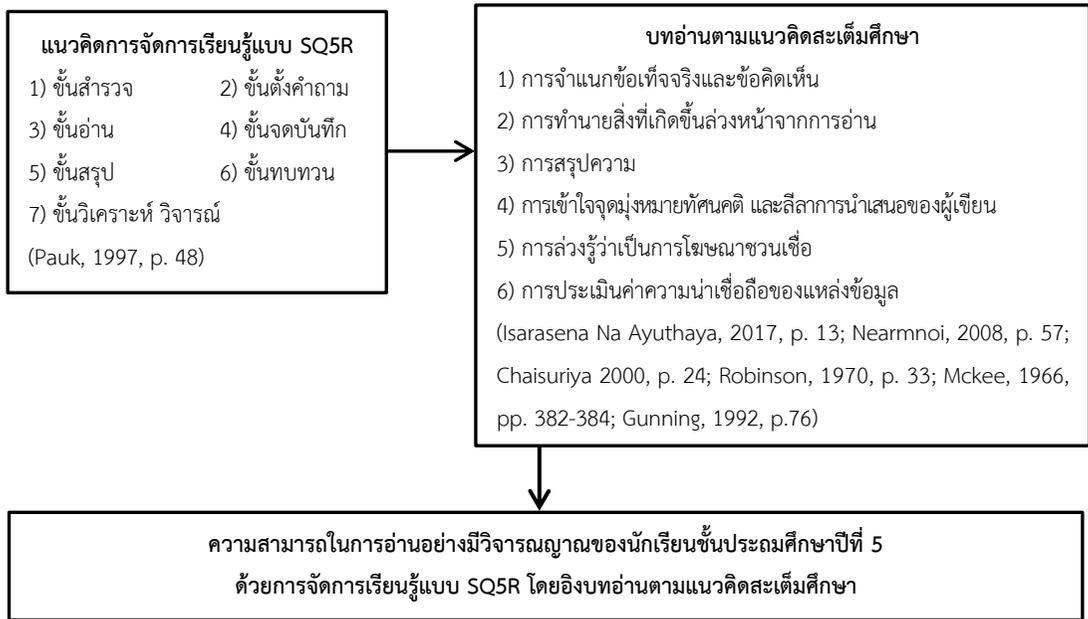
1. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ประโยชน์การวิจัย

เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนภาษาไทย และผู้ที่เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในรายวิชาภาษาไทย หรือรายวิชาอื่น และชั้นอื่น ๆ ต่อไป

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัย

กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ 7 ขั้นตอน ประกอบด้วย ขั้นสำรวจ ขั้นตั้งคำถาม ขั้นอ่าน ขั้นจดบันทึก ขั้นสรุป ขั้นทบทวน และขั้นวิเคราะห์ วิจัย (Pauk, 1997, p. 48) ซึ่งมีบทอ่านเป็นสื่อประเภทต่าง ๆ ที่นำมาใช้ในการพัฒนาทักษะทางภาษา บทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นการค้นคว้าหาความรู้ จาก เรื่องสั้น นิทาน ข่าว บทความ ที่แสดงถึงความรู้ ความคิด และเกี่ยวข้องกับศาสตร์ต่าง ๆ ได้แก่ วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี วิศวกรรมศาสตร์ และคณิตศาสตร์ (Isarasena Na Ayuthaya, 2017, p. 13) และต้องใช้ทักษะกระบวนการคิด ประดิษฐ์ สร้างสิ่งใหม่ และนำมาเรียบเรียงเป็น “บทอ่าน” เพื่อใช้เป็นสื่อสำหรับพัฒนา ฝึกทักษะการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญ ได้แก่ การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น การทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้าจากการอ่าน การสรุปความ การเข้าใจจุดมุ่งหมาย ทศนคติ และลีลาการนำเสนอของผู้เขียน การล่วงรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ และการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล (Nearnnoi, 2008, p. 57; Chaisuriya 2000, p. 24; Robinson, 1970, p. 33; Mckee, 1966, pp. 382-384; Gunning, 1992, p.76) ดังปรากฏในภาพ 1

ภาพ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน
2. ความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre-experimental design) โดยใช้กลุ่มตัวอย่างเพียงกลุ่มเดียว มีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน (One group pretest posttest design) (Luenam, 2018, pp. 49-50) มีวิธีดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ห้องเรียน จำนวน นักเรียน 46 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาแบบเจาะจงเป็นนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5/1 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 23 คน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster random sampling) (Luenam, 2018, pp. 72-79)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ แผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา รายวิชา ท 15101 ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 หน่วยการเรียนรู้ที่ 12 การอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยมีแผนเตรียมความพร้อม 1 แผน เวลา 1 ชั่วโมง และแผนการจัดการเรียนรู้ จำนวน 4 แผน

แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง ได้แก่ 1) เรื่อง เตรียมความพร้อม 2) เรื่อง นักประดิษฐ์ ลูกบอลดับเพลิง 3) เรื่อง โอเดียนเด็กไทย สร้างธุรกิจใหม่เงินล้าน 4) เรื่อง Top secret วัยรุ่นพันล้าน และ 5) เรื่อง 7-11 “ร้านสะดวกซื้อ” ตอบทุกโจทย์ที่ลูกค้าต้องการ และหาคุณภาพด้วยการประเมินความเหมาะสมของแผนการจัดการเรียนรู้ โดยใช้วิธีการประเมินตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน ด้วยแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด พบว่าแผนการจัดการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 4.33-5.00 และมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 4.71 แสดงว่ามีความเหมาะสมมากที่สุด

2. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ เป็นแบบปรนัย ชนิดเลือกตอบ 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ ซึ่งหาคุณภาพโดยใช้วิธีหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ระหว่างองค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ 6 ด้าน พบว่า จากการสร้างข้อสอบ จำนวน 42 ข้อ เป็นข้อสอบที่ใช้ได้ จำนวน 42 ข้อ คือ มีค่า IOC ระหว่าง 0.67-1.00 จากนั้นนำข้อสอบ จำนวน 42 ข้อ ไปทดลองใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างและเคยเรียนมาแล้ว เพื่อคัดเลือกข้อสอบที่มีคุณภาพตามเกณฑ์ จำนวน 30 ข้อ พบว่ามีค่าความยากง่าย (p) อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.40-0.63 และ ค่าอำนาจจำแนก อยู่ในเกณฑ์ระหว่าง 0.32-0.78 ค่าความเชื่อมั่นโดยใช้วิธีการของ Kuder-Richardson จากสูตร KR-20 (Srisaard, 2013, p. 121) พบว่ามีค่าเท่ากับ 0.939

การดำเนินการทดลอง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวผู้วิจัยสอนเอง ในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2563 โดยดำเนินการตามขั้นตอน คือ ทดสอบก่อนเรียนด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และดำเนินการสอน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ ด้วยแผนเตรียมความพร้อม จำนวน 1 แผน และแผนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา จำนวน 4 แผน แผนละ 3 ชั่วโมง รวม 13 ชั่วโมง เมื่อสอนเสร็จทดสอบหลังเรียนกับนักเรียน ด้วยแบบวัดความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์เพื่อหาค่าสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean : $\bar{X}$) ร้อยละ (Percentage : %) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation : S.D.) สถิติทดสอบค่าที่ (T-test for dependent) เพื่อเปรียบเทียบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน และสถิติทดสอบค่าที่ (t-test for one sample) เพื่อเปรียบเทียบการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70

ผลการวิจัย

การเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน แสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 1 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

การทดสอบ	n	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	23	30	15.78	3.96	13.915*	0.000
หลังเรียน	23	30	22.04	3.73		

* p<0.05

จากตาราง 1 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียน ($\bar{X}$ =22.04, S.D.=3.73) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$ =15.78, S.D.=3.96) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การเปรียบเทียบความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 แสดงผลการวิจัยได้ดังนี้

ตาราง 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

สภาพการณ์	N	คะแนนเต็ม	คะแนน ร้อยละ 70	$\bar{X}$	S.D.	t	p
หลังเรียน	23	30	21	22.04	3.73	1.340	0.097

* p<0.05

จากตาราง 2 พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา หลังเรียน ($\bar{X}$ =22.04, S.D.=3.73) ไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70

ตาราง 3 คะแนนความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน จำแนกรายด้านตามองค์ประกอบ

องค์ประกอบของการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ	คะแนนเต็ม	ก่อนเรียน			หลังเรียน			ร้อยละ	ความก้าวหน้า
		$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ	$\bar{X}$	S.D.	ร้อยละ		
1. การจำแนกข้อเท็จจริงและความคิดเห็น	5	1.48	0.73	29.57	2.13	0.75	42.61	13.04	
2. การทำนายสิ่งที่เกิดขึ้นล่วงหน้าจากการอ่าน	5	1.96	0.70	37.39	3.00	0.85	60.00	22.61	
3. การสรุปความ	5	3.04	0.92	60.87	3.57	0.94	71.30	10.43	
4. การเข้าใจจุดมุ่งหมายทัศนคติและลีลาการนำเสนอของผู้เขียน	5	2.87	1.45	57.39	4.26	0.91	85.22	27.83	
5. การล่วงรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ	4	3.13	0.75	78.26	3.74	0.44	93.48	15.22	
6. การประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล	6	3.30	0.92	55.07	5.35	0.71	89.13	34.06	

จากตาราง 3 พบว่า ด้านที่นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 มีความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ก่อนเรียนมีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ การล่วงรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 78.26 รองลงมา คือ การสรุปความ คิดเป็นร้อยละ 60.87 และต่ำสุด คือ การจำแนกข้อเท็จจริงและข้อคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 29.57 และคะแนนหลังเรียน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ การล่วงรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 93.48 รองลงมา คือ การประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 89.13 และต่ำสุด คือ การจำแนกข้อเท็จจริง และข้อคิดเห็น คิดเป็นร้อยละ 42.61 และด้านที่มีความก้าวหน้ามากที่สุด คือ การประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 34.06 รองลงมา คือ การเข้าใจจุดมุ่งหมายทัศนคติและลีลาการนำเสนอของผู้เขียน คิดเป็นร้อยละ 27.83 และต่ำสุด คือ การสรุปความ

อภิปรายผล

ผลจากการวิจัยเรื่อง การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา พบประเด็นที่น่าสนใจสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษาหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่กำหนด ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มีขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นลำดับขั้นการเรียนรู้จากง่ายไปยาก และซับซ้อนน้อยไปมาก สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ และเป็นเรื่องที่ทำทลายความสามารถของนักเรียน แต่ละขั้นตอนมีการสร้างแรงจูงใจในการเรียนรู้ด้วยการค้นหาคำตอบจากการอ่าน การคาดเดา ทำนายเหตุการณ์ล่วงหน้าจากการอ่าน อาจจะถูกหรือผิด ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ทางภาษา หรือประสบการณ์เดิมของผู้อ่าน สังเกตได้จากในชั้นตั้งคำถามได้ด้วยตนเอง ซึ่งไม่มีถูกหรือผิด ถึงแม้ในระยะแรกนักเรียนยังไม่สามารถตั้งคำถามได้ด้วยตนเอง เนื่องจากไม่ได้รับการฝึกฝนมาก่อนและเป็นเรื่องใหม่สำหรับนักเรียน ดังนั้น ในระยะแรกครูจึงมีการตั้งคำถามเป็นแนวทางและคอยให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิดติดตามความแตกต่างระหว่างบุคคล รวมทั้งตั้งคำถามนำ เพื่อกระตุ้นให้คิดให้นักเรียนสามารถตั้งคำถามหาคำตอบได้ด้วยตนเองโดยใช้การหยุด ถาม ทบทวน และบอกเป้าหมายการเรียนรู้ให้ชัดเจน และในขั้นการอ่านได้ใช้เทคนิค 5W1H เพื่อทำความเข้าใจบทอ่านจะทำให้ให้นักเรียนมีแนวทางชัดเจนยิ่งขึ้น และมีการ ซ้ำ ย้ำ ทวน ด้วยการจดบันทึกและฝึกทักษะการพูดจากความเข้าใจในเรื่องที่อ่าน ตลอดจนแสดงความคิดเห็นในประเด็นต่าง ๆ และมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ในการจัดกิจกรรม ภายในกลุ่มและระหว่างกลุ่ม ส่งผลให้ผลการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน และมีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ เมื่อวิเคราะห์รายบุคคลพบว่า นักเรียนมีผลการทดสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนและมีความก้าวหน้ามากที่สุด คือคนที่ 11 ซึ่งเป็นนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ คือ สมาธิสั้น ต้องทานยาเพื่อควบคุมอารมณ์อยู่เป็นประจำ และคนที่ 14 ซึ่งเป็นนักเรียนที่อยู่ในกลุ่มอ่อนของห้อง แสดงให้เห็นว่า หากใช้กระบวนการจัดการเรียนรู้ที่เป็นระบบ และมีบทอ่านที่น่าสนใจ สอดคล้องกับระดับชั้น วย เป็นเรื่องน่าตื่นเต้น สร้างจินตนาการการคิดวิเคราะห์ ได้แก่ เรื่อง 7-Eleven เจ้าแกน้อย ขนมหางกิ้ง ซึ่งทำให้ผู้เรียนสนุกสนาน สนใจใฝ่รู้ โดยสังเกตจากพฤติกรรมการอ่านขณะเรียน จึงส่งผลต่อการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของถนอมจิตร สังข์จรูญ (Sangcharoon, 2010, pp. 77-81) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนา

ทักษะการอ่านและการเขียน ด้วยเทคนิค เอส คิว ไฟว์ อาร์ (SQ5R) พบว่า เทคนิค SQ5R ทำให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 งานวิจัยของจิตติกานต์ คำมะสอน (Khummasom, 2015, p. 19) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R ผ่านสื่อหนังสือพิมพ์ พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนของนักเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าคะแนนก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 งานวิจัยของอุษาวดี ชุกกลิ่นหอม (Chooklinhorn, 2019, pp. 60-66) ทำการวิจัยเรื่องการพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยวิธีสอนแบบ SQ5R พบว่า เทคนิค (SQ5R) ทำให้ความสามารถด้านการอ่านและการเขียนของนักเรียนเพิ่มขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และงานวิจัยของวรณัญญ์ โพธิ์คีรี (Phokeeree, 2020, pp. 99-110) ทำการวิจัยเรื่องการสร้างชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูภาษาไทยระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เพื่อพัฒนาความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากสื่อออนไลน์ โดยใช้วิธีการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R พบว่า ความสามารถด้านการอ่านอย่างมีวิจารณญาณจากสื่อออนไลน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนการสอนแบบ SQ5R หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สำหรับการเปรียบเทียบความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ระหว่างหลังเรียนกับเกณฑ์ร้อยละ 70 พบว่า หลังเรียนไม่สูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 นั้น เมื่อวิเคราะห์แยกย่อยรายบุคคลพบว่า มีนักเรียนจำนวน 6 คน ไม่ผ่านเกณฑ์ร้อยละ 70 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะนักเรียนทั้ง 6 คน มีพื้นฐานทางการเรียนช้ากว่าคนอื่นและมีทักษะการอ่านไม่คล่องก่อนหน้า การอ่านอย่างมีอย่างมีวิจารณญาณเป็นทักษะขั้นสูงที่ต้องใช้เวลาในการพัฒนา ผักผ่น แต่มีข้อค้นพบที่น่าสนใจ คือนักเรียนกลุ่มนี้มีความก้าวหน้าในการเรียนที่สูงขึ้น ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก สื่อประกอบการเรียนรู้ คือบทอ่านที่อิงแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเรื่องใกล้ตัวของนักเรียน ได้แก่ 7-Eleven ถ้าแก่น้อย ขนมหางกุ่ม ซึ่งเป็นเรื่องที่นักเรียนคุ้นเคย เป็นประสบการณ์เดิมของนักเรียนแต่ไม่เคยรู้ประวัติความเป็นมาเป็นไปของบทอ่านรวมทั้งลูกบอลดับเพลิง เป็นบทอ่านที่กล่าวถึงผลงานของนักประดิษฐ์ของคนไทยท่านหนึ่งที่ประดิษฐ์ลูกบอลดับเพลิงขึ้นมา เพื่อแก้ปัญหาไฟไหม้มีรูปทรงแปลกใหม่ มีลูกเล่นการใช้งานที่สะดวกปลอดภัยสำหรับเด็กและคนชรา ทันสมัยและรวดเร็ว นักเรียนไม่เคยเห็นมาก่อน บทอ่านทั้ง 4 เรื่อง เกิดจากภูมิปัญญา ความคิดสร้างสรรค์สามารถสร้างรายได้มหาศาล จึงเป็นแรงบันดาลใจให้นักเรียนสนใจ ตื่นเต้น อยากรู้ และคิดวิเคราะห์ ด้วยเหตุและผลจากบทอ่าน ซึ่งแต่ละบทอ่านมีความเหมาะสมกับวัย มีจุดเด่นที่สร้างแรงบันดาลใจ ตลอดจนความคิดสร้างสรรค์ที่จะสร้างร้านสะดวกซื้อ 7-Eleven สร้างสินค้าหรือผลิตภัณฑ์เป็นของตนเอง กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความคิดแปลกใหม่ มีแรงจูงใจในการพัฒนาความรู้จากสิ่งที่อ่านและเพิ่มความเชื่อมั่นในตนเองจากการประดิษฐ์และสร้างสรรค์ผลงานของตนเอง ด้วยการคิดอย่างมีเหตุและผล ออกแบบอย่างสร้างสรรค์ ทำการทดลองและออกแบบซ้ำโดยการบูรณาการความรู้ทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และหากวิเคราะห์จากผลงานของนักเรียนและผลการวัดความสามารถการอ่านอย่างมีวิจารณญาณหลังเรียน เมื่อพิจารณาองค์ประกอบรายด้าน พบว่าด้านการล่องรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทอ่านเป็นเรื่องใกล้ตัว น่าสนใจ ทำท่าย การคิดต่อยอด โดยเฉพาะระดับประถมศึกษาที่อยู่ในวัยอยากรู้ อยากลอง และองค์ประกอบ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยร้อยละสูงสุด คือ การล่องรู้ว่าเป็นการโฆษณาชวนเชื่อ คิดเป็นร้อยละ 93.48 มีคะแนนความก้าวหน้าสูงสุด รองลงมา คือ การประเมินค่าความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูล คิดเป็นร้อยละ 89.13 แสดงให้เห็นว่า การจัดประสบการณ์การอ่านที่หลากหลายสอดคล้องกับความสนใจของนักเรียน และเป็นการต่อยอดองค์ความรู้ส่งผลต่อการมีทักษะการมีวิจารณญาณได้อย่างดี

นอกจากนี้ยังพบว่าในแต่ละชิ้นงาน ซึ่งออกแบบไว้อย่างเป็นระบบ คือ เรียงจากง่ายไปยาก ซึ่งส่งเสริมการอ่านอย่างมีวิจารณญาณ นักเรียนมีพัฒนาการที่ดีขึ้นตามลำดับ เห็นได้จากผลงานชิ้นสุดท้ายของแต่ละแผนการจัดการเรียนรู้ที่ให้นักเรียนได้คิด ประดิษฐ์ สร้างสิ่งใหม่จากการอ่าน เพื่อต่อยอดความรู้ แสดงถึงความสนุกสนาน ความมุ่งมั่นตั้งใจดี และผลงานเหล่านั้นเกิดจากความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียน โดยใช้ประสบการณ์ที่มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตามขั้นตอนการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R ซึ่งเป็นการอ่านที่เป็นระบบ ส่งผลให้นักเรียนมีการวางแผน แก้ปัญหาทันภายในกลุ่ม ฟังข้อเสนอแนะจากกลุ่มอื่น ๆ มาปรับปรุงพัฒนางานของตนเอง นักเรียนได้ฝึกทักษะการอ่าน ออกแบบ สร้างสรรค์ ชิ้นงานของตนเอง และทำให้นักเรียนประดิษฐ์ชิ้นงานออกมาอย่างน่าสนใจ นักเรียนได้พัฒนาด้านอารมณ์ สังคม และสติปัญญา เพิ่มศักยภาพในการใช้ความคิด สร้างสรรค์พัฒนาสิ่งใหม่ ๆ และรู้จักใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อการสืบค้นความรู้ใหม่ สามารถจัดการ สังเคราะห์ข้อมูลที่สืบค้น รวมถึงการใช้ประโยชน์ด้านอื่นเชื่อมโยงไปใช้ในชีวิตประจำวัน ซึ่งสอดคล้องกับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวชิราพร แพงโสภา และสิรินาถ จงกลกลาง (Phangsopa & Jongkonklang, 2020, pp. 92-96) ที่ทำวิจัยโดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R เพื่อพัฒนาการอ่านด้วยการออกแบบการเรียนรู้ ที่มุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ผู้สอนสร้างบรรยากาศที่ทำทหายการเรียนรู้ ด้วยการคัดเลือกเนื้อหา สาระที่เหมาะสมกับศักยภาพ และเปิดโอกาสให้นักเรียนได้คิด เลือกตัดสินใจ เกี่ยวกับการทำงานของตนเอง อีกทั้งเป็นเรื่องที่เป็นประสบการณ์และพื้นฐานความรู้เดิมของนักเรียน ซึ่งนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะที่เป็นประโยชน์ต่อการนำการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิด สะเต็มศึกษา ดังนี้

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งนี้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่า การศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา เป็นการสอนอ่านอย่างเป็นระบบ และมีประสิทธิภาพ ในการช่วยให้นักเรียนกลายเป็นผู้อ่านที่มีประสิทธิภาพ ควรให้ความสำคัญกับการเลือกบทอ่าน ควรเลือกบทอ่านที่ทันสมัย แปลกใหม่ น่าสนใจ เป็นปัจจุบัน และเป็นสิ่งใกล้ตัวผู้เรียนเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนสนใจ
2. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้ในชั่วโมงแผนเตรียมความพร้อม เป็นไปตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดสามารถทำให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้และการชี้แจงขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ให้นักเรียนทราบซ้ำอีกครั้ง การจัดการเรียนรู้มีสื่อการจัดการเรียนรู้ที่น่าสนใจ มีบัตรคำ หรือ เกม สร้างบรรยากาศในการเรียนดีขึ้น ทำให้นักเรียนเข้าใจขั้นตอนการจัดการเรียนรู้มากขึ้น ควรมีการนำเข้าสู่บทเรียนที่น่าสนใจอาจมีเพลงประกอบ กระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัว สนุก และอยากรู้ อยากเรียนมากขึ้นในแผนเตรียมความพร้อมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด
3. จากผลการวิจัยที่พบว่า การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา ครูแบ่งนักเรียนออกเป็นกลุ่ม ๆ ละเท่ากัน โดยมีเด็กเก่ง ปานกลาง อ่อน อยู่ในกลุ่มเดียวกัน ครูก็คอยให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาอำนวยความสะดวก และกระตุ้นให้ผู้เรียนตื่นตัวในการปฏิบัติกิจกรรมอย่างสม่ำเสมอ ตลอดจนเสร็จสิ้น การปฏิบัติกิจกรรมในทุกแผนการจัดการเรียนรู้ ทำให้นักเรียนสร้างสรรค์ผลงานออกมาได้อย่างน่าสนใจ การพัฒนาผลงานของนักเรียนอาจให้นักเรียนได้ทำกิจกรรมกับเพื่อน ๆ คนอื่น ๆ บ้าง โดยการเปลี่ยนกลุ่มเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพสูงสุด

ข้อเสนอแนะจากการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสามารถในการอ่านอย่างมีวิจารณญาณโดยการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา กับนักเรียนชั้นอื่น ๆ และในรายวิชาอื่น ๆ
2. ควรมีการศึกษาความสามารถด้านการเขียน เช่น การเขียนเชิงสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ด้วยการใช้การจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษา
3. ควรมีการศึกษาการจัดการเรียนรู้แบบ SQ5R โดยอิงบทอ่านตามแนวคิดสะเต็มศึกษาร่วมกับเทคนิคการสอนหรือวิธีการอื่น ๆ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยจากบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประจำปีการศึกษา 2563

เอกสารอ้างอิง

- Burgess, T. (2017). *What is SQ5R reading strategy?*. Retrieved November 18, 2020, from <https://www.quora.com/What-is-SQ5R-reading-strategy>
- Chaisuriya, s. (2000). *The relationship between the ability to think critically and the ability to read critically in English of Mathayomsuksa 6 students in schools under the Office of the Private Education Commission*. Thesis, Master of Education Program in Teaching English as a Foreign Language, Faculty of Education, Chulalongkorn University, Bangkok. (In Thai)
- Chooklinhorn, U. (2019). Developing critical reading abilities of grade 4 students by learning management by using SQ5R teaching method. *Journal for Social Sciences Research*, 10(1), 303-317. (In Thai)
- Gunning, Thomas G. (1992). *Creative reading instruction for all children*. Boston : Allyn & Bacon.
- Isarasena Na Ayuthaya, V. (2017). *Interesting facts about STEM Education (STEM Education) (2nd ed.)*. Bangkok : Chulalongkorn University Press. (In Thai)
- Khummasorn, J. (2015). *A Critical Reading Development in Matayomsuksa 5 students by using SQ5R Method via Newspapers*. Thesis, Master of Education Program in Teaching English, Graduate School, Mahasarakham University, Mahasarakham. (In Thai)
- Longsuk, J., & Jongkllang, S. (2018). A study of reading behavior. Factors promoting reading behavior and reading promotion guidelines of Prathomsuksa 6 students under the office. *Nakhon Ratchasima Primary Educational Service Area 7. NRRU Community Research Journal*, 12(2), 148-162. (In Thai)
- Luenam, K. (2018). *Educational Research Methodology*. Nakhon Ratchasima : Korat Marketing and Production. (In Thai)

- Mckee, p (1966). *Reading a program of instruction for the elementary school*. Boston : Hough Miffin.
- Ministry of Education. (2008). *Basic Education Core Curriculum 2008*. Bangkok : Cooperative Federation of Thailand. (In Thai)
- Nearmnoi, E. (2008). *Development of critical reading using the SQ3R method*. Bangkok : Suveiriyasarn. (In Thai)
- Office of the Basic Education Commission. (2008). *Indicators and subjects of learning core, Thai Language Learning Group*. Bangkok : Cooperative Federation of Thailand. (In Thai)
- Office of the Education Council. (2017). *National Education Plan 2017 to 2036*. 1st edition. Bangkok : Prikwan Graphic. (In Thai)
- Office of the National Education Commission. (2010). *National Education Act 2010*. Bangkok : Prikwan Graphic. (In Thai)
- Pauk, W. (1997). *SQ5R Study Technique*. Retrieved November 18, 2020, from <http://www.mhhe.com/cls/psy/ch7/sq5r.mhtml>
- Phangsopa, V., & Jongkonklang, S. (2020). Study of analytical reading results. Of elementary school students Year 5 of learning management like SQ5R in combination with the use of graphic diagrams. That emphasizes individual differences. *KKU Research Journal Humanities and Social Sciences (Graduate study edition)*, 8(3), 113-124. (In Thai)
- Phokeeree, V. (2020). Creating a learning community of teachers in Thailand Grade 4 to develop the ability to read critically by the media, by means of learning SQ5R. *Journal of MCU Buddhapanya review*, 5(1), 99-110. (In Thai)
- Robinson, H. (1970). Internet advertising effectiveness: the effect of design on click-through rates for banner ads. *International Journal of Advertising*, 26(4), 527-541.
- Sangcharoon, T. (2010). *Reading and Writing Skill Development: The Use of SQ5R Technique*. Thesis, Master of Education Program in Teaching English, Graduate School, Prince of Songkla University, Songkla. (In Thai)
- Srisaard, B. (2013). *Preliminary research* (9th ed.). Bangkok : Suwi Riyasas. (In Thai)
- The Demonstration School of Nakhorn Ratchasima Rajabhat University. (2020). *Educational Institution Curriculum of the Year 2020*. Nakhon Ratchasima : The Demonstration School of Nakhon Ratchasima Rajabhat University. (In Thai)

คำชี้แจงสำหรับการเขียนต้นฉบับบทความ

เพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

*** ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องเป็นเจ้าของบทความหรือผู้เขียนบทความเท่านั้น มีการระบุข้อมูลที่สามารถติดต่อประสานงานเพื่อปรับปรุงแก้ไข แจ้งผล และอื่น ๆ ได้จริงอย่างต่อเนื่องจนสิ้นสุดกระบวนการหรือบทความผ่านกระบวนการพิจารณาและสามารถลงตีพิมพ์เผยแพร่ได้เรียบร้อยแล้ว ดังนั้น จึงขอสงวนสิทธิ์ในการไม่รับบทความหากไม่ได้รับการติดต่อเบื้องต้นจากเจ้าของต้นฉบับบทความ และต้องปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ลงนามไว้ในแบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความ และแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ อย่างเคร่งครัด ***

หลักเกณฑ์การส่งต้นฉบับบทความ

1. ต้องไม่เคยตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสาร หรือสิ่งพิมพ์ใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างพิจารณาเสนอขอตีพิมพ์ในวารสารหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ

2. ต้องไม่มีเนื้อหาที่เกิดจากการลอกเลียนหรือดัดทอนมาจากผลงานวิจัยของผู้อื่น หรือจากบทความอื่น โดยไม่ได้รับอนุญาต หรือปราศจากการอ้างอิงที่เหมาะสม ควรเกิดจากการสังเคราะห์ความคิดขึ้นโดยผู้เขียนเอง ซึ่งเมื่อนำต้นฉบับบทความเข้าสู่ระบบวารสารฯ ออนไลน์ (ThaiJo) จะต้อง**มีค่าความซ้ำซ้อน (Plagiarism checking report) ไม่เกินร้อยละ 20**

3. ต้องมีความสมบูรณ์โดยจะต้องเขียนตามรูปแบบของวารสารฯ ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและครบถ้วนเท่านั้น ก่อนส่งเพื่อขอรับการพิจารณา ****รับพิจารณาต้นฉบับบทความที่เป็นไปตามที่วารสารฯ กำหนดไว้ โดยผู้แต่ง / ผู้ส่งต้นฉบับบทความจะต้องจัดรูปแบบมาให้เรียบร้อยและมีการดำเนินการทุกขั้นตอนครบถ้วน สมบูรณ์ เรียบร้อยแล้วเท่านั้น****

4. การประเมินผลต้นฉบับบทความ โดยผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา (Peer review) ไม่น้อยกว่า 2 ท่านต่อ 1 บทความในรูปแบบ Double blinded ซึ่งจำแนกเป็นสรุปผลการพิจารณา 4 ระดับ ดังนี้

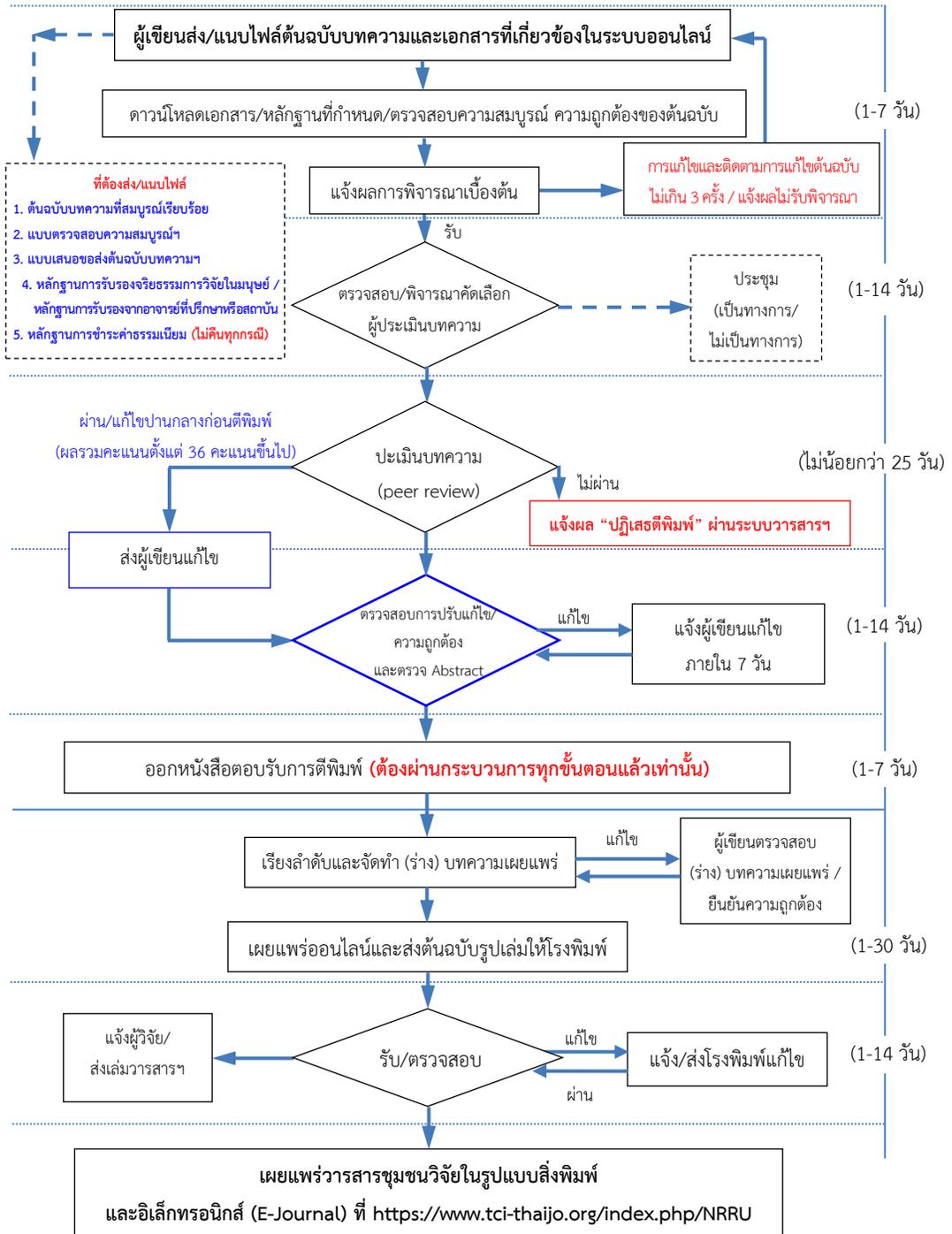
41 - 50 คะแนน	แก้ไขน้อยก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
31 - 40 คะแนน	แก้ไขปานกลางก่อนตีพิมพ์เผยแพร่
21 - 30 คะแนน	แก้ไขมาก โดยให้แก้ไขใหม่และส่งประเมินอีกครั้ง
1 - 20 คะแนน	ไม่เหมาะสมที่จะตีพิมพ์เผยแพร่

ต้องมีผลรวมคะแนนตั้งแต่ 36 คะแนนขึ้นไปเท่านั้น จึงจะผ่านเข้าสู่กระบวนการแก้ไข

กรณีผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความยินดีแก้ไขและประสงค์ที่จะส่งพิจารณาอีกครั้ง จะต้องเข้าสู่กระบวนการ/ขั้นตอนการส่งบทความเพื่อรับการพิจารณาเริ่มต้นใหม่ทั้งหมด หรือบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการพิจารณาผลการประเมินประกอบการพิจารณาให้ผ่านหรือไม่ผ่านตามความเหมาะสม

5. ต้องดำเนินการปรับแก้ไขตามคำแนะนำหรือข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิ (Peer review) พร้อมส่งบันทึกชี้แจงการแก้ไขต้นฉบับบทความ เพื่อให้บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการตรวจสอบการปรับแก้ไขจากผู้แต่ง/ผู้เขียนอย่างสมบูรณ์และเป็นไปตามรูปแบบที่กำหนดไว้อีกครั้ง จึงจะดำเนินการจัดส่งเข้าสู่กระบวนการจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (ฉบับร่าง) ไปยังผู้เขียนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องก่อนตีพิมพ์เผยแพร่ต่อไป

ขั้นตอนการดำเนินงานจัดทำวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : - วารสารฯ เปิดรับพิจารณาต้นฉบับบทความอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี

- ต้นฉบับบทความไฟล์ word จะต้องส่งเข้ารระบบ ThaiJo ของวารสารฯ เท่านั้น (เอกสารที่เกี่ยวข้องส่งช่องทางที่ให้ไว้ได้)
- กรณีการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ อนุโลมให้เฉพาะงานวิจัยของนักศึกษาโดยให้แนบหนังสือรับรองที่ลงนามเป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาจารย์ที่ปรึกษาว่า “งานวิจัยนี้ มีการดำเนินการเป็นไปตามหลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์” เท่านั้น
- กรณีผ่านแบบมีแก้ไข จะทำการออกหนังสือตอบรับและจัดเรียงลำดับตามฉบับการเผยแพร่ต่อไป
- กรณีผ่านแบบมีการแก้ไข สามารถออกใบตอบรับการตีพิมพ์ได้ ใช้ระยะเวลาโดยประมาณ 60 วัน (เริ่มนับจากวันที่รับพิจารณา)
- จำนวนวันที่ปรากฏในขั้นตอน อาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามความเหมาะสม

การจัดทำต้นฉบับบทความ และจัดเตรียมรูปแบบ : วารสารฯ จะรับต้นฉบับบทความที่ดำเนินการตามที่กำหนดไว้พร้อมจัดรูปแบบถูกต้อง สมบูรณ์ เรียบร้อย สวยงาม รูปภาพ ตาราง ชัดเจนเรียบร้อยแล้วเท่านั้น

ต้นฉบับ : ต้องพิมพ์ด้วยโปรแกรมไมโครซอฟท์เวิร์ด (Microsoft word) บนกระดาษขาว B5(JIS) **หน้าเดียว (1 คอลัมน์)** เว้นขอบด้านบน ด้านล่าง และด้านขวา 0.50 นิ้ว (1.27 เซนติเมตร) ด้านซ้าย 0.70 นิ้ว (1.78 เซนติเมตร) และจากขอบหัวกระดาษ และท้ายกระดาษ 0.25 นิ้ว (0.63 เซนติเมตร) พิมพ์เว้นวรรคหรือช่องว่าง 1 เคาเซ และระยะห่างบรรทัด 1 พ้อยท์

ความยาว : บทความรวมรูปภาพ ตาราง และอื่น ๆ ทั้งฉบับ **จะต้องอยู่ระหว่าง 10-15 หน้า** กระดาษพิมพ์ขนาด B5(JIS) ที่มีความสมบูรณ์ ถูกต้อง เหมาะสม **โดยจะทำการตรวจสอบต้นฉบับบทความไฟล์ Word จากเครื่องคอมพิวเตอร์ที่ใช้ในการดำเนินงานวารสารฯ เท่านั้น (Microsoft Windows 10 Pro)** สำหรับรูปภาพประกอบ จะต้องส่งไฟล์รูปภาพจริงที่ชัดเจนเพิ่มเติมมาพร้อมกับต้นฉบับบทความ

ส่วนประกอบหลักที่ต้องมีในต้นฉบับบทความ

1. ชื่อบทความ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยใช้อักษรตัวหนา ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 16” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular ขนาด 14

2. ชื่อ สถานะ หน่วยงาน/สังกัด ที่อยู่ รหัสไปรษณีย์ ประเทศ และอีเมล ของผู้แต่ง/ผู้เขียนบทความทุกคน : ต้องระบุ โดยใช้อักษรตัวเอียง ภาษาไทยคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และภาษาอังกฤษคือ Times New Roman regular font Size 12

3. หัวข้อหลัก : บทคัดย่อ บทนำ วัตถุประสงค์การวิจัย ประโยชน์การวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ผลการวิจัย อภิปรายผลการวิจัย ข้อเสนอแนะ กิตติกรรมประกาศ (กรณีรับทุน) และเอกสารอ้างอิง ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 15” สำหรับ ABSTRACT ใช้อักษรตัวหนา “Times New Roman regular ขนาด 12”

4. หัวข้อรอง เช่น การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

5. บทคัดย่อ : ถูกต้องตามหลักภาษา โดยกำหนดจำนวนคำของ ABSTRACT อยู่ระหว่าง 200-250 คำเท่านั้น ซึ่งจะต้องมีรายละเอียดแบบย่อที่ครอบคลุมเนื้อหาในบทความทั้งฉบับอย่างครบถ้วน ถูกต้อง สมบูรณ์ และแสดงผลลัพธ์/องค์ความรู้ที่ได้นอกเหนือจากผลการวิจัยไว้อย่างชัดเจน (ยกเว้นกิตติกรรมประกาศ และเอกสารอ้างอิง)

6. คำสำคัญ : ถูกต้องตามหลักภาษา ใช้อักษรตัวหนา “TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords : “Times New Roman regular ขนาด 10 และระบุคำสำคัญ 3-5 คำเท่านั้น โดยภาษาไทยใช้อักษรตัวปกติคือ TH Sarabun New ขนาด 14” และ Keywords คือ Times New Roman regular ขนาด 10”

7. เนื้อหา รายละเอียด และสาระในบทความ ใช้อักษรตัวปกติ “TH Sarabun New ขนาด 14” ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ ประกอบด้วย

บทนำ : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง อ้างอิงการเขียนในประโยคที่สำคัญ และข้อความหรือประโยคที่ไม่ได้เกิดจากความคิด ความรู้ของผู้แต่ง/ผู้เขียนเอง ทุกรายการ และถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

วัตถุประสงค์การวิจัย : มีลักษณะการเขียนที่สอดคล้องกับชื่อเรื่อง โดยไม่เขียนอยู่ในลักษณะของประโยชน์ที่จะได้รับการวิจัย

ประโยชน์จากการวิจัย : ระบุองค์ความรู้/ข้อเท็จจริง/ปรากฏการณ์และพฤติกรรม/การทำนาย ที่ทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการใหม่ ๆ ทั้งในด้านทฤษฎี วิชาการ และการปฏิบัติ

การทบทวนวรรณกรรม : ระบุวิธีการเขียนและสรุปภาพรวมอย่างเป็นระบบของเรื่องที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับบริบท ตัวแปร และเรื่องที่ทำกรวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย : ภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งแสดงถึงความสัมพันธ์ของตัวแปรทั้งหมดในการวิจัย ไม่ใช่เขียนกรอบแนวคิดการวิจัยในลักษณะขั้นตอนการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย : จะต้องนำเสนอเป็นไปตามระเบียบวิธีวิจัยที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน เลือกมาใช้ในการวิจัย โดยระบุองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มเป้าหมาย กลุ่มผู้ให้ข้อมูล และวิธีการได้มา/กระบวนการสุ่ม, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ลักษณะของเครื่องมือ/รูปแบบ วิธีการหาคุณภาพเครื่องมือและผลคุณภาพเครื่องมือ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (ยกเว้นบทความวิชาการและบทความวิจัยของนักศึกษ), วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่แสดงให้เห็นถึงกระบวนการเก็บข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติ/หลักการที่เลือกใช้ และหรือนำมาวิเคราะห์ข้อมูล และวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน

ผลการวิจัย : มีการแสดงผลในรูปแบบตาราง ภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ เป็นต้น โดยมีการบรรยายผลการวิจัยได้ตาราง รูปภาพ กราฟ คำสัมภาษณ์ ฯลฯ ที่สอดคล้องกับข้อมูลที่นำเสนอด้วยภาษาที่ถูกต้องตามหลักวิชาการทางภาษา

อภิปรายผล : มีการนำเสนอที่แสดงถึงการแสดงความคิดเห็นก่อนแสดงผลสนับสนุนหรือผลความแตกต่างในการอภิปรายด้วยผลการวิจัยในอดีตที่ผ่านมา (ไม่เกิน 5 ปี) และหรือทฤษฎี แนวคิด หลักการ

ข้อเสนอแนะ : ระบุข้อเสนอแนะ 2 หัวข้อหลัก คือ การนำผลการวิจัยไปใช้ และ การวิจัยครั้งต่อไป

กิตติกรรมประกาศ : ระบุเฉพาะกรณีที่ได้รับทุน โดยให้ระบุเฉพาะแหล่งทุนและงบประมาณที่ได้รับทุน

การอ้างอิง : รายการอ้างอิงในเนื้อหาต้องระบุเลขหน้ากำกับทุกรายการและมีความสอดคล้องตรงกันกับเอกสารอ้างอิง (ท้ายบทความ) และเป็นไปตามรูปแบบที่วารสารฯ กำหนดไว้

การเขียนเนื้อหา (Text) ที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษ ควรแปลเป็นภาษาไทยให้มากที่สุด ในกรณีที่มีคำศัพท์ภาษาอังกฤษเป็นคำเฉพาะที่แปลไม่ได้หรือแปลแล้วไม่ได้ความหมายชัดเจนให้ทับศัพท์ได้ และควรใช้ภาษาที่ผู้อื่นเข้าใจง่าย ชัดเจน หากใช้คำย่อต้องเขียนคำเต็มไว้ครั้งแรกก่อน และแสดงตัวเลขในการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย **ทศนิยมไม่เกิน 4 ตำแหน่ง ในบทความทั้งฉบับ** ตัวอย่างเช่น 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000 (กรณี .0, .00, .000, .0000 ให้ใส่ 0.0, 0.00, 0.000, 0.0000)

ตารางและภาพประกอบ (Table and figure) ควรมีเฉพาะที่จำเป็น ชัดเจนและมีคำบรรยายได้รูป/ภาพชัดเจน ชัดช้ายกระต่าย โดยนำเสนอตามการได้มาของตารางหรือรูปภาพประกอบ และให้อธิบายผลได้ตารางหรือภาพทุกการนำเสนอ **“ภาพถ่ายต้องชัดเจน ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ และภาพกรอบแนวคิดการวิจัย ภาพผลการวิจัย ภาพขั้นตอนต่าง ๆ ต้องวาดขึ้นใหม่ ห้ามคัดลอก/ตัด มาวางในต้นฉบับบทความ”** ตัวอย่างเช่น

(รูปภาพ)

ภาพ 1 เครื่องแต่งกายสำหรับการสร้างสรรค์นาฏศิลป์

ที่มา : ถ่ายภาพเมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

จากภาพ 1 .....

(รูปภาพ)

ภาพ 2 วงจรของรูปแบบการวิจัยเชิงปฏิบัติการตามแนวคิดของ Kemmis and Schmueck

ที่มา : Kijkuakul, 2014, p. 152.

(รูปภาพ)

Figure 2 Architectural Structure of Borobudur.

Source : Photographed on 15th April 2017 at Magelang, Yogyakarta, Indonesia

(รูปภาพ)

Figure 3 Schematic of the criterial recollection task

Source : Gallo, Wiseman, Schacter, & Budson, 2007, p. 560.

การนำเสนอตาราง ตัวอย่างเช่น

ตาราง 1 ตัวอย่างการนำเสนอตารางในบทความ

ที่มา : Rikharom, 2019, p. 19.

จากตาราง 1 พบว่า .....

ตาราง 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์เผยแพร่

---

* $p < 0.01$, ** $p < 0.05$, *** $p < 0.001$

จากตาราง 2 พบว่า .....

รูปแบบและการเขียนเอกสารอ้างอิงในเนื้อหา การอ้างอิงท้ายบทความ และการอธิบายเพิ่มเติม และการอ้างอิงเอกสารใต้ตารางและภาพ โดยให้เป็นไปตามการอ้างอิงแบบ APA 6th Edition ตัวอย่างเช่น

การอ้างอิงแบบแทรกในเนื้อหา (ต้องมีเลขหน้าทุกรายการอ้างอิงในเนื้อหา)

กรณีอ้างอิงในวงเล็บ : (ผู้แต่ง, ปีพิมพ์, เลขหน้า) กรณีในประเทศไทย เช่น (จำเนียร จวงตระกูล, 2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น (Joungtrakul, 2010, p. 82) (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2563, online) เปลี่ยนเป็น (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น (Cronbach, 1990, pp. 202-204), (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีอ้างอิงนอกรวงเล็บ : ชื่อ-นามสกุลผู้แต่ง (ปีที่พิมพ์, เลขหน้า) กรณีในเนื้อหาให้ยังคงระบุภาษาไทยไว้ เช่น จำเนียร จวงตระกูล (2553, น. 82) เปลี่ยนเป็น จำเนียร จวงตระกูล (Joungtrakul, 2010, p. 82) สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2563, ออนไลน์) เปลี่ยนเป็น สำนักงานสถิติแห่งชาติ (National Statistical Office, 2020, online) กรณีภาษาอังกฤษ เช่น Cronbach (1990, pp. 202-204) Gersten, Baker, and Lloyed (2000, pp. 9-10) (Gersten, Baker, & Lloyed, 2000, pp. 9-10)

กรณีการสัมภาษณ์ : (ชื่อ-สกุล, สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น (ชุมชน วิจัย, สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น (Vijai, Interview, June 19, 2019) และหรือ ชื่อ-สกุล (สัมภาษณ์, วัน เดือน ปี) เช่น ชุมชน วิจัย (สัมภาษณ์, 19 มิถุนายน 2562) เปลี่ยนเป็น ชุมชน วิจัย (Interview, June 19, 2019)

การอ้างอิงท้ายบทความ (ต้นฉบับบทความที่ส่งเข้าและอยู่ในกระบวนการพิจารณา) : เป็นภาษาอังกฤษตามรูปแบบ APA 6th Edition พร้อมภาษาไทยกำกับด้วย การเรียงบรรณานุกรมให้หลักการเดียวกับการเรียงคำในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน หรือ Dictionary ที่เป็นที่ยอมรับกันทั่วไป โดยคำที่มีตัวสะกดจัดเรียงไว้ก่อนคำที่มีรูปสระตามลำดับตั้งแต่ กก-กย และหรือภาษาอังกฤษ A-Z ตัวอย่างเช่น

การสัมภาษณ์

ชุมชน วิจัย, นาย. (2562, 19 มิถุนายน). นักวิชาการ. *สัมภาษณ์*.

Wijai, C., Mr. (2019, 19 June). Educator. *Interview*.

หนังสือ

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2559). *การวิเคราะห์สถิติขั้นสูงด้วย SPSS for Windows* (พิมพ์ครั้งที่ 11).

กรุงเทพมหานคร : พิมพ์ลักษณ์.

Wanichbancha, K. (2016). *Advanced statistical analysis with SPSS for Windows* (11th ed.).

Bangkok : Pimluk. (In Thai)

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of Psychological Testing* (3th ed.). New York : Harper & Collings.

วารสาร

ศิรินทิพย์ พิศวง. (2564). การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของผู้ประกอบการโอท็อป เพื่อส่งเสริมเครือข่ายองค์ความรู้ จังหวัดสุรินทร์. *วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*, 15(4), 28-41.

Pisawong, S. (2021). THE PRODUCT DEVELOPMENT OF OTOP ENTREPRENEURS TO SUPPORT KNOWLEDGE-BASED NETWORK IN SURIN PROVINCE. *NRRU Community Research Journal*, 6(2), 28-41. (In Thai)

Al-Matari, E. M., Swidi, A. K., & Fadzil, F. H. (2014). The Measurement of Firm Performance's Dimension. *Asian Journal of Finance & Accounting*, 6(1), 24-49.

รายงานวิจัย

รุจิรา ธีรกรรมย์. (2561). *แนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการหน่วยจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา*. รายงานการวิจัย. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, จังหวัดนครราชสีมา.

Rikharom, R. (2018). *Guideline for Service Quality Development of NRRU-Ethics in Nakhon Ratchasima Rajabhat University*. Research report. Nakhon Ratchasima Rajabhat University, Nakhon Ratchasima Province. (In Thai)

วิทยานิพนธ์

วัลยา บุญอากาศ. (2556). การศึกษาเปรียบเทียบทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนหลังจากได้รับการจัดการเรียนรู้การจัดการเรียนรู้แบบร่วมมือ เทคนิค STAD และการจัดการเรียนรู้แบบปกติ. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี, จันทบุรี.

Boonarkas, W. (2013). *The Effects of the STAD Cooperative Learning Technique towards Learning Achievement and Critical Thinking Skills in Mathematics of Pratomsuksa 6 Students*. Thesis, Master of Education Program in Curriculum and Instruction, Rambhai Barni Rajabhat University, Chanthaburi. (In Thai)

เอกสาร/ข้อมูลออนไลน์

ธีระเกียรติ เจริญเศรษฐศิลป์. (2559). การพัฒนานักศึกษาสู่ Thailand 4.0. สืบค้นเมื่อวันที่ 4 มีนาคม 2560, จาก http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900

Charoensethasil, T. (2016). *Student development to Thailand 4.0*. Retrieved March 4, 2017, from http://www.moe.go.th/mobile1/viewNews.php?nCatId=news_act&moe_mod_news_ID=46900 (In Thai)

กรณีชื่อเว็บไซต์มีภาษาไทยให้คงไว้โดยไม่ต้องแก้ไขเป็นภาษาอังกฤษ

บทความที่ผ่านกระบวนการและได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ จะแสดงเอกสารอ้างอิงเป็นภาษาอังกฤษเท่านั้น

สำหรับแบบฟอร์มต้นฉบับบทความวิชาการ/บทความวิจัย/บทความปริทัศน์/บทวิจารณ์หนังสือ ดำเนินการตามรายละเอียดข้างต้น และดาวน์โหลดไฟล์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU/announcement/view/614>

การส่งต้นฉบับ : ส่งบทความผ่านระบบออนไลน์ได้ที่ <https://www.tci-thaijo.org/index.php/NRRU> และกรอกข้อมูลพร้อมดำเนินการตามที่ระบุไว้ในเอกสารที่ต้องส่ง/แนบไฟล์ ให้ครบถ้วน ทั้ง 5 ข้อ ในขั้นตอนการดำเนินงานฯ พร้อมลงนามให้ครบถ้วน โดยกำหนดให้ส่งไฟล์ต้นฉบับบทความเป็น Word อย่างเดียวเท่านั้นผ่านระบบออนไลน์ที่แจ้งไว้ข้างต้น เพื่อการตรวจสอบความถูกต้อง สมบูรณ์ สำหรับเอกสารประกอบอื่น ๆ ตามที่ระบุไว้ในแบบฟอร์ม สามารถส่งไฟล์เป็น PDF หรือไฟล์นามสกุลรูปภาพได้ โดยการแนบมาพร้อมการส่งผ่านทางระบบออนไลน์ กรณีส่งเอกสารประกอบอื่น ๆ ทางอีเมล (E-mail : journal-rdi@nrru.ac.th) ให้พิมพ์ข้อความแจ้งในระบบออนไลน์ หรือโทรศัพท์แจ้งผู้ประสานงานวารสารฯ และเมื่อผู้เขียนย้ายที่อยู่หรือเดินทางไปจากสถานที่อยู่เดิมเป็นเวลานาน ควรแจ้งประสานให้วารสารฯ ได้ทราบด้วย

การปรับแก้ต้นฉบับก่อนเข้าสู่กระบวนการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญและหลังผลการพิจารณา : โดยทั่วไป ผู้อ่านบททวน (Reviewer) จะตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วนด้านวิชาการแล้วส่งให้ผู้เขียนปรับแก้สิทธิในการปรับแก้ต้นฉบับเป็นของผู้เขียน แต่กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการตีพิมพ์เฉพาะที่ผ่านความเห็นชอบตามรูปแบบ การจัดรูปแบบที่เรียบร้อยและสาระของวารสารฯ เท่านั้น ซึ่งบทความที่อยู่ระหว่างดำเนินการทั้งหมดซึ่งยังไม่ได้รับการเผยแพร่ลงตีพิมพ์ สามารถยกเลิกการตีพิมพ์ได้หากผู้เขียนบทความและบทความไม่เป็นไปตามเกณฑ์หรือแนวปฏิบัติที่กำหนดไว้ของวารสาร โดยบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ยกเลิกการตีพิมพ์ได้ทุกกรณี ทั้งนี้มีการประสานเพื่อตรวจสอบความถูกต้องด้านวิชาการและอื่น ๆ อย่างต่อเนื่องจนกว่าบทความของผู้เขียนจะได้รับการตีพิมพ์เผยแพร่

การตรวจทานต้นฉบับก่อนตีพิมพ์ (Final proof) : ผู้เขียนต้องตรวจทานพิสูจน์อักษรในลำดับสุดท้าย เพื่อให้ความเห็นชอบในความถูกต้องครบถ้วนของเนื้อหา ก่อนตีพิมพ์

ลิขสิทธิ์ในบทความที่ตีพิมพ์ในวารสาร : บทความที่ได้ลงตีพิมพ์ในวารสารเป็นลิขสิทธิ์ของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หมายเหตุ : 1. ผู้เขียนบทความต้องลงนามรับรองใน 1) แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา และ 2) แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา พร้อมดำเนินการตามขั้นตอนการส่งบทความให้ครบถ้วนเรียบร้อยก่อนกองบรรณาธิการจึงจะนำบทความเสนอผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาต่อไป

2. บทความแต่ละเรื่องให้เวลาในการพิจารณาประมาณ 2 เดือนขึ้นไป (ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับจำนวนและสาขาวิชาของบทความที่เสนอขอลงตีพิมพ์)

3. เมื่อบทความได้รับการพิจารณาให้ลงตีพิมพ์ ผู้เขียนจะได้รับวารสารฯ ฉบับที่ลงตีพิมพ์ จำนวน 1 เล่ม จัดส่งทางไปรษณีย์ลงทะเบียนตามที่อยู่ระบุไว้ในแบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความ หากมีการเปลี่ยนแปลงข้อมูลการติดต่อและที่อยู่ ต้องแจ้งให้กองบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัยทราบเพื่อปรับปรุงข้อมูล

4. วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ขอสงวนสิทธิ์ในการพิจารณาตีพิมพ์ หากเกิดปัญหาบรรณาธิการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายมีสิทธิ์ในการยกเลิกตีพิมพ์บทความได้ทันที

ประกาศมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ที่ 113/2563 ประกาศ ณ วันที่ 5 มีนาคม พ.ศ. 2563 ดังนี้

1. บุคคลภายนอก บทความภาษาไทย บทความละ 5,000 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 6,000 บาท

2. นักศึกษาและศิษย์เก่าระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ระดับปริญญาเอก บทความภาษาไทย บทความละ 4,000 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 5,000 บาท

ระดับปริญญาโท บทความภาษาไทย บทความละ 2,500 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 4,000 บาท

3. บุคลากรมหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

บทความภาษาไทย บทความละ 2,500 บาท บทความภาษาต่างประเทศ บทความละ 4,000 บาท

ชำระและส่งหลักฐานการชำระพร้อมต้นฉบับบทความและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

4. ค่าสมาชิกวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา คนละ 1,500 บาท ต่อปี

5. ค่าจำหน่ายวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ฉบับละ 400 บาท

โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0 ****ไม่สามารถคืนเงินทุกกรณี****

ติดต่อสอบถามบรรณาธิการวารสารชุมชนวิจัย ได้ที่ สถาบันวิจัยและพัฒนา อาคารเฉลิมพระเกียรติ (อาคาร 9) ชั้น 4 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมืองนครราชสีมา จังหวัดนครราชสีมา 30000 โทรศัพท์ : 0-4400-9009 ต่อ 9462 โทรสาร : 0-4427-2941

E-mail : journal-rdi@nru.ac.th

แบบตรวจสอบความสมบูรณ์ต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ประเภทต้นฉบับบทความ วิจัย วิชาการ/ปริทัศน์ บทวิจารณ์หนังสือ

ชื่อเรื่อง (ไทย) .....
(อังกฤษ) .....

หลักฐานการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ (จำเป็น) มี ระบุเลขที่ใบรับรอง.....(แนบหลักฐาน)
 ไม่มี ระบุเหตุผล .....

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
 กรอกข้อมูลถูกต้อง ครบถ้วน แนบหลักฐานประกอบถูกต้อง ครบถ้วน
 ไม่ถูกต้อง ครบถ้วน (กรุณาระบุ) .....

บทความวิจัย (องค์ประกอบจำเป็นและต้องมีครบถ้วน)

สาขาของบทความ (ระบุ) .....

ผลลัพธ์/องค์ความรู้ใหม่/ความเชื่อถือได้/คุณค่าทางวิชาการ/การประยุกต์ใช้ได้จริง/การนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง (กรุณาระบุ)
.....

- บทคัดย่อ ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ (ตามหลักไวยากรณ์และจำนวนคำอยู่ระหว่าง 200-250 คำ)
- บทนำ วัตถุประสงค์การศึกษา/วิจัย ประโยชน์การศึกษา/วิจัย
- รูปแบบการศึกษา/วิจัย (กรอบแนวคิด/การศึกษาเอกสาร/ทบทวนวรรณกรรม/ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง)
- วิธีดำเนินการศึกษา/วิจัย ประชากร กลุ่มตัวอย่าง และวิธีการหรือกระบวนการที่ใช้
- เครื่องมือ วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ศึกษา/วิจัย พร้อมผล/ค่าคุณภาพเครื่องมือ
- วิธี/ขั้นตอน/การเก็บรวบรวมข้อมูล สถิติ การวิเคราะห์ และการนำเสนอ
- ผลการศึกษา/วิจัย
- อภิปรายผลการศึกษา/วิจัย
- ข้อเสนอแนะ ด้านวิชาการ ด้านนโยบาย ด้านพาณิชย์ ด้านสาธารณะ
- ด้านพัฒนาหน่วยงาน/หน่วยบริการ
- ความถูกต้องของรูปแบบบทความ รูปแบบถูกต้อง การอ้างอิงในเนื้อหา ทำยบทความ และความทันสมัย

ข้าพเจ้าขอยืนยันว่า “การเลือกข้อมูลข้างต้น” เป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในต้นฉบับบทความที่ได้เสนอต่อวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา จริง โดยตระหนักและตรวจสอบบทความก่อนส่งเสนอขอรับการพิจารณาเรียบร้อยแล้ว หากตรวจสอบแล้วพบว่าไม่ครบถ้วนตามที่แจ้งไว้ และกรณีมีการแก้ไข ข้าพเจ้ายินดีปรับแก้ไขตามคำแนะนำทุกกรณีจนเสร็จเรียบร้อย และหากพบว่า ข้าพเจ้าไม่ปฏิบัติตามข้อความดังกล่าวข้างต้น จะยินดีรับผลการพิจารณายกเลิกการตีพิมพ์เผยแพร่โดยไม่มีเงื่อนไขและไม่เรียกร้องในกรณีใด ๆ ทั้งสิ้น

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นบทความ

(.....)

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

วารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เป็นผู้ตรวจสอบการกรอกข้อมูลข้างต้นของผู้แต่ง/ผู้พิมพ์ที่ยื่นบทความ

ลงชื่อ ..... ผู้ตรวจสอบ

(.....)

ผู้รับผิดชอบงานวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

แบบเสนอขอส่งต้นฉบับบทความเพื่อขอรับการพิจารณาตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา
สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ) .....

ตำแหน่ง ..... สังกัด .....

วุฒิการศึกษา สูงสุด ..... ชื่อปริญญา ..... (อักษรย่อ).....

วุฒิการศึกษา กำลังศึกษาระดับ ..... ชื่อปริญญา ..... (อักษรย่อ).....

สาขาวิชา/วิชาเอก ..... สถานที่ทำงาน/ศึกษา .....

สถานภาพ สายสอน/วิชาการ สายสนับสนุน นิสิต/นักศึกษา บุคคลทั่วไป

ขอส่งต้นฉบับ บทความวิจัย-จากงานวิจัย บทความวิจัย-จากการศึกษา ระดับ.....

บทความวิชาการ บทความ (อื่น ๆ) .....

ชื่อเรื่อง (ไทย) .....

(อังกฤษ) .....

ที่อยู่ติดต่อได้สะดวก (ส่งเอกสาร) บ้านเลขที่ ..... หมู่ที่ ..... ซอย ..... ถนน .....

ตำบล/แขวง ..... อำเภอ/เขต ..... จังหวัด ..... รหัสไปรษณีย์.....

โทรศัพท์ ..... มือถือ ..... โทรสาร ..... E-mail : .....

สิ่งที่ส่งมาด้วย : เอกสาร จำนวน 1 ชุด (ตามที่ระบุในขั้นตอนฯ จำนวน 5 ข้อ)

หลักฐานการชำระค่าธรรมเนียม โดยชำระเงินผ่าน ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) ชื่อบัญชี วารสารชุมชนวิจัย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา ประเภทออมทรัพย์ สาขามหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา เลขที่บัญชี 419-1-76208-0

ข้าพเจ้าขอรับรองว่าบทความนี้ยังไม่เคยลงตีพิมพ์ในวารสารใดมาก่อน และไม่อยู่ระหว่างการพิจารณาจากวารสารอื่น ซึ่ง เป็นผลงานของข้าพเจ้าแต่เพียงผู้เดียว เป็นผลงานของข้าพเจ้าและผู้ร่วมงานตามชื่อที่ระบุในบทความจริง

ลงชื่อ ..... ผู้ยื่นบทความ
(.....)
วันที่ ..... เดือน ..... พ.ศ. ....

กรณีส่งเอกสารและหลักฐานทางไปรษณีย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (สถาบันวิจัยและพัฒนา) เลขที่ 340 ถนนสุรนารายณ์ ตำบลในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดนครราชสีมา 30000 (ส่งบทความ) และกรณีส่งทางอีเมลล์ : journal-rdi@nrru.ac.th โดยแนบหลักฐานที่เป็นฉบับจริงและมีข้อมูลครบถ้วนทั้งหมด

*กรณีที่เป็นนิสิต/นักศึกษา ต้องให้อาจารย์ที่ปรึกษากรอกใบรับรองและลงนาม

ใบรับรอง

ข้าพเจ้า (นาย/นาง/นางสาว/อื่น ๆ) .....

ตำแหน่ง..... สถานที่ทำงาน .....

ขอรับรองว่า (นาย/นาง/นางสาว)..... เป็นนิสิต/นักศึกษา และได้พิจารณาบทความแล้วว่ามีเหมาะสมที่จะขอเสนอเพื่อลงตีพิมพ์ในวารสารชุมชนวิจัย มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ลงนาม ..... ผู้รับรอง
(.....)
วันที่ .....

รูปแบบบทความวิจัย (Journal Article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)* .....(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเฉียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12")

รับบทความ (Received) : ..... / ปรับแก้ไข (Revised) : .... / ตอรับบทความ (Accepted) : ....

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI : .....(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

คำสำคัญ : .....(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

วัตถุประสงค์การวิจัย/RESEARCH OBJECTIVES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ประโยชน์การวิจัย/RESEARCH BENEFITS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* การทบทวนวรรณกรรม กรอบแนวคิดในการวิจัย สมมติฐานการวิจัย คำถามการวิจัย ปัญหาการวิจัย และอื่น ๆ อาจรวมการตรวจสอบเอกสารด้วยก็ได้ (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

วิธีดำเนินการวิจัย/RESEARCH METHODOLOGY (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

* ระบุวิธีดำเนินการวิจัยตามระเบียบวิธีวิจัยที่เลือกใช้ในงานวิจัยโดยต้องประกอบไปด้วย ประชากร, กลุ่มตัวอย่างและวิธีการได้มา, เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย วิธีการหาคุณภาพและผลคุณภาพเครื่องมือฯ, การรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์, วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล, วิธีการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่เลือกใช้ และหรือวิธีดำเนินการวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องให้ครบถ้วน (ให้กำหนดเป็นหัวข้อรอง)

ผลการวิจัย/RESEARCH RESULTS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

อภิปรายผล/DISCUSSION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะ/SUGGESTIONS (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

กิตติกรรมประกาศ/ACKNOWLEDGEMENTS (กรณีได้รับทุนสนับสนุน) (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

รูปแบบบทความวิชาการ (Academic article form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)* .....(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :...(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8).

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 12")

รับบทความ (Received) : ..... / ปรับแก้ไข (Revised) : .... / ตอรับบทความ (Accepted) : ....

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI : .....(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ABSTRACT (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(Times New Roman regular font size 10).....

Keywords : (Times New Roman regular font size 10).....3-5 keywords.....

บทคัดย่อ (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

คำสำคัญ : .....(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....3-5 คำ เท่านั้น.....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

หลักการและเหตุผล/วัตถุประสงค์/ขอบเขตของเรื่อง/คำจำกัดความหรือคำนิยาม

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เนื้อเรื่อง/SUBJECT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การจัดลำดับเนื้อหาสาระ/การเรียงเรียงเนื้อหา/การวิเคราะห์ วิพากษ์ วิจารณ์/การใช้ภาษา/วิธีการนำเสนอ

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรขนาด 14").....

รูปแบบบทวิจารณ์หนังสือ (Book review form)

(ชื่อเรื่องภาษาไทย)...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 16").....

(ชื่อเรื่องภาษาอังกฤษ : ตัวอักษรพิมพ์ใหญ่ทั้งหมด) (Times New Roman regular font size 12 and Bold)

(ชื่อ-นามสกุล ภาษาไทย)* .....(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

(Author Names)*...(Times New Roman regular font size 10 and Bold)....

(สถานะ/หน่วยงาน/สังกัด/ที่อยู่/รหัสไปรษณีย์/ประเทศ)...(TH Sarabun New ตัวอักษรเอียงขนาด 12")....

(Status/Agency/Affiliation/Address/Zip code/Country)...(Times New Roman regular font Size 8 and Italic)....

*E-mail address : ...(Corresponding author); E-mail address :(Author/Translator)...(Times New Roman regular font Size 8)..

-----50 เคาะ----- (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12")

รับบทความ (Received) : ..... / ปรับแก้ไข (Revised) : .... / ตอรับบทความ (Accepted) : ....

(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 12") (ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อได้รับการเผยแพร่)

DOI : .....(ให้คงไว้ โดยวารสารฯ จะระบุให้เมื่อเผยแพร่แล้ว).....

ข้อมูลทางบรรณานุกรมของหนังสือ/BIBLIOGRAPHY OF BOOK (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

บทนำ/INTRODUCTION (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เนื้อหา/CONTENT (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

การนำเสนอเนื้อเรื่อง, จุดเด่นของหนังสือ, ข้อสังเกตที่พบ, การเปรียบเทียบหนังสือที่นำมาวิจารณ์กับหนังสือในสาขาวิชาเดียวกัน, การนำไปใช้ประโยชน์, รูปเล่ม ฯลฯ (หัวข้อย่อยตามความเหมาะสม มี/ไม่มีก็ได้)

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

ข้อเสนอแนะและแนวทางการเลือกหนังสือ/SUGGESTION AND GUIDELINES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

เอกสารอ้างอิง/REFERENCES (TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 15")

...(TH Sarabun New ตัวอักษรหนาขนาด 14").....

มาตรฐานทางจริยธรรมการตีพิมพ์บทความในวารสารชุมชนวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

หน้าที่และความรับผิดชอบ

บรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายควรจะต้องรับผิดชอบต่อทุกสิ่งที่มีการตีพิมพ์เผยแพร่ในวารสารในความรับผิดชอบของตน ดังนี้

1. ดำเนินการให้ตรงตามความประสงค์ของผู้อ่านและผู้แต่ง/ผู้พิมพ์/ผู้เขียน
2. ปรับปรุงวารสารอย่างสม่ำเสมอ และรับรองคุณภาพของงานวิจัย/งานวิชาการที่ได้รับการตีพิมพ์
3. สนับสนุนเสรีภาพในการแสดงความคิดเห็น และคงไว้ซึ่งความถูกต้องของผลงานทางวิชาการ
4. ปกป้องมาตรฐานของทรัพย์สินทางปัญญาจากความต้องการทางธุรกิจ
5. เต็มใจที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดการตีพิมพ์ ทำให้เกิดความชัดเจน ถูกต้อง ในการถอด-ถอนบทความ

และการขอภัย หากมีความจำเป็น

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์

1. ควรดำเนินการทุกอย่างเพื่อให้มั่นใจในคุณภาพของบทความที่ตีพิมพ์ และตระหนักถึงวัตถุประสงค์และมาตรฐานที่ต่างกัน

2. การตัดสินใจต่อการยอมรับหรือปฏิเสธบทความเพื่อการตีพิมพ์ ควรขึ้นอยู่กับความสำคัญ ความใหม่ และความชัดเจนของบทความ ตลอดจนความเกี่ยวข้องกับขอบเขตตามคำชี้แจงของวารสาร

3. ควรมีการชี้แจงหรือให้ข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการตรวจสอบประเมินบทความ (Peer review)

4. ควรมีความพร้อมในการชี้แจงความเบี่ยงเบนต่าง ๆ จากกระบวนการตรวจสอบที่ได้รับไว้

5. ควรมีช่องทางให้อุทธรณ์ได้ ในกรณีที่ผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์มีความคิดเห็นแตกต่างจากการตัดสินใจของบรรณาธิการ

6. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำและคำชี้แจงสำหรับผู้แต่ง/ผู้เขียน/ผู้พิมพ์ ในทุกประเด็น ทุกเรื่อง ที่ควรรับทราบและคาดหวัง และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

7. ไม่ควรเปลี่ยนแปลงการตัดสินใจในการตอบรับบทความที่ถูกปฏิเสธการตีพิมพ์ไปแล้ว ยกเว้นมีปัญหาร้ายแรงเกิดขึ้นระหว่างการส่งบทความเข้าสู่ขั้นตอนการพิจารณาและยังไม่สิ้นสุดกระบวนการสู่การตีพิมพ์เผยแพร่

8. ไม่ควรตัดสินใจยกเลิกการตีพิมพ์บทความ ยกเว้นมีการพิสูจน์ถึงปัญหาร้ายแรงที่เกิดขึ้นหรือผู้เขียนหรือผู้แต่งบทความไม่ปฏิบัติตามเกณฑ์มาตรฐานที่วารสารกำหนดไว้

หน้าที่ของบรรณาธิการ/รองบรรณาธิการ และผู้ได้รับมอบหมายต่อผู้ประเมินบทความ

1. ควรจัดพิมพ์คำแนะนำแก่ผู้ประเมินบทความในทุกประเด็นที่คาดหวังอย่างชัดเจน และควรมีการปรับปรุงคำแนะนำให้ทันสมัยอยู่เสมอ

2. ควรมีระบบปกป้องข้อมูลส่วนตัวของผู้ประเมินบทความ และกระบวนการพิจารณาประเมินบทความ ควรมีระบบที่ทำให้มั่นใจได้ว่าบทความที่ส่งเข้ามายังวารสารจะได้รับการปกปิดเป็นความลับในระหว่างขั้นตอนการพิจารณาประเมิน